TIK

Koduste jamade käest Krimmi nostalgiareisile läinud Vanamees jääb endalegi ootamatult Musta mere äärde elama ja kinnisvaraäri ajama. Algab viiekümne kolme aastase mehe kolmas noorus, mida vürtsitavad Ukraina naised ja rahamaias bürokraatia.

Kui elu võõrsil ja kodus lõpuks laabuma hakkab, kerkivad Kiievis Maidanile barrikaadid. Kuid miski ei ennusta veel, et Vanamees teist korda elus Vene okupatsiooni kätte satub.

TÄNAPÄEV

MIHKEL TIKS
KRIMMI VANG
ESIMENE OSA

Romaan
Võistlus

MIHKEL TIKS
KRIMMI VANG

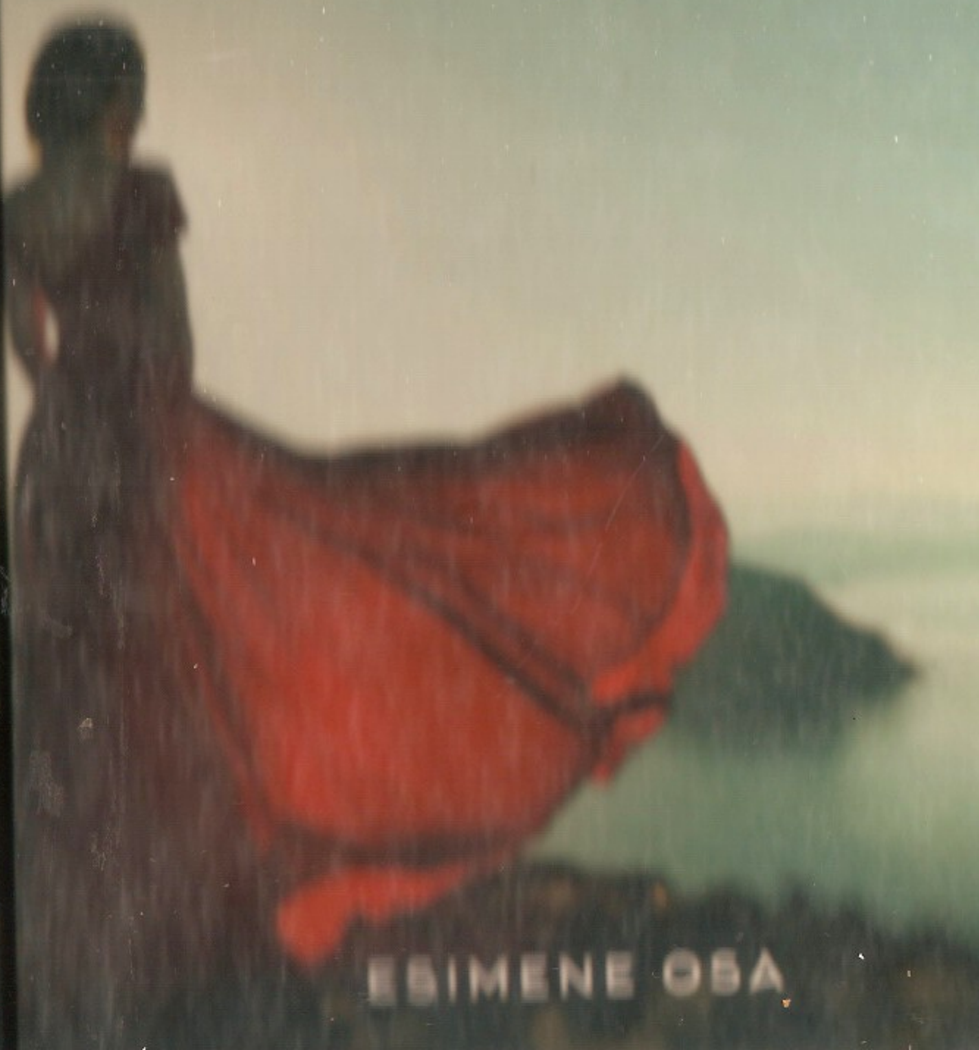

ESIMENE OSA

Mihkel Tiks

Krimmi vang

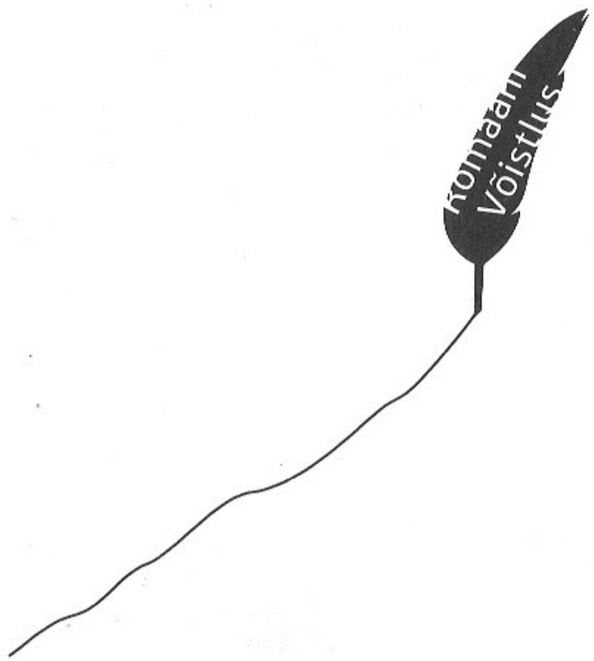

KUSTUTATUD
23. 02. 2026
Viimsi Raamatukogu

Toimetanud Kai-Riin Meri
Kujundanud Tõnis Kipper

"Krimmi vang" pälvis kirjastuse Tänapäev
2018. a romaanivõistlusel teise koha.

© Mihkel Tiks ja Tänapäev, 2019
ISBN 978-9949-85-623-7
www.tnp.ee

Trükitud OÜ Greif trükikojas

TÄNAPÄEV

Õnnelik on inimene siis,
kui ta ärkab hommikul üles,
tervis on tugev – lihased nagu Rambol
ja mõistus nagu Einsteinil,
ja tal on nii palju põnevat teha,
tal on nii kallid inimesed läheduses,
kõik on nii huvitav ja põnev, et ta unustab üldse ära,
et varsti tuleb eluga hüvasti jätta.

Lapsesuust

Кохайтеся, чорнобріви, та не з москалями!

Tarass Ševtšenko

Päev Krimmis

Päev siin tuleb nagu kuldne naine –
vaata juba mäeharjal
helendab ta juus.
Ja ta silmist heidab sinist varju,
Sulasinist lahesuus.
Lahesuus, kus Musta mere lained
käivad puhkamas, ja kus
linn on kaldakäärus, valge Jalta,
nagu lõunamaine nägemus.

Õhetavad küpsed viinamarjad,
virvendavad punakullas
paplite-alleed.
Aga sügist siin ei lasta tulla
Kaua-kaua veel.
Puhkajate kaunist randa
Valvab mäestik talvetuulte eest.
Krimmi päev nii pikalt suudab anda
Rõõmu õitest, päikesest ja veest.
Üle rannaliiva vette jooksis naine
kumendava rinna kohal
kallistades last.

Kuula, kuula, kuidas meri kohab
Puhkusest ja õnnest avarast!
Kuid kas tõesti samad soojad lained
hellitavad kaugeid rannikuid,
kus on neid, kes hauvad kurje plaane,
elukavalaid ja alatuid?

Äkki nagu järsemaks sai kõrge kallas,
Koomale end kindlustena
nihutasid mäed.
„Olge valvsad, et ei haaraks enam
siia saagiahned käed!“
Viivuks linna üle verist kuma kallas
Läänetaeva kustuv kiir.
Võimsas rahus tõstis uhkeid laineid
meie Kodu merepiir.

Debora Vaarandi. Krimm, 1947.

„Kuidas sa siin elada suudad?“ küsis türske, paljaks aetud peaga mees, kui oli nädalapäevad Vanamehel külas olnud. See neljakümnetuuris tüüakas sell oli ta poeg. Ka tütred jõudsid isa juures suvitamas ära käia. Kaks vanemat koos lastega, järgmine peigmehega, kõige noorem alles üksinda, kuid see-eest mitu suve järjest. Nii mõnigi, kes kuulis, et tal on viis last, kiskus suu muigele. Vanamees teeskles selle peale imestust. Viiekümne aastaga viis tabamust – see ka mõni tulemus?

Oma kodunt lahkumise põhjustest ei rääkinud Vanamees kellelegi. Kõige vähem avameelitses ta oma lastega.

Nagu luiged jätavad maha järved, nii lahkuvad targad oma kodudest, sest neil ei ole seal kohta.

Aga enamik nendest, kes kodu maha jätsid, polnud targad. Seda too idamaa filosoof ei kirjutanud. Ega elanud ka toredas maamajas männimetsade ja liivarandade rüpes. Kipaka hurtsiku kusagil India räpases külas jätaks iga mõistlik inimene kerge südamega maha.

Vanamees vähkres juba enne koitu mõtete küüsis. Mitu korda päevas vahetas ta kohaliku telefonikaardi koduse vastu. Need metallikillud tähistasid ta vana ja uut identiteeti. Ja mida harvemaks jäid kodumaalt saabuvad signaalid, seda selgemini tajus ta oma paiknemist kahe tsivilisatsiooni vahel. Linna peal asju ajades leidis Vanamees ennast aegajalt võõras keeles mõtlemast. Huvitav, millal talle vene aktsent külge hakkab? Ja mis sest elust üldse edasi peab saama? Vanamees tundis end üksikuna tervel maamunal. Juurteta veere-üle-välja...

Kell viis hommikul lasti telekast filmi Juri Gagarini elust, kelle lennust möödus nelikümmend viis aastat. Vanamees mäletas seda kõmulist sündmust, millega oli avatud uus, *kosmose ajastu.* Aga seda ta ei teadnud, et Gagarin katapulteerus. Sadas ettenähtud maandumispaiga asemel alla jumal teab kus. Nagu seda elus sageli ette tuli.

Kui pöörane menu oli sel mehel olnud kogu maailmas! Ja millist poliitilist profiiti Hruštšov temaga lõikas! Aga Brežnev vihkas Gagarinit kui Nikita aja kangelast. Gagarini surm polnud õnnetusjuhtum. Mehhaanik oli jätnud meelega midagi ripakile, et rõhk lennukis tapvalt langeks. Surnud Gagarin sobiski paremini igaveseks kumiiriks. Vene rahvusliku uhkuse sümboliks.

Pärast filmi lõppu arutasid poliitika, teaduse ja usu persoonid stuudios, kas Venemaal on ülemaailmne missioon ja milles see võiks seisneda. Vanamees pani teleka kinni. Tema oli õnneks sellest pääsenud.

Kuid mõtteid välja ei lülita. Mõni kuu enne ta kodunt lahkumist olid nad vaadanud filmi lendamise ohutusest. Lennukimeeskonnal oli ühine eesmärk. Piloodi käsklusi korrigeeris arvuti. Aga kriisiolukorras muutusid inimsuhted väga tähtsaks. Film oli pakkunud õpetliku näite, kuidas esitada oma seisukohta kedagi riivamata. Püstitada probleem MIS on valesti, mitte KES tegi valesti. Vanamees oli filmi vaadates mõtelnud, et nende lennuki eesmärk on õhus püsida, kuni kaasreisijad ise lendama õpivad. Aga kauaks veel kütust jätkub? Ja mida teha, kui üks ekipaaži liige kippus ilma langevarjuta alla hüppama? Lennuk viskles pidevas turbulentsis, valmis iga hetk vastu maad prantsatama. Sageli üritasid nad teist pilooti meelega segadusse ajada. Nende käsklusi ei korrigeerinud miski. Ja Vanamees ise, kolmekümneaastase staažiga lendur, ei osanud oma koduses kokpitis lendu juhtida. Üksnes autopiloot vedas kuidagimoodi välja...

Kas seda oleks pidanud ta oma pojale rääkima? Vanamees ei jätnud kodu mõnusama pensionipõlve otsingul nagu Lääne *mundoseñores.* Ta oli haaranud viimases hädas langevarju järele. Ehk hoiab ta katapulteerumine õnnetuse ära. Tal polnud kavatsustki võõrasse kohta pikemaks ajaks maanduda. Ega olnud tahtmist ka ennast õigustada. Seda oli ta niigi aastaid mõttes teinud.

Pealegi ei olnud see tal esimene kord idamaa tarka mängida. Aga mingit vilumust polnud Vanamees selles asjas saavutanud.

Ja ometigi veetis ta võõrsil üle kümne aasta. Nende hulgas elu kõige õnnelikumad.

2006

1.

Hommik oli hall, kuid lootusrikas. Ennast mägede tagant üles vinnanud lilla ketas muutus mere kohale tõustes palavaks tulekeraks. Tema ette sattunud pilved aurasid olematusse nagu aastad inimese elus. Hiigelhotell, kunagine soome turistide Meka, nõukogude inimesele kättesaamatu luksus, seisis tühjana kõrgel künkal nagu karile jooksnud laeva hiigelvrakk. Numbritoa rõdult võis otsekui kausi servalt vaadata üle linnasupi vastaskülge kaunistavaid lumiseid mäeharju, kuhu metsa roheline muster ei ulatunud. Aga Vanamees ei jää siia ootama, millal uus türklasest direktor soiku jäänud välisturismile hinge sisse puhub. Tal oli parematki teha.

Kevadise linnukoori sekka kostis ketikoera kurba ulgumist. Aga peegelsile meri mõjus rahustavalt. Kas tõesti läheb täna õnneks? Poiss ja plika, kes vanuselt kõlbasid Vanamehe lasteks, olid *objekti* näidates küll üsna tuhinas olnud. Kuid asi tundus liiga ilus, et olla tõsi.

Maja mere kaldal. Oma paadikohaga kai ääres. Legendaarses Gursufis, kus luuletas Puškin ja laulis Šaljapin. Kaljudega suletud maalilises tupikus, millest edasi viis jalgrada tatarlase hütini väikese abaja kohal, kus nüüd asus Tšehhovi majamuuseum. Teispool kaljusid kõrgus Aju Dag nagu vee kohale kummarduv hiigelkaru, kes jõi merd tühjaks, et peigmehega põgenenud tüdrukut tagasi saada. Sealsamas Karumäe jalamil paiknes kuulus pioneerilaager, kust oligi Vanamehe armastus selle kandi vastu alguse saanud. Vene ajal oli valida kahe lõunamaa vahel. Krimm või Kaukaasia.

„Люблю я Крым, люблю Кавказ, но больше всех люблю я Вас…“

Kaldale rühkivad lained lihvisid rannakive tasase sahinaga. Mööda lendas vareseid, kajakaid ja tuvisid. Aegajalt möiratas mäkke rühkiv krusa või tuututas hotellitakso. Inimesed käisid alles jopedes. Udude kuu märts oli läbi saanud, kui pikkamööda soojenev meri laotas oma külma hinguse üle maa. Puhkajaid liikus veel vähe. Kohalikud võõpasid üürimaju, pargipinke ja rannapiirdeid, et suvehooajale kaubalisemat välimust anda.

Äkki tõmmatakse ta lihtsalt haneks? Ja kuidas ta oma dollaripakkidega kohale saab? Võõral maal kinnisvara ostes tekkis vähemalt kakskümmend kuus küsimust. Tehingud käisid siin ju sularahas. Ja mitte *hrivnades*, mida nimetati *grivnadeks* ja mõni kutsus vanast harjumusest rubladeks. Kinnisvarahindu märgiti lühendiga y.e., mis tuli sõnapaarist условных единиц ja tähendas „tinglikke ühikuid“. Tingühikuteks olid dollarid. Kohalikud kombed tahtsid seada harjumist.

Läbi meremüha kostis rämedaid hõikeid töömeestelt, kes üritasid mingile müramasinale elu sisse saada. Tõmbasidki riista käima, bensuhaisu hakkas ninna tungima. Suvitushooaeg lähenes. Koos esimeste päevitajatega hakkas rannas levima värvilõhna ja kostma ketaslõikuri kiljumist. Hommikuidüll sai läbi.

Liftis tuli Vanamehele meelde sõna, mida ta oli raudteekassa sabas kuulnud. Многостаночница. Mitmepinginaine.

Nõukogude Liidu juhte oli vaevanud mure, millega inimesi tööle motiveerida. Riiklik propaganda sünnitas tööeesrindlasi, kes ületasid tootmisplaani, võtsid partei ja valitsuse ees täiendavaid sotskohustusi, istusid presiidiumides ning said preemiaks sanatooriumi tuusikuid ja autoostu lubasid. Rahvas pidi nende järgi joonduma. Üliinimesest kaevuri nime järgi tekitati stahhaanovlaste liikumine. Nõukogude Eestis ületasid mitmekordselt norme kombainer Elmiine Otsman ja lüpsja Leida Peips. Nõnda sündisid ka *mitmepinginaised*, kes vabrikutes teenindasid üksinda mitut tööpinki. Kommunismi ehitamise maskeraadi võeti tõsiselt, sest see oligi tollane tegelikkus. Vene võimu all küll enam elada poleks tahtnud. Vanamehel oli ropult vedanud, et Nõukogude Liit kokku varises. Tema oli veel elul sabast kinni saanud.

Aga nüüd polnud töörahva teadlikkus enam see. Jutukas taksojuht, kes Vanameest mööda kinnisvaraobjekte ringi sõidutas, jagas lahkelt selgitusi kohalike elatusallikate kohta. Tavaline variant oli liituda *bezdelnikute* armeega, kes üürisid oma elamise suveks välja. Magusam elu oli nendel, kel õnnestus pääseda rahvasaadikuks või tšinovnikuks, et hakata *vzjatkat* võtma. Ka naistöötaja raudteekassas oli osutunud uue aja inimeseks. Ta nähvas sabas seisjate nurina peale, et tema pole многостаночница ja teenindas vaid ühest kassaluugist. Rongipiletid olid odavad, rahvast reisis massiliselt, *Ukrzaliznitsa* palgad polnud kiita ja kassapreili halba tuju võis mõista. Kui Vanamees lõpuks pileti kätte sai, ostis ta tänavanurgal seisvast kollasest ratastel vaadist kannutäie kvassi, hingas sisse „Žigulite“ vänget tossu, pressis enda rahvast täis bussi ja tundis ennast kakskümmend aastat nooremana. *Back in the USSR*. Aga rikka välismaalasena! Vaba riigi vaba mehena. Kes oskaks vabadust paremini hinnata kui pool elu kinni istund mees?

Kaljuserval piki rannikut vonklevalt maanteelt avanes iga kurvi tagant uus ja vaimustavam vaade. Teist korda oli Vanamees Musta mere äärde saabunud üheksateistaastase nolgina, kaasas sama vana plika. Ta tundis ära isegi sõjamälestusmärgi, mille kõrval nad tookord pilti olid teinud. Парень и девушка у танка oli kohalik fotograaf ajaloolise kaadri allkirjastanud. Ehkki tanki ees seisev *pareń* oli verivärske abielumees. Ning *devuška* kandis „koolipõlle all“ elusat salakaupa. Millest tänaseks oli saanud keskealine mehemürakas. Kelle isa alustas nüüd võõrsil uut elu. „Dorian Gray portrees“ õpetas lord Harry vana krahvinnat, kuidas uuesti nooreks saada. Selleks polnud tarvis muud, kui korrata nooruse vigu.

Lapseohtu majamüüjad olid kodus. Kuid juba ukselt võis näha, et eilsest õhinast ei olnud midagi järele jäänud. Парень vaikis,

nagu ei puutuks asi temasse, aga девушка teatas kõrgil toonil, et nende vanemad olid ümber mõtelnud ja majamüügi ära keelanud. Ja oligi kõik. Хозяин барин.

Vanamees heitis pilgu meres seisvatele kaljurahnudele, mida kutsuti Adalaarideks, ja sammus siis mööda jalgrada tatarlase hütini. Sada aastat tagasi olid selles osmikus kirjutatud näidendid „Kolm õde" ja „Kirsiaed". Ei olnud talle määratud saada Tšehhovi naabrimeheks. Hoobi ära seedinud, pööras Vanamees otsa ringi ja jalutas mööda kaldapealset linna tagasi.

Suletud värava taga paistis läbi pargipuude krahv Richelieu õhuloss. Nii oli rahvas tolle esimese euroopalikus stiilis maja omal ajal ristinud. Nüüd paiknes siin Puškini majamuuseum, kuhu lasti sisse vaid karjakaupa ja koos giidiga. Kivist trepiastmed kunstnik Korovini ja laulja Šaljapini kujude kõrval olid libedaks kulutatud. Gursuf oli vene kultuuriajaloost tiine. Kuid Vanamehel polnud siin rohkem midagi teha. Ta oli oma esimesed vitsad kätte saanud. Õhtul hulkus ta mööda hotelli, nagu võiks seal midagi huvitavat leiduda. Üüratu kolossi alumised korrused olid tubade kaupa äripindadeks välja renditud. *Kontorasid* kutsuti nüüd *offissiteks*. Kui armetu ja vabaduseta oli tegelikult Gagarini elu! Nagu kõigil nõukogude inimestel. Aga tühja sest närusest maapealsest elust, kui silme ees terendasid kosmoselennud. Ja miljonite pioneeride südames elas kosmonaudiks saamise unistus. Eeskujuks töölisperekonnast pärit lihtne, avala naeratusega mees nimega Juri Gagarin. Krimmis hakkasid ammused ajad mälusopist üles kerkima.

Keldris sattus Vanamees delfiinide peale, kelle õuebasseinis vahetati vett. Dresseeritama pidavat üksnes orvuks jäänud ja päästetud delfiine. Huvitav, mida need arukad olendid ise eelistaksid – muretut vangipõlve inimeste tsirkuses või riskantset elu vabades vetes?

Vanamees oli kümme päeva kodust ära olnud. Ultimaatumile polnud vastust saabunud. Ta kinnitas endale, et kõik pöördub veel heaks. Kuid siis tuli meelde, *mis oli* ja *mis on kogu aeg olnud.* Inimesed ei muutu. Kõik hakkab jälle korduma. Ja Vanamees saab oma kuuekümnendat sünnipäeva tähistama kodust kaugel võõrsil. Aga ta peab olema tugev ja mitte järele andma. Ka siis mitte, kui *nemad* ilma temata hakkama saavad.

Vanamees katsus biitsepsit. Enesehaletsuseks polnud põhjust. Miks pidigi inimene elama seal, kus keegi teda hinnata ei osanud? Isĕgi hotelli vanemadministraator Jelena Grigorjevna oli maininud, et nad võiksid koos kuhugi reisima minna. Kolme lapse ema. Jumaldav mees kodus. Ehituspoe direktori asetäitja. Või too nooruke naismilitsionäär Jalta kaldapealsel, kellele ta oli soovitanud lugeda „Daami koerakesega"? Polnud Vanamees nii mängust väljas veel midagi...

2.

Mägedest ümber piiratud, üksnes lõunaküljest merele avanev linn ajas oma siirded nõlvu mööda aina kõrgemale. Ühes servas nimetas ta ennast Massandraks, teises kutsus Livadiaks, aga peremehetses mitmekümne kilomeetri pikkuselt mägede ja mere vahel Gursufist kuni Forosini välja. Kokku moodustas see kitsas tihedasti asustatud rannikuriba ebaühtlase territooriumi nimega Большая Ялта.

Massandra küngastel paiknes peale tsaarilossi, veinivabriku ja inimasula ka tegevuse lõpetanud sanatoorium. Kunagi NSV Liidu kaitseministeeriumile kuulunud hiiglaslik maa-ala parkide, majutus- ja ravikorpuste, ümmarguse klubi-sööklakolossi, bussipargi, spordiplatsi ja jalgpalliväljakuga oli nüüd linnarahva päralt. Nagu peremeheta varaga ikka juhtub, oli ka endistes sõjaväe valdustes aset leidnud rüüstamise, lagastamise, kõige väärtusliku sissevehkimise ning ülejäänu aeglase lagunemise protsess.

Märke omavolilisest maadehõivamisest (mida kutsuti sõnaga самозахват) võis Krimmis näha kõikjal. Simferoopoli maantee

äärde olid lagendikele tekkinud terved linnakud kohalikust ehituskivist *rakušnjakist* laotud kollaseid majakesi. (Sõna ракушка tähendas merekarpi ja viitas ehitusmaterjali fossiilsele päritolule.) Selliseid koerakuudist suuremaid, elumajast väiksemaid putkasid täiskülvatud maatükke oli tekkinud ka lõunarannikule, Gursufi nõlvadele ja Nikita botaanikaaia väravate kõrvale. Hooned olid erinevas ehitusjärgus, mõnel kerkisid alles seinad, osal oli juba katus peal, kuid kõik olid alles välisviimistluseta ja üheski neist ei elatud.

Taoliste isand Kõrvitsa majakestega tähistasid rehabiliteeritud ja kodukanti naasnud krimmitatarlased oma uusi asualasid. Poolsaare venekeelses elanikkonnas kutsus nii laialdane *samozahvat* esile vaikset nurinat ja andis halba eeskuju. Oli vastu võetud isegi seadus, mis sätestas omavoliliselt püstitatud ehitiste seadustamise korra.

Ka Nõukogude sõjaväesanatooriumist oli isetegevusliku maareformi käigus eluruumide hõivamise aktsioon üle käinud. Endised ametipinnad ja numbritoad olid töötajate poolt päriseks võetud ja elamiseks sisse seatud. Kõige uhkemast hoonest, kus kunagi käisid end ravitsemas NSV Liidu kaitseministrid, oli saanud kõrge müüriga ümbritsetud villa valvuriputkaga väravas. Üks värskema väljanägemisega korpus kandis nime pansionaat „Парковый". Mitmest ajastust ja ehitusstiilist pärit maju olid elanikud täiendanud ohtrate ümber- ja juurdeehitustega. Ruumikitsikust leevendati verandasid laiendades ja rõdusid kinni ehitades, igaüks oma maitsele ja võimalustele vastavalt. Jalta linnaarhitekti kabineti uksel seisis silt *„Šortsides mitte siseneda"*, kuid ajaloolise vanalinna muutmine *kurjatnikuks* (kanalaks) ei paistnud seda esteedist härrasmeest häirivat.

Nõnda oli elu kulgenud omasoodu ka pärast Nõukogude Liidu lagunemist, kaitseministeeriumi kadumist ja sanatooriumi tegevuse lakkamist. Osa endisi töötajaid jätkas vanas kohas ja harjunud viisil elamist, teistel aga oli korda läinud kunagine *tööandja eluruum* erastada, mida tõendas ka vastav dokument nimega Госакт. *Riiklik akt* andis omanikule õiguse varaga müügitehinguid korda saata, mis muutis omandisuhete mustri veelgi kirjumaks. Mõni endine ametipind läks notaribüroo kaudu juba kolmandale ringile. Maakleritel, kes nimetasid endid *rieltoriteks*, olid käed-jalad tööd täis. Vanamees leidis Krimmis eest elava kinnisvaraturu.

Hinnad olid viimastel aastatel teinud küll kahetsusväärse hüppe. Mõni aasta varem saabudes oleks võinud pool Jaltat võileivahinna eest kokku osta. Kuid ka nüüd haistis ärimehe nina veel üsna head saaki. Vanamees oli müünud Tallinna vanalinnas korteri ülikõrge ruutmeetrihinnaga ning vabanenud ressursid lausa kisendasid soodsa paigutuse järele. Esimene äpardus Gursufis üksnes suurendas ettevõtja neelusid mõne rammusa pala järele.

Sanatooriumipargi kõrgemas otsas, kust palmi- ja küpressialleed viisid peaaegu Massandra sinilipuranda välja, nii et ei pidanud linnatänavale astumagi, seisis vanade puude varjus poollagunenud villa. Mägede suunast kahekorruseline, mere poolt kolmekordne, kaunistatud skulptuuride, bareljeefide, vappide ja ohtrate nikerdustega. Eklektiline miniloss, XIX sajandi arhitektuurimälestis, nagu kinnitas vaevuloetava kirjaga tahvel majaseinal. Maakleri sõnul oli villa ehitanud omaaegne Jalta arhitekt. Nõukogude ajal see mõistagi natsionaliseeriti ja profileeriti ümber sanatooriumi korpuseks. Ukraina võimu viieteistkümne aasta jooksul oli riigiomandist saanud uuesti eraomand, sanatooriumi numbritubadest aga kümmekond korterikest, millest üks oli nüüd müügis.

Nii armetus seisukorras maja polnud Vanamees varem näinud. Pimedas koridoris maakleri kannul üle kiviplaatide koperdades tungis ninna sibulapraadimise hais. Tubade parkettpõrand oli naeltega kinni taotud. Katus aastaid läbi jooksnud, nagu võis järeldada laigulistest lagedest. Võrestatud puitaknad kümne paksu värvikihi alla mattunud. Kahhelahjud ilma usteta, mis olid arvatavasti vanametalli kokkuostu rännanud. Kunagised saalid vineerist

KUSTUTATUD
23. 02. 2026
Viimsi Raamatukogu

vaheseinte abil toapugerikeks tükeldatud. Igal uksel seisis plekist plaadike numbriga nagu haiglapalatis.

Vaevalt sai Vanamees üle lävepaku astuda, kui ta huulte vahelt lipsasid sõnad:

„Ärge seda rohkem kellelegi näidake. Ma võtan selle."

Tingühikute üle kauplema Vanamees ei hakanud. Ei ostnud ta ju mitte räämas korterit lagunenud majas, vaid merevaatega apartemendi vanas villas keset rohelusse uppunud parki.

Kas siis mees, kes Tallinnas oli renoveerinud mitu vanalinna korterit (oma sisearhitektist abikaasa juhendamisel) ja elas nende üürist lahedat rantjee-elu, ei peaks suutma taastada mingit äratrööbatud elamispinda vaeses Ukraina provintsis? Siin polnud isegi sisekujundusprojekti tarvis. Tuli vaid nõukaaegne saast välja rookida, mille alt tulid nähtavale tammeparkett, kolme ja poole meetri kõrgused võlvlaed ja meetripaksused pseudogooti aknaorvad. Pealegi nägi Vanamees ennast mitte numbritubade 106 ja 107 elanikuna, vaid vähemalt terve korruse kui mitte villa omanikuna.

Miks ei peaks inimesed, kes neis jubedates tingimustes elasid, tahtma oma peldikuid vahetada kõigi mugavustega korteri vastu mõnes korrusmajas, mis mööda Jalta nõlvu aina kõrgemale mäkke tõusid? Koostöös ülemise korruse elanikega saab villa taastatud oma endises hiilguses. Ukrainlastel, kes äsja oranži revolutsiooni käigus olid kukutanud korrumpeerunud riigivõimu ja asusid rajama normaalset ühiskonda, oli aeg ka korteriühistu asutamine ära õppida.

Vanamees ostis täispuhutava madratsi ja vahetas „Jalta-Inturisti" hotellitoa lagunenud korteri vastu.

Uus elupaik koosnes toast, köögist ja avarast verandast, mis algselt oli olnud lahtine rõdu ja hiljem omal käel kinni ehitatud. Verandast viis klaasuks õue trepimademele, mis oli täis suitsukonisid ja kuivanud potililli. Trepp ei olnud säilinud, väljapääs oli naeltega kinni taotud ja ukseklaasi puuduv ruut asendatud papitükiga. Kui ei soovinud käia läbi räämas maja pimeda koridori, võisid siitkaudu endale eraldi sissepääsu rajada.

Vineerist vahesein jaotas veranda kahte ossa, millest väiksem oli muudetud tualettruumiks ilma prill-lauata WC-poti ning roostetanud malmvanniga. Kümbluse ajal võis nautida vaadet läbi küpressisalu merre laskuvatele kaljudele kaarjate lahesoppidega nende vahel. Üksnes Jalta rannapromenaad jäi pargipuude varju.

Esimesel õhtul uue kodu kempsus istudes ja aknast sisse tungivaid kevadelõhnu hingates tundis Vanamees, et oli midagi vägevat korda saatnud. Kui ta oma merevaatega potilt tõusis ja ketist sikutades vett tõmbas, puhkes linna kohal ilutulestik.

Kauaks ei saanud ta oma фейерверк´iga kempsu imetlema jääda, sest majast hakkas kostma hääli ja sammude müdinat. Lärm kasvas järjest kõvemaks, kuni kulmineerus prõmmimisega Vanamehe uksele. Ummistunud torustik polnud loputuskastist saabuvat vett vastu võtnud, vaid laskis selle alumistele elanikele kaela. Nii sai Vanamees tuttavaks oma naabritega, kelle juures oli käimas joomapidu. Öö läbi külmetas ta madratsil, hirmul purjus seltskonna prõmmimisest ja alt kostvast kärast. Omas majas elatud aastatega oli Vanamees unustanud, mida tähendavad korterinaabrid.

Hommikupäikeses kiirgasid mäed ja sätendas meri, nii et silmadel hakkas valus. Majas valitses vaikus. Elu tundus jälle imeline. Küllap andis korraliku remondiga korteri helikindlust tõsta. Läheb küll kallimaks, aga naabreid isoleerimata ei saanud kodurahust juttugi olla.

Vanamees jäi mõttesse. Kui ta kogu raha kodu rajamise peale hakkama paneb – mis äri see siis oleks? Maaklerid olid näidanud talle mitmeid magusaid objekte, mille hinna ja väärtuse suhe tõotas tulevikus kopsakaid dividende. Kas ei oleks perspektiivikam korteriremondiga pisut oodata, mõne soodsa investeeringuga algkapital mitmekordistada ning alles seejärel teenitud kasumist Massandra villa selle täies ilus renoveerida? Polnud laita äriplaan.

3.

Rahapaigutuse otsinguil ei jäänud Vanamees lootma üksnes maakleritele. Ta ostis Союзпечать'i kioskist ajalehe „Ялта КиК". (Kaks K-d lehe nimes tähendasid культурная ja коммерческая.) Ja leidiski mitu enamvähem kultuurset ja kommertslikust küljest huvipakkuvat objekti nii Suures Jaltas kui teispool Krimmi mägesid.

Koreizi nimelises paigas, kaksteist kilomeetrit Jaltast Sevastoopoli poole, oli müüa pooleliolev maja. Kolmekorruseline ja panoraamse merevaatega. Neljakümne tuhande tingühiku eest. Vanamees polnud sellist nime varem kuulnud, kuigi Koreiz oli ПГТ, посёлок городского типа, kus paiknes isegi kohalik omavalitsus. Krimmi turismiraamat väitis koguni, et see *linnatüüpi küla* oli tuntud juba antiikajal. Ammu enne seda, kui merehädas kreeklased maad nähes *Jalos! Jalos!* karjuma pistsid ja maabusid kohas, millest sai *Jalta*.

Selline iidne asula oli sirutanud ennast välja käänulise tänava ääres, mille madalatelt kivimajadelt võis lugeda, et tee kandis nime „Севастопольске шосе". Vanasti olid seda mööda marssinud Rooma leegionärid oma teekonnal Hersonesosest Haraxi kindlusse Ai Todori neemel. Siis oli tee kandnud nime *Via Militares*. Sõjaväge siin rohkem ei liikunud ega sõidetud seda kaudu enam ka Sevastoopolisse. Merest asus Koreiz kõrgemal ja kaugemal, mis seletas paiga tundmatust. Allpool paiknev Mishor oli kuurordina märksa tuntum. Ja *linnatüüpi* oli siin vaid paar kvartalitäit nõukogude пятиэтажка'sid ja девятиэтажка'sid, mis ootasid esimest maavärinat, et Koreizist uuesti harilik küla saaks. Krimmi eelmist suurt maavärinat olid kirjeldanud Ilf ja Petrov oma briljantidejahi raamatus „Kaksteist tooli".

Objektiga tutvumiseks juhatati Vanamees lagedale platsile, mille ääres paiknes U-kujuliselt hulk kivist garaaže. Mõnele neist oli kukile ehitatud plekist majakarp või koguni paar korrust, mis nägid välja nagu nööbi külge õmmeldud pintsakud. Kuulutuses pakutud pooleliolevast majast ei paistnud muud kui garaaži rauduks, värvitud potisiniseks. Seda ootamatum oli pilt, mis avanes ukse taga.

Avarast garaažist pääses läbi ukseava suurde ruumi, kust viis trepp alumisele korrusele ja sealt järgmine trepp veel sügavamale. Laskudes ei jõutud aga maa alla või keldrisse, vaid iga korruse aknast paistis tänav, selle taga park ja pargi taga meri. Kõige alumiselt korruselt viis teine väljapääs tarastatud õuele, kus kasvas paar viljapuud ja mööda aiavõret ronisid viinamarjaväädid. Vanamees oli näinud elu jooksul mitmesuguseid maju, kuid mitte kunagi sellist, mis asuks garaaži all. Asja konks peitus mägises reljeefis, mis üleval seisja eest peitis kolmekordse majakarbi järsult laskuva nõlva varju.

Seevastu alt vaadates asetses hoone koos õueplatsiga tänava kohal, mida mööda kohalik rahvas kulges võrride, žigulite ja *maršrutkadega* Jalta vahet. Ka teisel pool *Via Militarest* jätkas maapind laskumist, kuni jõudis läbi rohelise pargivööndi lõpuks välja mereni, mis silmapiiril taevaga ühte sulas. Rakušnjakist laotud kollaste kivimüüride vahel võis tunda end otsekui jumala positsioonil, kes oma häirimatust kõrgusest üle sebiva inimsipelgate pesa igavikku vaatab. Ja seda saja kaheksakümne kraadist merepanoraami ei suutnud isegi Jalta linnaarhitekt kinni katta, andku rannaäärseid ehituslube välja nii palju kui jaksab.

„Всё твоё," kinnitas müüja majaesise aialapi kohta, kuigi tehinguobjektiks oli garaaž koos selle all paikneva maakilluga. Noor jässakas mees nimega Ašot, kes küünis Vanamehele napilt õlani, lubas lahkelt kaasa aidata, et aiamaa küsimus saaks Koreizi omavalitsuses ostja kasuks kiiremas korras ära lahendatud. Laskis omal algatusel hinnast koguni neli tuhat tingühikut alla. Krimmi armeenlased olid vastutulelik rahvas.

Paari päeva pärast sõlmiti notari juures ukrainakeelne leping, mille paljudest punktidest taipas Vanamees seda, et tema ostis ja

Ašoti venelannast naine Natalja Arutjunjan müüs aadressil ПГТ Кореиз, Севастопольске шосе 2А juures asuva garaažiboksi nr. 1 koos selle all asuva 0,0045 hektari maaga. Nelikümmend viis ruutmeetrit Krimmi poolsaarest kuulus nüüd talle. Aga Vanamees polnud mingi *zahvatšik,* nagu venelastel oli kombeks fašistlikke anastajaid kutsuda, vaid aus välisinvestor.

Vaade ostetud garaaži aknaavadest ulatus poole lõunarannikuni välja. Läänesuunal troonis mäekünkal hallikarva Lenin, kes tuules lehvivate lippude vahelt viipas käega üle mere Türgi poole. Vladimir Iljitšist veidi kaugemal tõusis taevasse tatarlaste mošee minaretitipp. Veidi madalamale jäi suur aed, mille metsik rohelus peitis vürst Jussupovi lossi, kes oli kunagi teinud otsa peale hullule Rasputinile. Jalta konverentsi ajal oli lossis majutunud Nõukogude delegatsioon eesotsas Jossif Staliniga. Nüüd paikneb seal kinnine hotell, mis oli Ukraina presidendi administratsiooni alluvuses.

Ida suund polnud lääne omast vaesem. Pargi põlispuude vahelt paistsid krahvinna Panina lossi tornid, kus oli paar aastat elanud Lev Tolstoi. Nõukogude võimu ajal parki rajatud sanatoorium kandiski nime „Jasnaja Poljana".

Garaaži uks avanes põhja poole, kus mnogoetažkade kvartali taga kõrgusid Ai Petri sakilised hambad. All lõunas aga põlvitas Mishori rannavees Russalka, laps käsivarrel. See oli Amandus Adamsoni loodud merineitsi, kes sultani haaremist põgenedes oli üle mere koduranda ujunud.

Niisugusel losside ja legendide ristteel asus Vanamehe tulevane villa. Kui Tšehhov rajas Jalta külje alla Autka külla *Valge Datša,* miks ei võinud siis Vanamees ehitada Koreizi külla endale *La Paloma Blanca*?

4.

Lõikav stepituul vilistas läbi sirgete valgustamata tänavate. Raagus paplid seisid kahel pool teed nagu kondiste koolnute rida. Kohvikud ja restoranid ei töötanud isegi reede õhtul. Keda ootas kõnnitee ääres seisev taksode rida, millest iga masin oli ise marki ja karva? Isegi rannapromenaad paistis olevat ühegi hingeliseta. Suvekuurordid õhkasid külmal aastaajal ikka nukrust, aga see paistis lausa mahajäetud tondilinnana. Majakovski oli väitnud ühes lonkava värsiga luuletuses, et tal on kahju neist, kes polnud käinud Jevpatorias. Aga Vanamehele tundus küll vastupidi. Ta astus takso juurde, mille juht ei tukkunud, vaid rooli taga suitsu kiskus, ja küsis, mis mõttega ta siin passib. Hoiame suveks kohta, vastas tõmmu vuntsidega mees lõunamaise aktsendiga.

Kinnisvarapakkumine, mille pärast Vanamees tulnud oli, ei tundunud enam pooltki nii ahvatlev. Iseenesest korralik telliskivimaja nagu Nahv-Nahvil. Kahe korruse, keskkütte ja isegi kaminaga. Viisakas mööbel, külmkapp ja pesumasin. Kelder, pööning ja kõrvalhoone, kus leidus isegi puudega köetav saun (kuigi keris oli ilma kivideta). Ümber maja suur aed virsiku- ja pirnipuudega. Viinamarjaväätidest poolkaar nagu tunnel värava juurest trepini viiva sillutatud raja kohal. Ilmselt peremehe käega hoitud majavaldus, väikeste tataripäraste kaunistustega. Mitte küll mere-, vaid stepivaatega. Mõned kilomeetrid linnapiirist väljas, kust Jevpatoriasse käis iga täistund rahvast tuubil bussiloks, mille asemel vaba inimene eelistaks mõnusat jalutuskäiku. Hind naeruväärselt madal sellise datša kohta, mille olevat ehitanud koguni omaaegne linnapea. Nii väitsid müüjad, vanem tatari-vene abielupaar. Ilmselt ausad inimesed.

Ainuke häda oli selles, et maja polnud ametlikult olemas. Paberite järgi eksisteeris vaid krunt nr. 16 aianduskooperatiivis „Burevestnik". Ja sedagi vaid kooperatiivi esimehe käega ruudulisse vihikusse kirjapanduna. Maaklerid küll kinnitasid nagu ühest suust, et selles ei olevat midagi iseäralikku. Krimmis toimusid

tuhanded kinnisvaratehingud ilma ametlikult vormistamata. Tingühikud võtmete vastu ja koli sisse. Ukrainas asjad niiviisi käisidki. Sularaha ja kinnisvara liikusid käest kätte ning lahkuti sõpradena.

Kuid Vanamees lõi kõhklema. Võibolla oleks siiski targem kahtlaseid objekte mitte kokku kahmida, vaid proovida enne Jalta korteriga hakkama saada? Isegi kui ta dokumentide vormistamisega maja hinda tõstab – kust ta sellises väljasurnud sanatooriumite linnas ostja leiab?

5.

Vanamees istus räämas verandal, sõi sjomgavõileiba, jõi Tšernigovi vabriku filtreerimata õlut ja nautis läbi pargipuude avanevat vaadet. Vanade paplite, hiigelsuuri küünlaid meenutavate tumeroheliste küpresside ja ilma ladvata seedrite vahelt paistis järkjärgult mere suunas laskuv mäeahelik, kaljude tumedad turjad valgetes pilvedes. Linnakära kostis siia pargi lõppu vaevu ära. Eriti vaikne oli hommikuti, kui linnud enne koitu oma pulmalaule alustasid. Ilmad püsisid jahedad, aga sirel oli õites ja kastan kohe puhkemas.

Tagasiteel rannast oli Vanamees ostnud prill-laua ja lennupileti. Luua ja peegli oli ta muretsenud juba varem. Nüüd oli tal kõik, mis elamiseks tarvis läks. Iga päev kasis ta jõudumööda aastakümnete sodi, mida uus kodu otsast otsani täis oli. Kõigele, mida inimese käsi Krimmis puudutas – olgu majas või õues –, vajutas see oma räpase pitseri. Õnneks mattis loodus suure osa inimtegevuse viljadest oma lopsaka loomingu alla. Vanamees kavatses lasta paar alõtšaoksa akna tagant maha saagida, mis avaks vaate veelgi täielikumalt.

Ta lobistas ettevaatlikult nõusid pesta, et mitte naabreid uputada, kui helises telefon.

„Üldiselt sa võiksid koju tulla,“ kostis tuttav hääl. *„Krõõt nutab kogu aeg ja on õnnetu.“*

Vanamees vastas, et tal on endiselt kaks tingimust, ja sai kuulda, et tema tingimused kedagi ei huvita. Ta lülitas telefoni välja. Midagi ei olnud muutunud. Aga kojusõit seisis ees nagunii.

Nõud said pestud, kuid hääl telefonis oli teinud oma töö. Vanamees ei leidnud enam endale asu. Räämas elamine hakkas pinda käima. Ta sammus treppidest alla linna, kus asus *Ukrtelekomi* internetipunkt. Pärast istus mitu tundi Leena juures hotellis. Imelik, et võõras naine suutis teda paremini mõista.

Tagasiteel kohtas Vanamees kodu juures naabri-Mašat, kes küpsetas alõtšapuude all šašlõkki. Maša oli lopsakas brünett, kellest õhkus küllaga füüsilist jõudu ja elurõõmu. Pärit oli ta Aserbaidžaanist, aga elas juba palju aastaid Krimmis. Maša sitkete käte alt oli läbi käinud NSV Liidu kõrgem sõjaväejuhtkond. Nüüd töötas ta koduses massaažisalongis, mis asus Vanamehe korteri kohal. Naabrinaises nägi ta potentsiaalset liitlast, kui peaks minema villa restaureerimiseks.

Naljamaias Maša jutustas lõkerdades, et sanatoorium oli kõige täiega maha müüdud. Uue omaniku plaanidest ei teadnud keegi. Vanamehe korteriost oli seotud suure riskiga. Notariaalne leping ei tähendavat midagi. Maša teadis juhtumeid, kus ühte ja sama objekti oli müüdud mitmele inimesele. Jaltas oli kõik võimalik.

Õhtu läbi ladistas vihm vastu auklikku katuseplekki. Vanamees luges peatüki Stalini elulugu ja teise Švejki juhtumusi. Need olid nagu ühe kepi kaks otsa. Kuid mõte jooksis eksistentsiaalsetele teemadele. Enamik teadlasi oli veendunud, et kõik algas suure pauguga. Kuidas aga saabub maailma lõpp, selle kohta nii suurt selgust ei olnud. Kõige levinuma arusaama kohaselt pidi universum paisuma jäämagi. Galaktikad kaugenevad üksteisest, tähed kustuvad, planeedid jahtuvad, midagi erilist enam ei toimu ja kõik käib ajapikku alla. Õnneks saab Vanamees siit enne minema.

Enne seda aga teeb endal olemise nii mõnusaks kui võimalik. Ega löö iga naabrimuti hirmujuttude peale verest välja.

Järgmisel päeval avasid sanatooriumi katlakütjate saed imelise merevaate. Noorema töömehe silm nägi kõige kaugema kaljunuki otsas koguni Pääsukese pesa. See mere kohal kõrguv loss oli Krimmi sümbol. Vanamees otsustas kirbuturult binokli osta. Üks papi müütas neid Jalta *blošinkal* koos muu Vene sõjaväest mahajäänud kraamiga. See väljaminek tuleb teha. Kohe, kui ta Krimmis tagasi on.

Simferoopoli lennuvälja ümbrus lõõmas punaste moonide tulekahjus. Vanamees jalutas lähema põllu serva ja korjas sületäie, mis ei ületanud lubatud käsipagasi mõõtusid. Reisi vastu pidanud osa mahtus parajasti kõige suuremasse kristallvaasi, mille ta oli kunagi spordivõistlusel eriauhinnaks saanud.

Varakevadised moonid furoori ei tekitanud. Marika oli Vanamehe saabumise puhuks külalistetuppa kolinud. Laura suhtles viisaka jahedusega. Krõõta polnud üldse näha. Õhtuti ei kippunud ta enam koju tulema. Jäi bussist maha, ei saanud õpitud ega hommikul õigel ajal kooli. Marika sõnul oli laps *omadega sassis*. Vanamees riputas külavahele talgukuulutused üles ja sõitis last otsima. See ei andnud ennast kätte, vaid põgenes kuhugi sõbranna juurde.

Järgmisel hommikul võttis Vanamees Kusti, kes peremehe kojujõudmise üle ainsana rõõmu ilmutas, ja läks metsa jalutama. Kevade õrn rohelus tundus Krimmi lopsakuse järel nii neitsilik ja habras. Läbi linnulaulu kostis kauget traktorimürinat. Karjamaal sõid tuttavad mustavalgekirjud lehmad.

Talgud läksid korda, küla sai endale kiige. See jääb ta viimaseks *mittetulunduslikuks projektiks*. Vanamees pani oli oma ühiskondlik-poliitilisele tegevusele punkti. See töö ei toitnud.

Kodus korjas ta põrandalt kokku mooniõied, mis olid lennureisi vastu pidanud, kuid kaevuvees kohe ära närtsisid. Vanamehe tingimustega ei arvestanud nemadki. Ajas siis katuselt alla okkamassi, mida maja kohale kaarduv lehis igal sügisel puistas, tegi mõned maksekorraldused, täiendas tingühikute varu ja lendas tagasi Krimmi. Eestit oligi parem armastada natuke kaugemalt.

Kust võis Vanamees teada, et hakkab pendeldama edasi-tagasi nagu Ukraina suursaadik? Ainult ta süstikdiplomaatia viljad jäävad kord korralt kesisemaks. Kuni kuivavad sootuks.

6.

Võidupühal mürtsus linn reipast marsimuusikast. Patriootlikud laulud kajasid mägedest vastu, just nagu alustaks geriljasalk Jaltale tormijooksu. Keskealiste meeste vägi liikus ringi kõrgendatud meeleolus, enamikul ordenid rinnas. Aga Tšehhovi juures oli vaikne. Lameda katusega kahekordne maja meenutas Siinmaa funktsionalistlikke villasid Pärnus.

Majauks oli lukus, kuid valvur laskis Vanamehe õue jalutama. Anton Pavlovitš oli aia oma kätega rajanud, kuid mitte seda küpses ilus näinud. Kui arstid tal Moskvas talvitumise ära keelasid, kolis Tšehhov Krimmi ja ostis Autka külla endale ehituskrundi. Kuus aastat enne surma.

„Mitte vaade, vaid rahat-lukum," kirjutas ta õele vaimustusega.

Liiliad, tulbid ja hüatsindid olid vahepeal palju kordi uuendatud. Aga üks lopsakas roosipõõsas majaseina ääres pidi olema veel Tšehhovi istutatud. Kolm luitunud purret üle mägioja, mis lookles läbi krundi alla mere suunas, tundusid samuti ehtsad. Jalgraja serva varjulistesse nurkadesse oli Anton Pavlovitš paigutanud kolm istepinki.

„Mitte paraadlikud, malmist jalgadega, vaid puust, mis ma ise roheliseks võõpan," kirjutas ta oma näitlejannast naisele Moskvasse.

Vanamees võttis istet *Gorki pingil*, kus kaks kirjanikku olid kunagi jalgu puhanud. *Valges Datšas* hakkas liikuma palju külalisi,

kes käisid peremehele närvidele ja segasid teda töötamast. Tšehhov varjus nende eest lõpuks Gursuffi tatarlase hütti.

Saja aastaga oli Jalta roninud järjest kõrgemale ja vallutanud ka Autka küla. Õnneks olid pärnad, akaatsiad, mandli- ja mooruspuud suureks kasvanud ja varjasid vaate. Praegune *rahat-lukum* nõukogude *mnogoetažkade* ja ukraina *kurjatnikuga* vaevalt Anton Pavlovitši vaimustanud oleks.

Vanamehel tuli tahtmine ka oma koduaiaga midagi ette võtta. Puid istutada, hekke rajada, jalgradu... Aga vist ei sobinud. Teeks maakividest sillutatud teerajagi väravast majani? Maitsetu! Silmade ette kerkis Marika põlastav ilme. Minimalismi naispreester. Kõiges. Ka armastuses.

„Välimuselt on ta paljasjalgne,“ kuulis Vanamees enda lähedal kedagi ütlevat. *„Aga sisemiselt küllaltki peen inimene.“*

Välvur Rudik oli kadunud, aias polnud näha ühtki hingelist.

„Tahan teda tutvustada naistega, see oleks talle kasulik, aga ta ajab karva turri.“

Vanamees polnud Tšehhovit kunagi kõnelemas kuulnud. Aga jutt käis ilmselt Gorkist.

„Tuttavaid on mul palju,“ kostis kergelt irooniline hääl. *„Aga mu varjupaigaks on tütarlaste gümnaasium, kus ma sageli lõunatan juhataja juures koos klassidaamide ja õpetajannadega.“*

Anton Pavlovitš oli valitud kooli hoolekogusse. Nagu Vanamees oma laste omasse, mis ei töötanud.

„Tantsu ja võimlemise õpetaja on nii noor, et mängib salaja nukkudega.“ Tšehhovil ei olnud lapsi. Need ei olnud probleemiks ka ta näidendites. Anton Pavlovitš annetas nii koolimaja kui tiisikusehaigla ehitamiseks. Laenas raha paremale ja pahemale nagu ta kangelanna „Kirsiaias“. Täiesti üle mõistuse tundus Tšehhovi laevareis Kamtšatkale. Selleks, et kirjutada ülipõhjalik raport sealsete vangide halva olukorra kohta. Ise lootusetult tiisikusehaige.

„Mu tervis on ilmselt nii palju paranenud,“ ütles Anton Pavlovitš rõõmsal toonil. *„Et järgmise sügise ja talve alguse ma otsustasin veeta Moskvas.“*

Vaat kust pärines see kolme õe igatsus Moskva järele!

„Väga tahaks minna „Ermitaaži“. Süüa seal sterletti ja juua ära pudel veini.“

„Mina olen terve nagu purikas,“ pihtis Vanamees Anton Pavlovitšile. *„Aga elan nüüd kah Jaltas.“*

Vanamees oli saabunud Krimmi omal vabal tahtel. Enne seda maksnud ära pangalaenu ja autoliisingu. Ega olnud siin ilmas enam kellelegi võlgu. Kõik ta ettevõtmised olid jooksnud karile. Nii ühiskondlik-poliitilised kui perekondlikud. Aga ta oli sõdinud kõigest jõust vabaduse vastu. Kuni kõik kohtuastmed, nii avalikud kui kodused, ta lindpriiks tunnistasid.

„Oli aeg, mil ma jõin solo ära pudeli šampust ega jäänud purju,“ kiitles Tšehhov. *„Pärast jõin konjakit ja samuti ei jäänud purju.“*

Jutuajamine meenutas dialoogi ta näidendites, kus iga tegelane ajas oma joru. Just nagu räägiksid vanadusest kurdiks jäänud teener Firsiga.

„Ma olen pinnasest lahti rebitud,“ jätkas Tšehhov oma monoloogi. *„Ei ela täielikku elu, ei joo, kuigi armastan juua, ma armastan seltskonnamelu, aga ei kuule seda, ühesõnaga, ma olen nüüd ümberistutatud puu seisundis, kes mõtleb, kas võtta juured alla või kuivada ära.“*

Vanamees oli kümme aastat Tšehhovist kauem elanud. Ja kavatses veel kaua elu nautida. Kes teab, võib-olla annetab temagi elu lõpus midagi. Kui äri peaks hästi minema. Vähemasti oma lastele oli tal jätta. Aga esialgu ei tahtnud ta muud kui minevikutaagast vabaks.

„Kui tulete Gurzuffi, teatage mulle telefoni teel,“ ütles Anton Pavlovitš lõpetuseks. *„Mul on kodus oma telefon. Olen ju tähtis inimene.“*

Maad võttis vaikus. Tuulehoog kandis kohale „Katjuša“ helisid, mis tulid rannapromenaadilt. Veel kaks nädalat enne lõppu oli Tšehhov kavatsenud Badenweilerist Itaalia kaudu Jaltasse naasta. Kuid rong tõi ta hoopis kauaigatsetud Moskvasse. Ei söönud ta enam „Ermitaažis“ sterletit ega joonud veini.

Ei kõndinud Petrovkat mööda uues kasukas, nagu ta Krimmist – oma „soojast Siberist" – saadetud kirjades oli teha igatsenud. Vagunile, milles reisis kirst Anton Pavlovitši surnukehaga, oli kirjutatud „Värsked austrid".

„Mina ja Jelpatijevski elame oma datšades nagu magnaadid," viskas Tšehhov enne lahkumist nalja. *„Meie majad on kõrgele näha, ja kui Jaltale peaks lähenema Inglise laevastik, siis kõmmutavad kõigepealt meie datšade pihta."*

Krimmi sõjast oli siis vähem aega möödas kui nüüd Suurest Isamaasõjast. Vanamees jättis valvur Rudikuga hüvasti. See küsis kümme grivnat õlle jaoks. Aga Tšehhovi külastamine ta koduaias oli väärt rohkemgi.

Linn nägi välja veelgi räpasem kui tavaliselt, kuid Vanamees ei pannud seda peaaegu tähelegi. Võidupüha oli tähtis päev nii Venemaal kui Ukrainas. Krimmi pärast löödi ägedaid lahinguid nagu ikka. Aga *Valge Datša* oli jäänud puruks kõmmutamata.

Õhtul lamas Vanamees madratsil oma merevaatega vangikongis. Saluut kaldapealsel oli lõppenud. Akna taga valitses kottpime lõunamaa öö. Koerte haukumine kajas üle vaikseks jäänud linna. Hea une soovid olid saadetud, tagasi sõnumeid ei saabunud. Tšehhov oli kirjutanud Krimmist üle tuhande kirja ja pahandas, kui vastused hilinesid. Nüüd käis korrespondents välgukiirusel, aga suhelda polnud kellegagi. Äkki tuli Vanamehel meelde, et ta oli leidnud Tšehhovi aiast õnne. Viie lehega sireliõie.

7.

Maikuus ärkas Jevpatoria talveunest. Ilmad läksid soojaks ja tänavatele ilmusid inimesed. Rongidest astusid perroonile kohvritega suvitajad. Taksojuhid panid masinatele hääled sisse. Sanatooriumides alustasid tööd esimesed vahetused. Rand täitus päevitajate ja kaldapealne jalutajatega. Juuli keskpaigast kuni augusti lõpuni meenutas rannapromenaad kahte vastassuunas liikuvat rongkäiku, mis püüdsid teineteisest läbi pressida. Eriti tülikas oli ratastoolis lapsi lükkavatel emadel. Tasasel maal asuv Jevpatoria jätkas nõukogudeaegseid traditsioone liikumispuuetega laste ravikuurordina.

Donetski pangatöötaja Leena ei suutnud otsustada, kas nõustuda operatsiooniga või mitte. Tema seitsmeaastane Bogdan ei suutnud seljaaju halvatuse tõttu sammugi astuda. Mitte kõigil lastel, kes viimases hädas Jevpatoriasse toodi, ei läinud lõikus edukalt. Ratastooli aheldatud poisi kõrval tundusid Vanamehe mured naeruväärselt tühised. Ta sai kõhklustest jagu ning astus aianduskooperatiivi „Burevestnik" liikmeks. Viiekümne kuue tuhande tingühiku eest.

Kooperatiivi esimeheks oli tumedat verd mehemürakas oma parimates aastates. Valeri Pavlovitš oli linnanõukogu saadik, maamõõdubüroo „Krõmgintis" direktor ja mingi ehitusettevõtte kaasomanik. Tema kolmekorruselist häärberit ümbritses maalahmakas, mille kaugemas otsas asus linnufarm hanede ja faasanitega. Külalise saabudes lappis peremees kiviplaaditükkidest kokku mosaiiki, millest pidi saama garaaži põrand.

Vanamees võeti lahkesti vastu. Valeri Pavlovitš jutustas oma hiljutisest Praha reisist, mis oli kulgenud erinevaid õllemarke maitstes ja maksnud kõigest viissada dollarit. Tal külas käinud sakslased olid jäänud saunaleilist oimetuks. Kooperatiivi esimehe kerisekivideks olid elektripostidel traate hoidvad fajansist vigurid, mis Valeri Pavlovitš oli parajateks tükkideks lõhkunud. Vanamees oli oma pead murdnud, kustkohast stepis raudkive leida. Kooperatiivi esimehe töid ja tegemisi nähes meenusid Gogol ja Babel, kes olid kirjutanud lustakaid lugusid hohollide elust.

Majaostust kuulda saades jäi Valeri Pavlovitš ebalevaks. Kuid kraamis lauasahtlist käsitsi joonitud vihiku välja, tõmbas lahtrist nr 16 maha Tšegumbarovi nime ja kirjutas asemele Vanamehe oma,

mida ta värske kooperatiiviliikme passist hoolega tähthaaval veeris. Vanamehest oli saanud Krimmi majaomanik.

Erinevalt Jalta tarastatud randadest oli Jevpatorias võimalik mere ääres jalutada. Tuli kulgeda ühelt traataiaga eraldatud liivaribalt teisele, kuid väravad sanatooriumiplaažide vahel olid lahti ja valvuriputkad tühjad. *Sesoon* ei olnud veel alanud.

Pühapäeva hommikul olid nii linn kui rand mõnusalt tühjad. Kerge merebriis lahjendas kuuma päikesepaistet. Lained sõudsid vaikse sahinaga kaldale otsekui järveranda. Vanamees laskis jalgadel käia ja mõtetel uidata.

„Kas leidus ilmas teist sellist lolli, kes ostaks maja, mida pole olemas?“ küsis ta sandaali seest liiva välja raputades. Eestlaste hulgas kindlasti mitte. Tal oli küll majavalduse üleminekut tõendav allkirjastatud leping. Koos müüja kinnitusega raha kättesaamise ning pretensioonide puudumise kohta. Aga mis siis, kui ühel päeval on majauks kinni, lukud ära vahetatud, tatarlane kadunud ja kooperatiivi esimees annab Vanamehele jalaga tagumikku? Mis ta siis nende käsitsi kirjutatud paberitega peale hakkab? Peale selle ei olnud tal aimugi, kas seda *de facto* maja üldse kuidagi *de jureks* muuta andiski. Oli ta ikka tõesti viiskümmend kolm aastat vana?

Vanamees kiskus sandaalid jalast. Soe liiv paitas päkkasid. Krimmi kevadest sai kiiresti suvi.

Aga teisest küljest. Maja tegelik väärtus oli kaks või isegi kolm miljonit krooni. Kui dokumentide vormistamine ka mõned kuud aega võtab, siis paberitega kinnistu müüb ta igal juhul kasudega maha. Tuli lihtsalt uskuda oma ärivaistu ja mitte põdeda. Oleks ta siis pidanud raha *neile* laristada jätma? Naised ja lapsed ei oska rahaga ümber käia. Regulaarne toimetulekutoetus oli siin ainuõigeks lahenduseks. Raha peab tegema raha. Olgu Eestis või Krimmis. Vanamees oli niigi neid neliteist aastat tasuta orjanud. Autojuhina, transamehena, majahoidjana, aiatöölisena, perekonna toitjana ja katjana. Aga oli ikka *egoistlik siga*, sest julges esitada kaks tingimust: et naine oleks naine ja lapsed oleksid lapsed!

„Куда вы идёте?“

Nõudlik hääl peatas ta jalad ja lõikas läbi mõttelõnga. Vanamees oli väljumas лечебный пляж'i väravast, kui vahiputkas istunud laigulises vormiriides punapõskne noormees ta kõrvale ilmus. Kuhu ta läheb? Kui ta seda isegi teaks... Vanamees osutas käega värava suunas. Kavatseb niisama randa mööda edasi vantsida. Kuid kohusetundlikku *ohrannikut* see vastus ei rahuldanud.

„Kust te siia saite?“ pinnis too edasi.

„Attuuda,“ osutas Vanamees oma tuleku suunas.

„Siis lähete sealt ka välja.“

Vanamehel polnud vähimatki tahtmist tuldud teed tagasi kõmpida. Ta seletas valvurile kannatlikult, et ei oma mingeid halbu kavatsusi ei nende sanatooriumi ega plaaži suhtes. Üksnes teeb pühapäevahommikust jalutuskäiku mööda merekallast. Näitas isegi Euroopa Liidu kodaniku passi ning küsis viisakalt luba teekonda jätkata. Kuid poiss jäi oma nõudmise juurde kindlaks.

„Kas te tahate, et mu paarimees töölt lahti lastaks?“ hakkas ta sissetungija põikpäisuse peale pahaseks saama.

Seda Vanamees kindlasti ei soovinud. Ega mõistnud ka, kuidas võiks valest väravast väljumine valvuri *naparnikule* nii ränga karistuse kaasa tuua. See polnud nähtavasti oma tööpostil viibinud, kui Vanamees nende valdustesse tungis. Kuid teha jäi kaks sammu, et väärteo jäljed igaveseks kaotada. Kui ta läbi territooriumi tagasi marsiks, oleks see siis ohranniku karjäärile vähem ohtlik? Kus oli siin loogika? Kakskümmend grivnat oleks vallandamisohu naparniku pea kohalt jalamaid minema pühkinud. Kuid tarkus tuli alati tagantjärele. Ja punapõskne noormees jäi eeskirjadele truuks.

„Hästi, ma lähen tagasi,“ surus Vanamees vabadust armastavas hinges protesti maha. *„Ainult palun öelge põhjus,* miks *ma ei või sellest väravast väljuda?“*

„Потому, что тут Украина!“ paiskas väravavaht tõe taipamatule välismaalasele näkku.

Kui Leena oli õhtul Bogdantšiku magama saanud ja tuli Vanamehe maja vaatama, rääkis see ka panganeiule, mis oli paljude arusaamatute asjade tegelikuks põhjuseks. Siin on Ukraina! Leena naeris lõbusasti noore ohranniku poolt antud õppetunni peale. Alles hommikul tuli tal uuesti meelde, millise hirmsa valiku ees ta seisis.

Nõnda oli Vanamehel Krimmis juba kolm kinnisvaraobjekti. Jaltas äratrööbatud korter tulevärgiga kempsu, täispuhutava madratsi ja soojapuhuriga, sest keskkütte radikad läksid harva leigeks. Koreizi linnatüüpi külas kolmekordne garaaž, mis välja ehitamiseks ootas kohaliku omavalitsuse maaeraldust. Ning Jevpatoria lähedal aianduskooperatiivis kõigi mugavustega maja, millel puudusid dokumendid. Aktiivsele kinnisvaraarendusele vaatamata ei olnud tal endiselt korralikku elukohta. Tuli lasta vaheldumisi Jaltta, Koreizi ja Jevpatoria vahet, sest igal pool oli tarvis kohaliku võimuga asju ajada.

Kuid need olid ajutised raskused. Pärast hooneregistrisse kandmist saab Jevpatoria majal juba teine turuväärtus olema. Datšamüügist saadav kopikas kulub marjaks ära Koreizi villa väljaehitamisel. Selle müügituluga ostab ta Jalta arhitektihäärberis korterid naabritelt välja ning renoveerib terve korruse (või koguni maja kõige täiega!).

Selline kolmekäiguline operatsioon võttis Vanamehe oletuste kohaselt aega kõige rohkem pool aastat, paremal juhul saab ta hakkama kolme-nelja kuuga. Pärast kõiki edukaid tehteid jääks raha veel üle lahedaks äraelamiseks, ilma et peaks koonerdama hakkama. Selline oli lähem tegevusplaan, mis tundus igati realistlik. Tee põrgusse on sillutatud heade kavatsustega.

8.

Vanamees tõusis väljapuhanuna madratsilt. Isegi puusaliiges, mis mägedega ära ei harjunud, polnud öösel tuikama hakanud. Ta korjas kokku paar laest kukkunud krohvitükki ja sammus verandale. Päike kuldas mäetippe ja avamerd, aga kaljuhällis tukkuva linnani ta kiired veel ei ulatunud. Mis luges räämas korter või räpane maja, kui su aknast avaneb selline vaade?

Tõotas tulla palav päev, mis tuli veeta logudes bussides ja umbsetes koridorides. Suvi oli kulgenud kolmnurgas Jalta-Simferoopol-Jevpatoria. Mööda ametiasutuste kabinette lastes. Selleks, et saada vajalik paber, oli vaja enne saada teine paber. Jevpatoria *gorsovet* ei saanud võtta vastu otsust, kuni Simferoopolis polnud Vanamehele välja antud *personaalset kartotškat identifikatsioonikoodiga*. Garaažialune maakild ei saanud Vanamehe omaks mitte ostumüügilepinguga, vaid alles pärast seda, kui oli väljastatud vastav *gosakt*, mis tuli registreerida Jalta linna maaosakonnas, milleks läks tarvis... milleks tuli enne... Vahel ei teadnud Vanamees hommikul ärgates, kus ta õhtul magama heidab.

Täna jõudis järg Jevpatoria kätte. Ja kui tal peaks õnne olema, siis on Vanamehel varsti peos ТЗ! „Техническое заключение для введения дома в эксплуатацию.“ Datša aianduskooperatiivi „Burevestnik“ krundil nr 16 ägas juriidilistes tuhudes. *Tehniline otsus maja viimiseks ekspluatatsiooni* oli luba hakata sünnitama. Asjad edenesid visalt, kuid siiski. Koreizi külanõukogu maakorraldaja oli samuti lubanud tulla objektile garaažiesist maatükki vaatama. Visadus viis isegi Krimmis sihile.

Ka Tatjana oli kinnitanud Vanamehe usku endasse. Tatjana Jevgenjevna oli tark naine. Töötas Jalta finantside ja mänedžmendi ülikoolis. Rahanduskateedri juhataja. Hariduselt matemaatik. Oli hiljuti kaitsnud doktoritöö *hrivna* ja dollari suhetest. Analüüsis Mariupoli metallurgiakombinaadi näitel, mis juhtub Ukraina ekspordiga, kui grivna on a) seotud dollari külge või

b) lastud vabale kursile. Vanamees oli leidnud endale huvitava *podruga*. Ja Tatjanagi paistis Vanamehe arvamuste vastu huvi tundvat.

Nad olid tuttavaks saanud Jalta turul. Vestlus arenes kergesti ja kiiresti nagu lähedaste vaadetega inimeste puhul ikka. Juba pidasid nad plaani alustada ühist kinnisvaraäri. Tatjana Jevgenjevnal olid sidemed võimukoridorides ja oskused Ukraina ärimaastikul orienteerumiseks. Veel mõtlesid nad asutada Jaltasse peotantsuklubi. Koostöö tõotas kujuneda viljakaks. Elu muutus Krimmis järjest huvitavamaks. Aga kodumaal hääbus.

Vanamees jõi tee lõpuni, toppis kotti dokumendid, rahakoti, ujukad ning viigipüksid ametiasutustesse sisenemiseks. Võttis teise kätte prügikoti, keeras ukse lukku ja asus teele.

Prügikast oli pilgeni täis. Irvakil kaant kergitades tõusis lendu porikärbeste pilv. Vanamehele tuli meelde India, kus nad olid kaks nädalat Marika ja lastega talvitanud (kui kõik oli veel hästi). Seal olid prügikastid olnud ainukesed puhtad kohad. Aga Krimmis ajasid need sageli üle ääre, sest mitte kõik inimesed ei loopinud siin prahti maha. Suvehooajal ei jõutud konteinereid tühjaks vedada, pärast aga tõmmati raskest tööst hinge.

Tänavanurgad, aiatagused ja põõsaalused olid kõik sobivad prügiladustamise paigad. Tormituulega läks kogu saast liikvele ning siis lendasid kilekotid nagu tuulelohed koos puulehtede ja tolmuga õhus ringi. Mööda tänavaid lohisesid pakendid ja veeresid tühjad pudelid. Taevast sadas alla paberi ja tõrvapapi tükke. Vahel õppis lendamist ka mõni katuseplekk. Tormijärgsel hommikul olid puud ehitud paberitükkide ja kilepakenditega. Mõnikord pääses pesunöörilt lendu ka sokke ja aluspesu. Okstel rippus õhupalle või muud dekoratiivset.

Mere poole tormavate mägijõgede võsastunud kaldad kõlbasid suuremagabariidilise rämpsu panipaigaks nagu mööblitükid, lapsevankrid ja katkised autokummid. Looduses leidis viimse puhkepaiga nii tahke kui vedel ollus. Kevadel oli käinud Jalta sinilipurannas autopesu. Kupeemersu numbrimärgiga „Массандровский пляж 1" löödi läikima. Mööda autokülgi valgusid vahused ojad kaldapromenaadile, kust voolasid alla mere suunas. Ujuma minnes tuli alati kilekott kaasa võtta, et plaažil endale puhas nurgake luua. Rand oli kohaliku rahva armastatud piknikupaik.

Vanamees pressis prügikoti konteinerisse ja sammus trepist alla bussijaama suunas.

Kõige mustemad paigad Krimmis olid bussipeatused. Tühjaks joodud pudelitele ja muule taarale lisaks kattis maapinda konide ja sihvkakoorte kiht. Plankude ja jämedamate puutüvede kõrval täitsid ka ooteputkade seinad teadetetahvli ülesannet. Müügikuulutustele ja tööpakkumistele lisaks õnnitleti sünnipäevalapsi, teavitati tunnetest Anja või Vika vastu või kirjutati mõni roppus või ingliskeelne sõna, enamasti vigaselt. Ainuke info, mis bussipeatustes puudus, oli sõiduplaan, sest seda polnud olemas. Liinile suundus buss siis, kui bussijuhtidel sai lõpp-peatuses kaardipartii läbi, mistõttu salong oli sageli täis suitsetatud. Konduktorid korjasid bussipõrandale kogunenud prahi kokku ja lasid sõidu ajal läbi akna lendu. Selline oli eluolu kohalikel liinidel. Bussijaamades ja vaksalites askeldasid oranžides vestides kojanaised, keda kirjanik Mutt oli nimetanud *korstnast läbitõmmatud rahvatantsijateks*. Tänu nende luudadele ja ämbritele püsisid suuremad liiklussõlmed enamvähem puhtana.

Vanamees oletas, et komme oma koduümbrus ära reostada võis olla kollektiivne arhetüüp koriluse ajast, kui kõlbmatuks muutunud paik maha jäeti ja edasi liiguti uutele jahimaadele. Aga Krimmist polnud enam kuhugi minna, vesi oli igal pool ees. Vesi ja kõledad kaljud. Siinne rahvas ei teadnud samuti, kas kiruda ennast või saatust, sest nad olid enamuses sisserändajad, kes teadsid, tundsid oma isamaatust. Või immigrantide järeltulijad, kes võtsid vanemate kombed üle. Ainult saatusele lisaks ei kirutud Krimmis ennast, vaid president Juštšenkot.

Simferoopoli vaksaliesisel platsil käis igapäevane melu. Kassaluukide ees looklesid pikad sabad. Busside ümber saalisid närvilised suvitajad, keda juhendasid toored bussijuhid. Õhus püsis tubaka- ja bensuhaisu segune leitsak. Kohvrirataste kõrin, laste nutt ja vanemate sõim, agressiivsed taksojuhid klientide kallal, pinkidel pirukaid nosivad ootajad, ümber tuvide parv ja näljased koerad. Valitses suvine meeleolu. Iga veerandtunni tagant lõi vaksali tornikell, just kui tahtes valitsevas kaoses korda luua. Aegajalt kõlas reibas puhkpillimuusika, millega võeti vastu või saadeti teele Moskva ja Kiievi ronge.

„Мой Симферополь… ворота Крыма…" kostis mahe bariton, kui фирменный поезд uued puhkajate massid kohale toimetas.

Simferoopoli raudteejaam oli Krimmi süda, kust suundusid arterid ja veenid igasse ilmakaarde. Kohalikke liine teenindavaid busse kutsuti *maršrutkadeks,* mida leidus kahte sorti. Ühed olid kolmekümne kaheksa istekohaga „Bogdanid", teised väikesed ja kiired „Mercedes-Benzid". Konditsioneere polnud kummaski, kuid *bogdantšikutel* oli katuseluuk ja aknad käisid lahti. Vanamees mõtles, et ülikitsa istmevahega mikrobussid olid valmistatud jaapanlaste jaoks ja eksikombel Krimmi sattunud, aga üks bussijuht seletas talle asja ära. Algselt oli tegemist olnud kaubikutega, mis reisijateveoks ümber kohaldati ja istmeid täis pikiti. Vanamees eelistas mersudele aeglasi *bogdantšikuid,* kus oli rohkem õhku ega pidanud istuma jalad lõua all konksus.

Pilet oli targem osta kassast. Sabad liikusid küll aeglaselt, kuid pärast ei tulnud võidelda bussi peale saamise, vaid üksnes istekoha pärast. Ehkki koha number oli piletile märgitud, oli inimestel kombeks istuda sinna, kuhu meeldis. Bussijuhtidele oli segadus istekohtadega meeltmööda, sest siis said nad sokutada istuma ilma piletita reisijaid, kes maksid otse neile. Igas linnas oli bussijaama lähedal kindel ootekoht selliste klientide jaoks. Ehkki sõit ei tulnud niimoodi odavam, eelistasid paljud ajada asju otse juhiga. Bussijaama vastutav töötaja *passadtšik* kontrollis enne väljumist reisijate pileteid, andis siis juhile sõidulehe, sai vastu rahanutsaku ja teekond võis alata.

Kui Vanamees kassast pileti kätte sai, käis tema *maršrutka* juures juba *passadka.* Osa reisijaid istus palavas bussis, teised seisid troppis ukse kõrval, mõni tegi veel viimast suitsu. Vanamees reisis spordikotiga, mis tõstis ta mobiilsust ja hoidis ära pagasiprobleemid. Ta võttis pileti näppu, pistis rahakoti kotti tagasi ning astus bussi.

Samal hetkel otsustas keegi noormees väljuda ning pressis Vanamehele rinnaga peale, nii et see suruti bussist õue tagasi. Jõhker surve tuli nii ootamatult, et ta maandus kellegi varvastele, kes sedamaid valjusti kisama pistis. Vanamees pööras end ringi ja pomises vabandust, kuigi polnud milleski süüdi, ning astus siis piinlikkust tundes uuesti bussi. Tema piletil märgitud istekoht oli õnneks vaba.

Trügimine, vali õiendamine ja bussijuhtide ebaviisakused oli tavaline asi. Kuid nii jõhkrat käitumist ei olnud ta seni kohanud. Seda enam pooltühjas bussis, mis ei kavatsenudki veel paigast liikuda. Häbematul nolgil polnud mingit vajadust ennast jõuga välja pressida. Asi tundus imelik. Vanamees pistis käe kotti ja taipas. Rahakotti ei olnud. Raha, pass, pangakaardid, kõik oli läinud.

Bussi ümbruses polnud näha ei ründajat ega ka villis varvastega kannatanut. Suitsu kiskuv bussijuht tegi suured silmad. Osavasti tegutsenud vargapaar (või kolmik) oli teinud puhta töö. Ühtegi mundrimeest kuskil ei paistnud. Vanamees ei teadnud sedagi, kuidas mobiilinumbrilt miilitsasse helistada.

Ta tormas tagasi kassade poole, kust paistis telefoniputka. Valis 02 ja saigi ühenduse. Püüdis ähmiga seletada, mis juhtus, ise tundes, kui kehvasti ta tegelikult vene keelt valdab.

Sireenid ei hakanudki huilgama ega kollased sidrunid vilkurite välkudes jaamahoone ette saabuma. Euroopa Liidu kodanikku röövitakse päise päeva ajal. Ta polnud sellist reaktsiooni oodanudki. Kuid täielik ükskõiksus, millega miilitsakorrapidaja ta

seletusi kuulas, unise häälega paar küsimust esitas ning lõpuks kedagi saata lubas (kui auto saab), pani siiski nördima.

Vanamees seisis abituna keset platsi. Aeglased *bogdantšikud* ja kiired *mersud* lahkusid ja saabusid üksteise järel. Pardal õnnelike suvitajate massid. Kõigil raha kindlas kohas tallel ja dokumendid alles. Kuhu ta üldse ilma passita läheb? Kiievisse Eesti saatkonda? Kas pätid ta pangakaarte saavad kasutada? Jumal tänatud, et vähemasti dollaripakk olid eraldi ümbrikuga lukustatud kotivahes. Elu tundus korraga nii närune. Ja Krimm vastik koht.

Äkki kargas kuskilt põõsast (ehkki seal polnud ühtki põõsast) välja keegi noormees, pistis jooksu pealt midagi talle pihku ja kadus teises suunas. Vanamehel hoidis peos oma vana head rahakotti. Pea alles juhtunust uimane, tegi ta selle lahti. Sees oli pass, ID-kaart, juhiload ja isegi pangakaardid. Kõik oli alles, välja arvatud grivnad. Süda läks õilsate vargapoiste vastu soojaks. Või polnud pättidel tahtmist, et miilits neid taga otsima hakkaks. Kui too just neljas kaasosaline polnud. Aga nüüd oli see ükstaskõik. Kogu intsident oli toimunud nii kähku, et Vanamees jõudis veel napilt bussi peale.

Õhtul kõndis ta aias küpsete viljade keskel, suu virsikumahlast tilkumas. Ja mõtles, milline õnneseen ta oli. Oleks võinud ühe hetkega kõigest ilma jääda. Olgu see talle õpetuseks. Ei tohi hetkekski valvsust kaotada. See oli Ukraina.

9.

Jevpatoria osutus märksa tsiviliseeritumaks linnaks kui Jalta. Viimane elas oma looduslikust rasvast ja vanadest legendidest. Linnaelu kulges seal kolmnurgas uhkeldava rannapromenaadi ja kahe räpase turu vahel. Igat masti *pristrojetškad, sarajetškad, balkontšikud* ja muu ehitusalane isetegevus oli muutnud vanalinna maotuks *kurjatnikuks*. Rannarajooni püstitatud kõrghooned varjasid vaate merele. Varisemisohus teatrihoone, mis kandis Tšehhovi nime, seisis juba kümme aastat suletuna. Lesja Ukrainka majamuuseumi õrnade puupitsidega maja kisendas samuti kapitaalremondi järele. *Kultuurne* Jalta piirdus Tšehhovi *belõi domiku* ja koduloomuuseumiga, kus leidus antiikajast, sküütidelt ja teistelt Krimmis elanud vanadelt rahvastelt pärit muinsusi. Kaasaegne Jalta oli üdini *kommertslik*. Plakatitel kuulutas linnavõim „Ялта – город счастья" ja nende jaoks see õnnelinn kindlasti oligi. Aga õigluse nimel oleks Ялта tulnud ümber ristida nimega Свалка.

Seevastu üksluisesse steppi rajatud Jevpatorias oli tunda planeeringut ja isegi taotlust linna ajaloolist nägu säilitada. Keskaegse *Közlevi* südames elanud karaiimide kvartalit püüti koguni taastada. Ka linna peaväljaku ääres asetses mitu huvitava arhitektuuriga valitsushoonet, vana teatrimaja, Anna Ahmatovale pühendatud kirjanduskohvik, kuurordi rajanud linnapea Duvani büst ja isegi elus jõulukuusk. Sealtsamast algas lilleklumpidega palistatud ja jalakäijatele mõeldud Duvanovskaja allee, mis viis mere äärde rannapromenaadile. Jevpatorias võis ennast suvel hästi tunda.

Aga suvi hakkas otsa saama. Päevad olid palavad, kuid koos päikesega kadus ka kuumus. Õhtuses jaheduses oli saabuva sügise aimdust. Meri püsis soe, aga suvepuhkuste aeg oli läbi. Augustikuisest iluduste paraadist promenaadil polnud enam midagi järel. Ka Leena Bogdanikese ravituusik oli lõppenud. Punapäine Nataša oma seitsmeaastase Polinaga loksus rongis tagasi Irkutski poole. Jevpatoria oli muutunud paksude vanamuttide puhkekoduks. Varasügist kutsutigi бабье лето. *Vananaistesuvel* tekkis kergesti tunne, et oled ka ise vana ja mitte kellelegi vajalik. Sügis oli Jaltas huvitavam.

Kuid Vanamees istus juba mitmendat õhtut oma olematus datšas. Riknevate tomatite ja paprikate keskel, mida eelmine omanik oli aia täis istutanud. Vanameest hoidis Jevpatorias kinni Ukraina tervishoiuministri asetäitja. Ilma sanitaar-epidemioloogiajaama heakskiiduta ei saanud Vanamehe datša sündida.

Aga sanepidjaama ülem oli hõivatud sellega, et käis puhkusele saabunud aseministrile turult puuvilja hankimas.

Sedasorti tööülesanded kedagi ei üllatanud. Kui ülemraada saadik müüs mereäärset maatükki, siis pidi autoinspektsiooni ülem vedama potentsiaalseid ostjaid objektile. Õnneks mitte oma vabast ajast. Vaevalt leidus Kiievis sellist riigitegelast oranžide või siniste hulgas, kellel Krimmis mõnd kõrge müüriga piiratud lossi poleks olnud. Kõigis endistes liiduvabariikides oli *privatizatsija* sildi all toimunud *prihvatizatsija*, kuid Ukrainas olid ka ärastamisel suure riigi mastaabid. Ja kuna kohalikel ülemustel olid käed-jalad tööd täis, siis valitseski vajalikes instantsides Vanamehe vastu täielik huvipuudus.

Siiski kaalus ta maja dokumenditoimik juba tubli paar kilogrammi. Ja päris tühja ei läinud ka seekordne Jevpatorias käik. Tuletõrjeinspektsioonis oli tulnud kaua kaubelda, et keegi nõustuks sõitma objekti tuleohutuse seisukohast üle vaatama. Aga teekonnal linnast aianduskooperatiivini sai Vanamees eaka tuletõrjeinspektoriga mõnusa jutu peale. Nad mõlemad mäletasid Sverdlovski legendaarset keskmängijat hüüdnimega *Saša iz Uralmaša*. Seejärel ei jäänud enam kahtlust, et Vanamehe datša vastas kõigile tuletõrje eeskirjadele. See *dobro* kukkus koguni ühtki kopikat maksmata.

Noorukese keskkonnainspektoriga Vanamehel ühiseid mälestusi ei olnud, mistõttu kirjutati välja trahvikviitung kaheksakümnele grivnale. Datšat ümbritsev tara asus puudele lubamatult lähedal. Kuigi aia vanus oli vähemalt kakskümmend aastat, maksis selle uus omanik trahvi rõõmuga ära ja sai vastutasuks keskkonnainspektsiooni kooskõlastuse. Aga sanepidjaamaga tekkis näotu tõrge.

Võõras majas oli veidi üksildane, aga muidu mõnusalt rahulik. Üle kolmekümne aasta tundis Vanamees ennast vaba mehena. Selles tundes oli korraga nii rõõmu kui nukrust, puhuti ka vasikajoovastust. Suve jooksul käis Krimmist läbi loendamatul hulgal ilusaid naisi. Paljud neist olid üksikud, kes otsisid oma вторую половинку. Ja kelle jaoks Vanamees osutus veel arvesse minevaks *teise poole* kandidaadiks. Ka tutvumine ei valmistanud suuremat raskust. Vanamees pidi olema Marikale tänulik koduse põrgu eest, mis talle vabaduse tõi.

Ainult üks asi oli imelik. Täiesti ootamatult, Leenaga Mishori pargis jalutades või Natašaga kirjanduskohvikus jäätist süües kerkis silmade ette pilt, kuidas ta Marikale Adamsoni Russalkat näitab või Ahmatova luuletust tõlgib. Isegi lennukipilet oli Marikale ostetud, sest ta ema oli samuti vihjanud kliimavahetuse heale mõjule. Selles suitsu järgi haisevas luukeres oli raske ära tunda kunagist graatsilist kitsekest. Vanamees oli oma kiindumuse ohver. Marika valitses teda isegi tuhandete kilomeetrite kauguselt. *La femme fatale.* Võib-olla armastasidki mehed naisi, kes nende elu tuksi keerasid.

Igasuguseid mõtteid tuleb pähe mädanevate tomatite ja paprikate keskel. Täpselt viis aastat tagasi oli alanud *war against terror.* Krimm oli õnneks rahulik paik. Pelgupaik, olgu maailma või koduse terrori eest. Kui ainult süda rahu leiaks.

10.

Koreizi omavalitsus paiknes madalas majas, mis meenutas keskastme ametniku eramut. *Via Militare*sest eraldas seda parkimisplats, mille keskel seisis hanereas kolm kiitsakat palmi. Keda jutule ei võetud või kelle asja otsustamine venis, võis nende vahel jalutades aega parajaks teha. Või kõndida valitsushoonest mööda kaljunukile, kus Ukraina, Krimmi ja tatari lippude kõrval kivist postamendil seisis kajakate ja tuvide poolt ülevõõbatud Lenin. Vladimir Iljitši juurest kõrgelt oli hästi näha, kui kitsukesele ribale mägede ja mere vahele pidi Krimmi lõunarannik ära mahtuma. Igal ruutmeetril oli siin hingehind. Ja mida allapoole mere suunas,

seda kõrgemaks see hind kasvas. Maaküsimus oli terav ja maakorraldaja tähtis isik.

Ka seestpoolt nägi külavalitsus välja nagu halvasti projekteeritud ühepereelamu. Lagedast esikust, mille seinal rippusid perekonnaportreed (koos ajagraafikuga, millal üks või teine neist külalisi vastu võtab), viisid kitsukesed koridorid tubadeni, mille uksed seisid enamasti lukus. Rõõmsat vadistamist kostis üksnes lastetoast, kus oli ennast sisse seadnud neli raamatupidajat. Hämaravõitu magamistuba oli antud külanõukogu esimehe käsutusse, kelle juurde kogunesid aegajalt rahvasaadikud nõu pidama. Kitsa käigu lõpus paiknes isatuba, kus istus külavanem, keda nimetati külapeaks. Ematuba samas kõrval kuulus sekretärineiule, kes ainsana teadis, kus ülejäänud pere viibib ja millal keegi tulla võiks. Kõige suurem tung oli kööki, kus asusid kapid isuäratava kraamiga. Šeffkokana toimetas seal paks plika, kelle ametinimetus oli maakorraldaja. Köögiuksele oli kinnitatud ka vastav silt: „Землеустроитель. Журавль Лидия Владимировна".

Maanäljas kodanikke võttis see laia naeratusega priske noorik vastu korra nädalas. Kui ta just mõnele objektile või Jalta linnavalitsusse polnud lennanud, sest журавль tähendas kurge. Jutule pääses Lidia Vladimirovna juurde elavas järjekorras, mis oli pikk, kuna sarnased mured vaevasid paljusid. Oodata tuli püstijalu seina ääres seistes, sest kitsasse koridori toolid ei mahtunud ja esiku istekohad olid juba hõivatud.

Vanamehel oli lisaks dokumendipapkale ja ujumispükstele kaasas raamat, sest ta polnud siin esimest korda. Mitu jutulesoovijat oli järjekorra varem kinni pannud ja ise turule või mujale asju ajama läinud. Ja parem oligi, sest ilma nendetagi sai õhk koridoris otsa. Oma positsiooni kindlaks teinud, leidis Vanamees kahe vanema naiskülastaja kõrval vaba koha ja lõi raamatu lahti. Küll paotub kord tallegi uks kureneiu jutule. Lugedes ei olnud ootamine nüri ajaraisk.

Raamat oli vene keeles. Selle originaal kandis pealkirja „*Globalization and Its Discontents*". Autori nimi ei ütelnud Vanamehele midagi, ehkki Joseph E. Stiglitz oli töötanud Valges Majas ja saanud koguni Nobeli preemia.

Tema teos rääkis Maailmapanga ja Rahvusvahelise Valuutafondi tegevusest arengumaade abistamisel. Esimene neist asutustest võitles vaesuse vastu, teine rahalise stabiilsuse eest. Stiglitz tõi näiteid riikidest maailma eri nurkades, kes olid sattunud välisabist sõltuvusse. Õilsal eesmärgil tehtud finantssüst vabastas hulga kohalikku raha, mida kasutati muuks otstarbeks kui vaesuse vähendamine või ühiskonna areng. Rahaandja reeglid, mis pidid aitama riigi majandust turgutada, mõjusid enamasti hukutavalt. Nii tegi Maailmapanga või IMFi abi arenguriikidele kokkuvõttes karuteene. Halvemal juhul kutsus koguni majanduskriisi esile. Autori läänekriitilist paatost arvestades oli arusaadav, miks see teos oli vene keelde tõlgitud ja Moskvas välja antud.

Koridori imbus suitsuhaisu. Aparaadinaistel oli õues suitsupaus. Vanamehe kõrval seisis vana kooliõpetajat meenutav eideke, kes palavusele vaatamata oli tulnud ametiasutusse sukkades, hall rätik õlgadel. Tema naaber, turumuti moodi marfa sai kuulda peatselt aset leidvast mälestusõhtust raamatukogus, mis oli pühendatud mingile kohalikule metseenile. Vänget lõhnaõlihaisu levitav turunaine vahtis tuimal ilmel vastasseina, nagu ei kuuleks ta kooliõpetaja juttu.

Eraldi peatükk oli pühendatud Venemaal pärast Nõukogude Liidu lagunemist läbiviidud reformidele. Teha *maailma esimesest sotsialismimaast* uuesti kapitalistlik riik oli pretsedenditu ülesanne. Tagasiminek plaanimajanduselt turumajandusele eeldas ühekorraga nii liberaliseerimist, stabiliseerimist kui privatiseerimist. Sama teed oli käinud kogu Ida-Euroopa, kuid Venemaa mastaabid ja muud iseärasused muutsid asja eriti raskeks. Oht ülemaailmset finantskriisi esile kutsuda oli põhjustanud Maailmapangas ja Valuutafondis ägedaid vaidlusi.

Rahvast saabus juurde. Vanamees tõmbas ennast koomale. Kooliõpetaja jutustas üheksateistkümnenda sajandi Siberi kaupmehest, kes oli rahastanud Koreizi haigla ehitamist, kirikukooli asutamist ja Kristuse ülestõusmise kiriku rajamist. Vaikiv turumutt põrnitses morni näoga, nagu viibiks matusetalitusel.

Küsimuse juures, millises vahekorras Venemaa jaoks rohtu segada ja kui suurtes annustes tuleks patsiendil seda võtta, läksid arstide arvamused lahku. Mõõdukate tohtrite ja šokiterapeutide duellis jäid peale viimased. Seda, mis Venemaal edasi sai, hakati hiljem kutsuma „Metsikuks Idaks". Inflatsioon kasvas kosmilise kiirusega ja koos sellega üldine vaesus. Venemaa oli jälle pioneerirollis nagu kosmoseajastu alguses. Aga nüüd paisati gagarinitena tundmatusse kosmosesse terve rahvas. Ja katapulteerumine jäeti igaühe oma asjaks. Seda viimast ei kirjutanud enam Stiglitz, vaid mõtles lugeja omas peas.

Aegajalt paotus kureeide uks. Üks abivajaja tuli välja, järgmine läks sisse. Koridor täitus uute nägudega. Kooliõpetaja loeng jätkus. Ka kohalik klubihoone, mida alguses kutsuti „Чайная-библиотека с читальней" ning hiljem sai nimeks „Народный дом", oli sellesama kaupmeheperekonna ehitatud. Kooliõpetaja oli oma jutust elevil. Aga õpilased igavlesid ega paistnud kaasa töötavat. Olemine läks aina palavamaks.

Kui Venemaal kuulutati välja erastamine, ei jätkunud rahval raha enam äraelamisekski. Ammugi mitte osalemiseks riigiettevõtete oksjonitel. Rääkimata investeeringutest, mida läks tarvis erastatud ettevõtete ümberstruktureerimiseks turumajanduse nõuetele. Venemaa nafta- ja gaasitööstus, metallurgia ja muud riiklikud suurettevõtted langesid valitsusringkondade lähedal seisvate isikute saagiks. Nii sündis oligarhia. Valuutafondi eraldatud abimiljardeid võis mõne aja pärast näha Jeltsini lähikondsete välismaistel pangakontodel. Selliseid *prihvatizaatsija* mastaape polnud maailm veel näinud. Järgneva kümne aastaga vähenes Venemaa rahvuslik koguprodukt rohkem kui Teise maailmasõja ajal. Maailmapank ja valuutafond punnisid vastu kuni viimse hetkeni. Uue aastatuhande künnisel kukkus rubla kokku. Lugejal tuli meelde Vene peaministri Tšernomõrdini ütlus, et tahtsime parimat, aga välja tuli nagu alati. Viinalembesel ja haigel Jeltsinil oli valida kommunistide ja kagebešnikute vahel, kellele võim üle anda. Viimased lubasid ta perekonna rahule jätta. Nii ilmus välja Putin, kes valitses nüüd juba teist vahetust.

Tatjana Jevgenjevna oli andnud talle huvitava raamatu. Kas nad, kuradid, ei saa siis ühte konditsioneeri siia koridori üles pandud?!

Siberi metsenaadi auks oli antud ühele Koreizi tänavatest Tokmakovi nimi. Turumutt nuuskas närviliselt nina. Vanamees pühkis käeseljaga otsaesist ja püüdis uuesti raamatusse süveneda. Aga äpardused makromajanduses inspireerisid omaenda äritegevust kriitilise pilguga vaatama. *Think global, act local!*

Milles oli tema probleem? Asjad ei liikunud paigast. Mis raskust valmistaks maakorraldajale otsuse projekt valmis kirjutada ja volikogust läbi lasta? Vanamees oli arvanud selleks kaks nädalat aega minevat, et mingi sajaruutmeetrine maakübe saaks ära vormistatud. Maksimaalselt kuu, kui rahvasaadikud varem kokku ei tulnud. Aga nüüd sai pool aastat päevast, mil ta siinsamas majas sekretärile oma esimese avalduse kirjutas. Et see tühine *sotka* ta pooliku maja ees, mis juba aastaid oli raudaiaga piiratud ja ilmselgelt ainult selle garaaži juurde kuulus, talle müüdaks. Või vähemasti rendilegi antaks, kui seadus ei peaks lubama omavalitsusel maad välismaalasele müüa. Aga midagi ei toimunud. Ta tammus ametnike seatud kammitsais nagu kana takus. Võim üksnes irvitas inimese üle. Tuli imeks panna kohalike elanike kannatlikkust, kes seisid alandlikult päevast päeva ametnike uste taga. Oodates nagu almust seda, mida neil oli õigus nõuda.

Vaat sellisele heategijale ongi pühendatud mälestusõhtu meie raamatukogus, kostis innustunud hääl „Tulge kõik üritusele!" agiteeris vana kooliõpetaja maakorraldaja ukse taga seisjaid. Kutsus rahvast üles olema kultuursed, mitte ainult kommertslikud.

Vanamehe silmad jooksid mööda teksti, aga hing ei saanud enam rahu. Tagatipuks oli garaaži müünud armeenlane hakanud sigatsema. Selle asemel, et täita oma lubadus ning aidata Vanamehel maa-asi kohaliku võimuga korda ajada, oli tüüp nüüd teatanud, et maatükk kuulub hoopis tälle. Mistõttu ta kavatseb seal ise ehitama hakata. Sõprusest polnud enam midagi järel. Valetas muidugi, ärples niisama, lootes raha välja pressida. Aga vastik oli suliga tegemist teha. Mitte selleks polnud Vanamees Krimmi tulnud, et siin mingite kahtlaste tegelastega sõdima hakata. Talle piisas ametnikestki.

Uks paotus ja sulgus uuesti, kedagi välja või sisse laskmata. Kooliõpetaja oli vait jäänud. Vanamees pistis raamatu kotti. Maailmapank ega valuutafond teda ei aidanud.

Ja ega see paks maakorraldajaplika armeenlasest parem polnud. Iga kord tegi naerunäo pähe ja lubas objektile vaatama tulla. Aga mitte midagi ei muutunud. Alles noor, aga juba ametnikueit valmis. Mitte kurg, vaid rasvahani peaks ta nimi olema. Tolstoil oli lastejutuke rebasest ja kurest, kes teineteist kordamööda võõrustasid. Rebane kostitas kurge lamedal taldrikul ja kurg rebast kitsast vaasist. Külaline pidi alati tühja kõhuga lahkuma.

Ega seegi võimatu polnud, et vene kureeit armeenia rebasega kokku mängis. Ja Vanamees jääbki maatükist ilma, millele ta villa laienema pidi. Ilma selleta kaotaks ta garaažikökats igasuguse väärtuse. Äkki nii oligi algusest peale mõeldud? Asjad võisid võtta väga halva pöörde. Aga isegi ilma vandenõuta tuli tunnistada, et Vanamees oli omadega puusse pannud. Oli alahinnanud Krimmi bürokraatia jõudu. Ülikeeruliseks aetud seadusandluse ja ametnike huvipuuduse tõttu ei saanud pabereid korda ajada. Ei Jevpatorias ega Koreizis. Aga nii puudus tal nii raha kui ka õigus edasi tegutseda. Elul räämas Jalta korteris ei paistnud lõppu tulevatki.

Kurat võtaks! Ta tuli omast heast tahtest siia riiki investeerima. Nagu Siberi kaupmees Tokmakov oli ta valmis oma valuutat

võõrale maale paigutama. Kohalikele ehitusmeestele ja maamõõtjatele tööd andma. Poodidesse ja turule raha jätma. Majanduse hoorattale väikest lisatõuget andma. Aga selle asemel, et rõõmustada välisinvestori üle ja metseenile rohelist tuld näidata, tõmbasid need lollid kured ta ärile pidurit.

Miks nad oma kodukanti arendada ei tahtnud? Kui palju selliseid takerdunud ärisid võis olla terves Krimmis? Ja kogu Ukrainas? Kuidas see riik ära ei lämbunud, keda ta enda bürokraatiahüdra päevast päeva kägistas?

Hohollidemaa Tokmakovidest olid saanud oligarhid. Kanjoninõlvale oli kerkinud kaks uhket villat, üks koguni kellatorniga. Samas kõrval seisis Koreizi koolimaja pragunenult avariiolukorras. Nagu püüton järas Ukraina riik omaenda saba. Maailmapank ja valuutafond võisid siia tampida kui palju miljardeid tahes. Kaval-Mikola kaabu oli ilma põhjata.

„Kui Stalin elaks, siis sellist bardakki ei oleks!“ karjatas turumutt äkki üle koridori. Vanamees polnud ainuke, kelle närvid vastu ei pidanud. Läks lahti Ukraina kirumine ja nõukaaja kiitmine.

Heakene küll, aga kus on siis väljapääs? Kui ka seekord mingit tegu ei järgne, siis rohkem Vanamees kure lollitamist taluda ei kavatse. Siis tema igatahes... Teeb mida? Mida sai inimene võimu vastu teha? Riigis, kus seadused polnud tehtud mitte kodanike, vaid ametnike huvides?

Koridori lõpus avanes isatoa uks, millel seisis silt „Поселковая Голова. Потипак Владимир Федорович“. Nähtavale ilmus väikest kasvu vanem meesterahvas helesinises triiksärgis ja hallides viigipükstes. Mees liipas ootajate rivi eest läbi, tervitas kedagi kättpidi ja kadus uksest välja. Vanamees oli seda kavala näoga mehikest varemgi näinud. Pisikesed rebasesilmad ninajuurel lähestikku nagu Vene presidendil. Hallikas juuksepärg kandilisevõitu kolba ümber. Sõitis ringi päevinäinud „Žiguliga“ (rahvamees!), lonkas pahemat jalga (vaeseke!) ja vastu tulles pööras pilgu maha (ei jaksa üksinda, kuigi püüab kõigest väest). Kohaliku täitevvõimu juht.

Rahva poolt valitud isik, kes ei pidanud kedagi kartma. Selle vana rebase jutule tulebki minna!

Vanamees jättis kultuurse kooliõpetaja ja kommertsliku turumuti kure ukse taha ootama. Kirjutas südamerahustuseks sekretäri juures veel ühe avalduse, et ta eelmised avaldused läbi vaadataks. Ja pääseski värske õhu kätte. Pool päeva oli ära raisatud. Nüüd suutis ainult merevesi kogunenud sapi minema uhtuda.

Õnneks jätkus Krimmis suvi ka oktoobris. Rand oli päevavarastest tühjaks jäänud. Krevetimüüjad olid kadunud. Töötas mõni üksik suveniiriputka. Aga päike paistis alles kuumalt ja suve jooksul soojaks köetud meri ei mõtelnudki veel jahtuda. Lainetust peaaegu polnud, põhjani läbipaistev vesi oli ilma meduusideta.

Vanamees ujus nii kaugele, et kõhe hakkas, pööras siis selili ja laskis lainetel ennast hällitada. Valge nukulinnake roheluse keskel paistis mägede rüpes puhta ja õnnelikuna. Oli tunne, just nagu pikutaksid laevalael, mis triivib piki rannikut. Krimm oli jumalik paik. Kui ei pidanud inimestega kokku puutuma.

„Прекрасны вы, брега Тавриды, когда вас видишь с корабля."

Võimlemine tegi keha nõtkeks ja meele kergeks. Vanamees tundis ennast kahekümne kuue aastasena. Koduteel sai ta autolahvkast kilesse pakkimata rukkileiva, mis alles lõhnas ahju järele. Ostis turult magusat jalta sibulat ja lillakaid salatitomateid, mis viisid keele alla. Võttis poest pudeli õlut, nagu noored mehed pärast trenni ikka tegid, ning sammus rahulolevana üles mäkke. Arhitektivilla ootas peremeest koju.

Hilises lõunalauas pöördus Vanamees näoga mere poole, mis säras loojuva päikese kiirtes, nagu oleks üle kullatud. Tõstis klaasi vahutava õllega ja tänas Krimmi selle toreda päeva eest. Õhtuks oli ta kutsutud külla.

11.

Matemaatikadoktor Unkovskaja elas mäekünkale kerkinud mikrorajooni uues korrusmajas. Ülikool oli kateedrijuhatajale sinna kahetoalise korteri eraldanud. Oma ehitusalal tegutsevast mehest oli Tatjana Jevgenjevna lahku läinud, olles tüdinenud ühtedest ja samadest anekdootidest, mida abikaasa igas seltskonnas rääkida armastas. Lapsi tal ei olnud, selle asemel käisid Tatjanal külas üliõpilased. Vanamees leidis eest tumedapäise ja üliviisaka noormehe nimega Nariman. See oli välimuselt krimmitatarlane, õppis hästi, mängis halvasti klaverit ja jumaldas oma õppejõudu.

Päevasel ajal range lõikega kostüümis ja äridaami portfelliga ringi liikuv kateedrijuhataja võttis külalisi vastu siidises kittelkleidis. Ta lõksust vabanenud blondid juuksed ulatusid peaaegu õlgadeni. Üksnes meigikihist ei loobunud Tatjana Jevgenjevna ukraina naiste kombel ka kodusel õhtutunnil.

Suupistete kõrvale pakkus perenaine veini, valitses sundimatu õhkkond ja jutud lauas olid avameelsed. Tatjana Jevgenjevna oli intelligentne ja taktitundeline naine, kelle siiras huvi külalise arvamuse vastu muutis veelgi sümpaatsemaks. Vanamees polnud rahandusala inimestega varem kokku puutunud ja kasutas juhust oma teadmisi täiendada. Kateedrijuhatajani jõudis siseinfot Ukraina majanduse kohta, mis võis Vanameest otseseltki puudutada. Tatjana Jevgenjevna omakorda esitas küsimusi elu kohta Vanamehe kodumaal. Iseenesest läks kahe endise vennasvabariigi võrdlemiseks, kelle teed nii järsult lahku olid läinud. Välja jõuti alati küsimuseni, kas ka Ukraina saab kunagi Euroopasse ja millal selline asi võiks juhtuda. Õhtutest kateedrijuhataja juures kujunes Vanamehe üksildaste päevade meeldiv vaheldus. Ainus, mis Tatjana Jevgenjevnal puudus, oli seksapiil. Aga see võis vabalt olla ka maitseasi. Levinud arvamus, et mehed lihtsalt kartsid intelligentseid naisi, tundus naeruväärne. Kui, siis ainult alateadlikult. Vanamees hakkas sõprust Tatjanaga üha rohkem hindama.

Seekord oli ta tublisti kodutööd teinud ja kibeles kateedrijuhatajale vastama. Vahutas söögilauas majandusreformide raskustest, Metsikust Idast ja Venemaad tabanud finantskrahhist. Teema oli seda päevakohasem, et Ukraina defoldist räägiti juba ammugi. Ja mis see Krimmgi muud oli kui üks hoholliseadustega Venemaa.

Vanamehe tarkused naeratus huulil ära kuulanud, jutustas Tatjana Jevgenjevna omakorda loo sellest, kuidas statistika peavalitsuse juhataja käis peaministri juures riigi majandusolukorrast ette kandmas. Janukovitš oli uurinud kirjalikku aruannet, nägu aga muutus aina murelikumaks. Lõpuks oli valitsusjuht võtnud pliiatsi, tõmmanud inflatsiooniprotsendi 16,7 maha ning kirjutanud asemele numbri 5,3.

Üksnes Nariman ei näinud loos midagi naljakat, vaid paistis millestki koguni solvunud. Imetlust oma õppejõu vastu see siiski ei vähendanud. Tähele pannud, et külaline vestleb Tatjana Jevgenjevnaga nagu võrdne võrdsega, hakkas Nariman temassegi teatava pieteeditundega suhtuma. Mis küll ei takistanud tal pärast Vanamehe kulul taksoga koju sõitmast, ehkki elas hoopis teises kandis. Vastutasuks pakkus Nariman välja, et võib Koreizi villale projekteerija leida.

Alles hilja õhtul avastas Vanamees saabunud sõnumi. Krõõdal polnud bussi- ega söögiraha. Emme oli jälle rivist väljas. Ta rääkis kordamööda mõlema lapsega ja helistas vastu ööd Krõõda klassijuhatajale, et see koolis lapsele sada krooni annaks. Pikale päevale vaatamata oli madratsil püherdamine garanteeritud.

Akna taga valitses kottpime lõunamaa öö. Õrn tuuleiil tõi kõrvu koerte kauget haukumist. Pargis kräunusid kaklevad kassid. Aegajalt kostis õuest ülemeelikuid hõikeid ja vandumist. Lõpuks laskus rahu üle linna. Tsikaadide kisa oli asendunud rohutirtsude vaikse saagimisega. Suve lõpp oli lähedal. Poolunes kasvasid Krimmi ebameeldivused kodustè jamadega kokku ja muutusid läbitungimatuks seinaks. Võimust võttis ängistav tunne, et Vanamees on oma asju halvasti ajanud. Või ei oskagi elada.

Vastu hommikut langetas ta otsuse elatusraha edaspidi otse laste arvele kanda.

Tõusev päike värvis mäeküljed kuldseks. Õhk väreles läbipaistvas kirkuses. Alla ranniku suunas laskuvate kaljude sakiline rida ulatus Pääsukese pesani välja. Binokkel oli endiselt ostmata. Helistas Laura ja teatas, et emme viib nad autoga kooli. Halvale ööle vaatamata ei tundnud Vanamees ennast halvasti. Krimmis ei pidanudki palju magama. Tänane päev oli veel tema päralt. Ja varsti jõudis kätte ka ärasõidu aeg.

Kodu, kas võtad mind vastu?

12.

Vanamees ärkas muusikaga. Naaberkupeest kostis tasast kitarrimängu. Pesemata aknast paistis läbi hommikuse udu lage stepimaastik. Teekond hakkas jõudma lõpule. Alumiste naride rahvas jõi juba teed. Kiievis tütre juures külas käinud vanaproua Feodossiast ja sanatooriumisse sõitev noor naine Torresi linnast Donbassist. Krõõdaga ühevanuse poisi ema. Klassikaline slaavi brünett. Irina. Elurõõmus jubeda õnnetuse kiuste. Elanud naistepäeval üle autoavarii, mille tagajärgi lootis Jevpatorias välja ravida. Ira. Irotška.

Sunnitud laisklemine oli mõnus. Kiirustamata logistav vana rong, mille aknapragudest värsket õhku sisse imbus. Edukad asjaajamised Venemaal. Krimmi sooja sügisilma ootus. Õhtul *literaturkast* loetud huvitav poleemika Brežnevi-aja „kuldse stagna" üle. Ja igas peatuses kostvad kitarrihelid. Ka visiit kodumaale oli läinud enamvähem korda. Ehkki hinges oli valitsenud ärevus nagu koju sõites ikka.

Riia lennujaam oli traataiaga ümber piiratud. Piirikontroll oli võtnud tund aega. Läti närveeris, aga mitte Vanamehe pärast. Algamas oli NATO *summit*. Käes adrakurg, vööl mõõk.

Kalevipoja kombel tegutsevad Balti riigid. Tallinna buss hilines samuti Bushi visiidi tõttu. See vaeseke ei saanud vist Radissonist väljagi. Eesti, Läti ja Leedu presidendid tegid oma visiidid sinna. Ei olnud vabadust selle ilma vägevatel. Aga Vanamees võis ihuüksinda kõmpida bussijaamast kesklinna suunas ja vahtida hirmu tundmata kahele poole. Kellelgi polnud huvi teda maha nottida.

Küll Tallinn paistis puhas linn! Ja Tartu maantee ilus tänav. Sobiva kõrgusega omanäolised majad olid kerkinud halli aguli asemele, mida Vanamees mäletas lapsepõlve linnaskäikudest. Väikestest kiviplaatidest laotud kõnniteed olid ühtlased ja ilma aukudeta. Madala raudketiga eraldatud värskelt mahajoonitud sõiduradadest. Kogu teeäär noori puid täis istutatud. Terviklik ja maitsekas lahendus. Vanamees vantsis südalinna poole, kott õlal, ja tundis ennast nagu turist Euroopas. Viimast korda sellel aastal viibis ta kodumaal.

Ja nüüd oligi ta tagasiteel Krimmi. Vaguniaknast vilksatasid mööda hallikarva ilmetud majad. Raudteega paralleelselt jooksid elektriliinid Ukraina emamaalt poolsaare suunas. Lage plats oli täis poriseid autorööpaid. Koltunud rohus vedeles mahajäetud drenaažitoru. Järjekordne jumalast unustatud asula. *Novoaleksejevka.* Rong isegi ei peatunud, aeglustas vaid sammu. Korraks kostis kitarr. Vanamees andus taas reisimuljetele.

Kodu uks ei olnud lukus, kuigi majas polnud kedagi. Peale võõra krantsi, kes peremeest urinaga vastu võttis. Tavalist segadust täiendas koera looming. Arvuti töötas. Elektriradikas Laura toas huugas kuuma. Lapsed olid koolis. Marika võib-olla linna sõitnud. Tokerjas peni oli võetud muidugi Krõõda nõudmisel, kes kõiki kahtlasi loomi päästma tormas. Isa informeerimist ei peetud enam vajalikuks. Nagu kõrvaaukudegi puhul. Marika oli ammugi deklareerinud, et Vanamehe arvamus kedagi ei huvita. Ja lapsed käitusid vastavalt eeskujule. Kodus elati juba iseseisvat elu. Läbi sügisese vihma oli Vanamees varahommikul kodukülast teele asunud, kott õlal rappumas. Jõudis napilt Peterburi maanteele vehkima, et bussijuht märkaks ja sajuga mööda ei kihutaks. Nad olid kuni Narvani juttu ajanud, Vanamehe vettinud riided istmel kuivamas. Bussiroolis mööda saadetud elu polnud koolivenna muhedat olekut hävitanud. Ants võiks Krimmi bussijuhtidele suhtlemiskoolituse läbi viia. Oli see vanaduse märk, et lapsepõlve mängukaaslased, kellest pool sajandit midagi kuulda polnud, hakkasid välja ilmuma? Ammused seigad uuesti meelde tulema ja tähendust saama?

Kahel pool raudteed laius veteväli. See pidi olema Sivaš. Merest eraldunud soolase veega *limaan*, mis lahutas poolsaart suurest maast. Päike hakkas udust läbi pressima. Pikem peatus. Kitarrihelid. Silt moodsal jaamahoonel Джанкой. Krimmi raudteesõlm, kust hargnesid harud ida, lääne ja lõuna suunas. Nagu Tapa.

Ira ütles, et kitarrimängija oli tegelikult lukksepp. Pidi Krimmis liituma Medžlise tatarlaste pundiga, kes sõitsid esinema Türki. Ilusasti mängis. Kergelt, pingutamata. Rong nõksatas paigast. Ja saabki *ljaguška-putešestvenniku* ringreis tehtud. Rännumeeskonnaks kutsus teda vanemadministraator Leena, kes Vanamehe kõigi käikudega kursis oli.

Peterburis oli Vanamees vaadanud head teatrietendust. „Härrased Golovljovid" kõlksus kokku postsoveetliku röövkapitalismiga. Aga Moskvas nägi ta Marxi, Leninit ja Stalinit. Ainult Engels oli puudu. Võib-olla oli haigeks jäänud. Marksismi klassikud tegid Kremli müüri ääres suitsu ja ajasid omavahel juttu. Tahtsid Vanamehega Punasel väljakul ühispilti teha. Tema kulul muidugi. Sellele liimile Vanamees ei läinud. Päris Lenin lamas sealsamas mausoleumis. Püha ja pila käisid nüüd käsikäes. Nagu Tsaari-Vene lipp ja Nõukogude hümn. Vene rahvuslikule iseseisvuspäevale järgnes kalendris oktoobrirevolutsiooni aastapäev. Moskva pürgis kõrgusse ja elitaarsusse. Aga paberit kempsus ikka ei olnud. Ja Kurski vaksalist oli võimatu osta postkaarti ja ümbrikku. Raudteemiilitsad ähvardasid mingit vanaätti pokri pista,

kui sellelt raha välja pressida ei õnnestunud. Vanamees veetis öö vaksali ema ja laste toas. Kolme norskava vanamehe seltsis. Aga asjad said aetud. Nii Peterburi kui Moskva kinnisvarafirmad läbi käidud. Ei saa see datša müük tal kerge olema. Aga päris võimatu see ka ei olnud.

Akna taha tekkis raudteerööbaste rägastik. Rong aeglustas käiku. Ilmusid perroonid seisvate rongidega. Kitarri asemel mürtsus orkester. Mahlane bariton kuulutas:

„Мой Симферополь... ворота Крыма..."

Kohvritega inimeste tropp vaguni vahekäigus hakkas ukse poole nihkuma. Vanamehel polnud kiiret kuhugi.

Õues ei olnudki nii soe. Vaksali tornikella all hajus rongiseltskond laiali. Vanamees aitas Iral kohvrit tirida ja tõi kassast bussipiletid. Lilla bogdantšik veeres üle viadukti ja võttis kursi Jevpatoria poole.

Dollaripakk oli kapi otsas alles. Elu nautimine võis jätkuda. Ilma hädamüüke tegemata. Kõik oli jälle hästi. Koduskäik oli mõjunud rahustavalt. Vanamees oli maksnud ära arved ja teinud lastele püsikorraldused. Toimetas muud nipet-näpet, et mingeid sabasid maha ei jääks, vaatas „Sõpruses" paar head filmi ja lahkus. Nüüd juba määramata ajaks. Ei olnud tal kodumaal enam hakkamist. Sooja sügist, häid jõule ja ilusat aastavahetust, endine perekond ja kodu! Head uut elu, Vanamees! Kava kuulub meistrile, teostus sellile. Leonardo da Vinci.

Öösel hakkas pleedi all külm. Vanamees tegi hommikul kaminasse tule – see tõmbas! – ja asus leekide paistel lugema uusi raamatuid. Esimene päev kulus aklimatiseerumiseks. Aga õhtul seisis tal ees sõit Sevastoopolisse. Kohtuma ühe Ingaga, kes tahtis sauna minna. Kuigi ka Iral olid osoonravi protseduurid üksnes hommikupoole. Peavigastuse tõttu oli see õnnetuke kaotanud nii maitsmis- kui haistmismeele. Ainult magusat ja soolast suutis eristada. Teiste hädad üksnes teravdasid inimese õnnetunnet. Õpib maja kütmise selgeks ja ongi tal hubane elamine. Oleks vaba raha suuremad maitseväärätused ära siluda, võiks talve siin ülegi elada.

Telefon piiksatas. Sõnum oli Eestist, aga võõralt numbrilt.

Rikka.käes.taas.au.ja.võim.kehv.see.vaevleb.varjus.

Nii veidras kirjaviisis oli millalgi kirjutanud Krõõt, kui tahtis linnasõiduks kolm tuhat krooni saada. Lapsel polnud veel täit aru peas. Aga mida *see* sõnum pidi tähendama? Etteheide ebapiisavas rahastamises? Et tema, rikas, hoidis oma kehvikuid näljasurma piiril? Oli siis see, et ta elatisraha otse lastele kandma hakkas, nii tohutu solvang? Üks võis muuta kodu elamiskõlbmatuks. Rikkuda ära laste psüühika. Kaotada iga kuu telefone, rahakotte, pangakaarte... Ja teise kohus oli kõik alla neelata. Taluda aastast aastasse sagenevaid haigushooge. Hoida oma egoistliku sea arvamused endale. *Maul halten und weiter dienen!* Ja kui mitte, siis oli ta rikas, kelle käes on au ja võim, et panna vaesed varjus vaevlema?

Lugemisest ei tulnud enam midagi välja. Vanamees võttis kotisahtlist kortsus rasvaplekiga paberilehe. Ehkki mäletas selle sisu peast. Ilma kuupäevata. Kirjutatud siis, kui ta veel kodus elas.

„Tülitan Sind jälle oma kirjaga, nagu ikka. Ja palun sama mida varemgi. Kui peaks kuidagi võimalik olema, siis koli magamistuppa tagasi. Kui ma koju tulen ja Sa ennast kiiresti luku taha paned nagu marutõbise koera eest, siis tekitab see lastes suurt hämmingut. Krõõt küsib ja Laura üritab nägu teha, nagu oleks kõik korras. Ma arvan, et see teeb neile haiget. Ma ei oska (ja ei saa vist ka) seletada meie eraldielamise põhjuseid, oma joomist ega ka joomise põhjust. Ma koliks ise väiksesse tuppa ja oleks ära nii palju kui võimalik. Siis see ehk ei torka neile nii palju silma. Ma ei tülita Sind rohkem ja viin mõned oma asjad alla igaks juhuks. Ma ei saa midagi olematuks teha mis on olnud aga ma üritan kuidagi hakkama saada."

See kiri oli nagu Vanamehe indulgents. Aga palju kergem tal sellest ei hakanud. Kas nad jäävadki teda elu lõpuni süüdistama?

Või toimub kunagi pööre? Suured lapsed olid samuti olnud isast võõrutatud. Aga hindasid hiljem mineviku ümber ja pöördusid ta juurde tagasi.

Vanamees läks vannituppa. Habe kasvas reisi ajal kiiremini kui paigal püsides. Peeglist vaatas vastu inetu vanamehenägu. Vaevu võis leida jälgi sellest, milline see oli näinud välja noorest peast. Vanamees peitis kortsus põsed vahu sisse.

Mis tunne võiks olla suudelda, kui ei tunne maitset ega lõhna? Aga kõigepealt tuleb Sevastoopolis ära käia. Ira ei kadunud siit Jevpatoriast veel kuskile.

Vanamees kraapis lõuna siledaks ja saatis koju sõnumi, et nad külmade tulekul saunas vee välja laseksid. Vastust ei tulnud. Järelikult saadi hakkama. Kui seal hullumaja valitseks, küll siis Krõõt juba häirekella oleks löönud.

13.

Ilm oli kahtlaselt sompus. Vanamees võttis ujumispüksid, päikseprillid ja vihmavarju ning asus teele. Ta oli ammugi tahtnud jalgsi mööda mereäärset rada Livadiasse minna, kui see kuidagi võimalik peaks olema. Jalta paiknemine kolmel mäekünkal muutis linnatänavad serpentiinideks, istutas majad üksteise kukile, sünnitas sadu treppe ja kümneid salapäraseid käike, nii et kunagi ei võinud teada, kust läbi pääseb ja kuhu omadega lõpuks välja jõuad. Mereäärsete tarade võrgustik pealekauba. Sobiv päev uueks avastusretkeks oli kätte jõudnud.

Lenini jalgade ette oli oktoobripühade puhul asetatud lilli. Rannapromenaad kandis endiselt *töörahva juhi* nime. Rongikäiku küll ei paistnud toimuvat. Rahvamassid saalisid kaldapealsel edasi-tagasi nagu igal muulgi päeval. Alles Primorski pargis, kuhu kerkis üks kõrghoone teise järel, läks inimeste vool hõredamaks. Siin asus Jalta uus eliitrajoon. Klaasist ja betoonist monstrumite vahelt viis kiviplaatidest palmiallee mööda Maksim Gorkist. Tsitaat ausamba jalamil kinnitas, et kirjanik tundis kõige enam uhkust uue vene inimese üle. Pargiteest veidi kõrval istus Tšehhov, kes oli pilgu uutelt vene inimestelt ära pööranud.

Vanamees peatus korraks purskkaevu juures, mis õhtuti andis igal täistunnil ühe klassikapala pikkuse värvusmuusika etenduse. Purskkaevu taga asus hotell koos veelõbude kompleksiga „Банные культуры мира". Maailma saunakultuuride juurest kulges allee edasi kuni dekoratiivse tiigini, mis kujutas endast Musta merd miniatuuris. Pronksist sildid ümber rohtunud basseini tähistasid kuue mereäärse riigi linnu. Krimmi poolsaarel kasvas „Ялта" kõrval kolm minipalmi. Musta mere teisel kaldal Türgis laskus trepp alla tenniseväljakute suunas. Siin lõppes allee, park muutus metsikuks ja kadus heakord. Aga sissetallatud jalgrada läks Livadia suunas edasi.

Paadisadamas rippusid tuukriülikonnad nagu nägudeta inimeste mustaks põlenud nahad. Käsitsi kirjutatud vineerplakat kutsus дайвинг'u kursustele. Rannahoonete tagaseinad varjasid vaate merele. Paremat kätt jooksis kõrge raudvarbadest aed, mille taga pargisügavuses peitsid ennast pansionaadid ja sanatooriumid. Plaažiga ühendasid neid tunnelid, mis olid kaevatud linnarahvale läbipääsuks jäetud kitsa teeraja alla.

Varjuline rada muutus poriseks. Suurematesse loikudesse olid pandud lauajupid. Aegajalt sammus hanereas vastu jalutajaid. Midagi meeliköitvat enam pilgule ei avanenud. Ilm tõmbus järjest hämaramaks. Mõnikord püsis vihmalaadung päev otsa hallis taevas, alles öösel kukkus kallama. Vanamees hakkas vantsimisest tüdinema, kui saabus betoonist kaldapealsele, kust laskus trepp alla randa. Ta oli Livadiasse välja jõudnud. *Tsarskaja tropaa* see just ei olnud, kuid kogemuse võrra rikkamaks tegi ikka.

Pärast ujumist ja võimlemist ronis Vanamees treppidest üles, et Livadia palee üles leida. Kalju sisse ehitatud liftid ei töötanud. Võssa kasvanud pargis ekseldes püüdis ta lossi asukohta aimata.

Alles üleval algas hoolitsetud ala lillepeenarde ja iluaiakestega, mille vahelt kerkis esile viimase tsaari suveresidentsi valge hoone. Vanamees oli Livadia lossi ammugi näha tahtnud. Veerand sajandit pärast Nikolai II ja ta perekonna mahalaskmist oli siin peetud Jalta konverents. Mõlemad ajastud väärisid tutvustamist ja välja oligi pandud topeltekspositsioon.

Külastajaid oli vähe. Vanamees sai rahus saalist saali kõndida. Vaadelda tapetute asju ja tapjate fotosid. Pikemalt seisatas ta ümmarguse nõupidamiste laua kõrval, mille ääres olid võitjad ära jaganud sõjajärgse maailma. Vanamehe kodumaa oli saanud Stalinile. Seda sündmust märkis Jaltas ka Roosevelti nime kandev tänav. Churchilli uulitsat ei paistnud olevat.

Muuseumile lisaks tegutses Livadia lossis teaduskeskus. Magnetite, märkide, matrjoškade, kadakast potialuste, pildialbumite ja muu turismiträni kõrval müüdi meenetepoes ka teaduslikke väljaandeid. Neisse olid kogutud iga-aastase Jalta ajalookonverentsi materjalid. Kõige värskem kogumik kandis pealkirja „XXI sajandi maailmakord ja ukraina-vene suhted". Esikaanele oli trükitud mustvalge foto lossist, milles ta äsja oli ringi liikunud.

Roosipeenra kõrval pargipingil jalgu puhates asus Vanamees valget pehmete kaantega raamatukest siit-sealt lehitsema. Peale Moskva ja Kiievi õpetlaste olid Livadias ettekannetega esinenud ka Krimmi ajaloolased. Käsitletud teemade ring hõlmas impeeriumide lagunemist Rooma riigi näitel kuni vene keele staatuseni tänapäeva Ukrainas.

„Mõistes Ukraina separatismi vaimseid ja ideoloogilisi juuri," kirjutas ajalooteaduste kandidaat Muhhina, kes töötas Moskva diplomaatide akadeemias dotsendina, *„peab Venemaa oma tsivilisatsioonilise tuuma ja oma rahvusliku julgeoleku säilitamise nimel välja töötama täiesti uue ideoloogia kolme oma olemuselt ühtse slaavi rahva koostööks."*

Selleks *Venemaa tsivilisatsioonilise tuumaks* oli ajaloolase arvates venelaste, väikevenelaste ja valgevenelaste üldvene ühtsus. *Täiesti uut ideoloogiat* aga läks tarvis seetõttu, et Ukraina самостийность (selle sõna tähendust aimas Vanamees üksnes umbkaudu) oli väljunud Venemaa poolt määratud piiridest. Uus ideoloogia всея Руси tuli dotsent Muhhina väitel rajada Venemaa liidrirolli („millest ajaloo tõttu pole pääsu") ja teiste osaliste autonoomia ühtsusele. Seejuures pidi Ukraina jääma *tegelikult iseseisvaks*, kuid saama uueks *Malorossiaks* või *Novorossiaks*.

Või siis selliseid jutte räägiti Moskvas tulevastele diplomaatidele. Aga kuidas oli lastud sellist ettekannet pidada Livadia teaduskonverentsil? Kas Kiiev üldse jälgis, mis asju siin aeti? Kogumikus avaldatud kahekümne ühest ettekandest neli oli peetud ukraina keeles. Krimm oli väga autonoomne vabariik.

Põlispuude vahelt vilkus meri. Tuul tõi endaga kaasa murdlainete tumedat müha. Vanamees hingas sügavalt männimetsa õhku. Üle teeraja lippas hallis talvekasukas orav, kõrvad ja saba pruunid. Päike pressis ennast pilvedest läbi. Pluusiväel hakkas isegi palav. Hea oli Krimmis elada. Nii oravatel kui inimestel. Eriti kui teadsid, mis ilm valitses samal ajal Eestis. Vanamees mõtles mõnuga, et võib jääda siia nii kauaks, kui ise tahab. Kui ikka viisavabadus edasi kestab. Vaevalt, et Inglise laevastik tuleb siia tema ja Tšehhovi datšade pihta kõmmutama. Esimest korda ei olnud Vanamehel põhjust kodumaale sõita. Tal polnud lennukipiletitki.

14.

Novembri keskel sai Vanamees aru, et polnud mitte üks, vaid kaks Krimmi. Ja ühtlasi taipas ka, miks lagunenud korter Jaltas rohkem oli maksnud kui korralik maja Jevpatorias. Põhjus oli mägedes.

Krimmi mäestik jagas poolsaare kahte ebavõrdsesse ossa. Põhja poole jäi tasane ja lage stepp, kus nii kuumadel suvetuultel kui jäistel talveiilidel oli vaba voli lõõtsuda. Alles Simferoopoli ümbruses hakkas maapind vähehaaval kerkima. Eelmäestiku laugjad

künkad kasvasid järkjärgult kõrgemaks, kuni muutusid pooleteise kilomeetristeks mäeahelikeks, mis mere lähedale jõudes nagu noaga läbi lõigati. Nii et lõunaranniku poolt vaadates paistsid Krimmi mäed püstloodis kaljudena. Kuigi tegelikult laiusid üleval avarad platood, mida kutsuti *jailadeks*, kus vanasti oli karjatatud loomi. Mägede sellist asümmeetrilist trapetsikuju tähistas turismiraamat hispaaniakeelse sõnaga *cuesta*.

Üksnes kõige lõunapoolsem osa Krimmist, mere ja mägede vahele jääv kitsas killuke, oli *cuestaga* karmide põhjatuulte eest varjatud. Siin oli kliima subtroopiliselt pehme. Alla nulli langes temperatuur harva. Palmid, mis talusid kuni viisteist külmakraadi, kasvasid mägede kaitsva tiiva all. Sevastoopolis neid enam ei leidunud. Ja Jevpatorias tuli mütsiklapid alla lasta, et kõrvu vinge stepituule eest kaitsta.

Talvine teekond jätkus veel ka Simferoopolist Jalta suunas. Angarski mäekurul seisid metsa all valged hanged. Talvejopes *gaišnikud* passisid Perevalnoje vahiputka kõrval mööduvaid autosid, karvamütsid peas ja kraed üles tõstetud nagu kaakidel, ning keerutasid peos saua. Alles laskumisel mööda serpentiine alla lõunaranniku suunas muutus lumekiht järkjärgult õhemaks. Ülemise ja alumise Kutuzovka vahel oli teeäär juba paljas. Ja Alušta võttis saabujad vastu sooja päikese ja õites aedadega. Talvest suveni oli nelikümmend kilomeetrit. Seda pehme kliimaga ahtakest riba poolsaarest kutsuti hellitavalt ЮБК – южный берег Крыма. Krimmi lõunarannik ulatus Aluštast kuni Laspini, kus lõppes *cuesta* ja mereni laskuvad kaljud sulgesid subtroopilise oaasi.

Jaltas käis Vanamees novembrikuus kampsuni väel poes ja võttis verandal päikest. Üksnes õhtuti pani töölè väikese puhuri, mis üle ta magamisaseme sooja õhku hingas. Akna all seisis kolakas malmradiaator, mis mõnel päeval tundus isegi veidi leige. Kust see soe sinna sai, kes selle eest maksis ja kellele maja üldse kuulus, sellest polnud Vanamehel aimugi.

Seevastu Jevpatoria datša tahtis saada korralikku kütmist. Mis teoorias oli lihtne. Vett mõlema korruse radiaatorites soojendas keldris paiknev keskküttekatel. Puude toomine ja ahju kütmine oli aastakümneid kuulunud Vanamehe igapäevaste kohustuste hulka. Selles töös oli omajagu romantikat ja tõelise elu tunnet. Kuuri üleslaotud puuriida asemel seisis tal nüüd keldris ports vintskeid kändusid ja hunnik kivisütt. Vanamees lõhkus kirvega paar notti pilbasteks ja tegi tule katla alla. Ning käis siis iga paari tunni tagant keldris süsi ahju loopimas. Müttas päev läbi nagu elukutseline katlakütja. Aga õige sooja majja ei saanud. Alumise korruse radikad jäid külmaks, ülemised tõmbusid vaevu leigeks. *Kotšegaar* ei olnud oma ülesannete kõrgusel.

See pani majaomaniku kukalt kratsima. Küttesüsteemil pidi midagi viga olema. Kas mitte sellepärast polnudki datša nii odava hinnaga müüki pandud? Ennast võis mässida diivanil pleedi sisse, aga kuidas ta niimoodi külalisi kutsub? Ira Torresi linnast polnud kaotanud lootust haistmise ja maitsmise meelt Jevpatoria osoonravi abil tagasi saada. Sevastoopoli Inga, tugev rinnakas tükk, oli isegi pärast sauna ja konjakit lõdisenud köetud toas kolme teki all. Ja kui Vanamees teda tasapisi soojendama asus, siis teatanud, et таких дел не любит. Inga arust oli seks midagi tulvavee taolist, mis oma teel tõkkeid purustades korraks üle käis, mille järel tuli kähku jäljed kaotada ja endine vaikelu taastada, nagu midagi poleks juhtunud. Võib-olla pärinesid Inga harjumused töötamisest Vene sõjaväeosas. Aga Vanamees kiirustada ei armastanud. Ilma romantikata läks kogu võlu ja salapära kaduma. Õhtu Sevastoopolis polnud midagi pakkunud. Järgmisel päeval oli Vanamehel õhuke olemine ja kahanenud usk oma ettevõtmiste edusse. Igatahes kartsid külalised külma ja datša küttesüsteemiga tuli midagi ette võtta.

Novembripäevad olid lühikesed. Kella viie paiku hakkas hämarduma ja koos videvikuga saabus nukrus kallale. Vanamees tegi teed, mässis jalad pleedi sisse ja lõi raamatu lahti.

Дано мне тело - что мне делать с ним,
Таким единым и таким моим?
За радость тихую дышать и жить
Кого, скажите, мне благодарить?
Я и садовник, я же и цветок,
В темнице мира я не одинок.

Mandelštam, kelle kohta Ahmatova ütles *meie esimene poeet,* oli surnud vangilaagris. Vanamees oli sündinud paar kuud pärast Štalini surma. Ja elas juba viisteist aastat vabas maailmas. Jõi datšas meega teed, Ira õmmeldud flanellkittel seljas. Soe ja pehme nagu õmbleja isegi. Patt oleks elu üle nuriseda. Ta pööras raamatulehte.

Нежнее нежного
Лицо твоё,
Белее белого
Твоя рука,
От мира целого
Ты далека,
И все твое —
От неизбежного.

Mandelštam oleks nagu Marikat tundnud. Kodust ei olnud tükil ajal midagi kuulda. Kempsust tulles kontrollis Vanamees alati telefoni. Kas ekraaniservale väikest noolekest pole tekkinud. Viimati oli saabunud sõnum küsimusega, mis aadressil talle saabunud post edasi saata. Tore, et nad seal nii iseseisvunud olid.

От неизбежного
Твоя печаль,
И пальцы рук
Неостывающих,

И тихий звук
Неунывающих
Речей,
И даль
Твоих очей.

Vanamees oli nad raskel ajal maha jätnud. Silmade ette kerkis pilt koolibussist välja astuvast tüdrukust, kes hakkas mööda metsarada kodu poole astuma, ranits seljas. See oli olnud veel tema Krõõt. Kuidas oli elu pea peale pöördunud...

Rohkem lihtsaid luuletusi Vanamees ei leidnud. Ta pani Mandelštami käest ja võttis Berdjajevi. Oli see Ukraina mis ta oli, aga raamatud olid siin odavad. Lõi suvalisest kohast lahti ja luges:

„Revolutsioonilisus on totaalsus, terviklikkus igasuguse eluavalduse suhtes."

Oleks ta pidanud vaikides kõigega leppima? Või kodus revolutsiooni korraldama? *Korra majja lööma*, nagu Marika isa oli soovitanud? Kas perevägivald nagu hädakaitse oli teatud olukorras lubatud? Nüüd oli Vanamees nagu kodukäija, kelle nägemine ajas Marika veel rohkem endast välja.

„Revolutsioon on vaid moment rahva elus, üleminekuseisund, mille kaudu ta võib jõuda kõrgema, vaba elu juurde. Kuid see on alati valuline ja raske kogunenud vana kurjuse tõttu."

Vana kurjus? Kas ta polnud siis hea mees ja hoolitsev isa? Vähemasti talutav? Mõni teine oleks Vanamehega elades võib-olla isegi õnnelik olnud. Igatahes ukrainlannad paistsid küll nii arvavat. Ja kõik polnud sugugi rumalad naised.

Vilkuv tondisilm hakkas silmi väsitama. Aianduskooperatiivil ei jätkunud elektrit. Igaõhtune hämarus hakkas pinda käima. Datšal oli palju puudusi, mida ta polnud ostmisel märganud. Akna taga ulus vinge stepituul. Vanameest kiskus rohkem Jaltasse. Tuppa number 107. Puhuri paistele. Sohvale!

Pärast kummimadratsit tundus nõukogude mööblitööstuse aukuvajunud diivanvoodi luksusesemena. Mis mõtet oleks räämas korterisse uut mööblit osta? Kuhu see remondi ajaks pannagi? Aga madrats oli lõhki kärisenud. Ja Leena, kes tundis võibolla ka endal süüd selle enneaegses hukus, oli Vanamehele andnud oma vana diivani, mis tal pööningul tolmu kogus. Olles enne seda täitnud auga abieluvoodi rolli. Asitõenditeks täiskasvanud tütar ja kaksikud poisid. Diivanile lisaks oli Leena toonud supitaldriku ja lusika (koos purgitäie boršiga, kui Vanamees haige oli), kaks sulgi ajavat patja ja nõukaaegse pildialbumi Krimmi kohta. Leenas avaldusid vene naise parimad omadused. Nende ilu ja soojuse keskel oli mõnus pärast kodust külmust elada.

Ainult õhtuti, kui vunk hakkas välja minema, tuli maailmast äralõigatuse, mitte kuhugi kuulumise tunne kiusama. Ja nagu hämarast ja üksindusest veel vähe oleks, jäi pesu masinasse kinni. Vanamees õngitses noaotsaga paar särki välja, et oleks midagi hommikul selga panna. Totaalne fiasko viis mõttele, ega ta äkki aadliverd ei ole. Miks ta muidu praktilistes asjades nii saamatu oli? Tuli meelde lause, mille datša müünud tatarlane oma väimehe kohta oli poetanud: söögilauas higistab, töö juures külmetab...

15.

Hommik leidis Vanamehe varakult toimetamas. Ta tegi voodi ära, pesi kraanikausis sokid puhtaks ja pani külmale radiaatorile kuivama. Sõi gorbuša võileiba ja koreapäraselt tehtud porgandisalatit (морковка по-корейски), mida igas toidupoes müüdi ja mis võttis suu õhetama. Ning jõi kaheliitrisest tetrapakist „Для Великой Родины“ virsikumahla peale.

Päev tõotas mööduda ametnike uste taga. Jalta bürokraatia oli ülbem ja libedam kui Jevpatoria oma. Ei võtnud jutulegi, vaid saatis Simferoopolisse. *Personaalset kartotškat* hankima. Pass üksinda ei olnud piisav isikut tõendav dokument. Vanamees ootas ära töömehe (kes tõesti tuli ja uue veemõõtja paigaldas), kastis lilled Tamara Fjodorovnalt päranduseks saadud talveaias, tõmbas jalga märjad sokid, riputas rahapaki kaela ja asus teele.

Simferoopoli tänavatel käis argipäevane melu. Билборд liiklusrohke ringi ääres kuulutas, et iga kümnes elanik Ukrainas oli HIV-viiruse kandja. Teisel reklaamtulbal jälgis möödasõitjaid ahvatleva moega prostituut, kellega sai lähemalt tutvuda Gorki-nimelise draamateatri etenduses „Пышка“, mis oli tehtud Maupassant´i novelli järgi.

Vastuvõtuluuk avanes ja ootajate rivi hakkas liikuma, kui helises telefon. Emme süüdistavat Krõõta tema asjade võtmises ja suitsetamises. Aga ise joob ega taha koos temaga elada. Vanamees katsus tütart lohutada, kuni järjekord temani jõudis. Ise püüdis asja mitte südamesse võtta. Lapsel oli komme liialdada.

Lõpuks värske õhu kätte pääsenud, helistas Vanamees Laurale, et kuulda, kuidas asjad tegelikult olid. *Emme magas.* Aga lapsed olid terved ja käisid koolis. Marika vanemad olid maal. Elu tundus kontrolli all. Vanamees ostis pileti viimasele bussile ja läks prostituuti vaatama.

Tsaariaegne teatrihoone asus südalinnas jalakäijate tänaval. Reklaamile vaatamata jäi saal pooltühjaks. Laval toimetas kirju seltskond, mis pidi endast kujutama läbilõiget Prantsuse ühiskonnast. Vanamees tuvastas kavalehe abiga, kes võiksid olla krahv ja krahvinna, kes vabrikant prouaga, kes vürtspoodnik oma naisega. Kahe nunna äratundmine ei valmistanud raskusi. Kes üle jäi, pidi olema Demokraat. Nimitegelast mängis kena naine, kes hommikul oli vaadanud vastu plakatilt. Ei mingit *põškat* ega rasvarulli, nagu teda novelli eestikeelses tõlkes kutsuti.

Prantsuse-Preisi sõjale jalgu jäänud seltskond üritas okupeeritud Rouenist jõuda Le Havre´i. Vene teater ei saanud ka Maupassant´i puhul läbi sõjata. Postitõld eksis halva ilmaga teelt ja sattus vaenlase poolt hõivatud külla. Trahteris arreteeris Preisi ohvitser

ekipaaži ilma kinnipidamise põhjust avaldamata. Korralikud inimesed olid sunnitud jagama saatust prostituudiga, kuid püüdsid talle selgelt oma suhtumist näidata. Vanamees unustas, et venelased mängivad prantslasi ja sakslasi, ning elas sündmustele kaasa.

Pinge kasvas iga päevaga, vangistatud seltskond muutus järjest kärsitumaks. Lõpuks avaldas prostituut, keda korduvalt ohvitseri juurde kutsuti, reisikaaslastele nende kinnipidamise saladuse. Vabastamise tingimuseks oli preislane seadnud Rasvarulliga veedetava tunnikese. Seltskonna nördimusel polnud piire. Asi tundus seda põnevam, et Vanamees polnud Maupassant´i novelli lugenud.

Rahvast täis buss logistas läbi pimeduse Jalta poole. Rasvarull kõrvalistmel kuulas kõrvaklappidest vene popsaad. Päev oli olnud väsitav ja Vanamees jäi tukastama. Nägi unes, et sõidab rappuvas postitõllas läbi okupeeritud maa. Vabrikant ja vürtspoodnik sõimasid tema kõrval istuvat Rasvarulli, kes ei tahtnud neid majanduskriisist päästa. Preisi ohvitseri mundris prostituut jõi teed Vanamehe savikruusist, millel oli pilt kasakavuntsidega mehest ja paksust eidest rikkalikult kaetud laua taga. Kiri kruusil teatas, et *„hea ämmaga ei jää väimees kiduraks"*. Nunnad, kes istusid ta diivanvoodil, nõudsid, et prostituut Vanamehega magaks. Kuid Vanamehel ei olnud personaalset kartotškat.

Buss tegi Sosnovkas peatuse. Rasvarull läks maha. Kaugel helkis must merepind linnatuledes. Helendav täpipilv tõusis taeva poole, just nagu seisaks seal küünlasäras hiigeljõulupuu.

Kõrgem seltskond oli leidnud veenvaid põhjendusi, miks prostituut peaks preislase nõudmisele järele andma. Lõpuks murdus Rasvarull sotsiaalse surve all ja tegi, mida talt taheti. Preisi ohvitser pidas sõna. Edasisel teekonnal Le Havre´i suunas ignoreeriti vääritut naist samamoodi nagu etenduse alguses. Keelduti temaga toidukorvi jagamas, tehti nägu, nagu ei tunneks nad teda. Vesteldi isekeskis viisakatel teemadel. Prostituut raevutses ja puhkes lõpuks nutma. Demokraat hakkas laulma „Marseljeesi".

Bogdantšik keerutas Massandra nõlvu pidi alla bussijaama poole. Päev oli olnud edukas. Nädala-paari pärast väljastatakse talle isiklik number. Vanamees oli saanud jälle sammukese edasi. Kui õnn peaks jätkuma, on tal varsti peos mõlemad *gosaktid*. Nii Jalta korteri kui Jevpatoria maja kohta. Loodetavasti otsustab ka Koreizi külanõukogu garaažiesise *sotka* talle rendile anda. Siis on Vanamehel vabad käed merevaatega villa välja ehitada. Milleks raha laekub Jevpatoria datša müügist. Aasta lõpuks saab bürokraatiarinne läbi murtud. Vanamees võis endaga rahul olla. Kui oleks antud valida, kas hakata valuutafondi esindajaks ja elada Singapuri viietärni hotellis või jätkata vaba mehena räämas Jalta korteris, siis oleks ta valinud viimase. Vanamees oli Rasvarulli parteis.

Jopetaskust hakkasid kostma suure valsi helid. Kohalik komme üle bussi telefoniga lobiseda käis närvidele. Kuid kõne tuli vastu võtta, sest helistajaks oli Krõõt. Emme kakles Lauraga ja nende auto oli ära aetud. Vanaema ja vanaisa olid minema sõitnud. Vanamees ei osanud muud, kui soovitada Krõõdal magama heita ja mitte muretseda. Ja hommikul kindlasti kooli minna.

Bussijaamast viisid trepid üles arhitektivilla juurde. Nõrgalt valgustatud pargiteedel ei liikunud ühtki hingelist. Isegi kassid ei luusinud prügikastide ümber. Õnnelinn puhkas välja suvehooaja väsimust.

Kas järgmine kõne tuleb, et maja on maha põlenud? Iga kord lootis Vanamees, et see pauk jääb viimaseks. Vähemasti avariid nad enam ei tee.

Mustad küpressid seisid rivis nagu preisi sõdurid. Latern valvuriputka kõrval heitis alleele tumedaid varje. Viimane pikk tõus.

Või läks tarvis midagi traagilist, et aru pähe tuleks? Vanamees venitas elu nagu kummipaela, mis ükskord katkeb. See hetk tuli järjest lähemale. Ta tundis sellest mõttest isegi mingit rahuldust.

Päevased toidulõhnad olid asendunud rõske kopitusehaisuga. Vanamees toimetas koridoris pimeda osavusega. Unejutuks ei

lugenud ta rikaste mängudest rahamaailmas, vaid Stalini elulugu. Suured õudused aitasid väikseid kergemini võtta.

Öösel saabus sõnum. Irkutskis oli hommik kätte jõudnud. Nataša uuris, kuidas Vanamehe käsi käib. Nendel seal valitses juba karm talv. Isegi Siberis tunti ta vastu huvi, aga kodus mitte. Hommikul teatas Marika, et pole veel sobiva mustriga kumme leidnud.

Vanamees vantsis läbi pargi ranna suunas. Valgeks tõmbunud mäeharjad särasid päikese käes. Jope oli ülearune. Spordiplatsil tuli teha lõuatõmbamise peatus. Üheksa korda sai hindeks „hea". Õhtul oli lubanud Leena külla tulla. Ka Ira pidi varsti ravile saabuma. Ja üle tänava elas üks huvitav Larissa. Mis häda pärast küll endale naine kaela võetakse?

16.

Detsember hakkas jooksma kiiresti. Jalutuskäigud vaheldusid ekskursioonidega. Teatrikülastused filmiõhtutega. Lõunasöögid armurõõmudega. Mida ülitundlik Marika kiivalt endale oli hoidnud, seda jagas maitsmis- ja haistmismeeleta Irina südamest. Tegemata numbrit külmast majast ega räämas korterist. Talle Gursuffi näidates avastas Vanamees Tšehhovi majamuuseumi seinalt teatrifotode kõrvalt kirjaniku testamendi. Valge Datša oli Anton Pavlovitš pärandanud õele. Naisele jätnud tatarlase osmiku.

Vanamehel oli sellele vara mõelda, kuigi pärijaid oleks leidunud ohtrasti. Elujanu ei näidanud veel mingeid vähenemise märke. Ta oli nagu tegelane Tšehhovi novellis, kes päevagi ilma naisteta läbi ei saanud. Ira ei jõudnud veel lahkuda, kui juba Leena kavatses oma poistele Jevpatoriasse ravituusiku osta. Ehkki ta kaksikud olid terved nagu metsapullid. Aga tulgu pealegi. Enam polnud häbi datšas külalisi vastu võtta.

Pärast seda, kui külas käisid maja endised omanikud, Tamara Fjodorovna ja tema mees Viktor, oli kütmises toimunud pööre paremusele. Selleks, et söed korralikult põlema hakkaksid, tuli ahju puudega kõva tuli teha. Vintsked akaatsiapakud keldris, mida andis halgudeks lõhkuda, polnud mitte lihtsalt hakatuseks mõeldud (Vanamees oli pidanud akaatsiat ilupõõsaks). Aga isegi siis, kui ta kütmise ära oli õppinud, võttis mitu tundi, enne kui radiaatorid leigeks tõmbusid. Alles pärast seda, kui ta öösel teise ämbritäie sütt ahju uhas, oli veel hommikulgi mõnus soojus majas. Isegi Ira ajas teki pealt ära.

Tamara Fjodorovna ja Viktor olid juba Tšernomorskisse endile lossi püsti pannud. Ja müüsid seda saja kolmekümne tuhande tingühiku eest. Tegid Vanamehele ta enda rahadega ära nagu Piibeleht Vestmannile. Aga pole viga. Küll saabub ostja ka aianduskooperatiivi „Burevestnik" krundile nr 16. Kui Vanamees on maja paberid kätte saanud ja seda Linnapea Datša nime all müüma hakkab. Sooja häärberit võib talvelgi näidata.

Pärast Leena poiste ravikuuri lõppu kolis Vanamees Jaltasse. Siingi oli õhk nüüd hommikuti karge ja kirkalt läbipaistev. Lumised mäed ja sätendav meri võtsid silmad valutama. Kaldapealse olid vallutanud sajad kalamehed, vimmas turjad promenaadil kulgeva rahva poole. Ritvade rivi koogutamas vee kohal nagu bambusetihnik. Väike forell nimega *kefaal* võttis ahnelt konksu otsa aetud krevetitükki. Samas kaldal seisid kaalukausid ja käis värske saagi müük. Kassid istusid kalameeste selja taga, lootes väiksemaid kefaalipoegi endale saada. Jalta õngemeeste tsunft elas looduse kalendri järgi.

Päevapaistel läks ilm soojaks nagu Eestis varasügisel. Inimesed jalutasid kerge riidega promenaadi kohale riputatud jõulutähtede all. Ehetega ülekallatud kunstkuusk säras Lenini halli kuju vastas nagu hiigelsuur reklaamitulp. Linn oli päevavargaid täis, just kui oleks rannahooaeg alanud. Jaltasse tuldi ka uut aastat vastu võtma. Võis juba ette kujutada, mis möll siin aastavahetusel lahti

läheb. Talveilust ega valgetest jõuludest ei maksnud unistadagi. Õnnistegijagi sündis neile alles uuel aastal. Paneks siit Musta mere äärest minema!

Paari päeva eest, kui Vanamees konutas juurviljaturu direktori ukse taga, oli helistanud Laura ja küsinud, kas ta jõuluks koju tuleb. Aga issi pidi jõululaupäeval astuma tähtsa komisjoni ette. Vanamees vastas Laurale, et armastab neid väga, aga ei saa sellistel tingimustel kodus elada. Laura ütles, et ka nemad armastavad teda, ja küsis jõulukinkide raha. Palus kanda enda või vanaema arvele. Krõõt kurtis, et auto on jälle remondis, sest emme sõidab kraavi.

Lastel algas koolivaheaeg. Millega nad selle sisustavad? Mis viga oleks suusad alla panna ja minna üheskoos metsast kuuske tooma, nagu nad seda igal aastal olid teinud. Kuuseokaste ja vahaküünalde lõhn toas. Võbisevad leegid ja tontlikud varjud. Vanamees hiilib vargsi Allikorule jõuluvana järele. Aastatega väljakujunenud kerekondlikud rituaalid. Selle asemel pidi ta nagu almust kerjav poisike mingite vene jurakate uksi kulutama. Viiekümne kolme aastane mees. Krimmi väljarändaja. Peaks „Prohvet Maltsvetit" lugema.

Puhur hingas sooja õhku vastu põski ja kaela. Kleeplindiga diivani käsipuu külge kinnitatud laualamp valgustas vakstust kattega taburetti, millel lamasid üksteise otsas Stiglitz, Švejk ja Stalin. Siin räämas vangikongis oleks küll nukker uusaastaöösel konutada. Ühel *terracour*'il, nagu Larissa nende jalutuskäike nimetas, oli Vanamehel tulnud mõte toaseinad kuivanud plataanilehtedega üle kleepida. Oleks vast saanud originaalse interjööri. Annaks silmad ette isegi hiina siiditapeetidele Vorontsovi lossi krahvinna toas. Kuid mõtteks oli see jäänudki. Nagu paljud head kavatsused.

Telefon lamas taburetil tummalt just kui hääletuks seatud. Lõpuks helistas Larissa ja kutsus jalutama. Kuid Vanamehe tuju oli nii räbal, et polnud tahtmist kuhugi minna.

Kuidas oli ta võinud mõelda, et saab aasta lõpuks Koreizi villa valmis? Siin maal ei sündinud midagi kiiresti. Mitte miski ei läinud nii, nagu kokku lepiti. Keegi ei olnud siis seal, kus olla lubas. Midagi ei saanud valmis tähtajaks. Üks ametnik ei teadnud, et teist pole tööl, kui kodaniku selle juurde saatis. Üks asutus ajas süü teise kaela, süüdlast ei leidunud ja jooksutamistel ei tulnud lõppu. Alguses ajas asi närvi, kuid nüüd oli Vanamees nagu krooniline haige, kes oli oma hädaga ära harjunud, ootas uut ägenemishoogu ja rõõmustas iga valudeta päeva üle. Ainult õhtuti kõledas toas und oodates tundis ta ennast üksiku vana mehena, kel polnud kodu, koduseid ega kodumaad. Kes hulgub jumal teab kus ja ajab justkui mingeid vajalikke asju. Aga tegelikult kulutab vaid ühiselt teenitud kapitali.

Vanamees teatas Larissale, et peab kohtuma arhitektiga.

„Ну и бяка ты," saabus sõnum.

Kuid pole viga. Veel jätkus tahet vastu pidada. Veel oli närvi alandusi taluda ja solvanguid alla neelata. Veel piisas jõudu pingutada kuni võiduka lõpuni. Ükskord saavad kõik propuskid ja bumaagad hangitud. Kõik objektid vormistatud, majad müüdud ja ärid kasumisse. Mingu asjaajamine nii vaevaliselt kui tahes. Aga uuele ringile ta vaevalt enam läheb. Teist korda sama reha peale Vanamees ei astu. Elada oli siin mõnus, kui ei pidanud inimestest sõltuma. Meretretid detsembrikuu soojas päikeses olid vaimustavad.

17.

Keskealiste meesterahvaste seltskond täitis kureeide köögi äärest ääreni. Viis enesekindlat mehejurakat moodustasid Koreizi külanõukogu maakomisjoni. Söakas jõuk paistis viibivat juba aastavahetuse meeleolus. Komisjoni esimeheks oli morni moega habemik Gleb Grigorovitš, kelle ukse taga Jalta turuhoone teisel korrusel

oli Vanamees juba istunud. Lootuses enne istungit esimehele asja selgitada. Oli oodanud üle tunni ja läinud sama targalt minema. Koos soovitusega tulla reedesel vastuvõtuajal. Turu direktor oli hõivatud inimene.

„*Eestis antakse sulle vastu lõugu,*“ kõlasid nüüd koosoleku avasõnad.

Need ei tulnud komisjoni esimehe, vaid ühe vähem esindusliku välimusega prillipapa suust. Sellest mõtteavaldusest käivitus maakomisjonis elav arutelu. Korraks läks Vanamehel korda vahele poetada, et kolmandik Eesti elanikkonnast on venekeelne, mis tähendaks ju massilist kaklemist. Kuid huvi see seik ei äratanud. Tema maapaberid samuti mitte. Vanamees kuulas püstijalu komisjoniliikmete rahvusteemalisi nalju. Meestel oli tükiks ajaks lõbu laialt.

Lõpuks tõmbus Gleb Grigorovitši nägu tõsiseks ja komisjoni juht tõstatas küsimuse, mis me selle välismaalasega siis teeme. Pikemalt kaalumata otsustati asja arutamine edasi lükata. Millalgi uuel aastal, võib-olla juba jaanuaris, saab toimuma Koreizi külanõukogu maakomisjoni väljasõiduistung ta garaažiesisel *sotkal.* Sellega sai komisjoni nõupidamine läbi ja Vanamehe asjaajamised selleks aastaks samuti.

Sõnaraamat selgitas, et Larissa poolt antud hüüdnime бяка kasutati peamiselt lastekeeles mingi mustuse kohta, mida ei maksa puutuda. Umbes nagu *kaka pähh.* Oli tõesti aeg vana aasta mustus endalt maha pesta. Vanamees käis linnasaunas, kus villastes mütsides ja kinnastes mehed viskasid nahkapõletavalt kuuma leili, ning tõi siis pesumajast ära paki puhta pesuga, mis oli alles triikimisest soe.

Puškini bulvaril heitsid laternad juba sumedat õhtuvalgust. Roomakatoliku kirikus käis jõulujumalateenistus. Vanamees astus uksest sisse, pesupakk näpus, ja jäi tuledesäras pühakoja seina äärde seisma. Kullas ja karras kirik erines luteriusu jumalakodade karmist kasinusest. Preestri poolakeelsest jutust kostsid üksikud tuttavad sõnad. Kuid segasele jutlusele vaatamata saabus äkki ilmutus.

Ta võtab uue aasta vastu Roomas! Ja sõidab sinna üle lumiste Karpaatide, kus Vanamees samuti polnud käinud. Kas polnud ta nüüd vaba mees ilmas ringi rändama? Millal siis veel teed inimest Rooma viivad kui mitte kuldsetes kuuekümnendates?

Õues oli läinud vihmale. Kakapähh oli nüüd puhas nii seest kui väljast. Ta sammus läbi hõredaks jäänud rannapromenaadi, sõitis mööda Sverdlovi tänavat koju, pakkis soojad riided seljakotti ja asus teele.

Kuid ei saanud Jalta bussijaamast kaugemale. Simferoopolisse buss ei sõitnud, sest Angarski mäekurus oli liiklus lumetuisu tõttu suletud. Poola preester oli uskmatule koerale tünga teinud. Tulebki jääda vihmasesse Jaltasse rakette vahtima ja naabrite purjust jorinat kuulama. Aasta lõpp tõotas tulla eelnenud aasta vääriline.

Mööda veeres iidvana mõlkis külgedega trollibuss. Liikus nagu äravaevatud sunnitööline, ketid rataste ümber kõlisemas. Jäi peatusesse hinge tõmbama. Milleks trollile ketid?

Hetke pärast istus Vanamees museaalses sõidukis, seljakott põlvedel. Krimmi pulmareisi ajal olid nad mõlemad – nii Vanamees kui trollivana – alles uljad noorukid. Aga nad olid ikka veel käigus ja pääsesid läbi isegi sealt, kus nooremate jaoks oli tee suletud.

Pärast Aluštat algas mäkketõus. Maastik muutus lumiseks. Akna taga liuglesid üksikud helbed, nendest sai lumesadu, mis peagi kasvas üle tuisuks. Trolli vanad silmad läksid peas põlema, kuid teed polnud nähagi. Krigises kõigist liigestest, aga rühkis edasi nagu ahelates tööelevant. Mäekuru ületas rohkem vanast harjumusest kui nägemise järgi. Laskumisel hakkas ilm vähehaaval selgemaks tõmbuma. Vanamees oli Krimmi lumevangistusest pääsenud. Teekond igavese linna poole võis jätkuda.

Kiievi rongini oli aega. Simferoopolis jooksis film pealkirjaga „Saar“ . Tundravööndis kõledal gulagisaarel asus klooster,

kus elas isa Anatoli. Sõjas oli mees oma naha päästmiseks tapnud relvavenna. Nüüd kahetses pattu, elas askeedielu, ravitses vigaseid ja tegi muid imetegusid. Sobivamat jõulumuinasjuttu oli patt soovidagi. Karm lugu läks vaatajale hinge. Ta saatis ära ka oma jõulusoovi.

Kallis Jõuluvana! Tee nii, et meie emme raviks ennast uuel aastal terveks! Jõuluvana ei vastanud.

18.

Teekond Krimmist Karpaatidesse – Ukraina ühest servast teise – võttis arvatust rohkem aega. Nagu kõik asjad sellel maal. Kahele ööle kütmata rongides, kus Vanamees magas ülemisel naril, suusamütsi peas, järgnes kolmas samasugune Ivano-Frankovski hotellitoas. Ainult kahe rongi vahepeal Kiievis sai ta Sizuli teatri uhkes hoones korraks sooja. Vestibüülis võttis publiku vastu pikas mustas kleidis daam, kes kostitas kõiki klaverimänguga. Ukraina pealinnas elati teistsugust elu kui oblastites ja raudteel. Mida kehvemini elas rahvas, seda enam toretses riigi pealinn. Государство пухло, народ хирел, oli juba saja aasta eest kirjutanud vene ajaloolane.

Ukraina kirjandusklassiku Ivan Franko nime järgi ristitud linnas elas Tatjana, kelle juures veetis Vanamees õhtu enne edasisõitu. Kuulas jutte pikkadest tööpäevadest fotoäris ja lahutatud naise rõõmuvaesest elust. Sellele järgnes päev otsa loksumist ilma kütteta „Ikaruses", mis ohtrate peatustega sõidutas Vanamehe üle Karpaadi mägede.

Užgorodi jõudis ta reede õhtul, kui aasta lõpuni jäi kaks päeva. Piirilinnas käis üleüldine *naroodnoje guljaanije.* Linnarahvas oli tänaval uue aasta saabumist tähistamas.

Užgorodi uhkuseks oli vana kindlus. Karpaatides said kokku Ukraina, Slovakkia, Poola, Ungari ja Rumeenia riigipiirid. Paksude

kivimüüride vahel, kütmata ruumide jäises rõskuses asus ukraina rahvapillide muuseum. Vanamees ostis plaadi Karpaadi rahvamuusikaga. Rohkem küll kaastundest vaeste muusikariistade vastu, kel polnud võimalik üle piiri soojaks köetud Euroopasse sammuda. Kui jõuluvana tooks pleieri koos kõrvaklappidega, siis oleks ta Krimmi maršrutkades üürgavast popsaast päästetud.

Jalgsi üle riigipiiride vantsiv välismaalane äratas tähelepanu. Kuid seljakoti sisu valmistas piirivalvuritele pettumuse. Vaevalt sai Vanamees üle piiri, kui lõppes avalik elu. Užgorodi melu asemel võtsid ränduri vastu Košice väljasurnud tänavad.

Alles raudteejaama puhvetis leidus jälle hingelisi. Baariletil seisid rivis poolikud napsipudelid. Nurka olid üksteise otsa laotud taarakastid. Lae alla tõmmatud mõned hõbedased jõulukarrad. Raadiost kostis slovakikeelseid jõululaule, millest käis üle kohalike töömeeste jutt. Vanamees istus punase- ja valgeruudulise linaga laua taha täispuidust tisleritoolile.

Pärast kaht kartulisalatit, mis olid menüüs kirjas „Pariisi" ja „Terava" nime all, ning kruusitäit „Kozeli" õlut võis end lõdvaks lasta. Suitsust paks kõrtsiõhk ja mõned sarnase kõlaga sõnad paistsid olevat ainsad ühisjooned Ukraina ja Slovakkia vahel. Loodetavasti lähevad need sellid varsti koju oma naiste juurde uueks aastaks valmistuma. Kodutu rändaja saab rahus rongi oodata.

Nipernaadina ilmas ringi hulkuda ja kõike ette sattuvat uudistada oli meeldiv eluviis. Aga kui tore oleks rännata koos armastava naisega! Nii, nagu nad kunagi Marikaga jalgratastel mööda Atlandi rannikut ringi lasksid. Iga tunni tagant kaela sadavat sooja vihmahoogu nautides. Kus ära väsisid, seal käänasid lähemasse B&B-sse. Ka ookeani kohal kaljuserval jalgu kõlgutades olid nad suutnud tülli minna. Iirimaast pidi saama nende hüvastijätureis, mille järel Vanamees pöördub perekonna juurde tagasi. Aga – *omnia vincit amor* – ja algas hoopis kooselu Marikaga. Mis kestis kaksteist aastat, asitõenditeks Laura ja Krõõt. Kui tahad jumalat

naerma ajada, siis räägi talle oma plaanidest. Nagu armastasid ütelda Krimmi venelased.

Vanamees tellis teed ja kadakanapsi „Boroditška". Kontidesse pugenud külm hakkas järele andma. Masajas puhvetipidaja karvases vestis ja teksades tundis huvi, kuhu Vanamehe tee viib. Kui ta seda isegi teaks! Selge oli vaid see, et Rooma ta välja ei jõua. Uus aasta saabub talle paremal juhul Viinis. Hommikul kell kuus jõuab rong Bratislavasse. Siis tuleb otsustada, kas panna edasi Austria suunas või keerata ots kodu poole ja võtta kurss Berliini peale. Mis vahet seal nii väga oligi?

Vanamehel läks tarvis vaid sooja toanurka, et süveneda mõnda Tšehhovi või Bulgakovi juttu ja enda olemasolu unustada. Raudteepuhvet sobis selleks ideaalselt. Täispuidust tisleritool polnud küll nii uhke kui see unikaalne eksemplar, mille Marika oli kursusetööna valmis treinud, tappidest kokku pannud, pärast hindamist koju tassis ja Vanamehele sünnipäevaks kinkis. See oli tema viis tundeid näidata. Vanamees oli Kiievis igaks juhuks ostnud ehtekarbikese, kuigi Marika ehteid ei kandnud. Karbikaanel oli killuke vanast maalist, millel kaks kätt sirutusid teineteise poole. Aga sõrmed ei ulatunud kokku puutuma.

Vanamees kummutas viimase piisa *boroditškat* kurku, võttis kotist raamatud, valis välja Tšehhovi ja asus lugema. Kui erinev oli tolle aja inimeste elu! Oleks tahtnud Anton Pavlovitšilt küsida, kas siis mõisapreili ei pidanudki külalise vastu viisakas olema. Kuidas sobis ette heita selle mitteosalemist semstvotöös ja koguni hüüda „Стыдно!"? Kuigi selline ebaviisakus tunduks tänapäeval süütu naljatamisena.

Kui seltskond oli lahkunud, tõmbas *puhvetšitsa* põranda kloorise lapiga üle, astus siis Vanamehe juurde ja uuris, mida see loeb. Tšehhovi tundis ära, Bulgakovit ei teadnud. Võttis „Teatriromaani" pihku ja arutles:

„Роман? Роман."

Ja küsis siis, kas Vanamees on Slovakkiasse tööle tulnud. Ei tahtnud uskuda, et on turist.

„Чистый турист?"

„Обречённый судьбой на вечную праздность," oli Tšehhov kirjutanud mõisniku kohta, kes ei tahtnud semstvotöös kaasa lüüa.

Saatusest määratud igavesele jõudeelule.

Korraga tundis Vanamees vajadust oma elu bilanss kokku lüüa. Ta kraamis välja päeviku ja pani järgmiseks aastaks kirja kümme käsku. Aimamata, et samad soovid hakkavad tal korduma aastast aastasse. Üksnes kõige viimane – et maailm püsiks terve – nihkub aja jooksul kümnendalt kohalt esimeseks.

Puhvetis hakkas pikapeale jahe. Vanamees riputas õlgadele halli sulejope, oma viimaste päevade ja ööde asendamatu abimehe. Kunagi Marika ostetud. Puhvetisse saabunud sale naine meenutas Ingat Kirovogradist, kelle võiks uuel aastal külla kutsuda. Ei tea, mis Jevpatoria datša veetorudest külmaga on saanud? Tuleb lapsed kähku üle vaadata ja tagasi Krimmi sõita. Kahju, et ei olnud võimalik elada kahes kohas korraga. Mehel oli ju kaks südant.

19.

Nadja ootas ooperi ees nagu kokku lepitud, šampusepudel peos. Viis minutit jäi uue aastani. Vanamees laskis korgi lendu, valas klaasid täis ja soovis tundmatule naisele head uut aastat.

Järgmise paari tunniga muudeti Viin prügimäeks, mille kõrval Jalta oleks paistnud paradiisiaiana. Kas tõesti need tuigerdavad, räuskavad, pudeleid puruks peksvad ja arutult kõike lagastavad jõugud olid temaga samast tõust? Lossidest, kirikutest, teatritest ja muuseumidest kubisev Viin oli nagu hullunud sigade ette heidetud pärl. Sodisse uputatud luksust vaadates mõtles Vanamees Karpaadi talupoegadele, kes oma elupäevad Austria-Ungari impeeriumi heaks rügades mööda saatsid. Nägemata ühtki neist

uhketest residentsidest, mille rajamiseks nende vaevane elunatuke kulus. Brechtil oli õigus oma küsimusi esitada.

Et keiserlikust kloaagist pääseda, viis Nadja Vanamehe kõrtsi, mille uksel seisis silt „Balalaika". Vene emigrantide lokaalis vahiti Moskva kesktelevisiooni uusaastasaadet „Kutsuv tuluke", aga vähemasti ei lõhutud pudeleid ega lagastatud linna. Poole ühe paiku helistas Laura. Tundus enamvähem kaine olevat ja soovis *nende kõigi* poolt head uut aastat.

Mõne tunni pärast saatis Vanamees Nadja koju ja läks hotelli magama. Romantilisest kohtumisest Viini ooperi ees viis minutit enne uut aastat oleks võinud saada millegi uue algus. Kuid viimasel hetkel internetist leitud kaaslane osutus puisevõitu närviliseks tüübiks, kes tuhnis rohkem oma ülikeerulises telefoniaparaadis kui suhtles Vanamehega. Aga vähemasti ei saabunud uus aasta üksinduses keset purjus inimkarja.

Hommikul äratas Vanameest kellamäng. Kes oleks võinud seda teskuda, et saabub päev, mil ta ärkab uusaasta hommikul üles Euroopa südames? Kuulab voodis pikutades Viini toomkiriku kelli ega viitsi jalgu alla võtta, et minna hotellirestorani *frühstücki* sööma! Kuidas mitte armastada Eesti Vabariiki, kes talle sellist elu võimaldas?

Ja siiski oli hingele lähedasem Tšehhovi provintslik maailm ja mitte õukondlik Mozarti oma. Kes oli sündinud õlipannide ja kalapraadimise haisude keskel, seda kiskus losside ja mürdilõhna juurest tagasi hurtsikusse. Milleks Sinuhele Rooma? Koju laste juurde! *Viin-Berliin-Viljandi.*

Ilusale Põllule maandus lennuk lennuki järel. Kokkupuutel maaga käis rataste alt välja tulejuga. Schönefeldi lennujaama ootesaal valgus rahvast täis. Tablool põles kiri *„Bitte warten"*. Väike intermeedium *check in*'i ja *passadka* vahel. Läbi akna paistis õhulaev, mis pidi Odüsseuse Itakasse tagasi viima. Enne uusi eksirännakuid. „Easyjeti" lennuk oli Ukraina läbikukkunud revolutsiooni värvi.

Algas *Einstieg* väravast nr 62. Vanamees ei viitsinud trügida ja sattus keskmisele istmele. Tšehhov ei lennanud kunagi lennukiga. Mozart ei kuulnud raadiost sümfooniaid. Ega Strauss plaadilt oma valsse.

Mere kohal oli taevas selge. Kapten teatas inglise keeles, et lennuk alustab laskumist. Stjuardess lisas eesti keeles, et kahekümne minuti pärast maandub lennuk Tallinna lennuväljal. Päike oli juba madalas. Eespingis näitas kiilaspäine paksuke pinginaabrile oma passist templeid. Vanamees kõõritas, et näha, mis maa kodanik see Tallinna lendab. Kas tema ise saabub koju või sõidab Eestisse?

Lennujaamas valgus rahvas kohvreid järel vedades kähku laiali. Matma ennast kodustesse askeldustesse. Vanamehel polnud millessegi sukelduda, aga tedagi haaras kerge ärevus. Just nagu oleks äraolekul kord käest ära läinud ja tuleks tormata päästma, mis päästa annab.

Ilm oli hall ja rõske. Ülemiste keskuse parkla oli täis poriseid autosid. Tänavatel vaatasid vastu plakatid Baskini ja Savisaare piltidega. Põsed kolme koduvärviga kokku mäkerdatud. Meis kõigis on kübeke klouni. Ka siis, kui seda ei näe.

2007

1.

Pärast talvist teekonda tundus Jalta paradiisiaiana. Ametiasutused ei töötanud. Kestsid alles aastavahetuse pidustused. Pärast õigeusuliste jõule saabus veel старый новый год – uus aasta vana kalendri järgi. Lapsed ei läinud niipeagi kooli, vaid kärgatasid tänaval paukpadruneid. Rannapromenaadil jätkus *naroodnoje guljaanije*. Ilutulestiku toss ei kadunud taevast.

Vanamees ei jäänud aga Jaltasse, vaid põrutas Jevpatoriasse maja kütma. Krahvinna Larissat ei saanud räämas 107-s vastu võtta, kuigi see oli peaaegu ta naabrinaine. Neljakümnele lähenev, trimmis ja alati hoolitsetud Larissa elas üle tänava девятиэтажка́s. Nõukogude korterelamuid leidus seal terve kvartalitäis, õnneks sanatooriumipargist väljaspool. Töötas Larissa hambaarstina, kuid pidas ennast üleval nii, nagu voolaks temas aadliveri. Kolmandal *terracour´il* oli krahvinna teatanud, et Vanamees on see, kelle poole tõmbab tema keha. Nüüd oli aeg kätte jõudnud, mil krahvinna ja kakapähh pidid sõitma Vanamehe datšasse. Pärast aastavahetuse tsölibaati nii välismaal kui kodus töötas kujutlusvõime kohtumise ootel elavalt.

Datša seisis omal kohal. Isegi Tamara Fjodorovna talveaed oli suuremalt jaolt roheline. Janused taimed ära kastnud ja ämbritäie sütt ahju loopinud, kihutas Vanamees tagasi Simferoopolisse.

Krahvinna ootas vaksali tornikella all. Nägi oma tumepruunis kasukas välja nagu kaisukaru. Valitsesid miinuskraadid ja tuul hammustas põski, aga Larissa oleks sealsamas platsil iha kätte ära

sulanud. Ta libe kasukas keha väänles Vanamehe käte vahel, mõistus suutis vaevu kirge kontrollida. Bussisõit Jevpatoriasse kulges kallistamistes. Ehkki maja oli alles jääkülm, õhtul läks ära vesi ja hommikuks ka elekter, polnud Larissa isul otsa ega äärt. Ja mida kõrgemad olid ootused, seda suurem oli lõpuks pettumus. Vanamees esines allpool igasugust arvestust. Kartus krahvinna kõrgetele nõudmistele mitte vastata tegi oma töö. Larissa keha oli leidnud endale vale magneti. Aasta algas häbiväärse tõrkega.

Kui kõik pidustused lõpuks läbi said ja asutused uuesti uksed avasid, jätkas Vanamees oma asjaajamisi. Laskis ringi nagu iseenda käskjalg või postikuller. Paisuv dokumendikaust kotis just kui tundmatu aadressiga pakk, mis on tarvis saatjale tagastada.

Jaanuar tuli pehme nagu november. Ukrainas anti mitmel pool tormihoiatusi. Pärnus tõusis meri kriitilise piirini. Aga Krimmis oli soe ja rahulik. Ühel päeval tõusis kraadiklaas datša akna küljes kahekümne pügalani. Ja seda mitte mägede varjus, vaid lagedas stepis! Vanamees läks õue sooja kätte. Võttis puu all istet, saapad lumes ja paljas ihu vastu päikest. Põhjamaa mees oskas sellist jaanuaripäeva hinnata. Ainult aegajalt tuli raamat käest panna, et uus söelaadung ahju loopida.

Keskkütte idee oli lihtne ja geniaalne. Mitte soe vesi ei jooksnud torusid mööda majas ringi, vaid soojus kandus läbi vee edasi. Tõusis keldrist üles radikatesse ja levis sealt tubadesse laiali. Ei pidanud siis Vanameeski mööda ilma ringi sõitma, vaid võis kiirata soojust kõikjale, kus radikad olid valmis seda vastu võtma. Koju jõudis see rahaülekannete kaudu. Marika oli uuel aastal tubli olnud. Krõõt oli hakanud koguni võrkpallitrennis käima. Perekonnapea äraolek mõjus kõigile toniseerivalt. Äkki on ta ohvril tõesti mõte? Igatahes oskas Vanamees enda ümber sooja tekitada. Ainult söed hakkasid otsa lõppema ja polnud aimugi, kust neid juurde võiks saada. Ta kraapis viimased riismed labidaga kokku ja loopis ahju.

Taevasse hakkasid kerkima pilved. Vanamees võttis Bunini revolutsiooniaegse päeviku uuesti kätte, kuid märkas siis lumes mingeid ümmargusi mugulaid. Need olid kastanimunadest suuremad ja tumedad, peaaegu mustad. Ta võttis ühe pihku ja kraapis küünega. Pehkinud kihi alt tuli välja hele koor. See oli kreeka pähkel! Vanamees leidis aianurgast kaks poolikut tellist, toksis pähklikoore katki ja lasi hea maitsta. Peale virsikute ja viinamarjade kasvas ta aias ka kreeka pähkel. See fakt tuleb müügikuulutustes ära mainida. Hea märk alanud aastaks.

Veel teinegi kingitus oli talle hiljuti osaks saanud. Kümme aastat varisemisohus seisnud Jalta teater avas pärast renoveerimist uksed. Aastal 1900 oli samas paigas andnud etendusi Stanislavski kunstiteater. Nad tulid Jaltasse näitama haigele Anton Pavlovitšile „Kajaka" ja „Onu Vanja" lavastusi. Endale Tšehhovi nime saanud teater oli üksnes hoone ilma trupita. Iga tänav, pink ja puu kandis siin mõne tegelase nime. Krimm oli vene ajalugu ja kultuuri täis. Aadlilossid ja kultuuriheeroste jalajäljed läbisegi bolševistlike mõrtsukate ja isamaasõja sangaritega. Möödunud aegade hiilgus korvas tänase elu armetust. Aga Vanameest see ei puudutanud. Tema elas väljaspool sootsiumi ja ideoloogiat. Muretult, puudust ja häda tundmata. Ja nõnda võis see kesta veel palju aastaid. Hea, et ta risti ette ei löönud ja Krimmis jala maha pani. Mitte kuhugi enam oma nina toppida! Elu õppetunde oli saadud juba piisavalt. Kui ainult midagi ei juhtuks! Nagu hädaldas Tšehhovi inimene vutlaris.

Talv saabus alles jaanuari lõpus. Lumi tuiskas pööristena päikesesäras. Mõne hetkega muutus maapind valgeks. Datša aknast paistsid lumised stepimännid ja nende taga jäätunud limaan. Paari päeva pärast saabusid soojakraadid tagasi, kuid lõikav stepituul tungis ikka kontideni välja. Vihm tõi sodi valge vaiba alt uuesti lagedale. See kliima polnud enam Eesti omast etem. Kohe andsid ka kurgumandlid sellest märku. Kuid nendest ei saanud välja teha, sest tööd ja tegemised ootasid.

Viiekümne kolme aasta jooksul polnud Vanamehe kõrvu kordagi kostnud sõna *gosakt*. Aga nüüd ootas ta valutava kurguga jäise tuule käes bussi, et sõita mööda kiilasjääks muutunud maanteed sellise nimega paberi järele. Ärevil nagu poisike, sest pärast pooleaastast jooksmist ja närvikulu pidi talle väljastatama *gosakt*. Vanamehest oli saamas ka *de jure* majaomanik. Tolles *Riiklikus Aktis* seisis kahekordne kivimaja küll kirjas kui aiamajake, садовый домик. Aga ka Tšehhovi villat kutsuti Домик Чехова. Igatahes saab ta nüüd oma *doomikut* notari kaudu müüma hakata. Ostjad võivad sappa võtta.

Ukraina riigivapi ja Jevpatoria linnapitsatiga varustatud Госакт kilekaante vahel, käis Vanamees läbi ajalehetoimetused. Pani kuulutuse reklaamilehte „Из рук в руки" („*Käest kätte*"), mis ilmus Ukraina, Venemaa ja Valgevene kõigis suuremates linnades. Ja lisaks kohalikku ajalehte „Витрина". Rakendas maaklerid tööle ja sõitis ise Jaltasse, kus samuti asjad tahtsid ajamist. Uus aasta tõotas tulla teguderohke.

2.

Pühal Valentini päeval, mida Ukrainas kutsuti armunute ja Eestis tagasihoidlikult sõbra päevaks, küttis Vanamees akaatsiatega ahju. Ja laskis sooja uuesti aknast välja. Irina, kes lakkis toas küüsi, oli maja atsetoonihaisu täis ajanud. Tema vaeseke ju lõhna ei tundnud. Õue kostis Karpaadi rahvamuusikat. Aianurgas õitsesid lumikellukesed. Talv oli märkamatult mööda libisenud. Vanamees elas lõunamaal.

Ta pesitses aiamajakeses juba mitmendat päeva. Majahuvilised olid hakanud helistama. Vanamees oli koristanud ära õue, katsunud tubades suuremad iluvead ära peita ning asus ostjat ootama. Oleks, et esimene katse Krimmis õnnestuks! Irina tähendas selle peale: „Первый блин комом." *Esimene pannkook läheb karule.* Katsuks ta ära sõnuda!

Sõbrapäeva puhul õnnitlesid lapsed kodumaalt ja armunute päeva puhul naised välismaalt. Päikeselõhn tekitas suvetunde. Tuli tahtmine minna mere äärde, matkama, mägedesse, Krimmis ringi hulkuma, õitelõhna ja palavuse kätte. Hüpata elu voogudesse. Olla noor ja armunud. Lasta peal ringi käia. Lõkke ääres suudelda. Telgis armastada. Tunda veel kord kirge. Leena või Irina või krahvinna Larissaga. Või koobasteuurija Jelenaga, kes pikki kirju kirjutas. Mitte väga kauges tulevikus saab see kõik ju otsa. Või vähemasti muutub naeruväärseks. Aga praegu oli ta veel настоящий мужчина. *Tõeline mees*, keda ukraina naised otsisid. Ilma armastuseta kaotaks elu maitse. Valentin oli tähtis pühak.

Irina sai küüned lakitud ja asus viimast lõunasööki valmistama. Köök oli slaavi naiste kuningriik. Vaaritamine elu igapäevane koostisosa. Ei räägitud mitte toidutegemisest, vaid öeldi lihtsalt готовить. Naine pidi oskama *valmistada.*

„Путь к сердцу мужчины лежит через его желудок," õpetasid emad tütardele varakult. Armastus käis kõhu kaudu, mistõttu tuli hakata aegsasti teed sillutama. Aga vaatamata osavale kokakunstile oli Ukraina täis mahajäetud naisi. Vats vana heategu ei mäletanud. Mitte armastus, vaid laps käis kõhu kaudu. Ja armastavate naiste poegadest kasvasid toored mehejurakad, kes tegid järgmise põlvkonna naisi õnnetuks.

Traditsioonid olid visad. Irina oli oma ema tütar. Loomaliha juustuga. Porgandi- ja kapsasalatid. Kartulipuder küüslauguvõiga. *Valmistades* kutsus Irina Vanamehe alati toitu proovima. Kohvikus laskis kirjeldada koogi maitset. Irina nina all võis rahumeeli õlut juua ja küüslauku süüa. Aga toidud kukkusid tal sellegipoolest maitsvad välja. Ja üksikemaks oli jäänud temagi. Midagi oli selles usus mäda. Gastronoomia armastuses imet ei teinud.

Lõunalauas tundis Irina huvi, miks Vanamees kodumaa maha jättis ja Krimmis elab. See küsimus huvitas paljusid. Kas teil on

elu siis halvem kui meil? Vanamees vastas alati, et Eestis on kõik hea peale kliima. Leena oli selle peale öelnud, et Krimmis on kõik halb peale kliima.

„*Meil on ka kliima halb*," tähendas Ira täis suuga. „*Suvel talumatu kuumus, aga talvel pakane.*"

Vanamees vaatas seda ilusat invaliidi, kes polnud kaotanud oma rõõmsat meelt ega elujanu. Uskus ta tõesti Jevpatoria osoonravi imesse? Või saabus siia armastuse järele? Kas ta siis huulte maitsetki tunda võis?

Enne lõunalauda istumist oli Ira pistnud talle pihku nahkkaantega kalenderpäeviku aastaks 2007. Koos pühendusega: „*Minu armastatud välismaalasele, kes kinkis mulle Krimmis nädala muinasjutulist armastust.*" Hommikuse rongini oli veel aega. Käiks see maakler juba rutem ära. Õhtul vaatavad nad Irina toodud filmi vene *ohhoota* või *rõbalka* omapärast. Ja öö on püha Valentini päralt.

„За здоровье!" ütles Vanamees Irinaga klaasi kokku lüües.

Vaevalt sai sellele Donbassi kaevurilinnakese kaunitarile midagi paremat soovida kui tervist. Seitsme aasta pärast oleks leidunud veelgi vajalikum toost, kuid nii kaugele „Inkermani" vabriku punane vein Vanamehe mõttelendu ei ergutanud.

Miks ei võinud kõik naised olla nii elurõõmsad nagu see õnnetu Ira? Miks kõlbas rääkida kõigest muust, isegi kookidest ja pirukatest, aga armastusest mitte? Söömine oli ju samasugune füsioloogiline toiming nagu seks, mida andis samuti hingestada ja inimlikuks muuta. Miks see nende elus alati nii suur tabu oli olnud?

Ukrainlannade puhul oli kõik lihtne. Nende kehad janunesid kallistuste ja suudluste järele. Ja saatsid pidevalt tänulikke signaale. (Kõikjal peale Sevastopoli, kus ka armurindel paistis kasarmukord valitsevat.) Aga kodus oli kõik teisiti. Marika oli täis mõistatusi. Armunute päev oli ju ometi etem kui sõbrapäev?

Vanamehel lipsas üle huulte, et Irinast ja Marikast kokku saaks ideaalse naise. Pidulik lahkumislõuna oli rikutud.

„*Mida siis temalt võtta, mida minul ei ole?*" küsis Irina tasakesi.

Vanamees oli kimbatuses. Ei saanud ju öelda, et arenenud maitse. Peene ilutaju. Tundesügavuse. Originaalse elunägemise. Vaimukuse. Imelik, et see harimatu, peaaegu kommeteta... teed ja suppi luristav, sõrmi suus lutsiv, härjasilmalt munakollast huultega suhu löristav... et see laadamaitsega naine pidas ennast täiuslikuks olendiks, kellele enam midagi juurde lisada ei olnud. Muidugi oli ta ilus, puhas, korralik, tubli ja töökas naine. Seksikas iseendast mõista. Torresi linna uhke *morena*, kelle pärast nii mõnigi Donbassi toreadoor oma *corazoni* oli kaotanud. Aga pidada ennast ideaalseks... Ta ei saanud ju ometi arvata, et Vanamees ta traumat silmas pidas. Ira isegi oli turul teatanud, et on тряпошница. Kaltsumutt, kel nõrkus riiete vastu. Aga see kõik oli teine asi.

Vanamees viis jutu Irina soovile minna edasi õppima, kuid valas sellega ainult õli tulle. Tõde mõjus ikka solvavalt.

Talvepäev oli lühike. Soojus kadus koos päikesega. Ja ostjat ootama Vanamees jäigi (первый блин комом). Irina pakkis kohvrit. Vanamees lõi kokku oma Krimmi bilanssi.

Jalta korter oli elamiskõlbmatu. Koreizi majaehitus seisis maaeralduse taga, mida kohalik omavalitsus teist aastat menetles. Armeenlane torpedeeris aiapoolset ligipääsu. Võim tundus tema selja taga seisvat. Ja Jevpatoria datšale ei leidunud ostjat. Vanamehel aga puudus raha Jalta korteris remonti teha.

Mis selles surnud seisus edasi pidi saama? Kui kaua võisid asjad niimoodi vinduda? Jääbki ta elu lõpuni Jalta ja Jevpatoria vahel pendeldama ja ametiasutuste uksi kulutama? Kaebaks kuhugi? Saadaks avaliku kirja? Sellega tõmbaks ainult võimude viha kaela. Siin maal pidi kodanik olema madalam kui maarohi. Vaenlasi polnud talle Krimmis tarvis. Või lööks kõigele käega? Paneks asjad odavalt müüki ja lõpetaks ära kogu selle jura? Võib-olla oli see Irinaga viimane lõuna, mida nad ei osanud kahtlustadagi?

Armunute päeva romantikast polnud midagi järel. Armastuse asemel rääkisid nad poole ööni valusaid ja lõbusaid jutte.

Alles hommikuks, kui jõudis kätte aeg teele asuda, oli taevas jälle pilvitu. Vanamees saatis Irina Sevastoopolisse rongi peale ja sõitis ise aiamajakesse tagasi. Järgmist ostjat ootama.

3.

Lõunarannik istus lumevangis. Angari mäekuru oli suletud. Vanamees Jaltasse ei pääsenud. Isegi vanad trollibussid ei liikunud. Tuisul ei paistnud lõppu tulevat. Mõnekraadine külm tundus lõikavas stepituules kõva pakasena. Nähtavust polnud ollagi. Kidurad männid ja külmunud limaan olid mattunud lumepilve. Kiilasjää teedel ja voolukatkestus aianduskooperatiivis täiendasid talvepilti. Alles mõne päeva eest oli Vanamees ennast merre kastnud, paljalt kaldal võimelnud ja aias pähklipuu kõrval päikest võtnud. Täna ei läinud ta kaugemale kui ümber majanurga keldrisse, kuid lumi tuiskas kinga sisse ja sokid said märjaks ikkagi.

Õnneks oli operatsioon „Süsi" edukalt läbi viidud. Kuuesaja grivna eest seisis keldris tonn Donbassi kivisütt „Орешка". Võibolla pärit Ira kodukandist Torresi linnast. Need mustad *pähklikesed* olid kusagil kaubahoovis vihma käes ligunenud. Aga süsi polnud puu, see põles ka märjast peast. Söele loobiti vett pealegi, et liiga ägedalt ei põleks. Nii rääkis autojuht, kes koorma aia äärde maha kallutas ja raha lugedes viina järgi haises.

Vägev tunne oli sundida kivisütt oma energiat majasoojuseks loovutama. Ise talvemöllu eest varjul olles. Vanamees tundis ennast loodusestiihia alistajana. Aga niipea, kui ta lumevangist pääseb, tuleb teele asuda. Seekord jätab ta Krimmi kauaks maha. Väga tõenäoline, et lõplikult. Mida teha Tamara Fjodorovna potilillendusega, mis ta datša päraldistena kaasa sai? Talv oli Krimmis kohatu nähtus.

Aga nüüd oli see juba ükskõik. Ulaelule tuleb lõpp. Nii laste kui tema enda omale. Saagu sest Krimmist, mis saab. Aeg

revolutsiooniks oli küps. Ta oli andnud neile võimaluse elu oma suva järgi korraldada. Nemad ei tulnud sellega toime. Nüüd otsustab Vanamees ise, milliste reeglite järgi tema majas elatakse. Ta lendab koju ja lööb korra majja. Ei tea veel kuidas, aga lööb. Krõõta kauem hullumajja jätta ei võinud. Laura tuli samuti ära päästa. Viimaste aastate õudused rohkem ei kordu. Naistepäevaks on rahu majas. Elu pöördub pea pealt jalgadele tagasi. Ja jätkub sealt, kus ta kunagi pooleli jäi.

Mõttelõnga lõikas katki telefonihelin. Irina kivisõelinnast soovis õnne tõelisele mehele. Ukrainas oli Nõukogude armee aastapäev endiselt au sees. Nüüd kutsuti seda isamaa kaitsjate päevaks. Ühelgi teisel päeval ei olnud isamaa nii kaitsetu. Vanamees võttis õnnesoovid tänuga vastu, sest kohe oli algamas ta kodumaa sünnipäev. Ira oli näinud televiisoris Tallinna. Igavese tule juures toimunud kaklust. Kuhu Vanamees lendab esimesel võimalusel. Üks telefonikõne oli muutnud kõik.

Laps ei rääkinudki midagi, ainult nuuksus toru otsas. Lõpuks halises nina luristades, et emme oli teda hammustanud. Laurat polnud kodus, tema ei saanud üksinda vastu. Ja oligi kõik. Vanamees võis ainult ennast kiruda, et oli õnnetuse kaela tõmmanud, mis ta vanaduspõlve mürgitas. Ei olnud ta esimene ega viimane mees, kes armastuse pärast oma elu tuksi keeras.

Hommikuks oli tuisk raugenud. Maja oli öö jooksul külmaks läinud. Pea magamatusest paks otsas. Silmad rähma täis ja suus krohvi maitse. Peas kõõm ja varbaküüned seenetanud. Kõhus keeras ja tilk oli püksis. Eesnääre või miski muu pakitses kahtlaselt. Asjaajamised olid takerdunud. Kodus põrgu lahti. Nii sitt polnud ta seis veel olnudki. Aga ikkagi armastas ta elu. Krõõt polnud rohkem helistanud. Oli koolis või magas eilset vapustust välja.

Angari mäekurul oli liiklus taastunud. Maršrutka laskus lumist serpentiini mööda lõunaranniku poole. Aknast paistsid mäed ja meri, sinine taevas nende kohal. See päev oli veel Vanamehe päralt. Viimane käik Massandra randa. Võimlemine sektori nr 4

betoonist kail, kus naeladki olid kiviseina löödud riiete riputamiseks. Tuhandepealine pardikari, kes Krimmis talvitus, harjutas mere kohal lendu. Et samuti pesad korda teha ja lapsed korralikult üles kasvatada.

Viimane lõuna verandal. Sjomgaleiva ja „Oboloni" õllega. Viimane tee kasaka ja ämma pildiga kruusist. Juustuvõileib kaasa koos kahe hapu mandariiniga. Kuse järgi haisevad dressipüksid puhtaks ja verandale kuivama. Akulaadija kotti. Viimane pilk telefoni. Krõõt oli käinud sõbrannaga kelgutamas. Lapse talverõõmud. Vanamees tõusis lauast.

Hüvasti, Krimm! Jää jumalaga, *gorod stšastija*!

Kirgastes värvides mäed ja meri paistsid teravalt kontrastsed. Aga pilved ei kadunud taevast.

4.

Vanamehe ajataju oli segi paisatud. Alles eile kuulas ta klassikaraadiost Kremeri viiulipala. Pronksmehe mõõk pea kohal rippumas. Tõnismäel olid alanud sõjahaudade väljakaevamised. Vene välisministeerium nimetas seda Euroopa fašismist vabastamise ohvrite mõnitamiseks. Pühaduse rüvetamisel saavat olema rasked tagajärjed. Päevakaja püüdis küll lohutada, et Eestil läheb endiselt hästi. Majandus kasvas viis protsenti aastas. Palgatõus edestas hinnatõusu. Krahhi polevat tarvis karta. Ülekuumenemisele järgneb pehme maandumine.

Need olid eilsed uudised. Öösel oli ta juba Riias. Varahommikul jalutas Odessas kõledal Deribassovskajal. Ja õhtu leidis ta kollaste tulpide ja õites viljapuuaedade keskelt. Kell sai kuus, aga päike ei vajunud ikka veel mägede taha.

Vanamehe äraolekul oli palju muutunud. Lihavõtete eelsed tuuled ja vihmad, mida kutsuti еврейские кучки, olid asendunud suvepalavusega. Stepikliima kontrastid, kirjutas selle kohta Maria.

Rohi jõudis vaevalt tärgata, kui juba närbus põuakuumuses. Euroopa pikim tehisjõgi Северо-Крымский канал juhtis küll Dnepri vood Krimmi poolsaarele, kuid vett anti kastmishooajal jaopärast. Paar tundi hommikul, paar õhtul. Lõunarannikut jootsid mägedes paiknevad allikad ja looduslikud veereservuaarid, aga Jevpatorias kraan vaevalt nirises. Sellist datšat ei julgeks näidatagi, isegi kui mõni ostja peaks silmapiirile ilmuma.

Vanamees hakkas resideerima peamiselt Jaltas. Oma tõusva päikese majas. Sündis igal koidikul uuesti koos puhkeva päevaga. Hommikupoolikul peesitas verandal, luges raamatut ja imetles läbi pargipuude paistvat merd ja mägesid. (Kes teab kui kauaks? Kodus oli asi lahenenud tingimisi kohtuotsusega. Kuni järgmise korrani!) Lõunase palavaga käis ujumas ja võimles merekaldal. Delfiinide asemel, kes varakevadel etendusi andsid, olid ilmunud meduusid. Tervisetretilt tulles käis läbi ukrtelekomi internetipunktist. Ja oligi kogu ta suhtlus. Mõni päev ei rääkinud peale krevetimüüja tervitamise sõnakestki. Elas oma убитая квартира́s vanamehe erakuelu. Tal polnud tarvis enam muud kui четыре стены, губы твои, полны любви, и пишущая машинка. Nii oli kirjutanud pime luuletaja Asadov, Irina lemmikpoeet, kes Sevastoopoli vabastamisel oli silmnäost haavata saanud. Ainult kirjutusmasina asemel oli Vanamehel läpakas. Ja armastust täis huuli ei olnud kuskilt võtta. Ira oma armastatud välismaalase juurde ravile enam ei tulnud.

Kuid nii ei pidanud see jääma. Krevetimüüjad olid juba platsis. Сезон peagi algamas. Rannahooaja avalöögi tegid küll vanamutid. *Krassaavitsad* olid külmavaresed. Need saabusid alles juuli keskel ja kadusid augusti lõpus. Internetis leidus küll aasta ringi hulgaliselt naisterahvaid, kes ennast tutvumissaitidel esitlesid, lootuses tõelist meest leida. Ja kes fotodel ka *deevuška* moodi välja nägid. Aga rongilt maha astuvas üliküpses *daamotškas* võis vaevu netikaunitari ära tunda. Pärast paari üllatusvisiiti muutus Vanamees pimekohtingute suhtes ettevaatlikuks. Kui ikka ankeedis seisis

kehakaalu numbri asemel sõna „tavaline“ või olid välja pandud ainult näopildid, siis oli asi selge. Ükski naine ei jätnud oma keha eksponeerimata, kui seda mingis rakursis vähegi teha kannatas. Üsna levinud võte oli ka oma noorpõlve piltide ülesriputamine. Või kogunisti võõraste sülgedega ehtimine.

Rannatutvuse puhul aja hävitustööd varjata ei saanud. Kuid siin olid jälle omad karid. Plaažil igavlev üksik naine võis olla õnnelikus abielus. Või värskelt armunud ega soovinud oma kallimast Vanamehe kasuks loobuda. Või kui saidki mõne kaunitariga mõnusa jutu peale, siis ilmus peagi välja turske macho, kaks jäätist näpus. Iga vaba ja vallaline naisterahvaski ei osanud mehe küpset võlu väärilisel hinnata. Mõned kippusid oma arenemata maitse tõttu tühiseid nolke eelistama. Õilsate kavatsuste tasuks saadud põlglik pilk või inetu sõna torkas valusasti südamesse. Vanamees ei oleks suutnud telefonimüüja äraütlemiste rohket tööd teha. Positiivsed emotsioonid olid elus tähtsad. Aitas talle kodusestki mõrumannist, kelle kapriise ta oli kaksteist aastat vapralt taluma pidanud. Vanamees tahtis naistele meeldida. Õnneks aitas elupaik Krimmis siluda nii vanusevahet kui korvata mõnda muudki puudujääki.

Kuid praegu oli alles aprilli lõpp. Inimtühja randa võis leevendada üksnes internetipunkt. Olgugi see enamalt jaolt meelepete. Lapsed polnud kirjutanud, mis oli hea märk. Aga muud uudised polnud suuremad asjad. Kiievis jälle kääris. Juštšenko oli saatnud ülemraada laiali. Aga kohtunikud ei julenud otsustada, kas presidendi ukaas erakorraliste parlamendivalimiste kohta on seaduslik või mitte. Pettunud rahvas valgus tänavale. NATO-ga hirmutav Janukovitš ässitas Donbassi venemeelseid. Ida-lääne kokkupõrge rippus jälle õhus. Mis saab siis Krimmi investeeringutest, kui Ukrainas madinaks kisub?

Päevalehes analüüsiti kahe suurlinna, Londoni ja Berliini erinevusi kinnisvarahindades. Sellest andis järeldusi teha ka Ukraina kohta. Poliitiline ebastabiilsus ja majanduse vähikäik ei lasknud kinnisvarahindadel tõusma hakata. Nii laia tausta polnud Vanamees osanud arvestada. Oli jäänud lootma oranži revolutsiooni edule. Otsus Krimmis kinnisvara soetada oli olnud enneaegne.

Tühi rand ja halvad uudised kiskusid tuju alla. Pärastlõunal lisandus väsimus ja pimeduse saabudes polnud hommikusest õnnetundest midagi alles. Aga koidu ajal särasid meri ja mäed jälle nii imeliselt, et õhtused muremõtted olid minema pühitud. Päikseline päev oli Vanamehe päralt. Igaks juhuks tuli telefon üle kontrollida. Keegi polnud ta hädaabinumbrile helistanud. Oli vaid jäetud teade EMT infonumbrilt 123. Vanamees tahtis selle kustutada, kuid vajutas kogemata valele klahvile ja ekraanile ilmus tekst:

„Vabariigi Valitsus palub: jääge koju, ärge alluge provokatsioonidele. Vabariigi Valitsus.“

Sõnum oli saadetud juba õhtul kell 21.33.

Vanamees leekis läbi pargi ukrtelekomi poole. Pea täis kõige hirmsamaid mõtteid. Hommikul järjekorda ei olnud. Ka internet töötas. Ta istus endale määratud laua taha ja sai kodumaaga ühenduse.

„Ongi käes!“ röögatas Vanamees üle saali.

Kõrvaklappidega jõmpsikate sõjamänge see ei seganud. Ainult operaatorineiu tõstis laua tagant imestunud pilgu. Tema ju ei teadnud, et Tallinnas oli käimas vene noorte mäss. Rüüstati poode. Puhkenud olid tänavakaklused. Üks poiss tapetud. Viiskümmend haavatut. Pronkssõdur pimeduse katte all ära viidud. Venemaa marru aetud. Eestlased üles ässitatud. Valitsus anus rahvast kodudes püsima.

„Said mis tahtsid! Idioodid!“ parastas Vanamees vapustatult.

Mille pagana pärast oli tarvis seda kuju torkida? Kas üks surnud pronkssõdur oli siis ohtlikum kui sada tuhat elusat, kes üle piiri oma rahvuskaaslastele appi saadetakse? Vähendas see kuidagi Eesti iseseisvust, et venelased oma Aljoša juures palvetamas käisid?

Miks ei võinud üks mälestusmärk tähendadagi eri rahvaste jaoks erinevaid asju? Pangu silt juurde: „Vabastaja, kes ei pöördunud koju tagasi". Seisis Eesti riik tõesti nii savijalgadel, et mingi pronksist puuslik seda ohustas? Hävitagu siis Russalka kah ära! Koos Nevski katedraaliga. Ja ristiusu kirikud! Ühed okupandid kõik. Kui rumal... kui mõttetu... mopsi klähvimine elevandi peale. Kas polnud küllalt selgesti näha, et väike ei saanud siin ilmas suure vastu? Tšetšeenid, kurdid, baskid... Eestlastel oli imekombel õnneks läinud pääseda. Ja säh sulle!

Vanamees ei suutnud uudiseid lugeda ega kirjadele vastata. Laudade taga käis äge lahingutegevus, mida saatis kõva lärm ja ropendamine. Sõda pidasid nii teismelised poisikesed kui täiseas mehed.

Miks oli tarvis vene jurakaid ärritada? Milleks impeeriumimeelsetele ise konti kätte anda? Üheksanda mai – venelaste võidupüha – eelõhtul! Mitte üks NATO tank ei tule neid Peipsi taha ajama, kui eestlased endale ise häda kaela tõmbavad.

Vänged matid lendasid lae all. Vaenlase hävitamine oli haarav tegevus. See jõuk oleks kohemaid valmis virtuaalse sõja vahetama tõelise löömingu vastu. Miks nad koolis või tööl ei olnud? Sel pronkssõduril saavad olema aastaid kestvad tagajärjed. Venelaste viha ei kustu niipea. Pühaduse rüvetamist ei andestata. Rasvane fašistitempel jääb kauaks eestlaste otsaette. Vaja ka Eestis korrata Virginia massimõrva. Just nagu ilmas ohte veel vähe oleks...

„Уже всё?" imestas operaatoriplika, kui Vanamees paar grivnat letile pani ja uksest välja sammus.

Soojade pirukate lõhn ei ärritanud süljenäärmeid. Turi ei tundnud päikese kõrvetust. Jalad viisid Massandra ranna poole. Tuttavat krevetimüüjat Vanamees ei märganud.

Mille pagana pärast küll oli tarvis *Estonia* jälle põhja lasta? ESStonia, nagu venelaste plakatitelt lugeda võis. Kui kergesti suudeti välispoliitiline kapital maha mängida. Ühe sammuga tagasi aastasse 1992. Hüvasti, eduka väikeriigi maine!

Vanamees ei tundnud, kas vesi oli külm või soojemaks läinud. Jalutajatel oli kombeks promenaadilt röökida, et mitu kraadi meri on. Nagu mõtleksid ise ujuma minna. Vanamees tegi tavaliselt näo, et ei kuule, ja võimles edasi. Mõnele kenamale vastas, et ta on mees, mitte termomeeter. Aga täna ei pannud ta enda ümber midagi tähele. Pronksmees ei tahtnud pähe ära mahtuda.

Jäine kümblus tegi enesetunde natuke paremaks. Tegelikult oli Vanamehel kraadiklaas alati endaga kaasas. See muutis veetemperatuurile vastavalt oma suurust. Igale sentimeetrile vastas üks soojakraad. Ainult suvel, kui vee temperatuur tõusis üle kahekümne, läks ta termomeeter ujumispükstes rikki.

Võimlemise ajal jahvatas aju ikka samal lainel edasi. Karta okupatsiooni sümbolit ja uus okupatsioon kaela tõmmata! Nõnda sündis loll legend, et me ise tapnud end. Pikk blond poiss tantsis kaerajaani. Kakskümmend aastat iseseisvust saigi varsti täis. Viimane aeg vaikiv olek kehtima panna, mille varjus uus diil venkudega ära teha. Äkki see oligi savisaarlaste salasepitsus? Aga isegi siis, kui katastroofi ei tule, kalliks maksma läheb see afäär igal juhul. Kes tahaks veel külastada riiki, kus pealinna tänavatel marodööritsevad noortejõugud? Kinnisvarahindade järsk langus. Tema endagi kaotus võis olla miljoneid kroone. Hea vähemalt, et muist raha sai Eestist ära toodud. Äkki peaks pangaautomaadis arved tühjaks pumpama? Aga kuskohas siin raha hoida? Mõnes Ukraina pangas? Veel kahtlasem.

Kõige lõpuks tulid kätekõverdused ja kõhulihased. Pinge hakkas tasapisi järele andma. Noore keha tagasi saanud, pani Vanamees riided selga ja lahkus kergel sammul rannast.

Mis oli selles halvas asjas head? Sai selgeks, et mingit integratsiooni pole toimunud. Rahvuslik vaen polnud kuhugi kadunud. Iseseisvust tuleb hoida ja kaitsta. Venelasi mitte provotseerida. Eesti ei ole rahvusriik. Ühe kolmandikuga tuleb arvestada. Ehk töötatakse välja rahvuspoliitika. Võib-olla kujunevad Venemaaga paremad suhted, kui uus valitsus on Aljoša tagasi

toonud ja vabandust palunud. Äkki andis pronksmees kokkuvõttes hea õppetunni? Vähemasti sai selgeks, kui haavatav on meie iseseisvus. Riigis, kus iga kolmas oli potentsiaalne vaenlane. Hea vähemalt, et presidendiks sai rahvusvaheline mees. See näeb asju maailma kõrguselt. Lõpetab oma riigi lõhkumise. Aga olgu mis on ja tulgu mis tuleb – Vanamees oma kohustusi unarusse ei jäta. Sadagu taevast või dessantväelasi.

Ta ei läinud mööda Sverdlovi uulitsat üles kodu poole nagu tavaliselt, vaid keeras Rudanski tänavasse. Arvatavasti mõne teise järgu bolševiku või kohaliku tähtsusega revolutsionääri järgi ristitud. Kuid Vanamees eksis nagu ikka.

5.

Rudanski tänavas asus Jalta linnavalitsuse maaosakond. Sinna sisse astuma sundis inimest ainult äärmine vajadus. Kulutatud närvid ja aeg, rikutud tuju ja alandustunne olid garanteeritud. Tulemus enamasti mitte. Aga minna tuli, sest paberid pidid saama korda aetud. Eriti veel praeguses olukorras.

Seekord paistis Vanamehel õnne olevat. Ta oli läbinud mitteväljategemise, upsakate vastuste ja oma üleoleku näitamise kadalipu ning seisis juba klaaskabiini ees, mis eraldas vastutavat töötajat laudade taga istuvast ametnikekarjast. Kuid otsustaval hetkel hakkas ta selja tagant kostma kimedat naisekisa.

Vanamees pööras end ringi ja tundis ära talle garaaži müünud armeenlase naise. See oli ametiasutusse tulekuks riietunud erepunasesse kleiti ning enda kulda ja karda täis riputanud. Kuid pidulik välimus ei seganud tal üle saali räuskama kukkuda. Jalta maaamet sai kuulda, milline бессовестный сволочь Vanamees on. Temasugused fašistlikud sead tuleks ära hävitada.

Krõbedaid väljendeid vene keeles jätkus ja eide sõimurahel ei tulnud lõppu. Olukord läks järjest piinlikumaks. Vanamees vaatas

abiotsivalt ringi, kuid ametnike päevarutiini paistis vahejuhtum toovat meeldivat vaheldust. Publiku nägudelt võis välja lugeda, et vaevalt see sõimuvaling ilma põhjuseta sündis. Võib-olla oli pronksmees juba nendeni jõudnud.

Viimaks tõusis laua tagant ainuke meestöötaja ja astus lähemale. Ühel varasematest kohtumistest oli see kõrend avaldanud soovi, et Vanamees talle Eestist kübara tooks, mis mehele millalgi turistina Tallinna külastades meeldima oli hakanud. Kiitsaka vanemametniku katsed marru sattunud naist vaigistada ei andnud tulemusi. Ei jäänudki üle muud kui taganeda uksest välja. Eit sajatades kannul.

Koridoris tormas naine tast ette ja jäi välisukse ette seisma, et südametunnistuseta lurjus putku ei pääseks. Taibates, et asi pole veel lõppenud, võttis Vanamees taskust telefoni, kuigi helistada polnud kuhugi. Armeenlase eit oli krapsti jaol ja lõi tal telefoni käest. See lendas laias kaares kivipõrandale, kaas tuli küljest ja aku libises hooga vastu seinaäärt. Vanamees asus põrandalt tükke korjama. Eit oli paar head litakat ära teeninud, aga Vanamehe käsi ei tõusnud naist lööma. Ainult purjus Marikale oli ta paar laksu vastu põske andnud ja jõuga magamistuppa voodile virutanud, kui see ähvardas minna metsa ennast üles pooma ja žiletiga randmeid kraapis.

„*Ma nean su maja ära!*“ kaikus üle maja eide sajatamine. „*Ei saa sul selles õnne olema!*“

Alles nüüd jäi naine saavutatuga rahule ja kadus.

Vanamees ootas natuke ja avas siis ettevaatlikult ukse. Punast kleiti kuskilt ei paistnud. Seinale oli kinnitatud mälestustahvel Rudanski auks. Vanamees sai wikipediast teada, et ukraina arst ja poeet Stepan Rudanski oli kinkinud maja ehitamiseks ostetud krundi linnarahvale puurkaevu rajamiseks. Vaenlaste pealekaebusel oli luuletaja saadetud Jaltast välja Põhja-Krimmis asunud Perekopi linna, mille Punaarmee kodusõja käigus hävitas.

Õnnelinnas sündis kummalisi asju. Kes teab, kas too Rudanskigi oma maatüki vabatahtlikult loovutas.

Järgmised päevad möödusid pronkssõduri tähe all. Üle Venemaa käis meeleavalduste laine. Moskvas piirasid noortejõugud sisse Eesti saatkonna. Riigiduuma nõudis Eesti valitsuse erruminekut. ESStoniast oli saanud vaenlane number üks. Milline naiivsus oli uskuda, et viiendat kolonni on võimalik integreerida!

„Россия! Россия!" kostis sedamaid tuhandest kõrist, kui vaid lootus tekkis eestlased maatasa tampida ja uuesti oma vasallideks muuta. Kui sest ometi õppust võetaks ning korralik politsei ja sõjavägi välja arendataks! Venemaa tunnistas ju ainult jõudu. Tallinnas oligi üle tuhande vabatahtliku ennast abipolitseinikuks registreerinud. Rahvas oli valmis oma riiki kaitsma. Koguti allkirju linnapea tagasiastumise nõudele. Polariseerumine käis täie hooga.

Näis, mis öösel saama hakkab, mõtles Vanamees und oodates ja Karpaadi karjuste vilepillimängu kuulates. Volbriööl olid ju noortejõugud liikvel. Öine viinamüük oli küll ära keelatud. Annaks taevas rullnokkadele mõistust mitte kaklusse ronida! Verelõhn ajaks ju karu marru. Vanamees luges unejutuks Stalini elulugu.

Vastu ööd saabus sõnum. Aga mitte valitsuselt, vaid selle ustavalt teenrilt. *„Roobid on juba ahjus soojas,"* teatas Aksel isale.

Roobid ahjus! Et see tulipea ka ükskord juba kainet pead ei hakka kasutama! Vanamees kirjutas vastu, et seda Venemaa just ootabki. Väike tšetšeenia kuluks Eestis marjaks ära. Ise aga tundis, et tal polnud enam üldse närve. Ei kõlvanud ta avalikku ellu. Ara verega mehike. Kes tänaval liikudes tänas jumalat, et keegi teda ei tundnud. Ainult Jalta maa-amet teadis, milline fašistisiga ta on. Isegi kaabut ei raatsinud Eestist tuua...

Töörahva pühal oli internet rivist väljas. Värskeid andmeid kodusõja kohta ei õnnestunud saada. Ega lastele ka toiduraha üle kanda. *Naabereežnaja* poolt kostis marsimuusikat. Seal juba Lenini kuju kallale ei mindud. Tsaarilipp ja tsaaritapjate hümn olid teineteist leidnud. Need mõlemad olid ju omad. Mis värvi emake Rossia millalgi oli, see ei omanud tähtsust.

Päevavargaid peesitas juba igas muulivahes. Delfiiniturjad välkusid päikesekiirtes. Aga mägede tagant ajas pilvi üles. Ehk ikka sõda ega nälga veel ei ole, mõtles Vanamees kätekõverdusi tehes.

Koduteel tegi ta kesklinnas vahepeatuse. Moskva tänava ääres haigutas maha lammutatud kalakombinaadi asemel üüratu vundamendiauk. Aiaplangu külge naelutatud arvutifotolt, mis ehitusprojekti tutvustas, võis näha, et krundile kavatseti püsti panna kolm kõrghoonet. Valmis saades varjaksid need merevaate tervel linnaosal. Pool Sverdlovi tänavat kaasa arvatud. Arhitektivilla seisis küll üleval mäenõlval, aga meri asus all madalas. Ja nende vahele hakkasid kerkima pilvelõhkujad. Ehitamine võttis Krimmis aastaid, kuid seinad aeti püsti kiiresti. Seejärel hoog rauges ja betoonskelett võis jääda kuudeks või aastateks linnarahvast kummitama, raudorad just kui turris juuksed taeva poole ja mustad aknaavad nagu tühjad silmakoopad.

Vanamees oli käinud ohtu hindamas nii altlinnast kui ülevalt mäe otsast. Kord tundus talle, et peab korteri kähku maha müüma, enne kui vaade kinni ehitatakse. Teine kord paistis, et meri siiski ei kao villa vaateväljast. Täna näis, et meri jääb osaliselt siiski alles. Aga ohutunne ei kadunud.

Kodu lähedal leidis ta laternaposti küljest paberilipaka ärarebitavate telefoninumbritega. Ümberkaudsetesse majadesse paigaldati soovijatele internetiühendust. Üle hulga aja üks hea uudis. Vanamees oli ammugi tüdinud ukrtelekomi sõjakisast ja õhtustest järjekordadest. Kuid sanatooriumi telefoniliinid olid üle koormatud, vaba numbrit koduse püsiühenduse jaoks saada polnud lootustki. Kuulutuses märgitud telefon küll ei vastanud, kuid pühade ajal polnud ka midagi imestada. Ka tollel vennal, kes oli lubanud ta maa-asja edasi ajada, oli tähtaeg ammu möödas. Seda, et keegi vastamata kõne peale tagasi helistaks, Vanamees enam ei lootnud.

Teisel mail kukkus veranda ukseklaas klirinal kildudeks. Õnneks ei juhtunud keegi alt mööda minema. Elas ta ikka lagunevas lossis küll! Kertšist külla saabunud preilna oli ta apartementi nähes ummisjalu põgenenud. Ja jumal temaga. Räämas korter oli nagu lakmus, mis pirtspersed välja praakis. Vanamees ise oli ära harjunud nii räämas seinte, laest kukkuvate krohvitükkide, naelu täis parkettpõranda kui ka külma veega. Miks pidi inimene vahtima troostitut interjööri, kui võis pöörata pilgu merele ja mägedele, mis olid ilusamad igast sisekujundusest? Pimeduse saabudes aga süveneda raamatusse.

Pärast pühi sai Vanamees koduühenduse paigaldajad kätte. Need olid uue kliendi üle rõõmsad, väitsid endid terves linnajaos tegutsevat ning lubasid varsti kohale tulla. Paari päevaga peaks asi tehtud saama. Vanamees palus, et nad ära ei kaoks, vaid telefonikõnedele vastaksid või ise tagasi helistaksid, ning järgmine kord ei ütleks, et nad midagi ei mäleta või et asi mingil põhjusel katki peab jääma.

„Mis te nüüd!" kostis solvunud hääl. *„Me oleme firma!"*

Internetti ei pääsenud ka järgmistel päevadel. Õnneks polnud jäetud ühtki teadet. Ei koduselt ega vabariigi valitsuselt. Pronksmehe saagas paistis olevat hingetõmbeaeg. Mädapaise oli lahti lõigatud, veremürgitust veel ei olnud. Aga võidupüha lähenes. Našistid valmistusid pühaks sõjaks fašistidega. Igavene tuli ei kustunud. Ja vaikus muutus päev päevalt pahaendelisemaks.

Kui ukrtelekom lõpuks tööle hakkas, oli Vanamehe postkast rämpsust ummistunud. Suure hooga oleks ka kaks Laura kirja ära kustutanud. Poleks saanudki lugeda, kuidas issi oli kodus käies emme läbi peksnud. Sinikate ja marrastusteni välja. Ilma ette teatamata magamistuppa rünnanud, andmata Marikale võimalust kas või metsa minna. Laura esimene kiri lõppes soovitusega mitte enam talle kirjutada. Teises väitis laps ennast aru saavat, et ta ei pea iga nädal sööma, aga isa võiks siiski oma vanemakohustusi täita.

Öö läbi korraldas pea perekonnasuhteid. Seda siis kutsutigi perevägivallaks. Kuidas võis Laura arvata, et emme sinikad ja marrastused olid tema kätetöö? Ei olnud ju võimalik, et Marika oleks valetama hakanud. Ka see polnud Vanamehe süü, et elatisraha maksmine hilines. Pronksiööle järgnenud häkkerirünnakute tõttu oli välismaalt hanzanetti pääs suletud.

Nüüd ei olnud talt ainult kodu, vaid ka lapsed ära võetud. Nendega ühendas veel üksnes raha. Lõuad pidada ja ülekandeid teha! Päästeteenistus olgu valmis iga hetk sekkuma. Lennukipilet Odessa-Riia jääb ilmselt kasutamata. Kuigi hulk asju tahtis korda ajamist. Alates küttepuude varumisest kuni riiete ja lemmikraamatuteni, mis olid koju maha jäänud. Endisesse koju.

Leena vana abieluvoodi vedrud andsid järjest rohkem küljekontidele tunda. Vanamees käis kempsus. Tulevärki rohkem ei puhkenud. Kunagisest vaimustusest imelise korteri üle polnud midagi järel.

Varahommikul paistsid mäed tumedate ja süngetena. Päike ei ulatunud neid veel kuldama. Alles merevesi tegi olemise talutavaks, kuni ukrtelekom enesetunde uuesti ära rikkus. Oli juhtunud jälle palju halba. Eksport Venemaale oli peatatud. Transiit läbi Eesti sadamate ja raudtee ära lõpetatud. Surnud sõduri jõud oli suur. Imelik, et Narvas veel vaikne oli. Euroopa Liit kohtus Samaaras Venemaaga. Aga vaevalt seal Laura nälga jäämise põhjused jutuks tulevad. Eesti on varsti nii iseseisev, et mitte kellelgi pole temaga asja. Kuidas see inimeste elujärjele mõjub, seda oli näha juba rendilaekumistest, mis ikka rohkem hakkasid hiljaks jääma. Varsti on tal näpud põhjas. Jevpatoria datšat ei tahtnud keegi. Koreizi paberid seisid endiselt paigal. Jalta korteris ei püsinud enam uksedki ees.

Poed olid lahti tehtud ja Vanamees ostis endale uue madratsi. Korraliku kaheinimese oma, mida poleks häbi külalistele pakkuda. Vaevalt aga jõudis ta selle täis pumbata ja pikali heita, kui

laest hakkas midagi märga ta uude voodisse tilkuma. Teisel korrusel lekkis.

Pahameele sai enda kaela Tatjana, kes parajasti juhtus ühisköögis toimetama. Ehkki see oli majas ainuke vaikne ja intelligentne naine. Tatjana oli töötanud pikki aastaid sanatooriumis giidina, aga nüüd müüs promenaadil teatripileteid, et ennast ja oma tudengist tütart ära elatada.

Köögipõrand oli kuiv. Tatjana läks toast kempsuvõtit tooma. Selliseid interjööre oli Vanamees näinud ainult nõukogude filmides, kus kujutati sõjajärgsete aastate elu kommunaalkorteris.

Peldiku põrandal oli suur loik. Potijala tagant vett lausa nirises juurde. Tatjana teatas kahetsevalt, et vaevalt keegi torustikuga midagi ette võtma hakkab. Kuidas nii? Solk ei saanud ju jäädagi läbi lae kaela tilkuma. Tatjana ainult naeratas sõbralikult. Vanamees ütles, et sellisel juhul kaebab ta ülemise korruse *in corpore* kohtusse.

„*Kaevake!*" hüüatas Tatjana rõõmsalt. „*Meie pole siin mitte keegi.*"

Peale teises majatiivas elava Maša polnud keegi neist korterit erastanud. Kellelgi polnud orderit ega muud paberit, mis tõendaks nende õigust seal elada ja kohustust millegi eest vastutada. Miks peaks keegi hakkama võõras majas remondile raha kulutama?

Vanamees läks alla tagasi. Lükkas madratsi teise seina äärde ja tõi köögist pesukausi. Plekised kõlksud muutusid varsti lõbusateks sulpsatusteks.

Kuidas siis endale kodu rajada, kui naabrid sulle iga hetk võisid solgi kaela lasta ega vastutanud millegi eest? Kuidas üldse elada majas, kus pidevalt midagi ummistab, lõhkeb, laguneb ja kaela sajab? Kui Vanamees oma korteri läikima lööks, ülejäänud majas jääks ju ikka kõik vanaviisi ropuks.

Kui õhtul veel vool ära läks (Maša väitel olid sanatooriumi uued omanikud hakanud käsi väänama) ega olnud lootustki enne esmaspäeva *Krõmenergost* elektrikku saada, sai Vanamehel mõõt täis. Ta pakkis koti kokku, pani ämbri solki püüdma ja sõitis Jevpatoriasse. Tamara Fjodorovna lilleaed tahtis ammugi kastmist saada. Pealegi olid hakanud helistama maaklerid.

6.

Aed oli kubemeni rohtu kasvanud. Äraõitsenud tulpide ja nartsissside varred olid pooleks murdunud. Õites virsikupuud seisid nagu roosad pilved. Metsistunud aeda pesa teinud linnud summutasid oma lauluga Razdolnoje maanteelt kostva automüra. Suvekuumus oli ka siin kevadjahedusest jagu saanud. Päike asus hommikust peale kõrvetama. Päeva jooksul kuumaks köetud maja ei jahtunud ka õhtuks ära. Vanamees magas paljalt, aga hommikuks oli linast saanud märg kortsuhunnik. Eelmisel suvel, kui ta süstikdiplomaatiat harrastas, polnud leitsak nii hull tundunudki. Võib-olla ei olnud ka lõunamaa suved vennad.

Maaklerid olid vait jäänud, kuid Vanamees otsustas mõneks ajaks Jevpatoriasse paigale jääda. Siin oli tal siiski viisakas elamine, kui palavust ning vee- ja voolunappust mitte arvestada. Esimese naiskosmonaudi Tereškova nimeline rand jäi paaritunnise jalutuskäigu kaugusele. Jevpatorias ei tulnud ukrtelekomis isegi arvuti vabanemist oodata. Mereprotseduurid tehtud, päevauudistega varustatud ja toidukraam kotis, sõitis Vanamees koju bussiga, kuhu päevasel ajal õnnestus peale pressida. Vaid harva jäi ta õhtuse linnaelu võlusid nautima.

Suvel täitis Jevpatoria tänavaid ja parke rahvarohke melu nagu ühes kuurordis olema pidigi. Pärast päikeseloojangut saabus kiiresti pimedus. Värvilised reklaamtuled kutsusid ravialuseid ja muidu puhkajaid lõbutsema. Keerlesid karussellid ja pöörlesid laurmavardad. Vabaõhukohvikutest kostis vene- ja ingliskeelset popmuusikat ning õhus levis šašlõkilõhn. Noorukesed tänavamüüjad teenisid jäätise, õlle ja suitsude müügiga talveks kooliraha.

Rannapromenaadil jalutati ringi õhtutualettides. Emad tippisid kõrgetel kontsadel enda ees ratastoole lükates.

Jevpatorias suvitas vähem pretensioonikas rahvas kui lõunarannikul. Koorekiht pressis Jaltasse. Aga jutt käis igal pool vene keeles. Ukraina keelt kuuldes mõtles Vanamees algul, et tegu on tšehhi või slovakiga. Kuid võõramaalasi siin peaaegu ei liikunud. Välja arvatud Lääne *mundoseñores,* keda mitmetekiline „Spirit of Adventure" aegajalt Jalta kai äärde tõi. Kruiisituristid topiti bussidesse, kärutati Tšehhovi datšasse või Puškini muuseumi, lasti pooleks tunniks promenaadile lahti ja korjati uuesti laeva kokku. Omapäi kulgemas võis promenaadil näha vaid tõmmusid himurate nägudega türklasi. Krimm oli Ukraina, Venemaa ja Valgevene päralt.

Ühel päeval otsustas Vanamees oma rannateed õgvendada. Ta astus maanteelt kõrvale steppi, kus sissetallatud jalgrada kadus moonipõldu. Sajakonna sammu pärast jõudis see välja laiale ja sirgele kiviplaatidest sillutatud maanteele. Tee oli tühi ja ammugi maha jäetud, sest plaatide vahelt pressisid läbi rohukõrred ja kidurad moonid. Kitsam teeharu viis kõrgete angaaride juurde, kust paistis välja lennukisaba. Kuskil polnud näha ühtegi hingelist. Vanamees oli avastanud kunagise lennuväebaasi. Ka Eestis leidus šokiturismi objekte, mis olid pärast Vene sõjaväe lahkumist jumala hooleks jäetud. Krimm oli samuti olnud Nõukogude Liidu tähtis sõjaline tugipunkt. Tänaseks oli Venemaale alles jäänud vaid Musta mere laevastiku baas Sevastoopolis. Nähtavasti ei suutnud ka Ukraina kõiki päranduseks saadud militaarobjekte korras pidada. Ja milleks ta pidigi?

Uudishimu sai kõhedusest võitu. Vanamees sammus sürrealistlikku lennundusmuuseumit lähemalt uurima. Sel hetkel helises telefon ning maakler teatas, et saabub poole tunni pärast maja näitama. Noorpaar Donetskist otsis endale Krimmis suvekodu.

Noored käisid maja läbi, viskasid pilgu aeda ja sauna, kahetsesid, et virsikud ja viinamarjad ei olnud valmis, ning teatasid siis, neil ei ole veel raha. Mõne päeva pärast katkestas Vanamehe uurimisretke vene-ameerika abielupaar Feodossiast. Naisele datša meeldis, aga jänki oli vist lootnud leida kaheksakümne tuhande dollari eest Kalifornia villa. Lisaks muudele puudustele, mis ta majas avastas, ei mahtuvat ta džiip garaažiuksest sisse. Lahkudes küsis neid saatnud maakler, kas Vanamees ikka teab, et välismaalased peavad kinnisvara müües tasuma tulumaksu. Kolmkümmend protsenti müügihinnast võttis Ukraina riik endale.

Jäängi oma objektide otsa istuma, mõtles Vanamees mõrult, kui uks külaliste järel oli sulgunud. Meelde tuli kooperatiivi esimehe Valeri Pavlovitši skepsis. Miks keegi teda ei hoiatanud, et kolmandik tuulde lendab? Ainuke viis müügist kasu lõigata oli pettus. Nagu kõik tegidki. Oskussõnagi oli seks puhuks käibele tulnud. Химичить. Tuletatud sõnast *keemia.*

Aga miks peaks ostja mingi kahtlase skeemitamisega nõusse jääma? Niigi oli huvi ta aiamajakese vastu minimaalne. Koreizi sotka oli ikka samas surnud seisus. Nõnda lootusetult polnud Vanamees ennast ammu tundnud. Krimm oli rahvast pilgeni täis, aga kellelegi polnud temaga asja. Tatjana Jevgenjevna oli kolinud ära Kiievisse. Asunud tööle riigipanga nõunikuna. Vanamees oli jäänud täiesti üksi.

7.

Vanamees oli hommikuinimene. Aga täna ootas ta, et õhtu kiiremini kätte jõuaks. Kell kaheksa pidi ta võtma kõne Novaja Kahhovkasse. Tal polnud õrna ettekujutustki, kus selline koht asuda võiks. Kuigi Kahhovka nimi oli talle hiljuti teises seoses ette tulnud.

Каховка, Каховка,
Родная винтовка,
Горячая пуля, лети!

Selline sõjalis-patriootlik luuletus leidus raamatus „Остров Крым“, mille Vanamees oli ostnud, kuid umbes kahekümnendal leheküljel pooleli jätnud. See oli nõukogude emigrandist kirjaniku Vassili Aksjonovi ulmeromaan Krimmi poolsaarest, mis oktoobripöörde järel oli kodusõja käigus imekombel valgete kätte jäänud. Seitsmekümnendateks aastateks, mil raamatu tegevus toimus, oli kapitalistlik Krimm mingisuguseks Vene Hongkongiks arenenud. Siinsed jõukad elanikud kutsusid endid ajutisteks evakuantideks (врэвакуанты) ja unistasid taasühinemisest emamaaga, see tähendab brežnevi-aegse NSV Liiduga. Iseenesest huvitav fantaasia, kuid autori räige seksism oli hakanud lugemisel vastu. Üks neist kahest – kas Aksjonov või Vanamees – ei tundnud naisi.

„И девушка наша
В походной шинели
Горящей Каховкой идёт.“

Komsomoli lahinguromantikat kajastav luuletus meenutas romaanis vanale *vrevakuandile* vürstinna Volkonskajat, kellega nad nooruses olid junkrupataljonis Kahhovka all bolševike vastu võidelnud. Tegelikult muidugi langes Krimm nagu ülejäänud Venemaa punaste saagiks. Ja oli käinud seitsekümmend aastat ühte jalga Nõukogude Liiduga. Ka viisteist Ukraina iseseisvusaastat polnud poolsaarest midagi Taiwani, Hongkongi või Singapuri sarnast teinud. Ega olnud siin näha ka ühtegi *vrevakuanti*, kes oleks Krimmi Venemaaga taasühendamisest unistanud. Imperialistlik hegemoonia oli Moskva diplomaatide kooli ajaloodotsentide kinnisidee.

Tõtt oli Aksjonovi ulmekas ainult niipalju, et Novaja Kahhovkas elas tõepoolest *deevuška*, kellest maksis unistada ja luuletusi kirjutada. Kui mitte vürstinna, siis igal juhul kõige ebamaisem olend, kes Vanamehele elu jooksul ette oli sattunud. Ta tundis poisikeselikus õhinas, et selle naisega võiks õnnestumise korral võib-olla isegi koos elada. Vanamees laadis „Nokia“ aegsasti ära ja ootas ärevusega õhtut, et punkt kell kaheksa valida telefoninumber, nagu kokku lepitud.

Ime oli sündinud niimoodi. Südasuvel oli Massandra rannas tegu, et võimlemiseks vaba platsikest leida. Merekividel lesivaid, rannatoolidel lamasklevaid ja tagumiku välkudes vette silkavaid iludusi oli plaaž nii paksult täis, et silmad tahtsid peas laiali joosta. Muu suvitajate mass peale selle. Aga vilunud pilk leidis üles, mis tarvis.

Mustade sirgete juuste, õigete proportsioonide ja tõmmu nahaga sale naine lamas kõhuli päevatekil, lehitses küünarnukkidele toetudes ajakirja ja kuulas hajevil ilmega mingi vormitu vanamehe loba, kes oli tema naabruses platsi võtnud ja millestki vahetpidamata patras. Tegu oli ilmse ligitikkujaga, kellele ta huviobjekt vaid moepärast vastas ja viisakusest isegi naeratada püüdis. Külgelöömises oli alati midagi labast. Madal eesmärk ei õilistanud ühtki tegevust. Ei tea, millega sihuke pehkinud ront mõtles edu saavutada. Küllap lootis oma ohjeldamatu logorröaga naise surnuks rääkida. Vanamees ei saanud ujumagi minna, vaid pidi jälgima, millega see mõttetu randevuu lõpeb. Viimaks sai tropp ise ka aru, kui lootusetu ürituse ta ette oli võtnud, ja tatsas merre oma kihku jahutama. Kaunitar tõusis kergendusohkega istuli ja näis pilguga kedagi otsivat.

Hetk oli kätte jõudnud. Vanamees seisis kaldarinnatisel. All lamas ihaldusväärne naine. Tõenäoliselt hõivatud. Aga võibolla ka mitte. Võimalik, et naise süda oli vaba. Ja igatses galantse ning sportliku härrasmehe järele. Kes tunneks naise hingeelu ja oskaks daamiga ümber käia. Ja kes seisis kõigest kiviviske kauguses ega söandanud endast märku anda.

Kui palju võimalusi lasid inimesed luhta minna pelgalt otsustusvõimetuse tõttu! Mis sellest oleks, kui selguks vastupidine? Üks äraütlemine ees või taga. Küll ta solvangu kuidagimoodi üle elab. Kui praegu põnnama lüüa, hakkaks Vanamees kodus ennast arguses süüdistama. Et jättis elu šansi kasutamata. Parem juba haavata saada, kui võitluseta lahinguväljalt põgeneda. Aga kuidas

naisele läheneda? Sammuda trepist alla ja öelda, et privet, saame tuttavaks? Vaevalt jõudis see ühest ligitikkujast lahti saada, kui juba puges uus onkel külje alla. See meetod ei töötanud. Tuli midagi kavalamat välja mõelda.

Vanamees otsis maast merekivikese, mille tormilaine millalgi kaldapealsele oli virutanud, ja saatis naise suunas teele. Ei tabanud. Pärast kolmandat katset hakkas naine puhkenud kivirahe peale ringi vahtima. Vanamees tegi näo, et tema ei puutu asjasse. Nagu naine pilgu ära pööras, läks uus Amori kivinool teele. Kui märklaud lõpuks taipas, kust suunast teda tulistatakse, jäi Vanamehe süda seisma. See oli murdemoment. Kaunitari huuled ei kõverdunudki põlglikuks naeratuseks. Nende vahelt ilmusid hoopis nähtavale valged hambad. Naine puhkes naerma ja kohmetus. Häbelikkus oli hea märk. Kontakt oli loodud. Vanamees lülitas telefoni välja ja laskus rinnatiselt alla.

Vaist ei olnudki teda petnud. Ta leidis rannast imepärase olendi. Kakskümmend kaheksa aastat vana kaunitari. Õrna konstruktsiooni, romantilise hinge ja idealistliku ellusuhtumisega. Tagasihoidliku ja vähenõudliku, mis iluduste puhul oli eriti haruldane. Elanud aastaid mehe kõrval nagu kotis. Polnud kordagi elus teatris käinud. Suvitas Jaltas koos seitsmeaastase pojaga, viibis Krimmis esimest korda ja oli kõigest vaimustuses. Elurõõmus, siiras ja ujedavõitu. See mis tarvis. Така як треба. Nagu ütles enda kohta Irina, kes vindiseks jäädes poetas jutu sisse riigikeelseid väljendeid. Sellist ida-ukraina segakeelt kutsuti suržikuks.

Ka Olja rääkis vene keeles. Järelikult pidi Novaja Kahhovka asuma kusagil Ukraina idaosas. Vanamehe võttis muhelema. Raske oli isegi uskuda, et selliseid naisi veel ilmas leidus. Mõni teine oli saanud elus kõik, mida hing tahta oskas, aga aina põlastas ja leidis rõõmu vaid teadvuse kustutamises. Mis häda peaks ajama inimest tagasi mingi mõrumanni juurde, kui ilmas leidus taolisi imelisi olevusi? Vanamehele meenus kunagi nooruses kuuldud vemmalvärss.

Вижу Ленина портрет,
золотую рамочку,
вывел он меня на свет,
тёмную крестяночку.

Tume krestjanotška ootas praegu Lenini kõnet. Aga aeg liikus visalt.

„Hea, et munakividega ei loopinud,“ oli Olja ütelnud, kui Vanamees vabandust palus ja lootust avaldas, et imetillukesed kivid ei saanud ju haiget teha. Ta pajatas parajasti oma üksildasest elust Krimmis, kui ilmus välja Olja poeg, näost sinine ja üle keha värisev.

„Te loobite juba kaks aastat naisi kividega?“ küsis Olja lõdisevat last rätikusse mähkides. Vanamees eitas endal sellist kommet. Kividega pildus ta ainult Oljat.

„Krimmis ei ole naisi,“ ütles ta vabanduseks.

Olja muigas, vaatas korraks sügavalt silma ja lõi pilgu maha.

„Minge naabereežnajale,“ soovitas ta, kui oli sissepakitud poisi tekile istuma pannud. *„Näete, kui palju naisi seal on.“*

„Milleks mulle see iluduste paraad?“ protesteeris Vanamees. Rannapromenaad oli mõttetu koht, kus käidi vaid õhtutualettidega poosetamas.

Seitsmeaastane Vladik, kes oli hommikust saadik meres ligunenud, tahtis süüa. Aeg oli minna koju lõunale. Vanamees saatis uued tuttavad majani, kus nad toa olid üürinud. Olja läks lõunat valmistama ja asju pakkima. See oli nende viimane puhkusepäev. Head asjad juhtusid alati viimasel hetkel või veelgi hiljem.

Kui majauks Olja järel sulgus, avastas Vanamees mitu vastamata kõnet. Krõõt oli püüdnud talle korduvalt helistada. Ta valis erutatult lapse numbri. Ammu polnud kodust mingit elumärki tulnud. Olid nad seal ikka hinges? Autoavarii? Tulekahju? Vingumürgitus? Iga kutsuv signaal sünnitas järjest hirmsama mõtte.

Lõpuks kostis Krõõda reibas hääl. Laps tahtis hakata uuesti ratsutamas käima. Ka emme oli samas kõrval. Marikast õhkuv rahu ja enesekindlus valmistasid rõõmu. Oli tõesti Krõõdale *ilma alkota* lapsepõlve rajamas, nagu ta lapse sünnipäeval Vanamehele oli lubanud.

Pärast omadega rääkimist tundis Vanamees ennast alati üksildasena. Aga täna mitte. Nüüd seisis tal silmade ees sale kuju ainitise pilgu ja häbeliku naeratusega. Imelik, et põgus rannatutvus võis nii kardinaalselt enesetunnet mõjutada. Et tänapäeval selline puhas ja rikkumata olend üldse leidus! Olja poegki tundus seninähtud jõmpsikatest kõige sümpaatsem. Kas tõesti läheb korda selle kahekümne kaheksa aastase iluduse südant võita? Kuidas küll Vanamehel noorus nii kaua kestis?

Isegi ukrtelekomi sõjardite käratsev jõuk ei häirinud nii palju kui tavaliselt. Krõõt oli oma ratsutamisvajadust ka kirjaga kinnitanud. Aksel oli samuti isale kirjutanud. See vaevles hingehädas oma Anu pärast, kes teda kord kuus ligi laskis ja ülejäänud aja külmalt eemal hoidis. Teismelise tütrega elav kõrk emantsipee. Mida paganat sihukesse *stervasse* armuda? Just nagu häid naisi ilmas vähe oleks. Millal see mees küll elama õpib?

Vanamees kirjutas vastuseks, et tulgu Aksel parem Krimmi. Ta leiab ise pojale korraliku naise. Ilusama ja parema, kui Eestis üldse leidubki. Aga vaevalt poiss endale ukrainlannast naist tahtis. Aksel oli õige eesti mees, kes pigem kannatab elu otsa mingi mõrumanni käes. Pronkssõduri jama paistis vähehaaval vaibuvat. Midagi traagilist polnud õnneks juhtunud. Laura enam ei kirjutanud. Täpp oli maast madalast isa vastu vaktsineeritud.

Nüüd oli kohtumisest möödas üks öö ja üks päev. Lõppenud oli Olja esimene tööpäev pärast puhkust. Kell sai pool kaheksa. Päike oli mägede taha vajunud. Õues püsis veel valge, aga mitte enam kauaks. Äkki saabuva lõunamaise kottpimedusega ei suutnud ta ikka veel harjuda.

Numbrit valides oli Vanamees nii erutatud, et unustas isegi raskusest pakitsevad munad. Paljutõotavale esmakohtumisele järgnes sageli jahe võõristus. Stervad maksid oma hetkelise nõrkuse eest järgmine päev julmalt kätte. Olja küll polnud seda tüüpi, aga naise hing oli äraarvamatu. Ainult Aksjonovi haiges kirjanikufantaasias kargasid alasti ameeriklannad vene ajakirjaniku juurde basseini.

Ja kostiski telefonis mahe madalapoolne hääl. Olja väitis end alles Krimmi muinasjutus viibivat. Esimene tööpäev oli möödunud nagu unes. Vanamees ei suutnud hoiduda küsimast, kas ei võiks seda *skazkat* siis korrata. Oh ei, Krimmi Olja vaevalt enam tulla saab. Jaltas oli elu väga kallis. Läbematu härrasmees kuulutas kohe, et järgmisel korral ei saaks Oljal ainsatki kulutust olema. Kuigi lubadustega ei võinud liiale minna. Vaevalt tärganud taime ei tohtinud üle väetada. Olja jäi Krimmi suhtes kahtlevaks. Kuid võimalik, et varsti tuleb tal üheks päevaks Hersoni sõita.

Vanamees ei teadnud Hersonist midagi peale seal laiuvate arbuusiväljade, mille saak sügiseti ka Krimmi jõudis. Nüüd ei läinud see paik tal enam meelest. Kaardilt oli näha, et Hersoni lähedalt algas Dnepri jõe suudmeala, mida internetis võrreldi koguni Amazonase deltaga. Vaimusilmas seikles Vanamees juba jahiga mööda ääretut vetevälja. Teekonnal Musta mere suunas toitis Olja banaanidega mangroovisalus ronivaid ahvikarju. Rannaliivale püstitatud telk sai nende armastuse tempiks. Google hoiatas küll priskete sääseparvede eest Dnepri metsikutel suudmealadel. Kuid kirg oli tõhusam igasugusest Offist.

8.

Teine pool lämmatavast augustikuust möödus Massandra rannas Krõõda vettehüppeid hinnates. Ja õhtud madratsil nardõd mängides, milles issi lapse käest enamasti pähe sai. Palavus ei andnud järele ka öösiti. Merevesi püsis kakskümmend kuus kraadi. Naabereežnajal käisid inimesed ringi ujumisriietes. Aedades kaardusid viinamarjaoksad raskete kobarate all maani.

Jalta tänavanurkadel kõrgusid Hersoni arbuusidest püramiidid. Nende kõrval lugesid tõmmud mehed rahatähti. Rand oli paljaid iludusi täis, just nagu askeetliku eluviisiga isade narrimiseks.

Alles kuu lõpus hakkas rahvast vähemaks jääma. Suvepuhkused said läbi. Koolides algas uus õppeaasta. Krõõt sõitis koju tagasi. Vanamehel oli aeg oma tavaliste tööde ja tegemiste juurde naasta. Lisaks igapäevastele asjaajamistele ja meretrettidele käis ta endiselt ukrtelekomist läbi. Kodust internetiühendust lubanud firma oli lõpuks teatanud, et nemad kahjuks aidata ei saa. Neil ei ole redelit. Kaup jäigi katki. Selge see, et taevaseid signaale ilma redelita kinni ei püüa. See oli Ukraina.

Ühel septembripäeval väljus Vanamees Koreizi külanõukogu umbsest hoonest, mille ukse kõrval seisis meestekamp, kes midagi tähtsate nägudega arutas. Nende seas võis ära tunda ka maakomisjoni liikmeid, kes aasta alguses olid lubanud tulla ta sotkale väljasõiduistungit pidama.

Väljas valitses oivaline suveilm, kuid Vanamehe tuju oli alla nulli. Järjekordne käik kohaliku võimu palvele oli osutunud ajaraiskamiseks. Lombakas külapea Potipak oli libe ja kaval nagu ühe jalaga laevakokk John Silver. Vanamees tundis ennast laevapoiss Jimina, kes on mereröövlite kätte vangi sattunud. Tulla Krimmi saarele aardeid otsima oli olnud poisikeselik avantürism.

Meestekambast eraldus keegi tuttava moega tegelane, tossav koni sõrmede vahel. Turske punetava näoga jorss osutus Vanamehe garaažinaabriks ja tutvustas ennast Igorina. Aga oli ühtlasi ka külanõukogu saadik. Äsja oli lõppenud rahvaesindajate istung, kes nüüd õuel suitsu tegid ja elavalt millegi üle aru pidasid. Küllap märgistasid kohaliku maapoliitika rajajooni.

Igor väitis end Vanamehe murega kursis olevat. Seni polevat ta saanud aidata, aga nüüd oli olukord muutunud. Koreizi omavalitsuses oli aset leidnud paleepööre. Igor oli oma meestega saavutanud külanõukogus enamuse. John Silverit nad lahti kangutada ei saanud, sest linna- ja külapead valiti otse rahva poolt. Kuid otsuse sotka talle rendile anda lubas Igor *possovetis* lähemal ajal vastu võtta. Vanamees ei suutnud oma õnne uskuda. Soe tänutunne naabrimehe vastu voolas ta südamesse.

„Me tahame sult viis tuhat dollarit," ütles Igor jutu lõpetuseks. Laskis pahvaka suitsu Vanamehele näkku ja läks teiste rahvasaadikute juurde tagasi.

Ilus suvi kestis terve septembrikuu. Sügis oli Krimmis kõige mõnusam aeg. Kuidas ajada kolmekümne kraadise kuumaga jalga pikad püksid? Aga jalga panna nad tuli, sest ees seisis teatriskäik.

Vanamees oli selle mõtte ise välja pakkunud, kui netitutvus sinnamaale jõudis ja kohtuda otsustati neutraalsel territooriumil. Alla elas Sakis, Vanamees Jaltas. Nende vahel paiknes parajasti Sevastoopol, kus asus Jelizarovi tantsuteater. Vanamees oli seal korra käinud ja lahkunud vaimustuses. Teatrielamus sillutaks teed suhete edasisele arengule. Enne etendust aga võiks jalutada Nahhimovi kaldapealsel. Kõndida läbi lilleklumpides pargi kuni Bolšaja Morskaja tänavani, mille sümmeetrilise arhitektuuriga oli juba tsaariajal alustatud ja staliniajal jätkatud. Город-герой Sevastoopol oli Krimmi kõige viisakam linn. Nõnda ei läheks sõit ka siis tühja, kui kohtumine ise ei peaks midagi pakkuma. Mis tundus küll vähetõenäoline.

Meeldiva välimuse ja lõbusa olekuga Alla töötas meditsiiniõena Saki haigla meesteosakonnas. Tegi patsientidele süste ja vahetas sidemeid, pani kraadiklaasi ja siibrit, mis Vanamehe arust oli küll rohkem sanitari töö. Aga andis ainet naljatoonis kirjavahetuseks, mis aitas tutvusel pingevabalt areneda. Meedikutega leidis üldse kergesti ühise keele. Ja väikelinnade naised olid mõistlikumad kui ärahellitatud pealinnadaamid või ennasttäis odessalannad.

Alla saabus kohale autoga, Vanamees liinibussiga. Saki haigla meespatsientidel oli vedanud. Nende medõde oli kena ja vallatu neiu, kellele Vanamees poleks andnud üle kolmekümne, kuigi Alla väitis end olevat kolmekümmend üheksa.

Õhtu oli suviselt mahe. Neid kutsuti läbi ruupori kaatriga *morskaja progulkale* sõjalaevu vaatama. Lillepeenarde vahel kulges vestlus sundimatult. Lisaks põhitööle abistas Alla oma eksmeest ühises kalaäris. „Opel" oligi välja teenitud sevrjuugakaubandusega, kelle püük oli rangelt keelatud. See oli Ukraina.

Ka Jelizarovi teater ei vedanud alt. Trupp oli professionaalne, kostüümid säravad ja hoogne etendus mõnuga jälgitav. Vanamees unustas isegi umbses saalis niiskeks tõmbunud püksitagumiku. Ka uuele sõbrannale paistis etendus meeldivat. Vanamehel poleks midagi olnud õhtu jätkamise vastu, kuid Alla ei tahtnud pimedas sõita. Valge „Opel" kadus silmist, Vanamees jõudis veel viimase Jalta bussi peale ja jäi käiguga väga rahule. Oli pandud alus suhtele, millest võis midagi kujuneda.

Seda enam, et Olja, kes tal meelest ei tahtnud minna, oli Vanamehele ära öelnud. Ilma põhjust avaldamata nagu preisi ohvitser. Hersoni kohvikus olid nad vestelnud mitu tundi maast ja ilmast, teineteisele sügavalt silma vaadates. Oljat oli jäänud painama kahtlus, kas mitte tunne, mis teda esimesel kohtumisel oli vallanud, polnud Krimmi süü. Musta pantri lummus, nagu ta päevitunud Vanameest mõttes kutsuma oli hakanud, võis olla vaid kuurordiromaani fantaasia. Nüüd veendus ta, et nii see ei olnud. Kui aga must panter taksos ta kätt puudutas, põrkus Olja võpatades eemale.

„А то начинается ураган," vabandas ta häbeliku naeratusega.

Kuid orkaani ei puhkenud. Olja keeldus ajapuudusele viidates hotelli tulemast ning sõitis koju tagasi. Ja oligi kõik. Milleski kokku leppida ei õnnestunud.

Võib-olla nii oligi parem. Olja oleks Vanamehele uue kooselu kaasa toonud. Koos võõra jõmpsikaga. Hinge ei tohtinud armastusekuradile müüa. Ei mingit perekonda enam! Vabadus oli kalleim aare. Üksiku vanapoisi lõbus elu. Hommikul kuum päike ja head raamatud. Siis mõnus meretrett. Pärast noorenduskuuri aken maailma. Lõunaeine merevaatega verandal. Aegajalt hea teatriõhtu. Kohtumine mõne halastajaõega. Aga ei midagi enamat! Sellist vabadust ei olnud Vanamees varem maitsta saanud. Kunagi polnud ta elu koosnenud üksnes naudingutest. Just nii elabki ta oma päevade lõpuni.

Järgmisel päeval pärast teatrikülastust helistas Vanamees Sakisse. Tänas Allat meeldiva õhtu eest ja küsis, mis talle etenduses kõige rohkem meeldis.

„Ягодицы танцоров," tuli pikemalt mõtlemata vastus.

Vanamees sattus kimbatusse. Ta oskas oma arust vene keelt päris hästi. *Tantsorr* oli meestantsija, aga esimest sõna ta ei teadnud. Ягодицы? Mis asjandused võisid olla meestantsijate *jaagoditsad*? Keelekõrv seostas need sõnaga ягоды. Ягоды... ягодки... ягодицы. Marjad. Rippuvad marjakesed. Aga ягодицы танцоров? „Meestantsijate marjakobarad"? Kas tõesti sai olla võimalik, et Allale meeldisid kõige rohkem meestantsijate munad?

„Kuidas sa just seda etenduses kõige rohkem tähele panid?" küsis Vanamees ettevaatlikult.

„Neil on ju vastav riietus," selgitas Alla.

Meestantsijatel olid tõesti liibuvad püksid, millest nende asjandused nagu balletiartistidel reljeefselt esile tõusid. Ometi tundus veider, et just see Allale peamise teatrielamuse võis pakkuda.

„Sulle meeldisid kõige rohkem meestantsijate jagoditsad ?" ei suutnud Vanamees hästi uskuda.

„Muidugi," kinnitas Alla. *„Neil on isegi spetsiaalsed harjutused, millega neid treenitakse."*

Alla töötas haigla meesteosakonnas. Ilmselt puutus ta selle teemaga igapäevaselt kokku. Aga ikkagi. Vanamees oli nooruses samuti sporti teinud. Kuid mitte kunagi kuulnud, et munade jaoks oleksid eraldi harjutused. Ja milleks neid treenida? Nende ülesanne oli ju teine. Midagi siin ei klappinud.

Kui Alla lõpuks ära seletas, et ягодицы tähendasid tagumiku kannikaid, munad olid hoopis яйчки, ja Vanamees oma eksituse üles tunnistas, jätkus lõbu tükiks ajaks. See, et meeste tagumikud

etenduse naelaks olid, ei tundunud enam sugugi imelik. Venelastel oli kõnekäänd, et maitse üle ei vaieldud, vaid kakeldi.

Nõnda paljulubavalt alanud tutvus pidi mõneks ajaks soiku jääma, sest Vanameest ootasid tähtsad äriasjad. Septembri lõpus sündis ajalooline otsus. Pärast seda, kui Vanamees oli täissuitsetatud „Žigulis" dollaripaki naabrimehele pihku pistnud, mille teine rahvasaadik üle luges ja heakskiitvalt noogutas, hakkasid asjad liikuma. Enne poliitikukarjääri miilitsas töötanud Igor osutus sõnapidajaks meheks. Külanõukogu enamus hääletas selle poolt, et killuke Via Militarese ja garaažide vahele jäävast mäenõlvast Vanamehele rendile anda.

Kuid see oli alles protsessi algus. Ehkki sotka kuulus ilmselt selle garaaži juurde ja oli millalgi traataiaga ümber piiratud, tuli see nüüd välja mõõta ja kõigi reeglite kohaselt katastrisse kanda. Alles pärast seaduses ette nähtud maakorralduslikke toiminguid võis loota, et külapea John Silver laevapoiss Jimiga käed lööb ja neljakümne üheksaks aastaks rendilepingu sõlmib, nagu mereröövlite otsuses seisis. Aga kõik see oli juba дело техники, nagu kohalikus keeles öeldi. Vanamees oli kurest üle saanud, jäid veel sabasuled.

Suvitajad ja koos nendega ka majahuvilised kadusid oktoobri teisel poolel. Ööd olid juba jahedad, aga päeval jätkus vananaistesuvi. Meri tundus nagu eelsoojendusega välibassein, kus veest välja ulatuv peanupp ainsana külmetas. Hommikuti oli õhk eriti kirgas ja läbipaistev. Valged pilved istusid mäetippude otsas nagu kokamütsid. Eestis kiskus juba nulli ligi, vihmad ei lakanud kuni esimeste hallade tulekuni, mis pori ära jäätas. Krimmis jätkus soe sügis, kuid talv ei jäänud siingi tulemata. Vanamees ostis Jalta kirbuturult viie grivna eest haamri, et papitükke katkiste akende ette lüüa. Arhitektivilla tahtis saada hoolitsevat kätt.

Ukrainas viibimise kolmekuuline limiit hakkas täis saama. Kuid polnud mingit tahtmist suvest hilissügisesse hüpata. Kodus ei oodanud Vanameest enam keegi.

Ta jalutas Jaltast välja Massandra viinamägede vahele, jõudis välja kaubasadamasse ja astus laeva. Meresõit kestis kaks ööd ja ühe päeva. Kaks päeva ja öö seisis „Orion-3" ankrus Bosporuse väina ja Kuldse sarve veelahkmel Istanbuli sadamas, kuni talle uued sõiduautod ja mingid konteinerid peale laaditi. Veel kord kaks ööd ja päev Mustal merel. Jalta sadamas löödi saabumistempel passi ja oligi Vanamees järgmiseks kolmeks kuuks legaliseeritud.

9.

Eestis lähenesid jõulud. Krimmis valmistuti uue aasta vastuvõtuks. Vanamees oli söed ahju loopinud, ootas radikate soojenemist ja luges teki sisse pakitult „Koera südant". Majas polnud enam telekat, plaadimängijat ega plaate. Isegi pikendusjuhtme oli kinnisvarabüroo „Счастливый город" minema tassinud. Ehkki jutt oli olnud ainult diivanvoodist.

„Me saime teineteisest valesti aru," teatas „Õnneliku Linna" direktorijurakas, kui Vanamees lagedaks tehtud maja eest leidis ja Šarikovilt aru päris. Tuli ennast tahtejõuga vaos hoida, et mitte skandaali korraldada ja kogu asja tuksi keerata.

Varganägu oli lubanud tulla kuriteopaigale seletusi andma, aga välja ei ilmunud. Ega ka helistanud, et jääb hiljaks. Maakler Vika, kes siiani oli tundunud normaalne, ei võtnud telefoni. Mingid dokumendid tuli ümber teha, aga see ei pidavat kaua võtma. Peaasi, et ostja oli olemas ja kaup kindel. Ometigi kestis juba pool päeva kahtlane vaikus. Äkki on mingi jama, mille tõttu tehing ei saagi toimuda? Murphy seadus ütles, et kui miski sai untsu minna, siis see ka läks. Aga mis asi ei saanud Ukrainas untsu minna? Kuigi päris kõik ei võinud ju untsu minna, kui see riik siiamaani püsis ega olnud veel kokku kukkunud.

Murelikud mõtted ei jätnud Vanameest maha. Pangaplika oli lubanud rahatähtede õigsust kontrollida. Aga mis siis, kui tehing laupäevale lükkub, kui pank kinni on? Ja millega notarit veenda, et riigimakse.sisse nõuda pole tema asi? Kuidas sundida „Õnneliku linna" tegelasi maja üleandmisakti koostama, et pärast jälle midagi kadunud ei oleks? Kuidas neilt plaadimängija ja plaadid tagasi saada? Ja kui kõik tõesti õnneks läheb – mismoodi oma kraamiga lõpuks Jaltasse jõuda?

Vanamees sõitis linna maha rahunema. Krõõt oli teinud karate eksami ja saanud mingi vöö. Aksel põdes oma Anu kaotust. Vanamees kirjutas talle isaliku kirja. Marika oleks ta targad mõtted muidugi välja naernud. Aga enam ei põlasta ta arvamusi keegi! Saab selle neetud datšamüügi kaelast ja rahad panka hoiule, siis võib hakata elu nautima. Ilma et keegi oma ülitundlikkuse ja spliiniga sulle pinda käiks. Jaltas teeb Vanamees remondi omaenda maitse järgi. Ja Koreizis ehitab korraliku villa välja. Aga kõigepealt võtab Niina soliidselt vastu, ilma et peaks koonerdama hakkama. Midagi ilusat pidi inimesel elus olema.

Vanamees käis läbi raamatupoest, ostis endale avansiks Aleksander Grini „Punased purjed" ja sõitis maharahunenult koju tagasi. Maja oli alles külm. Vanamees leiutas keeratava korgiga pudelist ööpoti, et ei peaks külmaga kempsu minema, ja asus lugema.

„Алые паруса" oli vene naiste kultusteos põlvest põlve. Punastest purjedest oli saanud romantilise armastuse sümbol. Raamatu peategelasest Assolist peigmeest ootava neiu sünonüüm. Ja Krimmis elanud poolakast nõukogude kirjanduse klassik, kes kogu elu oli elanud põlu all ja võidelnud vaesusega. Edu saabus talle alles pärast surma.

Hommikul võttis Vika kõne vastu. Kuid juba häälest võis tunda, et midagi oli juhtunud. Ukrainas käis kooperatiivide ümberregistreerimine. Ja kuni protsessi lõpuni oli notaritel tehingud kooperatiivide varaga ära keelatud. Keeld kehtis ka aianduskooperatiivi „Burevestnik" kohta. Aga millal kõik kooperatiivid ükskord registreeritud saavad, seda ei teadnud keegi. Või kas üldse saavad. Vika sõnul leidus küll teinegi tee. Korraldada müük läbi mingisuguse *birža*. Kuid ostja ei söandavat börsi kaudu asja läbi viia. Murphy seadus töötas. Vanamees oli lõhkise küna ees. Tehingu ärajäämine polnud takistanud *firmatšidel* ta maja tühjaks vedada...

Vanamees sõitis jälle linna ja tegi trahteris „Koreiski Domik" sada grammi. Heeringa ja õllega. Seis oli seda väärt. Kogu ta äritegevus, mis nii lootusrikkalt oli alanud, jooksis omadega karile. Kuust kuusse oli Vanamees oodanud datšamüüki nagu hingeõnnistust. Et saada raha, millega Jaltas endale normaalne eluase teha. Poolteist aastat oli ta elanud külma veega räämas peldikus. Ühest kohast teise rännates maitsnud kodutu hulkuri elu. Vana mees! Kas temal ei saagi siis kunagi olema oma kodu? Sellist kohta päikese all, kust keegi teda enam välja ei aja?

Vanamees tellis veel ühe õlle.

Mis sest elust üldse peab saama? Tuleb jääda aastavahetuseks Krimmi kudema? Kus polnud jõuludest ega talvest lõhnagi? Maja seisis külm, akaatsiad olid otsas ja söed ei võtnud õieti tuld. Ega see neetud datša õieti soojaks ei läinudki, küta palju tahad. Ja millega ta nüüd oma Assolli kostitab, kes merekaldal igatsedes loodab Vanameest punaste purjede all saabuvat? Kui sa ei suutnud räämas korteritki ära remontida, siis oli iga sevrjuugakaupmees sinust etem kavaler. Kui rahapakk ei pungita su püksikannikat, võid sa oma munavalu kätte kasvõi surra. Assol jäigi merekaldale istuma, sest punaseid purjesid ei ilmunud silmapiirile. Vaese Grini raamatus peitus kibe elutõde nagu ikka muinasjutus.

Vanamees otsustas Jaltasse kolida, kus oli natuke rõõmsam olemine. Ta sai just koti pakitud, kui helistas Vika. Tulgu Vanamees kähku kohale, tehing toimub. Ostja oli nõustunud börsivariandiga.

Selleks ajaks, kui takso „Õnneliku Linna" kontori ette jõudis, oli toimunud uus pööre. Ostja oli teatanud, et pangas ei leiduvat piisavalt sularaha. See oli Ukraina. Aga järgmisel neljapäeval,

siis saab tehing kindlasti teoks. Vanamees toppis varastatud plaadid kilekotti, võttis plaadimängija kaenlasse ja sammus oma teed.

Kodus pani ta mängima tagasi võidetud Karpaadi rahvamuusika. Maja oli soojemaks läinud. Neljapäeval siis. Jevpatoria Esimesel Kaubabörsil. Kaks päeva jäi veel kudeda. Lapsepõlves oli ta neljapäeviti koolis tihti märkusi saanud.

Первый блин комом?

10.

Vanamees kustutas Jevpatoria numbrid telefoniraamatust. Üks etapp Krimmis oli läbi saanud. Ta oli datša ostnud viiekümne kolme tuhande tingühiku eest, müünud kaheksakümne tuhandega. Millest rasvase protsendi kahmasid endale kinnisvarahaid „Õnnelikust linnast" (koos teleka ja diivaniga). Sellele vaatamata ei oleks tulemus paha olnud, kui mitte dollar poleks vahepeal vabalangusesse sööstnud. Nüüd ei olnud Vanamees kogu operatsiooniga mitte sentigi võitnud. Oleks ta datšaga jahmerdamise asemel oma raha kroonides pangaarvel hoidnud, oleks nende väärtus dollari suhtes vahepeal täpselt sama palju kasvanud.

Aga läks nagu läks. Vähemasti ei olnud Vanamees ka midagi kaotanud. Kõige tähtsam oli see, et ta oli päästetud. Üle pooleteise aasta jälle rahamees. Pluss hinnalised kogemused, kuidas siinkandis asju aetakse. Esimene pannkook polnud täiesti karule läinud. Võis asuda järgmisi küpsetama. Jalta korterit remontima ja Koreizi villat välja ehitama. Järgmiseks kevadeks saab tal korralik kodu olema. Kui just linnaarhitekt oma betoonmonstrumitega ta merevaadet kinni ei kata. Igatahes algab Krimmis uus eluetapp. Tänavu ei rända ta siit enam kuhugi.

Detsembri viimane nädal oli osutunud edukamaks kui kogu eelnenud aasta. Just nagu oleksid ametnikud otsustanud kogu tegemata töö aasta lõpus ära teha. Või oli pühade lähedus nende südant pehmendanud. Soodsat hetke tuli ära kasutada.

Vanamees andis endale aru, et nii keerulise protseduuriga nagu sotka maakatastrisse vormistamine ta omal käel toime ei tule. Mitte ilmaasjata ei tegutsenud Jaltas hulgaliselt maakorraldusfirmasid, kes bürokraatiavõrku sattunud maaomanikele oma teeneid pakkusid. Vanamees helistas esimesel ettesattunud numbril ja oli sedamaid oodatud talle sobival ajal külastama maaspetsialistide offissit.

„ООО Ялтаземпроект" luges Vanamees kunstipäraselt metallsildilt värava küljes. O-d ettevõtte nime ees polnud mitte kolm nulli, vaid tähendasid seda, et aia sees tegutses piiratud vastutusega osaühing. Nupule vajutamisest läks värav klõpsatusega lahti ja laskis külastaja sisse. Vanamees sammus sillutatud rada mööda värskelt remonditud eramaja juurde.

Endist poksijat meenutav erupolkovnik Juštšenko oli OOO peadirektor, firma tegevjuhina töötas tema õllekõhuga poeg, kes viibis samuti kohal. Euroremonditud bürooruumid, viisakas teenindus ja asjatundlik jutt äratasid kliendis usaldust. Väikest kõhklust tekitas vaid firmaomanike perekonnanimi, mis langes kokku riigipea omaga. Krimmis oli kombeks süüdistada kõigis hädades Ukraina presidenti. „Ющенко виноват" kostis alati, kui kellelgi ebameeldivusi ette tuli. Mida juhtus sageli. Kui aga tõesti mingil põhjusel Juštšenkot süüdistada ei andnud, siis lohutati ennast väljendiga „значит не судьба". Süüdi sai olla kas president või saatus.

Jalta erusõjaväelane paistis olevat sitkemast puust kui tema nimekaim Kiievis. Vaevalt jõudis Vanamees lepingu sõlmida ja ettemaksu tasuda, kui Juštšenko maakorraldajad-poisid juba ennast Koreizi poole sõitma asutasid. Vanamehe sotkat mõõdistama. Polkovniku firmas paistis kord majas olevat.

Asjakäiguga ülimalt rahul, ümises Vanamees laulda *„Y Viva, España"* ja läks traditsiooniliselt linnasauna vana-aasta mustust

maha pesema. Istus koos meestega saunalavalgi, kõige alumisel pingil, lae all toimetasid kõvemad tegijad. Pärast tundis ennast uuesti sündinuna. Ostis Jalta kirbuturult kaks viiegrivnast küünlajalga, ühe puust nikerdatud ja teise keraamilise, ning sammus mööda hiigelsuurte lumehelvestega ehitud rannapromenaadi kodu poole. Paigutas küünlajalad verandale ja istutas neisse kaks Eestist toodud küünalt. Jõulud võisid tulla.

Teisel pühal saabus Marikalt sõnum.

Tänan, et oled see, kellena me oleme sind tundma õppinud.

Vihje sellele, et Vanamees on nad paljaks röövinud. Kuigi elamisraha laekus regulaarselt ja laste kapriisidki olid enamuses rahuldatud. Kena jõulusoov.

Aasta viimase päeva veetis Vanamees Juri Nagibini jutustustega, mis ta oli endale jõulukingiks ostnud. Jevpatorias nähtud film „Натурщица", mis oli tehtud Nagibini jutustuse järgi, oli teda nii vaimustanud, et Vanamees tahtis ka jutu läbi lugeda. Õhtuks oli tal varutud pudel šampust „Новый Свет", mida toodeti sama nimega rannakülas. „Uue Ilma" veinivabrik oli tuntud juba vürst Golitsõni ajast, aga valmistas siiamaani nii head šampust, millega võis uue aasta üksindagi vastu võtta.

Kui pilved päikese kinni katsid, tegi Vanamees ära viimase linnatiiru. Kodus olid jõulud möödunud kenasti. Toomas Paul kirjutas kristlusest kui millimeetrisest tööriistast, mida ajaloos oli püütud pitskruvina kasutada.

Ja jõudiski kätte vana-aastaõhtu. Radikad olid jääkülmad. Vanamees pani puhuri tööle ja süütas küünlad põlema. Üle korteri levis mõnus soojus. Hämar küünlavalgus varjas elamise inetuse. „Õnneliku Linna" käest tagasi saadud plaadimängijast kostvad viini valsid lõid sobivama meeleolu kui Viini linn aasta tagasi.

Vanamees asus lugema Dagne ja Bajardi traagilist armastuslugu. Müstikasse kalduva kangelanna heitlikkus meenutas talle Marikat. Mõlema tegelase piinad pidi lõpetama armukadeda Bajardi püstol, kui filmil jutuga midagi ühist oli.

Aasta lõpuni jäi poolteist tundi, kui helistas panga-Leena Donetskist ja soovis Vanamehele head uut aastat. Tema Bogdanikene seisis juba ilma karkudeta omal jalal ja tegi paar sammugi. Operatsioon oli õnnestunud. Jevpatoria oli õnnelik linn. Seejärel helistas Irina Torresist. Tema seis oli endine. Vanamees mõtles oma tervetele lastele ja nende haigele emale. Doris Day laulis „*Que será, será*". Nii oli ta laulnud juba Vanamehe lapsepõlves.

Algas aasta viimane tund. Akna taga läks lahti pöörane paugutamine. Tund aega enne uut aastat! Haige rahvas. Milleks õhku rikkuda? Järsku Vanamees taipas. Krimmis võeti uut aastat vastu Moskva aja järgi.

Jõudis kätte Tom Jonesi kord. Mees haaras noa ja Delilah ei naernud enam. Vanamees otsustas, et ei teegi šampust lahti. Sööb näkileiba ja joob mineraalvett peale.

Sõjakära vaibus vähehaaval. Dagne ja Bajard olid Gruusia mägikloostris, kus Jeesus neile seinalt silma pilgutas. Paugutamine kasvas uuesti. Kas inimestel oli sõjast puudu? Ainult majas oli vaikne. Nagu elaks selles Vanamees üksinda.

Veerand tundi veel. Puhur tegi liiga. Ira kittel oli pehme ja soe. Vanamees soovis endale, et ta nii peagi veel elu lõhna ega maitset ei kaotaks.

Viis minutit. Nüüd kõmmutati õues Ukraina aja järgi.

Läks aasta viimane minut. Sekundid jooksid halastamatult. Algab viiekümne viies eluaasta. Mida see toob? *Que será, será.*

Head uut aastat, Vanamees!

2008

1.

Päike maalis rõdu ukseklaasile oranžidest pilvedest ja hõbedasest merest kunstiteose. Reidil seisis kaubalaev. Pardiparved voorisid lõputus rivis veepinna kohal. Delfiinisalk tegi kalda lähedal stauriidiluuret. Meremüha kostis tuppa nagu automürin kiirteel. Aga ilmakära hotellielanikuni ei ulatunud. Vanamees tundis ennast nagu inimene vutlaris. Kuhu võiski tahta paigast, kus jaanuarikuus sai elada kuurordisuvitaja elu?

Uuel aastal oli jätkunud Vanamehe edulugu Krimmis. Kui tohutu kogus värvilist paska oli taevasse läkitatud ning õnnesoovid laste ja naistega vahetatud (ainult Marika oli uue aasta tuleku maha maganud), puhus ta küünlad surnuks ja keeras madratsile magama. Näkileib ja „Moršinskaja" mineraalvesi võisid jääda uusaastaööks lauale. Pidusaal nägi lagedaks tehtuna välja veelgi tröötitum. Kotid raamatute, riiete ja toidunõudega seisid toanurgas hunnikus. Hommikul tassis Vanamees eluks hädavajaliku kraami käe otsas läbi väljasurnud linna hotelli, kus vanemadministraator Jelena Grigorjevna ta avasüli vastu võttis. Ja teisel jaanuaril saabusidki töömehed platsi.

Plangule kleebitud kuulutusest leitud Volodja osutus tubliks töödejuhatajaks. Isegi naelu täis parkettpõranda ja kümne värvikihi alla maetud täispuidust uste restaureerimine ei kutsunud *prorabis* vastuväiteid esile. Tellija süda rõõmustas ehitustandrile saabudes, kus neli meest hoolega askeldas ja silmale iga korraga aina meeldivam pilt avanes. Vanamees maksis, mida Volodja küsis.

Aga tegi vihje ka Koreizile, kus töödejuhatajat veelgi suurem tööpõld ees ootas. Lubas tulevasest majamüügist saadava kasumi koguni prorabiga pooleks teha. Edukas korteriremont tõotas ka tulevikus mõlemale kasulikku koostööd. Selline jutt sai juhuotste käes vaevleva prorabi ja ta meeste indu ainult tõsta. Vanamees ise aga sammus linna peale tapeete ja santehnikat välja valima.

Kaheinimesevann, klaasseintega dušikabiin, paarisajaliitrine boiler, köögi ja vannitoa segistid, kempsupott, kraanikauss koos valamukapiga... Varustajatöö ei olnud kerge. Kuigi Vanamees ei hakanud tseremoonitsema. Mis hinna ja väljanägemise poolest enamvähem sobis, sai ära päästetud. Sellegipoolest tegi ta päevane kilometraaž tublisti üle kümne versta kokku. Ainuüksi tapeedipoode andis läbi kammida. Kolme ja poole meetri kõrguste lagede ja tammeparketiga apartemendi seina ei saanud ju suvalist rämpsu panna. Kommertslik Jalta oli sisustusalal edusamme teinud. Kõik poed polnud õnneks pühade ajal lahti.

Õhtul hotellitoas, kui paugutamine jälle meremüha summutas (õigeusklikele hakkas Kristus sündima), mõtles Vanamees Krimmis aset leidnud maavärinatest. Uus kodu oli tarvis kõige rahvusvahelisemas firmas ära kindlustada. Vene keeles tuli kindlustuse mõistegi sõnast hirm. Страх-овка.

Raketikestade, tühjaks joodud pudelite ja muu pühaderämpsu sisse uppunud linnas varustajatööd tehes ja ühtlasi kohta otsides, kus analüüse anda, avastas Vanamees muudki kasulikku. Tulemas oli teatrietendus ja algamas tantsukursused. Kultuur hakkas jõudma Jaltasse. Tasakaalu mõttes pandi kinni üks kolmest kinost, mille järgi tervet linnaosa kutsuti „Spartak". Rahvas ei käinud ukraina keelde dubleeritud filme vaatamas. Need seal Kiievis läksid lolliks oma ukrainastamisega. Miks pidid Krimmi venelased tsaar Nikolai asemel vaatama, kuidas isevalitseja Mikola kinolinal ukrainakeelseid ukaase jagas? Vanamehesse küll poliitika ei puutunud. Tema elas väljaspool kohalikku sootsiumi. Ainus asi, mis talle pinda käis, oli hotellis elamise kulukus. Korter ei saanud enne märtsikuud valmis. Erupolkovnik Juštšenko poiste tööhoog oli raugenud, mistõttu ka Koreizi villa väljaehitamine ei saanud alata. Dollarikurss aga jätkas langemist. Rahapakid hotelliseifis sulasid. Midagi tuli sellega ette võtta.

Ühel külmal jaanuaripäeval ei tundnud Vanamees oma ujumiskohta ära. Plaaž oli rahvast täis, nagu oleks suvehooaeg üleöö kätte jõudnud. Ranna okupeerinud suuremad ja väiksemad seltskonnad istusid tekkidel, termosed ja toidukarbid kaasas. Käis mingi üldrahvalik talvepiknik. Kõik nagu kokkulepitult ühel ja samal päeval. Vanamees oli saanud endale lärmaka kaaskonna. Aga mis täiesti uskumatu – rahvajõuk kiskus samuti riided seljast ja sumas ülepeakaela jäisesse vette. Mis veider talisuplejate kokkutulek see toimus? Ootamatu mõttekaaslus ei rõõmustanud Vanameest sugugi. Ta oli harjunud talvel ennast rannas peremehena tundma.

Kuni ta kaldal oma harjutusi tegi, saabus kümblejate seltskondi aina juurde. Vanamees viis tervisekuuri lõpule, pani riided selga ja sammus nõutuna hotelli poole. Üha uued talisuplejate kambad tulid talle tee peal vastu. Kas ta mõnus rannaüksindus saabki nüüd läbi? Ja rahvarohke talihooaeg jätkub sama kärarikkalt nagu suvine melu?

Vanemadministraator Jelena Grigorjevnale tegi Vanamehe jutustus veidrast nähtusest nalja. Tuli välja, et ka Leena pere oli ennast juba varahommikul *in corpore* merre kastnud. Üheksateistkümnes jaanuar oli õigeusklikel крещение, *ristimispäev*. Vesi oli sel päeval püha, mistõttu igaüks tahtis selle imettegevast jõust osa saada. Vanamees polnud küll midagi erilist tundnud. Jäine vesi lõi pea klaariks ja torkis keha nagu nõeltega. Pärast oli kerge tunne ja värske olemine. Aga nõnda oli see iga teinegi päev. Ja kraadiklaaski püksis pakitses endiselt. Püha vee toimet polnud kuskilt otsast tunda. Leenale ta kõigist üksikasjadest rääkima ei hakanud.

Vee imeline vägi pidi kestma kolm ööpäeva. Aga juba järgmisel päeval kõndisid rannas ainult kajakad ja tuvid, kes nokkisid

kivikeste vahelt talvepikniku jäänuseid. Pärast äsjast melu oli eriti mõnus üksipäini mere ääres toimetada. Päike tuli just õigel hetkel pilve tagant välja talisportlast tervitama. Kõik oli jälle hästi.

Ainult tantsupartnerit leida osutus raskemaks kui santehnikat hankida. „Inturisti" hotelli varieteekeldris käisid argentiina tangot õppimas kindlad paarid. Aga Vanamehel polnud kedagi. Ei tantsu ega ka muud partnjoršat. Viiekümne viiene ei olnud enam magnet.

„Ma võiksin sinuga jääda, kui sa oleksid superhelde või supersek-suaalne," oli Niina pärast koosveedetud nädalat võluva naeratusega teatanud. *„Aga kuna sa pole ei seda ega teist, siis anna andeks..."*

Ja parem oligi. See poolilmadaam oleks ta varanatukese mõne kuuga läbi löönud ja siis ikkagi vehkat teinud. Vanamees ei olnud vene aristokraat, kes oma содержанка pärast varanduse tuulde lasi ja seejärel nii armukesele kui endale kuuli pähe kihutas. Eesti mees ei purjetanud punaste purjede all, meri põlvini. Tema oskas raha lugeda. Võiks isegi öelda, et oli himur ihnuskoi. Старый кобель öeldi vanade iharate isaste kohta. Aga kitsipungast vana jäära ei oodanud Assollid merekaldal.

Sellised mõtted midagi ei andnud. Vanamees läks parem muuseumi.

„Kas Krimmis ei leidu siis ühtegi naist, kes tahaks tantsima õppida?" küsis ta nikerdustega peegli ees tangosammu proovides.

Lesja Ukrainka muuseum asus puupitsidega nukumajas. Haruldases hoones, millele polnud juurdeehitusi külge poogitud ega rõdusid kinni ehitatud. Aga vajas hädasti restauraatori kätt. Toakestes välja pandud tuhmidelt fotodelt vaatas vastu vana Jalta, mis oli alles puudest ja kõrghoonetest lage. Selline võis linn paista Tšehhovile tema valge datša aknast. Lesja Ukrainka tundis Vanamees ära kahesajagrivnase rahatähe järgi. Luutiisikuse käes vaevelnud poetess oli selles aadlimajas tuba üürinud.

Vanamees oli Ukraina Koidulast kümme aastat kauem elanud. Aga kavatses lahkumise asemel peotantsijaks hakata. Elujanu ei näidanud mingeid vähenemise märke. Ainult ta asjandused, need andsid ennast aegajalt tunda. Midagi oli *seal all* valesti. Jumal teab mis prostatiit või muu vanamehe häda. Aga võib-olla ka midagi uut. Niina ju kondoomi ei tunnistanud. Väitis enesekindlalt, et aidsi pole olemas. Kui Vanamees küsis, et millesse siis pool Aafrikat oli nakatunud, ütles Niina tõestuseks, et ta ema on arst.

Millal sai üldse viimati tantsitud? Siis kui Vanamees veel kodus elas. Väikeste lõõtspillide saatel. Rahvamaja konarlik põrand oli tantsupaare täis. Noori ja vanu, kodukülast ja kaugemalt. Hara külavanem oli pärast ligi astunud ja ta kerge jalaga noorikut kiitnud. Ei, partnjorša tuleb leida. Tarvis panna kuulutus Jalta KiK'i: „Горячий эстонский парень ищет партнёршу для занятия бальными танцами."

Ühes linnaservas võeti verd veenist, teises näpuotsast. Oma julgustükiga rahule jäänud, tegi Vanamees kindlaks, et peale partneri ei leidunud Jaltas ka tantsukingi. Aktiva poolele jäi kuuesajagrivnane täisvillast vaip, mis leiab koha parketil uue diivanvoodi ees. Visioon uuest kodust omandas üha selgemaid kontuure.

Vaibarull õlal läbi linna vantsides tegi Vanamees kindlaks, et kalakombinaadi krundil haigutas endiselt vundamendiauk. Aga pilt pilvelõhkujatega võttis südame alt külmaks. Mis mõtet oli tööl ja vaeval, kui akna taga vaatab merre laskuva mäeaheliku asemel vastu kolm betoonist monstrumit? Vaip õlal muutus korraga raskeks.

Loojangu tulekahjukuma taevas kustus kiiresti. Vanamees kutsus endale Bulgakovi külla.

2.

Kauguses värelev meri oli nagu peene mustriga kangas, mille Vanamees oli kardinate jaoks välja valinud. *Malosemeika* akna tagant sõitsid mööda sanatooriumi rippraudtee tühjad vagunid. Krimmi kevadekuulutajad. Seina taga puuris väsimatu naaber.

Ühiselamu, kuhu Vanamees oli remondi ajaks toa ostnud, kostis veelgi hullemini läbi kui hotell, kus toateenijate heledad hääled koridoris hommiku saabumist kuulutasid. Võib-olla sellepärast kutsutigi neid горничная'teks, sest горн oli vene keeles pasun.

Aga pole viga. Varsti saabub päev, mil igasugusele lärmile tuleb lõpp. Kõik augud saavad seintesse puuritud. Kõik kiviplaadid tükeldatud. Kõik naelad sisse taotud. Ei kosta ropendavaid hääli akna all. Kaob koerapulmade ja kassikakluste võigas kisa. Ja maad võtab õnnis vaikus. Arhitektivilla poolemeetripaksustest seintest ilmakära läbi ei tungi. Küpressi- ja palmialleed neelavad ka linnamüra. *My home is my castle.*

Ainult veidike laskis ta esteetilis-hermeetiline apartement ennast veel oodata. Remont oli lõppjärgus, kuid naabrid olid saatnud läbi värskelt värvitud lae uue annuse solki kaela. See oli Ukraina. Uputus läks maksma täiendavad kaheksasada viiskümmend grivnat. Hea, et see nüüd juhtus, kui töömehed veel kohal olid. Volodja lubas uurida, mida ülemise korruse torudega teha annab.

Elamine saab tal olema imeline. Millisel tammeparketil ta jalad astuma hakkavad! Kui uhked nägid välja restaureeritud uksed ja aknad! Mis väärispuit värvikihtide alt välja koorus! Soliidsete seinaplaatide ja merevaatega vannituba! Vanamees hakkab elama muuseumi interjööris. *Rahat lukum,* ütleks Tšehhov. Tubli mees see prorab Volodõmõr. Need mehed teevad ka garaažist villa valmis. *La Paloma Blanca de Koreiz*! Kahju, et ei saanud lasta Marikat ta loomingu kallale hammast teritama. Laura kirjutas, et emme oli solvunud Vanamehe Ukraina investeeringute peale. Ikka, ikka, ikka! Jumalale tänu, et ta enam selle depressioonikoti ori ei ole.

Sõbrapäeva puhul õnnitlesid kõik lapsed. Laura oli saatnud koguni pika kirja, milles arutles pornograafiateemalise teatrietenduse üle. Lõpuks küsis raha rinnahoidja ostmiseks. Krõõt raporteeris neljast saadud „5"-st. Matatöö oli olnud tal klassi parim. Ka Anna ja Astrid ei kurtnud pereema puhkepäevadeta elurežiimi

üle. Isegi paadunud poissmehel olid armunute päevaks „suured plaanid". Ainult Marika vaikis. Polnud enam need ajad, kui Vanamehele teisele poole ookeani Kareva luuletus faksiti. Laura oli siis pooleteiseaastane. Kui saaks sealt punktist uuesti jätkata! Kas oskaks halva ära hoida? Äkki õnnestuks Marikale elurõõmu kinkida? Aga teist katset ei antud. Elus tuli alati mustandiga leppida. Vigade paranduse sai teha alles järgmises õppetunnis.

Tuul ulus *malosemeika* lõõrides ja logistas akna taga rippuvaid traate. Pressis pragude vahelt tuppa. Radiaator õhkas õnneks kuuma. Talv oli tujukas nagu Krimmi naised. Puurimine seina taga jätkus. Aga kevade võtab Vanamees vastu uues kodus. Seda sündmust ei suuda varjutada isegi ta pakitsevad asjandused. Mis neil õieti viga oli, see jäigi mõistatuseks. Analüüsid saladust ei paljastanud. Hommikust kõhus keeramist alumise hädaga ühendades jõudis haige järeldusele, et vähk ajas seal siirdeid laiali. Aga tantsupartnerit oli ikka vaja. Nii kiiresti see vähk ka ei liigu. Saledat ja mõistlikku partnjoršat. Sellist nagu Olja Novaja Kahhovkast.

Vanamees tegi hirsipudrust piimahirsisupi. Koos singileiva ja maheda jalta sibulaga tahtis keele alla viia. Istus siis radiaatorile lähemale ja asus tegema koolitööd. Krõõdale oli antud kirjutada essee teemal „Eelmiste põlvede mõju ja minu elukäik".

Alles õhtu eel selgis taevas ja meri lõi loojangukiirtes särama.

3.

Päevad venisid, aga aeg lendas kiiresti. Ühel vihmasel ja jahedal märtsipäeval oli apartement valmis. Vana pargi servas, küpressiallee lõpus, eklektilises villas räpaste koridoride, näotute juurdeehituste ja jumalannakujudega katusel – sellises paigas asus nüüd ta uus kodu. Vanamees müüs papist seintega *malosemeika* ühele Leningradi mutskile, kes kavatses seal oma allesjäänud suved veeta ning ladus selle eest välja miljon ükssada kaheksakümmend

tuhat rubla. Vanamehest sai päevapealt miljonär. Miks ei võinud selline asi juhtuda näiteks aastal 1978? Ta vahetas portsu rublasid grivnadeks ning ostis külmkapi ja põrandalambi.

Ukselukk läks kohe katki. Esikulaes ei põlenud pirn. Elektripliidi juhe ei mahtunud pistikupessa. Kuid kõik sai korda. Ja oligi Vanamehel oma pesapaik. Kaks aastat kestnud kodutu elu oli lõppenud. Aga läbi saamas oli ka kolmekuine Ukraina luba. Vanamees oli nagu vabakäiguvang, kes pidi ennast ametiisikutele regulaarselt näitamas käima.

Esimesel õhtul ei tulnud uni. Vanamees lamas uhiuuel diivanvoodil, mille oli valmistanud Dnepropetrovski mööblivabrik. Aga mõtted jooksid juba järgmise projekti juurde. Volodja hinnangul, kes küll eelarvet koostada ei osanud, läks garaažist villa tegemine maksma viiskümmend tuhat dollarit. Leningradi tädikese miljonist ei tulnud välja. Pidi lisaks laenu võtma. Kuid selleski polnud midagi võimatut. Kui vaid ehitamist takistama ei hakata. Vanamehel puudus ehitusluba. Seda ei saanud taotleda enne, kui majaesine maatükk saab vormistatud, sest pool maja pidi hakkama seisma tollel sotkal. Aga maaeraldusprotsess oli takerdunud. Jalta arhitektuuriosakond keeldus projekti kooskõlastamast. Erupolkovnik tõstis käpad püsti. Tema piiratud vastutusega osaühing sellest takistusest üle ei saanud. Vanamees oli käinud linnaarhitekti kontoris asja uurimas, kuid targemaks ei saanud. Ametnikest jäi mulje, nagu ei julgeks need kooskõlastusele allkirja anda.

Hakkas jahe ja Vanamees lülitas elektrikütte sisse. Mõnus soojus levis üle korteri. Aegajalt leigeks tõmbuva malmradiaatori ja undava puhuri ajad olid igaveseks möödas.

„Mine Pristupa juurde, maksa – ja kõik," oli deputaat Igor talle soovitanud.

Maksa ja kõik! Aga kuidas sellist asja korraldati? Ei saanud ju minna linnaarhitekti kabinetti raha näpus nagu lahvkasse leiva järele. Küllap oli olemas vastav diplomaatiline etikett.

Aga Vanamees polnud rahvasaadik, kelle elu möödus altkäemaksude keskel. Maa-asjaga võis tulla veel jama. Tagatipuks oli aktiviseerunud armeenlane. Hartšik, nagu Volodja teda kutsus, ähvardas samuti kaikaid kodarasse loopida. Lärmas vast niisama, aga vastik ikka. Koreizi projektiga oli tekkinud ebameeldiv tõrge.

Ninna hakkas tungima vänget kärsahaisu. Vanamees pani tule põlema. Toas ja verandal ei paistnud midagi lahti olevat. Hais tuli koridorist.

Vaevalt sai ta astuda üle esiku läve, kui tardus paigale. Elektrikilbist tõusis musta tossu. Karbist kostis särinat ja serva vahelt lõid välja sinised leegid. Vanamees lülitas kähku kütte välja. Elektrisüsteemis oli midagi valesti. Volodja oli omadega puusse pannud.

Kui unelained lõpuks hällitama hakkasid, hakkas kusagilt kostma vee tilkumist. Heledad sulpsatused kõlasid nagu püssilasud. Mis kurat seal jälle lekkima hakkas? Vanamees oli lasknud ülemise korruse roostes torustiku välja vahetada. Ostnud isegi uue kempsupoti, millega omandas majarahva silmis peaaegu pühaku aupaiste. Ja kasu ikka ei midagi. Üks mis kindel, korter tuli enne kojusõitu ära kindlustada. Krimmi maavärinate ja vandalismi vastu. Võib-olla annaks ka elu ja tervise samasse poliisi lisada. Meheuhkus, mis vahepeal maha rahunes, oli uuesti pakitsema hakanud. Vähk liikuski tagurpidi.

Äkki kargas pähe hirmus mõte. Vanamees polnud halva ilma tõttu paaril päeval merre saanud. Ja kraadiklaas oli sedamaid maha rahunenud. Kas tõesti võis asi olla külmas vees? Noorenduskuure ära jätta ei tulnud kõne allagi. Aga mida siis ette võtta?

Dnepropetrovski mööblitegijate toodang polnud magamiseks kuigi mugav. Vanamees keeras külge ja püüdis mõelda millestki meeldivast.

Lähenesid *Tšehhovi lugemised*. Igal kevadel saabusid *tšehhoveedid* üle maailma Jaltasse kokku ja kukkusid vaest Anton Pavlovitši

hekseldama. Aga Vanamees polnud ikka veel ta Valges Datšas käinud. Üksnes peremehega aias juttu ajanud. Tšehhovi maja külastamine oli nagu dessert, mida ta ei raatsinud üksinda nahka panna. Võib-olla saabub ühel päeval külla tähtis delegatsioon. Kõigepealt imetletakse Vanamehe uut kodu. Siis näitab ta neile tsaarilosse, Pääsukese pesa ja lõpuks Tšehhovi domikut. Ja kõik on jälle hästi. Nagu kunagi koduaias lõket tehes. Või suvepäeval Eigali rannas. Või Lapimaal süstamatkal. Või Costa Rica vihmametsas. Või rahvamaja tantsuõhtul. Kui Hara külavanem ta kerge jalaga noorikut kiitis. Nii hea ei saa enam kunagi olema. Olgu tal või kümme partnjoršat ja kapis kott saja miljoniga.

Pikapeale hakkas aju ära väsima. Mõttelend muutus fantaasiarikkamaks. Vähk nakitses ta asjanduste kallal. Silmade ette kerkisid veekindlad ujumispüksid. Hermeetilised termoujukad, mis ei laseks kraadiklaasil maha jahtuda. Heureka! Mehikene külmakindlas vutlaris! Torresi Ira, kes oli osav näputöö peale, oleks saanud nende valmistamisega kindlasti hakkama. Tuleb uuele sõbrannale tellimus sisse anda. Kui baleriin peaks õmmelda oskama. Simferoopoli ooperi- ja balletiteatri artist. Tantsijanna keha ja lihastes jalgadega. Ja kui ilusad rinnad sel Natašal olid! Ses naises oli temperamenti ja omamoodi elutarkustki. Orgasmini viia teda ei õnnestunud, aga see polnud Vanamehe süü. Tantsijannadel oli sellega probleeme. Võib-olla siin uhkes interjööris läheb teisiti. Kõval diivanvoodil, mis oli valmistatud Dnepri jõe ääres. Elul oli veel palju ilusat pakkuda.

Hommikul oli vikerkaar laotanud ennast üle mäeaheliku. Lagi polnud läbi tilkuma hakanud. Ukrainas peeti järjekordset usupüha. Volodja oli koju Kertši sõitnud. Tagasi tulles ootasid prorabi ees elektritööd, kui ta ei tahtnud arhitektuurimälestist maha põletada. Vanamehe huvi kindlustuse vastu tõusis veelgi.

4.

Pühapäeva õhtul kell pool kümme saabusid külmkapi parandajad. Vanamees oli hakanud just voodit tegema, kui telefon helises. Nad olla teate alles eile kätte saanud. Enne seda oli kaks nädalat valitsenud vaikus. Poemüüja laiutas käsi. Garantiiremondi mees olevat haigeks jäänud. See oli Ukraina.

Vanamees istus lahti tehtud diivanil ja kuulas köögist kostvat mörinat. Kolm kahtlast mehejurakat. Arvaks, et mingid kaagid. Hakkasid vist koguni keevitama. Kallist remonti ära rikkuma. Vanamehe lukskorterit õhku laskma. Aga parata polnud midagi. Tuli vaid loota, et asi lõpeb õnnelikult ja ööseks on tal töötav külmkapp. Bertrand Russell oli kirjutanud ideaalide ja reaalsuse vastuolu ületamisest vaimujõul. Vaid nii sai inimene vabaks mateeria türanniast. Krimmis läks vaimujõudu kõvasti tarvis.

Bolševik Jakov Sverdlovi auks nimetatud tänav algas Massandra rannast ja tõusis ussina loogeldes üles mäkke. Vanamees sai kokku nelikümmend järsku kurvi, enne kui see suubus Южнобережное maantee liiklusvoogudesse, mis ühendas Jaltat nii Simferoopoli kui Sevastoopoliga. Ja mida kutsuti lihtsalt trassiks.

Arhitektivilla asetses Sverdlovi tänava ülemises, linna arhitektuuriosakond all merepoolses otsas. Vanamees ja linnaarhitekt Pristupa olid ühe tänava mehed. Aga see ei lugenud. Lühikestes pükstes sisenemise keeld oli talveks maha võetud, kuid muus osas järeleandmisi ei tehtud. Kuivetunud ja kiilaspäine linnaarhitekt, kes nägi välja nagu kaalujälgijaks hakanud Julk-Jüri, jäi palvetele kurdiks. Seadus nägi ette, et garaaži teenindusmaa ei tohtinud olla rohkem kui pool sotkat. Jutt sellest, et tegemist pole garaaži, vaid poolelioleva majaga, mis pärast väljaehitamist saab sellisena ka registreeritud, linnaarhitekti ei morjendanud. Vanamees mõtles kivist ametnikunägu vaadates, kas „Pristupa“ tuli sõnast преступление, mis tähendas kuritegu. Või sõnast приступ, mis tähendas südameatakki.

„Ja ärge mõelgegi mulle või mu alluvatele raha pakkuda!“ kostis selja tagant kalk hääl, kui Vanamees kabinetist väljus. Oli antud juhtum liiga tühine või ei tahtnud Pristupa välismaalasega riskida, igatahes rahvasaadik Mažuga nõu ei töötanud. Vaimujõud jäi mateeria türanniale alla. Villaehitus ei nihkunud paigast. Hartšikueide needus oli tööle hakanud.

Õhtu jahe käsi polnud veel löögile pääsenud. Vanamees sammus randa, pea paks otsas. Kiskus riided seljast ja sumas lainetesse. Karge meri peksis mürgi välja. Võimeldes andis pinge järele. Aga aju jahvatas omasoodu edasi.

Krimm töötas talle vastu. Kuid Vanamees ei olnud siia eile saabunud. Seadused olid tehtud nii nõmedad selleks, et ametnikud saaksid altkäemaksu võtta. Vanamees oli Pristupa jaoks liiga väike pala. Aga pole hullu. Kui ei saanud heaga, saab halvaga. Seadustest mööda hiilimine ei olnud üksnes ametnike privileeg. Можно, если осторожно. Kõnekäänud ei sündinud juhuslikult. Vanamees ehitab maja valmis ilma loata. Ja vormistab takkajärele nagu Jevpatoria datša. *De facto* ees ja *de jure* pärast. Krimmi poolsaar oli omavolilisi ehitusi täis. Pristupa printsipiaalsuse monumente. Oli olemas isegi vastav seadus „Ebaseaduslike ehitiste seadustamisest“. See oli Ukraina. Siin käis kõik *per rectum.*

Otsus oli vastu võetud ja kohe hakkas kergem. Hommepäev teeb ta prorabiga remondisotid klaariks. Paneb Koreizis töö käima ja purjetab ise kodumaale kevadet nautima. Poolel teel käib Tatjana Jevgenjevnaga Kiievi teatris head etendust vaatamas. Ööbib panganõuniku uues korteris, mille Ukraina riigipank oli talle eraldanud. Ja pärast kodumaavisiiti naaseb võitlusareenile. Midagi polnud veel maha mängitud.

Vanamees lõi Volodjaga käed. Vahetas hunniku rublasid grivnadeks, andis ühe paki prorabile, teise jättis endale elamiseks. Lubas stiimuliks veerandi tulevasest müügitulust ja operatsioon *„La Paloma Blanca del Koreiz“* võis alata. Katsugu need sulid ta ehitamist takistada! Nüüd ei tulnud hartšikul enam tegemist teha Vanamehe, vaid terve töömeeste pundiga. Las püüab omasuguste keskel võimu näidata. Küllap Volodja juba tüübist jagu saab. Vanamehel poleks midagi olnud isegi kergemate kehavigastuste tekitamise vastu.

Veel üks asi tuli enne ärasõitu joonde ajada. Ettevõtja ei saanud läbi ilma operatiivse telefoniühenduseta. Aeg oli liituda kohaliku mobiiliside võrguga. Krimmis tegutses kaks suurt ja üks väiksem teenusepakkuja. Jalta tänavanurgad olid täis makseautomaate, kuhu paberraha sisse toppides sai ettemaksuarvet täiendada. Võrgusisesed kõned olid tasuta, aga konkureeriva operaatori numbrile helistamine polnud kuigi odav. Kohalikud kandsid kaasas kahte telefoni, ühes *Kyivstari* kaart, teises *MTC*-i oma. Vanamees otsustas prorabiga sama operaatori kasuks, kuigi mitmed partnjoršad eelistasid teist võrku.

Varsti selgus, et ükski telefonipood ei tahtnud Vanamehega lepingut sõlmida. Välismaa kodanikule oli keelatud mobiiliside teenust osutada. Lõpuks pakkus üks müüjapoiss välja lahenduse. Vanamehel tuleb leida Ukraina kodanik, kes laenaks talle oma passi. Prorab Volodja oli pesueht venelane, kes ei osanud ukraina keelt rohkem kui Vanamees. Aga pass oli tal õige. Kui Krimmi kinodes sai tsaar Nikolaist Mikola, miks ei võinud siis Vanamehest saada Volodõmõr Karabanov? See oli Ukraina.

Mured saidki murtud. Isegi termoujukaid polnud vaja tellida. Kui Vanamees oli taibanud merest välja tulles kohe kuivad püksid jalga tõmmata, rahunes kraadiklaas maha. Tervis oli jälle korras. Salapärast tilkumist kostis veel ainult lae pealt. Ilus elu võis jätkuda. Kui ainult midagi ei juhtuks!

5.

Pronkssõduri aastapäeval oli Vanamees kutsutud Alupkasse sünnipäevale. Kutsujaks oli Nadežda Pavlovna, lopsakas ja energiline blondiin, kes oli üles kasvanud Siberi eestlaste külas ja pärast Novosibirski ülikooli lõpetamist suunatud Krimmi tööle. Lisaks mingile ametipostile Krõmenergos, mis varustas poolsaart Ukraina emamaalt tuleva elektriga, oli Nadežda ka Jalta eestlaste kogukonna esinaine. Merikest, kes pidas oma seitsmekümnendat juubelit, polnud Vanamees kunagi näinud.

Kui ta koos Nadjaga Alupkasse jõudis, oli pidu juba alanud. Kitsuke *hruštšovka* oli rahvast täis ja pikk laud roogade all lookas. Eestipärased toidud oli juubilar ise valmistanud. Kõik oli nagu Kopvillemi laulus, ainult jutt käis vene keeles. Nadjale ja Vanamehele tehti laua ääres ruumi.

Toostide kõrvale vahetati kogukondlikke uudiseid. Külla oli saabumas laulukoor Eestist, mis pidi andma kontserdi Livadia orelisaalis. Valgetähe ordeni kavaler Erik Sevastoopolist rääkis mälestustahvlite paigaldamisest Kölerile ja Laamanile. Peale juubilari sai eesti keelest aru veel üks muldvana eideke, kes elas Nikita botaanikaaias. See pöördus sünnipäevalapse poole vene keeles ja ülejäänutega üritas rääkida eesti keelt. Nii sai Vanamees tuttavaks Krimmi eestlastega.

Juubelipeost jäi natuke kummaline tunne. Nagu oleksid käinud vene näiteringi etendusel „Täna mängime eestlasi". Aga mäng oli ehe ja usutav, mida ei saanud alati ütelda Simferoopoli ja Sevastoopoli teatrite kohta, kes Jalta renoveeritud teatrimaja külastasid. Laval läbielatava traagika suurust kippusid eksalteeritud näitlejannad väljendama peamiselt detsibellides. Märksa meeldivamaks osutus balletietendus „Bahtšissarai purskkaev", kus kõrvalosas ilmus lavale ka Nataša ja peategelast khaan Gireid tantsis tema lahutatud abikaasa.

Suve läbi gastroleerisid Krimmis üleliidulise kuulsusega staaridest moodustatud trupid. Mängiti peamiselt Simoni ja Cooney´

komöödiaid. Lavastusi nimetati *loomingulisteks autorieksklusiivideks*, millega lasti ringi mööda SRÜ riike. Rahvas jooksis tuntud nimede peale tormi ja arvas, et see ongi teater. Aegajalt läks liimile ka Vanamees, mida pärast kahetses. Väljaspool suvitushooaega, kui staaridel puudus Krimmi vastu huvi, täideti Jalta teatrimaja afišiaugud filmiprogrammiga „Maailmakino šedöövrid". Vanamees hakkas veetma õhtutunde uhkelt restaureeritud teatrisaalis ja kustutama oma lünki filmikunsti ajaloos. Ainult venekeelne dublaaž tahtis saada harjumist.

Järgmisel päeval pärast eestlaste juubelipidu otsustas Vanamees riskida päris teatriga. Kuigi etendus kandis pealkirja „Kuus armastatut". Publik võttis teleseriaalidest tuttavad näod vastu sooja aplausiga. Lava kujutas endast kolhoosiküla aastal 1934. Masina-traktorijaamas käis brigaadide vaheline sotsialistlik võistlus rändpunalipu pärast. Vanamehe lapsepõlves oli ajalehes ja raadios sageli tehtud juttu masina-traktorijaamadest, mille tähtsust rahvamajandusele ta siis ei mõistnud. Hiljem reorganiseeriti MTJ-otid ümber EPT-deks, millest said monopoolsed keskused kolhooside ja sovhooside tsentraliseeritud varustamisel põllutöömasinatega. Koondise „Eesti Põllumajandustehnika" vägevad kontorihooned troonisid veel nüüdki asulakeskustes, kus neile püüti mõistlikku rakendust leida. Aga masina-traktorijaama teatrilaval nägi Vanamees esimest korda.

Pingeline sotsialistlik võistlus oli läbi põimunud armuintriigidega partorgide ja brigadiride vahel. Kollektiviseerimise ajastu pateetika oli lavastatud groteskse paroodiana. Saal rõkkas naerda staliniaegse massvõimlemise staatiliste pooside üle. Kuid õhus oli tunda ka nostalgiat kaotatud paradiisi pärast. Kujutati ju laval impeeriumi vägevuse aega, mil vene inimesed tundsid endid elu peremeestena. Moskva oli nende püha linn, kust saabusid Krimmi rikkad suvitajad, armastatud näitlejad ja lemmiklauljad. Metropolis elati kadestamisväärselt õnnelikku elu.

Etenduse lõpus tõusis publik püsti, näitlejad külvati üle lilledega ja aplaus ei tahtnud vaibuda.

Dnepropetrovski diivanvoodis tõusis masina-traktorijaam uuesti Vanamehe silmade ette. Selsamal 1934. aastal oli käinud kulakluse likvideerimine. Toimusid kohtuprotsessid rahvavaenlaste üle. Suure puhastuse ja Ukraina *golodomorini* jäi mõni aasta. Kõigest sellest polnud etenduses sõnagi. Ka Alupka juubelilauas ei meenutatud kordagi pronksiööd. Köler ja Laaman olid surnud. Aljoša elas edasi. Vanamees oli saanud teatriõhtust elamuse.

Loodetavasti näevad nad Kiievis midagi päriselt head. Paari päeva eest oli Tatjana Jevgenjevna teatrikassast helistanud, et kooskõlastada, millisele etendusele piletid võtta. Ees ootas kohtumine targa inimesega ja õhtu meeldiva naise seltsis.

Elu oli ilus ja Vanamees pööras hoogsalt külge. Diivan tõi kuuldavale kõva raksatuse. Ta pani tule põlema ja kangutas põhja üles. Läbi heledast puidust selgroo jooksis korralik mõra. Seitsekümmend viis kilogrammi oli Dnepropetrovski mööblivabrikule ülekoormus. Või olid nad baleriin Natašaga diivanile liiga teinud.

Kas sel asjal tohiks olla ka mingi garantii? Kui külmkapimehed võtsid kaks nädalat hoogu, kui kaua siis diivani parandamisele aega võiks kuluda? Peab ta selle ise poodi tagasi toimetama? Või koguni Dnepropetrovskisse viima? Paar ööd madratsi peal magada polnud probleem. Aga kuidas parandatud diivan siia saab, kui ta ise ära on? Vaevalt jõudis elu enamvähem rööpasse saada, kui uued jamad hakkasid pihta. Kas ta jääbki surmatunnini olmemuresid lahendama? Või saabub millalgi päev, kus midagi enam ära ei lagune, üles ei ütle ja kaela ei saja? Vaevalt küll. See oli Ukraina.

Vanamees jättis Volodjale rahapaki koos korterivõtmetega, et see naabrite toimetamistel silma peal hoiaks. Ja asus ise kodumaa poole teele. Kui ta Krimmi tagasi jõuab, on alõtšad veranda akna all juba küpseks saanud. Siruta käsi välja, nopi mahlaseid ploome ja imetle kolme kaljusopiga merevaadet. Või vahib talle pargi lõpust juba hunnik raudvardaid vastu? Pristupa pilvelõhkujate betoonivalu jaoks. Aga sinna ei saanud midagi parata. Seadusevastasel sotkal käisid ehitustööd ja see oli praegu peamine.

Rong saabus Kiievisse nii vara, et panganõuniku telefon ei vastanud. Tatjana Jevgenjevna ei võtnud toru ka tunni ega kahe pärast. Keegi välismaalane oli kirjutanud, et paljudes linnades leidub toredaid parke, kuid ainuke linn maailmas, mis asetseb pargis, on Kiiev. Aga lõpmatuseni ei jaksa isegi pargi sees asuvas linnas ringi jalutada.

Pärast lõunaeinet *Pusata Hata* moodsas sööklas sai Vanamees aru, et midagi pidi olema juhtunud. Ta otsis endale odava öömaja. Tatjana Jevgenjevna telefon jäigi tummaks. Ilmselt oli asi tõsine.

„Borispoli" lennuväljal hakkas Vanamees telefoni välja lülitama, kui saabus sõnum. Mitte Tatjana Jevgenjevnalt, vaid Novaja Kahhovkast. Olja teatas poja sünnist. Vähemasti arvestatav põhjus Vanamees maha jätta.

„Hea, et see Dimassik minu laps ei ole," mõtles ta trepist üles lennukisse sammudes. Ja diivani võiksid nad vahepeal terveks teha. Et ei peaks enam põrandal magama. Nii palju luksust võiks vana mehe elus olla.

6.

Krimmis tegi päike loodusele liiga, aga Harjumaa aedades maa alles õrnalt rohetas. Eesti suve oli keegi irvhammas ristinud halvaks suusailmaks. Süda oli siin rahutum kui Krimmis. Silmad otsisid poe juures tuttavat „Subarut". Hingepõhjas liigutas lootus, et äkki helistab ja kutsub tagasi.

Vanamees oli käinud üle hulga aja kodus. Viinud sinna korstnapühkija. Marika nägi välja nagu elav luukere. Ei teretanud, ainult köhis suurest suitsetamisest. Ta näkku oli tekkinud midagi raugalikku. Maailma kõige graatsilisemast kitsekesest oli järel inimvare.

Mahajäetud sõjaväelinnakus, kus Vanamees nüüd Eestis käies peatus, oli vaikne ja rahulik. Ainult lõuatõmbamise varras oli läbi saetud ja vanarauaks viidud. Krõõt kolis Suurpeale ja õpetas issile hiina turakat. Hommikul tuli ta kell kuus üles ajada, et koolibussi peale jõuaks. Kõige valutum viis last äratada oli talle une pealt apelsinitükke suhu pista. Õhtul püüdsid nad kaardimängu kõrval funktsioone õppida, milles Krõõdal oli kaherodu. Saadud „viisi" polnud kuskil näha. Peale mata oli „kaks" ka tööõpetus. Tal polevat aega sellega tegelda.

Marika sünnipäeval istus Vanamees lagunenud kail, paks jope seljas, ja söötis kärbestega kalamaime. Taagepera oli kirjutanud ajalehes eestlaste väljasuremisest järgmisel sajandil. Statistika ei valetanud, sest kõik tulevased sünnitajad olid juba sündinud. Ka Vanamees sai emeriitprofessori käest võtta. Ainult raha saatmisest jäävat isarolli täitmisel väheks. Papa Jannseni manitsused läksid hinge.

Aga kes neid kümme aastat päevast päeva kantseldas? Kes neile hommikul putru keetis, autoga kooli viis ja pärastlõunat koju tõi? Kelle õlul kogu nende elamine seisis ja mingis mõttes siiamaani seisab? Kes mõlemale lapsele pangas õppefondi avas ja iga kuu neile raha kõrvale paneb? Krõõt oli kukkunud jalgrattaga esihambad katki. Ka seda poleks juhtunud, kui Vanamees kodus elaks. Miks küll ei võinud Marika enne tema otsa komistamist kellegi teisega kooselu proovida? Mehi tundvad ukraina naised panid Vanamehele hoopis teisi hindeid. Kahju, et ei olnud olemas maad Krimmi kliima, Eesti kultuuri ja Ukraina naistega. Nüüd ole kus tahes, ikka jäi millestki puudu.

Vanamees jälitas jalale laskuvat kärbest, kui helises telefon. Prorab kurtis, et ei saa töid jätkata. Hartšik oli kukkunud töömehi ähvardama. Aga Volodjal polnud ühtki paberit, mis tõendaks nende õigust garaaži juures toimetada. Mured said Vanamehe ka mahajäetud sõjaväelinnakus kätte. Ainult forellimaimudel oli muretu elu. Kuni neid nahka ei pandud. Mida tema siit kaugelt teha sai? Igavene argpüks see Volodõmõr. Tatjana Jevgenjevnal oleks kindlasti sidemeid, et hartšik korrale kutsuda. Mis võis olla Tatjanaga juhtunud? Võib-olla Nariman teadis midagi oma õppejõu kohta.

„Midagi ei ole juhtunud," kuulis Vanamees telefonis tuttavat tatari aktsenti. *„Suhtleme."*

Paksud peletised, kes internetis modellifotosid eksponeerisid, kadusid jäljetult, kui asi kohtumiseni jõudis. Aga ülikooli õppejõud? Riigipanga nõunik. Matemaatikadoktor. Tark ja kasvatatud inimene. Kui eliidi hulka kuuluv daam sellist käitumisstiili harrastas, mida siis Ukraina tavakodanikelt tahta? Tatjana ise oli Vanamehe endale külla kutsunud. Eestis oleks viimane lakekrantski pärast joomahoogu helistanud ja vabandust palunud. Rääkimata Soomest, kus sõnapidamine oli püha kohus. Küllap kehtis sama igal pool Euroopas. Kuidas sai ühiskond üldse eksisteerida, kui kokkulepped midagi ei maksnud? Ja nemad olid kateedrijuhataja juures arutanud, millal võiks Ukraina saada Euroopa Liitu! Tatjana Jevgenjevna ise oli andnud selge vastuse.

Pangatöötajad käitusid imelikult ka Eestis. Kuldkliendile, kes kümme aastat laitmatult oma kohustusi oli täitnud, keelduti laenu andmast. Mingisuguses krediidiinfos seisis üleval paari tuhande kroonine võlg mingile „Uninetile" mingi sissehelistamisteenuse eest, mida Vanamees polnud kunagi saanud. Pärast võla tasumist võis Vanamees poole aasta pärast uue laenutaotluse esitada. Kuidas ta nüüd Koreizi ehitust peab rahastama?

Halvad uudised ei tulnud kunagi ühekaupa. Venemaa oli vähendanud gaasitarneid Ukrainale. Konflikti nimetati gaasisõjaks, mis pidi panema viimase põntsu Ukraina hingevaakuvale majandusele. Kuidas hakkab see mõjutama Krimmi kinnisvarahindu? Kui nüüd veel Ukraina piirivalve avastaks, et Vanamehele aastas lubatud sada kaheksakümmend päeva oli ammugi ületatud, siis oleks bingo. Krimmi maavärin oli veel täielikust õnnest puudu.

Vanamees tellis uue kiirpassi, millés polnud Ukraina templeid, jättis lastega jumalaga ja asus tagasiteele. Sõbrannale ta Kiievis enam ei helistanud. Simferoopoli rongile polnud pileteid, aga Vanamees harjutas altkäemaksu andmist. Sõitis üksinda vagunisaatja kupees nagu nõukogude parteitöötaja SV-vagunis. Lääne ärimees võis SRÜ-s seda endale lubada.

Arhitektivilla seisis omal kohal. Juurdeehitused püsisid küljes ja jumalannad seisid katusel, kajakad peas istumas. Tuttav sibulalõhn täitis koridori. Kitsas valgustamata vahekäik ilma ukseta kahhelahju ja improviseeritud köögi pappseina vahel oli kõik, mis kunagisest saalist oli alles jäänud.

Võti keeras. Vanamees avas ukse ja astus sisse. Sammus läbi siidikapeediga esiku ja tardus paigale.

Toas valitses kohutav segadus. Kapiuksed olid pärani. Riided põrandale loobitud. Rõdu ukseklaas katki löödud. Veranda põrand klaasikilde täis. Kappi peidetud ümbrik oli kadunud.

Volodja kukkus telefonis matte laduma ja mingisugust Vanjuhhat kiruma. Prorab oli vahepeal majutanud korterisse ehitustöölised. Kertšist saabunud müürseppade seas oli ka ta enda *двоюродный брат*, kes oli varguste pärast kinni istunud. Veranda ukseklaas oli katki löödud ilmselt jälgede segamiseks.

Mahe suveõhtu möödus noorte miilitsate seltsis. Kuriteopaiga ülevaatus ei kestnud kaua. Aega võttis protokolli vormistamine. Tööülesanded ei seganud poissi ja plikat omavahel flirtimast.

Alles pärast noorte lahkumist avastas Vanamees, et peale raha olid läinud ka dokumendid. Korteri ja garaaži ostumüügilepingud, tehnilised passid, gosaktid ja isegi Vanamehe passikoopia koos *spravkaga* talle omistatud personaalse numbri kohta. Vanjuhha oli teinud puhta töö. Kadunud olid ka alõtšapuud veranda akna tagant. Nende asemele oli Maša teinud endale peenramaa.

Vanamehele tulid meelde naabrinaise jutud korteritega tehtud sulitempudest. Jaltas oli kõik võimalik. Äkki on ta lihtsameelne lollike, kelle tõmmatakse nahk üle kõrvade? Tambib oma raha Krimmi kinnisvarasse, aga jääb lõpuks ilma püksata? Ja kuidas nüüd külalisi võõrustada, kes varsti saabuma hakkavad? Need polnud seda sorti külalised, kellest hädavalega lahti oleks saanud. Suvi tõotas panna ta isaarmastuse proovile.

Vanamees istus jõuetult oma pragunenud diivanil. Võõrad mehed olid sellel maganud. Räpaste kätega tema asjades tuhninud. Krimm oli vastik koht. Seis oli nii sant, et isegi eluisu oli kadunud. Maja valmis teha, kõik maha müüa ja rahu majas.

Kuid rahu ta ei saanud, sest helises telefon. Simferoopoli baleriin avaldas soovi talle külla tulla. Leidis ka sobiva aja. Ilusa kehaga Nataša vastu poleks tal midagi olnud. Pärast Eestis viibimist veel eriti. Aga praegu polnud huvi mitte millekski.

„*Kui tahad mind veel kahe tissiga näha...*“ ütles Nataša murduva häälega.

Vanamees polnud öises Jaltas jalutanud. Ilma liikluse ja inimesteta oli Õnnelinn isegi meeldiv. Tänavalaternate kollases valguses liikus kahe inimese vari ette ja taha. Teadmine eesseisvast operatsioonist saatis kõiki nende juttusid. Koidueelses hämaruses jõid nad verandal ära uusaastašampuse. Kui imeilusad rinnad Natašal olid! Miks Jumal küll oma loomingust vähimatki ei hoolinud? Mismoodi ühe rinnaga naise kallistamine peaks käima?

7.

Pika otsimise peale õnnestus leida odavam rendiauto. Simferoopoli lennujaamas asunud „Hertzi“ kontorist anti kopsaka tagatisraha vastu Vanamehe käsutusse „Nissan Micra“. Automaatkäigukast oli harjumatu, vasak jalg otsis siduripedaali ja parem ei suutnud sujuvalt toimetada ei piduri ega gaasiga.

Anna suurt kasvu pere mahtus autosse hädavaevu ära, kohvrid kukil. Kuid suveleitsakuga vedada hellikuid lapsi täistuubitud maršrutkades oleks puhkuse liiga meeldejäävaks muutnud.

Autost veelgi raskemaks osutus leida tasast platsi, kus Anna poeg saaks jalgpalli taguda. Mürsikut ei huvitanud Krimmi vaatamisväärsused ega mägismaa omapära, kus pall paigal ei püsinud, vaid mere suunas veerema kukkus. Vanamehel läks tarvis tahtejõudu, et kasvatusprotsessi mitte sekkuda ja Anna puhkust ära rikkuda. Eriti, kui jõmpsikas pärast kaotust vanemale õele suures vihas emale rusikatega kallale tormas.

Ilmad olid õnneks ilusad, äikesehood lühikesed, meduuse meres mõõdukalt ja ülejäänud kolm külalist mõistlikud inimesed. Hommikutundidel, kui suvitajad elutoas väsimust välja puhkasid, jõudis kööki kolinud Vanamees hädapärase suhtluse ära teha, et ta internetihaarem koos püsiks. Külalisi ära saates tundus, et ka Anna ei pidanud perega Musta mere äärde tulekut kahetsema. Vanamees sai üle hulga aja isakontosse punkti kirja.

Sääsed saabusid pärast külaliste lahkumist. Pisikesed, aga verejanulised. Elutsesid kusagil pargivilus, lendasid hääletult kuriteopaigale, laskusid ohvri kehale, torkasid vargsi nõela sisse, imesid enese verd täis ja olid kadunud. Enne sa neid ei tundnud, kui sutsakas jälle käes oli. Aga mürki neil jätkus. Ülespaistetanud punn sügeles mitu päeva, kuni lõpuks ta katki kratsisid. Salakavalad ja valusad nagu emased ikka. See suvi läks kuidagi naistevaeselt. Ka tööd olid jäänud unarusse. Varastatud dokumendid tuli uutega asendada. Külanõukogu otsuse tähtaeg hakkas läbi saama. Aga sotka oli ikka rendile võtmata. Ärimees oli hõivatud suvitajate võõrustamisega.

Järgmine külaline ei pakkinud kohvritki lahti, kuigi Vanamees oli selleks ekstra riiuli tühjaks teinud. Koukis puhtaid särke kohvripõhjast, pühkis prügi söögilaualt põrandale, jättis kohvipaksu kraanikaussi ja nõud kuivatamata, unustas kempsukaane üles ja pistis nahka kõik neli kohukest. Rääkis ainult iseendast ja jõu rakendamisest vaeste pättide kallal, aga ise piinles õnnetu armastuse käes. Hädasti oleks läinud tarvis naist, kes ropud vanapoisikombed lapsest välja roogiks. Vanamees oli ka esimese perekonna juurest pidanud enneaegu lahkuma, ilma kasvatustööd lõpule viimata.

Viimase aja ebaedule vaatamata pidas Vanamees ennast naisküsimuses spetsialistiks. Külmalt kalkuleeriva emantsipee asemele soovitas ta pojal leida endale armastav ja hoolitsev naine. Vanamees oleks võinud päevapealt mitu sobivat kandidaati välja käia. Õnnelik perekonnaelu oleks garanteeritud. Kuid poiss ei võtnud isa nõu kuulda. Hullas päevad otsa meres nagu lapsed ikka. Ainult selle vahega, et Vanamees võis ta randa möllama jätta ja minna ise uusi dokumente ajama.

Kõigepealt tuli hankida tõend, et külanõukogul pole midagi selle vastu, kui notar varastatud gosakti asemele duplikaadi väljastab. Selleks tuli Koreizi sõita ja peale passida, millal külapea juhtub kohale lonkama. Vanamees ühendas selle käigu kinnisvarabüroole poolelioleva villa tutvustamisega. Maakleriplika kirtsutas nina, aga arvas mingi paarsada tuhat dollarit valmis maja eest siiski saada võivat. Prorab oli rääkinud veerand miljonist, mis Vanamehe ootused veelgi kõrgemale kruvis. Aga raskel ajal oli kala ka liha. Käisid juba sisetööd, kuid meeste hoog oli raugenud.

„Ehitamine peab jätkuma!“ ütles ta Volodjale, kes kurtis, et mehed keelduvad töötamast, kui neid pidevalt ähvardamas käiakse. Vanamees lubas teha talle dokumentidest koopiad niipea, kui need tekivad, ja lisaks miilitsas hartšiku peale kaebuse kirjutada. Kes tal käskis oma varganägudest sugulasi Vanamehe korterisse majutada? Volodja kiskus närviliselt suitsu ja hoidus talle silma vaatamast. Prorabi entusiasm oli kadunud. Ta ilmselt ei uskunud, et Vanamehele pangast laenu antakse ja finantseerimine normaalselt jätkuda saab.

Krimmi vaatamisväärsustest pakkusid külalisele kõige rohkem huvi Jalta kurjatnikud ja nõukaaegseid mnogoetažkad eripalgelistel rõdudel kuivava pesuga. Pristupa saavutatud kaos linnapildis meenutas Akslile ta lapsepõlve Nõukogude Eestis.

„Kuidas sa siin elada suudad?“ päris ta isa käest, kui saabus huviretkelt kuhugi agulisse, mille markantsemaid ehitisi ta vaimustunult pildistas.

Kolmekümne viie aastase poisi lennuki peale saatnud, võttis Vanamees vastu kahekümne kahe aastase plika. Julia elas Vladivostokis, suvitas Jaltas, mattis ennast ülipaksu meigikihi alla ja nägi välja nagu punkar. Vanameest hakkas ta kohe sinatama, rannapromenaadil seisva Lenini kohta ütles, et проходили мы в школе его стихотворения, ennast aga kutsus väljendiga прогрессивная молодёжь. Tundis huvi Vanamehe suhtumise vastu *cunnilingusesse*, teatas, et sel juhul leiavad nad ühise keele, ja lubas õhtul külla tulla. Helistaski poole üheteistkümne paiku, kui Vanamees juba voodis oli, ning saabus konjakipudeli ja hunniku viinamarjadega. Lisaks kettidele ja neetidele kandis Julia rõngast ka häbememokas, mis küll midagi juurde ei andnud, vaid pigem segas.

Vanamehel oli hommikul pea paks otsas. Nõudis enesedistsipliini, et minna linna peale asju ajama. Duplikaatidega oli tuli takus, sest hartšik ähvardas maja maha lammutada. Töömehed olid ta pikalt saatnud, kuid mees lubas järgmisel esmaspäeval buldooseriga tagasi tulla. Ja vaevalt, et üksinda.

Alupka miilitsajaoskonnas kuulati Vanamehe jutt ära. Entusiasmi ei paistnud, kuid üks mentidest lubas siiski kohale tulla. Õnneks kõige jässakam. Aga mida nad palja jutu peale teha said, kui omandit tõendavad dokumendid puudusid? Alles siis, kui majapaberid korras ja villa vandalismi vastu kindlustatud, poleks hartšikul enam võimalust sigatseda. Esmaspäev tõotas tulla raske päev. Vanamees oli paraja supi kokku keetnud.

Kui ta parajasti ootas, millal notaril lõunavaheaeg läbi saab, helistas Leena Dnepropetrovskist ja teatas, et on Jaltas. Vanamehe arvukas internetihaaremis tundus see üks mõistlikumaid. Kuid Krimmi tulemisest polnud nende vahel juttu. Tuli jätta notar sinnapaika ja minna külalist vastu võtma.

Üllatusvisiidi põhjus selgus kohe, kui nad koju jõudsid. Leena luristas minetti tehes nii isukalt, nagu lürbiks kuuma suppi. Vaeseke oli kohutavas seksinäljas. Polnud Vanamees midagi veel nii *out*. Tänutundest meeldiva külalise vastu andis võõrustaja ka omalt poolt parima. Näitas Leenale Gursuffi ja viis ta pioneerilaagrisse „Artek", mille puhastes parkides oli mõnus jalutada. Kuid Leena muutus päev-päevalt vaiksemaks ja kinnisemaks. Vanamees ei suutnud aru saada, mis talle ei meeldi. Lõpuks teatas pinnimise peale, et ega ta Krimmi ekskursioonile ei tulnud. Oligi läinud ja lõpetas päevapealt suhtlemise. Naised ei väsinud üllatamast.

Esmaspäeval oli Vanamees varakult platsis. Töömehed, kes ööbisid majas, olid samuti toimetamas. Garaaž nägi juba üsna villa moodi välja. Kohale saabus ka kaks menti. Ainuke, keda polnud, oli hartšik. Ähvardus jäi õhku rippuma. Siiski oli süda rahulikum. Vanamees oli saanud kätte garaaži ostulepingu duplikaadi. Notari sinine tempel ülaservas kinnitas, et see on originaaliga võrdne.

Puudu oli ainult rendileping sotka kohta, millele ta ehitus omavoliliselt oli laienenud. See seisis endiselt linnaarhitekti taga kinni. Jalta vanalinna võis kurjatnikuks muuta. Ranna betoonist monstrumeid täis ehitada. Aga näotust garaaživrakist viisakat villat teha ei tohtinud.

Palavusest hoolimata sõitis Vanamees deputaat Mažugat otsima. Viis tuhat dollarit oli piisavalt suur raha ühe sotka eest. Aidaku nüüd asi lõpule viia.

Rahvasaadik pani imeks, et Pristupa raha ei tahtnud. Mõtles natuke ja soovitas siis külanõukogu otsuse sõnastust muuta. Kui garaaži teenindusmaa võis olla ainult pool sotkat, las siis teine pool saab rendile võetud heakorrastuse eesmärgil. Kirjutagu Vanamees avaldus. Nad võtavad vastu uue otsuse koos parandatud tekstiga.

Vanamees asus tööle. Kuid jäi paberi kohal mõttesse. Tegelikult ei läinud tal maatükki tarvis ei garaaži teenindamiseks ega aia heakorrastuseks. Maad oli vaja maja väljaehitamiseks. Kas poleks siis targem kirjutada ka tegelik vajadus uude otsusesse sisse? Muidu hakka veel kolmandat korda ringi tegema.

Mõte oli hea, aga kuidas seda grammatiliselt õigesti väljendada? „Välja ehitama" oli vene keeles достройть, aga kuidas öelda „välja ehitamiseks"? Deputaadi telefon ei vastanud. Vanamees nuputas veidi ja kirjutas siis avaldusse „для достроения", kuigi kahtlustas, et sellist vormi pole olemas.

Külanõukogu sekretär kortsutas avaldust lugedes kulmu. Kuid Vanamees kinnitas, et linnaarhitekt Pristupa oli nõudnud just sellist sõnastust. Nii sündis uus otsus, millega maatükk anti Vanamehele rendile garaaži teenindamiseks ja väljaehitamiseks koos teise korruse masterskaja ja mansardkorrusega ning selle ümbruse korrastamiseks.

Mažuga mehed hääletasid selle poolt. Ja külanõukogu otsuse alusel sündis lõpuks ka linnaarhitekti заключение. Pristupa soovitas anda sotka Vanamehele rendile „для обслуживания, достроения и благоустройства сущестующего гаража". Ehitustööd võisid jätkuda. Finantsid olid küll otsakorral, kuid pangast anti lootust raha juurde saada. *La Paloma Blanca de Koreiz* saab valmis hartšikueide needusele vaatamata. Vanamehe kinnisvaraäri Krimmis võis õnnestuda. Midagi polnud veel maha mängitud. Ilus elu jätkus.

8.

August tuli kuum ja rahvarohke. Lämmatav palavus kolletas looduse ja ajas sogaseks merevee. Vanamees lendas ära jahedale kodumaale. Sai kätte pangalaenu, käis ühe lapse pulmas ja teisega ööslaulupeol. Laulev revolutsioon sai kakskümmend aastat vanaks. Nagu ta äsja abiellunud tütargi. Astrid oli vabaduse eufoorias puhkenud buumipõlvkonna laps.

Lauluväljak oli rahvast täis. Meeleolu ülev. Enesestmõistetavaks asjaks saanud iseseisvuse muutis Vene-Gruusia sõda jälle kalliks.

„Isamaa ilu hoieldes... vaenlase vastu võideldes..." kaikus vastu laululavalt ja tungis kuulaja südamesse.

Sisalik jättis surmaohus saba maha. Tuleb Gruusialgi Abhaasia ära anda, kui tahab ise ellu jääda. Ka Soome ja Eesti loovutasid omal ajal suured tükid. Küllap antaks viimases hädas Narvagi ära, kui muud võimalust draakoni käest pääseda ei ole.

„Ei taha, ei saa sind jätta, Virumaa..."

See laul võttis kakskümmend aastat hiljemgi kurgu kuivaks. Eriti kui rahvas kaasa laulis. Ärme siis jäta ühtegi kanti vähemusse! Vanamees oleks nõus Ida-Virumaale kolima, kui üldrahvalik aktsioon käima läheks. Emigrandid olid kõige suuremad patrioodid. Narvas leidus ka häid naisi.

Kiievi vaksalis kohtus Vanamees Leenaga. Juba mõnda aega oli neil käimas virtuaalne romaan. Armsa naeratusega väike naine elas kahe suure tütrega Dnepri jõekaldal uue magalarajooni korrusmajas. Igal hommikul tuli auto ja viis ta sealt südalinna tööle, kus Leena töötas mingi holdingufirma finantsdirektorina. Tark blondiin jättis kõik sinnapaika ja tuli samuti rongi peale. Vanamees ostis terve kupee välja ja pani ukse riivi. Virtuaalsusest sai reaalsus.

Leena veetis Krimmis kolm päeva, millest piisas, et Vanameest armastama hakata. Ka Vanamees oli Leenast sisse võetud ega teinud kolme päeva jooksul midagi kasulikku. Oma peene hingelaadi poolest sarnanes naine Marikaga, kelle tundlate erksus oli muidugi kordumatu. Aga raskemeelsuse ja külmuse asemel oli Leena avameelne ja kuum. Tema orgasmid olid nagu kergekuulipilduja valang, kuni ta lõpuks omadega nii läbi oli, et nõudis *coffee break*'i. Aga ka kohvipausi ajal ei hakanud Leenaga igav. Tema huvidering hõlmas isegi sümfoonilise muusika kontserti, mida peale nende kuulasid veel pensionärid ja muusikakooli õpilased.

Vaimult nii lähedast naist polnud Vanamehel olnudki. Nad mõlemad olid pärit Nõukogude Liidust, omal käel elus läbi murdnud, oskasid vabadust hinnata ja igast päevast rõõmu tunda.

Vaated langesid kokku suhtumises lähiajalukku, religiooni, moodsa maailma virvatuledesse ja isegi armastusse. Üksnes mälu ja kohanemisvõime poolest oli Leena peajagu üle. Vanamees oli saanud endale uue finantskonsultandi. Nii toredale naisele võis isegi ta paksuvõitu sääred andeks anda.

Külalise puhkpillimuusikaga teele saatnud, muutus Vanamees perroonil murelikuks. Kas tõesti kavatses ta ennast jälle siduda? Ja mis saab siis kõigist teistest? Võib-olla oli parem teha sada naist õnnelikuks kui üks õnnetuks? Mõttekaaslast petta tundus eriti vastik.

Vanamees avas Jaltas pangaarve. Dollaripakke kilekotiga kapis hoida tundus veelgi kahtlasem. Pangast sai ta vastavalt vajadusele võtta ja prorabile viia. Ehitusel toimuv valmistas rõõmu. Inetust pardipojast hakkas uhke luik saama. Hartšik polnud enam oma nägu näidanud.

Järgmisena saabus külla Juštšenko. Mitte erupolkovnik OOO-st, vaid president. Ukraina riigipea tuli vaatama autorallit. Sel puhul ei suletud Jaltas ainult linnaliiklus, vaid ka kohvikud mõlemal pool rannarestorani „Хуторок ля мер", kus oranži rahvarevolutsiooni juht kavatses turvaliselt einet võtta. Raada oli laiali saadetud. Lähim kaasvõitleja Timošenko peaministri ametist kõrvaldatud. Grivna vabalangusesse lastud. Töö oli tehtud. Nüüd sai riigimees mahti autode võiduajamist nautida. Vanamehel oli tegemist, et bussiga Koreizi saada, kus ta pidi kirjutama avalduse rendiotsuse tähtaja pikendamiseks.

Ralli sai läbi, tänavad ja kohvikud tehti uuesti lahti ja elu läks Jaltas oma tavarütmis edasi. Aga Vanamees tundis ennast üksikuna. Suvekülalised olid ära käinud. Leenal oli Kiievis palju tööd. Rõngastatud Julia sõitis tagasi Vladivostokki. Saki meditsiiniõega asi ei edenenud. Vanamehel polnud vist tantsija tagumikku. Korraks aitas nukrust leevendada külaline Sevastoopolist. Kuid Anna töötas juristina, kasvatas üksinda kaksikuid tütreid ja oli enamasti hõivatud. Kui temast oli jäänud vaid parfüümilõhn voodisse, tundus tühjus veelgi suuremana. See aasta kulges kurvemini kui eelmised. Vanamees oli juured lahti rebinud nagu Tšehhov. Elu oli lõppenud kodust lahkumisega.

„Глупости," teatas Alla Vanamehe jutu peale. Ükski naine polnud oma frigiidsuses ise süüdi. Järelikult ei olnud Vanamees Marikale õige mees.

Aga äkki kellelegi siiski on? See asi vajas järeleproovimist. Kõigepealt Alla endaga. Kui see oma siibrite ja musta kalaäri kõrvalt aega leiab.

9.

Oktoobrikuus võis käia särgiväel ja lühikeste pükstega. Välja arvatud Pristupa kontoris. Suvekuumus oli kadunud, jätkusid mõnusad mahedad ilmad. Meres tundus mõni päev soojem kui kaldal. Seda aega kutsuti бархатный сезон. Samethooaeg. Sügis oli Krimmis sametine.

Ka õhtuti ei tundnud Vanamees enam üksindust. Kella seitsme paiku, kui Leena töölt koju sõites Kiievi ummikutes istus, pidasid nad telefonivestlusi. Iga kord valisid mingi teema, mida arendada. Elu NSV Liidus. Usk jumalasse. Tõelised väärtused. Filmid, mis neile sügava mulje olid jätnud. Armukadedus. Mehe ja naise erinevused seksis. Ainet jätkus lõpmatuseni. Vanamees imetles Leena mõistust ja mälu. Leena kiitis Vanameest ei tea mille eest. Mõlemad ütlesid, et armastavad teineteist. Ukraina naine andus armastusele kogu hingega. Vanamees oli Leenast sisse võetud ega tahtnud talle isegi truudust murda. Lausa imelik tundus, et teisest rahvusest inimene võib nii lähedaseks saada.

Samethooajal edenesid ka asjaajamised libedamini. Vanamees oli saanud neli uut paberit. Passi ukrainakeelse tõlke koos notari kinnitusega. Seda läks tarvis Simferoopolis uue personaalse kartotška taotlemiseks. Sanepidjaamast anti tõend selle kohta, et tema sotkal

ei leidunud midagi antisanitaarset ega epideemiaohtlikku. Jalta maaosakond väljastas spravka, et nendel ei leidunud andmeid maapinna koostise kohta, sest Vanamehe maalapil ei ole läbi viidud pinnaseproove. Neljas dokument kinnitas, et vastavalt Ukraina maakoodeksi paragrahvile 20 ei kuulu kõnealune maatükk ühte ega teise kategooriasse. Mis kategooriad need olid, seda paber ei täpsustanud. Maaeraldusmaraton oli jõudmas finišisirgele.

Pärast meretretti õnnitles Vanamees Laurat ja küsis, mis tunne on olla kuueteistkümne aastane.

„Imelik tunne," vastas see. *„Sest alles ma olin üksteist."*

Alles üksteist! Alles oli ta olnud täpp Marika kõhus. Täpiks sai ta päeval, mil Marika oli astunud Vanamehe kabinetti ja pannud lauale röntgeniülesvõtte. Torganud näpu keset udust pilti ja teatanud salapärase häälega:

„Vaata seda täppi!"

Vanamees ei taibanud midagi. Aga varsti olid nad keskhaigla vastloodud perepalati kümnes paar. Laura oli esimene laps, kelle sünnist Vanamees osa sai. Kolme aasta pärast järgnes Krõõt. See kõik oli *alles*. Nõukogude Liitki oli lagunenud *alles*. Kuigi vabaduse täpid olid jõudnud juba suureks kasvada.

Vanamees heldis mälestustest. Üle hulga aja oli kõik hästi. Marika oli hakanud kosuma. Lapsed olid terved ja tublid. Maapaberid liikusid. Ehitus edenes. Dollarid olid pangas. Aasta lõpuks saab villa valmis. Ja uuel aastal Vanamehest jälle rahamees. Kõigi mustade jõudude kiuste. Õhtul aga näidatakse teatris head filmi. Pealkirjaga „Afäär". 1936. aasta Ameerikast. Kuigi Robert Redford ja Paul Newman räägivad seal vene keeles.

Vanamees peatus kioski ees ja ostis hajameelsusest ajalehe „Аргументы и факты". Nagu oleks alles glasnosti aeg, kui see väljaanne oli esimesi perestroika pääsukesi. Aga ajad olid muutunud ja koos nendega ka ajalehed. Terve lehekülg oli täis mingi vene estraaditähe enesekiitust. Siis tuli pikk artikkel Lenini mausoleumi auvahtkonna laialisaatmisest viisteist aastat tagasi. Ja mingi kõmuline uudis maailma tabanud finantskriisist. „Аргументы и факты" oli kolletanud nagu muugi press kommertslikul ajastul. Kõigel oli kalduvus aja jooksul alla käia.

Vanamees toppis lehte kotti, kui helistas Volodja. Prorab vuristas närvilises kiirkõnes, et tema sellistes tingimustes töötada ei saa. Hartšik oli kukkunud maja ees müüri laduma.

Mõnusast päevast ei jäänud midagi järele. Ameerika afääri asemel tuli hakata tegelema armeenia omaga. Miilitsad rohkem välja ei ilmunud. Töömehed kakelda ei tahtnud. Rahvasaadiku telefon ei vastanud. Vanamees oli lõhkise küna ees. Panebki mingi putka ta aias püsti? Nii et ei jää alles ei maalapikest ega merevaadet? Kes sellist umbset majakönti enam osta tahaks? Vanamees võib oma duplikaatidega tagumikku pühkida.

Kustkohast abi leida? Kes aitaks võõrast inimest võõral maal? Riigis, kus seadused ei kehtinud, võim jahtis omakasu ja kohalikud hoidsid kokku. Pöörduks saatkonda? Vaevalt Eesti välisesindusedki selleks olid, et lolle ärimehi päästa.

Käes! Nadežda Pavlovna! Kes siis veel kui mitte eestlaste ühendus peaks hätta sattunud rahvuskaaslast aitama?

„Я всё могу," ütles Nadežda, lai naeratus näol, kui Vanamees oma loo ära oli rääkinud, ise paluja rolli häbenedes.

Alupka juubelilauas oli Nadja lubanud lisada Vanamehe kohalike eestlaste infolisti. Pidi hakkama informeerima kodumaaga seotud sündmustest, mis Krimmis aset leidsid. Aga sinnapaika see jutt jäi. Nadja oli Ukrainas kaua elanud.

Siiski hakkas natuke kergem. Надежда tähendaski lootust. Vene kõnekäänd ütles, et надежда умирает последней. Lootus sureb viimasena. Vanamees tänas Nadjat ja suundus panka. Koreizi villa vajas viimaseid rahasüste.

Pangasaalis valitses veelgi suurem tung kui tavaliselt. Järjekord liikus teosammul. Pool tundi enne sulgemist lõpetas kassa teenindamise. Vanamees seisis kannatlikult ja ootas. See oli Ukraina.

Et ta ise võiks pangakaardiga automaadist raha välja võtta, sellest ta enam ei unistanud. Praegu oli peaasi hartšikust lahti saada.

Kuuldes, et klient soovib oma deposiitarvelt kaks tuhat dollarit välja võtta, naeratas pangaplika viisakalt ning teatas, et maksimaalne väljastatav summa on sada dollarit.

„Кризис," lisas ta selgituseks.

Ajaleht ei olnudki bluffinud. Hoopis tema ise oli kotis elanud. Rentnikud oli ammugi hakanud üürimaksmisega venitama. Kuid Vanamees polnud ohumärkidest välja teinud. Enne kui pauk käes oli. Äsja oli ta kandnud lastele üle viimase raha. Eesti pangaarve oli tühi. Peas hakkas kerima must stsenaarium. Meelde tuli aasta 1992, kui raha pankrotti läinud panka kinni jäi. Stiglitzil oli õigus olnud. Maailmapangale ja valuutafondile ei saanud loota. Mitte rohkem kui Ukraina panganõunikule. Prostituudiga korralik rahvas leivakotti ei jaganud. Millega ta nüüd villaehitamist finantseerib? Hartšikueide ennustus hakkas siiski täide minema.

Ta kandis olukorrast Volodjale ette. Prorab läks õue suitsu tegema ja pärast kaebas peavalu. Kuid Vanamees ei tundnud halastust. Tema polnud ülemaailmses finantskriisis süüdi. Päästku nüüd prorab, mis päästa annab. Küsigu vend Vanjuhhalt, kui raha ei jätku. Maja nägi juba üsna kena välja. Eriti võrreldes selle peldikuga, mille Vanamees oli armeenlase käest lolli peaga ostnud. Töömeestel oli tulnud kogu majakarp seest tühjaks lõhkuda ja uuesti ehitada. Lahkuti siiski sõpradena. Lootuses ehitus lõpule viia, villa edukalt maha müüa ja koostööd jätkata. Muremõtete peletamiseks läks Vanamees teatrisse.

Seekordset loomingulist autoriekssklusiivi reklaamiti kui rahvakunstnik Jekaterina Vassiljeva antrepriisi. Etendus kandis pealkirja „Ma olin õnnelik". Just kui Vanamehe mõnitamiseks pandud. Aga vaevalt jõudis eakas näitlejanna lavale ilmuda, kui ta unustas nii ülemaailmse kriisi kui oma rahamured.

Vassiljeva esitas katkendeid Anna Snitkina päevikutest. Õnnetu naine, kes oli mehe mängukire tõttu laostunud ja viimases hädas emalt päritud väärtasjad panti viis, polnud keegi muu kui Dostojevski abikaasa ja masinakirjutaja. Päevikutekstide vahel kehastus näitlejanna Dostojevski naistegelasteks. Kord Raskolnikovi emaks, kord Sonja Marmeladovaks, kord Nastasja Filippovnaks. Peale tema olid laval veel meesnäitleja ja tšellist. Esimene mängis kirjanikku ennast, teine tšellot ja lisaks ka teenri ja muid pisirolle. Kollaaži liitis tervikuks Vassiljeva näitlejasarm. Lummatud publik jälgis sünget lugu hauavaikuses.

Neliteist aastat kurja geeniuse psühhoterrori all kannatanud, teatas leseks jäänud Anna Snitkina etenduse lõpuks: „Я была счастлива." Vaevalt leidus saalis kedagi, kes seda poleks uskunud.

Kodus ei tahtnud etenduse mõju lahtuda. Äkki pidigi selleks puupaljaks jääma ja kooselu piinu kannatama, et ennast lõpus õnnelikuna tunda? Marika hinges peitus samasugust enesehävituskirge nagu Nastasja Filippovnas. Võib-olla sellepärast armastaski ta „Idiooti" lugeda. Aga erinevalt Dostojevski naisest ei olnud Vanamees proovile vastu pidanud. Õrnad naised olid seest kõvad kui kivid. Mehel oli tugev ainult koor. Naine oli nagu virsik, mees nagu pähkel.

10.

Paari päeva pärast helistas Nadežda Pavlovna. Ärgu Vanamees muretsegu, asi on korda aetud. Ja andis telefoninumbri, millel helistada.

„Эти серьёзные люди," lisas Nadja iseäralikul toonil. Tänutäheks lubas Vanamees minna Nikitasse eestlasest vanamammi üheksakümne kolmandale sünnipäevale.

Number ei vastanud, kuid *tõsised inimesed* olidki enamasti hõivatud. Vanamees proovis uuesti ja uuesti, kuni sai ühenduse. Mõne päeva pärast kohtus ta Jalta miilitsajaoskonnas väiksemat kasvu erariides noormehega. See kuulas ta juttu ilma vähimatki

emotsiooni ilmutamata. Lõpuks mainis mokaotsast, et nende osakond tegeleb organiseeritud kuritegevusega. Siiski jäi kohtumisest mulje, et midagi võetakse ette.

Novembri keskel ütles üks rentnikest korteri üles. Teine lihtsalt ei maksnud üüri, vaid toitis ainult lubadustega. Pärast ülekandeid maksuametile jäi panga laenumakseks rahast puudu. Võis taotleda laenupuhkust, kuid see oleks ajutine leevendus. Vanamees arvutas välja, et koos krediidilimiidiga jätkub tal raha jaanuari lõpuni. Mis saab veebruarist ja märtsist? Millest laenu maksta? Millega lapsi toita? *Masu* oli jõudnud Vanameheni.

Seis oli murettekitavam kui aasta eest. Siis polnud laenukoormat ega majanduskriisi. Detsembris oli ta müünud Jevpatoria datša ja vaadanud lootusrikkalt tulevikku. Aga loodetud edusammude asemel oli järgnenud üks tagasilöök teise otsa.

Miks ei võiks mullune aastalõpu õnn korduda? Saaks jõuluks kojugi lennata. Ja lastele kinke osta. Ka emmel polevat midagi Vanamehe nägemise selle vastu. Krõõt tahtis minna Vändrasse sünnipäevale. Vanamees oli sel teemal pikalt Marikaga nõu pidanud. Nad ei kujutanud seal ettegi, kui põhjas nende issi näpud olid. Ei raatsinud hästi isegi Leenat ümmardada, kes nädalavahetusel Krimmi pidi saabuma. Seda naist ei tahaks küll kaotada.

Mingi rahaallikas tuli leida. Laenu vaevalt juurde antaks. Koreizi maja oli valmis saanud ja müüki pandud. Aga huvi selle vastu ei paistnud olevat. Maakler ütles, et turg seisab. Кризис! Selle sõnaga seletati nüüd kõike. Ja kes ostakski maja, mis paberite järgi oli garaaž, ehitatud ilma loata ja seisis ühe jalaga võõral maal? Maaeraldusprojekt oli saadetud Simferoopolist edasi Kiievisse. Krimmi autonoomne vabariik ei tohtinud ise otsustada, kas anda külakolkas sada ruutmeetrit aiamaad rendile või mitte. See oli Ukraina.

Millal paberid sealt ükskord tagasi jõuavad? Kas Kiiev rendilepingu üldse heaks kiidab? Ja kui kinnitabki, siis vaevalt seegi veel protsessi lõpp oli. Vanamees tundis ennast muinasjutu tegelasena, kes raiub aina uusi ja uusi lohepäid.

Kas peaks hakkama Eestis tööd otsima? Narvas eesti keelt õpetama? Jälle päevhaaval ennast võileiva eest müüma? Kesse vanameest üldse tööle võtta tahakski? Viiekümne viie aastane – ja ikka jalad õhus! Äkki pani ta oma Krimmi-afääriga puusse? Saatuslik valearvestus? Ta oli raskest seisust alati välja tulnud. Või oli globaalne majanduskriis midagi sellist, millest enam jagu ei saagi? Rahavahetajamutt oli talle turul öelnud, et tema ei karda. Tema ujub pärivoolu. Äkki Vanamees ei suudagi enam vee peal püsida? Rinnus oli mingi valulikkus tekkinud. Umbes südame kohas.

Sel õhtul vestlesid nad hirmudest. Leena leidis, et Vanamees on julge ja ettevõtlik. Seda näitavat ta tegevus Krimmis. Finantsdirektor uskus, et ta äriasjad laabuvad. Võib-olla veidi väiksema tuluga kui enne kriisi. Vanamees tunduski kohe endale tublimana, peaaegu tragina. Imelik, et Marika temas midagi head ei leidnud. Vanamees ei mäletanudki, et ta kodumaal millalgi kiita oleks saanud. Lapsepõlves ema käest viimati. Hiljem oli antud vaid mööda pead ja jalgu. Oli see Eesti omapära?

Ilmad läksid vähehaaval jahedamaks. Mäenõlvad tõmbusid kirjuks. Aedades tärkas värske rohi. Õhtuti krabistas vihma, aga hommikul pressis päike ennast läbi pilvede. Ja keskpäevaks, kui oli aeg minna meretretile, sinas selge taevas pea kohal. Vesi oli alles mõnuga ujutav. Eestis kiskus öösiti juba alla nulli. Õnnistatud paik oli see южный берег Крыма. Miks peakski inimene külmas ja märjas elama? Patriotismitundest? Ka siis, kui kodumaa on su välja praakinud?

Detsembri algus tuli nii soe, et mutid lösutasid rannas pesuväel. Aga Kiievis oli ilm ropp. Lennukid ei tõusnud õhku ja Leena jäi nädalavahetusel tulemata.

Pühapäeva hommikul ärkas Vanamees üles, külm higi otsaees. Mis siis, kui prorab mängib oma vanjuhhadega kokku? Müüvad

varastatud dokumentidega ta korteri ja maja maha. Kas notar võtaks sellist tehingut vormistada? Oli Jaltas tõesti kõik võimalik?

Vanamees langetas raske südamega otsuse. Apartement tuleb müüki panna. Kahju oli alles valmis saanud aadlipesast lahkuda, aga muud lahendust ei olnud. Arhitektihäärberil oli ka hunnik puudusi. Ja lõppude lõpuks võib ta seni Koreizis elada, kuni sellele ostja leiab. Maja või korter. Üks kahest tuli rahaks teha.

Vanamees vaatas päikesekullas merele ja mägedele. Kõige kaugema kaljunuki otsas seisis Pääsukese pesa. Võib-olla järgmise elaniku silmad võtavad sinnani välja. Kui Pristupa pilvelõhkujad enne seda kinni ei mata.

Ilm püsis soe kuni aasta lõpuni välja. Varem oli Vanamees peaaegu iga kuu kodumaale lennanud. Nüüd ei saanud ta enam jõulukski koju. Eestis oli maa viimasel hetkel valgeks läinud.

Aastalõpu film oli „Viimane tango Pariisis". Kõleda korteri põrandal vägistas Marlon Brando noore plika, kes ei suutnud tolle ilge tüübita elada. Omal ajal anaalseksi pärast skandaali põhjustanud jamps. Ükski naine nii arulagedalt ei käitunud. Või kui, siis ainult Brandoga.

Vanamees istus rongi ja sõitis Kiievisse uut aastat vastu võtma. Oma mõistliku finantsnõuniku juurde. See ukrainlanna oli juba Euroopasse jõudnud.

2009

1.

Inimene mõtleb, jumal juhib. Aasta tagasi oli Vanamees istunud räpases Jalta korteris, rüübanud seenetableti peale meega teed ja mõtisklenud, kus ta võiks aasta pärast omadega olla. Renoveeritud miljonivaatega apartemendis? Koreizi villa müügist saadud dollaripakid pangas? Lapsed terved ja kodused asjad korras? Käib iga päev ujumas ja tunneb elust rõõmu? Nii oli ta unistanud ja soovinud uuelt aastalt, et midagi halba ei juhtuks. Ei tema enda, laste ega maailmaga.

Ja kuidas oli läinud tegelikult? Maailm vaevles kriisis. Eestit rõhus masu. Kodus oli põrgu lahti. Rahad olid otsas. Võlakoorem kaelas. Ja inimene ei elanud mõnusas Krimmi vutlaris, vaid lamas võõras korteris Kiievi äärelinnas Dnepri jõe kaldal. Merekümbluse asemel valmistas nüüd rõõmu, kui suutis omal jalal kempsu komberdada ja potikaane üles tõsta. Kuigi seljas lõikas nagu noaga.

Igal hommikul jälgis Vanamees voodist, kuidas Leena põrandavaibal spagaati tegi, seejärel kapist kostüümi välja valis, näo peegli ees pähe tegi ja seni voodiserval kohvi jõi, kuni Makarõtš saabus, finantsdirektori tööle sõidutas ja invaliidi päevaks omapead jättis. Õhtul söötis Leena tal kõhu täis ja pidas siis oma kanadalasest eksmehega maratonkõnesid, mida voodi külge aheldatud Vanamees pealt pidi kuulama ja oma elupäästjale rõõmsat nägu tegema.

Selline oli tegelikkus. Muid tulemusi polnud ette näidata. Peale õppetunni, et õnn seisis õnnetuse puudumises. Kuidas oleks juba tahtnud Jaltasse sooja päikese paistele! Kiiev oli ju nii mõttetu koht elamiseks.

Aasta oli alanud normaalselt. Leena oli andnud oma parima, et ühine vana-aasta ärasaatmine meeldejäävaks muuta. Laual oli must kalamari, селёдка под шубой, olivier´ salat ja muu vene kulinaariaklassika. Perenaine oli pannud selga punase siidkleidi ja jalga auguga sukkpüksid. Oli varunud õhtutäiteks Jack Nicholsoni ja Keanu Reavesi duelli naiskirjaniku südame pärast, milles vana mees jäi võitjaks. Aga kõigele vaatamata kippus aeg venima nagu vana-aastaõhtul ikka. Isegi nii huvitava inimesega. Mis süvendas kahtlusi kooselu mõttekuses.

Kiievist oli Vanamees lennanud koju lapsi vaatama ja asju ajama. Võttis rentnikult korteri üle, pani maaklerid uut üürilist otsima ja lubas Krõõdal seal seni peatuda, kui sel linna asja peaks olema. Pärast kümneaastast tööpamist nägi üürikorter ikka veel hea välja. Marika oli oma ala meister, seda ei saanud salata. Käis lastega piljardit mängimas ja vedas nad raekotta kontserdile. Nemad teda Viru keskusesse šoppama. Kuid issi ei jäänud kuskil häbisse ega pidanud koonerdama. Viimases hädas oli tal meelde tulnud reserv, kuhu ta oli neli aastat iga kuu raha korjanud. Vanamees otsustas laste õppefondid käiku lasta. Nii ostis ta Laurale ja Krõõdale jõulukingid nende endi raha eest. Ja ise sai kevadeni hingetõmbeaega. Kolm-neli kuud vähemalt, kui Krõõda õpperaha ka hakkama panna. Elab talve üle ega peagi veel mustatööliseks hakkama. Väike ajapikendus enne lõplikku pankrotti.

Krõõt elas mitu päeva issi juures Suurpeal. Hiina turaka vahele õppisid nad paralleelsete sirgete tõestamist kõrvunurkade, lähinurkade ja veel mingite nurkade kaudu. Põhikooli matemaatikallal ajusid ragistades mõtles Vanamees finantsdirektorile, kes lahendas suurettevõtte rahandusküsimusi mängleva kergusega.

Talvevaheaja viimasel ööl vaatas ta rahulikult hingavat Krõõta, keda hommikul ootas jälle koolibuss. Magavad lapsed olid talle alati meeldinud. Vaene orvuke, kelle juurest isa oli jalga lasknud. Krimmis asus ainult Vanamehe keha. Hing elas ikka Eestis. Ja vaim hulkus mööda ilma ringi. Millal südametunnistus ta ükskord vabaks laseb?

Üheksandal jaanuaril ostis Vanamees kaks Viking Loto piletit ja asus teele. Vene ajal oli seda päeva kutsutud veriseks pühapäevaks. Peterburis tulistati sel päeval tsaari käsul meeleavaldajaid. Lennujaama bussi taga ajades ei pannud ta tähele, et Sossimäele oli liuväli tekkinud. Jalad kadusid alt, kott lendas käest ja Vanamees käis selja peale. Ei tea, miks seda asendit just kirjamargiga võrreldi.

Mõne aja pärast katsus ta ennast püsti ajada. Sai jalad kuidagimoodi alla ja püüdis edasi liikuda, kuigi selg lõi tuld välja ja kott tahtis käe otsast rebida. Vedas enese kuidagi Kiievi lennuki peale, kuid Krimmi rongini välja ei jõudnud. Jalakäijate tunneli trepil muutus valu väljakannatamatuks. Makarõtš sõidutas ta Oboloni linnajakku holdingufirma „Kosmos" finantsdirektori koju. Ja nüüd oli Leena voodi külge aheldatud, kuhu ta oli otsustanud uuel aastal mitte enam heita. Tahad jumalat naerma ajada, siis räägi talle oma plaanidest.

Kui valu ka neljandal päeval järele ei andnud, laskis Vanamees endale augu pähe rääkida. Leena sugulane töötas traumapunktis kirurgina. Lifti komberdades ja ennast autoistmele sokutades tundus arusaamatu, kuidasmoodi ta omal jalal Sossimäelt Dnepri äärde välja oli jõudnud.

„Старость не радость," muigas lühikeste varrukatega kitlis liharaiuja olemisega mees, kui oli röntgenipildilt neli murdunud ribi kokku lugenud. Ja pajatas siis kopsu vaakumpadjast, mida teravad ribiotsad armastasid katki torgata ja inimese elupäevi lõpetada.

Uue aasta kolm nädalat veetis Vanamees Ukraina pealinnas. Kanadalase XXXXL kittel seljas. Alanud oli kooselu Leenaga. Esialgu seisnes see küll elu taastamises, kuid Vanamehel polnud kahtlustki oma edaspidises monogaamias. Ainuüksi tänutundest elupäästja vastu ei saanud ta Leenat maha jätta ega talle haiget teha.

2.

Verise pühapäeva asemel loksus Vanamees Krimmi suunas Tartu rahu aastapäeval. Elu jätkus kolmenädalase katkestuse järel. Jaltas pidid olema vihmad, aga see oli juba ükskõik. Küll varsti näeb ka päikest, mida ta imelisel verandal võis talvelgi võtta.

Vanamees sõitis kupees kahekesi. Feodossiast pärit vanem naine lahendas laua taga ristsõnu. Ta oli käinud Kiievis tütrel abiks lapselapsi hoidmas. Sõitjaid oli vähe. Südatalv. Kriisiaeg. Kahtlane, kas suvekski Krimmi rahvast tuleb. Majaostjatest rääkimata. Üürikorter seisis samuti tühjalt.

Rong pidurdas ja Vanamehe suust kostis vaikne oie. Nii hädisena polnud ta ennast kunagi tundnud. Kui palju halba see aasta veelmõtles kaasa tuua, enne kui mõõt täis saab? Peab vist ikka viimse pennini paljaks jääma, enne kui põhi kätte jõuab. Oli see ta lihahimu, mille eest teda nüüd täie rauaga nuheldi?

Aga vaatamata valule, mis rongi nõksatustega seljast läbi käis, valdas Vanameest pääsemise tunne. Ta oli uuesti ellu ärkamas. Lihased olid küll armetult kõhetunud, kuid ta sai juba kõrvalise abita hakkama. Tuli elamisega iseseisvalt toime. Kui sügav sisu oli sõnal *liikumisvõime*!

Kupeekaaslane haaras osava liigutusega kummi ja kustutas valesti läinud sõna. Ka Vanamehel tuli alustada eluga otsast peale.

Arhitektivilla seisis omal kohal. Jumalannad katusel ei olnud talle selga pööranud. Sees lõhnas samuti vanaviisi. Vanamees sammus ettevaatlikult läbi pimeda koridori. Vanad armid säärekontidel näitasid samuti, et ta ei osanud ennast hoida. Kobas käega lukuauku otsida ja keeras ukse lahti. Vool oli alles. Lagi polnud läbi sadanud. Vargad ei olnud käinud. Korter vaatas vastu endises ilus. Oli vaid külm ja rõske. Vanamees lülitas radikad ja boileri sisse ning võttis ettevaatlikult diivanil istet. Tundus, nagu oleks terve igavik möödunud.

Sooja asemel hakkas levima kärsahaisu. Vanamees ajas enda uuesti jalule ja loivas esikusse. Elektrikilp ajas musta tossu välja. Kostis tuttavat raginat ja korkide lähedal välkusid sinised leegid. Prorabi pandud suuremast peakaitsmest polnud tolku. Soojal ajal polnud Vanamees viitsinud asja üle kontrollida. Elektrikütte võimsusega ei olnud üldse arvestatud. Kertši füüsikaõpetaja oli Volodja liiga kergelt läbi lasknud. Kilbist radiaatoriteni viivad peenikesed juhtmed asusid peene tapeedi all hoolikalt peidus. Vanamees oli tagasi Ukrainasse jõudnud.

Paari päeva pärast tuli päike välja ja küttis soojaks nii ilma kui korteri. Vanamees lõi aknad valla ja kooris enda paljaks. All kauguses sätendas meri. Valged pilved piilusid kaljude otsast. Mäed laskusid sakilise rannajoone poole. Aeg oli asuda taastama õnnelikku jõudeelu. Pandagu talle hauakirjaks: *Siin puhkab mees, kes ka eluajal muud ei teinud.*

Selg hakkas käies valutama, aga liikuda õues ilma mütsi ja kinnasteta oli vaimustav. Tõmmata pehmet õhku tervetesse kopsudesse. Täie rinnaga hingata küll veel ei saanud. Vanamees üritas isegi kummirihmasid sikutada, mis Aksel külas käies oli kinkinud. Selg väsis paari tõmbe järel ära, aga midagi andis siiski teha. Iga päevaga natuke rohkem. Piiskhaaval hakkas elujõud kehasse tagasi nõrguma. Vanamees rõõmustas, kui suutis endise kümne asemel kolm hädist korda lõuga tõmmata. Ja tolmuimeja käe otsas parandusse tassida. Iseseisvalt poes käia ja suure potitäie suppi keeta. Mitu söögikorda mureta. Elu hakkas uuesti ilusaks muutuma. Ja ühes sellega taastuma usk, et ta õnnetäht polnud veel kustunud. Nädalavahetusel pidi saabuma Leena. *What a wonderful world*, kinnitas ka Louis Armstrong piraatplaadilt.

„Veel on see imeline maailm minu," ütles Vanamees endale. Ja läks Jalta teatrisse vaatama komöödiat „Kuidas varastada miljon". Mis kahjuks oli asendatud filmiga „Nuga vees".

Õhtul ei tulnud uni. Vanamees asus lugema raamatut pealkirjaga „Õpi ennast tundma". Allahinnatud õpiku autor oli keegi Fontana, kes kirjutas elukäigu mõjust isiksuse omadustele. Vanamees leidis sealt huvitava väljendi: *põ*hjuseta ärevus.

Kas sai ärevus olla ilma põhjuseta? Näriv tunne, et asjad lähevad halvaks. Et mõne kuu pärast saavad rahad otsa. Ei suuda enam lapsi toita. Ega pangalaenu maksta. Aga maha müüa midagi ei õnnestu.

Maakler Irina oli teda hirmutanud Ukrainat ootava defoldiga. Mis pidi tähendama riigi pankrotti, grivna ja majanduse kokkukukkumist. Koos kinnisvarakrahhiga. Leena süvendas ta hirmu juttudega Obama leiutatud USA-Kanada-Mehhiko ühisrahast, mis kõik välismaal asuvad dollarid pidi ära nullima. Ainuke allesjäänud rentnik kinnitas, et on Ostap Bender ja saab hakkama, aga niristas vaid sente. Laura õppefond oli tühi, Krõõda oma oli veel varuks. Kas saabub enne kuskilt leevendus, kui maksud kõri hakkavad nöörima?

Oli see põhjuseta ärevus? Ja kui oli, siis kuidas sellest vastikust tundest vabaneda? See jäi Fontanale saladuseks. Võib-olla ta sellepärast oligi alla hinnatud.

Vastu ööd helistas Krõõt. Laps tahtis modellikooli astuda. Leidis õige aja raha küsida.

3.

Isamaakaitsjatele anti kolm vaba päeva, mis Leena veetis Krimmis. Aega tuli täita peamiselt tubaste tegevustega, sest vabariigi aastapäeval läks vihmale ja jäigi sadama. Õnneks kannatasid elektrijuhtmed ühe radiaatori välja. Leena ei pidanud oma armastust tulvil keha tekkide alla peitma. Kohvipauside ajal lohutas finantsdirektor, et kõik läheb hästi. Lahkudes jättis disketi filmiga, mida soovitas kindlasti vaadata. Ja lubas naistepäeval uuesti tulla.

Vanamees saatis oma elupäästja lennuki peale ja läks vaatama filmi „Naine on naine". Saalis istus kümmekond kinohuvilist. Seanss toimus, kuid ilmaasjata. Kas ei mõistnud Vanamees prantsuse filmikeelt või ei mõistnud režissöör Godard naisi.

„Angela, sa oled vastik," nähvas vägikaikaveost väsinud Emile. Ehkki polnud ise vähem kangekaelne.

„Ma ei ole vastik, ma olen naine!" vastas Angela.

Ajuvaba prantslanna kõrval olid Ukraina naised mõistlikkuse etaloniks. Leenaga eesotsas. Ka tema jäetud disketil polnud mingi sürrealistlik jamps. Ega isegi mitte romantiline armastuslugu.

Austraalia tõsielufilm kandis pealkirja „Secret" ja rääkis gravitatsioonijõust. Universaalsest kosmilisest seadusest, mida igaüks sai ära kasutada. Ärimees, kirikuisa, kirjanik ja sportlane jutustasid kordamööda edust, mida nad olid saavutanud tänu tollele külgetõmbejõule. Eesmärgid täitusid pärast seda, kui kosmiline magnetism oli rakendatud oma unelmate teenistusse. Kuid soovida tuli kõigest hingest. Kogu vaimujõu ja kirega pidi keskenduma seatud eesmärgile. Ennast säästmata selle nimel tegutseda. Kui tahtsid näiteks uut maja, siis oli kasulik mõne uhke häärberi pilt ajakirjast välja lõigata ja magamistoa seinale kleepida. Et igal hommikul meenuks, mille nimel pingutada. Kui soovisid rikkaks saada, siis oli hea voodi kohale rahatähed kleepida. Peaasi, et tahe oleks raudne ja ind ei raugeks.

Kuni ühel päeval juhtus ime. Kõiksus hakkas inimese soovidega kooskõlas tööle. Külgetõmbejõud tõi ihaldatud eesmärgi sulle kätte. Nii purunesid rekordid, sündisid bestsellerid, saabusid rahatšekid ja kirjutati välja orderid.

Jumal polnud midagi muud kui kosmiline energia, väitsid filmi autorid. Aga džinn, kes su soovid täitis, olid sa ise. Palu iseendalt! Keskendu positiivsele. Kujutle, et oled oma sooviga üks. Kui mõtled negatiivselt, tõmbad ligi halba. Oled õnnelik ja rõõmus - tõmbad ligi positiivset. Alusta tänutundest. Ole tänulik selle hea eest, mis sul on. Ja keskendu sellele, mida tahad. Konkretiseeri oma soov. Ela koos sellega, nagu oleks ta sul juba käes. See, mis sa oled, on su eilse päeva seis. Täna hakka selleks, kelleks sa tahad saada. Terveks, rikkaks, ilusaks, nooreks... Ja kõiksus asub töötama sinuga unisoonis.

Akna taga hakkas valgeks tõmbuma. Kostis esimese bussi mürin. Vanamees oli nõukogude kooliõpetaja poeg. Müstika oli talle võõras. Ta ei hakanud dollarikotiga onklit diivani kohale kleepima.

„Müün Koreizi maja maha," ütles ta valjusti. *„Usun seda ja olen tänulik, et nii see läheb."*

Mõne päeva pärast teatas maakler, et tal on klient. See polnud küll huvitatud Koreizi maja, vaid Jalta korteri ostmisest. Irina lubas tulla varsti apartementi üle vaatama. Esialgu veel ilma ostjata, hoopiski целенаправленно приставать. Uus armuafäär ähvardas pihta hakata. Aga selles küll Vanamees süüdi polnud. Gravitatsioonijõud oli väheke eksinud. Tõmbas ostja asemel ligi hoopis maakleri. Või oli hoopis see Vanamehe tegelik elueesmärk, millele ta oma kire ja jõu suunas?

Lõpuks näidati Jalta teatris ka head filmi. See oli mustvalge ja sama vana kui Vanamees ise. Inglise kroonprintsess ja Ameerika ajakirjanik kohtusid juhuslikult Roomas. Mõlemad varjasid oma nime, ametit ja kavatsusi, kuid see ei takistanud neil teineteisesse armuda. Oma riiklike kohustuste eest põgenenud ja Scotland Yardiga taga otsitava printsessi seiklused võtsid Igaveses Linnas üha pöörasemaid tuure. Kuid ühepäevane vabadus lõppes kuhugi välja jõudmata. Kuningliku kõrguse pressikonverentsil teadsid mõlemad armastajad taas oma kohta. Filmi nimi oli „Puhkus Roomas".

Vanamehel hakkas ähmaselt koitma, et sellist pealkirja oli ta lapsepõlves kinokuulutustel näinud. Küllap taheti nõukogude inimestele näidata kapitalistliku klassiühiskonna ületamatuid sotsiaalseid barjääre, mis inimeste õnne purustasid. Žanrilt oli tegemist komöödia ja sisult seiklusfilmiga, aga kinokülastaja lahkus Tšehhovi teatrist erutatult. Võib-olla oli see Gregory Pecki särav osatäitmine, mis talle hinge läks. Aga võib-olla meenutas õrn ja habras Audrey Hepburn talle kedagi teist. Igatahes oli Vanamehel tunne, nagu oleks ta ise Roomas printsessi leidnud ja uuesti kaotanud.

4.

Naistepäeva eelõhtul kukkus Jaltas lund sadama. Lumeräitsakad liuglesid lahtise akna tagant mööda paksu pilvena, nagu oleks keegi üleval kotisuu avanud. Mõned helbed hõljusid tuppa ja sulasid parketil veetilgakesteks. Samal ajal kõrvetas päike rinda. Lumi ei tulnudki taevast. Seda kandis tuul mägedest ja puistas linna kohal laiali. Viimaks kadus ka päike valge vati sisse.

Talv oli vallutanud kogu Euroopa. Leena istus lumme mattunud Kiievis ummikus, nii et jäi lennukist maha. Ja parem oligi. Nii oli kergem lõppu teha. Kui näotu see ka polnud. Vanamees ei kavatsenud ennast enam kellegagi siduda. Olgugi see naine parim kõigist võimalikest ahelatest. Ja Vanamehest äärmiselt alatu oma elupäästja lootusi petta. Aga mida kauem see pettus kestis, seda inetumaks asi läks. Leena enda jäetud filmis õpetati tegema seda, mida süda soovib. Ja Vanamehe hing ihkas vabadust. Kaks perekonda ja kolmkümmend aastat teenistust oli piisav. Isegi tsaariarmees teeniti viis aastat vähem. Vanamees enam kooseluks ei kõlvanud. *Nobody's perfect!* öeldi filmis „Džässis ainult tüdrukud".

Vanamees teatas, et ei oota Leenat enam külla. Hea meelega oleks õhtul kinno läinud, aga teatris oli etendus. Schilleri „Salakavalus ja armastus" .

Eestis värviti mune. Krimmis saabusid *juudi kutškad*, mis tõid alati kaasa halva ilma. Anna oli saatnud isale muusikalise õnnitluse. Naabrinaine Tatjana, kes oli katoliiklane, kinkis Vanamehele pajuoksa ja värvitud muna. Maša andis majauksel talle postikviitungi. Teda ootas pakk Kiievist. Lõpuks ometi olid ta maapaberid läbi vaadatud.

Ukrtelekomis täidetud tuludeklaratsiooni järgi tuli Vanamehel tasuda kakskümmend tuhat krooni tulumaksu. Õnneks alles esimeseks oktoobriks. Ta käis meretretil, tõi ära postipaki ja jalutas läbi inimtühja pargi koju. Pistis nahka viimase kalasupi, ajas ära habeme, pesi puhtaks kahtlased kohad ja läks bussi vastu.

Maakler Irina saabus korterit vaatama täies sõjamaalingus. Ostja pidi olema nooremapoolne naine Džankoist. See väike linn Krimmi põhjaosas oli tähtis raudteesõlm. Džankoist suunati suvitajate massid mööda poolsaart laiali. Ida suunas Feodossiasse, lääne poole Jevpatoriasse, Simferoopoli kaudu lõunarannikule ja Sevastoopolisse. Vanamees oli seda raudteeasulatele iseloomulikku korralagedust rööbaste rägastiku, kaarjate depoode, tarastatud laoplatside ja kulunud korrusmajadega sageli pidanud rongiaknast vahtima.

Kust võis sellises kohas elav noor naine võtta raha, et Jaltas korter osta? Asi tundus kahtlane. Vanamees pidi kõvemini pingutama, et kosmos temaga kaasa mängima hakkaks.

Irina oli sümpaatne naine, aga õhtu jäi maakleri kohtumiseks kliendiga. Ainult süda hakkas ärajoodud konjakist läikima. Lohutas vaid see, et Džankoi pidavat lähemal ajal raha kokku saama. Irina tahtis, et talle võtmed jäetaks, kui Vanamees ära peab sõitma. Ja hoiatas lahkudes, et ostja võib veel ümber mõtelda, kui tema pakutava hinnaga ei lepita.

Postipakis oli maapaberite asemel mingi brošüür. Masinakirjalehtedest kokku köidetud. Esilehel pealkiri „Nii sündis armastus". Sees oli Vanamehe kirjavahetus Leenaga. Nende tutvuse algusest kuni kohtumiseni Kiievi vaksalis. Finantsdirektoril oli romantiku hing. Õhtune Hitchcocki film „Rear Window" pani kahtlema, kas ikka maksab Irinale korterivõtmeid jätta. Vanamees oli juba piisavalt kaua Krimmis elanud.

Juudi kutškad said läbi. Saabusid ilusad soojad päevad. Linn oli alõtšaõitest valge. Linnulaul ei lõppenud hilise õhtuni. Pilved püsisid ainult Ai Petri otsas ja Vanamehe pea kohal. Maailm kokku ei kukkunud. Ukraina pankrotti ei läinud. Dollarid käibelt ei kadunud. Aga Vanameheni need ei jõudnud. Tal oli järel veel sada viiskümmend eurot ja viis tuhat krooni. Krõõda õppefond hakkas tühjaks saama. Arved ootasid tasumist ja maksud maksmist. Veel kaks maaklerit, Vladimir ja Ženja, olid tööle rakendatud.

Vanamees pani iga nädal kuulutusi lehtedesse. Üks kohalik noorpaar saabus maja vaatama, aga neil polnud pooltki raha välja käia. Moskvalanna tutvustesaidilt tundis korteri vastu huvi. Käis ka naine Austriast, lubas koos mehe ja arhitektiga tagasi tulla ja kadus. Donetski söeärikad olid näinud korteri fotosid ja pidid maakleri sõnul olema kindlad võtjad. Aga puhkes äike koos paduvihmaga ja ostjad jäid tulemata.

Ka Džankoi rikast kosilast ei ilmunud välja. Kauples ainult hinda alla. Nagu oleks tundnud, et müüja on väljapääsmatus olukorras. Irina jutu järgi elas naine hoopis Türgis, kus pidas koos mehega Vahemere ääres hotelli või koguni hotellikompleksi. Üksnes pärit oli ta Džankoist, mis seletas ka unistust Jaltas korterit omada. Ukrainas leidus hulgaliselt Roksolanasid, kes rikastele türklastele mehele läksid, abikaasat tolle elupäevade lõpuni lüpsid ja lõpuks varanduse pärisid. Kuid Vanamees polnud ju Türgi sultan, keda tuli ilmtingimata paljaks koorida. Krimmis võiksid ikka ristiinimeste kombed kehtida. Niigi saabus iga päev halbu uudiseid.

Euro oli hakanud langema. Grivnad olid vahetuspunktidest otsa lõppenud. Ekspeaminister Kasjanov ennustas Venemaal revolutsiooni, mis lööks viimastelgi ostjatel jalad alt. Eestis jätkus masu. Kuuesaja viiekümnest tuhandest tööealisest inimesest võis sada tuhat jääda ilma tööta. Vanamehel avaneb varsti võimalus seda töötute armeed täiendada. Kuu aja pärast on tal näpud põhjas ja pankrot majas. Kriisikäitumine? Variant B? Albu kaheksaklassiline kool otsis direktorit. Nadežda Pavlovna vedas Vanamehe mingile võrkturustuse presentatsioonile. Kas tõesti peab millegi nii jubedaga tegelema hakkama? Eesti riigiametnik oli nimetanud majanduskriisi harvendusraideks. Vanamees oli ise enda juurtega välja rebinud.

Esimesel aprillil saabus maksuameti teatis. Tulu- ja sotsmaksu kokku tuli tasuda kuuskümmend üks tuhat krooni. Kolm korda rohkem, kui Vanamees ise oli arvestanud. Mis pagana matemaatika see selline oli? Enam polnud ka finantsdirektorit,

kellelt küsida. Võib-olla oskaks maksumaksjate liit maksuameti aprillinalja seletada? Kui ta sügiseks midagi müüdud ei saa, saabub kindel pankrot. Oli see põhjuseta ärevus?

Vanamees otsis lohutust kultuurses Jaltas. Tšehhovi lugemistel esitati Anton Pavlovitši lühinalju nagu igal aastal. Kirovi nimelises sanatooriumis toimus muusikafestival „Krimmi kevad". Kulunud ja tolmune saal nägi välja nagu kooliaula nõukogude ajal. Sümfooniaorkestrit juhatas habemik akordionist. Viiuldajas ja tšellomängijas tundis Vanamees ära naised, kes õhtuti mängisid rannapromenaadil.

Kava oli päris huvitav, eriti Schnittke, kuid laste klapptoolidega kolistamine käis muusikast üle. Vana, aga kobe naisgünekoloog, kes istus Vanamehe kõrval, pooldas kasvatuses kehalisi karistusviise. Kõrvalsaalis käisid samal ajal... tantsukursused! Ribide murdmisest sai kolm kuud, aga selg oli ikka kehvavõitu.

Pärast kontserti käis Vanamees kingaparanduses ja juuksuris, pani ajalehte „Jalta KiK" uue kuulutuse ja ostis turult juurvilja. Tutvumissaidil avaldas kakskümmend kolm naist soovi temaga suhelda. Kahekümne üheksa aastane Aljona Ivano-Frankovskist kirjutas, et mehe vanus pole tähtis. Kõige ahvatlevam tundus Jevpatoria lähedal elav Oksana. Ka maakler Irina tahtis tulla saamata jäänud *nežnosti* järele. Aga Vanamees ütles kõigile ära. Naine oli praegu liigne luksus. Üle veerandi aastast sai läbi. Kas tõesti ei leidunud ühtegi arenenud ilumeelega inimest, kes sooviks Jaltas korterit osta?

Õhtupoolikul helistas Krõõt, kel oli *tõsine jutt*. Emmele oli koostatud väärteoprotokoll. Joobeseisundis avalikus kohas viibimise eest. Lapsel endal tuli füüsika „kaks".

Vanamees läks rahustuseks vaatama „Rohelist miili". Nii kutsuti Ameerika vanglas surmamõistetu viimast teekonda elektritoolile.

Südaöösel helistas Marika. Kamandagu Vanamees ise laps magama. Tüli oli jälle majas. Krõõt oli linnakorteris neli päeva sõpradega pidutsenud. Kuni naabrid Marikale kaebasid.

Kui palju halba pidi veel sündima, enne kui ta patud tasutud saavad?

Poolunes viirastus Vanamehele, kuidas ilge vangivalvur, näol võigas irve ja sülg suunurgas, sokutas teda elektritoolile. Mismoodi see käib, kui inimesed hulluks lähevad?

5.

Kevadest sai kiiresti suvi. Veesurve muutus nõrgaks. Pärast nõude pesemist haisesid näpud kloori järgi. Jalta linnavalitsus teatas, et vesi on tervisele ohutu. Soovitati enne tarvitamist seista lasta, kuni kloor ära aurab. Massandra rand oli ülerahvastatud. Meres ulpisid meduusiparved. Tervisetrett ei pakkunud enam mõnu, vaid tundus tüütu kohustusena.

Vanamees käis ukrtelekomis õnnitlemas Krõõta, kes sai neliteist. Marika teatas, et kõik on kontrolli all. Linnakorteris polnud midagi hullu juhtunud. Laps oli nutnud ja andeks palunud. Krõõt kirjutas, et tahab teha emadepäeva üllatust. Minna kahekesi Pirita spaasse, sest *emme on nii üksik*. Isegi kõige vaesem isa ei keelduks nii õilsaks teoks lapsele raha andmast. Järgmisel päeval teatas Laura, et Krõõt oli vehkinud ta jope sisse. Laura ise oli kirjutanud uurimustöö „Narkootikumide seosest noorte subkultuuridega". Küsis, kas Vanamees ei tahaks seda lugeda.

Kaks last olid erinevad nagu öö ja päev. Laura oli sündinud keerulistes oludes enneaegsena. Vanamees kõikus siis Marika ja vana perekonna vahel. Raseduse ajal oli valitsenud üpris närviline õhkkond. Krõõt kasvas maakodus looduse rüpes, emme ja issi mõlemad lapse päralt. Laura sai kõigega mängeldes hakkama, Krõõt koperdas vaevaliselt üle kivide ja kändude. Või oli kodune atmosfäär algusest peale mürgine, mis lapse arengule halvasti mõjus? Elu oli täis mõistatusi.

Vanamees lubas kirjutada Laurale rètsensiooni ja kandis üle tuhat krooni jope ostmiseks. Ka suured lapsed olid tublid. Anna ja Aksel olid teinud korda vanaema haua ja tellinud ka hauakivi. Ärevaks tegi vaid see, et Aksel valmistus minema Afganistani missioonile. Nagu Vanamehel muresid veel vähe oleks! Kutsus isa lahkumisõhtule üllatuskülaliseks. Ainult Astridil polnud tittede ja loomade kõrvalt mahti kirjutada.

Linnast tagasi kodu poole vantsides mõtiskles Vanamees, kumb on vastikum, kas koerte sitahunnikud või inimeste ropendamine. Kuidas oleks tahtnud puhtasse Eestisse! Jalgrattaga valgetel öödel ringi lasta. Vabaõhuetendusi nautida. Minna muretult, kingitustega lastele ja lastelastele. Aga elu ei hoolinud inimese soovidest. Kosmilise magnetismi asemel tegutsesid hoopis tõukejõud. Pärnus oli juunikuu sademetenorm juba täis. EMT oli kinni pannud Vanamehe telefoninumbri. Peale maksuameti jäi ta võlgu ka panga ees. Maakler teatas, et klient pidas hinda kõrgeks. Teine oli ostnud midagi muud ega andnud isegi teada. Maapaberid vindusid endiselt. Tuhat allkirja oli koos, sada oli veel puudu. Selleks, et saada sada ruutmeetrit aiamaad rendile. Kolm aastat sai varsti täis. See oli Ukraina.

Õnneks ootab õhtul Vanameest väike lohutus. Jalta teatris oli „Sabrina". Audrey Hepburni ja Humphry Bogartiga. Maailma filmikunsti šedöövrid aitasid elu korraks unustada.

Kartulid hakkasid pehmeks saama, kui helistas Krõõt. Küsis kolm tuhat krooni klassiga Saaremaale minekuks. Vanamees vastas, et jope raha jääb tal puudu. Krõõt saatis sõnumi, et terve pere on tema vastu.

Lohutus jäi ära, sest Vanamees oli ainuke kinokülastaja. Rahvas kuulas promenaadil festivali „Великое Русское слово" raames estraadikontserti. Vanamees läks ukrtelekomi, aga internetti polnud. Iga katse andis vastuseks *errori*. Kogu elu tundus suur error.

Uus päev algas telefonikõnega. Laura teatas, et Krõõt oli talt läpaka sisse vehkinud. Lubas anda asja politseisse. Nii ajasid õed nüüd omavahel asju. Emmega spaasse minek ja Saaremaa ekskursioon olid väljamõeldised. Selleks, et raha välja petta.

Lapsed olid hakanud isaga rohkem suhtlema. Nõnda jõudis aasta poole peale.

6.

Juuli keskel maandus Simferoopolis lennuk Istanbulist. Pardal Džankoi koos eurode ja dollaritega, mis ta oma türklase tagant kümne aastaga sisse oli vehkinud. Nagu ta oli maaklerile uhkusega teatanud.

Vanamees asus tõendeid kokku ajama ja notari kontorisse toimetama. Selleks, et сделка saaks aset leida, oli tarvis hankida erinevatest instantsidest üheksa dokumenti. Esimeseks pähkliks osutus abielulahutuse tunnistus, mis tuli tõlkida ukraina keelde. Kust leida Krimmis ametlik tõlk, kes oskaks nii eesti kui ukraina keelt? Järgmiseks oli справка selle kohta, et Vanamehe korterisse ei ole ühtegi alaealist sisse kirjutatud.

Прописка ehk sissekirjutus oli tempel nõukogude kodaniku passis koos tema alalise elukoha aadressiga. Ukrainas kehtis endiselt sama süsteem. Kuid Vanamees oli ju välismaalane, kelle elukoht ei saanudki olla Krimmis. Järelikult ei võinud olla passilauas ka andmeid ei tema ega ta laste kohta. Olgu need neliteist või nelikümmend aastat vanad. Aga tõendit oli vaja.

Passilauda viis miilitsahoovist eraldi sissepääs, mille juures tungles rahvamass. Vanamees rääkis õues suitsu teinud mundrimehele oma loo ära. See võttis ta passi ja kadus kellegagi konsulteerima. Tagasi tulles küsis tõendi eest kaks tuhat grivnat. Vanamees läks passilaua ukse taha sappa. Kui ta vastu õhtut löögile pääses, heitis passilaua ülem pilgu passi ja keeldus tõendit väljastamast. See oli Ukraina.

Vanamehel läks korda välja selgitada, et arhitektivilla seisis Ukraina kaitseministeeriumi bilansis. Sanatooriumi raamatupidamise andmetel oli korpuse nr 7 korteri nr 107 elanikul Koroljovil võlgnevus viimase seitsme aasta eest. Korter oli erastatud. Maja lagunes igast otsast. Remonti polnud tehtud aastakümneid. Kütet ega sooja vett ei olnud. Aga elanikud pidid iga kuu maksma sanatooriumile *kvartplatat*.

Vanamehele kirjutati välja arve kolm tuhat ükssada neli grivnat ja seitseteist kopikat. Maksa ära või jääb *spravka* saamata. Vanamehele korteri müünud Koroljov oli miilitsas odavama tõendiga pääsenud.

Anda viimased rahad ära mingi mõttetu paberi eest? Aga mis siis, kui tehing katki jääb? Laste elatisraha päev lähenes. Võlad olid kasvanud saja kolmekümne tuhande kroonini.

Südames torkis. Tuli minna ujuma ja võimlema.

Õhtul saabus ukse taha prõmmima naabri-Tanja. Koos kahe purjus jurakaga, kes nõudsid kahjutasu viimase veeuputuse eest.

Otsustava päeva hommikul käis Vanamees naabrid läbi ja palus pesu akende taha mitte riputada. Kräunuvatest kassidest, purjus naabritest ja muudest peletavatest asjaoludest võis päästa ainult hea õnn. Õnneks hakkas vihma sadama. Vanamees istus koos maakler Irinaga mingi zabegalovka katuse all ja ootas ostjat. Vihm kasvas üle paduks. Ливень kestis kaks tundi.

Džankoi oli umbes kolmekümne viie aastane suure kondiga tüdruk, kes oma laia jutuga meenutas Jalta turueitesid. Korter vaimustas teda veelgi rohkem kui piltide peal. Eriti hinna juures, mille ta oli välja kaubelnud. Sellegipoolest leidis ta, mille kallal viriseda, ja üritas veel kaks tuhat dollarit alla tingida. Lõpuks teatas, et viimane raha jõuab kohale pühapäeval, mistõttu tehing saab toimuda esmaspäeval. Arutles, kas võtta koos mööbliga või ilma, ja jättis müüja veel kaheks päevaks kudema.

Vanamees tundis, et jõuvarud hakkavad otsa lõppema. Niigi saab sularaha pakkidega toimetamine olema küllalt närvesöövv. Notari deposiiti ei tuntud. Pangaplika oli nõus rahatähtede ehtsust kontrollima. Kuid ostja ei anna ju raha enne käest, kui lepingul allkirjad all. Aga kuidas sa annad allkirja, kui raha saamata? Kus oli garantii, et Džankoi oma türklasele lisaks veel teist vanameest ei kavatsenud haneks tõmmata?

Maakler Irina muigas Vanamehe hirmude peale. Notari sisetunne ütles, et tehingut ei toimu.

7.

Õhtuks oli Vanamees omadega läbi. Kuid rahu ta ei saanud. Džankoi ei andnud aega asjugi ära viia, vaid tahtis uude korterisse kohe ööbima tulla. Vanamees loovutas diivanvoodi ja kolis ise madratsiga kööki põrandale.

Maja hääled vaibusid ajapikku. Ka õues jäi vaikseks. Koerakirbud magasid või olid hinge heitnud. Sääski tuule tõttu ei olnud. Isegi kassid pidasid kaklemisega vahet. Suitsuhaisu tuppa ei imbunud. Lagi läbi tilkuma ei hakanud. Vanamees pööras iga natukeses aja tagant külge. Kõva põrand andis kontidele tunda. Aga see ei tähendanud enam midagi.

Paistis, et öö saab õnnelikult mööda. Kuid vastu hommikut saabus koju naabri-Tanja koos suurema purjus jõuguga. Vanamees kuulas õudusega alt kostvat lärmi. Lõpuks viidi keegi kiirabiga ära. Poole seitsme paiku hakkas Maša akna all vaheldumisi koera Pussikut ja meest Viktorit hõikama. Et keegi talle toast ämbri tooks. Mida küll Džankoi oma uuest elupaigast arvata võis?

Õnneks olid Vanamehel türklase eurod ja dollarid juba pangaseifi tallele pandud. Lepingus polnud ka sellist punkti, et müüja oleks pidanud ostjat objektil esinevatest varjatud puudustest eelnevalt teavitama. Vanamees oli Roksolanale omakorda tünga teinud.

Kahjuga kauplemisest jäi suhu mõru maitse, aga mis parata. Кризис! Masu võttis kõigilt matti. Irina sõnul müüdi Miamis,

Londonis ja Vahemere ääres kinnisvara sama hinnaga kui Krimmis. Vanamees pidi õnne tänama, et Džankoi unistus Jalta korterist ta kriisirataste alt välja tiris. Suurem osa rahast tuli küll pangale ära anda, kuid siiski oli hea tunne olla lähemaks paariks aastaks kindlustatud. Nüüd oli tal, millest makse maksta, lapsi toita ja ise elada. Arhitektivilla kahtlased omandisuhted ja sanatooriumi bürokraatia võis ära unustada. Võidud kaalusid kaotuse üles. Hirm tuleviku ees kadus ja muretu elu Krimmis sai jätkuda. Soovi korral võib külalisigi kutsuda. Või ise reisima minna. Lõppude lõpuks oli Vanamees üle aasta oma renoveeritud korteris elada saanud. Ega jäänud nüüdki lageda taeva alla. Koreizis seisis tal kena maja, kuhu Jaltast üle kolida.

„Püsime veel sadulas, härrased!" ütles Vanamees küünlajalgu kotti toppides.

Isegi lagedaks tehtult nägi ta apartement kena välja. Kahju, et Marika seda ei näinud. Aga olgu see Vanamehele õpetuseks! Ei mingeid uisapäisa investeerimisi enam! Ega viimse kopikani ehitamist.

Järgmisel päeval viis ta läbi kolimismaratoni ja andis õhtul võtmed maaklerile. Arhitektuurimälestis Jakob Sverdlovi tänavas võis ilma temata edasi laguneda. Kui Vanamees aiaväravast välja astus, laskis kajakas jumalanna peas parastavat naeru.

8.

Nii sai Vanamehest elanik majas, mille ta oli ehitanud müügiks, mis paberite järgi oli garaaž, kuhu ei saanud kedagi sisse kirjutada, ja mis ühe jalaga seisis maatükil, mis kuulus riigile. Kuid elada ei keelanud seal keegi. Isegi nimi oli selliste eluasemete jaoks välja mõeldud. Жилой гараж. Kolme- ja neljakordseid, mere ääres koguni viiekorruselisi elugaraaže oli Krimmi lõunarannik täis. Ukraina oli vaba maa, kus igaüks võis endale nööbi osta ja selle külge nii suure pintsaku õmmelda, kui ise tahtis. Vanamees sai nüüd järele proovida, kuidas prorabi maitse järgi välja lõigatud ja võõra jaoks õmmeldud kuub talle endale selga passib.

Kollasest *rakušnjakist* laotud, helehalliks krohvitud seintega *La Paloma Blanca del Koreiz* asetses Ai Petri kaljumassiivi jalamil. Maja seisis tänava ääres, aga varingute vastu püstitatud kõrgel müüril, ning oli ümbritsetud väikese õuega, mida piiras kahemeetrine raudvarbadest tara. Sissetungija oleks pidanud võtma ette kindluse vallutamise operatsiooni. *My home is my castle.* Trellidega uut kodu vanglaks muuta polnud tarvis. Mis seal vahet, kummal pool aknaid trellid asusid. Vaade avanes ainult lõunakaarde, mere ja asula suunas. Maja põhjapoolne külg seisis vastu kaljut. Sisse pääses kolmandalt korruselt läbi garaaži või esimeselt aia kaudu.

Alt tulles jõudsid kõigepealt avarasse eeskotta, kust viis uks kööki ja sealt läbi võlvkaare söögituppa. Teisele korrusele oli Volodja paigutanud elutoa ehk зала, kitsavõitu magamistoa ja sellest ruumikama vannitoa suuremõõtmelise, aga väikesemahulise hiina vanniga. Toad olid väikesed ja madalate lagedega, mis pärast Jalta arhitektivillat mõjus ahistavalt. Kuid see polnud prorabi süü, vaid hartšiku pärand.

Korruseid ühendas kitsas ja järsk metalltrepp, mis köögist toidukandikuga üles tulles nõudis osavust. Astmed kõmisesid nagu õudusfilmis katakombi laskudes. Odavad pabertapeedid ja plastikliistud tahtsid silmale harjumist. Vaid kitsukesest vaheruumist magamistoa ja vannitoa vahel vaatasid vastu arhitektivilla lossitapeedid, mille varurulli Volodja oli ära kasutanud.

Esimene mulje uuest kodust sai nigelavõitu. Aga süüdistada polnud kedagi. Vanamees oli andnud prorabile vähe raha ja vabad käed oma maitse järgi sisekujunduseks. Potentsiaalne majaostja oli ju tõenäoliselt samasuguse maitsega nagu Volodja isegi. Kesse oskas arvata, et Vanamees ise siin elama peab hakkama?

Kuid elugaraaži miinused ununesid paugupealt, piisas vaid trepist üles kolmandale korrusele tõusta. Veranda kaks klaasseina

pakkusid saja kaheksakümne kraadise vaate teispool teed laiuvatele parkidele ja küpressisaludele, mille sisse uppus paar väikest maja. Rohelise vööndi taga laius ääretu veteväli sinitaevaga tema kohal. Jalta korteri miljonivaade kahvatus Koreizi jumaliku panoraami kõrval.

Verandalt viis uks garaaži ja sealt laiad rauduksed hoovi, kus paiknesid naabrite elugaraažid ja pesti autosid. Selline oli Vanamehe uus kodu, mille katusel kasvatas rahvasaadik Mažuga viinamarju.

Majaomanik pikutas selili äsja kokku pandud laias voodis, mis haises alles värvi järele, kuulas tänavalt kostvat kära ja mõtles, mida edasi teha. Kutsuks kellegi külla jumalikku vaadet imetlema? Elamine oli ehitajatest ropult must. Soolaleivalised pidid ootama. Aga maja kasima hakata ei olnud aega, sest kõigepealt tuli sõita raha pesema.

Pärast tehingut selgus, et euro- ja dollaripakkidega polnud sugugi lihtne ringi käia. Lastele oli tarvis saata elamisraha, aga ülekannet ei saanud teha. Ükski pank ei nõustunud valuutat vastu võtma, sest Vanamees ei suutnud tõestada raha ausat päritolu. Müügilepingus seisis hind ju grivnades. Vanamehe tollideklaratsioonid, mis kinnitasid valuutaga riiki sisenemist, tõendiks ei kõlvanud. Templid passis näitasid, et Vanamees oli vahepeal Ukrainast lahkunud, mis muutis vanad tollideklaratsioonid kehtetuks. Tal oli nüüd hunnik illegaalset raha, mida ta ei saanud kasutada. Ukraina keskpank, kes oma tarkade nõunike soovitusel pidas võitlust musta rahaga, sundis inimest raha pesema.

Üks variant oli sõita Lvovi, minna seal üle piiri ja teha pangaülekanne Poolas. Kuid palavas rongis kaks ööpäeva läbi Ukraina loksuda tundus veelgi vaevarikkam kui koju lennata. Vanamehel tuli parem mõte.

Järgmine öö tuli veeta bussis, mis sõidutas ta Ukraina edelanurka. Vaevalt sai vanemat sorti „Scania" üle Moldaavia piiri veereda, kui Vanamees palus peatust. Astus bussist maha ja sammus tagasi Ukrainasse. Püstitades arvatavasti Moldaavia külastamise kiirusrekordi. Paariminutilise visiidi tulemuseks oli tal passis neli sama kuupäevaga templit (Ukrainast välja, Moldaaviasse sisse, Moldaaviast välja, Ukrainasse sisse). Auhinnaks aga värske tollideklaratsioon valuutaga riiki sisenemise kohta. Vanamees võis puhta südamega tagasi Krimmi sõita. Ta oli Ukraina riigipanga silmis oma raha legaliseerinud.

Голь на выдумки хитра, nagu armastas öelda Vanamehe uus tuttav, Koreizi majavalitsuse santehnik Vitja, kui oli midagi põlve otsas valmis nikerdanud. Paljasjalgne on nutikas välja mõtlema.

Pärast lastele elamise ja Viru folgi piletite raha ülekannet üritas Vanamees veel külmkappi osta ja kõrgel künkal asuvat „Jyski" mööblipoodi külastada, kuid hindas oma jõudu üle. Viimasel etapil jäi ta bussis püstijalu tukkuma. Aga kõik oli jälle hästi. Kui mitte arvestada viitsadat krooni, mis Krõõt emme rahakotist sisse oli vehkinud. Puberteediea kriis kulges raskelt.

Järgmised päevad kulusid elamise sisse seadmiseks. Läks tarvis uskumatu arv kõiksugu vidinaid, et kõige elementaarsemadki mugavused kodus olemas oleksid. Uksemattidest ja põrandapesuharjast kuni öökapi, vannitoanagide ja pikendusjuhtmeni. Luksuskaupadest ostis Vanamees MP3 piraatplaadi Bee Gees'i repertuaariga. Rahamees võis seda endale lubada. Võib soovi korral isegi kunstikogujaks hakata, millega odavate pabertapeetidega kaetud seinu kaunistada.

Vanamees oli Jaltas ühele maalile ammugi hammast ihunud. See rippus igal õhtul väljas Puškini bulvari ääres peetaval kunstilaadal ja torkas silma ohtrate klantspiltide keskel, mis kujutasid vastu kaljusid pekslevaid tormilaineid või Gursufi vanu agulitänavaid. Maali müütas kõhukas habemik, kelle enda teosed suuremat huvi ei pakkunud. Kuid kunstnik Vinogradovi poolt 1964. aastal sotsialistliku realismi stiilis maalitud „Viinamarjakorjajate" eest poleks kahju olnud raha välja käia. Kui Vanamehel seda olnud oleks.

Sitsikleitides ja pearättides naerusuised naised, õlal punutud korvid täis lillasid viinamarjakobaraid, nägid välja nii ajastutruud, et Vanamees oli otsustanud rikkaks saades pildi endale soetada. Habemik elas pealegi samas kandis; pargiteel sattusid nad sageli kokku ja Vanamees oli pannud mehele korduvalt südamele, et see maali ära ei müüks, vaid talle hoiaks. Mida too ka lahkesti teha lubas. Napsitada armastav boheemlane oli õieti ainuke inimene, kellega Vanamees Jaltas ühise keele leidis. Nad kirusid seltsis Ukraina riiki ja Krimmi võimusid, kuni pargist välja jõudsid ja kumbki oma teed läks. Habemik teadis koguni mingit Karnauhhi nimelist rahvasaadikut, kes tõemeeli pidavat linnarahva huvide eest väljas olema. Vanamees ei hakanud vastu vaidlema.

Nüüd oli aeg küps, et hakata kunstimetseeniks. Jalta korteri lossitapeetidega seintele poleks nõukogude naised sobinudki. Aga Kertši prorabi kujundatud lihtsamasse interjööri istusid kolhoositalurahva näitsikud nagu valatult. Lõppude lõpuks oli neli sada grivnat naeruväärne hind nii vana kunstiteose eest.

Aga enne seda oli tarvis maja ära koristada. Seejärel särgid ja püksid vannis puhtaks pesta. Juuksed tahtsid hädasti lõikamist. Rannas käis ammugi südasuvine melu. Aeg oli uues kodukandis ringi vaadata. Ka interneti virtualkad hakkasid Krimmi saabuma. Mitu tükki korraga nagu ikka. Vanamees oligi juba Tšernigovis elava Darja Tšernovtsõst pärit Dinaga segamini ajanud. Või oli Darja hoopis Tšerkassõst. Õnneks asus uue kodu lähedal ukrtelekomi dispetšeripunkt, et välja selgitada, kes on kes ja millal tulla kavatseb. Peale kodu ja enda kaunistamise oli plaanis veel modemipulk osta, et kodune internetiühendus sisse seada. Aeg oli edasi läinud ja elu hakkas vähehaaval ilmet võtma.

Õhtul kell üksteist, pärast kodust tööpäeva, kui silm juba kinni hakkas vajuma, helistas Anna. Internetist leitud krõmtšanka, kellest Vanamees lootis endale tantsupartnerit. Nad polnud teineteist kordagi näinud, kuid nüüd tahtis Anna tulla ta juurde nardõd mängima. Ja saabuski autoga vastu ööd kohale. Garaaž sai sisse õnnistatud.

Asiaadisilmade ja poisikehaga Anna töötas sanatooriumis „Ukraina koidikud" peaarstina. Sakural, nagu teda ilusate silmade pärast kutsuti, oli tõesti nardõlaud kaasas, kuigi mänguni nad ei jõudnud. Vanamees ei maganud silmatäitki, enne kui kell seitse hommikul garaažiuksed lahti lükkas, kust öine külaline otse tööle sõitis. Suvel teenis Sakura sanatooriumi plaažil massöörina palgalisa, sest ta poeg õppis Peterburis. See oli Ukraina.

Anna hakkaski õhtuti mitte koju Ponizovkasse, vaid Koreizi sõitma. Sakura oli endale pähe võtnud, et Vanamees kõlbab talle elukaaslaseks. Ka peigmehel polnud uue režiimi vastu midagi. Ta sai päev otsa omaette olla, vähehaaval elamist sisse seada ja rannas oma käigud ära teha. Mõnel õhtul mängisid nad ka nardõd. Sakura oli selles kibe käsi, kes nägi silmapilguga parimad käigud ära. Aga Vanamehel polnud ka kaotuste vastu midagi. Ta oli niigi võitja. Saanud maja koos naise ja autoga kaasavaraks. Annal oli Ponizovkas väike maja, nii et pärast Koreizi villa müümist jääks Vanamehel ikkagi koht, kus Krimmis elada.

Tänu Sakura vanale „Tauriale" muutusid ka varjatumad paigad, mis turismimarsruutidest kõrvale jäid, sel suvel kättesaadavaks. Anna näitas talle ilusaid parke ja väheasustatud randu Ponizovka kandis. Ka õhtuse teatrist kojusaamisega ei tekkinud enam probleemi. Esimene ühiskülastus leidiski õige pea aset. Peterburist oli saabunud Jaltasse esinema tantsupaar, keda saatis viiulist, klaverist, akordionist, kitarrist ja kontrabassist koosnev kvintett. Temperamentsed argentina tangod olid krõbedat piletihinda väärt. Sakura vaimustust jätkus voodissegi.

9.

Vanamees oli kureeidel külas käies ja prorabile rahapakke tassides Koreizis sageli liikunud. Kuid mitte kunagi selle pilguga ringi vaadanud, kas siin ka elada kannatab.

Küla läbis kolm maanteed, igaüks erinevas kõrguses merepinnast. Kõik kolm kulgesid rannajoonega paralleelselt. Mere ja mäeaheliku vahel loogeldes otsisid endale hõlpsamat läbipääsu. Rahvasuu kutsus neid нижняя дорога, средняя дорога ja трасса. Alumine tee, ametliku nimega Alupka maantee kulges läbi sanatooriumide ja hotellidega täidetud suvituspiirkonna ning lõppes Vorontsovi lossipargi väravas. *Keskmist teed* kutsuti Sevastoopoli maanteeks, kuigi keegi seda mööda enam nii kaugele ei sõitnud. Tõusude ja langustega kurvirohke tee kulges läbi mitme asula, kadus vahepeal ära, ilmus uuesti välja kõrgel mägedes ning viis lõpuks Baidari väravate ja Kuraditrepiks kutsutud mäekuru kaudu lõunarannikult välja. Enne *trassi* valmimist oli vana Sevastoopoli maantee peamiseks ühendusteeks lõunarannniku ja ülejäänud Krimmi vahel. Turismiraamat „Знакомьтесь, Крым!" pajatas uhkusega, kuidas seda teed olid sõitnud tsaarid ja kõndinud Puškin, kes mäekuru ületades hoidis kinni tatarlase hobuse sabast. Siin olid marssinud koguni Rooma leegionärid oma teekonnal Hersonesosest Ai Todori kaljuserval asuvasse Haraxi kindlusesse. Antiikajal oli tee kandnud nime Via Militares.

Varingute vastu kivimüüridega kaitstud iidse sõjatee äärde oli tekkinud inimasustus, mis kasvas ajapikku suuremaks ja muutus aina kirevamaks. Ühte vanematest asulatest oli kirjalikes allikates mainitud juba kaheksandal sajandil. Tänaseks oli sellest iidsest elupaigast saanud Koreizi *linnatüüpi küla*, mille peamise tuiksoone moodustas endiselt Via Militares. Kahel pool iidset sõjateed seisvaid ühekordseid kivimaju oli täiendatud ohtrate peale-, juurde- ja kõrvalehitustega. Kohalikest kurjatnikest ühte markantsemat kutsus kohalik rahvas Šanghaiks. Peatänavast mere poole laotas ennast laiali viljapuuaedadega küla, üles Ai Petri suunas oli Nõukogude ajal kerkinud uuselamurajoon mnogoetažkade, poekeste, lasteaia, majavalitsuse ja elugaraažidega. Samuti nagu Pärnu jõgi poolitas linna uueks ja Vana-Pärnuks või Valgejõgi jagas Loksa eestiaegseks Nõmmeks ja veneaegseks uuslinnaks, tegi Koreizis seda Via Militares.

Vanamehe *La Paloma Blanca* paiknes samuti vana Sevastoopoli maantee ääres, täpsemalt selle kohal kivimüüril. Juured müüri sisse ajanud jändriku tamme alt käänas lühike järsk teejupp Via Militareselt üles platsile, kus seisis tagasihoidlik klubihoone. Kunagi Siberi kaupmehe poolt ehitatud народный дом teenis kohalikku rahvast kultuurimajana, kus töötasid võimlemis- ja tantsuringid, toimusid pidulikud kontserdid ja aegajalt tegutses valimisjaoskond. Klubiõuelt, mis oli noorukite kampade ajaveetmise ja joomakohaks, viis kulunud kiviplaatidest rada tarastatud elugaraažideni, kuni jõudis välja Vanamehe aiaväravasse. Kui tõmbasid merega paralleelse sirge Livadia paleest kuni Jussupovi lossini ja teise sirgjoone vees põlvitavast Adamsoni Russalkast üles Ai Petri hambulise tipuni, siis nende joonte lõikumispunktis asus Vanamehe uus elupaik.

Küla keskväljakust, kus asus bussipeatus ja mille läheduses paiknesid palvemaja, katusealused turuletid, panga- ja postkontor, ukrtelekomi internetipunkt, kolm kõrtsi ja kolm toidupoodi, eraldas Vanamehe kodu mahajäetud lossivare, mille olid hõivanud kohalikud bomžid ja kodutud koerad. Nii oli kõik eluks vajalik käejala juures, aga alevimelu jäi siiski natuke kaugemale. Garaaži ostes polnud Vanamees osanud selle asukoha varjatud plusse märgata.

Improviseeritud turu lapitud katuste all seisid kahes reas puuja juurviljaletid. Hämarasse käiku mahtus ka paar kalakauplejat ja tangainete lahvkat, lihakarn ja galanterii kireva nänni ja kunstlilledega. Kokkuhoidlikumad müüjad, kes ei raatsinud turuomanikult kohta rentida, laotasid oma kauba pappkastidega maha otse tänava äärde. Kaubitsemisõigused paistsid olevat venelaste, tatarlaste, armeenlaste ja aserbaidžaanlaste vahel rahumeelselt ära jagatud.

„Дураки на рынке не стоят," kuulutas värsket kala müüv vanamutt uhkelt, kui Vanamees huvi tundis, kuidas äri ennast ka ära tasub.

Vanamees harjus käima muheda olemisega papi juures, kes oli oma kraami leivaauto lähedale aia äärde maha laotanud, senikaua vana kaubabussi putitas, kuni ostjad juurikad ta pappkastidest välja valisid, ning tatsas siis vilet lastes kaupa kaaluma.

Papile tegi nalja Vanamehe aktsent, mida ta järele ahvides groteskselt üle pakkus. Mõnikord tundis juurikavana huvi ka elu vastu Baltikumis, ehkki ta suuremat ei kuulanud, mida Vanamees talle rääkida püüdis. Natuke kahjugi hakkas mõnusast papist, kes oma logu masinaga juurviljakaste igal hommikul kohale ja õhtul jälle koju tagasi vedas. Korraks turgatas pähe koguni mõte vanale väheke kobedam sõiduriist osta. Muidugi alles siis, kui Koreizi majamüük edukalt korda on läinud. Oleks vast kena üllatus, kui Vanamees ühel päeval kartulite eest papile autovõtmed pihku pistaks.

Ka autolahvka leivamüüjaga kujunesid tal välja soojad suhted. Sõstrasilmne noorik oli pärit Zaporožjest, kus ta ema ja vend siiani elasid. Teda ennast oli abielu toonud Krimmi nagu tuhandeid teisi ukraina naisi enne ja pärast. Vanamehe jaoks hoidis Marina alati kilesse pakkimata ja lahti lõikamata musta vormileiva pätsi, mis seest oli alles soe ning lõhnas ja maitses paremini igast delikatessist. Чёрный кирпич oli defitsiitne kraam, mida leivatehas „Булкин" saatis iga päev vaid mõne pätsi, ülejäänu läks lasteaedadele. Vanamees hakkas saama leiba tutvuse kaudu, nagu nõukogude ajal jagati letialust defitsiiti.

Noor naine pidi oma päevad mööda saatma kitsukeses autokongis kopikate eest leiba müües. Tema mees oli infarkti läbi elanud ja viibis alles haiguslehel. Kõigele vaatamata jätkus Marinal lahket meelt ja elurõõmu. Mõni teine oli saanud kõik, mida süda igatses, aga ikka oli vingus ja leidis unustust vaid teadvuse kustutamises. Võib-olla oli see hind, mida tuli maksta looduselt kingiks saadud peenema hingeelu eest.

10.

Via Militaresel oli vaikne tund. Töölt saabujate parved olid koju jõudnud, õhtune melu alles puhkemata. Mee ja palsamiga tee verandal oli saanud loojangueelseks rituaaliks. Päikese viltused kiired värvisid pargirüpes seisva valge lossi kullakarva. Kolmnurkne siniste kuplitega „Aleksandria" oli ainus, mis meremaalist killu välja lõikas. Vennad Gibbid laulsid falsetihäälel ümmargusest maakerast, kus iga päev sajab. Vanamees tundis sügavat rahulolu. Väikesel osal inimkonnast õnnestus oma elu nii hästi korraldada. Ta vabadus oli nagu see ääretu avarus, mis ta pilgule avanes. Juba kippus meelest minema, kui pigis ta alles hiljuti oli olnud. Käes oli juuli lõpp, aga üles kerkis küsimus, kus ta seekord uue aasta vastu võtab. Ja kellega. Rahamehel olid teised võimalused.

Annaga oli neil puhkenud midagi esimese perekonnatüli sarnast. Sakura ei saanud tänavalt kostva lärmi tõttu magama jääda ja kippus aknaid kinni panema. Aga Vanamees lämbus sedamaid umbse õhu kätte. Ta ootas, kuni Sakura magama jäi, ja tegi aknad uuesti lahti. Rolleripirin või joodikute jorin äratas Anna üles, kes pani aknad jälle kinni. Nii käis see väikeste vahedega hommikuni välja. Kas leidus üldse midagi, mille pärast inimeste kooselu võimatuks ei saanud muutuda?

Sakura küll nii ei mõtelnud, vaid tassis aina rohkem riideid ja muud kraami kohale. Vanamees ei suutnud välja mõelda, kuidas seda takistada. Rannahooaeg oli täies hoos. Krimmi kippuvad e-sõbrannad koputasid aina nõudlikumalt ta garaažiuksele. Aga selle taga seisis peaarsti päevinäinud „Tauria". Õnneks pidi Sakura käima aegajalt Ponizovkas aeda kastmas ja oma valdusi üle vaatamas. Vanamees sai välja magada ja hädapärast ka suhteid korraldada.

Magusa lõunauinaku oli katkestanud telefonihelin, kuid ta ei jõudnud vastata. Number oli võõras. Kes see võis olla? Nataša Irkutskist suvitas Feodossias. Aga koos oma joodikust ohvitseriga, kellega ta oli jõudnud uuesti abielluda ja ka teise lapse saada.

Torresi Ira oli samuti leidnud kellegi, kelle jaoks ta oli ideaalne naine. Värske rannatuttav Jelena oli maininud, et võib rongist maha jäädes öömaja vajada. Sveta Dnepropetrovskist saatis endast alasti selfisid. See kaunitar elas mingi oligarhiga, kes teda oma lossis poolvangis pidas. Sveta lootis türanni küüsist pääseda ja uuris, kas Vanamees oleks valmis temaga abielluma. Aegajalt tüütas ka endine naabrinaine Tanja, kes üritas ikka veel veeavarii eest raha välja pressida. Küsigu sanatooriumilt. Kolmest tuhandest grivnast, mis Vanamees Koroljovi võlgade katteks oli maksnud, peaks remondiks piisama.

Siesta oli pikaks veninud. Juba hakkas hämarduma. Päike käis suvel kõrgelt ja paistis aknast sisse vaid varahommikul. Aga kütis läbi katusegi veranda kuumaks. Igal korrusel oli erinev temperatuur. Verandal palav, magamistoas soe ja köögis jahe. Vali, mis endale sobib.

Värelevast merest vaatas vastu kuu kuldne saba. *Moon river... and me.* Marika oli kirjutanud vaimustusega Käsmu folgist, kuhu lapsed ta kaasa olid vedanud. Tal polnud vist ammu haigushoogu olnud. Suhted olid soojemad kui tükil ajal. Miks ei võiks nad koos Krimmis elada?

Telefon helises uuesti. Kõne oli Luganskist. Kolmekümne nelja aastane ilus brünett Ira oli oma Tolikus pettunud ja valmistus Krimmi tulema. Tundis huvi, milline auto Vanamehel on. Kuuldes, et sel polegi autot, arvas, et mees teeb nalja.

Kolmekümne aasta järel nautis Vanamees lõpuks elu ilma autota. Polnud tarvis jännata ei tankimise, hoolduse, ülevaatuse, kindlustuse, remondi ega pesemisega. Ei pidanud istuma ummikutes ega närveerima, kas jõuad õigeks ajaks kohale. Mere äärde minnes sammus ta iga päev mööda meestest, kes sanatooriumi värava kõrval seisid ja lapiga oma autosid nühkisid või klienti oodates suitsu kiskusid. Kõigil taksoplafoonid katusel. Paari tunni pärast rannast tulles poleerisid autoorjad ikka oma isandaid. Kui nad just kliendiga sõidus ei olnud. Autot mitte omada oli luksus. Vähesed said seda endale lubada.

„Sa pole justkui vaene inimene," arutles Ira, kui Vanamees oli monoloogi lõpetanud. *"Üürid kortereid ja puha. Meil sellist meest enam tatškast välja ei tiri ja bussiga sõitma ei pane."*

Vanamees ütles, et tal pole tarviski kuhugi sõita. Ainult vahel teatrisse või kontserdile. Sakura „Tauriat" ta mainima ei hakanud.

„Arusaadav," kostis pettunud hääl. *„Barõšnjad sõidavad ise sinu juurde."*

„Nad ei sõida minu, vaid mere juurde," täpsustas Vanamees.

„Kuidas seal on praegu?" kostis rahulolematu hääl. *„Televiisoris räägiti, et merevesi on kümme kraadi. Suvitajad on šokis."*

Seda tuli tõesti ette, et keset suve saabus äkki külm hoovus. Üleöö langes merevee temperatuur kahekümne viielt kraadilt kümne peale. Sellist nähtust kutsuti *nizovkaks.* Meri püsis jääkülm paar-kolm päeva, enne kui voolu suund muutus ja soe vesi tagasi tuli. Kuid Vanamees polnud küll mere jahenemist tundnud.

„Televiisoris näidatakse üldse igasugust jama. Hea, et mul telekat ei ole."

„Mida!?" ei suutnud Ira oma kõrvu uskuda. *„Sul ei ole televiisorit ka? Mingi tulnukas oled või?"*

„Mul on lihtsalt teistsugune eluviis," seletas Vanamees. *„Mul ei ole näiteks pesumasinat ka."*

„Issand jumal! Mismoodi sa üldse elad seal?"

„Uudiseid loen internetist. Filme vaatan teatris. Pesu viin pesumajja."

„Tolmuimejat sul ka ei ole?"

„Tolmuimeja on. Aga fööni ei ole."

„Fööni ma võtan kaasa," ütles Ira ja lisas: *„Kui tulen."*

„Ära karda," veenis Vanamees. *„Sulle hakkab siin meeldima."*

„Kus sa üldse elad seal? Üürid korterit?"

„Midagi ma ei üüri. Mul on oma garaaž."

Mõni hetk valitses vaikus.

„Elad garaažis?!“
„See on „elugaraaž“. Kolmekordne.“
„Ja sa tahad, et ma tuleksin sulle külla?!“
„ Muidugi.“
„Garaažis ma elama ei hakka!“
„Mul on uus maja. Ainult paberite peal on see garaaž.“
Jälle tekkis mõttepaus.
„Kemps on sul?“
„On ikka.“
„Garaažis või õues?“
„Mul on kõigi mugavustega maja.“
„Millega sa seal üldse tegeled?“ kostis kahtlev hääl.
„Ooo!“ hüüatas Vanamees. *„Ma käin iga päev ujumas, teatris, vaatan häid...“*
„Mis tööd sa teed?“ lõikas Ira vahele.
„Mina? Ma ei teegi tööd.“
„Miks?“
„Ei taha. Sõna „rabota“ tuleb sõnast „rab“. Mulle ei meeldi ori olla.“
„Sa oled bomž!“ pandi talle diagnoos.
„Kes?“
Vestlus valmistas lõbu, kuid naljadega pidi olema ettevaatlik.
„Muidugi bomž. Tööl ei käi. Elad garaažis. Ilma autota. Ilma televiisorita. Pesumasinata. Arusaadav, miks sa fotode peal palja kehaga oled.“
„Miks?“
„Sul pole midagi selga panna. Särk on sul üldse?“
„On. Isegi mitu.“
Vanamees üritas veel midagi seletada, aga Ira lõpetas kõne ära. Tal oli, mille üle järele mõtelda. Aga parem, kui naine teadis, mis teda ees ootab. Muidu kujunes kohtumine mõlemale piinaks. Kui auto ja telekas olid mehe peamised magnetid, siis jäägu see iludus parem saabumata. Vanamees polnud oligarh, kes kena nukukesega teiste rikkurite ees uhkeldada oleks tahtnud. Pealegi oli tal peaarst Sakura. See kippus küll kangesti ühist elu rajama. Ise saabus alles kesköö paiku töölt ja oli nii väsinud, et oleks võinud parem Ponizovkasse ööbima jääda. Võib-olla ütles naiselik intuitsioon talle, et Vanameest oli tarvis karauulida.

Augustis jätkus palav suvi. Lõunasöögi kõrvale läks liiter *Lvivsket*, *Slavutitšit* või *Tšernigivske Bilet* nagu kerisele. Ilma paaritunnise siestata ei saanud kuidagi hakkama. Meeldivas elurutiinis kippusid nädalapäevad segi minema. Ainult aegajalt tuli veel meelde, et ta garaaž seisis endiselt võõral maal. Jaltazemprojektist vastati talle, et maapaberid olid ikka veel ekspertiisis. Nii et teha polnud midagi. Üksnes vabadust ja suve nautida.

Vanamees vaatas maali jaoks sobiva koha välja. Sellise, kus päike pilti ära ei pleegitaks. Ja sõitis Jaltasse „Viinamarjakorjajate“ järele. Tema enda viinamarjad ronisid mööda aiatraate aina kõrgemale ja marjad hakkasid punaseks tõmbuma. Garaažikatus juba punetas deputaat Mažuga istandusest. Näis, kes Vanamehe viinamarju korjama saabuvad.

Pildilaat käis täie hooga. Habemikku polnud kohal, ehkki kunstiost oli eelnevalt kokku lepitud. Kunstnik vastas telefonis pehme keelega, et on tulemas, aga hetkel asub koos pildiga bussijaama juures. Poole tunni pärast oli paksuke jõudnud turuni, kuigi sinna oli viie minuti tee. Ka jutt oli tublisti segasemaks muutunud. Tal oli juhtunud väike äpardus. Pildiraamil oli klaas purunenud. Kuid maal ise oli terve ja pidi jõudma varsti kohale.

Aeg läks. Habemikku välja ei ilmunud. Enam ei vastanud ka telefon. Lõpuks teatas purupurjus hääl, et on juba otsaga naabereežnajal. Kuid kaup peab katki jääma, sest pilt oli ära varastatud. Vanamees ostis kunstiteose asemel blošinkalt pesukuivatusresti ja sõitis koju tagasi. See oli Ukraina.

11.

Päevad erinesid üksteisest vaid selle poolest, et mõnel neist tuli pärastlõunal kaela lühike paduvihmahoog. Siis tõusis üle taevalaotuse vikerkaar, mille üks ots kaardus mägede taha ja teine sukeldus merre. Mõnikord seisis tema kõrval veel teinegi vikerkaar, kuid tuhmimate toonidega, just nagu esimese kahvatu vari.

Marika teatas, et nende Kusti on surnud. Kass Peku oli lahkunud juba varem. Ja Laura õppis nüüd linnas esimesel kursusel. Kuuest, kes kunagi ühe katuse all olid elanud, oli vaid kaks alles jäänud. Muidu olid asjad enamvähem korras. Krõõdal käisid aegajalt peal hullutuurid. Oli teinud voodisse magava nuku ja keset ööd sõpradega hulkuma läinud. Aga järgmine päev saabus Marikalt sõnum, et laps on kodus ja kõik oli uuesti kontrolli all. Hulkur küsis seitsekümmend viis krooni koolipeoks, aga Vanamees ütles ära. Jätku enne pätikombed maha. Keeldumise peale sadas issile ridamisi sõimukirju. Kuid isa tähelepanu oli pööratud Kabuli, kus presidendivalimiste puhul oli oodata enesetaputerroristide rünnakuid. Aksel elutses seal õnneks kasarmumüüride taga. Jumal tänatud, et Krimm nii rahulik paik oli, kus keegi elu kallale ei kippunud.

Mõnusate päevade lõpetuseks luges Vanamees voodis raamatut, kuni silmad kinni vajusid. Uni oli sügav ja ilma katkestusteta, kui sai aknad öö läbi lahti pidada. Pärast ülestunnistust, et Vanamees abielluda ei kavatse, oli Sakura päevapealt majast kadunud. Vanamees koristas kooselu jäljed ja asus külalisi vastu võtma. Käis nendega Simeizi kaljudel, Nikita botaanikaaias, Massandra lossis ja sõidutas rippraudteega Ai Petri otsa. Vaheldu seks viis mõne ka Jalta koduloomuuseumi, kuid Krimmis elanud muinasrahvaste sööginõud ja sõjariistad tavaliselt vaimustust esile ei kutsunud. Isegi mitte ehted, kuigi kõige vanemate eksponaatide iga ulatus kahe tuhande aasta taha. Krimm oli iidsest ajast asunud rahvaste rännuteel.

Vanamees jätkas ka oma elamise sisseseadmist. Ostis verandale vitstest punutud laua ja kaks korvtooli. Kodu hakkas vähehaaval ilmet võtma. Võib-olla tuhande aasta pärast uudistab mõni muuseumikülastaja Koreizi nimelisest muistsest asulast väljakaevamistel leitud majapidamiskraami, mis kuulusid kahekümne esimesel sajandil omapärast rantjee-elu elanud eestlasele. Rentnik polnud küll juulikuust saadik sentigi maksnud, aga enam ei olnud see probleem.

Nii jõudis kätte sügis. Krimmi parim aastaaeg. Rannad olid vaatamisväärsusi täis. Vananaistesuvi alles kaugel. Sanatooriumi „Jasnaja Poljana“ plaažil päevitas imeilus naine, kes tagus päevad läbi poisikestega kaarte. Naine oli Harkovist, töötas röntgeniõena ja puhkas ravituusikuga emade ja laste sanatooriumis. Sveta õbluke poeg kaardipõrgust osa ei võtnud, vaid oli valmistanud endale oksast ja nöörijupist õnge ning mängis kail kalapüüdmist. Vaikne ja mõtlik Saša moodustas lärmakas lastejõugus meeldiva erandi. Jalutuskäigul Pääsukese pesa juurde jättis laps isegi arukama mulje kui ta rabedavõitu olemisega ema. Vanamees ostis Jalta spordipoest Sašale päris õngevarustuse. Poisi nägu lõi õnnest särama. Mõistlikule lapsele polnud kahju raha kulutada. Eriti kui tal on nii silmipimestavalt kaunis ema.

„Ega ma teid uuesti nooreks ei tee,“ oli androloogiakliiniku arst Vanamehele sõbralikult naeratades teatanud. Koos soovitusega proovida ravimit nimega viagra. Kena lohutus küll. Šimpansidel oli elu lihtsam. Nendel oli peeniseluu. Pesukarudel samuti. Morskadel koguni kuuekümne ühe sentimeetri pikkune. Kont tegi loomadele seksi hõlpsamaks. *Baculum*, nagu seda luud teaduse keeles nimetati, aitas isastel paaritumise ajal piisavalt kaua vastu pidada, mis suurendas tõenäosust ise järeltulijaid saada ja mitte loovutada oma õigust mõnele hilisemale üritajale. Keskmine mees ejakuleeris kahe minuti jooksul, aga šimpansidel, kelle munandid olid sama suured kui nende aju, toimus ejakulatsioon sekunditega.

Ahvil läks nii kiireks, et ilma peeniseluuta ta hakkama poleks saanud. Aga inimene oli mingil põhjusel sellest ilma jäetud.

Sanatooriumi kinosaalis koos Saša ja ta emaga lastefilmi vaadates silitas Vanamees vargsi Sveta mustades nahkpükstes jalga. Veidi aja pärast tundis ta enda reis sooja naisekäe puudutust. Pärast öörahu saabus Sveta külla oma lemmikkokteili jooma, mis koosnes šampusest ja vermutist. Vanamees oli õhtuks väsinud, kuid täiuslikult ilus naine käeulatuses mõjus virgutavalt ja kruvis ootused kõrgele.

Teadlased olid jõudnud seisukohale, et mehe peenisest oli luu evolutsiooni käigus lihtsalt välja kukkunud. Selle asemel oli inimestel nüüd abielu, mida ahvidel ei olnud. Inimesteks arenenud isasloomad kaldusid monogaamiale ega pidanud seetõttu liialt pabistama, et keegi teine nende kaaslannaga intiimselt aega veedaks. Seal aga, kus polügaamia oli lubatud, võisid mehed seksida rohkem kui ühe naisega ega pidanud samuti konkurentsi pärast muretsema. Nii väitsid asja uurinud inglise teadlased. Pealegi harrastasid inimesed seksi aastaringselt, aga loomadel oli jooksuaeg kõigest paar korda aastas.

Kokteil mõjus Svetale toniseerivalt. Kaks nädalat jõudeelu sanatooriumirežiimil oli ta üpris näljaseks muutnud. Külalise aktiivsus tabas Vanameest ootamatult.

„Ma saaksin ise enne sind orgasmi!" ütles Sveta pahaselt, kui Vanamees tundis teravalt peeniseluu puudust ja minetti jätkata ei lasknud. Olukorra päästmiseks viis ta Sveta magamistuppa. Kuid voodis selgus, et sel algas menstruatsioon.

„Ma ei tunne midagi," kaebas Sveta keset hädist seksi.

Ajakirjaniku küsimusele, miks inimestel ei võiks peenises kont olla, oli uurija Matilda Brindle Londoni ülikoolist vastanud nii: *„Arvatavasti sellepärast, et nad ei vaja seda."*

Niisugusele järeldusele saidki ainult eluvõõrad kabinetiteadlased tulla, kes nägid intiimelu mõtet üksnes järglaste sigitamises. Evolutsioon ei saanud küll nii vääras suunas areneda. Vanajumal tahtis, et inimesed elust rõõmu tunneksid. Aga peeniseluu kadumine oli viinud selleni, et isased ei saanud ka ühe partneriga enam muretult aega veeta. Olgu nad siis abielus või mitte. Koidu ajal saatis Vanamees külalise tagasi „Jasnaja Poljanasse".

Lõunapaiku mehkeldas Sveta rannas mingi vetelpäästjaga.

„Jälle hakkab pihta," ohkas kai peal õngitsev Saša, kui ema noore matšo sabas päästejaama uksest sisse läks.

Pettunud Vanamees sõitis Jaltasse kinno. Aga „Minu veetleva leedi" asemel näidati filmi „Naiste linn". Jalta spordipoe aknalt vaatasid vastu uhked spinninguridvad, mis tuletasid kondinõrkust valusasti meelde. Looduslik valik oleks võinud arendada mehi morskade, mitte meduuside suunas. Kuuekümne ühe sentimeetrist luud poleks tingimata tarviski. Kuigi monogaamiasse kalduval mister Brindlel poleks tõenäoliselt midagi ka sellise vastu olnud, et oma Matildat või mõnda teist naist õnnelikuks teha. Ilma potentsi pärast närveerimata. Nikolajevist saabunud meesteriiete poe müüja oleks võinud aidata Harkovi imeilusat röntgeniõde unustada. Kuid Vika armastas napsitada ja nädal igaõhtust veinijoomist ei lasknud kõikuma löönud eneseusku taastada. Ja ometigi oli Sakuraga kõik nii hästi õnnestunud. Miski polnud rohkem vale kui see, et naine on naine.

Esimesel oktoobril maksis Vanamees ära kõik maksud ja oli puhas poiss.

„Abielu itaalia moodi" pidi publikupuudusel ära jääma. Vanamees ostis endale modemi ega pääsenud enam naiste küüsist ka õhtutundidel.

Oktoobri lõpus saabus esimene pikkade pükste ilm. Vanamees oli rannas ainuke ujuja. Õhtul Jaltasse sõites „Vihmameest" vaatama algas ehtlõunamaine paduvihm. Tänavad muutusid mõne hetkega jõgedeks. Buss sahises nagu paat aeglaselt läbi lainete. Vahused mägiojad tormasid kohinal alla mere poole. Järgmisel hommikul oli meri porikarva. Palavusest polnud midagi järel. Novembri alguses lisandus vihmadele külm. Merel möllas mitu

päeva torm. Vanamees jätkas vette kastmist ja kail võimlemist, kuid rõske jahedus andis kontidele tunda. Suveriided võis kuni järgmise kevadeni kappi peita. Kuid Krimmi lõunarannik valmistas üllatusi.

Donetski Irina ja ta täiskasvanud tütre küllatuleku ajaks läks ilm uuesti soojaks. Vanamees koristas maja ära ja seisis lilledega perroonil rongi vastas. Peas patune mõte, et näis, kus keegi neist magama kavatseb hakata.

Lõunaranniku turistilõksud said läbi käidud ja ohtralt külaliste peale raha kulutatud. Isegi saapad pressiti Jalta turul välja. Aga *koftotškat*, mis Irinale samuti väga meeldis, keeldus Vanamees ostmast. Kuskil oli siiski piir. Samal õhtul kukuti pipardama. Vanamees küsis, kas Irinal oli ainult riideid ja ekskursioone tarvis. Vastus kõlas, et naisel on kõike tarvis. Sellega sai pidu läbi. Iga päevaga muutusid külalised järjest võõramaks. Kuigi nüüd oleks Vanamehest asja küll olnud.

Rõdul suitsu tegev Igor nägi poolpaljaid iludusi Vanamehe treppe mööda üles-alla saalimas.

„Kurat sa aru saad, kes on ema, kes tütar,“ porises viina järgi haisev rahvasaadik, kui kuulis, kes Vanamehel külas olid. Seda, millised päevad ja ööd tal nende Donetski iludustega olid, Vanamees kirjeldama ei hakanud.

Selle asemel tutvustas naabrimees talle oma plaani Vanamehe katusele suveterrass rajada. Tehku pealegi, jäi Vanamees nõusse. Aga kasutama hakkavad nad seda kordamööda mõlemad. Igori entusiasm vähenes ja ta jäi mõttesse.

„Miks te meid ei armasta?“ küsis Igor peṭtunult, kuid heatahtlikult.

See, et ta õue konisid täis pildus, üle päeva Vanamehe katusel trampis, seal pesu kuivatas ja viinamarju kasvatas, palvetest väljagi ei teinud ja nüüd võõrale territooriumile terrassi teha tahtis, polnud põhjus inimest mitte armastada.

„Teie meid ei armasta,“ jorutas rahvasaadik. *„Aga meie armastame kõiki.“*

Ja oligi Vanamehel hirm naha vahel. Edaspidi tuli olla ettevaatlikum. Nii naabrite kui külalistega. Rakendada karmimaid piiranguid. Elavas suhtlemises ja internetis. Seda, keda Vanamees otsis, ei leidunud nagunii kuskil.

„Ei ükski lihast ega verest olend suuda võistelda selle viirastuskehastusega, mille inimene on võimeline talletama oma südamesse,“ oli kirjutanud Scott Fitzgerald oma „Suures Gatsby´s“.

Tõelist huvi pakkus ainult kirjavahetus Mariaga. Alguses ei saanud Vanamees arugi, et suhtleb kõrgema olendiga. Kuni hakkas järjest uusi kihte välja kooruma. Ta arvas, et Maria põlvneb mõnest vanast Kiievi intelligentsi suguvõsast. Kuid see oli pärit hoopis Donetskist. Maria ema, poeg ja lahutatud abikaasa elasid praegugi seal. Maria oli iseõppija. Oli oma kadunud isale tänulik lapsepõlves jäetud vabaduse eest. Eelkõige mõtlemisvabaduse eest. Kord oli isa maininud, et Juštšenko on hullem kui Janukovitš. Janukovitš varastas meie kaevandused, aga Juštšenko röövis meilt lootused. Maria isa oli Donbassi kaevur.

Nädal enne jõule sai maaeraldusprojekt lõpliku heakskiidu. Koreizi külanõukogu võttis vastu otsuse projekt kinnitada ning anda maaüksus neljakümne üheksaks aastaks rendile. Saja nelja aastaselt pidi Vanamees hakkama kohalikke mažuugasid uuesti altkäemaksuga meelitama. Järgmine samm oli rendilepingu sõlmimine külapeaga. Selleks tuli papkatäis dokumente kokku siduda ja kolmes eksemplaris ära köita. Need pidi lisatama kui lepingu lahutamatud osad. See töö jäi juba järgmisesse aastasse.

Jõuluõhtul kuulas Vanamees muusikat.

„I follow the Moskva... Down to Gorky Park...“ kostis uuelt piraatplaadilt „Romantic Collection“. Ansambel „Scorpions“ oli kuulunud Marika lapsepõlve lemmikute hulka.

Youtube´ist laulusõnu otsides hakkas Vanamehele silma miilitsamajori videopöördumine oma kolleegide ja Venemaa presidendi poole. Ebainimlikud töötingimused, intriigid ja alandused olid viinud mehe meeleheitele. Närune palk ei võimaldanud perekonda toita. Kaks naist oli majori maha jätnud ebaregulaarse töögraafiku tõttu. Pöördumine oli murtud mehe südamest tulev appikarje. Vanamehel hakkas vene miilitsast kahju. Mis elu küll inimesed elasid!

Muutuste tuul, millest skorpionid laulsid, oli hakanud puhuma perestroika ajal. Ida ja Lääs uskusid siis, et võivad saada lähedasteks nagu vennad. Aga nõnda oli see vaid püha öö maagilisel hetkel, nagu lauljad isegi kinnitasid. Juba süüdistati miilitsamajorit ametipositsiooni kuritarvitamises. Mees oli ajanud korraks selja sirgu ja tehakse nüüd peajagu lühemaks. Не высовываться! Tšehhov kujutas oma näidendites hoopis teistsugust Venemaad. Ukraina anarhia oli siiski etem.

Aasta viimane päev tuli ilus. Vanamees võttis verandal päikest, käis meretretil, sõi lahtise akna all lõunat ja mõtiskles elu üle.

Milline murtud mees oli temagi olnud aasta alguses. Ja kuhu aasta lõpuks omadega välja jõudnud. Pääsenud nii katkistest ribidest kui kriisi rataste alt ja tõusnud uuesti jalgele. Kiievi finantsdirektori jäetud *secret* oli vilja kandnud. Kosmos oli hakanud Vanamehega kaasa töötama. Ta kraamis välja kaustiku ja pani kirja lahkuva aasta õppetunnid. Uuelt aastalt soovis, et ta kondid vastu peaksid. Ka need, mida meestel enam ei olnud. Muuga saab ta ise hakkama.

2010

1.

Rong kõikus kahtlaselt küljelt küljele, aga püsis rööbastel ja rühkis visalt edasi. Vagun oli vana, seinad luitunud, madratsid lössi magatud ja põrandariie meenutas rohkem kaltsu. Kodustes dressides ja toasussides reisijad tukkusid või sõid ja lobisesid. Vahetevahel külastas mõni räpast tualetti või tamburit, kust seejärel suitsuhaisu koridori imbus. Aga ühes kupees arendati pingsat mõttetegevust.

Vanamehe reisikaaslased olid noored inimesed. Mees neljakümne ringis, naine kümmekond aastat noorem. Punapäine ja tagasihoidlik Pierre oli Kanadast, rääkis inglise ja prantsuse keelt, viibis Ukrainas esimest korda ja oli muljete mõju all. Käreda meigi ja särava riietusega blond Nataša elas Nikolajevis, rääkis vene ja ukraina keelt ega paistnud olukorrast kuigi vaimustatud olevat. Noored olid tuttavaks saanud interneti teel. Virtuaalne romaan oli arenenud niikaugele, et mees saabus naisele külla. Pärast Nikolajevis veedetud päevi oldi nüüd teel Kiievisse, et peigmees lennuki peale saata. Vagunist leitud tõlgi üle paistis eriti Pierre´il hea meel olevat. Kuidas noorpaaril suhtlemine siiamaani oli toimunud, seda ei osanud Vanamees ette kujutada.

Ühest võõrkeelest teise tõlkida polnud lihtne. Ingliskeelne sõnavara osutus ebapiisavaks, olulisi nüansse läks tõlkes kaduma. Mõnikord hakkas Vanamees Pierre´ile vene ja Natašale inglise keeles asju seletama. Kuid sai kuulaja näoilme järgi oma veast aru ja läks õigele keelele üle.

Keelebarjäärile vaatamata oli Pierre reisiga ülimalt rahule jäänud. Ta paistis olevat Natašast sisse võetud ja väljendas oma tundeid ilma häbenemata. Mida Vanamees mõnuga ja adekvaatselt ka vene keelde ümber paṇi. Pierre töötaṣ Kanada lennufirmas, kust sai priivouchereid, millega kavatses peagi uuesti Atlandi ületada, et oma tõsiseid kavatsusi Natašaga teoks teha. Hästi kasvatatud, sportlik ja jõukas kanadalane oleks võinud olla iga ukraina naise unistuseks. Kuid Nataša ei jaganud Pierre´i tundeid. Selle asemel, et õnnest särada väärt mehe leidmise üle, ilmutas see tüdimuse märke ja kirus venivat rongi. Pärast kanadalase ärasaatmist pidi ta lendama Itaaliasse peigmehe juurde. Mida sellest kõigest Pierre´ile ümber panna? Vanamehel tuli meelde mesilasema komme paarituda järgemööda tosina isasega, kes seejärel peenise lõhkemise tagajärjel surid. Emamesilase pulmalennul oli laibarodu taga.

Kuigi Nataša oli karistuse ära teeninud, ei jätkunud Vanamehel südant kaugelt saabunud sümpaatse mehe illusioone purustada. Ja oleks siis tegemist olnud Kahhovka Olja taolise imeolendiga. Ukrainlannade pingereas ei tõusnud Nataša kolmandast ešelonist kõrgemale ei keha ega vaimu poolest. Millega see petis kanadalase ära oli teinud, jäigi mõistatuseks. Vanamees poleks sellist stervat üle ühe ööpäeva välja kannatanud.

Vene keeles valetamine ei valmistanud ammu enam raskusi. Inglise keeles ajas ta pada alles esimest korda ja tundis ennast peaaegu diplomaadina. Vaene Pierre paistis iga ta sõna puhta kullana võtvat. Las lendab vähemasti koju tagasi õnnelikuna, mõtles tõlk suuremeelselt Nataša tundeid kokku luuletades. Seda enam, et ta ise oli eluga järje peal.

Vanamees elaṣ nüüd uues majas. Rahahädaṣ ehitatud ja Kertši maitse järgi kujundatud interjööri ei andnud küll võrrelda Jalta apartemendi lossitapeetide ega ehtsast bambusest seinakatetega verandal. Kuid inimene harjub kõigega ja mõne aja pärast ei pane silm enam iluvigu tähelegi. Eriti, kui aknast avaneb selline vaade nagu Koreizi garaažist. Mida ei ähvardanud kinni katta ka Pristupa pilvelõhkujad. Ja lõppude lõpuks oli seegi vaid ajutine elamine. Saab maa vormistatud, maja registrisse ja ongi uus kinnisvaratehing soolas.

Jutud said räägitud. Vanamees vaatas enda vastas istuvat paari ja tundis, et elu oli jälle imeline. Toredam kui läänemaailma rikastel ja ilusatel, kes pidid oma õnne järele üle mere lendama. Aga viiekümne kuue aastase eesti mehe juurde sõitis armastus ise kohale. Mille eest küll issand teda oma soosikuks välja oli valinud?

Seal ta nüüd istub nagu tumm leilis, mõtles Vanamees silmanurgast Kanada peigmeest piiludes. Korraliku lastetoaga. Puhas ja maitsekalt riides. Ei joo, ei suitseta ega ropenda. Ilmselt vastutustundega. Isegi õllekõhtu ei ole ees. Igast otsast tubli mees. Kõrgepalgaline piloot. Lendas kohale parimate kavatsustega. Ja maandus kõrbes nagu Saint-Exupéry. Ometigi polnud kuskil pool maailmas nii palju häid naisi kui siin. Vanamees oli kuulnud lugu välismaalasest, keda sõidutati autoga mingis Ukraina linnas ringi. Mees vaadanud läbi akna välja ja lõpuks küsinud: öelge, palun, miks teil modellid jala käivad?

Kui palju mehi saabus igast ilmanurgast siia oma eluõnne otsima! Ega muidu poleks internetis kosjateenustega head äri aetud. Aga midagi pidi ses asjas kapitaalselt valesti olema, kui tutvus nii rappa kiskus nagu neil kahel. Ukraina naised olid nagu Mamai aarded Krimmis, mida rahvusvahelised ekspeditsioonid ega mustad arheoloogid suutnud üles leida. Ainult Vanamees noppis pärli pärli järel oma kollektsiooni. Suvel muutus ta nii laisaks, et ei viitsinud mesilase kombel õielt õielegi lennata, vaid ootas, kuni küpsed viljad ise ta jalge ette langesid.

Viimase aja sotid olid küll Vanamehe kahjuks. Talgi oli tulnud rõhku panna väljasõitudele, sest talveperioodil oli Krimmi tuleku huvi vähene. Aga gastrolli puhul oli eduka esinemise tõenäosus alati väiksem kui statsionaaris. See-eest polnud võõrsil tarvis nädal aega džentelmeni mängida ja mingit tüütust välja kannatada.

Viimane visiit oli toimunud kodu lähedale Sevastoopolisse. Punalipulise Musta mere laevastiku ohvitseride klubi pearaamatupidaja otsis endale *armastavat meest.* Mis tähendas, et see maksaks kinni kõik ta kapriisid ja tagaks elu *vajalikul tasemel.* Sellist ta muidugi ei leia. Oligarhid pidasid ülal ilusaid nukukesi, kellega omasuguste seltskonnas uhkustada, kuid mitte kondiseid pearaamatupidajaid. Hotellituba, restoranieine (naiste lemmikroad olid menüüs kõige kallimad), takso daamile, enda bussisõidud sinna ja tagasi – ja oligi jälle saja dollariga vastu pükse saadud. Otseses mõttes läbikukkumine.

Kuid Vanamees ei kahetsenud. Saadud siseinfo kaalus materiaalsed kaotused üles. Musta mere laevastiku rahastamist tõmmati koomale. Isikkoosseise järjest kärbiti. Laevastiku orkester oli juba laiali saadetud. Märtsikuus lõpeb baaside leping. Aga Ukrainas seisid ees presidendivalimised. Ja lepingu pikendamine oli poliitilise võitluse teema. Ohvitseride klubi pearaamatupidaja mure tuleviku pärast oli arusaadav. Aga oli selleks ka põhjust? Kas tõesti valmistus Venemaa Sevastoopolist vaikselt loobuma?

Pärast seda, kui Katariina selle linna asutanud oli, ei möödunud Krimmis ühtki sõda, ilma et Sevastoopoli pärast poleks veriseid lahinguid löödud. Iga tänav ja väljak kandis seal mõne marssali või admirali nime. Suuremate tapatalgute tallermaid kutsuti lahingukuulsuse paikadeks. Inimluudele rajatud memoriaalid olid turismiatraktsioonid. Fašistide üle saavutatud võit kasvas iga aastaga suuremaks. Kuigi Krimmi turismiraamat möönis, et sõja alguses oli armee juhtkond oma väed Sevastoopoli all maha jätnud ja lennukiga sakslaste eest põgenenud. Erarõivastesse maskeerunud viitseadmiral Oktjabrskiga eesotsas. Aga lüüasaamistest kuigi palju ei räägitud. Võib-olla kavatseti ka nüüd Sevastoopol ilma suurema kärata maha jätta? Miks muidu valitsesid laevastikus matusemeeleolud ja ohvitseride klubis valmistuti leinatalituseks? Vanamees jäi huviga Ukraina valimisi ootama.

Nõnda kätkes iga kohtumine endas midagi huvitavat. Ka lahjaks jäänud armujook andis kasuliku õppetunni, sisaldas senitundmata fakte või vähemasti uusi väljendeid. Üks kooliõpetaja kusagilt Kuralovo külast oli Vanamehele rääkinud, kuidas tema klassis kuus abiturienti lõpupeo ajal juba last ootas. Sellestki võis teha järeldusi Ukraina elu kohta. Teine naine, kellega Vanamees oli käinud Simeizi metsikus nudistide rannas, kutsus kõiki päevitusriiete kandjaid põlastavalt *tekstilštšikuteks.* Jaltas rannapromenaadil oli üks pettunud hing talle teatanud: „Мужчина как унитаз – или с гавном или занят."

Vanamees oli alguses naerma pahvatanud. Võrrelda meest peldikupotiga, mis on kas sitaga koos või hõivatud! Aga siis jäi mõttesse. Tema ise polnud hõivatud. Aga eks iga võrdlus lonkas. Pealegi käis see väljend kohalike meeste kohta. Vaid paaril korral oli Vanamees sattunud lugema ankeeti, milles eelistati *kodumaist tootjat.* Enamik naisi oli kodumaistega juba kõrvetada saanud ja vaatas ringi avarama pilguga. Armastav ukrainlanna ja korralik välismaalane moodustasid ideaalse paari. Teoreetiliselt. Praktikas nagu näha sattusid ausad õnneotsijad pahatihti portsu otsa.

Järsku tuli Vanamehel hiilgav mõte. Inimkond vajas tema abi. Meessool läks vaja slaavi naiste käsiraamatut. Ja see oli asi, mis temal on maailmale anda. Aga tarvis polnud mingit „Näkiliste välimäärajat", vaid praktilist õpikut. Midagi pesumasina juhendi sarnast. Kui juhtub A, siis tehke seda ja seda. Kui B, siis kontrollige, kas te pole... Alates esimesest vooluvõrku lülitamisest ja garantiiga seotud küsimustest kuni utiliseerimiseni välja. Asjatundlikud juhised hoiataksid kõigi suuremate karide eest, mille otsa armastuseookeanil seilates võis tormata. Iga peatüki lõpus oleksid kordamisküsimused. Ja harjutused käsitletud teemal.

Sellisel teosel oleks alles minekut. Polnud kahtlust, et sünniks bestseller. Ja raha tuleb! Nagu oli ütelnud Allikoru Liidi, kui nägi Vanameest koduaias auke kaevamas ja Marikaga õunapuid istutamas. Ainult inglise keel tuleb selgeks õppida, et oma väärtuslikke

kogemusi perfektselt edasi anda. Kuuekümnendat juubelit tähistab Vanamees rikka mehena. Kirjanikukuulsus pealekauba. Kui tuntus muutis äbarikud poliitikud ja viletsad lauljad seksapiilseks, miks ei võiks siis vana menukirjanik ihaldusobjektiks olla? Ema Teresasid tänapäeval ei leidunud ja Vanamees poleks halastusseksi tahtnudki. Tema eelistas valerahale ehtsat kuldmünti.

Niisuguste meeldivate mõtete paistel soojendas Vanamees ennast Odessa-Kiievi rongis tõlgitööd tehes. Muus osas olid ta sihid uueks aastaks tagasihoidlikud. Garaažiesine maa ära vormistada, villa kasudega maha müüa ja endale uus kodu rajada. Nüüd juba oma maitse järgi ja lõplik. Uusi afääre ta enam ei plaaninud. Rahapuudus oli seks korraks murtud. Maailmamajandus näitas kosumise märke. Üürikorterid tuli uuesti teenima panna. Lastel kõhud täis sööta ja silm peal hoida. Marika tundus heas vormis olevat. Elu oli lõpuks ometi stabiilsuse saavutanud. Aeg oli hakata enda peale mõtlema. Närve säästa, kuivõrd neid alles oli. Tervislikult elada. Keha vormis hoida. Krimmis rännata ja laias ilmas ringi kolada. Tantsukursustele minna. Kodukino muretseda ja häid raamatuid lugeda. Inglise keel korralikult suhu saada. Kes teab, kus teda mõne diplomaatilise töö jaoks jälle tarvis võib minna. Üldiselt aga veetles Vanameest väikekodanluse diskreetne võlu. Ainsana valmistas muret küsimus, kus oma rahapakke hoida. Ükski pank ta dollareid ja eurosid vastu ei võtnud. Aga seifi rentida läks pikapeale kulukaks. Vanamees otsustas rahatähed rulli keerata ja klaaspurgiga garaaži peita. Sealt kolude vahelt oskaksid vargad neid viimases järjekorras otsida. Rong loksutas une silmi. Vanamees jäi tukkuma.

Kui bogdantšik Angari mäekuru ületas, pidurite vilinal serpentiine mööda laskuma hakkas ning akna taga mägede ja mere vahelduv mäng algas, haaras kojusaabujat õnnetunne. Mis imelises paigas ta küll elas!

Maja oli külm, aga muidu samas seisus nagu kodunt lahkudes. Vanamees lülitas kütte sisse, kuid mõne minuti pärast lõid korgid välja. Kordus sama lugu nagu Jalta korteris. Füüsika valmistas koolis paljudele raskusi, kuid niipalju taipas isegi Vanamees, et juhtmete läbilaskevõime ei tohtinud olla väiksem kui radikate võimsus.

„Tegime ju müügiks," teatas Volodja hädiselt, kui Vanamees ta telefonis läbi sõimas. Ise kannatab külma välja, aga mismoodi jäisesse majja külalisi kutsuda? Kuidas niimoodi käsiraamatu materjali koguda? Saledad naised olid külmavaresed. Ilmastik lõi kirjanikuambitsioonid segamini. Südamete murdmise maja töötas ainult päikselise päevaga.

Järgmisel hommikul oli maa valge ja palmid lumes. Jõgeval mõõdeti kolmkümmend kaks kraadi külma. Vanamehe köögiakna taga seisis kraadiklaas nullis. Taevas oli üleni hall. Targem oli natuke venitada meretretile minekuga.

Vanamees kuulas muusikat plaadilt „Erotic Lounge" ja pani nahka viimased uusaastatordi jäänused. Olemine ei läinud paremaks. Haiitit oli tabanud purustav maavärin. Aga Krimmi kindlustusfirmad loodusõnnetuste vastu ei kindlustanud. Kodused üli-suured elektriarved tegid viha. Eriti, kui nende maksja ise peab külmas majas konutama. Krõõt saatis vastikuid väljapressimiskirju. Rent ei tahtnud endiselt laekuda. Vanamehe pangaarvel ei olnud raha, aga dollaripakk vedeles purgiga garaažis. Hakka jälle viieks minutiks Moldaaviasse sõitma raha pesema. Ka internetikaev oli üsna kuivale jäänud. Paljulubavad kontaktid hääbusid sihile jõudmata. Sanatooriumis „Ai Petri" talvituv Milena oli seda meelt, et ärme forsseeri sündmusi. Ilm püsis vastikult tatine. Elul ei paistnud sügavat mõtet. Valitses madalrõhkkond igas mõttes. Aasta veniv algus. Hoovõtt, aga milleks?

2.

Kahekümne teisel jaanuaril kell kaks, kui ametnikel lõuna lõppes, seisis Vanamees külanõukogu esimehe ukse taga, kilekott näpus. Maja oli rahvast täis. Esimene kodanike vastuvõtu päev uuel aastal. Pikad pühad, haiguslehed, tähtsamad käigud ja toimetamised olid läbi saanud. Turul räägiti, et pärast presidendivalimisi tuleb дефольт. Euro maksis juba üle üheteistkümne grivna. Vanamehel läks õlu odavamaks, kuid rõõmu ta sellest ei tundnud. Tal oli tarvis külapeaga rendileping sõlmida. Potipak oli kohal, aga jutule teda ei võetud. Teatud eelisega inimesed voorisid uksest sisse ja välja. Talvepäevad olid Krimmis lühikesed. Poole viie paiku hakkas hämarduma. Võttis ta ujumispüksid ilmaasjata kaasa? Ja kuidas ta Vikale pimedas Russalkat näitab?

Uus elukoht tähendas ka uusi randu. Ja tundmatuid radu, mis nendeni viisid. Kõige lühem neist kulges Via Militareselt treppe pidi alla, möödus surnuaia küpressisalust ja sanatooriumist „Volga", mille väravatagune meenutas nõukaaegset tehasehoovi. Siis tuli laskuda mööda sõiduteed paari serpentiini jagu kuni järgmise trepini, mis viis välja padrikuks kasvanud varjulisse kanjonisse. Vahuse vulinaga tormas mere poole mägioja, mille luuderohtu kasvanud kallastel rippusid põlispuude okstelt alla liaane meenutavad väädid. Džunglitundest olid puudu vaid vilkad ahvikarjad ja kraaksuvad papagoid.

Vesi murdis endale teed läbi pudelite, autokummide ja muu kolu, mida inimestel enam vaja ei läinud. Teisele kaldale jõudmiseks tuli ületada vetruv purre, mis osutus ligunemisest luitunud koeralaibaks. Siit algas tsaariaegne kivitrepp, mis viis välja *alumisele teele,* kust teeviit osutas röövel Ali Baba kohviku juurde. Kunagi hallil ajal oli see kurikael röövinud tütarlapse nimega Arzõ, kes läks kannuga allikale vett tooma. Ilusad tüdrukud olid minev kaup meretaguste haaremite jaoks. Arzõ aga polnud Roksolana. Ta ei suutnud võõrsil eluga kohaneda, sest armastas kodumaad rohkem kui rikast sultanit. Arzõ põgenes haaremist ja ujus üle mere, nii et jalad võtsid lesta kuju. Teise versiooni järgi kinkis talle kalasaba Neptun, et tüdrukul parem ujuda oleks. Nüüd tunti merekivil põlvitavat lapsega naist Russalka nime all. Türgi sultani asemel tuli tal taluda tuhandeid mehi ja poisse, kes suve läbi talle kukile ronisid ja sealt pea ees vette kargasid.

„Aga kes lapse kinkis?" küsis Vika kahtlevalt, kui Vanamees oli loo lõpetanud.

Arvata võis, et sultan. Aga võib-olla ka Neptun. Seda legend ei täpsustanud.

„Вот видишь," ütles Vika, nagu oleks Vanamees selles kuidagi osaline.

Kasakate hetmani Hmelnitski järgi nimetatud linnast saabunud Vika oli nääpsuke ja kondisevõitu, aga suur ninatark. Ainult voodis jättis targutamise mõneks ajaks järele. Kuid sealgi polnud asi kiita, sest Vikal oli alguses kõht kinni, siis lahti ja lõpuks tulid külalised. Ei saanud isegi õpiku materjali. Peale väljendi „Вот видишь!", mis käis tal iga asja peale. Leivatehases meistrina töötav Vika oli harjunud, et talle pidi jääma viimane sõna. Isegi leivapätsile tuli nuga õigest kohast sisse torgata. Ehkki Vika õpetuse järgi oli tõesti parem lõigata („Вот видишь!"). Sellegipoolest ootas Vanamees Hmelnitski suunas minevat rongi. Päevad aga venisid ja venisid.

„Selle Russalka autorit sa muidugi tead," tähendas Vanamees.

„Kustkohast?" võttis Vika kohe tuld.

„Seda teavad kõik," õrritas Vanamees edasi.

„Peale minu," poetas Vika sapiselt.

„Ну, Вика, ты даёшь…" teeskles Vanamees imestust. *„Seesama skulptor rajas ka Sevastoopoli sümboli – mälestusmärgi uppunud laevadele."*

„Ma olen esimest korda Krimmis!" hüüdis Vika tigedalt. *„Ma ju rääkisin sulle!"*

„Aman-dus Adam-son," hääldas Vanamees aeglaselt ja selgelt.

„Esimest korda kuulen," kostis solvunult.

„Seda ei tea keegi peale minu,“ ütles Vanamees ohates.

„Какой ты умный,“ ironiseeris Vika.

„Ja mina tean ka ainult sellepärast, et Amandus Adamson oli eestlane.“

„Вот видишь.“

Vika käänas merineitsile selja ja kõndis eemale. Vanamees sammus talle järele.

Konide ja muu prahiga ülekülvatud avalikust rannast kaugemal algasid sanatooriumide plaažid. Kinniste rannalõikude ja mäkke tõusva asula vahele jäi kahesaja aasta vanune Mishori park, mille peale ärimehed ammugi hammast ihusid. Plekktahvlitest taraga eraldatud parginurka oli kerkinud neli esimest korrust planeeritud kõrghoonest, kuid kohalikel aktivistidel oli õnnestunud ehitus seisma panna. Tööta jäänud kraana kõlkus ehitusplatsil, noka küljes roheline kiri Консоль. Ehitusfirma kuulus Krimmi ettevõtjale Konstantinovile.

Vanamees tahtis Vikale näidata veel üht uue kodukandi vaatamisväärsust. Külanõukogu hoone lähedalt jooksis maanteeservas kõrge kiviaed metsistunud pargi sügavusse peitunud lossiga. Selle omanik vürst Jussupov oli kunagi otsa peale teinud hullule Rasputinile. Nüüd oli loss võetud Ukraina presidendi alluvusse ja tegutses poolkinnise hotellina, mida lasti vaatama vaid harvadel päevadel, koos giidiga ja ekskursioonigrupi koosseisus. Vika aga üle aia ronida ei tahtnud ja atraktsioon jäi ära.

Mishori randa sattus Vanamees ainult külalistega, kes soovisid Russalkat näha. Siis viis ta tervisevõimlemise läbi sanatooriumi „Belorussia“ hoolitsetud plaažil, mille väravast pääses talvel läbi ilma raha maksmata. See killuke Musta mere kallast kuulus Valgevene riigile.

„Вот видишь,“ ütles Vika, kuid ei leidnud selles midagi imelikku, et Valgevenel juurdepääs merele oli. Kui ta lõpuks rõngiaknast lehvitas, tundis Vanamees suurt kergendust.

„Vot vidiš,“ ütles Vanamees endale. Veel üks argument internetitutvuste kahjuks.

Üksinda läks ta mere äärde teist teed. See oli küll pikem kui merineitsi randa, kuid paar lõiku sai läbida koristatud ümbruses, kõigepealt sanatooriumi „Jasnaja Poljana“ ja pärast „Ukraina“ territooriumil.

Ka see teekond kulges üle mägioja, mis eraldas kaht naaberküla Koreizi ja Gasprat teineteisest. Vesi tormas siingi sügava kanjoni põhjas, mille kaldad olid luuderohtu mattunud, võssa kasvanud ja rämpsu täis loobitud. Kuid ojast viis üle vana kivisild, sest siit kulges Sevastoopoli maantee.

Kui vürst Jussupovi paleed vaatama pääses vaid üle aia, siis Gaspras paiknevat krahvinna Panina varisemisohus lossi võis imetleda igaüks vabalt. Seda ümbritsev metsikuks muutunud park oli kohaliku rahva armastatud piknikupaik. Eelmise sajandi alguses oli krahvinna juures elanud Lev Tolstoi, kes oleks Krimmis äärepealt hinge heitnud. Kirstki oli juba ära tellitud, kuid saksa arstid päästsid ta siiski ära. Seda seika Tolstoi pikas elus tutvustas lossituppa rajatud memoriaalmuuseum, mis koosnes mõnest stendist vanade fotodega ja oli külastajatele suletud. Purskkaevu lähedal seisis kirjaniku büst üpris süngevõitu näoilmega. Tolstoi nime kandis ka hiigelsuur plataan sanatooriumi väravas. Ekskursioonigruppi juhendanud giidi suust kuulis Vanamees mööda minnes lauset, et Tolstoi oli väitnud end Krimmis elamise pärast häbi tundvat.

Lossiesisel platsil oli enese mokkadele ajanud suur kala, kelle suust oleks pidanud purskama vett, kuid kala oli kuivale jäetud. Ümber purskkaevu paiknesid roosipeenrad ja kasvas neli paari kiitsakaid palme. Ilusa ilmaga tegutses platsil emade ja laste kool, mis koosnes ümberkaudsetest plikadest, kes sinna lapsevankritega kohale saabusid. Sel ajal, kui tited tuvisid taga ajasid ja kasse sabast sakutasid, vahetasid emad suitsu tehes kogemusi. Slaavlannadel kulges emadus kergemini kui Euroopa.

Baabuškad võtsid *vnutškad* oma hoolde, lapse saanud *deevuškad* said jätkata õhtute veetmist tänavanurkadel ja diskosaalides.

Emade ja laste koolile lisaks tegutses endistes krahvinna Panina valdustes emade ja laste sanatoorium, mis oli Tolstoi mälestuseks ristitud „Jasnaja Poljanaks". Lossi kõrvalt laskusid trepid alla kulunud välimusega magamiskorpuse ja söökla juurde. Kõigist pargiservadest oli alanud uusehitiste pealetung, mis siin kulges märksa edukamalt kui Mishoris. Gaspra võimudel oli õnnestunud maa sihtotstarvet muuta. Saja-aastaste kadakatega lossipark oli nüüd elamumaa, mille kruntidega võis head äri ajada. See oli Ukraina.

Sellelgi marsruudil lõppes sanatooriumiväravate taga heakord, kuid parem pool muna kui tühi koor. Pealegi pääses siitkaudu hõlpsamini puhastele plaažidele. Koreizi elanik hakkas käima Gaspra rannas.

3.

Pühapäeva, seitsmenda veebruari hommikul kaikus linnatüüpi küla marsimuusikast. Klubi uksed olid varakult avatud. Majaseinal lehvis Ukraina жовто-блакитний riigilipp. Töötas einelaud. Pidupäevariides inimesed saalisid sisse ja välja, et täita oma kodanikukohust. Lahvkasse leiva järele minnes ei suutnud Vanamees kiusatusele vastu panna ja astus samuti klubiuksest sisse.

Lava ette paigutatud pika laua taga istusid tähtsa moega tädikesed. Ilmselt valimiskomisjoni liikmed. Nurgas seisis kaks vineerseintega hääletuskabiini, kardinad ette tõmmatud. Seinal rippusid üksteise kõrval reas kandidaatide fotod nagu tagaotsitavate pildid. Kaheksateistkümne presidendiks pürgija seas peeti favoriitideks kahte tuntud poliitikategelast. Oranži revolutsiooni kangelannat Julia Timošenkot, keda Krimmis kutsuti vargaplika Julkaks. Ja oranžide käest korra juba lüüa saanud Viktor Janukovitšit, kes oli siniste liider, Regioonide partei juht ja Donbassi esioligarhi Ahmetovi soosik.

Vanamees astus laua juurde ja uuris, kas ka tema saaks presidenti valida. Üks naistest küsis ta nime ja asus kartoteegikastist sedelit otsima. Sellenimelist valijat nimekirjas ei leidunud. Kui selgus, et tegemist polnud Ukraina kodanikuga, siis teatati kahetsevalt, et välismaalastel sellist õigust ei ole. Vanamees osutas pildigalerii suunas ja tundis huvi, ega komisjon ei oska arvata, kes kandidaatide seast võiks olla aus.

„*Oi, ei!*" läksid naised elevile. „*Seda meie küll ei tea.*"

Seda, et kõik presidendikandidaadid võiksid olla väärikad inimesed, ei tulnud valimiskomisjonile pähegi.

Turul arutasid mutid isekeskis, et Julka pidi organiseerima uut Maidani. Janukovitši pooldajad olla Krimmist juba Kiievi poole teel. Uus kokkupõrge rippus õhus. Aga Vanamehe jättis valimiste saatus külmaks. Pärast oranži revolutsiooni haledat lõppu polnud tal enam asjasse usku. Sellel maal ei muutunud midagi. Iga päev tõi sellele uut kinnitust.

Tal oli tarvis lastele elamisraha üle kanda, aga ükski pank teda jutule ei võtnud. Moldaavia reisil hangitud tollideklaratsioon enam ei kehtinud, sest seda oli juba korra kasutatud, nagu tõendas pangatempel paberinurgal. Kviitungid selle kohta, et Vanamees oli samas pangas dollarid grivnadeks vahetanud, raha päritolu tõendama ei kõlvanud. Ausat ärimeest aeti jälle raha pesema. Käigu nad põrgusse! Kui valimiskomisjon ei osanud ühtegi ausat presidendikandidaati nimetada, miks peaks tema siis see ainuke aus loll sellel maal olema?

Vanamees võttis käärid, lõikas tollideklaratsiooni servast riba koos pangatempliga ära ja taastas dokumendi kehtivuse. Можно, если осторожно. „Piraeuse" panga Jalta kontorile käis kärbitud servaga deklaratsioon küll. Telleriplika kadus maksekorraldusega taharuumi juhatajalt allkirja võtma. Lapsed olid näljast päästetud. *Maassa maan tavalla,* nagu ütlesid soomlased.

Oma sulitembuga rahule jäänud, läks Vanamees teatrisse kinno. Vene keeles öeldigi kinoteater.

Maailma filmikunsti šedöövrite sarjas näidati seekord „Liivakarjääride kindraleid". Saalis istus üle kahekümne kinohuvilise, millega püstitati hooaja rekord. Film oli vändatud USA-s, aga tehtud Brasiilia kirjaniku Jorge Amado romaani põhjal. Tänavalaste kamp võitles oma koha eest päikese all. Filmi loojad polnud Lõuna-Ameerika tröötstitu elu kujutamisel värve kokku hoidnud. Vaatajal tulid meelde lapsepõlves loetud jutud „Hai hammas" ja „Pepe, väike kuubalane". Siis oli ta võtnud kõike puhta kullana. Liivakoobastes elavate kaltskaabakate toimetamisi jälgides mõtles vaataja omaenda toidetud ja hoolitsetud lastele.

Vähehaaval hakkas talle tunduma, et ta on kinolinal toimuvat millalgi ammu näinud. Küllap oli film omal ajal võetud üleliidulisse levisse, et näidata nõukogude vaatajale kapitalistliku ühiskonna pahesid ja ebaõiglust. Ühte laulu oli raadiost sageli tulla lastud. Rekordarv kinokülastajaid oli vist tulnudki oma noorusaega meenutama. Kui Vanamees teatrist väljudes uksehoidjaga jumalaga jättis, ütles Klara Mitrofanovna:

„Meie peldikutega võrreldes olid Brasiilia omad väga kultuursed."

Õhtul helistas Vanamehele tundmatu naine ja nõudis Vladislavi. Ütles end olevat kõõrdsilmse ja ilma hammasteta. Mees olla ta rasedana maha jätnud ja sõitnud Koreizi, sest Vanamees on ta sõber. Kinnitused, et ta ei tunne ühtegi Vladislavi ja viibib kodus üksinda, naisele ei mõjunud. See ajas ikka oma joru, ähvardas kontrollima tulla ja pani toru ära.

Vanamees ei suutnud tükil ajal rahuneda. Selline kõne ei saanud olla juhuslik. Keegi oli võtnud nõuks ta järele luurama hakata. Kellel oli tarvis järele uurida, kas Vanamees elab üksinda? Ja milleks?

Kahtlusaluseid leidus, kuid põhjust šantažeerida ei olnud. Vanamees polnud kellelegi lubanud abielu ega isegi mitte kooselu. Pidi ta siis käima ringi silt rinnas, et ärgu keegi lootkugi ta südant võita? Pealegi oli tal täita kirjanduslik missioon Lääne meeste abistamiseks.

Järgmiseks näidati kinoteatris „Varastatud suudlusi". Vanamehe usk maailma filmikunsti šedöövritesse oli kõikuma löönud, kuid Truffaut oli tuntud režissöör, kes vaevalt oleks liivakarjääride kindraleid tegema hakanud. Prantsuse draamakomöödiat aastast 1968 oleks näha tahtnud. Aga Vanamees ei viitsinud Jaltasse sõita. Ilusa ilmaga umbses ja rahvast täistuubitud maršrutkas mööda käänulist mägiteed logistada ei tundunud kuigi ahvatlev. Tal tuli parem mõte.

Rosa Luksemburgi nimelise lastesanatooriumi värava juurest algas metsarada. See lookles kaljusel maastikul, pakkus vaimustavaid merevaateid ja viis lõpuks välja Livadiasse, kust polnud Jaltasse enam pikk maa. Seitsmekilomeetrine rada kandis nime Царская тропа, sest omal ajal olid ratsutanud seda mööda tsaarisuguvõsa liikmed teel ühest lossist teise. Nõukogude ajal oli rada ümber ristitud nimega Солнечная тропа. Tänaseks olid kivist istepingid ära lagunenud, rajamärgistus peaaegu hävinud, rada ise aga kandis nii Päikese- kui Tsaariraja nime, nagu kellelegi meeldis kutsuda. Ilusa ilmaga oli paras populaarse matkarajaga tutvust teha.

Talvisel ajal liikus metsavahel mõni üksik jalutaja. Oli haruldaselt vaikne, isegi automürin ei kostnud maanteelt kõrvu. Seansini jäi aega piisavalt. Võis vahepeal seisatada ja nautida vaadet Pääsukese pesale, mis Jalta korterist jäigi nägemata. Tornikesega loss seisis mere kohale küünitava mäenuki otsas, nagu oleks kaljust välja tahutud.

Oreanda lähedal hakkas linnuvidina sekka kostma meeste laulu. Bassihäälne koorilaul tuli peaingel Miikaeli kirikust ja kajas kaljudelt vastu otsekui looduse pühakoja seintelt. Tähistamata teeristile jõudes ilmutasid jalad esimesi väsimusemärke. Pahempoolse haru kõrval puhkas kännul jalgu inimene. Rohelises ürbis habetunud mees nägi välja nagu erak või metsavana.

Kumba teed minna? Vanamees oli meister ära eksima. Võõras linnas tuli alati valida vastupidine suund sellele, mis tundus õige olevat. Mõnikord viisid lahknevad rajad uuesti kokku. Aga mitte alati. Varastatud suudlusi oleks näha tahtnud.

„Туда," kostis selja tagant hääl.

Kännul polnud enam kedagi, metsavana seisis ta kõrval.

„Нам по пути."

Krimmis elas abivalmis rahvas.

„Kuidas teil seal elu nüüd on?" tundis teejuht huvi. Ja vastust ootamata hakkas rääkima kellestki Vellost, kes olevat ta parim sõber. Vanamees kahjuks ühtki Vellot ei tundnud. Metsavana ennast kutsuti Nikolaiks. Üks tee oli neil seetõttu, et Koljal oli asja Livadia veinikeldrisse. Ta läks oma Kiievis elava poja pulmaveinide järele. Tutvuse kaudu võis sealt saada veel ärasolkimata marke, mida oma suveresidentsis oli armastanud maitsta viimane Vene tsaar Nikolai II. Enne kui ta Lenini võitluskaaslaste poolt koos naise ja lastega maha lasti.

Jutukas papi tundis tsaarirajal iga puud ja põõsast. Ühel käänakul seisis kaljunukist välja tahutud Puškini põskhabemega profiil, mida Vanamees poleks osanud tähelegi panna. Võsavahel, kus midagi näidata ei olnud, tegi teejuht põike oma minevikku. Pärast Paldiskis läbitud ajateenistust ei olnudki nad roodukaaslase Velloga rohkem kohtunud. Just kui jutujätkuks osutas Kolja käega alla mere suunas, kust läbi küpressisalu paistis valge sammastega hoone. See oli sanatooriumi „Nižnaja Oreanda" peahoone, kus oli armastanud puhata Leonid Brežnev. Imperaatoriite ja suurvürstide residentsid teenisid siis töörahva huve, kes võis losse imetleda Päikeserajal jalutades.

Tsaariraja läbimisest personaalse giidiga polnud Vanamees osanud unistadagi. Vabatahtlik ekskursioonijuht töötas Livadia palees restaureerimisosakonna juhatajana. Nende tööplaanis seisis ka tsaariraja taastamine ja turismiatraktsiooniks välja arendamine. Lahke metsavana andis telefoninumbri, millel helistada, kui Vanamehel või ta külalistel peaks huvi tekkima Krimmi ekskursioonide vastu. Vanamees oli leidnud esimese meessoost mõttekaaslase. Kui mitte lausa sõbra, siis huvitava ja haritud tuttava.

Livadias enne lahkuminekut küsis teejuht, kas Vanamees ei tahaks endalegi mõnd margiveini, mille sarnast ta poest ei leia. Pudel ehtsat tsaariveini maksis tutvuse kaudu kõigest sada grivnat. Vanamees võttis rõõmuga pakkumisest kinni ja heategija kadus koos sajagrivnasega ümber nurga veinikeldri suunas. Ega ilmunudki rohkem välja. Kui Vanamees lõpuks talle jäetud numbril helistas, kukkus kõne vastu võtnud naine rämedalt sõimama.

„Jälle on see neetud mošennik minu numbri andnud!" räuskas eit tigedalt ja katkestas kõne. Metsavana oli oma teed läinud. Tsaarivein jäi saamata. Kuid giidiga ekskursioon tsaarirajal oli rohkemgi väärt kui sada grivnat.

Teatri ees ootas neli kinohuvilist. Fuajees jalutas ringi veel kolm. Seanss toimus, kui saalis oli vähemalt viisteist vaatajat. Kui alguseni jäi vähem kui kümme minutit, hakkas lootuse kaotanud publik laiali minema. Vanamees, kes oli üle kümne kilomeetri maha kõmpinud, et kinno jõuda, ei tahtnud saatusega leppida. Ta palus filmisõpradel mitte lahkuda ja jooksis kähku naaberežnajale, kus liikus alati palju rahvast. Mõne hetkega õnnestuski tal kaks naist ja üks abielupaar kinno meelitada. Koos ühe teise filmifänniga ostsid nad kumbki kaks piletit, nii et kokku sai parajasti viisteist, ja seanss võis alata.

Väeteenistusest vabanenud Antoine pidas ennast ülal üpris arulagedalt. Pidev töökohtade vahetamine ja rabedad suhted Christine´iga pidid näitama nooruki identiteediotsinguid. Kui prantsuse noored nii debiilsed olid nagu filmi kangelane, siis poleks neil 1968. aasta mässust midagi välja tulnud. Ei saanud nalja ega juhtunud ka midagi dramaatilist. Polnud suudlusi ega vargust. Luganski Ira saadetud kolm udust videojuppi, kus ta ennast ise rahuldas, olid huvitavamad kui Truffaut´ armastuslugu. Vanamehe ennastsalgav tegutsemine publiku värbamisel

oli olnud asjatu. Kuid päev ei läinud raisku. Metsavanalt saadud lüps tsaarirajal oli jätnud meeldiva elamuse. Vello relvavennast sõber Kolja oleks sobinud Koreizi klubi seinale Ukraina presidendikandidaatide ritta.

Järgmisel päeval pööras ilma külmaks ja tuuliseks. Päikest ei ilmunud mitu päeva nähtavale. Ai Petri oli kadunud halli pilvemassi, millesse silmapiiril sulasid ka meri ja taevas. Teispool mägesid sadas lund. Lõunarannikulgi tuli õue minnes müts pähe ja kindad kätte panna. Vette kastmine nõudis tahtejõudu ja võimelda kannatas ainult riided seljas. Verandal muutus nii jäiseks, et seal ei saanud lõunatki süüa. Vanamees pesitses peamiselt magamistoas, mis oli ainuke soe koht majas. Ühe radika kannatasid Volodja juhtmed välja.

Sellisel tröötitul päeval saabus esimene majahuviline. Paks ja iseteadlik naine Donetskist, kes ei teinud külmast majast väljagi. Veepump oli streikima hakanud, kuid õnneks anti vett pumbajaamast. Ostja käis kolm korrust läbi, kiitis kõike peale trepi, kuhu ta oleks peaaegu kinni jäänud, lubas esimese asjana selle ümber ehitada ja kadus igaveseks. Jalta korteri lugu hakkas korduma.

Jätkus üksluine rõõmuvaene talv. Käsiraamatu materjal hoidis külmaga Krimmist kaugele. Mõni päev ei rääkinud Vanamees peale leivamüüja Marina kellegagi sõnakestki. Pärast lõunat hakkas aeg venima. Elul ei tundunud sügavat mõtet. Kunagi Soomes käies oli Vanamees näinud silti: *Asiaton oleskelu kielletty!* Kust võtta elujõudu päeva teiseks pooleks? küsis ta oma peegelpildilt vannitoas hambaid pestes, et varakult voodisse lugema ronida.

Sel hetkel sündis ime. Helises telefon. Suu pastat täis, sammus Vanamees magamistuppa. Kõne oli Novaja Kahhovkast. Tuttav sametine hääl teatas, et sõidab Simferoopolisse arsti juurde. Ega pea võib-olla kohe tagasi minema.

Vanamees ei suutnud lugeda ega magama jääda. Peas keerlesid läbisegi mõtted Simferoopoli hotellist, mošennikust tsaarirajal, liivakarjääride kindralitest ja puuduvast peeniseluust. Noor olla on kevadet rinna sees kanda.

4.

Öösel kiskus tormiks. Taevas sirasid tähed, aga mägedest lõõtsus alla marutuul. Rämps, mis vaikse ilmaga maas vedeles, tõusis lendu ja viskles õhus sinna-tänna tuulepöörises. Vanamees kuulas voodis lamades õuest kostvat kakofooniat, hirm nahas, et midagi sajab veranda aknasse. Või tõstab torm katuse pealt. Kella poole ühe paiku, kui akna taga jätkus metsik ulgumine, käiski läbi maja kõva kolksatus. Ta ronis voodist välja ja läks trepist üles verandale. Katus oli pea kohal. Ka aknaklaasid olid terved. Naabri-Igor vahtis rõdul, kohkunud nägu peas, ja karjus Vanamehele, et mingid asjad lendavad õhus. Hommikul oli õu oksi ja sodi täis. Aga midagi hullu ei paistnud olevat juhtunud.

Külalise tuleku eel tundis Vanamees ennast alati nagu enne eksamit. Aga seekord närvas ta veel rohkem kui tavaliselt. Et mitte midagi kahe silma vahele jätta, koostas ta paberil tegevuskava ja tõmbas täidetud punktid ükshaaval maha. Majakoristus, puhas voodipesu, söögid-joogid, habe ära ajada, pea puhtaks, kingad läikima... Kõige lõpuks ostis lilled, karbi viagrat ja pani logopeedile aja kinni. Dimassik oli juba kaheaastane, aga peaaegu ei rääkinud. Olja ei võtnud asja traagiliselt, kuid Vanamehe meelest tuli sellega midagi ette võtta. Ta sai aegsasti kõigega valmis ja jõudis enne teele asumist veel mere äärdegi.

Õues oli käinud kõva laastamistöö. Via Militares oli oksarisu ja prahiga üle külvatud. Maru oli ka suurtest puudest jagu saanud. Jasnaja Poljana purskkaevu ääres lamas kaks murtud palmi. Sümmeetria oli rikutud.

Mis siis, kui tuisk on sissepääsuteed Krimmi kinni matnud? Või maantee liuväljaks muutunud? Novaja Kahhovka asus lagedas stepis, kus valitses talv. Kui kõik hästi läheb, siis pidi Olja varahommikuks Simferoopolisse jõudma. Vanamehel tuli õhtul kohale sõita, et õigel ajal bussi vastas olla. Pärast arsti juures käimist tulevad nad koos Jaltasse. Ja pärast teatriskäiku Vanamehe juurde Koreizi. Selline oli kooskõlastatud tegevusplaan.

„Mis oleks, kui istutaks oma aeda ka palmi?“ mõtles Vanamees bussiga Simferoopoli poole loksudes. *„Huvitav, kas jõuab palm enne suureks kasvada või mina maja maha müüa?“*

See mõte võttis muigama. Palmid kasvasid väga pikkamööda. Nii aeglaselt ei liikunud asjad isegi Krimmis.

Öö võõrastemajas möödus poolunes. Vanamees kartis sisse magada ja jõudis bussijaama tund aega varem. Valitsesid korralikud külmakraadid, mis unisest peast tundusid veelgi krõbedamad. Simferoopol ei olnud Krimmi lõunarannik. Mis sundis inimesi siin elama, kui nii vähe jäi subtroopikast puudu?

Oli alles pime, kui suur must elukas urisedes nina tänavalt platsile keeras. Ta kõhust valgus välja vanaemade rodu, mis ei tahtnud otsa lõppeda. Ainult Punamütsikest ei tulnud nähtavale. Vanamees polnud Oljat talveriietes näinud. Oma mustas poolkasukas tundus see äkki võõra naisena.

Kolm tundi jäi haigla avamiseni, kuid Olja pikali heita ei tahtnud. Vaatamata bussis veedetud ööle särasid ta silmad, enne kui ta pilgu maha pööras. Sõit oli läinud viperusteta, Olja oli veidi tukkudagi saanud. Akna taga hakkas valgeks tõmbuma.

Arst ja laboratoorium asusid linna eri otstes. Kuid Vanamehel polnud rahast kahju ei taksosõitudeks, ultraheliks ega kingikesteks Olja poistele. Võib-olla koguni operatsiooni jaoks Iisraelis, kui muud moodi ei peaks veenilaienditest lahti saama. Olja ilusal säärel pressis naha alt välja jäme sinine vihmauss. Dimassiku kingitus.

Päev kulus linna mööda ringi lastes ja arstiuste taga oodates. Jaltasse jõudsid nad viimasel hetkel. Etendus oli üsna jube. Olja oli vaimustatud. Ta oli teatris! Kolmekümne ühe aastaselt. Aksel oli kuueaastasena draamateatris „Hamletit“ vaadanud. Oodanud neli tundi kannatlikult võitlusstseeni. Väike Anna oli esimest korda teatrisse sattudes imestanud, et nii palju rahvast on tulnud tema ilusat kleiti vaatama. Olja oli aasta võrra noorem kui Anna. Kui erinevalt kulgesid inimeste eluteed juba sünnist alates!

Vanamees mõtles välja ägedaid kohti, kuhu nad Oljaga koos minna võiksid. Inimesele, kes oskas siiralt vaimustuda, oleks tahtnud näidata kõike, mis ta ise oli Krimmis avastanud. Kauneid randu, uhkeid mägesid ja vanu lossiparke. Kindlasti lähevad nad Simeizi kaljudele päikest võtma.

„У меня нет купальника,“ ütles Olja, arvates, et see käik oli plaanis juba homme ette võtta.

Vanamees selgitas, et Simeizi metsikus rannas pole *kupalnikut* tarviski. Seal leidis igaüks mõnel lamedal kivilahmakal endale koha nagu loožis, kus ihualasti päevitada ja ennast merre ujuma libistada.

„Как это „без купальника“?“ küsis Olja kohkunult. „Я без купальника не могу.“

Vanamees jutustas lauda kattes, et nudistide rannas lihtsalt niisama päevitatakse. Keegi seal kedagi ei ei jõllita ega tülita. Eestis käisid mehed ja naised isegi koos saunas. Ja keegi ei teinud sellestki numbrit.

„Meil käivad ka,“ ütles Olja kerge muigega. *„Aga see ei ole minu jaoks.“*

Vanamees süütas küünlad põlema ja arvas, et Olja häbelikkus ehk ajapikku väheneb.

„Kuidas saab lihtsalt niisama *lamada alasti mehe kõrval?“* küsis Olja. *„Ma ei saa sellest aru.“*

„Sina ei saaks?“

„Muidugi mitte.“

Vaga vesi, sügav põhi. Venelased ütlesid, et tasases tiigis pesitsevad kuradid.

Via Militarest valgustasid kollased tänavalaternad. Ilma kuuvalguseta meri ei paistnud. Vanamees üritas lahtise akna all šampust avada. Näis, mis *näo Olja teeb, kui hommikul valges välja vaatab.*

„Mulle pole sada aastat lilli kingitud,“ ütles Olja vaasis roose sättides. „Kuhu mina võin istuda?“

„Kuhu meeldib.“

Head naised valisid vaistlikult õige tooli, aga stervad *sättisid end* enamasti Vanamehe kohale istuma.

„Siin on nii palju maitsvat!“ imestas Olja. *„See kõik on meile?“*

Nad lõid kokku taaskohtumise terviseks. Olja tundis huvi, kas Vanamehel käib sageli külalisi.

„Sina oled esimene.“

„Küünlarasva järgi otsustades on siin toimunud palju romantilisi kohtumisi.“

„Vähe,“ ütles Vanamees. „Lihtsalt kaua tuleb pehmeks rääkida.“

Kui kõhud täis hakkasid saama, läks jutt tagasi *kupalniku* juurde. Olja ütles šampust maitstes, et olevat sündinud koos armastusega meessoo vastu. Niipalju, kui ta ennast mäletas, oli ta alati tundnud tugevat tõmmet ja kõike tahtnud.

„Juba lapsena tõmbas sind meeste poole?“ imestas Vanamees.

„Mu mälestused lapsepõlvest on katkendlikud, meeles on ainult kõige eredamad,“ ütles Olja aknast välja pimedusse vaadates. *„Aga algklassides tajusin ma juba teadlikku külgetõmmet. Ja seda oli vist eemalt tunda. Võin rääkida ühe loo, kui soovid.“*

Kord mingi poisiga kahekesi klassi jäädes oli Olja taibanud, et tahab hirmsasti tunda kuumade huulte maitset. Ja äkki oli poiss ligi astunud, tal ümbert kinni võtnud ja suudelnud. Kohmakalt ja oskamatult, kuid päriselt. Olja suutis vaevu püsti jääda, kuumad lained jooksid mööda keha. Poiss oli läinud näost punaseks, vabandanud ja kadunud nagu püssikuul klassist. Võttis tükk aega, enne kui Olja toibus. Aga ta tundis siis, et tahab seda korrata, ja mitte ainult suudlust.

„Aitab sellest teemast,“ ütles Olja ja pani tühja pokaali lauale. *„Niigi hakkab juba palav.“*

Verandal oli tõesti soojemaks läinud.

„Ma ei saanud koolis köit mööda ronida,“ tuli Oljal juustutükki suhu pistes meelde. *„Paar korda pigistasin jalgadega ja algas orgasm.“*

„Mis sul algas?“ küsis Vanamees, arvates, et kuulis valesti.

„Lõpuks keeldusin üldse ronimast, teised kõik seisavad ja vahivad. Aga fizruk sundis.“

Selline vaatepilt ajas muigama.

„Klassikaaslased ei märganud midagi imelikku?“

„Vist mitte, aga ma ei suutnud pärast edasi ronida. Ja orgasmi ajal ka ei suutnud liikuda, libisesin kohe alla.“

„Ja kuidas sa siis olukorrast välja tulid?“

„Muudkui ronisin ja libisesin, ronisin ja libisesin,“ kurtis Olja. *„Aga fizruk arvas, et ma lihtsalt ei jaksa ja pani mulle kolme.“*

„Ainult kolme nii mitme orgasmi eest!“

„Ma ei saanud ka pesukuivatuspuudel koos teiste lastega turnida. Meil olid õue peal sellised rauast. Kohe algas orgasm.“

„Oli sul alles lapsepõlv,“ imestas Vanamees.

„Seesama kehkaõps tükkis mulle kavaleriks,“ ütles Olja. *„Tuli pärast tunde minu juurde ja pani ette kuhugi minna.“*

„Oot-oot!“ hüüdis Vanamees. *„Mis klassis see oli?“*

„Kümnendas sunniti meid veel köit ronima.“

Vanamees kartis, et pärast bussis veedetud ööd ja väsitavat päeva kukub külaline nagu laip voodisse. Olja olekski peaaegu meelemärkuse kaotanud. Piisas ainult ta rindu vaadata, kui ta üle keha värisema hakkas. Vladikut imetades oli Olja saanud iga kord orgasmi. Ta väikestest rindadest voolas piima nii ohtrasti, et polikliinikust käidi ülejääkide järel, millega ahtrate emade lapsi toita. Piima jätkus veel Novaja Kahhovka kassidele ja koertelegi.

Esimene puudutus vallandas orkaani, nagu ta oli Hersonis hoiatanud. Olja keha väänles käte vahel, just nagu püüaks lahti pääseda. Silmad suletud ja pea kuklas, sattus ta mingisse transsi ja kaotas enda üle kontrolli. Nii polnud Vanamees veel ühelegi naisele mõjunud. Kondipuudus ei tulnud meeldegi.

Pärast hommikust kirepuhangut teatas Olja murelikult, et nii ei lähe ta siit kuhugi. Kui nad lõpuks üles tõusid, oli keskpäev möödas. Kraad köögiakna taga näitas +15. Päikesekiirtes merel liikus

üksik pargas. Aed oli roosades ja valgetes õites. Olja ütles, et on paradiisis. Vanamees elaski paradiisis.

Olja tänas maitsva hommikueine eest, kuigi jättis pool putru järele, ja tõusis lauast. Vanamees vaatas seda ebamaist olendit, kes veranda aknal seistes õndsal ilmel merd imetles. Esimest korda oli tal kahju külalisest lahti saada. Aga logopeed ootas.

Olja kuulas arsti soovitusi. Vanamehe mõtted olid mujal. Naistel oli tutvumisankeetides kombeks hoiatada, et озабоченным не беспокоить. Seksijanustel meestel paluti mitte tülitada. Naised tahtsid, et neid armastataks hinge, mitte nende keha pärast (ehkki panid rõhku ainult välimusele). Oli olemas põlastav sõna озабочка, millega tähistati pidevas seksinäljas naisisikut. Aga Vanamees ei vajanud ju koduabilist ega köögikatat. Mis head oli selles, kui naine ei olnud *ozabotška*? Kui seks oli nagu kallis delikatess, mida ainult pidupäeval või hea käitumise eest mehele preemiaks lubati. Ta oli hommikul sellest Oljaga juttu teinud. See lõi häbelikult naeratades silmad maha ja tunnistas siis: „Да, озабочка любит это дело. "

Koduteel võttis Vanamees teema uuesti üles. Olja kurtis, et ta vastuvõtlik loomus oli talle sageli raskusi valmistanud. Kui nad mnogoetažkade vahelt alla laskusid, tuli tal meelde, kuidas majanaabrid olid trepikotta kuulutuse üles riputanud.

„Lugupeetud naabrid korterist..." tuletas Olja selle teksti meelde. *„Ja kolme punkti järel oli sulgudes kirjutatud „korterit me teame". Palume oma armastust (sulgudes oli „seksi") välja elada vaiksemalt: Hoidke oma emotsioone vaos, kuuldavus on 100%. Austage oma naabreid ja lapsi. Kui te ei lõpeta, oleme sunnitud kutsuma miilitsa. Te rikute avalikku rahu – kella 00.00st kuni 03.00ni. Tütarlaps, hoia oma suu kinni, me kuuleme kõik su oigeid, karjeid ja tänusõnu seksi eest, kui hea sul on. Häbi ja piinlik." Ja neli hüüumärki."*

Kuulutus oli talle sõnasõnalt pähe jäänud. Vanamees oli millalgi internetist lugenud, et hea seks on see, kui naabrid lähevad rõdule suitsu tegema. Ega suutnud taibata, mis puutusid asjasse naabrid.

„Siin ongi erinevus Ukraina ja Eesti vahel," tähendas ta mõru muigega.

„Muidugi," nõustus Olja. *„Teil ehitatakse maju paremini."*

Pilved olid Ai Petri otsast lahti pääsenud. Tuul puhus läbilõikavalt. Vanamees sättis Olja kasukahõlmad koomale.

„Ja mis edasi sai? „Häbi ja piinlikkus" lõppesid otsa?"

„Lõppesid," ütles Olja. *„Mees läks noore armukese juurde."*

„Вот козёл," tuli Vanamehel üle huulte. Козёл kasutati kõlbmatu mehe kohta, kuigi see tähendas jäära.

„Ему хотелось свежинки."

Свежинка tähendas värsket toidukraami.

„Мужчинам хочется свежинки," lisas Olja selgituseks.

Kuidas võis sellise naise kõrval veel kedagi teist tahta?

„Minna nii ilusa naise juurest mingi duura juurde..." ütles Vanamees südametäiega.

"Kas ma olen siis ilus?"

Olja hääles polnud vähimatki teesklust.

„Väga!"

Vanamees surus Olja enda vastu.

„Ma ei ole ennast kunagi ilusaks pidanud. Kõik mu *sõbrannad olid ilusamad kui mina."*

Vastu tulev naine vaatas neid pika pilguga. Soe kasukas libises Vanamehe käte vahelt välja. Olja vaatas talle sügavalt silma.

"Kuigi ema ütles alati, et ära võta endast ilusamat sõbrannat. Ilus sõbranna viib su mehe ära."

„Kas siis lapsele võib selliseid asju rääkida?"

„Kõik repliigid lendasid mu suunas minu enda huvides," ütles Olja kerge muigega. *„Mind ei kiidetud kunagi, alati seati teisi mulle eeskujuks."*

Nad olid koju jõudnud. Olja poistel olid järelikult erinevad isad. Või elas see värsket himustav jäär endiselt Oljaga?

„Ta teab mu nõrkust," ütles Olja Vanamehe mõtteid lugedes. *„Ja kasutab osavalt ära."*

Kui buss Oljaga kurvi taha kadus, sammus Vanamees läbi linna mere poole. Tänavamelu jõudis vaevu temani. Ta kastis enda Massandra rannas jäisesse vette ja võimles mõnuga. Ebamaine tunne ei tahtnud lahkuda. Koduteel kippusid jalad bussipõrandal tantsima.

Majas oli alles Olja hingust. Voodi lõhnas ta imelise keha järele. Vanamees läks üles verandale ja pani küünlad põlema. Küünlajalgadele oli tublisti rasva lisandunud. Tänavalaternad heitsid Via Militaresele kollast valgust. Kaugemal kadus maailm musta auku. Noored biitlid esitasid kevadiselt kergeid lookesi. Eesti press kirjutas sabadest lauluväljaku tööbörsil. Kärbitud deklaratsiooniga pangaülekanne oli õnnestunud. Lapsed said elamisraha kätte. Vanamees läks korraks tutvustesaidile, aga ei viitsinud kirjadele vastata. Pärast Oljat ei tundunud enam keegi ihaldusväärne.

Vanamees oli alles noor ja tugev mees. Mida ei suutnud kuuks androloog, seda tegi Kahhovka raamatupidaja mängleva kergusega. Kas tõesti vaatab ta kunagi oma teist südant pilguga, et nüüd on sellega lõpp? Seda oli võimatu uskuda. Elu oli alles nii imeline.

Järgmisel päeval sõitis Vanamees Sevastoopolisse tantsukingade järel. Ostis ühtlasi kaks Erich Frommi raamatut. „Terve ühiskonna" jättis endale. „Armastuse kunsti" tiitellehele kirjutas „Ma armastan sind" ja saatis postiga Novaja Kahhovkasse. Kuigi Oljale oli armastusekunst juba sünnist saadik selge.

Tagasi Jaltasse jõudnud, einestas ta aserbaidžaanlaste zabegalovkas, kus toit oli odav ja maitsev. Vanamehest oli saanud kohalik elanik.

Õhtul näidati teatris psühholoogilist õudukat pealkirjaga „Wait Until Dark". Publikut kogunes napilt seansijagu, aga väärt filmi puhul oli seegi hea näitaja. Audrey Hepburni pime kangelanna meenutas graatsilisuselt äsjast külalist. Aga vaevalt temagi nii imeline *ozabotška* oli.

Järgnesid päikselised päevad. Aina rohkem viljapuid puhkes õide. Päike paistis merekivid soojaks. Vanamees astus rannas paljajalu nagu suvel. Pärast võimlemist vaatas sädelevat merd ega jõudnud lõunatundi ära oodata.

Olja oli paki kätte saanud ja ka pühenduse ära tõlkinud. Vanamees unistas juba uuest kohtumisest. Ainult üks asi tundus imelik. Olja ei tahtnud suudelda. Ta keha hakkas nagu madu väänlema, kuni libises käte vahelt välja. Kui Vanamees sellest telefonis juttu tegi, puikles Olja vastusest kõrvale. Lõpuks tunnistas, et ei või *niisama* suudelda, sest hakkab siis *väga tahtma.*

„Очень, очень."

Ning teatas siis ühe soojaga, et oli mehe majast välja ajanud. Lihtsalt palunud, et see ära läheks, sest ei suuda enam koos temaga.

„Kaks päeva pärast minu juurest lahkumist," mõtles Vanamees uhkust tundes.

Peale selle oli Olja leidnud Krimmis tööpakkumise, kus otsiti raamatupidajat.

„Säh sulle häbelikku ja tagasihoidlikku!" mõtles Vanamees, kui Olja lõunavaheaeg läbi sai. Uudiseid tuli rohkem, kui ta oodatagi oskas. Kas ta oma armuhulluses äkki liiale ei lähe? Ega ta ometigi mõtle veel kahte last üles kasvatada? Kaheaastane marakratt endale kaela võtta, kes veel rääkidagi ei mõistnud? Alles oma lastegagi muret küll. Asi hakkas kontrolli alt välja minema.

5.

Elektrik toksis juba teist auku seina sisse. Volodja oli juhtmed hästi ära peitnud. Aga sissepõlenud harutoos tuli üles leida. Kütteta majja ei saanud külalisi kutsuda. Äsja oli Novaja Kahhovkast saabunud sõnum, et Vanamees on iga naise unistus.

Miks Marika seda kunagi ei arvanud? Ega olnud tas kümmet grammigi ukrainlanna elurõõmu. Vanamees oli otsustanud, et kutsub naistepäevaks Olja koos poistega külla.

Pika otsimise peale leidis ta enamvähem taskukohase auto. Halli karva „Daewoo Lanos" nägi fotol päris viisakas välja. Pidi olema Korea auto, aga Zaporožjes sapakate vabrikus kokku pandud. Vanamees käis Sevastoopolis autol järel, maksis viissada eurot tagatisraha, kinnitas allkirjaga, et liigub sellega ainult Krimmi piires, ja istus üle mitme aasta jälle autorooli.

Sirgel maanteel harjus Vanamees võõra sõiduriistaga ja teekond kulges kenasti kuni Simferoopolini. Talvised külmad ja sulad tegid asfaldile igal pool liiga, kuid Krimmi pealinna tänavad olid lagunenud koos Nõukogude Liiduga. Jumal tänatud, et auto polnud tema oma. Alles linnast väljas sai uuesti kiirust arendada ja „Daewoo Lanos" võttis kursi põhja suunas.

Raudteele lisaks ühendas Krimmi Ukraina emamaaga kaks maanteed. Üks neist viis Hersoni, teine Harkovi suunas. Enne poolsaarelt välja jõudmist tuli läbida limaanide vaheline maakitsus. Muistse mere põhja rajatud tee oli kehvavõitu, kuid siiski sõidetavam kui pealinna tänavad. Alles Krasnoperekopski ja Armjanski vahelisel lõigul oli auk augus kinni, nii et mööda manööverdada ei olnud võimalik. Õnneks läks pärast Krimmist välja jõudmist tee jälle paremaks. Mõlemat kätt laius ääretu stepp, mis talvel tundus eriti üksluine. Ilm oli hall, aga sajuta. Aegajalt vilkus pilvede vahelt isegi päike. Autojuhi tuju tõusis iga läbitud kilomeetriga. Õige pea näeb ta maailma kõige võluvamat olendit.

Koolipõlve NSV Liidu majandusgeograafiast mäletas Vanamees, et Kahhovka nimi oli esinenud õpikus seoses veehoidla ja hüdroelektrijaamaga. Wikipediast teadmisi täiendades selgus, et välja oli antud isegi löökehituse pildiga kirjaümbrik. Tšernobõli katastroofi aegu oli sinnakanti rajatud Euroopa kõige suurem tuumaelektrijaam, mille teenindamiseks oli tekkinud terve linn nimega Energodar. Kusagil sealkandis pidi asuma ka Novaja Kahhovka. Kosmosega „Daewoo Lanos" ühendatud ei olnud. Vanamees poleks nagunii osanud GPS-i kasutada. Tuli orienteeruda maastikumärkide ja teeviitade järgi.

Kolme haruga kahvlit meenutaval teeristil näitasid sildid Kahhovka, Tavriiski ja Hersoni suunas. Milline neist võiks viia sihile? Ühtki metsavana ei paistnud kusagil istumas. Vanamees valis Kahhovka suuna, mis osutus valeks. Järgmistel ristteedel enam viitasid ei olnud. Pärast tiirutamist jõudis „Daewoo Lanos" ootamatult linna, mis paistis märksa paremas korras olevat kui Simferoopol. Vanamees oli pärale jõudnud.

Kotid ja kompsud ei tahtnud pagasnikusse ära mahtuda. Kõige suurem sumadan sai juhi kõrvalistmele, sest kõik kolm istusid taha, Olja poiste vahele. Krimmi-reis võis alata.

Tagasitee oli tuttav ja Oljaga vesteldes kulges sõit lõbusasti. Poisid istusid nii vaikselt, et Vanamees unustas aegajalt nende olemasolugi. Aegajalt pistis juht käe istmete vahelt läbi ja hankis õrna säärt silitades pikal teel hädavajalikku dopingut. Auklik maantee ajas Dimassikul lõpuks südame pahaks. Peatustega liikudes jõuti pärale alles pärast kesköösd. Esimest korda pärast Sakurat läks tarvis garaaži. Sapakate vabrikus sündinud „Daewoo Lanos" oli öömaja välja teeninud.

Juudi kutškad muutsid ilma külmaks ja sajuseks. Õue peaaegu ei saanudki, mere kaldal mängimisest rääkimata. Et päevi kuidagi õhtusse venitada, korraldas Vanamees külmal verandal poistele mänge. Teki sisse mähitud Olja jälgis diivanilt heldinud pilgul meeste toimetamisi. Õhtuks oli noorsootöötaja omadega nii läbi, et isegi Olja ei tundunud enam nii ebamaine kui varem. Viimasel päeval sõidutas Vanamees seltskonna Sevastoopolisse, mida Olga oli ammugi igatsenud näha. Seal oli ilm veelgi jubedam. Isegi selga tõmmatud seitse kuhvti ei aidanud. Külalised lõpuks tagasi Novaja Kahhovkasse toimetanud, asus Vanamees kergendustundega koduteele.

Pimedaga sõitmine polnud talle kunagi meeldinud. Aga nüüd algas lisaks lumetuisk. Tee muutus lapiliseks nagu mustavalgekirju lehm. Valged laigud tähistasid lund täis sadanud aukusid. Liiklus jäi järjest hõredamaks. Nähtavus muutus aina halvemaks. Aukudes tõi Daewoo kuuldavale haledaid ohkeid, kuid rühkis visalt Krimmi suunas. Kuni ühel hetkel sattus ratas eriti sügavasse auku. Käis kõva kolksatus, auto hakkas vänderdama ja kraavi poole kiskuma. Kiirus oli õnneks väike ja teepervel sõiduhoog rauges.

Marutuul tahtis ukse käest rebida. Läbi näkku peksvate lumeräitsakate paistis, et esiratas oli maadligi vajunud. Pauk oli nii kõva olnud, et lisaks kummi purustamisele mõlkinud ka velje.

Ratta vahetamisega lootis Vanamees hakkama saada. Kodus oli ta „Subarul" kevade saabudes ja talve hakul alati terve jooksu ära vahetanud. Kuigi mitte võõral masinal, kallakil teepervel ega rängas lumetuisus.

Inventuur pagasnikus näitas, et nii varuratas, väike tungraud kui sobiv mutrivõti olid kõik olemas. Vanamees sättis kilekoti põlvede alla ja kobas käega auto põhja alt tungrauale toetuspunkti otsida. Masin hakkas kerkima. Aga enne, kui ratas vajalikku kõrgusse jõudis, väsis tungraud ja laskis auto kõrinal uuesti alla vajuda. Sama lugu kordus iga katse puhul uuesti. Ei tea, milleks see mänguasi mõeldud oli. Autot sellega tõsta ei saanud.

Vanamees puges tagasi külmaks läinud autosse. Sees vähemalt ei tuisanud. Kell hakkas kümme saama. Öö lähenes. Lumesadu ei lõppenud. Kuni bensiini jätkus, andis mootor sooja. Kas hommikul tuleb auto lume alt välja kaevata? Kus kohas ta üldse asuda võiks? Kusagil lagedas stepis Armjanski ja Krasnoperekopski vahel. Asula tulesid ei paistnud kuskilt. Liiklus oli jäänud veelgi harvemaks.

Kui läbi esiklaasi või peeglist hakkas paistma valguskuma, kargas Vanamees autost välja ja kukkus tee ääres kätega vehkima. Keegi kinni ei pidanud. Vanamees kirus ennast ja Ukraina riiki, kus isegi teekatte materjal pihta pandi. Süüdi olid Juštšenko ja saatus mõlemad. Hea, et auto niigi kaua vastu pidas. Oleks võinud koos Olja ja ta jõmpsikatega ööseks tee peale ei jääda. Olgu see viimane kord tal Krimmis autot rentida.

Liiklus oli soikunud. Bensunäitaja lähenes punase piirini. Hommikuni tuli autos külmetada. See oli ta patu palk. Vanamees oli oma himude ohver. Vastik tiirane vanamees. Mis viga oleks praegu soojas voodis lamada?

Veidi enne kesköödd hakkas eestpoolt paistma nõrka valguskuma. Kes hakkaks sellise koerailmaga pimedas kinni pidama? Ta ise poleks küll julgenud peatuda. Vanamees sundis siiski ennast välja minema.

Auto tuhises mööda, lumepilv taga. Kuid võttis siis pikkamisi hoo maha ja tagurdas Vanamehe juurde. Jääkaru meenutav pikap oli sõitjaid täis. Mehed istusid ees, naised taga.

Keskealised õllekõhuga voltsid panid õues suitsud ette ja tegid tiiru ümber „Lanose". Seejärel hakkasid oma auto päraluugist kotte ja pakke välja tõstma. Nad olid Jaltas külas käinud ja tagasiteel Energodari. Sugulaste kaasapandud purgid ja kastid lamasid teepervel lumega kaetult, kui pagasniku põhjast tungraud nähtavale ilmus.

Vanamehe abi ei vajatud. Mõne minuti pärast jätkas see oma teed. Hing tulvil tänutunnet Energodari vastu, kus elas nii abivalmis rahvas. See oli Ukraina. Miks nad oma riiki ei suutnud kasutada sama osavalt kui tungrauda? Tühikäigul valitsus laskis katkise riigimasina kõrinal vastu maad.

Lõunarannikul lisandus lumesajule paks udu. Lõpukilomeetrid läbis „Daewoo Lanos" teise käiguga. Nagu viimane maratonijooksja olümpiastaadionile jõudes. Olgu see tagumine kord mingit avantüüri ette võtta!

6.

Energodari kuldse südamega meestele vaatamata eelistas Vanamees suhtlemist naistega. Nagu Tšehhovi novelli kangelane ei saanud ta päevagi ilmą nendeta läbi. Gurov nimetas õrnemat sugu низшая раса, aga Vanamehe meelest moodustas see alamrass inimkonna parema osa. Naised olid ilusamad, peenetundelisemad, pidasid reeglina sõna, jõid mõõdukamalt, ropendasid harva ja lõhnasid paremini. Ukrainas olid naised mäekõrguselt meestest ülę. Üksnes ametnikuks hakkamine mõjus neile hukutavalt. Naistšinovnikus hävis kõik naiselik, mida loodus ukrainlannadele nii küllaga oli jaganud. Aga isegi ametiasutustes püüdis Vanamees vältida mehi ja ajada asju naistega.

Ometigi sigines ajapikku ta tutvuskonda ka meessoost isikuid. Ilma mingi põhjuseta tutvustas Volodja ühel päeval talle oma õemeest Andreid. Too oli samuti Kertšist pärit, kuid muud sarnasust nende vahel ei paistnud olevat. Volodja oli kleenuke maletajatüüp, ta õemees aga turske mehejurakas, läbikasvanud lihaga nagu vanad maadlejad. Üks teenis leiba ausa tööga, teine oli bandiit. Tänaseks oli Andrei küll halvad kombed maha jätnud ja töötas sanatooriumi turvamehena. Siiski tundus natuke kõhe istuda silm silma vastas mehega, kes oli osa võtnud ohvriterohkest võitlusest ärastatud riigivarade ümberjagamise pärast.

Pärast Nõukogude Liidu lagunemist oli ka Krimmis jäänud üldrahvalik omand ripakile. Üheksakümnendatel aastatel toimunud verised kokkupõrked grupeeringute vahel võtsid sageli tänavalahingute kuju. Tänaseks olid varad leidnud endile püsiomanikud, linnades valitses rahu ja Andrei tööpõld oli kokku kuivanud. Vahel harva sõitis ta Kiievisse või mujale komandeeringusse, kui teda mingi küsimuse lahendamisel appi paluti. Enamik ümberjagamisi toimus nüüd kohtu vahendusel. Vaid ühes Krimmi sanatooriumis oli pikaleveninud omandivaidluse hiljuti lõpetanud relvastatud rünnak, kuid sealgi tulistati vaid kummikuulidega. Puhkajad ei saanud hommikusöögile minnes arugi, et sanatooriumi omanik ja turvamehed olid öö jooksul vahetunud.

Vaba aega paistis Andreil laialt käes olevat. Volodja õest oli ta lahku läinud, kolid kokku pannud ja elas nüüd jumal teab kus. Leidnud oma memuaaridele tänuliku kuulaja, hakkas ta ühtepuhku Vanamehele külla kippuma. Andrei sõprustunded muutusid varsti nii kuumaks, et ta kokku saades iga kord embama ja musutama kippus. Vanamees kannatas bandiidi kallistusi tükk aega, enne kui söandas leebes vormis mainida, et on üles kasvanud tunnetevaesel põhjamaal ega suuda vanas eas enam meestevahelise suuandmise kommet ära õppida.

Ajapikku ammendus Andrei seiklusjuttude varasalv ja Vanamees püüdis leida ettekäändeid, miks ta külalist vastu võtta ei saa. Kui tal üheksakümnepäevane ajalimiit Ukrainas täis sai, jättis ta Andrei seniks maja valvama, kuni kodumaal ära käis ja puhaste paberitega Krimmis tagasi oli. Ehkki mõte sellest, et ühel päeval turvamees ta majast enam lahkuda ei soovi, kutsus aegajalt esile ebamugava tunde. Krimmis oli kerge inimestega tuttavaks saada, aga katsu sa pärast neist vabaneda. Maria oli ühes kirjas maininud, et raske pole lahti saada mitte mehest, vaid armastusest tema vastu. Aga Vanamees ei saanud kergesti lahti ei meestest ega naistest. Eriti maailma parimast naisest. Ometigi pidi ta seda teha suutma. Mida rohkem ta asja edasi lükkas, seda raskemaks ta selle neile mõlemale tegi.

Märtsikuus valitsesid lõunarannikul udud. Valge piim tõusis mere kohalt ja valgus üle maa nagu puder muinasjutus. Isegi naabermaja ei paistnud ja möödasõitvatest autodest olid näha vaid kollased tuled. Aegajalt muutus udumass hõredamaks ja maailm ilmus nagu seina seest nähtavale. Korraks paistis ähmaselt isegi hall rannajoon. Kuid varsti tõusis uus valge loor ja mähkis jälle kõik endasse. Kohalikud ütlesid kevadiste udude puhul,

et meri soojeneb. Garaažinaaber Slavikúl oli vastav salmgi olemas: Когда придёт марток, одевай семь парток. Kui kätte jõuab märtsikuu, siis aja selga seitse kuhvti.

Ennast rõskest udust läbi pressinud, jõudis Vanamees asutusse sildiga „Управління Держкозему У м.Ялта". Hartšikueite ei olnud näha, seekord õnnestus ka ametkondlikust udust läbi murda ning saada kätte tähtis paber nimega Выписка. Terve nimega „Väljavõte tehnilisest dokumentatsioonist maaüksuse normatiivse rahalise hindamise kohta". Tollel võpiskal seisis kirjas tema sotkale määratud rent, mida Vanamehel tuli igal aastal maksma hakata. Rendi suuruseks oli seitsekümmend neli grivnat ja üheksakümmend kolm kopikat. See oli umbes komplektlõuna hind kolmanda sordi zabegalovkas. Aga milline Kolgata tee oli tulnud selleks läbi käia, et võidelda kätte õigus seda naeruväärset summat maksma hakata! Ja seegi polnud veel teekonna lõpp. Ristipuu oli alles kaugel.

Vanamees viis terviseprotseduurid läbi udukatte all. Omamoodi vägev tunne oli looduse tujusid trotsida. Külmast veest tarmukust veelgi juurde saanud, otsustas ta panna edukale päevale väärilise punkti. Valus jutt, mida aina edasi oli lükatud, tuli ära rääkida. Uduloor oli korraks kadunud ja Vanamees nägi jälle selgesti maailma enda ümber. Olgu teiste naistega kuidas oli, aga Oljat ta kauem petta ei tahtnud. Kõige tormilisemale armastusloole ta elus tuli teha lõpp. Paljud mehed, kes armusid põselohukesse, abiellusid eksikombel terve tüdrukuga. Kes seda kirjutaski?

Vanamees ootas ära Olja lõunavaheaja, tegi südame kõvaks ja helistas Novaja Kahhovkasse.

„Ma nägin sind täna unes, mu krassatuntšik," kostis telefonis õnnelik hääl. *„Ja unenägu oli nii meeldiv, et ma isegi natuke nutsin õnnest."*

„Olja," alustas Vanamees, kuid sõnad kippusid kurku kinni jääma.

„Ainult et unenägu toimus miskipärast Inglismaal," vadistas Olga edasi. *„Võib-olla sellepärast, et mulle see maa meeldib, aga koos sinuga oli mulje sada korda tugevam."*

„Olja, meil ei tule midagi välja."„Olja, ma ei saa sinuga koos elada." „Ma armastan sind, Olja, aga jätan su maha." „Olga, anna andeks, aga..."

Kui palju kordi oli Vanamees neid lauseid mõttes öelda proovinud! Ja kui võimatu oli sundida ennast lausuma neid tegelikult.

„Meie õnnehetked," kostis telefonis sametine hääl. *„Mulle tundub, et need tunded ei muutu mitte iialgi tuimaks, vaid püsivad igavesti sellistena. Aitäh sulle nende eest!"*

Vanamees tundis, et oli tehtud relvituks.

„Ma armastan meeletult merd," helises ta kõrvus. *„Kuigi pole vist inimesi, kes merd ei armastaks. Ehkki enamasti pärast nädalakest mere ääres tahetakse juba koju tagasi. Aga minuga on vastupidi – mida kauem ma mere ääres viibin, seda vähem tahan ma tast lahkuda."*

„Polegi vaja lahkuda," pomises Vanamees.

„Ükskord me olime Vladikuga kuu aega Odessa lähedal sanatooriumis. Lõpuks lahkudes oleksin ma nagu tüki endast maha jätnud. Ma jumaldan ujuda meres tähtede ja kuu paistel. Suvel loodan ma teha seda koos sinuga, mu krassatuntšik. Vabanda, et tuli selline ood merele..."

Võimatu oli sellesse südamesse nuga lüüa. Vanamees otsustas suhtlemist jätkata, kuid mitte enam kohtuda. Ehkki ka seda oli kergem mõelda kui teha. Ja mida aeg edasi, seda raskemaks läks. Olja istus tal sügaval hinges. Suve lähenedes ilmutati aina sagedamini Krimmi vastu huvi, kuid külalised jätsid Vanamehe ükskõikseks. Ta süda oli okupeeritud ja rohkem sinna kedagi ei mahtunud. Ka Gurov ei saanud daami koerakesega enam oma südamest välja.

Aga välja saada tuli. Kas või vägisi. Armuhullusest pidi ennast terveks ravima. Aprillis pidi saabuma külla Polina Anapast. Ütles enda olevat õrn granaat ja paistiski fotodel üsna isuäratav.

Harrastas virtuaalset seksi ja oli ostnud juba ka rongipileti. Anapa asus Musta mere ääres, aga Krimmiga otseühendust ei olnud. Kertši väin oli vahel. Õrn granaat pidi sõitma ümberistumisega. Vanamees aga seisma õigel päeval õigel perroonil õige vaguni juures. Käes punased roosid.

7.

Alõtšad õitsesid ära. Valgete õite meri akna taga asendus rohelise vaibaga. Kimalased ei tunginud enam verandale, vaid lendasid uutele jahimaadele. Päike sai ududest jagu ja säras võidukalt sinitaevas. Ilmad läksid suviselt palavaks. Aga Vanamees higistas külapea ukse taga, pikad püksid jalas. Külanõukogu sekretär oli mokaotsast poetanud, et *pärast kahte võib tulla.*

Kell oli kaks läbi. Vanamees pühkis laubalt higi ja mõtles Hatõni veretööst. Vene ajal oli igal kevadel Katõni massimõrvast juttu tehtud. Kahekümne kahe tuhande poola ohvitseri tapmist esitati kui jubedat näidet fašistide kuritöödest. Alles 1990. aastal oli Nõukogude Liit tunnistanud, et massimõrva poolakate kallal panid toime nemad ise. Ja äsja oli sealsamas juhtunud taas kohutav õnnetus.

Aeg läks. Maakorraldaja Žuravl oli töölt lahkunud. Mõned kuud oli koht tühjana seisnud, lõpuks võeti sinna mingi noor poiss. Tollel polnud veel kureeide nahaalsust, mistõttu ta pidas ennast viisakalt üleval, lubas tulla sotkat vaatama, aga välja siiski ei ilmunud. Kui Vanamees läks seda talle meelde tuletama, oli ka poiss juba töölt lahkuda jõudnud. Väiksemate röövlitega asja ajada ei olnud mõtet. Viimasel etapil võis laevapoiss Jimi aidata ainult John Silver. Tuli seista ja oodata.

Kevadised udud valitsesid mujalgi kui Krimmis. TU-154, mis ülihalva nähtavusega maanduda üritas, oli Vanamehe noorepõlve tuttav nagu Krimmi trollibusski. Miks pidid poolakad

lendama nii kahtlase riistaga? Sajaliikmeline valitsusdelegatsioon oli teel Hatõni massimõrva mälestustseremooniale. Tõusid Varssavist õhku, aga pärale ei jõudnud. Maandusid lennuvälja asemel Smolenski lähedale metsa. Terve riigi juhtkond presidendiga eesotsas. Hatõn oli nõudnud poolakatelt uued ohvrid. Sünge kokkusattumus.

Külapead ei ilmunudki välja. Vanamees tundis, et suudab Andrei tööandjaid mõista. Kauem oodata ei olnud võimalik, sest tuli jõuda rongi vastu. Roosidega perroonile vaguni number kolm juurde. Õrn granaat oli saabumas.

Vagunite numbrid võisid alata nii veduri poolt kui rongi sabast. Mõistlik oli seista kusagil perrooni keskel. Veidra kujuga tresiine, üksikuid vedureid, mitmekümne lahtise söevaguniga kaubaronge, kohalikke elektritškasid ja kaugsõidu reisironge saabus ja lahkus läbilõikava vile saatel. Lõpuks üürgas plekine hääl läbi valjuhääldaja: „Поізд номер 812 наченіем Москва – Севастополь прибуваэ на третю колію. Нумерація вагонів с головы поізда. Шановні пассажирі! Будьте обережні! Зупынка буде скорочена."

Vanamees sörkis rongi kõrval kuni see seisma jäi. Aga vagunit number kolm ta ei leidnud. Нумерація вагонів algas number neljast. Rongist perroonile valguv kohvrite ja kompsudega reisijate mass jäi vähehaaval hõredamaks. Ühtegi granaati nähtavale ei ilmunud. Vanamees jäi perroonile üksinda.

Kodus luges ta kokku, et oli tutvumissaidil veedetud aastatega saatnud kuuskümmend neli tuhat kaheksasada seitsekümmend üks sõnumit. Tal oli siginenud kolm tuhat nelisada üheksa naistuttavat. Paljusid ta nendest näinud oli, selle kohta statistika puudus. Kohtuma läks ta iga kord nagu Don Juan. Aga tagasi tuli enamasti Don Quijote. Ja oma Dulcineast, kelle ta Novaja Kahhovkast leidnud oli, püüdis ta lahti saada. Sellise tegelase nimi oleks võinud olla Don Quijuan.

Lidia Dnestri-äärsest Belgorodist oli lühikese kirjavahetuse järel otsustanud, et Vanamees on see, keda ta vajab. Praktilise meelega naisterahvana võttis siiski edasi-tagasi pileti. Töötas Lidia hullumajas ja hakkas ennast algusest peale *nevestaks* kutsuma. Õnneks pidi ta pruudiks jäämagi, sest elas mehega kahasse ehitatud majas, mistõttu ta ei saanud ära lahutada ega ka meest välja ajada. Vanamehe juurde pidi Lidia jääma nädalaks. Veidike perekonnaelu kulus marjaks ära, sest Vanamees oli üksikuks hundiks muutumas. Võib-olla suudab vaimuhaigetega tegelev Lidia koguni ta armuhullusest terveks ravida. *Faithful is trivial*, ütles Oscar Wilde. Nii Freud kui Wilde võitlesid viktoriaanliku ajastu silmakirjalikkuse vastu. Käsitlesid pattu kui mahasalatud vajadust. Üks teaduse, teine kunsti abil. Vanamehel oli õnn saada meheks pärast seksuaalrevolutsiooni võitu.

Lidia tõi kaasa kolm suurt pudelit koduveini, mis pani pea valutama, tegi iga päev head sööki, koristas maja, küüris puhtaks tualetipoti ja vanni. Suitsetas nagu korsten, kuid sellest polnud lugu, sest nevesta eelistas suudlemisele minetti. Nad tõid Nikita botaanikaiast paarikümne sentimeetri pikkuse palmi ja pealekauba veel mürdi. Vanamees toksis prügikühvliga kivisesse pinnasesse augud ja aiapidamises vilunud Lidia aitas istikud alõtša ja mureli vahele mulda panna. Nädala lõpuks oli Vanamees kõhust märgatavalt ümaram.

Kui Vanamees õnnitles oma virtuaalset haaremit ülestõusmispühade puhul, leidis ta postkastist kirja nevestalt:

Tere, kallis peigmees!

Otsustasin proovida sulle kirja kirjutada. Mu elu pöördub tagasi harilikku rööpasse. Odessa vaksal meenutas mulle suurt sipelgapesa, kõik tormasid ringi, just nagu ei jõuaks kuhugi. Ma olen sulle väga tänulik, sa kinkisid mulle muinasjutu, olgugi lühikeseks ajaks. Tunnen ennast Tuhkatriinuna, kes viibis imelisel ballil. Kuid ball lõppes ja Tuhkatriinu pöördus tagasi oma tšugunkade juurde. Sa näitasid mulle teist maailma ja ilusaid suhteid, mis võivad mehe ja naise vahel olla. Isegi, kui me enam ei kohtu, jätan ma need igaveseks oma hinge. Sellest saab minu salajane aardelaegas, ja sellesse imelisse hingesoppi ei lase ma mitte kedagi.

Eile oli esimene tööpäev pärast nädalast pausi. Kui raske oli alustada tööd pärast sellist imelist weekendi! Vaatasin oma kaastöötajaid, kes millegi poolest sarnanesid meie patsientidele, samasugused lollid näoilmed, mitte ilmaasjata ei räägita, et töö vajutab inimesele oma pitseri.

Ma igatsen väga sinu järele, su kallistuste ja õrnade suudluste järele, aga kõige rohkem igatsen hingesoojuse ja su hääle järele, mäletan isegi seda viisi, mida sa vilistasid, vot niimoodi.

Täna tapsin kana (mul on selle peale kerge käsi) ja keetsin suppi, pärast pildistasin igatsusest oma lilleaeda ja kirsipuud, mis juba õitseb, pärast vaatad fotosid. Kui jõudsin oma maja juurde, kuulsin ööbikulaulu, kui ilusasti nad laulavad, isegi hing läks soojemaks, kui poleks sadanud vihma, oleksin jäänudki seisma ja kuulama, aga märgade kingadega kaua ei naudi.

Suudlen sind õrnalt sinu tundlikele ja õrnadele huultele.

Sinu Lidia.

P.S Ma mäletan su naha lõhna, nii õrna ja erutavat.

Lidia oli tore naine, kuid tal ei vedanud. Ta oli saabunud pärast Oljat.

8.

Maikuus käis päike juba nii kõrgelt, et verandal ei saanud enam päevitada. Rannas lõppes talvine privaatsus. Krimmis tähistati võidupüha. Krõõdal oli mata eksam. Vanamehe viimane laps hakkas põhikooli lõpetama. Tahtis külla tulla ja ähvardas linna kooli minna, millega tekitas issis rahutust ja emmes paanikat. Õnneks oli sügis alles kaugel.

Seevastu suvi lähenes jõudsasti ja koos sellega kerkis üles küsimus, kuidas tagada lapse küllatuleku ajaks isiklik elu. Kuu aega oleks raske olla ainult armastav isa. Vanamees mõtles lahenduse välja.

Lidial oli Krõõdast aasta vanem poeg, kellega sel oleks kasulik vene keelt praktiseerida. Nevesta muutus väga rõõmsaks, kui peigmees ta tervelt kuuks ajaks külla kutsus. Ja koguni koos pojaga. Samal päeval kirjutas ta hullumajas puhkuseavalduse.

Krõõda huvid olid muutunud. Hommikust õhtuni kestnud vettehüppeid asendasid erinevas rõivastuses jalutuskäigud Jalta rannapromenaadil. Veepark kõlbas veel peamiselt selfide jaoks. Tütarlapsest oli aastaga neiu sirgunud. Sügisene linnaminek tundus veelgi kahtlasem.

Lidia saabuski kokkulepitud päeval. Aga ilma pojata, kes oli viimasel hetkel vedelaks löönud. Mismoodi pidi Vanamees nüüd lapsele mingi tädikese küllatulekut seletama? Lisaks oli nevesta suitsetamise maha jätnud ja paksuks läinud. Aga süüa teha armastas endiselt, nii et Krõõda toitmisega polnud enam muret. Ka minett öövaikuses läks täie ette. Hommikul oli peigmees jälle valmis täitma isarolli.

Vanamehel polnud telekat. Krõõda nõudmisel tuli minna kuhugi jalgpalli MM-i finaali vaatama. Lähim spordipubi asus naaberkülas Alupkas.

Kohalike vutifännide asjatundlikkus kasvas iga joodud õllega. Teiseks poolajaks oli lärm juba nagu staadionil. Naaberlauas segunes matši jälgimine üha enam ropendamise ja meestenaljadega. Üks anekdootidest käsitles eestlaste intiimelu.

„Kallis, kas ma tegin sulle haiget?“ küsis mees seksi ajal partnerilt. Ja pärast naise eitavat vastust imestas: *„Aga miks sa siis liigutasid?“*

Vutisõbrad hirnusid naerda. Aga mis siin naljakat oli?

Kui nad Krõõdaga kottpimedas suveöös kodu poole vantsisid, tänas Vanamees õnne, et vene keele õpetaja oli tulemata jäänud.

Pärast lapse lahkumist algas issil aktiivne suvepuhkus. Vanamees ei saanud muuta naiste puhkusegraafikuid ega rongide sõiduplaani. Enne järgmist külalist tuli jõuda eelmise jäljed majast kaotada. Kõige reetlikumad olid juuksekarvad vannitoas. Eriti kui pärast blondiini juhtus tulema brünett või pikajuukselise järel poisipea. Parfüümi järgi lõhnav kittel tuli puhtaks pesta. Ka lilled ei pidanud enamasti vastu rohkem kui ühe külalise. Ilmselt võõrustaja kokakunsti taset ületavad toidujäägid tuli nahka panna. Ja kohalviibija seljataga pidada sidet ülejäänud haaremiga.

Sveta Odessast osutus parajaks ozabotškaks, kelle rinnanibud juhtisid hästi voolu ja orgasmid olid ägedad. Donetski raamatukoguhoidjal Lanal oli Vanamehe jaoks üllatus, milleks osutus keisrilõige. Zoja Harkovist oli mitu aastat hoogu võtnud, mis paisutas kirjavahetuse romaani mõõtmeteni. Kõige tihedamal ajal võttis lõpuks julguse kokku.

Zoja oli samuti meditsiinitöötaja nagu Lidia, kuid osutus kõiges selle vastandiks. Nevesta oli saabunud külla koduveiniga, kukkunud perenaist mängima, majas korda looma ja peigmeest roogadega poputama. Zoja ei tõstnud jalgagi kööki, vaid sammus lõunale rannakohvikusse „Чайный Домик“. Kalli margiveini juurde kõlbas talle ainult улов дня ehk päevapüük, milleks oli barabulka, mida selle hinna pärast kutsuti ka sultani kalaks. Menüüs olid õnnetuseks ka värsked maasikad. Suvitajate hulgas populaarset teemaja pidav toimekas papi oleks võinud vähem pingutada.

Zoja töötas günekoloogina ja oli harjunud hea eluga, mis Krimmis pidi jätkuma Vanamehe kulul. Külakostiks tõi Zoja kaasa komplekti käterätte, nagu kartes, et muidu peab ennast musta rätikuga kuivatama hakkama. Ühist oli kahes meditsiinitöötajas ainult niipalju, et kumbki ei teinud kondoomist juttu ja mõlemad armastasid pajatada tööalaseid juhtumusi. Kui Lidialt kuulis Vanamees hullumaja elektrikust, kes naiste osakonda lambipirni vahetama minnes pääses hädavaevu grupivägistamisest,

siis Zojalt sai ta teada, et tänapäeval taastati neitsinahkasid, mis oli populaarne operatsioon eriti moslemineiude seas enne pulmi.

Lidia oli maavillase olekuga lahe blondiin, kellega ei tekkinud pinget. Zoja aga pretensioonikas suurlinna brünett, kes hakkas algusest peale närvidele käima. Õhtusöögi ajal vindiseks jäädes kukkus Vanamehele koguni moraali lugema. Väitis end olevat балованная девушка, kelle jaoks neljasaja grivnane restoraniarve pole probleemiks. Aga Vanameest, nagu ta tähele pani, это напрягает. Andis igati mõista, et neid kahte lahutab kuristik ja Vanamees ei ole mees, keda Zoja vajas. Pani peremehe tema omas kodus paika.

Nii pretensioonika preili puhul andis kohe tunda ka peeniseluu puudus. Lidiaga polnud sellega muret, sest nevesta süvenes ennastunustavalt minetti. Kui ei olnud hirmu häbisse jääda, kadus ka kondinõrkus. Aga Zojast õhkus nõudlikku ootust juba kaugele. Näita nüüd, kas oled mees või ei ole. Sanatooriumi rannas, kui Vanamehe näpud Zoja kenasti orgasmini viisid, oleks tast asja küll ja küll olnud, kui see poleks liigset tähelepanu äratanud. Selle peale rääkis Zoja loo suvest Berdjanskis, kus tal kohaliku fotograafiga oli meres unustamatu seks olnud. Vanamehe silmade ette kerkis ahvirinnaga matšo, kes Zoja vees sülle rebib ja nagu morsk oma kuuekümne ühe sentimeetrise peeniseluu otsa torkab, fotokas kaelas ja Puškini bakenbardid turritamas. Nagu hispaania pornofilmis Tarzanist, kus Hombre Mono järjest kõiki naisi kargas. Sellised jutud said ebakindlust ainult tõsta.

Kulukas võõrustamine oli juba täieliku fiaskoga lõppemas, kui mitte ärasõidupäeva pärastlõunal poleks ime sündinud.

„Viimasel hetkel," tähendas Zoja diivanilt tõustes ja asus rahulolevana asju pakkima.

Ostrovski näidendis iseloomustasid mehed kangelannat kui „pärlit, mis vajab peent juveliiri". Aga Vanamees tahtis saada kalliskive ilma lihvimisega vaeva nägemata. Zojal oli õigus. Seda imelikum oli, et Harkovi günekoloog talle hiljem rahu ei andnud, vaid ikka ja jälle helistas. Kuni viimaks maha rahunes. Võibolla sõitis Berdjanskisse. Hullumaja sanitar oli palju meeldivam isegi oma läppunud kopsuõhuga. Kuid ei üks ega teine suutnud Vanameest aidata. Novaja Kahhovka ei läinud meelest.

Aga vähemalt sai materjali peatüki jaoks „Kuidas ära tunda head naist".

Küsimused õppetüki lõpus: 1. Miks oli Zoja sinu arvates jäänud üksikuks? 2. Kui peaksid valima Lidia ja Zoja vahel, kumma naise sa valiksid? Põhjenda oma valikut. 3. Miks osutuvad lihtsad külanaised sageli paremaks kui peened linnadaamid? 4. Märgi tabelisse Zoja ja Lidia head ja halvad küljed. Mitu plussi ja miinust sa said? 5. Leia oma elust näiteid, mis sobiksid käsitletud õppetükki.

Naistega tuli väike vahe sisse, aga külla saabus Andrei. Tal oli tekkinud äriidee, mida ta kibeles Vanamehele tutvustama. Bandiidi äriprojekt rajanes mänguautomaatidel, mida kutsuti ühekäelisteks bandiitideks. Andrei hinnangul leidus Kertšis nende jaoks põhjatu turg. Tema kodulinnas polnud ühtegi mängupõrgut nagu korralikes suurlinnades üle maailma. Andrei oli välja arvestanud ka tulevase ettevõtte kulud ja tulud. Ühekäelised bandiidid polnud odavad, kuid kasum iga aparaadi pealt tõotas samuti tulla kopsakas. Mis aga veelgi tähtsam, Andrjuhhal olid head suhted linnavõimudega, kes annaksid talle Kertši hasartmänguturul monopoolse seisundi. Andrei oli valmis enda kanda võtma automaatide hankimise, ruumide rentimise, kogu asjaajamise ja ka jooksva äritegevuse. Vanamehe osaks jääks ainult finantspool. Ja pärast asja käimalükkamist edaspidi pool kasumist tasku pista. Iga kuu tooks Andrjuša rahahunniku hõbekandikul Vanamehele koju kätte. Kahte kontsessionääri ootas ees helge tulevik.

Vanamees lubas ettepaneku üle mõelda. Rahaseisud polnud kiita. Üks üürikorter seisis endistviisi tühjana ja teise rentniku võlad aina kasvasid. Vanamees elas põhikapitalist, mis kahanes kiiresti. Poleks sugugi paha endale regulaarne sissetulek kindlustada, ise seejuures lillegi liigutamata.

Kuid elu oli teinud teda ettevaatlikuks. Kas läks Krimmis ükski asi nii, nagu mõeldi ja räägiti? Mis siis, kui äri ei kujunegi nii roosiliseks, nagu Andrei seda kirjeldas? Mida ta siis selle ühekäeliste bandiitide hunnikuga peale hakkab, kui need kusagil Kertši keldris tulutult roostetavad? Talle piisas tavalistestki bandiitidest, kes aastast aastasse kõri pigistasid. Saaks oma sotkagi enne rendile võetud, kui pea ees uutesse äridesse sukelduda. Vanamees otsustas kootööst keelduda. Aga kuidas seda Andreile viisakalt öelda? Ilma et see mehes vanu kombeid ellu ärataks. Vanamees jäi murelikuna uut kohtumist ootama.

Palavusele ja ajanappusele vaatamata jätkas ta visalt asjaajamist. Maarendi protsess tuli viia võiduka lõpuni. Augusti alguses väljastati talle dokument nimega „Акт перенесения границ земельного участка в натуру". Kuidas see *maaüksuse piiride loodusesse ülekandmine* toimunud oli, kui kedagi kohal ei käinud ja sotkat niigi traataed piiras, jäi mõistatuseks. Aktile kirjutasid alla Jalta linna Госкомзем'i ülem, Koreizi omavalitsuse uus maakorraldaja, Vanamees ise ja mõlemad piirinaabrid, deputaat Mažuga ja Slaviku pensionärist isa. Akti juurde lisati dokumendid, mis kandsid nimetusi „Maakatastri informatsioon", „Maaüksuse plaanskeem" ja „Maaüksuse katastriplaan". Sellega said sotka piirid loodusesse üle kantud.

Ja septembris, kui kestis alles naisteuputus, jõudis kätte suurpäev. Koreizi külanõukogus sõlmiti Vanamehega rendileping.

„Muidu jääb meist liiga halb mulje," tähendas külapea Potipak lepingule alla kirjutades. Tulemas olid valimised, tool külapea istumise all võis kõikuma lüüa. Omavalitsusjuht mõtles juba oma kohale ajaloos.

Lepingule lisati maaüksuse üleandmise-vastuvõtmise akt, millega kohalik võim andis ja rentnik võttis vastu maatüki, millel seisis juba teist aastat ta kolmekordne maja. Saja ruutmeetrise maatüki rendile saamine, mille Vanamees oli lootnud paari nädalaga korda ajada, oli võtnud aega neli aastat. Nüüd jäi üle rendileping veel kõrgemal seisvates instantsides kinnitada. Seejärel oli garaaži jalgealune kindel ja võis hakata seda elumajaks ümber vormistama.

Vanamees viis rendilepingu OOO Jaltazemprojekti, kus polkovniku sekretäriplika selle paksu toimikusse teiste paberite juurde köitis. Registreerimisprotsess võis lahti minna. Polkovnik oli küll ärijuhtimisest taandunud ja ohjad firmas poja kätte andnud. Aga paksuke sõlmis Vanamehega uue töölepingu, lukustas ettemaksu lauasahtlisse ja lubas asja käiku anda.

Alanud oli uus etapp migrandielu ebatasasel maastikul. Ka prohvet Maltsveti aegsed väljarändajad olid saabunud Krimmi tõotatud maad saama. Ja nemad said tõesti.

9.

Ilmad olid järsku külmaks läinud. Hallis taevas sõudsid sünged pilved, öösiti ladistas vihma ja lubati isegi lund. Ai Petri kaljuseinad olid juba valgelaigulised. Eestis möllas lumetorm. Sajad teelised jäid Padaorus lumevangi. Kaks inimest oli surnuks külmunud. Üksteist tuhat majapidamist istus ilma vooluta. Koolid ei töötanud. Sadu aga jätkus. Lääne-Euroopas oli lennuliiklus lumetormi tõttu häiritud. *Monica* järel lubati natuke vähem hullu *Scarletit*. Krimmi mägede taha *uraganid* ei ulatunud, kuid Vanamees tundis inimkonna hädadele kaasa. Kuidas *nad* seal said? Keegi ei kirjutanud. Tema omadel oli kõigil juba oma elu. Vanamehel ei olnud selles enam kohta.

Eesti elas viimaseid päevi oma rahaga. Esimesest jaanuarist pidid hakkama maksma eurod. Vanamehel oli ilusatest rahatähtedest kahju. Raud, Baer, Keres, Hurt, Tammsaare, Tobias, Koidula ja Jakobson lahkusid oma rahvast juba teist korda. Jätkasid eksistentsi kultuuriajaloos. Mitte nagu mõni võõrsil unustuses. Kuid Vanamehel oli rahvuskangelaste ees tohutu eelis. Ta oli elus.

Ja isegi mitte lumevangis. Just äsja oli tä saabunud Jaltast tantsutrennist. Vaimustust täis nagu ikka. Ta higistas juba nagu professionaal. Aga quickstep hakkas natuke tulema. Eriti noore Juliaga, kes kahjuks harva kohal käis.

Vanamees elas nüüd üksiku vanapoisi elu. Suvine linnuränne oli läbi saanud. Kodukandis ta tutvusi ei sõlminud. Krimmis ei olnud naisi. See oli ammu kindlaks tehtud. Krõmtšankad said kuidagimoodi ise hakkama. Nad ei olnud veel lootust kaotanud ega haaranud poolkuivanud õlekõrre järele. Õnnelikud naised tema juurde ei sõitnud. Ainult pettumine kodumaistes tootjates tegi tast päästerõnga. Vanamees pidi tänama Ukraina riiki, kes naiste elu põrguks muutis ja nad tema voodisse tõi.

Hommikust peale ladistas vihma. Alles vastu õhtut jäi sadu hõredamaks. Vanamees toppis parajasti ujumispükse kotti, kui helistas Andrei. See oli juba otsaga Koreizis ja nõudis kokkusaamist. Kui palju kordi oli Vanamees püüdnud nii prorabile kui Andreile õpetada, et nad ette helistaksid. Tal võis midagi pakilist käsil olla. Teda ei pruukinud üldse koduski olla. Paar korda oli ta meelega teatanud, et on hõivatud ega saa neid vastu võtta. Kuid kõik oli asjata. Järgmine kord andsid nad jälle oma tulekust teada ukse taga seistes. Kombed olid visad.

Vihmast läbimärjal Andreil tuli viimasel hetkel meelde mitte emmata. Vanamees oli lootnud, et äriidee on vaikselt hingusele läinud. Kuid nüüd istus bandiit tema vastas ja vaatas nõudlikult tulevasele kompanjonile otsa.

Taevas oli selgeks läinud. Loojuv päike värvis raagus mandlipuu punaseks, kuldas üle „Aleksandria" seinad ja muutis mere türkiisseks. Päeva viimased minutid enne päikese Ai-Petri taha vajumist olid kõige ilusamad. Siis, kui oli rahulik õhtu.

Vanamees ütles hakatuseks, et on ettepaneku üle põhjalikult mõtelnud. Mis oli ka tõsi. Tutvus Andrei arvutustega ega kahtle ettevõtmise edus. Ja tahaks ühist äri alustada. Kogu küsimus on vaid algkapitalis. Kust võtta raha projekti finantseerimiseks?

Edasi kurtis Vanamees oma rantjeepõlve raskusi, kriisijärgset majandussurutist, kehvi rendilaekumisi, kukil istuvat pangalaenu ja vähest lootust, et talle uut laenu antaks. Maalis olukorrast nii haleda pildi, et endalgi tundus võimatu edasi elada. Lõpuks lubas, et teeb pangale uue taotluse. Positiivse vastuse korral võib nende äri kohe lahti minna.

Andrei kuulas Vanamehe nutulaulu tuimal ilmel. Endisest õhinast ei paistnud kuigi palju järel olevat. Lõpuks teatas, et tal oli avanenud võimalus Leetu keevitajaks minna. Aga selleks oli tarvis viisa vormistada ja sõidupilet hankida. Kas Vanamees ei saaks talle laenuks viissada dollarit anda? Aasta-paari pärast tagasi tulles maksaks Andrei võla koos protsentidega ära. Ühekäeliste bandiitide ärist enam juttu ei tehtud.

Vanamees läks garaaži ja koukis purgist rahatähed välja. Rõõmus, et nii kergesti pääseb. Andrei pistis dollarinutsaku püksitasku ja tegi minekut. Vanamees oli ostnud ennast bandiitide käest vabaks, nii ühe- kui kahekäeliste haardest. Viissada tingühikut lunaraha ei olnud selle eest palju küsitud.

Süda kerge, läks Vanamees videvikus meretretile. Talvejope seljas, kindad käes ja mütsiklapid alla lastud. Tiris rannas riideid seljast, kui külje sisse lõi valu. Seda juhtus viimasel ajal. Isegi tantsutrennis ei lasknud täit mõnu tunda. Vanamees kahtlustas, et seal asus ta neer. Kas tõesti hakkab organism streikima? Sünged mõtted vanadusest olid kerged tulema. Sunnitud elumuutusest. Nii väga oleks tahtnud veel noore mehe elu elada!

Aga pole viga. Küll saab ka sellest hädast jagu. Hakkab õlle asemel põdrasamblateed jooma, kui muud ei aita. Ujumist ja tantsimist ta katki ei jäta.

Vanamees kiskus riided seljast, ütles endale valjusti: „Tee ära oma trikk", ja sammus üle külmade kivide jäisesse musta merre.

Õhtul jõi küünlavalgel meega teed ja kuulas kuuekümnendate hitte. *Walking back to happiness.* Elu müsteeriumi ei olnud olemas. Oli vaid lapsepõlves pakitud reisikott ja salakirjas sõiduplaan.

Mõistatus seisnes selles, kuidas teekond meeldivaks teha. Või vähemasti talutavaks. Aga sõita tuli kõigil üksinda. Ainult kujutleti, et ollakse teel koos teistega. Ühine oli vaid lõppjaam. Kuhu keegi ei tahtnud välja jõuda. Sest lõpus polnud midagi. Liikumine oli kõik, siht mitte midagi.

Aga selleks, et kauem teel olla, tuli iga päev endale piitsa anda. Ajada ennast külma vette. Sundida kaldal elu eest vehkima. Siis olid seks korraks päästetud. Tänada päikest, merd ja Krimmi imelise päeva eest, mis oli veel sinu päralt. Aga naisteõpik jääb kirjutamata. Vanamees ei olnud nii traagilise elutajuga, et oma südameverest tinti teha.

2011

1.

Must meri oli põhjatu. Feodossia lähedal, kus oli elanud meremaalija Aivazovski, mõõdeti sügavuseks poolteist kilomeetrit. Sügisel pikkamööda ära jahtunud, soojenes see tohutu veemass samuti aegamisi. Õhkas oma põhjatust põuest jäist hingust üle maa, muutes kevaded Krimmis jahedaks ja tuuliseks. Ainult mandlipuud ja alõtšad ei teinud külmast välja, vaid puhkesid keset südatalve õitsele. Jaanuaris ilmusid halli maastikupilti roosad laigud ja veebruaris tõmbusid aiad üleni valgeks. Kuni mere kohalt tõusvad udud kõik läbipaistmatusse piima mähkisid. Märts oli kõige vilum ja vihmasem kuu. Naabri-Slaviku värss seitsmest kuhvtist pidas paika. Õnneks leidus halva ilmaga alati mõni varjuline nurgake, sest Krimmi lõunarannik polnud lage liivakallas nagu tasastel stepialadel.

Siinsed supelrannad olid kõik tehislikku päritolu, inimeste nõul ja masinate jõul mägede käest välja võideldud. Kaldaäärsed kaljuseinad olid tuhandete ruutmeetrite kaupa betoonikihiga varisemiskindlaks muudetud. Kivirahnudest tühjaks veetud kaldavette paigaldati kõigepealt tetraploidid nagu ankrud merepõhja. Hiigelsuuri muumitrolle meenutavaid betoonimürakaid võis siinseal vees näha. Neile neljajalgsetele tontidele valati tulevase plaaži põhi, mis seejärel täideti liivaga. Kõige peale veeti lõpuks killustik, mille merelained mõne kuuga siledaks galkaks lihvisid. Nõnda kirjeldas plaaži rajamist taksojuht, kes Vanameest õhtuti tantsutrennist koju sõidutas. Päevad veetis kinni istunud mees kalluri roolis,

soonilised käed tätoveeringuid täis. Võttis kümme grivnat rohkem kui tavaline taks, aga kliendi harimine ei pidanudki tasuta käima. Eriti mehel, keda tsoonis kõik olid austanud.

Ehitustööd rannas ei piirdunud plaažide rajamisega. Varingutele lisaks tuli need kindlustada ka tormide vastu. Parajasse ujumiskaugusse olid paigaldatud veealused lainemurdjad, mis merelt esimese hoobi vastu võtsid. Kaldalt jooksis vette lühikeste muulide rida, mis jaotas ranna parajateks juppideks ja mille vastu murdlained ennast puruks peksid. Muulide vahele jäävad plaažilõigud olid sanatooriumite ja hotellide vahel ära jagatud. Paadikuurid ja vetelpäästejaamad, medpunktid ja solaariumid, välikohvikud ja müügiputkad tekkisid kaldapromenaadile ajapikku ise. Ühes reas sanatooriumite rannakorpustega, mille merele vaatavaid fassaade aegajalt üle krohviti, sest soolane rõskus tegi oma töö. Kõigi veealuste ja kaldapealsete tõkete kiuste uhtusid tormid kiviklibu merre. Talvel vurasid randa veoautod, mis kallutasid uusi killustikukoormaid kaldarinnatiselt alla plaažile. Rannahooaja alguseks sai sellest siledaks lihvitud galka. Suvitajad korjasid ilusaid merekivikesi suveniiriks ega tulnud selle pealegi, et veavad koju tavalist killustikku.

Sellega töö veel ei lõppenud. Rannaäärsete kõrgete kaljude sisse oli uuristatud mõnesaja sammu pikkused valgustatud tunnelid. Maa-aluste käikude lõpus paiknesid liftid, mis tõstsid puhkajaid läbi kaljuseina üles mäe otsa, kust viisid varjulised alleed majutus- ja söögikorpustesse. Kaugemal ja kõrgemal asuvatesse sanatooriumitesse nagu „Jasnaja Poljana“ või „Gornõi“ sõidutasid rippraudteed, mille vagonettidest avanesid vaated imelise looduse ja näotu inimasustusega. Sanatooriumite parkidesse oli istutatud haruldasi puid ja ilupõõsaid. Teeradu ääristasid lillepeenrad. Ronirooside põõsad tõusid mööda seinu üles majakatusteni. Krimmi metsikust lõunarannikust olid aastakümnete jooksul kujunenud arhitektuurilis-aianduslikud mälestusmärgid, nagu sildid sanatooriumite väravas teada andsid.

Selline titaanlik töö, mida kroonis kümnete kilomeetrite pikkuses tehisrandu, oli saanud võimalikuks Nõukogude Liidu riikliku plaanimajanduse tsentraliseeritud ressursse käsutades. Ravituusikut väärinud eesrindlased võisid pärast tervise kosutamist Krimmis pühenduda uutele töövõitudele kodumaa hüvanguks. Paljud sanatooriumid olid siiamaani ametkondliku kuuluvusega. „Žemtšužinas“ puhkasid piirivalvurid, „Dnepris“ maksuametnikud, „Gornõis“ aatomikud, „Tšernomoretsis“ mereväelased ja nõnda edasi. Kurjad keeled räägisid küll lugu Krimmi saabunud Šveitsi töösturist, kes oli tahtnud tublile nõukogude töölisele hinnalise kella kinkida. Paraku pidi ilus žest jääma tegemata, sest kaevandustöötajatele mõeldud sanatooriumis „Donbass“ ei õnnestunud puhkajate seast leida ühtki kaevurit. Tuusikuid nagu kõike muudki jagati töörahva riigis tutvuse kaudu või vahetati millegi sama defitsiitse vastu. Kaevandustöötajate ametiühing oli töötanud ilma kadudeta.

Ajapikku kujunesid Vanamehel välja omad lemmikpaigad, kus vastavalt ilmale ja aastaajale oli hea terviseprotseduure läbi viia. Kõige laiem ja galkarohkem plaaž kuulus sanatooriumile „Jasnaja Poljana“, mis suvekuudel täitus emade ja lastega, aga talvel pakkus muuli varjus tuulevaikse nurgakese. Väiksema vihmaga sai ennast peita varikatuse alla, mis palaval ajal kaitses puhkajaid liigse päikese eest.

Suure lainetuse korral tuli pääseda sanatooriumi „Dnepr“ plaažile, mille kõrge muuli servani lained enamasti ei ulatunud. Kolmepallise või kangema tormiga ei päästnud seegi. Siis uhtus meri terve ranna üle, murdlained peksid vastu betoonseina, vahust vett paiskus koos kivikestega üles kaldapealselegi. Tormisel päeval pidi jätma riided sanatooriumi „Ukraina“ rannakorpuse katuse alla, lippama paljalt veepiirile, kus suur laine su üle uhtus. Ja olidki veeprotseduurid tehtud. Kaugemale merre minna oli ohtlik. Tormilaine tegi inimesega, mida ise heaks arvas.

Must meri oli salakaval. Jättis mulje, et on maha rahunenud, ootas, kuni puhkajad valvsuse kaotasid, ja saatis siis üheksanda laine neile kaela. Vanamees lõbustas ennast vahel sellega, et jälgis endid veepiirile ankrusse sättinud päevitajaid. Oh seda kiljumist ja õiendamist, mis siis lahti läks, kui suur laine pahaaimamatult peesitava seltskonna kõige nende kraamiga üle uhtus! Valjuhäälselt süüdlast otsides kukuti riideid välja väänama ning rahakotte, telefone ja muud varandust päikese kätte kuivama riputama. Aluštas oli murdlaine kaks muulitipus tormiselfisid teinud damotškat igaveseks merre pühkinud. Kohalik elanik hoidis stiihiast ohutusse kaugusse ja pidas peenikest naeru.

Need olid suvised meelelahutused. Talvel saju ja külma tuulega oli mõnikord üsna vastik ennast soojast toast välja ajada, teades, mis ees ootab. Kuid liikumine tõmbas mootori käima, trepid ja teerajad sundisid lihased tööle, karge õhk lõi pea selgeks ja enesetunne läks järkjärgult paremaks. Õnneks ei püsinud kurjad ilmad enamasti kauem kui päeva või paar. Seejärel tuli päike uuesti välja, küttis veranda soojaks ja jõudis lühikese talvepäevaga rannakividki leigeks paista. Krimmi lõunarannik oli issandast õnnistatud paik.

Varakevadine rand oli Vanamehe päralt. Kui mitte arvestada parte, kes elegantse liigutusega sukeldusid merepõhjast süüa otsima. Ja kajakaid, kes muulitipus endid soojendasid ja üksteise anekdootide peale naeru lagistasid. Aga see oli meeldiv seltskond.

Inimesi Vanamees oma rannas näha ei soovinud. Piisas ühest jalutajast, kelle katkematu mobiililoba suutis rannarahu rikkuda. Paar kaldal mängivat last summutas edukalt meremüha. Koolist pääsenud teismelised kuulasid venekeelset räppi, nii et kajakad tõusid hirmunult lendu. Kaldapealsele sõitvast autost lasti tümps üle terve plaaži. Moodi olid läinud kaasaskantavad miniraadiod, mis peletasid isegi peost söövad tuvid minema. Ja mida edasi suve poole, seda sagedamini hakkas kajama haamrilööke ja kostma ehitusmüra. Nitrovärvi hais levis rannas alates aprillikuust.

Ketassaagide kiljumine sai hoo sisse, kui plaažile ilmusid esimesed päevitajad. Korralik ehitusbuum puhkes alles juunis, kui ehitamine oli keelatud. Suvi läbi jätkus rannas lärmi ilma ehituskäratagi. Igal plaažil rippusid tahvlid pika loeteluga tegevustest, mis olid keelatud või rangelt keelatud. Aga rahvas pidas seda soovituslikuks nimekirjaks rannaatraktsioonidest. Käratsemist seal kirjas küll ei olnud, aga see käis asja juurde.

Mürareostusest ei tehtud numbrit rannas ega asulas. Palavaga, kui aknad ööpäev läbi lahti olid, lõikas poisinolkide võigas rolleripirin otse ajju. „Žigulite" kummivilin öistel kiiruskatsetel ajas närvi mustaks. Puhkepäevadel ja pühade ajal oli liiklus väiksem, kuid siis läks juba varahommikust erasektoris lahti kõva kopsimine, mootorsaagide kiunumine ja ketaslõikurite vilin. Pärastlõunal saabus paariks tunniks vaikus, õhtupoole hakkasid aedadest kerkima suitsusambad. Meretuul tõi aknast sisse vänget tossu koos lihaküpsetamise haisuga. Vali piknikutümps vaibus alles hilisel õhtutunnil. Peale südaööd lärmasid üksnes purjus seltskonnad, kes pärast kõrtside sulgemist mööda Via Militarest kodu poole tammusid. Paljudel oli kombeks istuda Vanamehe akende alla tänavarinnatisele jalgu puhkama ja valju häälega ilmaelu üle aru pidama. Maja asetses küll teest kõrgemal, kuid heli levis kivimüüride vahel otsekui võimendusega ja tungis magamistuppa nagu ruuporist.

Vindistel kampadel jätkus seletamist tükiks ajaks. Eriti läbilõikavalt kostis öövaikuses naiste naer. Enamasti oli keegi pundist maha jäänud, keda tuli kisa ja vilega taga otsida. Räuskamine ja ropendamine kestis seni, kui pudel oli tühjaks joodud ja vastu müüri klirinal kildudeks visatud. Siis saabus õnnis rahu, mida ei suutnud rikkuda ka koerte haukumine. Uni sai kesta niikaua, kuni läks lahti kisklevate kasside kräunumine. Metsistunud loomade vajadusi võis mõista, aga miks pidid inimesed karjuma? Oli selle põhjuseks slaavi temperament, millele jäi tunnete väljendamisel

sõnadest väheks? Kuum veri ei saanud ju avalduda ainult seksis. Igal rahvuslikul karakteril olid omad plussid ja miinused.

Ükskord ei pidanud Vanamees vastu. Ajas enese hommikuhahetuses voodist välja ja läks õue paluma, et öö läbi jorisenud tüübid sadakond meetrit edasi liiguks, kust purjus mörin nii hullusti tuppa ei kostaks.

„Sa oled lätlane, jah?“ tehti kõigepealt rahvus kindlaks, sest aktsent reetis mittevenelase. *„Ta on lätlane. Ainult lätlased saavad olla nii lollid.“*

Seejärel sai sõna teine, kes teatas lätlasest lollpeale, et on juba hommik. Edasi läks rahvusküsimuse aruteluks nagu Koreizi maakomisjoni istungil.

Kõigele vaatamata ei tundnud Vanamees ennast hommikuti tapetuna, vaid oli üllatavalt reibas. Krimmis ei pidanudki öö läbi põõnama, et ennast hästi tunda.

Need olid kõik suvevinjetid. Talvisel ajal sai öösel aknad kinni pidada. Rannas aga kostis enamasti ainult meremüha.

Vanamees korjas mahajäetud rämpsu kilekotti ja tegi endale puhta nurgakese. Tal oli kaks naela betoonseina prakku taotud, mille otsa riided riputada. Kilekoti krabin meelitas kohale halli kassi, kes arvas, et söögihooaeg on alanud, ja vonksutas pettunult sabaga. Nuusutas igaks juhuks galkal vedelevat kollast pudelikorki. Kajakatele ja partidele alla kugistamiseks liiga suurt.

Jääkülm vesi kõrvetas nahka ja tõmbas sääred kangeks. Paari sammuga tõusis vesi rinnuni, nii et võis jalad põhjast lahti lasta. Must meri polnud kuigi soolane, vee all sai silmad vabalt lahti hoida, kuid talvel Vanamees pead märjaks ei teinud. Mõned kiired konnatõmbed oli kogu ta ujumine. Tagasi läks veelgi rutem, sest lained aitasid kaasa. Kuristas paar korda kurku, tõmbas soolast vett ninasse ja ronis kaldale. Rätikut ta ei kasutanud, pani ainult kuivad ujumispüksid jalga. Seisis muuliseina äärde tuulevarju, näoga mere poole, ja kukkus vehkima.

Pärast jäist šokki ei tundnud keha tükk aega külma. Tuul puhus ihu mõne hetkega kuivaks, ainult valkjas kiht jäi nahale. Õige oli keskenduda harjutustele, *olla oma tegevusega üks*, kuid seda Vanamees ei suutnud. Kuni keha töötas sisseharjunud rütmis, läks vaim uitama.

Lained olid vastikut sodi kaldale uhtunud. Räägiti, et laevad lasksid vargsi oma solgi merre. Reostus oli asi, mille suhtes oli raske õppida silmi ja kõrvu sulgema. Kuhu inimese jalg astus, sinna tast jälg maha jäi. Eriti ropuks läks asi suvitushooajal, aga ka kohalik rahvas polnud oma elukeskkonna suhtes nõudlik. Milline nägi välja ümbrus koduuksest kaugemal, see ei läinud kellelegi korda. Ennast üles löönud preilid laveerisid kõrgetel kontsadel koerasita hunnikute vahel. Peened daamid ootasid prahiga ülekülvatud peatuses rahulikult räpast bussi. Ilma vastikustundeta tuldi oma sodi juurde tagasi järgmist piknikku pidama. Kalameestest jäid muulile konihunnikud ja tühjad pudelid. Vanamees ei mäletanud, et Krimmis vanasti räpane oleks olnud. Sotsialistliku defitsiidimajanduse asendumine kapitalistliku külluseajastuga oli osutunud poolsaarele üle jõu käivaks koormaks.

„Прекрасны вы, брега Тавриды, когда вас видишь с корабля.“

Aegajalt jõudis mõte Vanamehe juurde tagasi. Koolipõlvest meeles painutused ja venitused võtsid pool tunnikest. Kehkatunnis tüütuna tundunud vehkimine aitas vanal kehal nõtkust taastada. Võimlemise raudvara täiendasid tantsutrennis õpitud koordinatsiooniharjutused. Kaldapealsele ilmus armunud paarike, kel oli teineteisega piisavalt tegemist. Vanamehe keha ja vaim said rahus jätkata.

Krimmi elanikud olid nii hõivatud, et hoolt ja tähelepanu jätkus ainult enda ja oma lähedaste jaoks. Kõige tähtsam oli inimese jaoks see, mida teised temast arvasid. Et endast head muljet jätta, pandi suurt rõhku kõigele, mida ligimese silm märgata ja hinnata võis. Riided ja jalanõud, ehted ja soeng, lopsakas meik

ja tugevad parfüümid, klantsivad käekotid ja uhked lapsevankrid, väiksed tõukoerad ja suured autod – kõik see omas kaaskodanike silmis kaalu. Mõni jope, kleit või püksipaar oleks võinud kena inimese seljas täitsa hea välja näha, kui kõik pandlad, lukud, ketid, needid, kuldplaadid ja säravad sildid-kirjad küljest ära korjata. Võimalik, et Vanamees viibis ikka veel oma koduse minimalistist maitsekohtuniku mõju all. Maitse üle ei vaieldud, vaid kakeldi. Igatahes Krimmis tõstis lopsakus ja küllasus asja väärtust. Ning koos sellega omaniku prestiiži kaasinimeste silmis. Omand määras positsiooni ühiskonnas ja koos sellega ka inimese enesehinnangu. Välimusest oli saanud olemus. Vorm oli muutunud sisuks.

Naised alustasid päeva enda *korda tegemisega* isegi siis, kui polnud kavatsustki välja minna. Juukse-, kulmu-, ripsme-, sääre- ja kõik teised karvad, kuldtäppide või muu peene ornamendiga lakitud sõrme- ja varbaküüned, rõngad lisaks kõrvadele ka läbi huule, keele, naba või muu koha, tätoveeringud õlal, jalal, kõhul või tagumikul, kunstripsmed ja punnhuuled – kas leidus ihul üldse kohta, kus poleks tarvis olnud loodust täiendada?

Nii jäägitut andumist moe diktaadile polnud Vanamees kohanud. Mõnda külalist tuli taksoga mere äärde sõidutada, sest see ei osanud ilma kõrgete kontsadeta käia, aga lagunenud treppe ja mägiradu mööda tikk-kontsadel ei saanud. Sotsiaalne surve oli ülitugev. Olla teistsugune tähendas paista imelik. Pälvida kõveraid pilke või saada koguni väljatõugatud. Изгой. Keegi ei tahtnud põlu alla sattuda. Kollektiivi jõud oli suur.

Гуртом і батька бити веселіше, oli Maria ühes kirjas ironiseerinud.

Ainult Vanamehe-sugune autsaider, kes oli ennast mängust välja arvanud, võis olla tema ise. Ehkki изгой oli peaaegu sama kui бомж. Luganski Ira ei olnud diagnoosiga mööda pannud.

Kõige lõpuks tulid jõuharjutused. Kolm seeriat kätekõverdusi ja kolm kõhulihastele.

„Anna mulle jõudu ja tervist!" pöördus Vanamees muulil kõhutades kellegi poole, pea kuklas ja pilk merele suunatud. Ere päike sundis silmi sulgema, aga küll ta palve pärale jõudis.

Omadega valmis saanud, ajas ta vatid selga tagasi, tänas merd noorenduskuuri eest ja hakkas treppidest üles ronima. Mäkke tõusev rada andis koormust jalgadele ja pani südame kõvemini lööma. Vastupidavustreeningu punkt sai kirja. Keha tundus kerge ja vaim värske. Tuju oli suurepärane ja mõtted helged nagu lapsepõlves.

Ka naiste seas leidus erand. Selleks oli Maria. Kirjutas küll, et ta „sõltumatus" olevat kõigest kaitse meeste ebameheliku käitumise vastu. Aga ise käis akvalangiga sukeldumas ja deltaplaaniga lendamas, armastas jalgpalli ja poksi ning töötas kolme kohaga. Kurtis, et ei saa Krimmi sõita, sest niisama rannas vedelemine ajab hulluks, aga sukeldumisülikonda osta veel ei jaksa. Oma kolmekümnendal sünnipäeval oli mehele teatanud, et soovib kingitust, millest too ei vaimustu, kuid temal on seda väga vaja. Kui abikaasa selle peale küsis, kas ta soovib hüdrokostüümi või veealust kaamerat, teatas Maria, et homme lähevad nad загс'i ja kirjutavad avalduse abielu lahutamiseks. Я так хочу! Ja nii ka sündis. Lahutuse päeval ajas Maria pea nulliga paljaks.

Kodutee viis läbi sanatooriumi „Ukraina". Prantsuse stiilis park ja massiivne „Stalini ampiiris" peahoone kaheksa naisekujuga katusel olid sama vanad kui Vanamees. Korintose sammaste ja kõrgete võlvkaarte all olid omal ajal suvitanud sotsialismileeri riigijuhid ja vennalike komparteide liidrid. Liiga suurejoonelise ja kuluka sanatooriumi projekteerinud arhitekt Jefimovitš istus samal ajal vangis.

Sümmeetriliselt istutatud küpressidest ja kandiliseks pügatud loorberipõõsastest ümbritsetud teerajad viisid glütsiiniates terrassideni, millelt avanes vaade merele ja peahoonega ühel joonel seisvale purskkaevule. Ümmarguse tantsuplatsi ääres müüriorvades seisid antiikjumalannade eeskujul loodud nõukogude naiste hiigelskulptuurid, samasugused nagu katusel. Siin tuli teha peatus.

Kui Vanamees Marialt uuris, mis talle abielus nii vastu hakkas, kirjutas see, et ta pojal on hea ja hoolitsev isa. Klassikalise perekonna pea borši, kotlettide ja pirukalõhnaga. Sellest piisas, et abielu lõhki ajada. Kõik kodukolde ja perekondlikkuse atribuudid, mis mehe jaoks omasid tähtsust, tekitasid Marias vastikust. Ta ei olevat loodud perekonnaelu jaoks. Vähemasti mitte selle traditsioonilises tähenduses. Sellepärast olevat ta ka emana kõlbmatu. Некудышная мать. Maria saatis aina pikemaid ja sisukamaid kirju.

Vanamees sammus platsi keskele, haaras kujuteldava partnerjorša tantsuvõttesse ja kordas õpitud kompositsioonid ükshaaval üle. Pargis luusivad puhkajad jäid igavusest vahtima. Mõnikord plaksutati käsi, aga segama tuldi harva. Kord astus üks dressides papi ligi ja küsis, kas see on jooga. Vahel tükkis mõni mutski ennast tantsupartneriks pakkuma, kuid sai professionaalilt korvi. Kaalukategooriad olid erinevad. Hakaku kõigepealt külma vette kastma, kaldal võimlema ja mäkke rühkima, särk seljas läbimärg.

Miks tema iga päev oma keha piitsutas, et päästa veel, mis päästa annab? Naised kaebasid ajapuudust. Jätku mees nuumamata! Mingu vaaritamise ja õgimise asemel õue jalutama. Ukraina naised arvasid, et tanu alla saades tuleb köögikataks hakata. Kuigi tööl käisid mõlemad, ootas koju saabuvat meest laual soe toit. Emad andsid pojad naiste tiiva alla ja meeste potitamine jätkus. See oli saatuslik valearvestus, nagu mahajäetud naiste hulk näitas. Lopsakas meik, kuldehted ega noorepõlve fotod ei aidanud. Paksuks läinud Harkovi Leena, kes vanadel piltidel spagaati tegi ja liibuvas trikoos efektne välja nägi, imestas, kuidas võib armastada keha ja mitte hinge. Aga ise ei saanud päevagi ilma seksita läbi. Või oli see tema jaoks puhthingeline toiming? Naised kaevasid ise endale auku. Miks vaist neid ei hoiatanud?

Mida lähemale jõudis kodu, sedà rohkem jooksis mõte söögile. Vanamehe külalised kippusid samuti kööki *valmistama* ja panid imeks, kui neid ei lastud. Ainult Krõõta, kes oli peenike nagu piitsavars, laskis ta nevestal nuumata ukraina borši ja rammusate otbivnajadega. Ema, kes süüa teha ei osanud, armastas öelda, et tühi kõht on kõige parem kokk. Kolm tundi õues rähklemist muutis bõtšokikonservi koos keedukartuli ja rukkileivaga piduroaks. Vanamehe nõrkusteks olid hele õlu ja tume šokolaad. Need olid ehtsad ja head nagu ukraina naised. Aga liiter ja tahvel oli päevanorm. See ei teinud veel paksuks ega rumalaks.

Alumisele teele välja jõudnud, tuli minna ringi ümber parkhotelli „Marat" traataia. Toateenijate ühika keldrist ukerdas välja viis kutsikat. Seisid vaevu jalgel, silmad rähmased. Ronisid üksteise kukile hunnikusse, nagu nad vist emakõhus harjunud olid, ja keerasid päikese kätte magama. Kodutute armee oli saanud jälle täiendust. Varsti hakkavad ringi luusima, hea südamega mutikesed käivad neid toitmas, kutsikatest sirguvad noored penid, kes sünnitavad uue põlvkonna väikesi hulguseid ja ikka nõnda edasi. Metsistunud koduloomakarjale ei tulnud iial lõppu. Piisas vaid pargis kilekotti krabistada, kui põõsastest kargas välja rodu eri karva kasse. Kui Vanamees proovis loomi söötva eidekesega sest surnud ringist rääkida, nähvas too pahaselt: kas nad peavad siis nälga surema?

Herbert Wells oli ammugi kurtnud, et suurem osa inimkonnast mõtleb alles kujutluspiltide varal. Võib-olla sellepärast oligi inimeste elu nagu väljanäitus. Enese eksositsioon nõudis palju vaeva. Ülejäänud aeg kulus tööl, köögis ja koduses majapidamises, sest krimlased pidasid reeglina puhtust. Pesemine, kasimine, kreemitamine, lõhnastamine ja muu hügieen oli au sees kui väljanägemist mõjutav protseduur. Naised tegid panuse enda, mehed auto välimusele. Vaeva ei nähtud mitte selleks, et tõsta oma hinda armuturul. Nagu spordis, nii võistlesid ka elus naised ja mehed omavahel. Ja igaüks pidas ennast võitjaks.

Edasi viis kodutee üles lagunenud treppidest, kus kunagi oli olnud hoolitsetud park. Saja-aastase kadakasalu keskele oli pressinud ennast järjekordne ehituskrunt.

Majade konkursil osalesid elus edasijõudnud mehed. Rikkurid trumpasid üksteist üle merekaldale ehitatud lossidega. Tornikestega kaunistatud häärberid ümbritseti müüridega, mida kutsuti *evrozaborideks*. Vanamehele polnud Euroopas ühtki eurotara silma hakanud. Võib-olla ainult vanglate ümber. Krimmis tahtis iga majaomanik ennast müüriga eraldada.

Sõna *euro* liideti juurde kõigele nagu vene ajal kvaliteedimärk. *Euroremondiga* korter oli kallim, kuigi tehtud oli kõige harilikum remont, mille kvaliteet jättis soovida. *Eurotrans* oli firma nimi, mis veedas logude bussidega lihtrahvast tööle. Ainult *gosdatšad*, kus puhkasid riigijuhid ja tähtsamad rahvasaadikud, ei olnud eurolossid, vaid ligipääsmatud kindlused, mille ümbruses ei pääsenud ranna lähedalegi.

Oliva ja Muhhalatka kandis oli Vanamees jäänud avastusretkel täiesti hätta. Kümne kilomeetri ulatuses lõppesid mere äärde viivad teed värava, vahiputka ja keelumärkidega. Lõpuks ronis ta üle aia ja oleks peaaegu randa välja jõudnud, kui ta ohrannikute poolt kinni nabiti. Katsu, et sama teed tagasi saad, enne kui miilits su pokri pistab! Feodalism oli Ukrainas juured sügavale ajanud. Suurmaaomanikele lisaks olid tekkinud mereomanikud. Ainult kodukandis teadis Vanamees radu, mis plaažile välja viisid.

„Jasnaja Poljana" väravas poleerisid mehed masinaid. Veeämbrid auto kõrval ja päraluugid üles tõstetud.

„Ta ütles, et tead, Vitja, mulle su auto ei meeldi," jutustas vanem meestest lapiga läikivat kapotti nühkides. *„Ma ütlesin talle, et tead, Vanja, ma tahaks näha, millise auto sina omale ostad."*

Mõni päev mehi ei olnud, küllap olid kliendiga sõidus. Kuid enamus aega möödus sanatooriumi väravas. Suvehooaja hakul lisandusid tagaklaasile või auto kõrvale plakatid tekstiga „Сдаётся жильё". Kas nad suve jooksul kordagi mere äärde said. Autoorjadest mööda sammudes tundus vaba põli eriti armas.

„Он жрёт два литра бензина на сто километров," kostis suitsetamisest kähe hääl kaugele.

Via Militares oli täienenud värskete klaasikildudega. Jogurtipakk oli tühjaks saanud. Sillalt alla kanjonipõhja oli heidetud katkine lapsevanker.

Vanamees elas võõra rahva hulgas. Õige taktika oli mitte sekkuda. Kõnniteel on ees auto – mine ringi! Takso pargib keset sebrat – mida tast ikka tahta? Bussipeatuses on autoparkla – oota kaugemal! Kanalisatsiooniluuk seisab ilma kaaneta – vaata jalgade ette! Papi lõikab peenrast roosikimbu – küll kasvavad uued! Vanamutid murravad sirelioksi – küll põõsas elab nad üle! Noortejõuk pressib su sõiduteele – küll elu koha kätte näitab! Laps on kubujussiks pakitud, ema särgiväel – lapsed kasvavad ruttu! Paks mamma lükkab käru, milles rasvatrull pugib prääniku – üks paks rohkem või vähem! Solgioja voolab mööda ainsat randa viivat treppi – voolas mullu ja voolab ka edaspidi! Jõmpsikad loobivad meduuse vastu kiviseina – küll meduusid kätte maksavad! Suvitajad peavad krabidele jahti – hoia krabidele pöialt!

Üksnes kiretu kõrvalseisja ei kutsunud esile konflikte, mis võiksid halvasti lõppeda. Stoiline rahu oli immigrandi elufilosoofia. Kes lakkus autot, kes kaunistas keha, kes reostas loodust, kes räuskas öö läbi. Läbikulunud auto asemele sai osta teise, uut keha ei andnud sulle keegi. Koreizi surnuaias leidus ohtrasti hauaplaate, mille alla oli mindud juba enne viiekümnendat sünnipäeva. Tutvumisankeedis märkisid noored naised perekonnaseisuks „lesk". Vabal maal oli igaüks oma elu peremees.

Puude vahelt vilkus päikesekiirtes sädelev meri.

„Tänane päev on veel minu päralt," ütles Vanamees endale.

Pärastlõunase tee juurde kuulusid päevauudised. Domodedovo lennujaamas toimus terroriakt. Ohvrite hulgas oli Ukraina näitekirjanik Jablonskaja. Kolmeaastane laps jäi emata. Oli tal tarvis sinna ronida? Ukrainlastel olid Venemaaga tihedad sidemed. Vennasrahvaste asi. Hea, et endal nii ohtlikku kanti asja polnud. Kuigi halba ei sündinud üksnes Venemaal. Egiptuses olid rahutused. Araabia maailmas kardeti doominoefekti.

Aktsiabörsid kõikusid. Arengumaad nälgisid. Elu maailmas muutus järjest ebakindlamaks.

Parem sellistele asjadele mitte mõtelda. Vanamees ei saanud sinna parata. Milleks hingerahu rikkuda? Maailmaga tuli hoida distantsi. Võtta, mis tarvis, ja anda, palju heaks arvas. See oli õige ainevahetus. Harmooniline tasakaal keskkonnaga. Veel ei olnud katastroofi. Heaoluühiskond kestis. Miks mitte seda nautida? Vähe elas maakeral inimesi, kes said sellist elu endale lubada. Kahju, et Bertolucci „Konformist" jäi publikupuudusel ära. Katusele kogunenud sulalumi hakkas läbi lae tilkuma. Aeglane valss osutus kiireks tantsuks. Üldse oli raske ilusasti tantsida. Nagu eladagi.

Päevad kulusid peost, nii et arugi ei saanud. Kust võtsid inimesed aja, et tööl käia? Mõni päev oli programm nii tihe, et tegevused kippusid üksteist segama. „Lollide laev" pidi kinoteatris pooleli jääma, sest algas trenn. Mis jäi omakorda katki meestepäeva tõttu, mida tuli tantsuklubis tähistada. Isegi õhtul, kui vunk hakkas välja minema, ei tundnud Vanamees igavust. Üksiku emigrandina merevaatega vangitornis. Tal oli nüüd sõbranna, kellele külla minna, kui koduigatsus peale tuli või muu mõte pähe kargas.

Pärit oli Maria Dnepropetrovskist, aga elutses Gaspras. Vanaema pärandatud ühekordses majakeses, mis oli ümbritsetud samasugustest lobudikest. Nõukogude mnogoetažkade vahele jäänud tarekeste kobaraid kutsuti старый фонд. Nende mugavusteta hüttide kõrval oli Vanamehe elugaraaž tõesti villa.

Tutvumisankeedis oli Maria märkinud vanuseks 25, nägi välja 35 ja tegelikult oli 42. Sihvakate jalgade ja paindliku keha, aga kinnise loomu ja kramplikuvõitu naeratusega vanatüdruk. Mängis klaverit ja kuulas ABBA-t, varjas töökohta ja oli üldse kuidagi sordiini all. Saanud kuulda, et Vanamees käib Jaltas tantsimas, astus samuti tantsuklubi liikmeks, õppis sammud selgeks ja saavutas paari kuuga taseme, milleks mõnel oli kulunud kaks aastat. Vanamees sai endale meeldiva partnjorša.

Tantsimist nimetas Maria vertikaalseteks projektsioonideks horisontaalsetest fantaasiatest. Kuid osutus ise võimetuks neid fantaasiaid ellu viima. Lamas voodis, kange nagu pulk, ja ootas, mis juhtuma hakkab. Nagu Alupka jalgpallipubi anekdoodis eestlaste seksist. Vabandas ennast sellega, et olevat juba aastate eest ennast meessoo eest lukku keeranud. Vanamees polnud suurem asi lukussepp, kuid pimedal talveõhtul oli teinekord hea jalutada naaberkülla uue abloy kallal kätt proovima.

Trennist tulles ei sõitnudki ta enamasti Gasprast edasi, vaid jäi partnjorša vanasse fondi öömajale. Ka Marial polnud midagi partneri vastu, kes aitas ta vertikaalseid tantsufantaasiaid ellu viia. Vanasõna ütles, et hunt pesa ümbert ei murra. Kuid vaevalt jättis temagi koopasuu ette kükitanud linnu maitsmata. Toiduvaesel ajal oli kala ka liha. Internetihaarem hakkas alles suveks valmistuma. Üksnes kirjavahetus Kiievi-Donetski Mariaga läks järjest huvitavamaks. Tõotas tulla Mariade aasta.

2.

Kevad tuli veelgi nigelam kui eelmistel aastatel. Meri tormas mitmendat päeva järjest. Vanamees julges hädavaevu ennast vette kasta. Lootis näha delfiiniparvi, aga kohtas vaid käratsevaid poisse. Rippraudtee vagunid sõitsid tühjalt alla randa ja tagasi Alupka maanteele, kus liikusid kohalikud elanikud. Midagi paremat kui Krimm ilma suvitajateta ei võinud soovidagi. Aga ilmad võinuks juba soojaks minna. Pungas murel ootas Vanamehe aias ammugi, millal saaks õied lahti lüüa. Sügisel koos nevestaga munitsipaalmaasse istutatud palm oli juured alla võtnud ja talvega paar lehviku moodi lehte välja ajanud. Hiina lehvikpalm ta nimi oligi.

Märtsi lõpus oli Vanamees kodused üle vaadanud ja tõmbunud ilmakära eest Krimmi varjule. Liibüas käis sõda. Jaapanis tõi maavärin kaasa tsunami, mis põhjustas avarii Fukuyama tuumajaamas

ja jättis kakssada tuhat inimest ilma koduta. Nagu Hiroshimast ja Nagasakist veel vähe oleks. Eksperdid hoiatasid, et maavärinate ahelreaktsioon võib tabada ka teisi mägiseid paiku. Näiteks Karpaate või Krimmi. Mida ilusam oli elu, seda suurem oli hirm seda kaotada.

Õhtused käigud naaberkülla olid ära jäänud. Maria kaebas mingeid naisterahva hädasid. Nüüd ootas Vanamees, kuni õues pimedaks läheb, ja korraldas koduse filmiõhtu. Ta oli Eestis käies muretsenud endale videoprojektori. Sevastoopolist leidis lahtirullitava ekraani, mille santehnik Vitja veranda seinale natuke viltu üles pani. Vanamees tõmbas internetist filmi läpakasse ja laskis läbi projektori seinale nagu päris kinos. Ise pikutas diivanil ja rüüpas meega teed. Maailma filmikunsti šedöövrid tulid koju kätte. Vanamees ei sõltunud enam Jalta linnarahva maitsest. Ei mingeid hiivakarjääride kindraleid! Audrey Hepburn ja Humphrey Bogart rääkisid jälle oma emakeeles. Elada kusagil ilma äärel külakolkas – inimkonna kultuuripärand käepärast! Tahad, vaata kodanik Kane'i või admiral Koltšakki.

Viimane film oli teinud vaataja nõutuks. Ülistuslaul kodusõja valgele kindralile. Koos punaste metsikustega. Aga Leninid seisid igas linnas aukohal. Jalta rannapromenaad kandis mõrvarite pealiku nime. Sverdlovi ja Dzeržinski nimelised uulitsad. Dražinskist ja teistest kohaliku tähtsusega kõrilõikajatest rääkimata. Kelle poolt see Venemaa siis õieti oli? Nõukogude nostalgia ja valgekaartlaste heroiseerimine käisid käsikäes. Bolševike hümn ja tsaari lipp kõlbasid mõlemad riigi sümboliteks. Россию умом не поймёшь. Vanamehe aru tõesti Venemaad ei võtnud. Õnneks temasse see enam ei puutunud. Parem luges unejutuks „Inimkonna rändeatlast".

See oli uhke klantspaberil album, mille Vanamees oli Tallinnas allahinnatud raamatute letist leidnud. Tõlge oli puine, aga sisu tundus huvitav. Ta valis välja peatüki Kolumbusest ja Ameerika avastamisest, mis tegelikkuses oli vallutamine. Maade anastamine ja kohalike elanike tapmine oli inimkonna rändamise peamine viis. Vanamehel oli õnne olnud. Ta oli sattunud elama parimal ajal parimasse kohta. Juba rohkem kui pool sajandit oli Euroopas möödunud suurema tapatalguta. Isegi külm sõda oli tänaseks unustatud.

Ainuke tuttav sõjaväelane oli polkovnik Juštšenko ja seegi oli erru läinud. Viimasel ajal hoopis kadunud. Sotka registreerimine oli toppama jäänud. Piiratud vastutusega osaühingu telefon ei vastanud. Lõpuks keegi helistas, aga ei rääkinud sõnagi. Pärast ei võetud kõnet vastu või visati toru hargile. See oli Ukraina. Aga kahvatas indiaanlaste tapmise kõrval.

Hommikul leiva järele minnes oli Vanamehel tegemist, et lahvkani jõuda. Klubiesine plats oli rahvast täis. Kohale oli saabunud miilitsakong. Kamp noori seisis ümber punase laigu. Aset oli leidnud mingi arveteõiendamine. Aga majanurga juures seisis mees, kellest ta oli õhtul mõtelnud. Tuttav paksuke Jaltazemprojektist. Lupus in fabula.

Erupolkovniku poega ei sidunud veretööga muu kui uudishimu. Paksuke ei osutunud OOO tegevdirektoriks, vaid hoopis tolle vennaks. Aga oli omakorda asunud perefirmat juhtima. Vanamees oli temaga telefonis rääkinud. Venna vend väitis end iga päev üheksa ja kümne vahel kontoris viibivat. Kell sai parajasti pool kümme.

Järgmisel hommikul seisis Vanamees Jaltazemprojekti hoovis ja ootas tegevdirektorit. Offissis ei leidunud kedagi peale tsemendistes riietes ohranniku. Dmitri Fjodorovitš pidi varsti linna pealt saabuma. Õu oli ehitussodi täis, osaühingul oli käsil juurdeehitus. Vanameeski oli oma panuse selleks andnud. Ninna tungis lihapraadimise lõhna. Sibulaga polnud koonerdatud. Vanamees ei olnud hommikust söönud.

Ilm püsis pilvealune, aga oli soojaks läinud. Valgete alõtšaõite seest kostis linnulaulu. Must kõuts püüdis ennast Vanamehe jala vastu nühkida. Krimmi kirbud hammustasid valusasti ja säärad sügelesid pärast mitu päeva. Naaberväravast sõitis välja auto,

suitsetav volts roolis ja blond beibe kõrvalistmel. Kaugemalt kostis ketaslõikuri kiljumist. Tööpäev oli alanud. Suvitushooaeg ei olnud mägede taga.

Neljakümne minuti pärast hakkas peas kumisema kaks fraasi. „Ющенко виноват" ja „Значит, не судьба". Vanamees helistas.

„Подъезжаю, минут пять ещё," teatas tegevdirektor.

Poole tunni pärast võis selguda, mis seis rendipaberitega valitses. Vanamees tuletas endale meelde, et siin maal elavad teistsugused inimesed. Väline sarnasus ei loe. Loksa vallavalitsus oli punktuaalsus P-ga. Praeliha lõhn enam ninna ei tunginud. Ohrannik oli asunud einet võtma.

Kell sai pool üksteist. Tahtlikult valetati harva. Enamasti tundus neile, et kavatsus ongi tegu. Ei läinud nii, nagu lubatud – mis sinna parata?

„Подъезжаю."

Kolmas Juštšenko saabuski ja sõlmis lepingu rendilepingu registreerimiseks vajalike protseduuride läbiviimiseks. Eelmisest lepingust ei teadnud ta midagi. Kuid lubas, et see jääb viimaseks.

Asi oli aetud. Võis minna Massandra randa närve kosutama ja selle järel nälga kustutama. Roosevelti tänaval, luksushotelli „Bristol" kõrval asus söökla „Sirel", kus pakuti kevadist hapuoblikaborši. Vanamees koukis taldrikupõhjast viimaseid lusikatäisi, kui saabus sõnum.

„И как тебе, эстонский козёл, украинки? Будешь морочить им головы, ловелас старикашка, тебе оторвут яйца и отправят тебя на родину."

Ja kuidas sulle, eesti jäär, ukrainlannad tunduvad? Hakkad neile kärbseid pähe ajama, vanatoi-lovelace, siis rebitakse sul munad ära ja saadetakse kodumaale.

Teate sisu oli arusaadav. Kui see polnud loll nali, siis oli Vanamees kellelegi pinnuks silmas. Kes võis teada, mis elu ta elab? Hunt pesa ümbert enam ei murdnud. Mida loodeti šantaažiga saavutada? Hinge jäi vastik tunne.

Õhtul oleks Vanamees trenni hiljaks jäänud. Miilits ei lasknud maršrutkat läbi. Janukovitš pidi saabuma „Nižnaja Oreandasse". Sanatooriumi, kus oli armastanud puhata Leonid Brežnev. Vanamees läks bussist maha ja vantsis jalgsi edasi. Jaltasse polnud siit enam pikk maa.

Oli soe kevadõhtu. Partnjoršad ootasid. Rohekaks tõmbunud põõsas laksutas ööbik. Eesti ööbikud laulsid ilusamini. Marika oli kerge jalaga.

Maria allus hästi juhtimisele. Kukkus päris tango moodi välja. Kuni üks loikamitest, kes midagi ei osanud ja kohal käis peamiselt lobisemas, ajas treeneril närvi mustaks.

„Хуёвому танцору и яйца мешают!" teatas Ženja, kui lontrus keeruka kompositsiooni üle vingus.

Kehva tantsijat segavad ka munad!

Vanamehel lõikas nagu noaga südamesse. Tantsulust rauges. Rõõm korda läinud päevast oli rikutud. Ta ei saanud enne rahu, kui palus Nadja abi. Las *tõsised inimesed* uurivad välja, kes krimmieestlaste kogukonna liiget ähvardab.

Õhtune film oli „Seitse samuraid". Jaapani talupoegade sebimine ja tobe itsitamine tundus lapsik. Edasi läks asi tõsiseks. Samuraid olid vinged mehed. Jaapanlaste enesedistsipliin polnud kadunud. Vaprus Fukuyama katastroofi järel oli imekspandav.

Seitset eestlast hoiti Liibanonis pantvangis. Mehed olid kõvad mägijalgratturid. Uljad seiklejad vennad. Eesti samuraid. Palusid videopöördumises valitsuselt abi. Silmad läikisid ja mõnel oli nutuvõre suu ümber.

Ära pista oma pead tulle, Vanamees! Hoia madalat profiili. Koledusi vaata ainult kinoekraanilt. Sinu närv ei pea surma suu ees vastu. Kodumaale deporteerimist tuleb vältida. Munadest ilmajäämist veelgi rohkem.

3.

Maria esines kord Kiievi, kord Donetski elanikuna. Mõnikord kirjutas *oma armastatud Sevastoopolist.* Vanamehel tekkis kahtlus, et suhtleb mingi miraaži või jälgi segava virtualkaga, kes peitus ilusate fotode taha, aga tegelikult on vana peletis. Õrn granaat, kes saabub külla olematus vagunis. Sotsiaalmeedia oli täis müstilisi olendeid, kes rahuldasid oma mängulusti või kompenseerisid elus kibestumist teiste solvamisega. Nii suur oli soov elada vähemalt kujutluseski ihaldusväärse naise elu, milleks virtuaalne maailm pakkus ammendamatuid võimalusi.

Kuid võidupüha hommikul, kui Koreizi klubist kostis patriootilist muusikat, saabus Marialt arusaamatu sõnum.

„Ухйду в запой. Вы со мной?)".

Kuhu teda kutsuti? „Запой" tähendas joomahoogu. Või ei tulnud see sõnast „пить", vaid hoopis „петь", mis tähendas laulmist? Ka sel juhul tundus asi veider. Ja kus see Maria oli, et ta joomakaaslast või laulusõpra vajas?

Sama päeva õhtul istus Vanamees Jalta rannapromenaadil vabaõhukohvikus. Viigipüksid jalas, triiksärk seljas, habe aetud ja juuksed lõigatud. Keha lõhnas deodorandi järgi ja suu näris piparmündinätsu.

Oli suviselt mahe õhtu. Pidupäevaüritused olid läbi saanud. Kätte oli jõudnud väljanäituse aeg. Ennast üles löönud koorekiht vooris promenaadil edasi-tagasi. Moosekandid ja tänavakunstnikud sättisid endid hakkama. Atraktsioonid tühjendasid lapsevanemate rahakotte. Läbi valjuhäälди kostev plekine naishääl kutsus mereprogulkale Pääsukese pesa ja Russalka juurde. Veini hinnaga rohelist teed serveerisid noored poisid, ukraina rahvustikandiga särgid seljas.

Vanamehe vastas istus Maria. Kevadiselt särav ja täiesti kaine. Graatsilist keha ei suutnud varjata isegi linane kottkleit. Imestamise peale, et Maria soovib ainult teed, vabandas see „joomakutset" väsimusega pärast pingelist töönädalat.

Mida see väsitav töö endas kätkes? Ega ometi pliidi kõrval seismist? Pereema muresid „à la borš ja kotletid" Marial ei olnud. Kuid see ei tähendanud, et tal muresid üldse poleks. Vanamees tundis huvi, kuidas elab Maria poeg, kuid tegi sellega vea.

„Mul on kolm last kolme erineva mehega!"

Maria vaatas merele. Tuul kõigutas purjekate maste, mille vahelt paistis vana majakatorn. Torni all, kaldale tõmmatud paadis, oli ärganud hirmsas pohmellis varieteedirektor Stjopa Lihhodejev, kelle must maag Voland Moskvast Jaltasse paiskas. „Meistri ja Margarita" viimases ekraniseeringus.

„Te olete kangelasema," poetas Vanamees kerge irooniaga. *„Ukraina naised on ühe mehegagi õnnetud."*

„Kust te võtate, et meie naised on õnnetud?"

Kui keegi üldse midagi ukraina naistest teadis, siis oli see Vanamees. Maria seda ei teadnud.

„Lääne meestele meeldib uskuda, et nad teevad meie naised õnnelikuks," tähendas ta kerge muigega. *„See on müüt. Slaavi naine on edukas bränd. Varem ma pidasin oma missiooniks välismaalaste silmi avada. Aga pärast sain aru, et seda pole mõtet teha. Meestele meeldib ennast petta lasta. Nii meeldiv on uskuda, et sind armastab kaunitar."*

Vanamehele meenus kanadalane, kellele ta oli rongis tõlgiks olnud.

„Mehed sõidavad Ukrainasse selleks, et petta saada?"

„Grass is greener over the fence!"

Kui erinev oli Maria külm muie ja terasest pilk Olja leebest naeratusest ja siirast vaatest!

„Antud juhul on see tõsi," ütles Vanamees.

„Enesekindlad mehed siia ei sõida," naelutas Maria ta seina külge. *„Või sõidavad ainult üks kord."*

„Ja leiavad oma õnne."

„Ukrainasse tullakse selleks, et raha abil oma ebakindlust kompenseerida," viskas Maria muuseas, nagu ei jagakski kabjahoope. *„Läänes teavad naised oma hinda. Seal uute saabaste eest armastust ei osta."*

Merelt saabus uhke jaht punaste purjede all. Ka Maria teadis oma hinda. Ta iseteadlikkus tuletas meelde Marikat.

„Mis ma ikka teiega vaidlen,“ ütles Vanamees. *„Piisab korraks teid vaadata ja on selge, et mul on õigus.“*

„Miks Lääne mehed alt lähevad?“ küsis Maria teed rüübates. *„Sest neil on Dream Marriage.“*

„Igal inimesel on Dream Marriage.“

„Üks inglane kulutas kaheksa tuhat naela naise peale, kellele meie mees isegi taksot ei telliks,“ ütles Maria kerge muigega. *„Lõpuks teatas naine, et on lesbi.“*

„Ebaõnne vastu pole keegi kaitstud.“

Promenaadil võttis kohad sisse viiulikvartett. Samad naised, kes mängisid Krimmi sümfooniaorkestris. Kai äärest lahkus rahvast tulvil „Любовь Шевцова“ ja võttis kursi Pääsukese pesa poole. Tšehhovi teatri lähedal laotas oma kraami tekile tuleneelaja.

„Aga me tuleme ikka!“ ütles Vanamees. *„Oleme meie, mehed, alles tublid.“*

„We never know until we try!“

Maria tõusis lauast. *Teaparty* oli lõppenud.

„Te oskate nii hästi inglise keelt.“

Läbi inimeste summa pressides oli raske vestelda.

„Ma oskan ka araabia keelt,“ jõudis hääl vaevu Vanamehe kõrvu. *„Ja türgi keelt. Isegi hiina keelt, aga õige pisut.“*

„Te olete filoloog? Orientalist?“

„Hariduselt olen ma võimlemistreener. Ma lõpetasin Smolenskis kehakultuuri instituudi.“

Vastutulev rahvamass lahutas neid pidevalt teineteisest. Oli tegemist, et Maria kõrvale tagasi jõuda.

„Smolenskis õpetati hiina keelt?“

„Hakkab juba meelest minema. Ma töötasin välismaal.“

Vanamees suruti positsioonist välja.

„Töötasite välismaal? Võimlemistreenerina?“

„Oh, kellena ma kõik töötanud ei ole! Isegi matusekorraldajana.“

Kolm tanki tuli otse peale.

„Matsite türklasi, araablasi ja hiinlasi?“

„Matuste organisaator olin ma siin, Ukrainas.“

„Ja kuidas meeldis?“

Vastu sammus paraadvormis vanapaar, lillekimbud käes ja rind ordeneid täis.

„Ei julgenud teid õnnitleda,“ ütles Maria. *„Võib-olla on teil teised vaated võidupühale.“*

Vanamees oli ametis enda läbipressimisega. Maria oli vaateväljalt kadunud.

„Üheksandat maid me tähistame alati Sevastoopolis,“ kostis läbi võõraste häälte. *„Varem käisime isaga, nüüd pojaga. Ainult tänavu tulin ma üksi.“*

Vanamees jõudis järele. Maria neelatas ja jätkas:

„Pisarateni valus hakkab, kui kuuled sel päeval laulu “День Победы”. *Ja teisi rindelaule. Kõike, mis sõjaga on seotud.“*

„Ma ei armasta eriti paatoslikke rituaale,“ pomises Vanamees, liikudes kord üks külg ees, kord teine nagu fokstrotis. „Oreanda“ juures läks hõredamaks.

„Mina armastan Võidupüha,“ kuulutas Maria võitja häälega. *„Mu vanaema oli sõjas ja võttis võiduteate vastu Poznanis. Mul on isegi pilt tollest ajast. Ja mõlemad vanaisad käisid sõja läbi.“*

Gorki tundis uhkust uue vene inimese üle. Maria jäi ausamba kõrval seisma ja vaatas hämarduvale merele.

„ Neid enam ei ole, aga süda tõmbub kokku, kui meelde tuleb, kuidas vanaema sel päeval alati rõõmustas. Ma ei saa isegi vanakesi veterane rahulikult vaadata.“

Vanamees tundis ennast milleski süüdi.

„Ma austan teie tundeid ja tunnen kaasa neile...“

„Kui poleks olnud neid,“ jätkas Maria erutatult. *„Siis elaksime me praegu hoopis teisiti. Kui me* üldse *olemas oleksime. See on suur pidupäev, see on meie rahva suur võit fašismi üle, milles pole midagi paatoslikku ega rituaalset.“*

Päike oli läinud looja. Tumedad mäed seisid süngetena linna kohal.

„Sevastoopol on Krimmi kõige ilusam linn,“ ütles Vanamees kohmetult.

„Mitte ainult Krimmi!“ kuulutas Maria edasi sammudes. *„Ilusam enamikust maailma linnadest.“*

„Te olete neid näinud?“

„Mitte kõiki, aga paljusid.“

„Aga oma Unistuste Linn on teil?“ alustas Vanamees väikselt flirti. Maria mõtles natuke.

„On,“ ütles ta muiates. *„Aga las see jääb minu saladuseks.“*

„Rio de Janeiro!“ pakkus Vanamees. *„Te tahate samba festivalile.“*

„Eksite.“

„Tahtsin teha komplimenti teie tantsijanna-välimuse kohta.“

„Ma ei tantsi.“

„Miks? Teie figuuriga on patuasi mitte tantsida.“

„Minu figuuriga võib teha mida iganes. Kõike ei jõua.“

Esimese raundi sai Vanamees lüüa.

„Aga mulle meeldib tantsida,“ ütles ta ennast kogudes. *„Tajud muusikat, rütmi, partnerit, sukeldud kahekesi tantsu võlumaailma...“*

„Mulle ei meeldi paaristantsud!“ tuli uus tabamus. *„Ma olen loomult solist.“*

Solist jäi kai äärde seisma.

„Jahti ei ole teil?“ uuris ta äkki kelmi häälega. *„Aga kus te kuival maal elate?“*

Tuulepuhang mängis Maria kleidisabaga. Loodus oli talle helde. Mõni ime, et ta oma hinda teadis.

„Mina?“ kordas Vanamees. *„Ma elan sõjatee ääres. Via Militares. Kaks tuhat aastat tagasi käisid seda mööda Rooma leegionärid.“*

„Kõlab romantiliselt.“

„Mul on seal garaaž masterskaja ja mansardaga.“

„Tõesti? Te olete meister?“

„Kui külla tulete, siis näitan.“

Maria uuris visiitkaarti, kuhu oli pastakaga Krimmi telefoninumber juurde kirjutatud.

„Mind on kerge leida,“ tundis Vanamees ennast sõiduvees. *„Mu maja asub kohaliku klubi kõrval.“*

„Vaadake ette,“ hoiatas Maria. *„Mu käitumine on ettearvamatu. Võtan kätte ja tulengi.“*

„See saab olema mu elu kõige õnnelikum päev.“

Maria laskus treppidest alla randa. Paarikesed istusid peaaegu veepiiril. Merest ronis välja põrakas mammi ja asus rätikuga kehavolte kuivatama.

„Ärge pange mu tuju tähele,“ soovitas Maria. *„Kõik on hästi. Ainult probleeme on palju. Ja kõik mu enda kätetöö.“*

„Te unistate akvalangist, armastate poksi, tekitate probleeme ja organiseerite matuseid?“

Mariale paistis kerge aasimine istuvat.

„Enne ärasõitu lasin nagu mägikits mööda terrikoone,“ jätkas ta samal lainel. *„Terrikoonid on samuti mäed. Peaaegu nagu Krimmis, ainult kivisöejääkidest. Tööstuslinn kaevanduste ja tehastega. Vaatamisväärsusi on kaks. Tehaste korstnad ja aherainemäed.“*

Maria laskus kükki ja hakkas korjama merekivikesi.

„Panete tähele, kuidas ma oma kodulinna armastan?“

„Ja veel te armastate rääkida nii, et võimatu oleks midagi aru saada.“

Maria sõrmed sorisid killustikus. Kottkleidi all oli arvatavasti pitsiline pesu. Võib-olla ainult alumine osa.

„Täna, nagu te aru saate, on erand,“ peeti kaasvestlejat taiplikuks. *„Aga eilne päev möödus projekti efektiivsust välja arvutades. Riske analüüsides ja graafikuid joonistades.“*

„Ma ei teadnudki, et matusekorraldaja tegeleb riskide analüüsi ja efektiivsuse arvutamisega.“

Maria võttis kinga jalast ja raputas kivikese välja.

„Kui ma tagasi kodumaale tulin, siis kutsuti mind tööle kunstiliseks juhiks. Aga tööraamatus seisis ametinimetus matuste organisaator.“

See oli Ukraina. Maria sammus mööda randa edasi.

„Aga matemaatika?“

Merekivid krõbisesid jalgade all, nagu liigutaks neid laine.

„Ma tahan saada finantsistiks,“ pihtis matusekorraldaja. *„Aga praegu töötan pearaamatupidajana.“*

„Nalja teete?“

„Ei anna mõõtu välja?“

„Ma usun, et kehakultuuri haridusega võib korraldada matuseid. Keha on keha lõppude lõpuks.“

Vanamehel oli jäänud täna meretrett vahele.

„ Aga kuidas võimlemistreener saab hakata pearaamatupidajaks?“

„Miks mitte? Life-long learning. Kas ma käin liiga kiiresti?“

„Te räägite liiga kiiresti.“

Maria jäi seisma.

„Pearaamatupidaja... “ ei tahtnud Vanamehel pähe mahtuda.

Maria silmitses peos kivikesi.

„Aga viimasel ajal on midagi lahti. Tahtsin ka öösel töötada, aga kell pool kaks tundsin, et ei jaksa. Kuigi olen ööloom.“

„Öösel töötate?“

„Pidevalt. Ilma puhkepäevadeta. Kroonilises ajapuuduses,“ kostis kergelt, nagu räägiks millestki toredast. *„Aga kakskümmend minutit päevas pühendan bodiflexile. See pole nii huvitav kui tantsimine. Kuid aitab vormis püsida.“*

Seda oli näha läbi kotiriidegi.

„Te kirjutasite, et töötate kolme koha peal.“

„Mikhel,“ tuli pahaselt. *„Te pole Ukrainas ju esimest päeva. Riigiasutustes on palgad väikesed. Aga mina olen harjunud elama nii, nagu mulle meeldib. Ma ei armasta elada pidevas puuduses.“*

„Kus te veel siis töötate?“ küsis Vanamees solvunult.

„Räägime parem millestki huvitavast.“

„Minu jaoks on kõik huvitav, mis teid puudutab.“

Promenaadil alustas naiskvartett väikese öömuusikaga. Sellest kostis läbi saksofon.

„Veel töötan ma zookaupluses,“ tuli nagu vastu tahtmist.

„Pearaamatupidajana?“

„Aitan õde. Meil on kaks kauplust.“

Millised vajadused sellel naisel olid?

„Ja sellest ei piisa, et normaalselt ära elada?“

„Kuni kriisini polnud viga. Aga praegu lihtsalt hoiame ja loodame paremaid aegu.“

„Ja kolmas töö?“

„ Veel tegelen ma fotograafia ja videoga. Täidan tellimustöid. Peamiselt mingitel üritustel. “

„Nagu poksivõistlused ja matused?“

Maria vaikis. Aasimise aeg oli läbi.

„Ma olen kohutavalt väsinud,“ ütles ta tigedalt, nagu oleks iseenda peale vihane. *„Magada ei saa, mõtelda ei saa, reageerin haiglaselt kõigele. Olen väsinud olemast suur tüdruk. Mul on vist identiteedikriis.“*

Seda oli rõõm kuulda. Vanamehe abi võis tarvis minna.

„Maria, teil on lihtsalt puhkust vaja. Muud midagi.“

Helises Maria telefon.

„Serjoža, kullake, privet!“ hüüdis see helluse ja armastusega. *„Ka mina igatsen sinu järele. Kindlasti kallistame „nagu kord ja kohus“. Neljapäeval, Serjoženka, nagu alati.“*

Sellist juttu oleks võinud kaugemal rääkida.

„ Ikka teeme kõike, mis meile meeldib. Selles punases kleidis? Hästi, kallis, olen jälle sinu „Lady in Red“. Ka mina armastan sind väga.“

Kas viimane buss läks üheksa või pool kümme?

„Sõid sa täna korralikult? Ei maksa nii rääkida, vanaema teeb maitsvad toidud. Isa ei ole kodus?“

Hädapärast võib ka taksoga minna.

„Hästi, pojake. Ainult õpi ära *enne. Midagi ei antud? Aga matemaatika?“*

Vanamees kuulas ja muheles. Lugu tuli tuttav ette.

“Mida sa ei oska? Ja mis siin rasket on? Kui palju sõi teine pea? Sada nelikümmend üheksa? Rohkem kui esimene? See on, kui palju

nad koos sõid? Palun ära aja mind segadusse! Noh, ja kui palju sa said? Kaks miljonit?! Serjoža!"

"Kelle pead need olid nii hea isuga?" küsis Vanamees, kui kõne läbi sai.

Maria vaatas mustaks tõmbunud merele.

„Draakoni," kostis vastumeelselt.

„Viies klass? Või kuues?"

„Teine."

„Mind pole matemaatika kunagi armastanud," kuulutas Vanamees rõõmsalt. Naistele meeldis, kui mees tunnistas endal teisejärgulisi puudusi ega ülbitsenud.

Kohtumine venis pikale. Maria oli vajadus rääkida. Vanamees kuulas ja esitas täpsustavaid küsimusi. Kriis oli alanud poolteist aastat tagasi. Maria oli alguses käega löönud. Tühja kah – väsimus, vitamiinipuudus, крепатура мышц, misantroopiahoog või muud taolist. Loeb Jungi, jälgib ennast mõnda aega ja kõik läheb mööda. Kuid kriis arenes edasi. Töö ei pakkunud enam rahuldust. Ta ei näinud selles mõtet. Olukord hakkas mõjuma ängistavalt. Sellest ka kõik küsimused.

„Kes olen? Milleks elan? Kuhu lähen?"

Maria laskis peost ükshaaval kivikesi kukkuda. Ta olevat mõtlemisega juba rakud ajusse kulutanud.

„Kuhugi pole tarvis minna," tegi Vanamees kokkuvõtte. *„Jääge siia, Maria. Olge minu külaline. Palun!"*

Ta käis välja omaette magamistoa, pakkus tervet teist korrust, lubas viia mägedesse Botkini rajale. Maria võib tunda ennast väikese tüdrukuna, kelle eest hoolitseb armastav isa.

Maria tänas heade sõnade eest. Need olid talle vajalikud nagu janusele lonks vett. Palus ennast vabandada pessimismi eest. Ta tundis ennast hullemini kui daamid Perezi maalil. Vanamees polnud kuulnud sellistest daamidest ega ka Perezist. Fabian Perez, Argentina kunstnik. Maalitsükkel „Naised närvivapustuse äärel".

Vanamees ütles, et tema garaažist avaneb merele parem vaade kui jahi pardalt.

„Kas pole ilus kivike?" näitas Maria head lutsukivi.

„Näete, mida meri teeb tavalise killustikuga."

„Või see," näitas Maria oma leidusid. *„Iga kivi on omamoodi ilus."*

„Nagu ukraina naised," arvas Vanamees. *"Äkki on raske elu see, mis teist sellised kalliskivid voolib?"*

„Romantik olete."

„Mul on kodus terve kollektsioon."

„Naisi?"

„Kivisid! Meri on parem kunstnik kui teie Perez. Meri lihvib ilusaks, mitte ei aja närvivapustuse äärele."

Maria väitis ennast riigiametisse takerdunud olevat. Aga kriis polnud seotud mitte töö, vaid perekonnaga. Kõik oli tegelikult banaalne. Ei mingeid pikantseid lugusid.

„Ainult närvivapustus," poetas Vanamees vahele, kuid Maria ei lasknud end segada. Võib-olla Vanamees ei tundnud kolmekümneselt, et elu tormab mööda. Aga Maria leinas juba ammu kaotatud aega. Ta lihtsalt ei kõlba perekonnaelu jaoks. Vanamees tundis huvi, kas Maria taipas seda pärast kolme last kolmelt erinevalt mehelt.

Serjožat kasvatab lapse isa, tema lahutatud mees. Maria oli ju nagu helbeke tuules, kord siin, kord seal. Liivaterake maailmaruumis. Tal polnud ei kodu ega püsivat elukohta, ta isegi ei üritanud sellist paika endale leida. Kõik, mida tal tarvis läks, mahtus hõlpsasti ta kohvrisse. Digiraamatud, muusika, paar teksasid ja pudel lõhnaõliga oli kogu ta varandus. Aga lapsele on tarvis kindlat kodu ja rahulikku elu. Kaheksa-aastasele poisile vähemalt. Võib-olla oli Maria liialt emantsipeerunud, aga ta teadis, et lapsele oli nii parem.

„Ja milles siis identiteedikriis seisneb?" küsis Vanamees, kelle jalad hakkasid kividel vantsimisest ära väsima.

Vastandlikud soovid rebisid Mariat lõhki. Ta armastas oma last ja tahtis olla koos pojaga. Aga ühtlasi jääda ka inimeseks, kellel on oma elu. Ühendada neid asju ei õnnestunud.

„*Kellelgi ei õnnestu,*“ arvas Vanamees. See oli tänapäeva naise lahendamatu dilemma.

„*Soovid ja püüdlused peavad ju kuidagi realiseeruma,*“ ütles Maria tagasi promenaadile tõustes. „*Ma ei ütle, et elan õigesti. Elan nagu elan. Nii, nagu saan. Iga päev käib võitlus. Iseendaga, avaliku arvamusega, traditsioonidega, stereotüüpidega, ootustega...*“

Valgustatud promenaadilt paistis meri süsimust. Rahvahulk ja kakofoonia olid veelgi kasvanud. Vanamees ei armastanud õhtust melu.

„*Ma süvenen niivõrd oma töösse, et võin olla kaks päeva söömata,*“ jätkas Maria käigupealt arutlemist. „*Lapsega seda ei saaks lubada. Võibolla on see ebainimlik egoism, aga ma kuulun endale rohkem kui kunagi varem. Jah, ma olen naine närvivapustuse äärel. Aga mul on tarvis, et mu talenti natukenegi tunnustataks. Töös, mitte munaroogade tegemises. Kas mu laps kannatab selle pärast? Seni mitte. Tal on korralik isa. Kuigi koduse töö teevad ära vanaemad. Seda pole mu abikaasa kunagi osanud.*“

Maria peatus ja pööras ennast Vanamehe poole.

„*Millest ma teile jahvatan? Liiga pikalt ja mitte millestki.*“

Videvik varjutas ta terast pilku.

„*Naeratage vähemalt.*“

„*Võib-olla läheme koju? Jalad väsinud ei ole veel?*“

Nad võtsid istet promenaadi betoonserval, näod mere poole ja jalad alla rippu. Maria lapsepõlv oli erinenud tema poja omast. Selle eest võlgnes ta tänu isale, kes oli teda nakatanud omá ellusuhtumisega. Vabadusearmastusega. Eelkõige mõttevabaduse. Seda oli Vanamees ta kirjadest lugenud.

„*Ma püüdsin ka hea isa olla,*“ poetas Vanamees jalgu lõdvestades.

Maria hüppas uuesti püsti. Koti seest sirutusid välja võimlejanna jalad.

„*Mu poeg on oma isa koopia,*“ kostis pea kohalt pettunud hääl. „*Täielik flegmaatik.*“

„*Maria... teil on... õnnelik poeg,*“ pomises Vanamees, pilk jalgade külge naelutatud. „*Ma pole kunagi näinud... oma vanaemasid.*“

„*Ta kardab paljusid asju.*“

Küll silitaks käega säärt, kui ei kardaks asja untsu keerata...

„*Mida teie poeg kardab?*“

„*Ta kardab proovida,*“ kaebas Maria. „*Mul on raske teda vahel sütitada. Mina olen ju koleerik.*“

Ta võttis kingad jalast ja laskus trepist alla. Paljajalu oli galkal valus astuda. Latern heitis rannakividele kollakat kuma. Tuunikas jumalanna seisis rambivalguses. Lihtsurelik istus rõdu esimeses reas.

„*Ma ei mängi mingisugust despoodist monstrumit,*“ kuulutas jumalanna.

Ta jalatallad otsisid areenil mugavamat asendit.

„*Kõik oleks hästi, kui mu draama ei võtaks pöördeid juurde.*“

„*Pöördeid juurde?*“ kostis hääl saalist.

Maria tõusis varvastele, tõstis käed pea kohale ja tardus baleriinipoosis.

„*Te saate ju aru, et selline olukord,*“ pöördus baleriin publiku poole. „*Ei saa rõõmustada naist, kes on elanud hoopis teistsugust elu. Mu ema tahaks, et ma...*“

Kottkleidis baleriin hakkas pöörlema ümber oma telje nagu üleskeeratav nukk.

„*... Elaks nagu kõik... käituks nagu kõik... perekond... laps... mees...*“

Maria jättis pöörlemise, toetus täistallale ja läks üle mingile modernballetile, iga lauset liigutustega saates:

„*Talle on mu püüdlused arusaamatud. Ta ei püüagi mind mõista. Kõige tähtsam on – järgida kehtivaid norme!*“

Tants lõppes.

„*Galka pole siiski lava,*“ ütles esineja naeratades ja laskis ennast lõdvaks.

„Mis see oli praegu?“ küsis Vanamees etteastest lummatuna.

„Ma loodan, et saate aru, mida ma teile üritan seletada.“

„Mitte mõhkugi.“

„Aga mina püüan säilitada oma enesemääramise õigust,“ seletas Maria trepist üles tulles. *„Nagu väike riik suure deržaava koosseisus.“*

„Kas see oli teie bodiflex?“

Tuunikas jumalanna seisis uuesti Vanamehe kõrvale.

„Ma olen nagu too ema,“ jätkas ta. *„Kes palus Saalomoni, et võtku parem laps, aga ärgu hoidku ta pea kohal mõõka.“*

Jumalanna heitis pilgu oma jalgade ees istuvale surelikule.

„Kas ma kirjutasin teile, kuidas ma hüppasin Krimmis köiega kahekümne viie meetri kõrguse mäe otsast alla? *Kohutav hirm, kohutav nauding, kohutav hullumeelsus. Järgmine kord tahaks hüpata kõrgemalt.“*

Vanamees hakkas ära tüdinema. Marial ei olnud oma perekonnadraamas mingit rolli. Ta võiks lavalt lahkuda ja oodata oma etteastet kolmandas vaatuses.

Maria jäi selle mõttega nõusse ja küsis, kas ta võib Vanameest suudelda. Kükitas ja andis põsemusi. Ärgu see ainult valesti aru saagu. Seks oli Maria jaoks pigem suhtlemisvorm. Kui ta organism just väga näljane ei olnud.

Vanamees kikitas kõrvu.

Intelligentsed inimesed, jahvatas Maria katkematult edasi, olid tavaliselt erotomaanid. Aga hing oli sageli hõivatud millegi muuga. Näiteks loominguga. Hing oli peenem tegelane kui keha, hingel oli rohkem lõbustusi. Maria armastas äikest, lund, vihma. Aga kui ta ärkas hommikul üles ega tundnud enam vihmast rõõmu, siis sai ta aru, et vajab seksi.

„Hommikul sadas vihma,“ ütles Vanamees, keda kiusas soov suruda huuled vastu säärt, mis ta suu lähedal seisis. Tulgu, mis tuleb.

„Õnneks läks üle.“

„Ja kuidas sellest aru saab, et te enam vihma üle ei rõõmusta?“

„Kes räägib aiast, kes aiaaugust,“ muigas Maria.

„Erotomaan soovib lihtsalt teada, millal teie peen hing kehale kaotama hakkab.“

„Hing ei kaota kunagi, vaid saab keha abil naudinguid. Võtke kasvõi tants. Ja kui keha pole toonuses, siis ei pruugi kõik välja tulla.“

„Keha on toonuses!“ hüüdis Vanamees ja krabas kätega Maria jalgade ümbert kinni.

„Ma olin hull seksi järele,“ jätkas see, nagu poleks midagi juhtunud. *„Midagi muud peale minu ja mu tulevase mehe maailmas ei eksisteerinud. Kuigi enne sünnitamist ma ei saanud orgasmi.“*

„Varem oleks tulnud sünnitada!“

„Ema jälgis seda tükk aega ja lõpuks ütles: sa kas hakkad ööbima kodus või lähed mehele.“

„Ja edasi?“

Vanamees hoidis jalgu kõvasti rinna vastas.

„Nii ma talle ütlesingi.“

Maria heitis ülevalt pilgu: *„Ema ütles, et ma kas* ööbin kodus või lähen mehele.“

„Mehele!“ ütles Vanamees ja surus huuled sääre vastu.

„Mis te teete!“ hüüdis Maria lõbusalt.

„Kuulan. Väga huvitav on.“

„Kui palju kordi on minu käest küsitud, miks ma üksi elan!“

„Miks sa üksi elad?“ küsis Vanamees ja külvas jala suudlusega üle.

„Mul ei ole sellele ühest vastust,“ ütles Maria mõtlikult. *”Esiteks, mitte iga lind ei suuda lennata Dnepri keskele.”*

„Muidugi mitte iga lind.“

Maria tegi järsu sammu kõrvale, nii et Vanamees oleks peaaegu rinnatiselt alla sadanud.

„Ma ei taha sellist elu, nagu mul oli,“ kuulutas Maria ja jätkas meenutamist. *„Ma mõtlesin, et armastus kompenseerib kõik. Aga armastus ei saa kompenseerida inimese isiksust.“*

Jalad ilmusid Vanamehe näo ette.

„Kukkus kuidagi niimoodi välja, et ma loobusin oma isiklikust vabadusest nii palju, kui see oli mugav mehele. Selline „kompromiss" sündis. Mingi aja sa ei märka seda. Aga ühel hetkel kukub kõik kokku nagu kaardimajake."

Varvas lükkas kivikese rinnatiselt alla.

„Võibolla sellepärast ma hindangi nii kõrgelt lõpuks saabunud vabadust olla mina ise. Eelistan elada kohtumisest kohtumiseni, sest teist pesa purunemist ma enam üle ei elaks."

„Ainult üks katse?" imestas Vanamees sõrmega säärt silitades. *„Ja juba lootus otsas."*

„See oli väga pikk katse," ütles Maria tuunikat allapoole sikutades. *„Algas viieteistkümneselt ja kestis teist niisama palju. Sattus just isiksuse kujunemise aega. Aga mul ei kujunenud, vaid seegi kärbus ära, mis oli kujuneda jõudnud. Seepärast ma ei mõtlegi tõsistest suhetest, kuni ei kasvata uut nahka selga."*

„Võib alata ka mittetõsistest."

„Kui asi oleks ainult elukorralduses, siis ma võiksin mehele minna."

Maria tõmbas peoga üle Vanamehe pealae, just nagu silitaks koera.

„ Aga elu ilma tunneteta, ja veel võõrastesse raamidesse surutud, see pole minu jaoks."

Käsi kadus.

„Ma kardan armuda, kardan armastuses pettuda, ja kardan pidada armastuseks oma soovi armastada..."

„Aga te ärge kartke proovida! Te olete ju koleerik, mitte flegmaatik."

Maria hakkas naerma.

„Mikhel, ma jumaldan teid!"

„Kasutage enesemääramisõigust!"

Käsi silitas jälle pead.

„Hiljuti avastasin ma endas järjekordse kompleksi."

„Räägiti, et kaldapealsele ilmus uus nägu. Daam koerakesega."

Maria laskus kükki ja peitis enda Vanamehe selja taha.

„Ma kardan rajada suhteid, mis oleksid tulevikku suunatud," kostis hääl läbi promenaadi kakofoonia.*"Ma ei taha elada inimesega, keda ma ei armasta."*

Ilma nägemata kadus huvi kuulata. Maria salapära hakkas haihtuma.

„Olgugi ta hea inimene, armastav mees," kostis kaledavõitu hääl. *„Armastav, aga mitte armastatud! Ja ühel hommikul sa ärkad üles ja saad aru, et ei taha enam midagi. Kõik ärritab sind, sa ei armasta ja sul on tarvis edasi minna."*

Pikad püksid kleepusid jalgade vastu. Kuid lootus sundis kannatlikuks.

„Sellepärast ma mõtlengi, et kõigepealt on tarvis endas selgusele jõuda."

Vanamehe õla kohalt ilmus Maria pea ja kadus kohe uuesti, nagu mängiks pea peitust.

„Mis mulle on tähtis ja mis mitte."

Pea ilmus teiselt poolt.

„ Ja niikaua, kuni vesi klaasis ei selgine..."

Pea kadus.

„... võivad mu armastuse motiivid olla ebatõelised, tulenevad vanadest harjumustest ja kompleksidest."

Pea ilmus ülevalt.

„Mul ei ole nimekirja kriteeriumitest ega parameetritest, millele peab mees vastama."

Peitus jätkus järjest kiiremas tempos.

„Ei kasv... ega kaal... ega silmade värv... ega elukutse... ega harrastused... Toetun ainult oma ninale... nagu koopainimene."

Vanamees püüdis pea kinni ja mäng oli läbi. Maria tõusis püsti.

„Vabandage, et ma oma sisemuse teie ees pahupidi pööran."

„Te kirjeldate nii hästi oma hingeelu," imestas Vanamees. *„Kes te olete, Maria?"*

„Не спрашивай: откуда появилась? Куда спешу? Здесь на цветок я лёгкий опустилась. И вот — дышу. Надолго ли,

без цели, без усилья, Дышать хочу? Вот-вот сейчас, сверкнув, раскину крылья И улечу...“

Vanamees krabas ta jalad uuesti käte vahele.

„Mul on hea olla selle liblikaga.“

„Tänan. Ka mul on teiega hea. Just nagu tunneksin teid juba ammu.“

„Miks ma ei võinud olla teie mehe asemel?“

„Mis te siis teinud oleksite?“ muigas Maria. *„Jahi ärandanud?“*

„Miks mitte? Oskaks vaid purjetada.“

„Teil on aega õppida.“

Maria astus sammu kõrvale.

„Nii,“ ironiseeris Vanamees. *„Kapteni paberid. Mis veel?“*

„Ratsutada oskate? Ja lasta?“

„Mulle ei meeldi tapmine.“

„Me sõidame safarile.“

Vanamees võttis Maria käe ja pani oma pealaele.

„Spitsiga?“

„Kas te siis ei taha mu spits olla?“

„Spits või issi. Rohkem variante pole jäänud.“

Ta suudles Maria kätt.

„Oh, ma ei tea isegi, kes on minu jaoks „variant“!“ hüüdis Maria lõbusalt. *„Seitsmeteistkümneselt tundusid kahekümneaastased issidena. Nüüd meeldivad vanemad... Aga see võib olla vaid turvalisuse vajadus.“*

Maria tõmbas käe ära.

„Üldiselt,“ teatas ta otsustavalt.*“Seoses halvenenud ökoloogilise olukorraga on liblikaid jäänud ilmselt vähemaks.“*

„Te isegi ei unista „tõelisest mehest“?“ imestas Vannamees. *„Võibolla istub ta teie jalgade ees, aga teie otsite teda teiselt poolt Dneprit.“*

Maria hakkas paljajalu minema mööda kitsast rinnatiseserva. Tema tasakaalutunnet võis kadestada. Vanamees võttis kingad näppu ja sammus maapinnal järele.

Promenaadilt kostsid latinorütmid. Maria põlved ja puusad liikusid jumala õige sambasammuga. Mis viga oleks sellise partnjoršaga tantsida!

„Mis te ütleksite, kui ma teid praegu tantsima paluksin?“

„Иди, мальчик, тренируйся на кошечках!“ viskas Maria naerdes üle õla.

See oskas salvata sama valusasti kui Marika. *„Mine, poiss, treeni parem kassikestega!“*

Rahvasumm oli kogunenud jälgima breikarite esinemist. Vanamees oli võrdsustatud nende poisikestega. Kaugemal piserdas kunstnik tuubidest värve maas lebavale lõuendile. Vanamees tundis ennast võõra ja üksikuna.

„Mulle on viimase paari aasta jooksul rohkem kui üks kord tunnistatud armastust ja pakutud kooselu,“ kostis kaugusest kellegi vadistamist. *„Ja imestatakse, et ma ei kiirusta. Arvatakse, et neiu muud ei ootagi, kui ainult armastuse avaldamist ja kooselu. Aga mis saab pärast? Milliseks mu elu kujuneb? Ma ei ole ju täiesti harilik tüdruk. Mul on hea meel, et te seda märkasite.“*

Vanamees silus käega kortsunud pükse.

„Täiesti ebaharilik,“ pomises ta vastumeelselt.

„Tohib ma suudlen teid korra veel?“

„Nagu spitsi?“

„Nagu isa.“

Põsemusi. Vanamees võttis Marial kätest ja tõmbas ta enda vastu.

„Spitsi minust ei saa.“

„Täna me teie juurde mõistagi ei lähe,“ ütles Maria leebelt ja vabastas enda Vanamehe käte vahelt. *„Aga tänan kutsumast. On väga meeldiv, et te mind peaaegu tundmata ei karda öelda „tulge, Maria!“. Tänan.“*

„Täna, homme, järgmisel suvel või viie aasta pärast – mis ka ei juhtuks – ma olen alati rõõmus teid nähes.“

Sitta see sterva talle külla tuleb. Ja polegi tarvis, et kondiluu puudus tunda annaks.

„Ei tea, ei tea,“ ütles sterva kelmikalt. *„Äkki on teil külalised, kui ma tulen.“*

„Ei ole,“ kinnitas Vanamees. *„Mul ei ole sõpru. Mu ainukeseks sõbraks oli mu naine.“*

„Vaadake ette! Ma olen teid hoiatanud.“

„Tulge koos pojaga,“ läks Vanamees veel lahkemaks. *„Kui teda teile antakse.“*

„Ma ei ütle ei ega jah,“ lausus Maria tõsiselt. *„Kui meie marsruudid ajaliselt sobivad, olen rõõmus teile seltskonda pakkuma. Kes teab, kus ma olen? Ma elan ju kolmnurgas Kiiev-Donetsk-Sevastoopol. Ainult Sevastoopol on hakanud miskipärast välja langema. Kolmnurgast kipub saama sirge.“*

„See viga on vaja parandada,“ kinnitas Vanamees.

Maria kõndis edasi. Vanamees püüdis sammu pidada.

Daam laia kübaraga, spits jalge ees, ja dändimoega Tšehhov oli promenaadi populaarne skulptuurikolmik. Inimesed ootasid järjekorras, telefonid peos, et nende kõrval pilti teha.

„Ma olen niivõrd surutud igapäevase elu raamidesse, et vabal ajal eelistan eksprompti,“ rääkis daam koerakesega oma targale spitsile. *„Äkki kargab pähe mõte kuhugi sõita. Poole tunniga asjad kokku ja teele. Mulle meeldib nii. Hiljuti ma käisin muide Kazantipis.“*

Spits jäi üllatusest seisma. Kazantip oli midagi Krimmi Ibiza taolist.

Mariast poleks seda oodanud.

Aegajalt vajavat ta emotsioonide plahvatust. Muidu jääb magama, muutub *zanudaks*, energilisus ja tunnete erksus atrofeeruvad, peas liigub selline hunnik tarakane, et teda tuleb korralikult raputada, enne kui kogu pahn seest välja saab. Selline oli ta loomus. Kakskümmend aastat oli Maria sellega võidelnud, ainult ei tea miks.

See tuli Vanamehele tuttav ette.

„Iga päev „eksprompte“ korraldada pole kerge,“ mainis ta mõrult.

„Ma olen liiga mõtlik, et iga päev põleda,“ täpsustas tarakanidega zanuda. *„Kord nädalas peab minuga jalutamas käima. Viima kuhugi... Muuseumi või ooperisse või restorani... ükskõik.“*

„Selline „ekstriim“ meeldib mulle ka.“

„Aga kord kuus tuleb korralikult läbi raputada Kazantipi moodi, et kogu bardak peast välja lendaks.“

„Miks te mulle ei kirjutanud, et teid on tarvis raputada?“ küsis Vanamees pahaselt.

„Mis te teinud oleksite?“

„Ei tea. Kazantipi magasin juba maha.“

„Kas te siis oleksite tulnud?“ hakkas Maria naerma. *„Ma mõtleks, et see pole teie stiil.“*

„Ega te seal üksinda ei käinud,“ torises Vanamees.

Maria naeratas.

„Kas siis selliseid asju tohib meestele rääkida?“

„Issile tohib. Spitsile ammugi.“

„Oli täielik ekstreemreis.“

„Ootan „pikantset lugu“.“

„Lausa pikantset... Te panete mind punastama.“

„Hommikul sadas vihma, aga mind see ei rõõmustanud...“ alustas Vanamees Maria jutustust.

“Möllasin nagu kolmeteistaastane,” võttis see asja kokku.*”Kaheksa tundi keerutasin tantsuplatsil tagumikku.”*

“Tuhkatriinu kaotas ballil isegi kingad ära,” ütles Vanamees kingi näidates.

“Aitäh,” ütles Maria ja võttis kingad. *“Kolmandal päeval valutasid lihased nii, et komberdasin ainult kempsu. Nagu rase part.”*

“Loodetavasti oli ka prints tasemel.“

Maria hakkas kingi jalga panema. Tuunikaserv tõusis kõrgele. Mingi volts tõmbas siis jackpoti...

„Üldiselt on Kazantip mitu hektarit hullumeelsust,“ jagati ilmajäänule lahkelt selgitusi. *„Seks, narkootikumid, rock´n´roll. Võib kõike peale*

näo üles tagumise. Karnevalikostüümid. Psühhedeelne muusika. Veidrad tantsud, poolalasti inimesed. Vabaduse kuningriik. Ilma keemiliste stimulaatoriteta öist hullust vastu ei pea. Aga võõrast võtta ei tohi.“

„Teie Kazantipi krahv on narkomaan?“ ütles Vanamees tigedamalt, kui oleks tahtnud.

„Ei arvanud ära,“ ütles Maria üleoleva muigega. *„Aga seda võin küll öelda, et ecstasy ei mõju ainult tantsimisele.“*

„Meestele ka?“

Lugu läks järjest vastikumaks.

„Meestele kõige rohkem.“

„Võib-olla part ei jäänudki tantsust rasedaks?“

„Tantsust. Seksi oli kaheksa korda vähem.“

„Üks tund? Ja seegi ecstasy abil? Mis matšo see sihuke teil oli?“

„Mulle piisas,“ ütles Maria naerdes.

„Ma pole armukade,“ torises Vanamees. *„Aga kujutleda teid mehe karvaste ja jämedate käte vahel... brr!“*

„Kõik mehed pole ju „jämedad olendid,“ vaidles Maria vastu. *„Nende hulgas on samuti intelligentseid, hoolitsevaid, häid... Mitte nii “karvaseid“. Ka nendel on hing, kuigi robustsevõitu, naise omaga võrreldes.“*

„Mehed on kõik mustad ja karvased,“ ütles Vanamees kortsunud pükse siludes.

„Aga kuidas teiega on? Olete ka samasugune „karvane“?

„Karvane, aga mitte must.“

„See teeb rõõmu. Kardan ainult, et ma ei saa teie juurde sõita. Te hakkate armukadetsema.“

„Ma olen nagu püha isa,“ porises Vanamees. *„Kuulan ainult teie pihtimusi uutest raputamistest.“*

„Aga kes mulle just rääkis võõrastest karvastest kätest?“

„Ma ei pidanud Kazantipi krahvi silmas, vaid üldse.“

„“Mustaks“ ma teda muidugi ei pea,“ lausus Maria mõtlikult. *„Siis ei meeldiks. Aga teistest meestest räägin sama mis teiegi.“*

„Kui igav teil on!“ ironiseeris Vanamees. *„Mehed isegi räägivad ühte ja sama!“*

„Kõik on veelgi igavam. Ta on teie vanune.“

„Minu vanune?! Siis tal muidugi pole enam ühtegi karva.“

„ Te olete vastupandamatu!“ puhkes Maria naerma.

Vanamehel polnud naljatuju.

„Külla te kavatsete tulla koos oma kiilaspäise printsiga?“

„Miks mitte? Püha isa pole ju armukade.“

„Kaks vana pappi ja püha Maria – kas see pole grupiseks?“

„See on hiilgav süžee pornofilmi jaoks!“

„Ärge kaamerat koju unustage!“

Mida rohkem Vanamees tigetses, seda paremaks muutus Maria tuju.

„Suhtleme juba hulk aega, aga poleks arvanud, et te mind nii lõbustate.“

„Oleks see mõni Sevastoopoli noor baiker, siis oleks mul kergem.“

„Tahate, ma suudlen teid veel kord?“

„Nagu spitsi?“

„Nagu püha isa.“

Vanamees sättis näo lähemale. Põsemusi.

„See oligi suudlus?“

Maria suudles kergelt huultele. Vanamees haaras tal ümbert kinni.

„Vähe!“

„Aitab praegu. Te olete ju pühamees,“ ütles Maria end vabastades.

„Ma ei saa aru, miks mulle meeldib teiega suhelda,“ ütles Vanamees mornilt.

Nad olid jõudnud hiigelsuure plataani juurde.

„Ka mulle meeldib teiega suhelda,“ ütles Maria rahulolevalt. *„Te olete sel määral intelligentne, et ma nimelt suhtlen, mitte ei pea laskuma labasustesse ega hakkama selgitama enesestmõistetavaid asju.“*

„Näete seda pinki? Seal suure puu all?“

„Ma ei mäleta, et siin oleks selline pink olnud.“

„See on „Armunute pink“. Enne teie tulekut pandi.“

„Armunute pink, ütlete?“ kordas Maria kaalutlevalt.

„Nüüd võite julgelt armuda,“ andis Vanamees head nõu. *„Jalta on Õnnelinn. Istume sinna?“*

„Te olete väsinud?“

„Ei. Ma tahaks teiega sellele pingile istuda.“

„Milleks?“

„Või on vara veel?“

„Vara?“

„Või võib juba?“

„Milleks meie sinna istuma peaksime?“

Maria hääl väljendas siirast imestust.

„Üldse?“

„Üldse.“

„Mitte kunagi?“

„Mitte kunagi.“

„Olete selles kindel?“

„Kindel.“

Esimest korda tekkis pikem paus. Jutud said äkki räägitud.

„Aitäh tõe eest.“

„Parem öelda kohe nagu on.“

„Nojah,“ ütles Vanamees mõrult. *„Kaks vana pappi oleks juba pornograafia.“*

„Jätke,“ ütles Maria leebelt.

„Miks siis? Ma pidasin ennast halvasti ülal?“

„Selle pärast ärge muretsege. Selles suhtes oli kõik meeldiv.“

„Mis suhtes siis ei olnud?“ küsis Vanamees ja põrnitses oma kortsus pükse.

„Te olete hea inimene. Teiega on hubane. Te olete meeldiv vestluskaaslane. Tõesti, mul on teiega hea olla.“

Hea kuulaja oleks õigem öelda.

„Ja millega ma siis teile pettumuse valmistasin? Ainult ausalt!“

Vanamees vaatas Mariale pingsalt otsa.

„Ausalt? Noh, mis siis ikka. Kui te just peale käite...“ Maria mõtles hetke ja jätkas: *„Te ei ole minu kangelane. Aga ma ei ole sugugi pettunud. Ma veetsin meeldivalt aega. Mind on raske endast välja viia. Aga mul on raske leida kangelast.“*

„Ma ei kõlba teile füüsiliselt või vaimselt? Või üldse mitte kuidagi?“

„No mis ma pean tegema? Kuidas teile vastata?“

„Vastake, mida tunnete.“

„Mida ma tunnen?“

„Ma tahan kuulda kogu tõtt.“

Paus.

„Kui päris ausalt, siis te olete... seepia.“

„Kes?“

„Lihtsalt ei mõjunud. Teis ei ole elavat jõudu, teis puudub värv. Ma näen teid seepiana.“

Vanamees vajas omakorda pikemat pausi. Hääl ei tahtnud kurgust välja tulla.

“See suur puu... seal pingi taga... ma arvasin, et see on vaher. Aga see on plataan. Lehed on vahtra sarnased.”

„Vabandage mind,“ ütles Maria kerge tüdimusega. *„Te olete täiskavanud mees ja tark inimene. Ei saa ju olla, et kõik inimesed teineteisega sobivad.“*

„See plataan on seitsesada aastat vana. Veel vanem kui mina.“

Vanamees hakkas aeglaselt minema. Maria järgnes talle.

„Kui rääkida mehe tüpaažist, mis mind alateadlikult veetleb,“ kostis selja tagant. *„Siis teie väline tüüp sinna ei kuulu. Aga paljud hingelised omadused imponeerivad mulle väga, kuigi ma teid peaaegu ei tunne. Ma räägin seda, mida tunnen.* Кривить душой нет смысла.“

Kaks valgeks *võõbatud nägudega klouni seisid* tardunud poosis, totter-naeratus näol. *Lõpmatust kaugusest kostis* võõras naisehääl.

„Selleks, et saaks olla midagi enamat, peab ju olema mingisugunegi tõmme. Kas või natukenegi. Aga seda kas on või ei ole. Ja midagi pole teha. On ju nii?“

„Täna on siin lausa seepiate kogunemine,“ pigistas Vanamees endast välja.

Elavad kujud vahetasid korraga asendit.

„Aga juhtub ka nii, et alguses inimene üldse ei meeldi, aga pärast sa ei kujuta elu ilma temata ettegi. Kõik see on väga keeruline. Midagi ennustada on peaaegu võimatu. Välja arvatud armastus esimesest pilgust, millesse ma ei usu.“

Kostis aplaus. Tuleneelaja oli etteaste lõpetanud.

„Ärge solvuge, palun. Te olete ideaalne sõber.“

„Aitäh!“

Vanamees pööras otsa ringi ja hakkas minema bussipeatuse suunas.

„Ei maksa niimoodi,“ palus Maria. *„Naeratage vähemalt. Teil on nii võluv naeratus.“*

„Mind ei ole tarvis lohutada!“ hüüdis Vanamees vihaselt. *„„Ideaalne sõber“ on lõplik surmaotsus! Ma annaksin kõik, et ideaalse sõpruse asemel olla banaalselt näljase raseda pardiga Kazantipis!“*

„Oh, inimesed peavad ju olema samal lainepikkusel!“ ütles Maria ideaalsele sõbrale leebelt. „Äkki teile poleks seal meeldinud.“

„Muidugi mitte!“

„Kuigi vale meeleolu õigete ratastega ei ole. Sellest ma sain juba Alupkas aru.“

„Alupkas?“

„Seal on sukeldumiskeskus. Ja veel me käisime Bahtšissarais.“

„See lõhnab juba armastuse järele,“ ironiseeris Vanamees.

„Me ei tea isegi, mille järgi see lõhnab.“

„Ta ju meeldib teile.“

„Ja küllalt tugevasti.“

„Nii et ei karda enam armudagi?“

„Kardan! Sel reisil ma saingi sellest aru,“ pihtis Maria. *„Ma kardan neid tundeid ja ei tea, mis saab edasi. Kui kaua see kestab.“*

„Tõepoolest banaalne värk,“ lausus Vanamees mürgiselt. *„Ei mingeid pikantseid lugusid.“*

„Ma kardan endale tunnistada, et ma ei oska enam armastada,“ kaebles Maria. *„Viieteist aasta jooksul ma harjusin öra, et mind armastatakse. Ja unustasin ära, kuidas armastada.“*

„Ärge kartke midagi,“ osatas Vanamees. *„Las teie kiilakas matšo raputab teid ecstasy abil nagu tarvis ja siis tulete koos oma ideaalse sõbra seepia juurde.“*

„Teie, Mikhel, õnnelikke naisi ei kohta,“ ütles Maria peaaegu õrnalt. *„Nemad teie juurde ei sõida.“*

„Siis ma jään ootama, kuni te õnnetuks muutute!“

„Kas ma olen praegu õnnelik?“ laskus Maria retoorikasse. *„Vist küll. Kuigi mul ei jätku emotsioone ja tundeid. Aga ma olen ise sellise elu valinud.“*

Vanamees jäi seisma.

„Kuidas nii? Aga teie krahv?“

„Me ei ela koos. Aga ta on minu mees. Ma ootan teda.“

Arusaamatus kasvas.

„Mul on olnud palju mehi,“ ütles Maria kõlatult. *„Aga iga kord ma annan ära tükikese oma hingest. See juhtub paratamatult. Ja mis ma siis talle annan, kui ta tagasi tuleb? Ma ei taha nii.“*

„Kust kohast tagasi tuleb?“

„Tema perekond on temast sõltuv. Uut ta ei taha. Ka mina pole praegu selleks valmis.“

Maria jäi korraks mõttesse.

„ Nii et kõik on just kui hästi. Aga mõne aasta pärast võib mul meelde tulla, et poleks paha veel üht last sünnitada. Aga tema on siis kuuekümnene. Selles vanuses ei ole meestel enam vaja väikesi lapsi. Jälle mähkmed, lastearstid, naistenõuandlad, hoidjad, koduõpetajad, iga päev kooli viia ja nii edasi.“

Vanamees oli jõudnud ennast koguda.

„Minu elu alles algab!“ kuulutas ta uhkelt. *„Olgu Maria või Olja või Iraga!“*

Maria naeratas õnnelikult.

„Teie eakaaslane ähvardab samuti kõigist kauem elada. Kuigi kahtleb, kui kauaks minu armastust jätkub.“

Maria nägu muutus tõsiseks.

„Ta nimetab seda kaineks vaateks elule. Aga ise ronib poliitikasse. Mulle see ei meeldi.“

„On inimesed!“ hüüdis Vanamees sapiselt. *„Selle asemel, et rõõmustada elu üle, millest teised ainult unistavad, mõtlevad nemad, mis siis saab, kui seda õnne enam ei ole. Kurat võtaks! Rõõmustage, kuni on, mille üle rõõmu tunda. Istuge armunute pingile ja ärge põdege! Muidu rikute ära nii tuleviku kui ka oleviku.“*

„Tänan elujaatavate sõnade eest!“ ütles Maria südamest. *„Ma tõesti ei tea, mis selle haigusega teha.“*

„Polegi vaja teada! On vaja elada!“

„Teie vastus on nagu palsam mu hingele.“

„Loodan, et teil armastuseni ei lähe mu eakaaslasega,“ viskas Vanamees tüdinult.

„Tema loodab sedasama,“ naeratas Maria. *„Nii et täielik üksteisemõistmine.“*

Naiskvintett hakkas mängima „Viimset valssi“.

„Moosekandid, ennustajad, lilleneiud,“ loetles Vanamees kerge irooniaga. *„Daamid koerakestega... Tuleneelajad... Seepiad...“*

„Selles on ka elu.“

„Viimne valss. Pühameeste noorusajast.“

„Miks viimne? Mina ei kavatse Krimmiga hüvasti jätta. Loodan, et ka teie mitte.“

Linnatuled helkisid mere mustalt pinnalt vastu. Majaka prožektori kiired valgustasid lahel kihutavat kaatrit, kust kostis kiljumist.

„Ainult sellest on mul kahju, et me teiega ei tantsinud.“

„Ma ei tantsi peotantse.“

„Homme tuleb torm.“

„Kust te seda teate?“

„Laevad kogunesid reidile. Otsivad vaikset abajat. Vanad roostes rambad. Ka mul on aeg sama teha.“

„Minuga suhelda te ei soovi rohkem?“

„Hüvasti.“

„Teie „jahti“ ma siis ei näegi.“

Valjuhäälditi summutas sõnad. Kutsus rahvast viimasele meresõidule koos giidi huvitava jutuga lõunaranniku vaatamisväärsustest ja paljurahvuselise poolsaare rikkast ajaloost.

4.

Vanamehel puudus rannaluba. Kohalikele elanikele löödi passidesse tempel elukoha aadressiga, mida kutsuti sissekirjutuseks. Selle ettenäitamisel väljastas omavalitsus pildiga tõendi, mis andis kodanikule õiguse elukohajärgset sanatooriumiranda külastada. Kuid Vanamehel *propiskat* ei olnud, sest garaaži kedagi sisse kirjutada ei tohtinud. Ilma elamisloata välismaalast ammugi mitte. Ainukene avalik rand Russalkaga oli päevitajate ja konidega ülekülvatud. Sanatooriumite plaaže suvitushooajal koristati ja need ei olnud ka nii ülerahvastatud.

Vanamehel endal polnud randa pääsemisega probleemi. Ta puges läbi aiaaugu, ronis üle tara või ujus avalikust rannast läbi mere, nagu kuskil tarvis oli. *Kurpatõ, Kitškine, Parus, Palmira Palace, Gornõi, Žemtšužina, Dnepr, Ukraina, Sosnovaja Roštša, Dülber, Mishor, Ai Petri, Morskoi Priboi...* Tervet *alumist teed* ääristasid sanatooriumite ja pansionaatide kõrged aiad ja suletud väravad. Värava taga laiusid hooldatud haljasalad, kus oli mõnus varjulisi pargiradu pidi allapoole laskuda ja puhtasse randa välja jõuda. Vanamehel hakkas kujunema hobi sanatooriukmiparke inspekteerida koos eri aegadel ja stiilis ehitatud hoonetega. Välja arvatud *gosdatšad*, mille asukaid kaitsti lihtsureliku kurja silma eest.

Kuid juunis pidid saabuma tütred. Laura koguni koos peikaga. Vanamees oli ise nad külla kutsunud. Programmgi oli läbi mõeldud, millega külalisi lõbustada, kui need merest tüdinud ja päikesest põlenud on. Issil oli võõrustamise alal piisav praktika. Olgu teiste külalistega, kuidas oli, aga lapsed ei tohtinud Krimmis pettuda. Finaaliks kavatses ta läkitada noorpaari laevaga üle mere Istanbuli, kust need omal käel ringiga koju tagasi pidid rändama. Krõõt pidi jääma issi juurde kauemaks.

Nii arvuka seltskonnaga viisakasse randa pääseda ei olnud lihtne. Isegi, kui jõudsid sanatooriumi territooriumile välja, valvas iga plaažijupi kõrval ohrannik. Silt rinnas ja ruupor peos, sest mees oli ühtlasi ka vetelpäästja. Raha eest laskis rannavalve läbi igaühe, kuid iga päev kakskümmend grivnat näo peale välja käia – mis see lõpuks kokku teeks? Niigi tõotas võõrustamine kulukaks minna, aga finantsseisud polnud kiita. Asi polnud isegi niivõrd rahas kui põhimõttes. Mis õigus oli kellelgi merd inimeste eest sulgeda? Vähemalt niigi palju võiks ses Ukrainas demokraatiat olla, et rahvas vabalt randa pääseks. Vaba mehe hing tõstis tarastamise vastu mässu.

Suvi jõudis kätte, aga rannaloa küsimus oli ikka lahendamata. Minna külanõukogusse mõnd tädikest moosima? Vaeval seal ühtki luba ilma altkäemaksuta anti. Kas ta ennast vähe oma sotka pärast alandama oli pidanud! Pealegi paiknesid lemmikrannad teise omavalitsuse piirides. Gaspra ametnik saadaks ta pikema jututa Russalka juurde konisid korjama. Pähe ei turgatanud ühtki head ideed. Et nii tühine küsimus nagu mere äärde pääs võis peavalu valmistada! Pisiasjad olid pahareti lemmikud.

Päevane kuumus oli asendunud õhtuse mahedusega. Ai Petri taha vajuva päikese viltused kiired kuldasid „Aleksandria" seinu ja värvisid pargi ereroheliseks. Vanamees jälgis diivanil pikutades üksikut praami, mis liikus pikkamisi Kertši suunas. Nagu vana mees, kes triivis aeglaselt oma lõpu poole. Ületamas viimast veelahet, mis eraldas tuntud maad tundmatust rannast. Kuhu pääsemiseks ei nõutud kelleltki propiskat ega propuskit. Sinna lasti igaüht ilma dokumenti, volikirja, viisat, isikutunnistust nõudmata. Võeti vastu sisse registreerimata ja arvele kandmata. Ei uuritud, kas olid kuskil *liige* või piisavalt *oma inimene.* Viimses rannas olid kõik võrdselt lindpriid ja teretulnud. Kedagi ei jäetud igavesti merele nagu lendavat hollandlast. Või igasse sadamasse nagu eestlast. Austraalias pidi hakatama massiliselt kaameleid tapma, et süsihappegaasi emissiooni vähendada. Päris hea, et sellisest maailmast varsti minema saab. Kui ikka lahkumiseks luba antakse.

Vanamees otsis sahtlist välja garaaži ostumüügilepingu koopia. Võttis kustukummi, nühkis esilehel maha sõna „Koreiz" ja kirjutas pliiatsiga asemele „Gaspra". Natuke karvasevõitu jäi, aga paremini ei saanud. Sanatooriumis „Ukraina" anti selle alusel välja Vanamehe näopildiga rannaluba, mille sekretär samas spetsiaalse aparaadiga kiletas. Loal seisis Gaspra elaniku nimi koos märkega „+ 3 isikut". *Maassa maan tavalla.* Külalised võisid tulla.

Ilmad polnud juunikuus suuremad asjad. Ka meri polnud jõudnud veel soojaks minna. Rippraudteega Ai Petrile tõusmist ja üleval jailal tatarlaste tujukate hobustega ratsutamist see ei seganud. Jalta delfinaarium ja Simeizi veepark läksid samuti täie ette. Rannas torkas Vanamees loa iga kord ohrannikutele nina alla, kuigi need juba tüdinult käega lõid. Hooaja lõpuni kehtiv luba töötas veel mitu aastat, kuni lõpuks kaduma läks.

Krimmi laevaühendus Türgiga oli ära lõpetatud. Kuum suvi algas alles pärast seda, kui noorpaar oli lennukiga Istanbuli suunas teele saadetud. Ühe külalise tujudega oli kergem arvestada kui kolmega. Söögi ja mustade nõude hulk vähenes oluliselt. Vannitoasabad kadusid ja vett kulus märksa vähem. Jätkus individuaalprogramm Krõõda jaoks.

Paljukiidetud Suur Kanjon osutus võssakasvanud ojakaldaks. Külm ja rõske Skeldi koobas last ei vaimustanud. Suvepuhkuse kulminatsiooniks sai tiigrikutsu, keda Jalta loomaaias võis eritasu eest

pildistamise ajaks sülle võtta, kuigi see kippus käsivarsi ja jalasääri närima. Pruuniks põlenud lapse Simferoopolis lennuki peale pannud ja õhtul kindlaks teinud, et see Tallinnast bussiga kodu poole sõitis, valdas Vanameest tunne, nagu oleks ise pikalt reisilt koju jõudnud. Ta võis endaga rahule jääda. Paar nädalat aastas isa olla ei käinud üle jõu. Kuidas oli ta suutnud mitukümmend aastat järjest iga päev seda koormat vedada? Lapsi ja kodumaad oli parem armastada kaugemalt. Tänu polnud kummaltki oodata.

Pärast laste lahkumist algas naistesuvi. Dnepropetrovskist saabunud Nataša tõi külakostiks kaks imeõrna kohvitassi, aga osutus paksuks ninatargaks, kellega polnud midagi peale hakata nagu ta peente tassidegagi. Tatjana Melitopolist ei toonud midagi, aga oli ise õrn nagu portselan ja kole häbelik, just kui kardaks katki minna. Ehkki teenis sõjaväes ja oli auastmelt vanemseersant. Vanamehel oli tegemist, et Ukraina ohvitseri julgemale käitumisele meelitada. Ka kõige palavama päevaga kandis Tanja säärsaapaid. Need olid õhukesed ja pitsilised, aga milleks pidi nii ilusaid jalgu suvel saabastesse peitma?

Marinal Gorlovkast polnud ei sõjaväelisi ega ka muid kombeid. Esimesest lausest oli selge, et mitte ainult ühist keelt, vaid üldse mingit kokkupuutepunkti ei õnnestu leida. Eraldi seisev lõik käsiraamatus, sest teist sellist tüüpi vaevalt ette tuleb. Kuid Vanamees eksis.

Mida ebameeldivam oli külaline, seda raskem oli tast lahti saada. Marinat Zaporožjest tuli koguni hoiatada, et see enne rongipiletit ei võtaks, kuni Gorlovka oma jõuab lahkuda. Vanamees hakkas oma missioonist ära tüdinema, aga Nataša loksus juba rongiga Irkutskist Krimmi suunas. Samal ajal tõotas kaela sadada Ira Luganskist. Suvi oli nii lämmatav, et auto ja televiisori puudumine enam mere äärde tulemist ei seganud. *La Paloma Blanca de Koreizi* ähvardas ülerahvastuse oht.

Ira tundis huvi, mis tähtkujust Vanamees on. Oli sunnitud pettuma, sest kaksikud polevat armastuseks võimelised. Kaksikutel oli täna taevamanna, aga homme ei taha nad sind tundagi. Vanamehe kinnitus, et tal oli seljataga pikk abielu ja seejärel vabaabielu, tõendas vaid seda, et ta oli mitu naist maha jätnud.

Miks Vanamees nii imelikult räägib? Mingisuguse Riia aktsendiga. Ira ise kõneles ida-ukraina süržikut, mis koosnes läbisegi vene ja ukraina sõnadest, g-d hääldati h-dena ja что oli шо. Vanamees üritas ilma aktsendita, kuid Ira pistis kisama, et nii olla veel jubedam.

„Sa ei ole öelnudki, mis rahvusest sa oled,“ nõudis ta.

„Kuidas ei öelnud? Ma kirjutasin sulle, et olen GEP.“

„Mis kuradi GEP? Sellist rahvust pole olemas. Meil pole keegi sellest kuulnud. “

Vanamees teatas kõigile kohe alguses, et on GEP. Ükski ei saanud aru. See oli lühend väljendist горячий эстонский парень, mis pärines anekdoodist eestlaste pikatoimelisuse kohta.

Toru otsas oli pikk vaikus.

„Sa oled eestlane?“ kostis lõpuks nördinud hääl. *„Kuidas minul elus ei vea...“*

Võttis tükk aega, et välja pinnida, mis Iral eestlaste vastu on.

„Te ei kingi lilli.“

„Kes ei kingi lilli?!“ oli Vanamees õigusega üllatunud.

„Teil pole üldse kommet naiste eest hoolitseda.“

„Kellel ei ole?!“

„Teil, eestlastel.“

„Kes sulle seda rääkis?“

„Te ei pea sünnipäevi. Ei võta uut aastat vastu.“

„Mis loll jutt see on?“ sai Vanamees tigedaks. *„Sa oled telekast sellist jama näinud?“*

„Mis see telekas siia puutub?“ pahandas Ira. *„Kui ma läheksin näiteks eestlasele mehele ja meie lapsel tuleb sünnipäev – kuidas ma talle seletan, et meie seda ei tähista? Kõigil lastel on, aga meie peres pidupäevi ei ole.“*

Vanamees kinnitas, et tulevad nii sünnipäevad kui muud pühad. Eestlased on normaalne rahvas. Kust kohast Ira sellise jutu võttis? Vanamees pidi teada saama, kes sellist jama levitab. See oli kõige ehtsam rahvusliku vaenu õhutamine.

„Oli mul üks... eestlane,“ tunnistas Ira vastumeelselt.

„Sul oli eestlane?!“

Vanamees tundis ennast ebameeldivalt puudutatuna.

„Noh, ja kuidas oli?“

„Mitte kuidagi ei olnud.“

„Ta ei kinkinud sulle lilli?“

„Ta ei kinkinud mulle midagi.“

„Kust sa sellise tüübi leidsid?“

„Internetist.“

„Ja ta osutus selliseks lollpeaks?“

„Tema tundus just normaalne. Ma kavatsesin talle juba külla sõita.“

„Eestisse?“

„Mis Eestisse! Ta elab Nikolajevis. Aga kui ma kuulsin, et eestlased ei kingi lilli ja ei tee kingitusi ja ei tähista pühi ja...“

„Eestlased just pühi armastavadki!“ karjus Vanamees vahele. *„Mul on iga päev püha!“*

„Sinul muidugi. Sa oled bomž.“

„Sa sattusid mingi jehoova tunnistaja, mitte eestlase otsa!“

„Ei tea,“ tundus Iras lõpuks kahtlus tõusvat. *„Ta nimi on Filip.“*

„See polnud eestlane!“

„Oli küll eestlane.“

„See ei olnud eestlane!“ karjus Vanamees telefoni.

Korraks oli teises otsas vaikus.

„Eestlane,“ kostis siis vaikselt ja veendunult.

„Mina ei tunne mitte ühtegi Filippi!“

„Ta elab ju Nikolajevis!“

„Ei ole sellist eestlast tervel maakeral! Filipp pole üldse eesti nimigi.“

„Võib-olla ei olnud ka eestlane,“ ütles Ira ükskõikselt.

„Ühelegi eesti poisile ei panda Filip nimeks.“

„Võib-olla oli lätlane.“

„Vot see võib küll olla. Lätlane Filips.“

„Mis sinu nimi on?“

„Mihkel.“

„Selline nimi ongi? Mikhil?“

„Mih-kel.“

„Mifkil?“

„Mihkel.“

„Mif-kil. Filipp ja Mifkil.“

„Ei ole meil mingeid Filippe! Me elame nagu kõik tsiviliseeritud rahvad!“

„Filip elab majas. Tal on korter. Kõigi mugavustega.“

„Mina elan ka majas! Ja kingin lilli ja teen kingitusi!“

Paus.

„Ma veel mõtlesin, et imelik – eestlane ja Nikolajevis. Mida ta seal teeb?“

„Pole seal mingeid eestlasi! Nikolajevist sõidavad laevaehitajad meile tööle. Eestlased elavad Eestis. Või Krimmis vähemasti.“

Ira seedis informatsiooni. Vanamees hakkas vähehaaval maha rahunema. Rahvuse au ja väärikus oli taastatud.

„Ja veel te hävitate mälestusmärke.“

„Issand jumal!“

„А шо – разве не так? Või need ka polnud eestlased?“

Vanamees ohkas ja andis alla.

„Võtsid omaks lõpuks,“ kostis rahulolev hääl.

„Mina ei saa vastutada kõigi idiootide eest.“

„Ja miks te seda teete?“

Vanamees vandus, et tema selles töös ei osalenud.

„Ausalt öeldes ma ei saa sellest aru. Selliseks asjaks olete ainult teie, lätlased, võimelised.“

„Нет народа без урода!“ ütles Vanamees. *„Teil on ka Janukovitš, aga see ei tähenda ju, et kõik ukrainlased on vargad!“*

„Miks te hävitasite Sõdur-Vabastaja mälestussamba?“ ei jäänud Ira rahule.

„Sest meie jaoks ta polnud vabastaja!“

„Kes siis?“

Nüüd oli Vanamehe kord mõtelda.

„Kes ta oli siis?“ kostis nõudlik hääl.

„Ma ei taha poliitikast rääkida.“

„Вот видишь. *Teete, aga rääkida sellest pärast ei taha.“*

„Esiteks teda ei hävitatud, vaid viidi teise kohta.“

„Miks? Keda ta segas seal? Noh, mis sa vait jäid, Filipp?“

„Ja teiseks järgnes saksa okupatsioonile nõukogude okupatsioon.“

„Эх, фашисты вы, прибалтийцы, фашисты…“

„Kuidas sa üldse tead sellest?“ püüdis Vanamees juttu kõrvale juhtida.

„Ma tean palju asju. Ma vaatan televiisorit.“

„Mina teda ei puudutanud. Oleksin ainult sildi juurde pannud. „Sõjamehele-vabastajale, kes ei pöördunud koju tagasi“.“

Irina mõtles natuke.

„Võidupüha te ka ei tähista.“

„Sellepärast ei tähistagi.“

„Naistepäev pole ka teil püha. Naisi te ei austa.“

„Meil on emade päev.“

„Mul pole lapsi. Kas mina siis ei olegi naine? Ja mind ei ole tarvis austada?“

„Mina kinkisin naistepäeval alati lilli. Oma naisele ja teistele ka.“

„Mulle meeldib sireli lõhn. Olgu sulle teadmiseks.“

Sellega sai rahvusteema ammendatud, aga Vanamehel jäi okas hinge.

„Sa pole Eestis olnud, kui sa nii võid mõtelda.“

„Ma pole kuskil olnud. Ainult Egiptuses. Fotokas on sul? Ma tahan, et sa mind Krimmis pildistaksid.“

„Mul ei ole fotoaparaati.“

„Mulle meeldib pilte teha. Kui ma Krimmi tulen, sa kingid mulle fotoka? Või sulle ei meeldi kingitusi teha?“

„Meeldib.“

„Ma tahaksin „Canonit“. Peegelkaamerat.“

„Mina neist ei jaga.“

„Ma tulen nädalavahetusel Krimmi ja aitan valida. Ainult sina ostad mulle piletid sinna ja tagasi. Kui sa bomž ei ole.“

„Ei ole...“

„Võtan võib-olla *sõbranna ka kaasa. Ta ei ole Krimmis käinud.“*

„Milleks?“

„Ma nägin täna öösel halba und,“ vahetas Ira teemat. *„Nagu ma oleksin juba sinu juures.“*

„See pole halb uni.“

„Su maja seisis kõrgel mere kohal.“

„Seisabki.“

„Majas oli suur riidekapp.“

„Kapp on, aga mitte suur.“

„Ja kapis rippusid riidepuudel naised.“

„Naisi mul kapis ei ole.“

„Sina seisid kõrgel kaljul ja tõukasid naisi alla. Mu unenäod lähevad sageli täide.“

„Sa usud horoskoope ja unenägusid ja kõike, mis sulle telekast näidatakse.“

„Mind sa tõukasid samuti alla. Aga mind päästis üks mees.“

„See olin mina.“

„Ei olnud. Mind päästis üks võõras mees. Ma näen sageli tulevikku ette. See on mul vanaemalt päritud. Vanaema teadis ka seda, et maod tulevad Lesnovkasse.“

Vanamees hoidis pöialt, et see õnnetus talle kaela ei sajaks. Ei saanud ju Natašat koos lastega Irkutskisse tagasi saata.

Nataša oli punaste juuste ja avala hingega siberi kaunitar, kellega Vanamees oli esimesel Krimmi-aastal tuttavaks saanud. Kõige sümpaatsem naiste seast, kui Novaja Kahhovkas elavat imet mitte arvestada. Jevpatorias suvitades oli Natašal alles üks laps ja seljataga värske lahutus.

„Ta muutus nii sõltuvaks oma sõjaväelisest distsipliinist,“ oli ta Vanamehele pihtinud, kui Polina sööklas kompotiklaasi ümber ajas. *„Ma vihkan seda sõjasõprust!“*

Vahepeal oli Nataša jõudnud oma ohvitseriga teist korda abielluda, teise tütre saada ja taas lahku minna. Nüüd oli ta uuesti vaba naine ja teel Krimmi. Veetis lastega viis ööd-päeva vagunis, et Vanamehe juurde või mere äärde välja jõuda.

Rong pidi saabuma päeval, aga seltskond jõudis kohale õhtul kell üksteist. Suurte tütarde asemel olid Vanamehel nüüd kaelas võõrad tited. Palavast rannapäevast ära väsinud, tegid need pärast lõunat neljatunniseid uinakuid ega jäänud õhtul kuidagi magama. Vahtisid muudkui multikaid ja nõudsid unerohuks chupa-chupsi. Nataša kannatlikkus oli piiritu, aga Vanamehe mõte jooksis Norra massimõrvar Breivikule. Ta magas madratsiga köögipõrandal, sest magamistuba oli okupeeritud ja verandal lämmatavalt palav.

Alles pärast südaööd saabus majja vaikus. Siidises öösärgis Nataša laskus trepist alla kööki ja heitis ta kõrvale madratsile. Vanamees sai kätte oma chupa-chupsi, mis korvas ta päevased vintsutused. Nataša ütles, et ta on отличный любовник. Seepia oli tõstetud *ideaalse armukese* seisusesse.

Simferoopol-Irkutski rong oli õnneks käigus ainult augusti keskpaigani. Viimased päevad hakkasid eriti venima. Väiksem titt ja ema köhisid. Koju igatsev Polina tujutses. Nataša muutus aina närvilisemaks. Viimasel õhtul mõjus Alušta magus vein kurnatud emale nagu unerohi, nii et isegi chupa-chupsi ei järgnenud. Maja jäi enam-vähem terveks. Isegi imbkaev ei hakanud üle ajama. Vanamees saatis külalised Siberi poole teele ja sõitis ise Sevastoopolisse. Kohtuma maailma kõige ilusama naisega. Tulemas olid ka Nataša Severodonetskist ja Anželika Dnepropetrovskist. Teiseks ringiks oli valmis vanemseersant Tanja. Ira Luganskist rohkem ei helistanud. Septembrikuu graafik tõotas tulla niigi tihe. Vanamees ei suutnud kellelegi ära ütelda. Seelikukütti parandas ainult kastreerimine, nagu keegi tundmatu austaja teha kavatses.

5.

Vanamees ootas verandal striptiisietendust. Sellest pidi saama kulminatsioon kulukale, kuid huvitavale nädalale. Kuni Alla ennast magamistoas valmis sättis, vaatas ootusärev publik tumedamaks tõmbuvale merele. Tänavalt kostsid laste hääled, kes mängisid telefoniga rääkimist ja sõimasid üksteist roppude sõnadega. Mopeedide pirin polnud veel õhtust hoogu sisse saanud. Öised jorisejad tankisid Koreizi neljas kõrtsis. Ilmad olid endiselt palavad. Aknad tuli öö läbi pärani hoida. Mööda aiavarbu ronivad viinamarjaväädid puistasid juba kuivanud lehti. Igihaljad loorberipuud vohasid mühinal kasvada. Peitsid maja möödakäijate pilkude, kuid mitte lärmi eest. Ainult koidikud olid siin vaiksed.

Kuid patt oli nuriseda, kui elasid keset elupuid ja küpresse, liibanoni ja himaalaja seedreid, plataane ja palme. Suve läbi õitses roosa ja lilla oleander, sanatooriumiparkides valgete õitega magnoolia, mida Vanamees kippus mušmulaga segi ajama. Lenkorani akaatsiad olid nagu oranžide pärlikeedega üle külvatud. Palju rohkem oli neid puid ja põõsaid, mille nimegi ta ei teadnud. Rand oli rahvast ja meri meduuse täis. Puhus soe tuul ja kaldale sõudsid vahused lained. Laura oli sünnipäeva hommikul ärganud rahevalangu peale. Issil kestis suvi oktoobrikuus edasi.

Ainus sügise märk oli see, et tantsust tuli koju sõita taksoga, sest viimane maršrutka läks varem ära. Lisakulutused panid kahtlema, kas see asi üldse ära tasub. Rumba puusaringe oli võimatu teha ja sünkroonne kätetöö käis üle mõistuse. Plaažiloalt, mis suve läbi edukalt oli töötanud, vaatas vastu nägu, milles oli midagi raugalikku. Eks näis. Ega noortel meestelgi tants paremini välja kukkunud. Homme tuleb osta sääsetõrjet ja torumeest. Naistesuvega läks torustik kiiresti umbe.

Hele kontsakõmin trepil kuulutas eesriide avanemist. Kui kabaree tantsijannaks riietunud Alla puusi hööritades lavale jõudis, vajutas helitehnik nuppu „PLAY“ ja muusikahelid täitsid värieteesaali. Vanamehe ees astus üles professionaal, kellele olid

aplodeerinud paljude maade ööklubide külastajad. Pärast Kiievi kehakultuuri-instituudi lõpetamist oli Alla naasnud kodulinna Donetskisse ja asutanud seal tantsutrupi. Ise mõtles välja tantsud, koos tüdrukutega õmmeldi kostüümid ja esinemine võis lahti minna. Kuid unistus oli visa täituma, sest Donetskis püüti neid igati takistada. Не давали реализацию, nagu Alla seda nimetas. Tee rahvusvahelisele areenile oli avanenud siis, kui Alla ühines Kiievi trupiga, kes sõitis esinema Türki. Seal oli neid märgatud ja vähehaaval hakkas Alla saama ka iseseisvaid pakkumisi, kuni uks kabareemaailma prahvataski lahti.

Alla noorus oli möödunud viietärnihotellides. Päevad basseini ääres kokteili imedes ning õhtud klubisaalides aastaseid ja pooleaastaseid kontrakte täites. Kõikjal oli neid hästi vastu võetud ja pärast esinemist lilledega üle külvatud. Menust andsid tunnistust väljalõiked pressis ilmunud järelkajadega, mida Alla lubas järgmine kord näidata. Kohalik koorekiht pidas auasjaks tantsijannasid linna peale šoppama viia ja slaavi kaunitaride soove silmist lugeda. Kavaleride seas leidus nii printse kui naftašeike, kuid Alla hoidis alati distantsi ega lubanud ka trupiliikmetele ühtki romanssi. Isegi siis, kui töölepingus seisis kirjas конзумация, mis tähendas kohustust etenduse järel klientidel ennast kostitada lasta, ei ületanud nad kunagi lubatud piiri. Vaid üks kord oli Alla pidanud eksinud tüdruku koju tagasi saatma. Kuus kuud või koguni aasta karsket elu elada polnud noortel iludustel kerge. Andrei, kes Alla tütart kasvatas, kuigi polnud lapse isa, oli talle aegajalt külla sõitnud, kui igatsus juba talumatuks muutus.

Kairos oli Alla igapäevaseks saatjaks olnud kohalik miljonär, kes viis tantsijanna nii oma koju kui kõrgema seltskonna koosviibimistele. Kõik pidasid neid armastajapaariks. Tegelikult oli araablast vaevanud mingi terviseprobleem, mis Allale ideaalselt sobis. Nii oli tal ihukaitsja, kes võimaldas talle kõike, mida naisesüda ihaldas, aga ei sundinud Andreile truudust murdma. Alla elas nagu kuninganna araablaste imetlevate pilkude all ega pidanud vastu andma midagi peale tantsu, mida ta armastas. Ainult Türgis polnud tal tavalist menu. Alla arvates oli ta türklaste maitse jaoks liiga kõhn. Vanamehe meelest jäi tal õige pisut täidlusest puudu. Kuigi kehavormid olid laitmatud.

Nõnda oli Alla elanud varieteetantsija säravat staarielu. Tema коронный номер oli tants mõõgaga, mis publikus alati vaimustunud braavosid ja bis'e esile kutsus. Tänaseks oli Alla neljakümne kahe aastane, kuid sellegipoolest kõige ilusam ja ärahellitatum naine, kes kunagi Vanamehe teele oli sattunud. Tema varasest abielust sündinud tütar oli ilma emata üles kasvanud ja tantsis nüüd samuti ta šõuballeti trupis. Alla ise enam avalikult ei esinenud. Vaid haruharva astus ta publiku nõudmisel eeskava lõpus oma kuulsa mõõgatantsuga lavale. Vanamees pakkus mõõga asemel vihmavarju, kuid see ei kõlvanud.

Kabaree ei olnud Vanamehele võõras nähtus. Nooruspäevil oli ta nii mõnigi kord Tallinna ööklubisid väisanud. Nõukogude Eesti varieteekultuur lõikas üle terve Liidu loorbereid. Kodustatud soomlasedki ei öelnud napsitamise kõrvale silmailust ära. Aga personaalset etendust polnud Vanamees saanud kunagi endale lubada. Veel vähem ülemaailmse staari sooloesinemist.

Alla tantsu meetrikauguselt jälgides ei tekkinud vaatajas kahtlustki, et liigutused olid professionaalsed ja number rahvusvahelise klassi tasemel. Kuid oli siis põhjuseks privaatshow erilisus või istus vaataja lavale liiga lähedal, kus pilk ei suutnud haarata esinejat tervenisti, vaid üksnes paljast jalga, prinki tagumikku või dekolteest esile tungivat rinda, igatahes jäi kunstiline elamus saamata. Liiga silmade ees vehklesid need plastilised käed ja jalad. Liiga suures plaanis tegi see ilus keha oma erootilisi liigutusi. Tantsu, mille eest maailma vägevad olid valmis maksma kullas, aga mida Vanamehele esitati omal algatusel niisama, jälgis publik tuima näoga ja mõtles samal ajal omi mõtteid.

Terve nädala oli ta pidanud ennast võõrale tahtele allutama. See ilma näinud iludus oli tegelikult komplekside küüsis vaevlev

õnnetu pipar. Isegi ennustajamoor oli Allale öelnud, et temas olla liiga palju гонор´ it. Mehest oli ta varakult lahku läinud, kuigi too olnud hoolitsev ja mõistlik. Alguses küll teatas, et nõusid tema ei pese, aga pärast pesi nii nõusid, titelappe kui kõike muud, mis tarvis oli. Kooselu oli jooksnud karile, sest jalgpallurist abikaasa polnud tantsijannakarjääri vastu piisavalt huvi ilmutanud. Aga see oli Alla jaoks kõik.

Ülejäänud elu oli ta kaaslaseks olnud Andrei, kelle kohta Allal ei jätkunud küllalt kiidusõnu. Edukas ärimees, kellele raha külge kleepus (человеку лепят деньги), oli mitmekülgsete huvide ja arenenud kunstimaitsega inimene. Trupi uute programmide esimene kriitik. Alguses oli Andrei aidanud isegi kostüüme muretseda. Pikki aastaid oli ta kasvatanud Alla tütart, oodates primadonna lühiajalisi puhkepause gastrollide vahel. Kui Alla lõpuks kodumaale naasis, algas perekonnaelu, mis ei kestnud kuigi kaua.

Pool aastat tagasi oli Alla otsustanud oma ideaalse elukaaslasega lõpu teha, mida ta ise alles kõvasti põdes. Vanamees ei saanudki selget sotti, mis oli lahkumineku põhjuseks olnud. Alla rääkis Andrei kaldumisest esoteerikasse, muutumisest mingiks teises ilmas viibivaks olendiks, ning kahtlustas narkootikumide halba mõju. Igatahes oli siinpoolne maailm kaotanud Andrei silmis oma võlu. Koos Alla endaga, keda ta nii palju aastaid oli jumaldanud.

Nõnda saabuski maist elu armastava Vanamehe tund. Tänu Allat viimasel ajal saatnud ebaõnnestumiste reale. Juba kaks kuud polnud neil ühtegi tellimust. Alla väitis end olevat paanika äärel. Aga Vanamehel talle raha anda polnud. Ega tahtmist ka mitte. Vaatamata kogu ta ilule. Niigi oli ta pidanud terve nädala diiva kapriiside käes kannatama. Melitopoli vanemseersandilegi ära ütlema, tantsutrennis saadud jalatrauma kokku valetama.

Eeskava lõpus lubatud striptiis piirdus keha ülemise poolega. Alumist poolt oli publik juba näinud. Ehkki õiget seksi polnud toimunud, sest Vanamees ei saanud preservatiiviga hakkama.

Alles siis, kui Alla endale julgestuseks *hõbesõrmuse* paneb, Vanamehe kulul mõistagi, kes staari poputamist jätkab, saab kõik aset leidma. Selline oli primadonna tulevikuplaan. Vanamehe arvamust ei küsitud.

Kas tõesti mõtles ta seda isekat stervat uuesti külla kutsuda? Tantsivat nukukest, kes ei saanud mere äärest jalgsi kojugi tuldud? Meeste tähelepanust rikutud närvipundart, keda ainult hädaolukord ajas Vanamehe juurde? Ei, ei ja veel kord ei! Teist korda ta sama reha peale ei astu. Vabadus maksab rohkem kui naise ilu. Loodetavasti saab siit lehekülje naiste käsiraamatusse. Nüüdsest peale läheb lahti kokkuhoidlik ja vaga elu, mis kestab vähemalt selle aasta lõpuni. Kohe pärast seda, kui viimane külaline võõrustatud saab. Aga kõigepealt tuleb maja uuesti läikima lüüa, et vastu võtta meditsiiniõde Zaporožjest.

Pärast paar kuud kestnud kirjavahetust, mis Vanamehe hõivatuse tõttu kulges lünklikult, oli Marina otsustanud Krimmi sõita. Piltide peal kena sale naisuke, kuigi mitte midagi sellist, mis oleks palaval naistesuvel tõstnud ta favoriitide hulka. Tõenäoliselt valmistab järjekordse pettumuse. Aga sügis oli käes ja ära ütelda oli hilja. Pealegi tuli Marina kõigest nädalavahetuseks.

Saabumispäev kulus rannas sõbralikus ja pingevabas vestluses. Pärast ennast täis primadonnat tundus lasteaia meditsiiniõde haruldaselt mõistlik ja arusaaja. Võttis treppe ja mägiradu mängeldes, aga õhtul tuletas meelde, et talle oli massaaži lubatud. Vanamees valdas ainult üldtervistavat („общеоздоровительный“) massaaži ja sedagi vaid asjaarmastaja tasemel, kuid külalisele meeldis igasugune massaaž. Nääpsukesed naised armastasid ennast polsterdada paksu poroloonikihiga, millest nagu väiksest kartulist ei jäänud koorides suurt midagi järele. Kuid Marinal jäi kõik alles. Üldmassaaž hõlmas kogu keha, aga rindadeni jõudes võttis erootilise kallaku. Külaline ise häbenes oma nõrkust, mis muutis olukorra veelgi meeldivamaks.

Järgmisel päeval Ai Petri jaila sügislilledest vaibal pilte tehes muretses Marina, et enne ärasõitu ikka kõike jõuaks. Pärast lõunaeinet istusidki nad enne teele asumist slaavi kombe kohaselt magamistuppa voodile. Ja oleksid peaaegu Simferoopoli bussist maha jääma. Vanamees jäi kohtumisega väga rahule ning saatis külalise tänutäheks rongi peale. Põrgusse kõik meeste poolt ärarikutud primadonnad kõrgete kontsade ja veel kõrgema enesehinnanguga! Zaporožje lasteaia meditsiiniõde osutus nii meeldivaks, kui üks külaline üldse olla võis. Kui ainult kaks last poleks edasise suhtlemise küsitavaks muutnud. Igatahes oli Vanamehel nüüd kaks Marinat Zaporožjest. Üks andis talle sooja leiba, kuid inimene ei elanud üksnes leivast. Teine oli valmis andma palavat armastust. Ainukeseks takistuseks sügisromansi jätkumisele võis saada süvenev rahapuudus.

Tagasi koju jõudnud, saabus Vanamehele sõnum.

„Kuidas su vedel riist täna rahuldas daami? Ära lõdvaks lase! Ma jälgin sind."

6.

Oktoobri lõpus tõmbus roheline vöönd Via Militarese ja mere vahel kollakaspruuniks. Sügise saabudes hakkasid kogunema murepilved. Krõõt ei kirjutanud uuest linnakoolist sõnagi, aga tahtis üürida Lasnamäele korterit, et mitte kell viis iga päev üles tõusta. Omanik nõudis pool aastat ettemaksu. Laps kinnitas, et teda võib usaldada, kuid Vanamees tahtis kõik oma silmaga üle vaadata. Kuigi ei igatsenud novembrikuus Eestisse sõita. Rõskes jäises õhus andis kurk ennast kohe tunda. Aga minna tuli, sest kolm kuud hakkas Ukrainas täis saama. Ees seisev sõit külmale maale muutis Krimmi mahedad ilmad ja sooja merevee eriti armsaks. Ainult ebakindel tulevik kraapis hinge ja kahandas elurõõmu.

Koonerdades peaks kevadeni vastu. Aga kui ka selleks ajaks rentnikku ei leia? Vanamees oli valmis tühjalt seisva linnakorteri maha müüma. Saaks elumured ühe ropsuga murtud. Pangalaenu makstud, lapsed koolitatud ja ise pensionile. Ilus elu Krimmis võiks jätkuda. Aga Marika ei tahtnud asjast kuuldagi. Ta oli sellesse korterisse oma sisekujundaja südame pannud. Nagu kangelanna Tšehhovi „Kirsiaias" ei suutnud ta mõista, et kirves oli juba puu juure küljes.

Kummitav rahapuudus polnud ainuke mure. Tagasilöök oli tulnud täiesti ootamatust suunast. Maarendi leping, mis pärast viieaastast tööd ja vaeva lõpuks alla oli kirjutatud, osutus makulatuuriks. Aasta algusest olid Ukrainas hakanud kehtima uued maahindamise alused. Lepingu lisad olid kaotanud kehtivuse ja Vanamees pidi uuesti sukelduma bürokraatia sogastesse voogudesse.

Aga vahepeal olid toimunud kohalikud valimised. Koreizis pääsesid pumba juurde uued tegelased. Külapea Potipak oli pagenud Moskvasse. Külanõukogu esimees anti kohtu alla. Rahvasaadik Mažuga enam volikokku ei pääsenud. Naabrimehe protektsioon oli ära langenud. Uueks külapeaks valiti keegi Svanidzenimeline. Turul räägiti, et mees olla Ai Petri köisraudtee omanik. Armeenlase garaaži tuli nüüd hakata grusiini juures vormistama. Krimm oli paljurahvuseline autonoomne vabariik. OOO Jaltazemprojekt saab oma juurdeehituse Vanamehe rahadega kenasti katuse alla. Igavene maa-saaga ei teinud enam isegi vihaseks, vaid ajas muigama. Lõppude lõpuks võis Vanamees ka munitsipaalmaale ehitatud garaažis elada. Ukraina riigil ei paistnud selle vastu midagi olevat, kui see talt isegi renti ei tahtnud.

Asjal oli ka positiivne külg. Erakondliku tagatoa lärmakad joomapeod jäid Igori juures harvemaks. Lõppesid purjus võimumeeste öised püssipaugutamised. Käratsevate poliitikute asemel ilmusid rõdule suitsu tegema kahtlase välimusega naisterahvad.

Igori enda naine elas juba aastaid Kiievis. See polnud küll tema asi, aga Vanamees moraalset lodevust ei sallinud.

Ta kraapis kingatallad traatharjaga karedaks ja toppis tantsuriided kotti. Bogdantšik liininumbriga 47 seisis algpeatuses, mootor käivitatud. Juht käis bussis ringi ja korjas reisijatelt sõiduraha. Vanamees oli omadega graafikus.

Oreanda ja Livadia vahel asus järsk kurv, mis ajas iga kord hirmu nahka. Kaugel all paistis meri, aga otse ees haigutas kuristik. Teed ei ääristanud isegi kaitseraud. Esimene suurem vihmasagar muutis tolmuse maantee liuväljaks. Rääkimata saju järel saabuda võivast öökülmast, mida talvel samuti ette tuli. Piisas telefoniga rääkival või rooli taga raha lugeval bussijuhil hetkeks tähelepanu hajutada, kui maršrutka sööstaks pea ees kuristikku ja puruneks pärast õhulendu vastu kaljusid tükkideks. Vanamehe jäänuseid, mida kirstuga kodumaale saata, tuleks merepõhjast otsida. Oli ainult aja küsimus, millal bussitäis rahvast selles kohas teluga hüvasti jätab. Kurv sobis atentaadi korraldamiseks mõnele „Nižnaja Oreandasse" saabuvale riigipeale, kui Annuška õigel ajal õli maha kallaks nagu Bulgakovi romaanis. Vanamees oli saatnud Jalta linnavalitsusse märgukirja Livadias varitseva surmaohu kohta, kuid vastust ei saabunud. Kurviga midagi ette ei võetud. Liiklusohutus oli vabal maal igaühe enda mure. See oli Ukraina. Krimmi maanteepervi ehtivate pärgade hulk jätkas kasvamist. Aga sõita tuli. Vanameest ootas samba põhisammude drill.

Tolmune saal oli osavõtjaid täis. Ka kolged eesotsas kahe ja poole meetrise Sergeiga olid ennast kohale vedanud. Kuigi nad näitasid oma nägu harva ja ka siis peamiselt selleks, et lobisemisega tundi segada. Ainult üks kord, naistepäeva eel, olid trenni saabunud ainult mehed. Partnjoršad olid arvatavasti köögis juba valmistamisega hõivatud. Kahemeetrised kollid olid kõik platsis. Toimus naistepäevale pühendatud meestetango nelja kükloobi, paksu Ruslani, jupats Andrei, loll-Igori ja Vanamehe osavõtul.

Pilt oli nii veider, et järgmises trennis avaldas Vanamees partnjoršadele kaastunnet, kes pidid läbi ajama meestega, kellest üks oli vana, teine paks, kolmas lühike, neljas hull ja ülejäänud kahemeetrised, kes pealekauba ei osanud midagi.

Võib-olla sellepärast siirdusidki lõbusad lesed pärast trenni Puškini bulvaril asuvasse „South Café´sse" *afterparty´*le. Kord oli ka Vanamees viisakusest kaasa läinud. Tellinud furoori mõttes kokteili „Секс на пляже", mille järel sõitis viimase bussiga koju. Vanamees oleks võinud oma trennikaaslastele isa, mõnele ka vanaisa olla. Osa noori partnjoršasid haaras kõike lennult. Vanamees üritas ealisi iseärasusi korvata korraliku kohalkäimise ja püüdlikkusega. Kordas kompositsioonid iga päev „Ukraina" tantsuplatsil üle. Aga ikka ei tulnud nii hästi välja, kui oleks tahtnud. Старость не радость.

Seekord oli treener otsustanud latino asemel standardtantsu tunni teha. Noored lõvid ei mäletanud mõhkugi. Pool trenni kulus õpitud sammude ülekordamisele. Mariat ei olnud. Võib-olla ei käinud see kohal protestimärgiks, et Vanamees enam ta hütis lukumuukimist ei harrastanud.

„Juba kolmas kord te tuiate meil jalus!" kostis äkki kõrva ääres heledat vingumist.

Vanamees oli jäänud ette noorele abielupaarile. Paks poiss oli puisemast puisem ja käis trennis ilmselt perekonnarahu huvides. Nii tantsupõrandal kui väljaspool seda juhtis vägesid plika, kes oli mehega ühte kasvu, kuid haiglase kõhnuse tõttu tundus pikem. Kõrend andis oma parima, kuid abikaasa liikus häirimatult trajektooril, mida neil endilgi oli võimatu ette aimata. Mõlemad töötasid kuskil pangas ja pidasid endid Jalta koorekihti kuuluvaks, mida õhkus nende olekust nii tantsu ajal kui pärast trenni. Nüüd oli perekondlikule koperdamisele leitud patuoinas.

„Vabandust," pomises Vanamees. *„Ma ei saanud aru, et te tantsisite."*

Mingid piimahabemetest pangatsürad pidasid ennast jumalusteks. Kui palju oli Vanamees pidanud oma närve nende kontorites kulutama! Ei saanud nad panga- ega tantsusaalis oma liikumisi korda. See oli Ukraina.

Lohutuseks sai Vanamees trenni lõpus noorukese Ksjušaga väikese valsiorgasmi.

7.

Eestis ei tundnud ta vastu keegi huvi. Hallid vihmased sügispäevad rõhutasid vanaduse troostitust. Alles Kiievi lennukis ilmus esimene kena ukrainlanna nähtavale. Ei olnud Krimmis elamisele enam alternatiivi. Kes talle esimesena külla saabub? Tantsuprimadonna, meditsiiniõde või keegi kolmas? Aastanormist oli veel kaks naist puudu.

„Jasnaja Poljana" rannas peesitas paarkümmend päevitajat, kuid sügisel jagati tuusikuid ka pensionäridele. Kätte oli jõudnud vananaistesuvi. Puhus jahe tuul, merel oli tugev lainetus. Päike soojendas üksnes tuulevarjus. Võimlemise ajal hakkas selg tunda andma. Miski oli Vanamehe teise südame tuimaks teinud. Tormiline seepiaelu paistis aasta lõpus raugevat.

Ühel nukravõitu novembripäeval helistas maakler Irina. Džankoi türklanna tahtis teada, kellele tuleks kommunaale maksma hakata. Vanamees pidas peenikest naeru. Irina omakorda tundis huvi, kuidas Vanamehel uues kodus läheb. Kuuldes, kuidas siinsete OOO-de vastutus oli piiratud nullini, pakkus Irina oma abi. Tal pidavat leiduma молодой человек, kes võiks aidata Vanamehel maapaberid korda ajada.

Irina offiss asus Jalta vanalinnas ühekordses majas ja koosnes ilma akendeta toast. Valgus tuli läbi klaasfassaadi, mis oli varem olnud poe vaateaken. Akna kohal ilutses silt „Multidom". Seinte äärde oli paigutatud kolm kontorilauda, kahel neist seisid arvutid. Iga laua ees pöörlev tool nagu nõiamaja kanajalal. Irina istus kõige kaugema laua taga, rääkis telefoniga ja andis käega märku istet võtta. Molodoi tšelovek pidi kohe saabuma.

Heledapäine lõbusa olemisega Vitali Deineka osutus hoopis teist masti meheks kui morn erupolkovnik. Kiire taibu ja vähese jutuga meenutas ta *tõsiseid inimesi* organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise osakonnast. Ei andnud mingeid veksleid välja, tegi vaid dokumentidest koopiad ja lubas järgmisel päeval vastuse anda. Saabuski kohale peaaegu täpselt ning oli nõus aitama. Kuid asi pidi võtma aega. Vähemalt kaks-kolm kuud.

Vanamees ei uskunud oma kõrvu. Ta piinles oma sotka käes kuuendat aastat, aga seis oli ikka nullis.

Lahtiseks jäi veel tasu küsimus. Deineka küsis viis tuhat grivnat. Neli kulub instantsidele maksmiseks ja ühe võtab ta endale töörahaks. Hellaks tehtud Vanamees kurtis, kuidas erupolkovnik talt iga liigutuse eest sada protsenti ette kasseeris, aga tolku polnud midagi.

„Võite maksta pärast," ütles Vitalik. Surus Vanamehel kätt, istus läikivasse linnamaasturisse ja oli läinud.

Elumuutused ei tulnud kunagi ühekaupa. Rõõm Vitaliku leidmise üle ei jõudnud veel lahtuda, kui helistas tundmatu mees, kes rääkis puhast eesti keelt ja soovis kokku saada. Mees oli saabunud Krimmi äriasjus. Eesti ettevõtjad kavatsesid rajada Sevastoopoli külje alla suurejoonelise puhkekompleksi nimega „Balaklava Blue", mille sarnast Krimmis ega terves Ukrainas polnud varem nähtud. Ärimees oli tulnud maaküsimuses linnavõimudega läbi rääkima. Vanamehe otsis aga üles selleks, et talt Tallinna korterit rentida. Vanalinna korterite restaureerimine pakkus talle äritegevuse kõrval meeldivat vaheldust. Kahjuks soovis ta rentida seda korterit, kus üürnik sees oli. Teisele ei leidunud endiselt tahtjat.

Mees soovis sõlmida pikaajalise rendilepingu, korteri omal kulul renoveerida ja sellest noobli lokaali välja ehitada. Oli senise üürilisega korteri ülevõtmisegi juba kokku leppinud.

Mis sai Vanamehel olla sellise kaliibriga rentniku vastu? See polnud mingi ots otsaga kokku tulev kunstimüüja või matrjoškadega kauplev vürtspoodnik. Hiir oli kassile ise suhu jooksnud.

Ärimehe pakutud rent kattis küll vaid Vanamehe igakuiseid laenumakseid pangale. Enda ja laste söögiraha, kodused küttekulud ja majakindlustus, Krõõda linnakorteri üür ja kommunaalid jäid kõik katmata. Riigimaksud, lennukipiletid ja muud ühekordsed väljaminekud pealeselle. Tulude ja kulude vahekord oli endiselt Vanamehe kahjuks. Aga leevendus oli see ikkagi.

Aasta lõpus läks ilm külmaks. Harva võis aknaid kuni päikeseloojanguni lahti pidada. Zaporožjes ja Donetskis oli kraad nullis. Eesti ilma polnud mõtet vaadatagi. Vanamees ei tahtnud enam kuhugi. Krimmis tundis ta ennast kõige paremini. Ja miks ta peakski mujale minema?

Krõõt sai linnakoolis hakkama. Oli hakanud emme ja õega hästi läbi saama. Tahtis osta *kickboxingu* varustust. Kõik oli jälle hästi. Elu oli imeline. Ja läks aasta aastalt aina toredamaks. Lapsed lõpetavad kooli, hakkavad ennast ise üleval pidama. Kuuekümnendat juubelit tähistab Vanamees vaba mehena. Ees paistis helge tulevik. Õhtul ootas teda samba põhiliigutuste drill. Küll ta selle põlvejõnksutamise ka ükskord selgeks saab! Vanamees tundis ennast õnnelikuna.

Aasta kümnest soovist olid täitunud pooled. Kahjuks need, mis majanduslikku olukorda ei parandanud. Vanamees kandis täitmata eesmärgid üle uude aastasse nagu bilansilise kahjumiga ikka tehakse. Aastalõpu jääk oli kolm tuhat eurot. Hiljemalt maikuuks saavad reservid ammendatud. Lõhnas selle järele, et tühjalt seisev vanalinnakorter tuleb uuel aastal müüki panna. Arvaku Marika asjast mida tahes.

Teine bilanss oli märksa meeldivam. Vanamehel leidus kaksteist potentsiaalset silmarõõmu, kellega uuel aastal suhteid jätkata. Osa neist elutses juba tuntud lahingukuulsuse paikades nagu Donetsk, Harkov või Kiiev. Kuid Ukraina kaardil leidus veel palju valgeid laike. Mõnesse neist oleks kena järgmisel aastal sinimustvalge lipuke torgata. Isegi kui tabavusprotsent peaks jätkama langustrendi. Aga ei mingeid lollusi enam! Isegi mitte Novaja Kahhovkaga. Kooselu tooks ainult valu ja kannatusi. Abielu oli armastuse testament.

2012

1.

Jaanuari lõpus saabus talv, millist Krimmi lõunarannikul polnud varem nähtud. Päevade kaupa seisis maas paks lumi. Teed ja tänavad olid muutunud liumägedeks. Busside ja autode asemel liikusid kelgud. Tööpäevi asendasid vastlapäevad. Liikuda sai õues ainult teosammul. Katkised ribid mõlkusid pidevalt meeles. Lõunapaiku käis Vanamees siiski meretretil ära, kuigi vette kastmine nõudis eneseületamist. Ostis siis süüa ja tõmbus tagasi oma kookonisse. Pesitses ainult magamistoas, ülejäänud maja oli jääkülm. Kraanist ei tulnud tilkagi vett, sest torud olid ära külmunud. Kuus miinuskraadi oli tulnud Krimmi veevärgile üllatusena. Vanamees ammutas elamiseks kopsikuga vett oma varupaagist, mis oli õnneks suur. Kõigele lisaks oli interneti *provaider* kuulimiidi ületamise eest kiiruse maha tõmmanud. Kodukino jäi ära, sest filmid ei hakanud jooksma. Külalistest ei maksnud unistadagi. Elu tundus igav ja tühi.

Alles hiljuti oli ta pärast tantsu Jaltast jalgsi koju tulnud. Jive'i vaimustus oli nii suur, et Vanamees vantsis pärast lauluga Livadiasse. Täiskuu valgustas Oreanda kaljusid. Edasi tõusis tee üles mäkke. Peaingel Miikaeli kiriku kuplid polnud öösel kullast, vaid hõbedast. Õhk oli nii mahe, et lust oli mööda tühje serpentiine kõmpida. Päkad hakkasid lõpuks tulitama, aga kahe tunniga oli Vanamees kodus. Vahtis pärast veel Peterburi pornosaiti „Белые ночи". Rahvarohkes suveöös toimusid Neevalinna peamiste vaatamisväärsuste juures romantilised suguaktid.

Hommikul ärkas Vanamees naabri-Igori kopsimise peale, kes ehitas oma garaažile neljandat korrust. Koreiz oli ammugi jalul ja ratastel. Linnulaul võistles liiklusmüraga. Aknast hoovas sisse pehme kevadõhk. Villid talla all ei andnud peaaegu tundagi. See kõik oli olnud alles nädal tagasi. Ja säh sulle.

Aga Eestis oli talv ilma lumeta. Ilm püsis soe ja tormine. Kuuseoksad vehklesid akna taga nagu vanasti. Vanamees oli käinud kodus lapsele auku pähe rääkimas, et see oma vanasse kooli tagasi läheks. Oli näinud ära kogu oma järelkasvu. Lastest olid sirgunud tublid inimesed, kes said eluga hakkama. Anna ja Astrid olid õnnelikus abielus. Vähemasti kinnitas seda Vanamehe neli lapselast. Isegi Aksel paistis olevat lõpuks elukaaslase leidnud. Ärpkes, et kavatseb eesti rahva väljasuremisest päästa. Laura jätkas edukalt esimesel kursusel, aga pidi hakkama prille kandma. Orvikute saatus. Üksnes Krõõda tulevik oli veel lahtine. Aga tubli oli temagi. Toetas vanemat õde tolle hingehädas. Nii kokku kui nüüd polevat nad kunagi hoidnud. Laura paistiski peigmehe kaotusevalust vähehaaval üle saavat. Ainult Marikast õhkus vaenulikkust läbi ülbe enesekindluse. Uhkeldas sellega, kui raske tal on, aga kuidas ta kõigega toime tuleb. Vanamees olevat õhutanud last linna kooli minema.

Ta oli käinud Krõõdaga teatris „Lõikuskuu tantse" vaatamas. Ja õppinud Eesti ajalugu, mida issi polnud kooliajal õppida saanud. Vabadussõja asemel kirjutati siis ajalooõpikus vürst Vjatško ja malevapealik Meelise suurest sõprusest Tartu kaitsmisel. Mis tollal ei äratanudki kahtlusi. Elu jooksul hakkas minevik paistma teises valguses. Aga alles Krimmis läksid Vanamehe silmad lõplikult lahti. Eesti ajalugu tundus nüüd nii huvitav. Kahjuks mitte Krõõdale. Selle võsukese saatus valmistas endiselt muret. Ka alõtšad loopisid suurema osa punne toorestena alla, nii et varikatus klobises. Enamikul viljadest ei õnnestunud küpseks saada. Lõikuskuu tantsu lüüa läheb korda vähestel.

Krõõt oli linnakooli ära näinud ja nõustus koju tulema. Tingimusel, et issi ta terve klassiga külla kutsub. Ka Astrid pidas plaani koos lastega Krimmi tulla. Seda segasumma suvilat, mis siin suvel saab olema! Õnneks magasid Astridi tited öö läbi ilma kordagi ärkamata. Erinevalt nende emast, kes oli väiksena päris põrguline ja kasvatas tublisti isa käelihaseid.

Nüüd sõitis Vanamees Eestisse nagu vanasti välismaale. Tagasi Krimmi saabus just kui Nõukogude Liitu. Aga asjad said korda aetud. Laps linnast koju toodud. Korter müüki pandud. Uus rendileping sõlmitud. Notari ukse taga oli ärimees küll tõmmanud portfellist välja uue lepinguvariandi. Kaks korda pikema aja peale, kui kokku lepitud. Teadis, et Vanamees peab lennuki peale minema. Uus üür sai poole väiksem, kui oli headel aegadel enne masu. Aga loll saab notaris ka peksa. Õnnestuks korter ära müüa, lõpeks ükskord see peost suhu elamine. Võiks endale juubelikingiks uued rihmikud osta. *Must be funny in a rich man's world.* Vanamees oli pannud maaklerid tööle, ostnud paar allahinnatud raamatut ja kingitused tähtsamatele naistele. Ning lennanud tagasi soojale maale. Kus valitses talv.

Vastu ööd helistas kabareetäht Alla ja tahtis külla tulla. Tal oli avastatud mingisugune киста. Põhjuseks ebaregulaarsest suguelust tingitud hormonaalne puudulikkus. Vanameest läks tarvis primadonna vesikotti ravitsema, nagu Google selle haiguse nime tõlkis. Aga erakliinik polnud patsiendi vastuvõtuks valmis. Kutsuda viietärnihotellidega harjunud pirtsperse jääkülma ilma veeta majja? Ja panna ennast jälle sanitari rolli? Mis väljaminekud sellega kaasnevad! Ilma viagrata võiks ravikuur puudulikuks jääda. Kus seda enne nähtud on, et arst haige ravikulud kataks? Vanamees polnud haigekassa. Niigi ähvardas stervade peatükk käsiraamatus kõige pikem tulla. Vanamees teatas Allale, et sanatoorium on tehnilistel põhjustel suletud. Soovitas minna Donetski tänavale ennast ravima. Kuid tantsijannad musta huumorit ei mõistnud.

Isegi Marinale oli pidanud ta ära ütlema, kuigi see polnud mingi ärahellitatud pipar. Tulgu veebruaris, kui veevärk on lahti sulanud ja külm pole torusid lõhki löönud. Ja ka siis viimast korda, sest külalistemaja ressursid lõppevad otsa. Kuigi Zaporožje lasteaia medõde tundis raha väärtust ega käinud nõudmistega pinda. Saabus pealegi ainult nädalavahetuseks. Tööpäevadel kirjutas, et скучает. Alla ravile võtmine oleks Marina suhtes alatu. Vanamees oli õiglase meelega mees.

Alles siis, kui soe kevad käes ja korter maha müüdud, võivad külalised tulema hakata. Olgu ühekaupa, koos lastega või terve klassiga. Väärikaid kandidaate leidus. Tatjana kusagilt Priluki kandist nägi välja üpris ahvatlev ja oli enda sõnul üleni meeldiv katsuda. Enamasti otsiti armastust, aga see kirjutas, et „страсть и дружба обязательно, но не любовь". Mis võiks veel paremini sobida kui „kirg ja sõprus ilma armastuseta"?

Elviira Donetski lähedalt oli saatnud toreda sõnumi. *„I am soviet to see you!"* Oli tahtnud kirjutada „я буду рада тебя видеть", aga peenuse mõttes inglise keeles. Google´i tõlk arvas, et jutt käib poliitikast ja рада on Raada. Pakkuski *glad* asemel *soviet*.

Isegi Maria oli seepiale kirja saatnud. Oli ostnud endale sünnipäevakingiks pileti Kroelli kontserdile Budapestis, kust pidi lendama edasi Maltale. Töötaski juba finantsdirektorina. Ukraina kui mitte kogu Euroopa kõige kaasaegsemas lihakombinaadis. Mingile ülemraada saadikule kuuluv agraarkompleks kätkes endas täielikku tootmistsüklit. Alates loomasööda kasvatamisest oma põldudel, mis laiusid tuhandetel hektaritel parimas mustmullavöödis, ning lõpetades kõige humaansema tapamaja ja heategevusega lastekodudes. Firma kandis nime „Мясная весна". Mis pidi vist tähendama kevadet lihatööstuses. Maria kirjast õhkus vaimustust euronõuetele vastava suurettevõtte üle. Helge pea, mis jagas filosoofiat, luges moodsat kirjandust ja lahkas nii Ukraina poliitikat kui globaalprobleeme, tegeles nüüd seakasvatuse rahastamise ja oma geniaalse šefi valimiskampaaniaga. Maria elu kulgeski sirgjoonel Kiiev-Donetsk. Sevastoopol, kus asus ta isalt päritud datša, oli finantsdirektori marsruutidest lõplikult kõrvale jäänud. Rääkimata Koreizist, kus elas seepia. Kirja lugedes tuli Vanamehel meelde Tšehhovi tegelane „Kolmest õest", kes tahtis saada Moskva professoriks, aga pärast uhkustas, kui valiti semstvovalitsuse liikmeks. *Sic transit gloria mundi.*

Vanamees kirjutas vastu „Дорогая жена!", sest see oli ta ainuke lihtsalt sõbranna. Kuid *ideaalne sõber* pidi ennast selleks sundima. Maria vaimne sära, mis korvas isegi seksi puudumist, oli haihtunud. Just nagu poleks ta vahepeal mitte aasta, vaid kümme aastat vanemaks saanud. Mingit tahtmist polnud lihakombinaadi rahandusjuhile isa asemikuks hakata. Küll saabub Vanamehelegi lihakevad, kus ei tarvitse ennast seepiana tundma. Ira Luganskist helistas regulaarselt korra aastas ja lubas kindlasti külla tulla. Isegi Novaja Kahhovkas oldi solvumisest üle saadud. Olja saatis facebook´is varjunime alt tundelisi kirju. Zaporožje mõistlikust medõest rääkimata. Vanamehel oli Olja, Maša ja Irina nagu Tšehhovi näidendis.

Selget sinitaevast nägi Krimmi lõunarannik alles veebruaris. Kas oskas seda hinnata egiptlane, kes polnud üksteist aastat vihma näinud? Ainult põhjamaa mees sai aru, mida tähendab vedeleda südatalvel ihualasti päikese käes. Aga vett ei tulnud majas ikka tilkagi. Alatasa kostis kusagilt vulinat, Vanamees jooksis kraani kallale, aga veevärk ainult ohkas kurvalt. Santehnik Vitja arvas, et torud võisid ikka veel jääs olla. Paagist hakkas vesi otsa lõppema. Vanamees tegi klubi juhatajaga sehvti, et elamiseks vett saada. Nood olid targemad olnud ja vee ööseks nirisema jätnud, mis hoidis torusid jäätumast. Aga Vanamehe elugaraažis hakkas elu võimalikkus lõppema. Krimmi pakane oli teinud oma töö korralikult.

2.

Vanamees ootas, et päike tõuseks ja maja kütma hakkaks. Ta oli verandale hiilinud, et varakult saata teele õnnitlus. Anna sai kolmekümmend viis. Tema väike Anna! Kes lasteaia lõpupeol oli teatanud, et jätab kooli vahele ja läheb kohe mehele. Enam-vähem nõnda oligi sündinud. Nüüd hakkasid Anna enda lapsed suureks saama. Aga vanaisa ajas ikka veel naisi taga. Kas karistuseks või õnnistuseks.

Umbses magamistoas puhkas Marina välja öist sõitu ja töönädala väsimust. Laupäev oli kulunud seksi, ranna, söömise, filmi, vanni, massaaži ja seksi peale. Zaporožje medõde armastas üle kõige, kui keelega ta võlunupukest puudutati. Keskaja nõiaprotsessil oli seda nimetatud saatana lutiks. Mis mõne Tansaania suguharu tüdrukutel tänapäevani kõige barbaarsemal kombel klaasikillugа eemaldati. Õnneks ei elanud Marina keskajal ega masaide juures. Saatana luti hellitamine viis ta üle keha tõmblevasse eksmaasi. Ja seda tunnet oli ta valmis ikka uuesti ja uuesti kogema. Marina orgasm oli siiras nagu soe käepigistus, kui tohib kirjaniku väljendit laenata. Need käepigistused mõjusid nii toniseerivalt. et kõik sai ilma viagratagi korda. Aga nüüd ootas Vanamees juba õhtut, et külaline bussi peale saata.

Anna sünnipäeva hommik tõi suurepärase uudise. Lahkunud rentnik oli võla inkassohirmus ära maksnud. Rõõm ei jõudnud veel lahtuda, kui altkorruselt hakkas kostma krooksumist või oksendamist. See oli vannitoa kraan, mis ähkis ja puhkis, nagu tahaks lõhki minna. Aga ei läinud, vaid sülgas välja vaheldumisi õhku ja tumepruuni vedelikku. Milline nauding oli kepsus vett peale tõmmata! Kevad oli käes.

„Прошла зима, настало лето – спасибо Партию за это!“ teatas Vanamees Marinale, kes oli kahtlaste helide peale silma lahti teinud.

„Тюй, Миша!“ ütles ta ennast kassi kombel sirutades ja ilusaid jalgu teki alt välja ajades. Enne kruusitäit kohvi polnud tast millekski asja. Vanamees andis hommikumusi ja läks kööki toimetama. Kuni külaline ennast vannitoas *korda teeb.*

Kandikuga mööda treppe lastes proovis ta kummitama jäänud vemmalvärssi eesti keelde tõlkida. Parim variantidest tundus selline:

Talv möödas on,
nüüd suvi kutsub meid –
tänu sulle selle eest,
Partei!

Nõukogude rahvas oli armastanud ennast taoliste salmikestega lõbustada.

Verandalt kostev muusika oli signaaliks, et laud on kaetud. Hommikueine päikesekiirtes sätendava mere taustal võis alata.

Söögi kõrvale kuulis Vanamees sanepidjaama kontrollidest, kes järgmine nädal Marinale kaela sajavad. Reedel oli üks jõmpsikas oksendama hakanud ja haiglasse viidud. Nende lasteaias peeti puhtust, mida võisid kadestada haigla operatsioonisaalid. Medõde järgis piinliku täpsusega kõiki toitlustamise ja hügieeni alaseid ettekirjutusi. Viis kuharkade ja njankadega läbi ettenähtud instruktaaže. Tegi lastele regulaarselt kaitsepookimisi. Koostas eeskirjadele vastavalt menüü ja kontrollis laohoidja tegevust. Hoidis tervel majal silma peal ja täitis iga nädal mõttetuid aruandeid. Ning sai pikale staažile ja pooleteisele koormusele vaatamata palgaks sandikopikaid. Aga lõpuks oli ikka tema see крайная, kes süüdi jäi, kui mõnele neljasajast räpapõrsast kodus mingit solki sisse söödeti.

Marina ei tahtnud mõeldagi, mis teda esmaspäeval ees ootab. Nende заведующая Galina Petrovna, kes põdes verevähki, oli teinud läbi järjekordse keemiaravi kuuri. Selle mõju sai kogu kollektiiv oma nahal tunda. Ka pärast tööpäeva kodus ei leidnud vanem meditsiiniõde rahu. Marina elas koos bravuurika ämma ja joodikust äiaga väikeses eramajas, mis oli kaheks pooleks jagatud. Pärast mehe surma ei olnud lesel enam sõnaõigust toas ega õues.

Polnud siis imestada, et Marina iga nädalavahetus külla kippus. Kodus ei leidvat ta endale kohta. Tundku vähemasti Vanamehe juures ennast inimesena.

Marina rüüpas primadonna toodud kruusist kohvi, Irina õmmeldud kittel seljas, ja küsis, millised naised Vanamehele meeldivad. Ilusad. Sellised nagu Marina. Paksud igatahes ei meeldi. Miks mitte?

„Визмиш в руки, маэш – вещ!"

Marina põimis aegajalt jutu sisse ukrainakeelseid kilde nagu Lugański Ira. Terves ida-Ukrainas räägiti suržikut.

Paljas mõtegi taolise *asja kätte võtmisest* ajas õlgu väristama. Vanamees ütles, et temale meeldib ainult Marina. See vaatas õnneliku näoga talle otsa ja teatas siis kelmikalt:

„Кто же сравнится с Матильдой моей?"

Fraas pärines mingist Tšaikovski ooperiaariast. Külaline oli hästi välja puhanud. Nii toredale naisele oli võimatu haiget teha.

Pühapäeval tuli randa minna varem, sest Marina pidi jõudma Simferoopolisse rongi peale. Varahommikul astus ta Zaporožjes perroonile ja tõttas lasteaeda, et esimeste laste saabumise ajaks kittel selga tõmmata. Tööpäevadel vestlesid nad telefoni teel, õhtul kirjutasid skaibis sellest, kuidas nad armastavad ja teineteise järele igatsevad. Lõpuks soovisid magusaid unenägusid järgmisest nädalavahetusest Krimmis. Neljapäeva õhtud veetis Marina köögis, reedel peale tööd istus rongi ja saabus laupäeva hommikul Koreizi. Seljakotitäie purkide ja karpidega, mille sisust jätkus Vanamehele lõunasöökideks kuni järgmise nädalavahetuseni. Neljasajale suule menüüd koostama harjunud naisele ei valmistanud raskust ühe mehe südamesse kõhu kaudu teed sillutada.

Selline režiim sobis Vanamehele hästi. Kui ta poleks kahtlustanud sõjakavalust, millega teda püütakse võrku mässida ja lõplikult endale broneerida. See õnnetus tuli ära hoida. Kolmandat kooselu polnud tarvis. Abielu oli armastuse hauakiri. Egas muidu oleks kohe alguses vastavat lepingut sõlmitud. Aga naised ei saanud sellest aru. Enda meelest kaevasid nad mehele auku, aga langesid ise sisse ja jäid kõigest ilma. Ehkki ka sigu kasvatav Maria, kes mehe ise lahutama viis, oli karistuseks lapsest ilma jäetud. Meeste valitsetud maailmas polnud naistel lihtne õiget taktikat leida.

Rand oli meeldivalt tühi. Aga meres ulpis sodine meduusisupp, mida külma veega juhtus harva. Kui laevad tõesti oma jäägid merre poetasid, nagu räägiti, siis oli meduuside söögilaud rikkalik. Juba Hemingway oli kirjutanud solgist, mille laevad Kuuba lähedal merre lasksid.

Vanamehel polnud ühegi elusolendi vastu midagi. Ta isegi kadestas meduuse nende plastilisuse pärast, millele ei saanud ükski tantsijanna ligilähedalegi. Mida kirkamat värvi see vees hõljuv iludus oli, seda mürgisemalt ta salvas. Küljed ja kaenlaalused kipitasid pärast mitu päeva, nagu oleksid palja ihuga nõgesepõõsasse hüpanud. Aga meri oli meduuside kodu ja Vanamees kutsumata külaline.

Kuni ta oma terviseprotseduure läbi viis, istus Marina seljaga soojaks köetud muuliseina vastas ja lahendas ristsõnu. Aegajalt vajas ta ka Vanamehe abi, kes õppis selle moega uusi venekeelseid mõisteid. Rannas oli nii mõnus, et lõunasöögiga läks kiireks. Kuid enne teele asumist *istuda* ei unustanud Marina kunagi. Võib-olla oli seegi naiselik kavalus, et mees rahuldatuna järgmise laupäevani vastu peaks.

Jaltas bussi oodates soovitas Vanamees Marinal kontrolle mitte karta, vaid saata kõik sanepiidid põrgusse. Ise tänas õnne, et ei pidanud mingil närvesööval ametipostil oma elupäevi mööda saatma. Marinal aga polnud haigest juhatajast pääsu, kes kalliste vähirohtude hankimiseks järjest rohkem lasteaia tagant varastas ja aina kiuslikumaks muutus.

Vanamehel jätkus kohustusi ilma ülemuse piitsatagi. Santehnik Vitja pidi tulema ta tilkuvat köögikraani vaatama. Hunnik pesu oli tarvis pesumajja viia. Sajaeurone pangas grivnadeks vahetada. Õnneks ei pidanud enam pesemiseks linnasauna sõitma.

Aga kolmel õhtul nädalas tuli Jaltasse sõita ikka. Kirovi nimelises sanatooriumis jätkus Vanamehel *taanets*.

Järgmisel nädalavahetusel ta oma seksikat medõde külla ei oodanud. Vanamehel tuli endal arstiks hakata. Kuidas sa jätad inimesele hädas abikäe sirutamata? Kuigi käest jäi antud juhul väheks. Loodetavasti teeb viagra imet ja primadonna saab vesikotist lahti.

3.

Vanamees kõndis Jalta kirbuturu lettide vahel ja otsis amerikankat. Santehnik Vitja oli ta bloškinkale selle järele saatnud. Ilma ameeriklannata ei saanud kraan oma tilkumist lõpetada.

Amerikanka osutus väikseks metallvidinaks, mis klapi abil reguleeris köögikraanis vee liikumist. Santehnika müüja pani tossava koni letiservale ja kukkus eesti keeles numbreid lugema. Luges ühest kuni kümneni välja. Aktsendiga küll, aga seda üllatavam. Inimest, kes oskas mõnda eestikeelset sõna, kohtas Krimmi eestlastegi seas haruharva. Halliseguste juustega mees pajatas parajasti ajateenistusest Tallinna lähistel, kui äkki kostis Vanamehe selja tagant puhtas maakeeles:

„Tervitus eesti meestele!"

See polnud turist ega koorilaulja, vaid endine tartlane, kes elas juba kümme aastat Jaltas. Sellist asja, et kolm võõrast kokku sättusid, kel kõigil Eestiga pistmist oli, võis pidada väikeseks imeks.

Bussis turgatas Vanamehele pähe, et täna täitus tal kuus aastat Krimmi saabumisest. Tundus pikk aeg, kuid oli läinud kiiresti. Kõik olid ammugi harjunud, et Vanamees enam kodumaal ei ela. Tähistati hoopis nende eestlaste väljarändamist Krimmi, kelle lahkumisest möödus sada viiskümmend aastat. Kelle elu kodumaal muudeti põrguks ja kes samuti lootsid Krimmis maad saada. Ainult selle vahega, et nemad said tõesti.

Eestlaste ümberasumine oli leidnud aset pärast seda, kui Venemaa Krimmi khaaniriigi vallutas ja tatarlased Türki põgenesid. Külad jäid tühjaks ja Katariina andis välja ukaasi täita poolsaar rahvaga. Eestlased olid siia tulnud vabatahtlikult, et mõisaorjusest pääseda. Nad said tasuta maatüki harimiseks, raha laenuks ja leivavilja külvamiseks. Elu alustamine kuumades ja külmades steppides osutus rängaks. Aga Eesti külad olid ajapikku jõukaks saanud. Ja nende elanikest peeti lugu. Vähemasti väitis seda juubeliväljaanne „Eestlaste unistuste ja mälestuste Krimm". Alles bolševike võim tegi eestlaste kogukonnale poolsaarel lõpu. Kontši-Savva küla nimigi oli ammu Krasnodarkaks muudetud.

Aga midagi neist ammustest tulijatest oli siiamaani alles. *Punaanni* külas töötas isegi eesti kool, kuhu kodumaalt iga paari aasta tagant uus õpetaja saadeti. Mingi eestlus pidi Krimmis järelikult elutsema. Vanamees ei tundnud küll ühtki eestlast peale Alupkas elava Merikese ja Jalta kirbuturul kohatud endise tartlase. Aga ta polnud ka rahvuskaaslaste otsimisega tegelnud. Igatahes need, kes Krimmis eesti asja ajasid, olid veel vähem eestlased kui Vanamees tatarlane. Vähemasti keeleoskuse poolest. Isegi Eesti aukonsul Simferoopolis oli pesueht venelane. Mis mõtet oli Krimmis seda väliseestluse mängu mängida, seda Vanamehe pea ei võtnud. Riik oleks võinud oma nappe ressursse parem selleks kulutada, et eestlus Eestis välja ei sureks.

Kui mõtlema hakata – mille poolest see ammune väljarändamine tähtsam sündmus oli kui Vanamehe Krimmi tulek? Et seda *Teise Eesti* rahvast saabus siia paar külatäit? Või sellepärast, et balti parunite käest põgeneti vene tsaari tiiva alla? Neid, kes nüüd Eestist lahkusid välismaale tööd ja leiba otsima, peeti isamaareeturiteks ja sõimati mugavusemigrantideks. Aga nende auks, kes sada viiskümmend aastat varem sedasama olid teinud, peeti väljarändamise aastapäevi. Hilisematest minejatest ei teinud keegi välja. Kus oli selles asjas loogika?

Kui siin keegi Eestit üldse laiemalt tutvustas, siis oli see Vanamees. Tema rahvuspropaganda tööpõld ei piirdunud isegi mitte Krimmiga, vaid laius Ivano-Frankovskist Irkutskini. Ükski Eesti aktivist ei saanud ligilähedalegi. Курит нервно в коридоре, oleks öelnud maailmakuulus varieteetäht Alla. Pealegi haris Vanamees külalisi omal kulul ilma riiklikke ressursse kulutamata. Isegi ilma aukonsuli tiitlita. Гавно вопрос, oleks öelnud primadonna.

Õhtul quickstepilt tulles kuulis Vanamees taksos laulu „Куда бы я не шёл, к тебе иду". Kodus vaatas filmi *„How to Lose Friends and Become Alien"*. Ja oligi jälle käes aeg hakata Eesti asja ajama. Tõeline misjonär töötas ka ilma kodumaa tunnustuseta.

Primadonna tõi külakostiks pisikese portselanist tantsijannakuju. Nagu woodoo nuku, millega teist oma orjaks muuta. Jutud käisid peamiselt sellest, kuidas nad hakkavad koos elama ja kuidas Vanamees ostab Alla balletitrupile auto gastrollidele sõitmiseks. Aga ise ei suutnud peatuses bussigi oodata. Oli ikka veel harjunud miljonäride ümmardamisega. Mere äärde tuli minna hommikusel ajal, et primadonna saaks sanatooriumi basseinis rahulikult ujuda, enne kui seal lõunavaheaeg algas. Pärast imestas, et Vanamees, kelle režiim hoolimatult segi paisati, nii tühise asja pärast nägusid tegi. Oma kapriise pidas külaline enesestmõistetavaks, majaperemehe soove eimillekski.

Primadonnal oli harjumuseks saanud negatiivseid tundeid vabalt välja elada. Tema meelest tahtis mees olla *glavnõi*. Aga Alla tavatses meestele öelda: Tahad olla glavnõi? Siis ole!

„Вот Путин молодец," tõi Alla näite, et asi selge oleks. „Уважаю таких мужчин!"

Vanamees ei hakanud vastu vaidlema, kuigi kahtles isegi Putin primadonna kõrval *glavnõi* saaks olla. Vanamees pretendeeris kõigest sõnaõigusele oma kodus, aga sellestki piisas, et riid oleks majas. Ka ravi ei saanud õieti alata, sest doktor polnud raatsinud patsiendi vagiinale hõbesõrmust osta, aga ilma selleta kartis Alla rasedaks jääda. Viagra mõju kaob sedamaid, kui nagu hakkad kondoomiga jukerdama. Ainult kõhu võttis lahti, õnneks mitte kohe.

Kui tahate, et aeg ei tormaks, siis hakake närvihaiget tantsijannat potitama. Vanamees asus pead murdma, kuidas külalisest lahti saada. Ainuke lootus oli põhjalikult tülli minna.

Ühel õhtul sõitsid nad Jaltasse, sest Alla tahtis kuulsaid näitlejaid näha. Lavastus „Hiirtest ja inimestest" oli tehtud Steinbecki romaani järgi. Lahjavõitu etendus oleks võinud olla isegi jälgitav, kui mitte primadonna poleks vahetpidamata soigunud ja hädaldanud. Juba see oli viga, et Vanamees oli võtnud kohad rõdu esimesse ritta, kuigi põrandal maksis pilet kõigest kolmkümmend grivnat rohkem. Etenduse ajal virises Alla, et ei kujuta kumbagi näitlejat neis rollides ette. Eriti häiris teda Balujev lihtsameelse hiiglase osas, kes oma toore jõuga lömastas kogemata hiire, seejärel koera ja lõpuks armastatud naise. Primadonnal oli igav. Etendus tundus talle mõttetu jamps.

Õhtul vatras Alla šampuseklaasi taga vähem Andreist ja rohkem Igorist. Vanamees suunas vestlust küsimustega ja korjas ainet. Kuni poetas lugupidamatus toonis *„see sinu Igor"*, mille peale primadonna vihastas. Ärritus jäi talle hinge, sest küsimus, mis siis selleks viimaseks piisaks sai, et ta oma Igorist lahku läks, viis Alla lõplikult endast välja.

„Это уже слишком!" karjus ta. „Может быть ты хочешь, чтобы я описывала, в каких позах мы трахались?"

Mis selles küsimuses nii hullu oli? Ja kuidas seostus see Alla ja ta mehe intiimeluga? Vanamehel sai mõõt täis. Ta puhus sõna lausumata küünlad surnuks, koristas laua ja kobis internetti.

Järgmisel päeval toimus üksnes hädapärane kommunikatsioon. Alla nõudis, et teda Sevastoopolisse saadetaks. Vanamees ei teinud kuulmagi, vaid ootas huviga, millal plahvatus käib. Primadonna ei kannatanudki vaikivat olekut välja. Pakkis koti kokku ning lahkus ust prõmmides ja head aega ütlemata. Rääkimata tänamisest.

Vanamehe erakliinik polnud kabareestaari tasemel. „Если б я имел коня, вот бы был бы номер. Если б конь имел меня, я б наверно помер," luges primadonna nilbet vemmalvärssi, kuid ise ei lasknud ligi ei hiirt ega inimest, täkust rääkimata. Kui Vanamees küsis, mille pärast Alla tema enda arust külla kutsuti, vastas see: „Дурак думками богатеет." Loll saab mõtetestki rikkaks.

Primadonna raev oli nii suur, et ka portselanist tantsijanna oli kadunud. Vanamees oli nõidusest vabastatud. Õhtul leidis ta padja alt sõimukirja. Alla oli vargsi ta telefoni kallal käinud. Loetud sõnumid veensid teda lõplikult, et Vanamehe-sugused sead tuleb ära kägistada. Asi ei pannud siiski ainult muigama. Solvatud diiva oli ohtlik. Äkki saadabki mõne austaja Vanamehele kätte maksma? Tagantjärele tundus täiesti arusaamatu, kuidas ta jälle nii ämbrisse oli võinud astuda. Milline armas olevus oli selle tulehargiga võrreldes Zaporožje meditsiiniõde! Novaja Kahhovka inest rääkimata.

Kui mõnus oli keskpäeval sooja päikese käes võimelda! Ja mitte hommikul oma vaevalt ärgata jõudnud organismi vägistada. Mida jubedam fuuria lahkus, seda õndsam vabadusetunne pärast saabus. Elagu jumala rahus koos oma vesikotiga! Õnneks polnud Vanamees hõbesõrmuse jaoks raha välja ladunud. Parem annab Krõõdale sünnipäevaks, kes tahtis sõita koolivennast turvamehega Kreekasse. Kuigi issi oli rahast juba üpris lage. Marika oli linnakorteri kenasti korda teinud. See pidi neid nüüd hädast päästma. Ainult et millal selline asi ükskord juhtuma saab?

Mere äärde saabus meestekamp ja rand sai kisa täis. Aga Vanamees oli juba lõpetanud. Telefonis kella vaadates avastas ta kuus sõnumit. Kõik olid primadonnalt. Ta kustutas need ilma lugemata ära. Inimene elas kümme päeva nagu *all inclusive* kuurordis. Sõi ja jõi, ravis ennast, käis basseinis ja teatris. Ning lõpuks lahkus sajatades. Teater oli vägagi kõnekas olnud. Nagu süüdimatu hiiglane lömastas Alla oma meeletu egoismiga mehi enda ümber. Kahju, et primadonna ise seda etendusest välja ei lugenud. Kunst oli täiesti kasutu.

Kalda lähedal ujus edasi-tagasi kevadine delfiiniparv. Lehvitasid oma veest välja tõusvate seljauimedega Vanamehele. Targad loomad said aru, kes on õige eestlane. Korraga valdas õiget eesti meest ebameeldiv tunne. Steinbecki lugu rääkis veel kellestki. Ühest teisest ajudeta jõumehest, kes oma tegude tagajärgedest endale aru ei andnud. Kui palju süütuid hiiri oli langenud Vanamehe rahvadiplomaatia ohvriks? Seda mõtet oli parem mitte edasi arendada.

Mere ääres ei tundunud enam vaimustav. Häguses vees olid meduusid jõudsalt paljunenud. Ümberringi valitsev räpasus käis järjest rohkem närvidele. „Jasnaja Poljanast" läbipääsu oli hakatud tarastama. Ebameeldiv kasvas ja meeldiv kahanes. Järjest rohkem märke näitas, et kätte oli jõudmas aeg Krimmile joon alla tõmmata. Olgugi, et sellist vaadet ei saa tal enam kunagi olema. Oma verandat hakkab ta taga igatsema. Sinimustvalgete lipukestega Ukraina kaarti veelgi enam. Aga misjonitööst hakkas aitama. Uusi paganaid ta enam pöörama ei hakka. Ainult alustatu viib lõpule. Käsiraamat vajas veel pisut täiendamist. С миру по нитке, голому рубаха. Sellest mõttest hakkas natuke kergem. Kunstist oli olnud siiski kasu.

Tantsuplatsil võttis Vanamees kompositsioonid ükshaaval läbi ning sammus siis mäest üles kodu poole. Eks näis, kuhu poole elu keerab. Vägisi ei saanud muutusi ette võtta, aga nendeks tuli valmis olla.

Kui ta toidukandikuga trepist üles sammus, kostis verandalt kahtlast krabinat. Tuppa oli lennanud kaks varblast. Peksid tiibadega vastu klaasi ega suutnud väljapääsu leida.

Vanamees üritas süüa hästi vaikselt. Linde aidata püüdes oleks ta nad paanikasse ajanud ja vigastusi üksnes suurendanud.

Lõksu sattunud varblased käitusid erinevalt. Üks hüples põrandal tiibadega rapsides ja jätkas katseid läbi klaasi pääseda,

ise siutsus haledalt. Teine hakkas puuris siia-sinna ringi lendama, tiirutas ja tiirutas, kuni leidiski väljapääsu ja lendas vurinal alõtšaoksale istuma. Üksikuks jäänud kaaslane kukkus veel rohkem hädaldama ja nokaga vastu klaasi peksma. Vabadusse pääsenud varblane lendas aknaraamile istuma ja vahtis igatsevalt kaaslast, kes jätkas oma mõttetuid pingutusi.

Alles siis, kui Vanamees oli nõud puhtaks pesnud ja teekruusiga uuesti üles tuli, oli veranda külalistest tühi. Lapiga põrandalt hirmu jälgi nühkides mõtles ta, kumma varblase kombel ta ise tegutses. Einstein oli defineerinud idiooti kui inimest, kes teeb samu asju samal viisil ning ise loodab, et tulemus on teine.

4.

Merevaade ei jõudnud pärale, kui aju töötas küsimuse kallal, kust leida sibi. Roosaõielise mustriga kiviplaatide vahelt oli hakanud õuele imbuma haisvat märga. See oli Vanamehe enda solk, millel polnud kuhugi mujale voolata. *La Paloma Blancal* ei olnud kanalisatsiooni. Raha või mõistuse puudusel oli Volodja jätnud alles armeenlase kaevatud imbkaevu. See oli nüüd täis saanud ja hakanud üle ajama. Enam ei saanud vannis pesugi pesta, kohe hakkas õues uputama. Kogumiskaevu luuk oli peidetud kuhugi kiviplaatide alla. Prorab toimetas jumal teab kus objektil ega võtnud telefoni. Olukord polnuks traagiline, aga saabumas oli külaline. Peent daami ei saanud ju aiaväravast majaukseni läbi solgineeva vedada.

Kevad oli nii külm olnud, et mandlipuu ja alõtšad õitsesid koos nartsissidega. Eestis hakkas esimese aprilli õhtul lund sadama. Vilets aasta oli kulgenud naistevaeselt. Ainult Marina oli alati valmis tulema. Juba tahtis saabuda koos tütardega. Milleks suguvõsa asjasse segada? Häid suhteid ära rikkuda. Omaenda jalgealust õõnestada.

Ka Luganski Ira oli lõpuks julguse kokku võtnud. Sellelt kohtumiselt ootas Vanamees palju. Las levib ka Vorošilovgradi kandis teadmine, millised naistest lugu pidavad džentelmenid Eestis elavad. Muid külalisi käis aruharva ja needki olid vigased pruudid. Vanameest see väga ei kurvastanudki. Ta oli otsustanud rahvadiplomaadi karjäärile punkti panna. Viib juba alustatud propagandatöö lõple, kuid uusi vagusid enam kündma ei hakka. Edaspidi elab aukonsul tagasihoidlikku vanapoisielu. Selline oli tulevikuplaan.

Enda erialaseks harimiseks oli misjonär vaadanud õppefilmi kahekümne esimese sajandi seksist. Ameerika teadlased olid avastanud, et ka naised ejakuleerivad. Uus imenipp, mis neid selleni viis, ei vajanud isegi peenist. Tuli vaid sõrmega või veel parem kahega silitada partnjorša G-punkti. Mõninga harjutamise järel suutis mees esile kutsuda tervet naisekeha haarava orgasmi. Instruktor demonstreeris asja kohe ka ekraanil. Rinnakas blondiin kukkus ta käes tõmblema just kui langetõbine, purskas välja vedelikku nagu fontään ja pärast lamas õndsa ilmega otsekui seitsmendas taevas. Kaadritagune hääl kinnitas, et pärast sellist seksi ei vaata naine enam teiste meeste poolegi. Ja mis kogu protsessis samuti mainimisväärne – ei mingit probleemi erektsiooniga. Jumalaga, viagra! Kaks sõrme tegid morsa kondile mängeldes ära. Kõnekäänd „näppu riistaga võrdlema" omandas pahupidise tähenduse. Aga film filmiks. Ameerikas oli kõik *great* ja *fine*. Siiski oli asi väärt, et ise järele proovida. Õnneks oligi esimene katsejänes saabumas.

Halvem oli lugu sellega, et uus tantsupartner Olja oli nagu riidekapp. Vanamehel ei jätkunud jõudu teda muusikataktis liigutada. Algajatega kippus nii olemagi, et kuni nad veel sugugi ei osanud, allusid hästi juhtimisele. Aga niipea, kui midagi ära õppisid, muutusid isepäiseks ja läksid kehast kangeks nagu pulk. Just nagu poleks mitte tantsuoskuses, vaid kaalus juurde võtnud. Vanamees polnud fallokraat ja pooldas sugudevahelist võrdsust. Aga kõiges muus peale peotantsu. Kahe *glavnõiga* ei tulnud sellest asjast midagi välja. Ka lõbusad lesed, kellele ei jätkunud partnereid,

olid harjunud tantsupõrandal olema enda peremehed. Kui Vanamees mõnega neist tantsima juhtus, oli tükk tegemist, et võimusuhted selgeks teha. Tantsuvaimustust see muidugi ei vähendanud. Nagu kuskilt muusikat kostis, läks kõrv kikki ja püüdis rütmi järgi ära arvata, mida selle järgi tantsida saaks. Küll see riidekapp ükskord rattad alla saab ja *glavnõile* alluma hakkab. Oljal oli ka suur pluss. Ta elas Mishoris ja käis trennis autoga. Ainult kingakonts tuleb järgmiseks korraks kinni liimida.

Lõpuks olid saabunud korralikud ilmad. Meri muutus kiiresti ujutavaks. Nii palju delfiine polnud Vanamees möllamas näinudki. Rannapuhkused olid algamas. Kuid tee mere äärde oli läbi lõigatud. „Jasnaja Poljana" oli Sevastoopoli lastelaagrile suveks välja üüritud. Traataed oli veetud ümber sanatooriumi, et lapsed välja ei pääseks. Tuli uus rada ümber laagri sisse tallata. Aga käia oli valus, sest Vanamees oli miskit varbasse astunud. Näha polnud midagi, kuid torkis vastikult, eriti samba ajal. Hommikune keedumuna oli võtnud kõhu lahti. Kartulid ei tahtnud pehmeks keeda. Ja nüüd veel ka solgijama. Mis selline operatsioon maksma võiks minna? Niigi kompisid näpud põhjas. Üks korter seisis tühjana müügis, teise rent läks pangahärradele. Koreizi villat ei tahtnud keegi. Elektri hind pidi tõusma kolmekümne seitsmelt kopikalt viiekümne viiele. Kuidas niimoodi elust rõõmu tunda? Vanamehe õnnekõver liikus miinuspoolel.

Mõtted Luganski Irast ja solgist ei andnud rahu. Vanamees läks õue ja katsus sillutist lahti kangutada. Kuid plaadid lebasid tihkelt üksteise vastas ega liigatanudki. Volodja oli teinud oma töö korralikult. Ja mis see aitakski, kui ta luugi üles leiaks? Kuidas imbkaevu tühjaks pumbata, kui sibiauto (kui selline peaks leiduma) ligi ei pääse, vaid all tänaval seisab? Isegi kõige pikem voolik ei ulatuks siia üles imbkaevuni. Mägiküla võlud. Ja Krimmi majaomaniku rõõmud.

Ometigi asus kanalisatsioon vaid paar sammu aiaväravast eemal. Mis raskust oleks valmistanud enne plaatide paigaldamist natuke maad sonkida, armeenlase imbkaevust toru vedada ja solk linna heitvetesse juhtida? Volodja oli parajaid käkke kokku keeranud. Elekter ja veevärk ei olnud prorabi tugevad küljed. Selle raha eest, mis ta sugulased sisse vehkisid, oleks võinud Putini lossidele ühtse kanalisatsioonisüsteemi rajada. Vanamees läks sama targalt tuppa tagasi.

Üldse käis Krimmi elukorraldus aina rohkem närvidele. Põrandalampi oli tarvis uut pirni. Mesi oli otsas. Voodipesu tuli pesumajja viia. Juuksuris käia. Aga kõik toimetused jäid tegemata. Rahapuudusel, kuigi raha oli! Sildi all „Ощадбанк" lookles vähemalt paaritunnine saba. Poeuksest mööda kuni postkontorini välja. Vanamehel oli tuhat kolmsada dollarit, aga ta pidi minema küla pealt raha kerjama, et sõita Jaltasse valuutat vahetama. Taskutest kraapis kokku kolm grivnat, teised kolm laenas leiva-Marinalt, et bussijuht ta peale võtaks. See oli Ukraina.

Üksnes meremaal, mida raamisid veranda aknad ja mille kunstnik igal hommikul uueks maalis, pühkis nii une silmast kui mured südamest. Siis tundus elu jälle vaimustav. Vaatamata isegi parki kerkivale ehitisele, mis pildiservast tüki merd välja lõikas. Loodetavasti ei täideta selliste peletistega tervet panoraami. Nii et loodusmaali asemel vahiks kivilinna mosaiik vastu. Koreiz polnud küll Jalta, aga Jehupetsi rikkad noolisid ju tervet lõunarannikut. Kas tõesti sirutab Kiiev oma feodaalsed kombitsad isegi siia pärapõrgusse välja?

Vanamees oli ju nii vähenõudlik. Söögiks keetis potitäie kapsasuppi. Maitsestas oma aiast võetud loorberilehega. Sai isuäratavam kui Brüsseli restoranis. Moodsaid riideid polnud samuti tarvis. Aegajalt leidis ta kapist uusi särke, mille olemasolugi oli unustanud. Ilmaasjata ei tekkinud kõnekäänd, et mees ei peaks nõustuma ametiga, mis uut ülikonda nõudis. Lips valmistas normaalsele kaelale piina nagu poomisnöör. Tõelised rõõmud olid vaimset laadi. Isegi seks oli peamiselt aju nauding. Isekus oli siingi kurjast. Vanamees oli Maslow´ püramiidi tippu välja jõudnud.

5.

Suvi saabus koos halva ja heaga. Via Militarese teeperved, aiaäärsed ja nurgatagused muutusid iga päevaga räpasemaks. Prügikastid hakkasid üle ääre ajama. Alumisele teele ilmusid punetava nahaga inimesed. Mehed tassisid kaenlas täispuhutud delfiine ja kummimadratseid, naised tirisid käe otsas virisevaid jõnglasi. Vanamehe rada kulges mööda lagunenud treppe ja metsikuid pargiradu, kus liikus mõni üksik kohalik või äraeksinu, kes otsis teed mere äärde. Tavaliselt õpetas Vanamees käega suunda näidates, et meri on all ja mäed üleval. Mõne kenama puhul tundis muret, kas sel pidurid järsul nõlval võtavad. Mäkkerühkija käest uuris pulssi ja soovitas vähem suitsetada. Ning jätkas hea tujuga teed. Kerge tuuleiil tõi mägedest mõnusat jahedust. Mürgine oleander oli õide puhkenud. Lenkorani akaatsia ootas oma järge. Rõhelus oli alles värske. Päike polnud veel jõudnud oma suvist hävitustööd teha. „Jasnaja Poljana" võssakasvanud park kaikus linnulaulust, millele ükski eurovisiooni ööbik ei saanud lähedalegi. Sünnipäeval õnnitlesid kõik lapsed, paar vana semu ja hulk uusi virtuaalsõpru. Vanurile sünnipäeval õnne soovida oli sama, mis küürakale ta küüru nina alla hõõruda. Õnneks oli Vanamees alles noor mees.

Selline suvi oli talle kontimööda. Nataša ei saanud Irkutskis veel talvesaabastest lahti. Tuleb septembris võib-olla chupa-chupsi tooma. Kui see vaid Astridi ja tittede tulekuga kokku ei langeks. Vanamees oli neile lennukipiletidki varakult ära ostnud. Kaks nädalat lastekarjas ei saa kerge olema, aga see oli ta isakohus. Tasuda natukenegi võlga tütre ees, kelle kasvatamisest ta vaid neli aastat oli saanud osa võtta. Siis ilmus Marika ja Vanameest tabas armuhullus, mis pööras elu pea peale. Rebis lõhki perekonna, ajas korstnasse äri ja saatis ta linnast maapakku. Kus algas teine noorus, mille asitõenditeks olid Laura ja Krõõt. Ja mis lõppes Marika haiguse ja Vanamehe kodumaalt lahkumisega. Krimmis elas ta oma kolmandat noorust. Isakohuseid unarusse jätmata. Paar nädalat kannatab pattude lunastamise nimel välja. Kui vaid oleks, mille eest tütart ja selle tibukesi võõrustada. Aga küll kujuneb. Nagu kõigi asjadega, mida ta ette kartis. Nõrganärviline oli ta eluaeg olnud. Hea, et mitte nõdrameelne.

Kaks viimast ööd oli Vanamees maganud köögis madratsil. Verandal oli palav ja magamistuba oli hõivatud, sest damotška tahtis ennast välja puhata. Mida ta sellegipoolest ei olevat teinud.

Eva oli ilus ja intelligentne naine. Ülitundlik kunstnikunatuur. Lühinägelik pitskleitide heegeldaja. Poetas kirjavahetuses teraseid märkusi elu ja inimeste kohta. Kuid küllatulekust polnud neil juttu. Üksnes asjaolude kokkulangemise tõttu – sõbrannad pidid ära sõitma ja Eva jäi Feodossia pansionaati üksinda; старый друг kohtus temaga harva, aga новый друг-ровесник (kellega tal oli puhkenud такая страсть) pidas tõukoeri ja siiami kasse ega olnud reisimisest huvitatud – oli Eva otsustanud sõita Vanamehe juurde. Ja sadaski ühel õhtul ette hoiatamata kaela. Samal ajal sibiga, kellest oli märksa rohkem tolku.

Öösel oli üle käinud äike. Korraks trummeldas vastu katust paduvihm. Aga hommikul valitses mõnus pilvealune ilm, ainult aegajalt tuli veel mõni tiba. Mere äärest saabusid nad tagasi alles pool neli. Päevarežiim läks külalise tõttu alati segamini. Mis viga oleks praegu keeta värskeid kartuleid? Koos bõtšokikonservi ja õigete tomatitega viiksid keele alla. Rüübata peale „Slavutitši" õlut, vaadata merel kurseerivaid ekskursioonikaatreid ja tunda olemisest vaikset rõõmu. Aga kus sa sellega! Selle asemel oli tulnud korraldada Tšainõi Domikus neljasaja grivnane lõunaeine. Visata mingite lestakontide eest viiskümmend dollarit vastu taevast! Jumal oli andnud mehele nii aju kui peenise, aga verd ainult ühe jaoks.

Kell oli juba seitsme peal. Aknad olid pärani, aga verandal oli endiselt lämbe. Õues püsis ikka veel kolmkümmnekraadine leitsak. Vanamees lamas ihualasti diivanil üllatuskülalisest välja tegemata.

Luganski Ira vatras talle kõrva oma Tolïkust, mis oli siiski meeldivaks vahelduseks.

Tolik ei osanud hinnata, mida Ira tema heaks tegi. Lihtsalt oli selline inimene. Ira polnud algusest peale Tolikuga õnnelik. Esiteks elasid nad koos Ira vanematega. Ira ema oli loomu poolest juhinatuur. Tolik tahtis samuti *glavnõi* olla. Kuigi ta kodus midagi ei teinud ega osanud ka juhtida. Vedeles päevad otsa diivanil ja kui tal midagi teha paluti, siis ühmas:

„Aga mis siis, kui puhkeb sõda ja mina olen väsinud?“

Ira ema ja Tolik olid nagu kaks tsaari, kes ühele troonile ära ei mahtunud. Seepärast puhkesid neil tihti skandaalid. Tolik armastas koos sõpradega juua. Hea oli, kui ta pärast koju roomas ja trepikotta magama jäi. Ira vanemad aitasid teda jalgupidi tuppa lohistada. Viimasel ajal Tolik enam nii palju ei joonud, aga kui ta purjus oli, siis võis viia до белого каления. Nii öeldi sulametalli kohta, mis oma viimases kuumusestaadiumis tõmbus valgeks. Tolik oli ettevõtja, aga raha ei olnud neil kunagi. Nad elasid pidevalt võlgades.

Vanamees kuulas Ira lobisemist ja mõtles omi mõtteid. Ta oli pidanud ostma spetsiaalse solgipumba koos voolikuga. Pluss tööraha tuhat grivnat. Jutukas poiss oli kangutanud plaadid luugi kohalt lahti, toppinud ühe voolikuotsa kaevu, teise vedanud läbi aiavarbade. Torkis naabri-Igori kanalisatsioonitoru sisse augu ja pumpas Vanamehe solgi sealtkaudu linnatorustikku. Ja võiski rahulikult edasi elada. Vähemasti senikaua, kui Igor auku märkab.

Ira elus oli leidunud ka häid hetki. Näiteks kui neid Tolikuga mõnele peole kutsuti. Ainult lõppesid need üritused kurvalt. Tolik ei suutnud ennast pitsist lahti rebida, kuni veel viina jätkus. Lõpetas alati näoli taldrikus. Ira oli piinlik temaga seltskonda minna. Kõik tuttavad teadsid, et nii see läheb. Järgmisel päeval kirjutas Ira Tolikule välja трындюлей, kuid see ei aidanud muidugi midagi. Vanamees sellist sõna ei teadnud. Ira seletas, et Tolik sai ta käest, шо выгреб. Ka see oli tundmatu väljend.

„Хосподи!“ karjus Irina pahaselt oma ida-ukraina suržikus. „Ну, получил пиздюлей, значит!“

Sellest sai Vanamees aru. Nii meeldiva elukäiguga naist oleks küll tore näha. Kahekümne esimese sajandi seks ootas esimest praktikumi. Lugansk vajas hädasti Vanamehe rahvaülikooli abi. Kui vaid dotsent rahast nii lagedaks poleks tehtud. Ja see peenike pitsiheegeldaja rutem jalga laseks.

Olukord oli seda nõmedam, et üllatuskülaline polnud huvitatud ei uue sajandi seksist ega ka vanamoodsast. Laskis küll meelsasti ennast kostitada ja pärast esimest mäkkeronimist kergelt masseeridagi. Enne sibi tulekut hakkas midagi erootilise õhkkonna sarnast isegi tekkima. Aga õige hetk läks raisku ja sellega oli pidu läbi. Jätkus ametlik osa, kus külaline vahutas vaid endast ja oma pitskleitidest, millele ta turgu otsis. Ega jätnud mainimata, et tema друг oli tagunud kinni ta maja viis tuhat dollarit maksnud kanalisatsiooni. Targutas, et mehe väärtust mõõdetakse naise naeratusega pärast seksi, aga mitte sellega, mida mees ise joonlauaga mõõdab. See kõik oli huvitav ja võib-olla kasulikki, kuid Vanamehe aktsiate väärtus oli ta silmis null. Võibolla peitus põhjus ka selles, et Eva oli sattunud Vanamehe passi peale, mis oli jäänud Krimmi turismiraamatu vahele. Arvud mõjusid ju naistele maagiliselt. Igatahes ei leidnud Vanamehe mehelik sarm vähimatki tunnustust. Juba teine seepiajuhtum. Ja sihukese tüübi pärast oli ta pidanud Zaporožje medõele valetama, et peab срочно Eestisse sõitma! Aga nüüd teatama, et ikka ei sõida? Kui rumal oli armukadetseda, kui teised naised Marina väärtust ainult tõstsid!

Õhtusöögi ajal teatas Eva, et kavatseb rongipileti ringi vahetada ja Vanamehe juurde kauemaks jääda. No seda küll ei saa juhtuma! Sellist „sõprade“ poolt ärahellitatud pitsiheegeldajat ei kavatsenud Vanamees kauem ümmardada. Küüditamispäev saabus alles nädala pärast, aga Eva saadetakse paradiisist välja kohe ja seekord üksinda.

Järgnes sõnatu vaikus. Külaline kissitas oma ilusaid kassisilmi hämarduva mere suunas ja laskus siis pepu võnkudes trepist alla. Oli kuulda, kuidas ta magamistoas kellelegi helistas. Küllap leppis oma vanade või uute sõpradega kokku, kelle juurde edasi purjetada. Hea, et sõnavahetuseks ei läinud, nagu primadonnadega kippus olema. Sõimuteksti oli käsiraamatus juba piisavalt. Ainult tasu usina rahvaluule kogumise eest kippus kasinaks jääma. Kes teab, kas Hurtki talust talusse käies ainult regivärsse korjas. Pastorid ja papid oli naistemaiad mehed. Aga see oli nõrk lohutus.

Ja oligi Vanamees jälle üksinda. Ehk on Luganski Ira ta võludest paremal arvamusel. Ega ole nii peps kohvikute, kondoomide ja kortsude suhtes. Oleks juba tahtnud tunda end ihaldusväärse mehena. Kas tõesti ei leidu Ukrainas enam ühtegi iludust peale Zaporožje medõe, kellele Vanamees meeldida võiks? Ta saab ju alles viiskümmend üheksa.

Taeva all käis igaõhtune фейерверк. Et nad ka ära ei väsinud sest paugutamisest. Ehkki seda saluuti võis Vanamees pidada ka talle pühendatud aupaukudeks. Just äsja oli saabunud sõnum, et Marika oli allkirjastanud eellepingu. Korter oli ostjale broneeritud ja käsiraha notari deposiidis. Vanamehel tuli sõlmida võlaõigusleping ja vastu võtta kolmandik müügihinnast. Sügisel saab kätte lõpliku summa. Loodetavasti ei käi euro selleks ajaks päriselt maha.

Otsustaval hetkel olid kinnisvarahoolduse mõlakad muidugi vee korteris kinni keeranud. Nagu Vanalinna Meistritel kombeks. Näo ees tegi meistrite pealik head nägu, aga nagu sài, nii lõi noa selga. Nüüd käigu nad põrgusse! Varsti saab Vanamehest uuesti rahamees. Elu keeras helgema poole jälle ette. Kuidas küll temal nii nibin-nabin alati õnneks läheb? Just nagu oleks kellegi valvas silm toimuvat jälginud ja hoolitsev käsi otsustaval hetkel mängu sekkunud. Võibolla seda kutsutigi õnnetähe all sündimiseks?

Vanamees hakkas ajama laulujoru, püüdes kurgust bassihäält välja pigistada:

„I was born under the wandering star..."

Vastu ööd sai ta teada, et Krõõt jääb istuma. Tänu direle, kellega laps pidevalt protsessis. Õpsid tahtsid ta koolist välja visata. Veel üks hea uudis, sest istuma jäämine oli talle kasulik. Saab keskkoolis tugevama põhja alla. Krõõt oli kuueselt kooli läinud, mis oli tema jaoks liiga vara. Sealt said alguse kõik raskused, mis edaspidi aasta-aastalt aina süvenesid. Las ootab nüüd eakaaslased järele. Krõõt oli püha viha täis ja jauras mingist täiskasvanute õhtugümnaasiumist. Olla oma koolis lõplikult pettunud. Vanamees kirjutas, et see on tema enda elu, mille ta ära rikub. Tehku, nagu heaks arvab. Kuidas saigi elu meepott olla ilma tõrvatilgata?

6.

Ühel ja samal päeval saabusid Olja Donetskist, Svetlana Krementšugist ja Ljudmilla Murmanskist. Kaks viimast õnneks mitte Vannamehe juurde koju. Külastajate väljaviskamises vilunud, tahtis ta Olja juba teisel õhtul minema saata, kui see šveitserile jalgpalli eelistas. Ja isegi mitte Donetski „Šahtari" mängu. Õnneks taipas külaline viimasel hetkel ilmutada soovi Forosi metsikusse randa minna. Tähtkujult kala, väitis Olja omavat merega energeetilist sidet.

Pärast leiget viskit, mis külalise initsiatiivil oli plastikpudelis kaasa võetud, otsis Olja madalas vees kividevahelise looži, kuhu kõrvaline pilk ei ulatunud. Vanamehel polnud sooja ega külma, mis müstika keegi endale välja mõtles. Kuid esimest korda elus sai ta meres orgasmi. Merevesi kaitses kala märgi all sündinut ka kondoomi asemel. Nad lõunatasid kohvikus, kuid kolm kordà odavamalt kui Evaga. Rannapäev meeldis ka külalisele, kes lubas tänutäheks õhtul „Bailey's Irish Cream'i" valmistada. Aga kuival maal sai Oljast uuesti teine inimene. Ta määris ärakõrbenud

tagumikku „Spasateliga“ ja vahtis öiseid taevatähti. Iiri kreem oli unustatud. Visiidi lõpetuseks näitas Vanamees külalisele Marmorkoobast, kust ei jäänud Simferoopolisse enam pikk maa.

Viiekümneaastase Ljudmilla puhul oli kasulik ette kujutada algkooliplikat ajal, mil Vanamees oli juba abiturient. Vahepeal vanaks saanud tüdruk ütles, et on psühholoogiline nõustaja, aga ennast harjutas pikaleveninud abielu järel taas vabana tundma. Tal tulevat uuesti elama õppida. Voodis käitumist polnud Ljudmilla ära unustanud, ainult isu oli aja jooksul kasvanud. Vanamees näitas talle tsaarirada, aga Livadia lossi läks külaline üksinda, sest võõrustajat ootasid Jaltas viini valsid. See oli hoogne tants, mis võttis võhmale, kuid Vanamees sai hakkama. Ta oli tõusnud heasse sportlikku vormi. Õhtul luges kodus uudist, et Onu Raivo on surnud. Tüki maad noorem mees. Miks inimesed ei osanud tervist hoida? Või oli asi hoopis selles, et umbrohi ei hävine?

Kolmas külaline ei ilmunudki välja. Krementšugi linna kohta jäi Ukraina kaardile Eesti lipp torkamata. Vanamees jättis sooja merega nägemiseni, tegi kimbu võtmeid Marina jaoks, kes tahtis tütardega suvitama tulla, ja sõitis külmale kodumaale. Lohutuseks mõte, et tagasi Krimmi saabub ta juba jõuka mehena.

Kahe passi süsteem töötas tõrgeteta. Simferoopoli piirivalvuril ei tekkinud mõtetki, et Vanamees Krimmis elab. Ootesaalis modemipulk ei võtnud. *Free WiFi* töötas ainult Tallinna lennujaamas. Isegi Riias taheti, et Vanamees ostaks internetiaega. Eesti oli arenenud riik, kus internetti peeti inimõiguseks. Päris hea tunne oli ahvide planeedilt inimeste maale tagasi jõuda. Seekord saabub ta koju kõige ilusamal ajal.

Kitsukeses ruumis hakkas kostma valju eestikeelset juttu. Kohale oli saabunud poolpidune elumeeste kamp. Üle saali räusates jutustati üksteisele eelmise õhtu värvikaid seiklusi. Joomase peaga korda saadetud nõmeduste peale hirnuti eesti tõugu hobuse naeru. Pilgud käisid lennujaama kallist kohvi joovate poolilmadaamide suunas. Sama seltskond nagu soome vodkaturistid või inglise poissmehed Tallinnas. Ahve leidus igal planeedil piisavalt. Õnneks kuulutati passadka välja ja reisijad võtsid ukse juurde sappa. Just nagu ei pääseks kõik pardale või ei jätkuks lennukis istekohti. Kui Vanamees taevast alla sajab, jääb naiste käsiraamat sündimata. Ja inglise poissmehed jäävad igavesti slaavi naistelt lüpsi saama. Vara oli veel lahkuda.

Tallinnas paistis koguni päike. Ilmateade lubas alles õhtuks vihma. Raadios räägiti poliitikutest, kes ei olevat eksperdid moraali vallas. Demokraatia on hea jumalatele, kuid mitte inimestele. Vanalinnas tuli vastu kamp lärmakaid noori. Vene kisa tundus Tallinnas täiesti lubamatu. Krimmis tehku, mis neile meeldib, aga Eestis peaks ikka eesti keel veel peremees olema. Elu võõrsil oli teinud Vanamehest natsionalisti. Aksel sõidutas isa Männiku karjääri ujuma, kui läkski vihmasadu lahti.

Vanamees ööbis müüdud korteris, kus ei olnud linu ega vett. Vanalinna Meistrid arvasid, et ilma veeta majas tekib omanikul kiiremini raha võlga tasuda. Krõõdast oli jäänud maha kotitäis tühje siidripurke ja „Marlboro“ pakke. Ise oli ta sõpradega kusagil Pühajärvel. Marika sõnul taastas laps oma hingeseisundit.

Sadas nii, et ei saanud isegi rattaga jaanitulele sõita. Aksel naeris isa õnnitluse peale. Tal näitas kraad autos +12. Ime, et Eestis niigi palju veel suudeti elust rõõmu tunda.

Laura tuli „Subaruga“ issile järele, uhke oma juhtimisoskuse üle. Aga avalasse lapsenaeratusse oli tekkinud kibestunud varjund. Mida küll tegid südametud mehed armastava naisehingega!

Vanamees ostis lapsele bentsu ja pumpas kummi korralikult täis. Käis lepavõsas lõkkepuid tegemas ja tagus tokid varraste jaoks maase. Kõik nagu vanasti. Oma aia šašlõkk ja Marika šokolaaditort olid veelgi maitsvamaks läinud. Külmast ja märjast jaaniõhtust jäi hinge soe tunne. Laura sai veel kord oma sõiduoskust näidata. Krõõt ei saabunudki Pühajärvelt koju.

Otsustava päeva hommikul näitas ennast korraks isegi päike. Võlaõigusleping sai sõlmitud. Esimene osa rahast jõudis arvele.

Kui Vanamees korteris viimaseid asju pakkis, saabus Marika oma loominguga hüvasti jätma. Pärast kümneaastast tröömpamist nägi see ikka veel hea välja. Vanamees oli harjunud kodusid maha jätma. Üks korter ees, või taga. Pealegi oli vaikne vanalinnatänav hakanud kihama välismaalastest ja õhtustest lõbutsejatest. Aga Marikal oli selle korteriga oma suhe. Naised kiindusid üldse sügavamini ja klammerdusid siis omandi külge. Lohutuseks viis Vanamees ta koos lastega kontserti kuulama. Õllesummer oli jube koht, kuid Alfaville kuulus Marika lapsepõlvelemmikute hulka.

Koduteel avaldas Krõõt soovi linnas korterit üürida. Vanamees ajas sõrad vastu. Miks ei võiks Laura ja Krõõt õpingute ajal ühes korteris elada? Kas tõesti pidi kummalgi õel olema omaette elamine? No kurat võtaks! Kuskil oli ikka mõistlike vajaduste piir.

Marika, kes alati oli sõdinud Krõõda linnaelu vastu, asus mõistagi laste poolele. Kui palju Vanamees üldse huvi on tundnud nende käekäigu vastu? On ta neile kirjutanud oma elust Ukrainas? Kõigist kolmest õhkus viha ja vaenulikkust.

Mis uudiseid sai tal olla? Laura ja Krõõt olid mõlemad ära näinud, kuidas issi võõral maal elas. Krõõt käis külas peaaegu igal suvel. Pidi ta sellest lastele kirjutama, kuidas Krimm talle armastust pakkus, mida ta kodus elades ei saanud? Kuna emme kõike lihalikku jälestas ning ainult erijuhtudel ja kõrgendatud meeleolus issit ligi laskis? Nagu näiteks pärast lemmikansambli kuulamist oleks võinud headel aegadel juhtuda. Aga nüüd oli Vanamees ka pärast Alphaville´i kurjategija, kes on lapsed meelega endast võõrutanud.

Järjekordne katse läheneda oli läbi kukkunud. Nad elasid Vanamehe majas. Sõid tema leiba. Lõbutsesid tema kulul. Olid äsja kuulanud emme lemmikansamblit. Sellegipoolest tehti talle kanakarja kambakas.

Mõru maitse suus, keeras Vanamees üle mitme aasta oma vana hea „Subaru“ rooli. Parem las jääda kõik nii nagu on. Minimeerida suhted hädavajaliku materiaalse abi tasemele. Väga hea, et ei pidanud enam päevast päeva koos elama. Kaksteist aastat matriarhaati, kus mehe õigused piirdusid vaid kohustusega pere eest hoolitseda, oli piisav. Vanamees viis oma pesakonna koju ja sõitis bussiga tagasi linna naistele kingitusi ostma.

Ärasõidu eelsed päevad möödusid Astridi juures maal. Vanamees söötis koos väiksema tütretütrega lambaid ja suuremaga mängis paaride võtmist, milles iga kord pähe sai. Teraseks muutunud Loore tundis vanaisa karvaseid käsivarsi nähes muret, kas see mitte hundiks ei hakka muutuma. Mõtles siis hetke ja teatas: sa oled libahunt! Ega see nii vale olnudki. Aga külla tahtsid nad tulla ka libahundile. Astrid andis talle kaasa seriaali „Tuulepealne maa“. Kaugel maal vaatamiseks. Mis kriitikute meelest oli küll propagandistlik pask. Lutsu, Gailiti ja Krossi pesuvesi.

Ärasõiduhommikul tuli päike välja. Kõik oli läinud nii hästi kui võimalik. Lennukini jäi aega ja Vanamees sõitis trammiga mere äärde. Kui kenaks oli Stroomi rand muutunud! Kogu Veskimetsa kant oli ilusti korda tehtud. Jooksuradasid ja kergliiklusteid täis ehitatud, mille ääres seisid laste mänguväljakud ja spordimeeste trenažöörid. Vanamees mäletas hästi, milline peldik oli see kant olnud vene ajal. Nüüd oleks ta meelsamini elanud heakorrastatud Koplis kui võõrkeelset lärmi täis vanalinnas. Tallinn jättis üldse ilusa ja hoolitsetud linna mulje. Savisaare võim polnudki kogu raha oma tasku pannud.

Aga ikkagi oli ta hing Krimmis. Eesti elu mõjus väsitavalt. Kui pöörased hinnad olid Tallinna söögikohtades! Annaga kohvikus käies läks tal tühja-tähja peale kakskümmend viis eurot! Tilk veini maksis nüüd ligi sada krooni, kausike salatit sada viiskümmend. Vanamehe pea pidas arvestust ikka veel kroonides. Tagasi odavasse ja armastust täis Ukrainasse!

7.

Krimmi jõudis Vanamees südasuveks. Maakorraldaja Vitalik oli teda juba otsinud. Et ta paberitele alla kirjutaks ja piirinaabrite käest samuti uued allkirjad korjaks. Dokumente Jaltasse viies tassis Vanamees ühtlasi põrandalambi blošinkale parandusse. Rahamees võis seda endale lubada. Elu oli uuesti imeline. Merevesi kakskümmend viis ja vaikne nagu järv tuulevaiksel õhtul. Aga põhjani läbipaistev ja isegi ilma meduusideta.

Ainult Massandra rand oli vahepeal supelsakste plaažiks muutunud. Terve kaldaäär oli kunstnahast madratsitega lamamistoole täis topitud. Nende kõrval seisid kirevad päevavarjud ja ümmargused lauakesed kokteiliklaasidega, värvilised kõrred sees. Rand oli nii tihedalt möbleeritud, et galkat polnud peaaegu nähagi. Kasutamiskõlbmatuks muudetud plaažile pääsemise eest taheti sada sada kakskümmend grivnat. Kaldapealset täitsid Habana Lounge´id ja Malibu baarid, kus korraldati rannamissi valimisi ja vähjasöömise *party´*sid. Ringi liikus hunnikute kaupa bikiinides linde, paljad tagumikud hööritamas luksuse jahil. Raha suutis kõik loomuliku ära hävitada. Kommerts pani Jaltas kultuurile pika puuga.

Vanamees tegi katset einestada kohvikus nimega „Van Gogh", kus pakuti üliväikestes annustes okroškat ja savipoti sees žarkojet. Ka õlut tundus pokaalis vähem olevat kui pool liitrit. Arve ei tulnudki tapvalt kallis, kuni lisati otsa ülipriske teenindustasu. Pärast sellist linnupetet võis kohe võimlema hakata. Pika otsimise peale leidis ta väljaspool sinilipuranda muulil vaba lapikese.

Milline õnn, et suvitajate massid pürgisid Jaltasse! Inimene sai rahus toimetada sanatooriumi „Ukraina" kodusel plaažil, kuhu ohrannikud ta mulluse loaga sisse lasid. Isegi päevitajad erinesid siin õnnelinna trenditeadlikust koorekihist. Rääkimata Zaporožje medõest, kelle järele Vanamees kõige rohkem igatses.

Tänutäheks armastuse nädalavahetuse eest näitas ta Marinale Massandra plaaži suurilmaelu. Söötis rannabaaris tšeburekkidega, mis olid nii õrnad ja õhulised, et sulasid suus. Armeenlaste pereäri paistis hästi minevat. Mustajuukseline tütar seisis leti taga, hallipäine vanapaar toimetas juurdeehitusel, millele laoti peale teist korrust. Vanamees oleks tahtnud teada, kuidas sellises paigas maaomandi vormistamine käis. Kuid võõrasse rahakotti ei piiluta. Pealegi ei olnud tal sotkaga enam kuhugi kiiret. Krimm oli Vanamehe koht ja Koreizi garaaž tema kodu. Sulajuustuga tšeburekid viisid keele alla ja päevitunud Marina silmist kiirgas armastust.

Enne ärasõitu viimast linnatiiru tehes käisid nad alati läbi oma kolmnurgast. Selle nurkadeks olid a) odav supermarket „АТБ", kust Vanamees ostis endale õlut ja šokolaadi, b) kantseleitarvete pood „Мир канцелярии", kust Marina sai tütrele odavaid joonistusvahendeid, ning c) keldrikorrusel asuv ilma akendeta *„Sex Shop"*, kus leidus huvitavaid vigureid Marina enda jaoks. Kuigi sisse minna ta hirmsasti häbenes. Mis siis, kui mõni lasteaiast on Jaltasse suvitama sõitnud ja satub nägema, kuidas nende ülikorralik medõde sekspoodi külastab? Seekord lahkusid nad nööri otsa aetud hõbekuulidega. Neid kandes tundis naine pidevalt mõnu ja treenis ühtlasi tupelihaseid, millest ka tema partner peagi aru pidi saama.

Kolmnurgast sai alguse Puškini bulvar, mis viis välja naabereežnajale ja oli mõeldud ainult jalakäijatele. Uusi kuulikesi imetledes ei pannud Vanamees tähele autotõket, mille otsast oli ümmargune muna kadunud ja raudvarras turritas kutsuvalt. Ta sai küll käed ette ega kündnud näoga asfalti, vaid kriimustas peamiselt reit. Aga ora torkas valusasti külje sisse. Vanamees saatis Marina bussi peale ja läks ise mõnda odavamat парикмахерскую´t otsima. Juuksuritoolis oli valus hingata, aga Krimmi suvi nõudis pöetud pead. Pärast käis ujumas, tõmbas läbi valu spordiplatsil lõuga ja üritas tantsusammegi korrata. Augustis pidid trennid uuesti lahti minema.

Aga järgmisel hommikul ei saanud voodist üles. Rinnus lõikas samasugune terav valu nagu kolm aastat tagasi Kiievis. Võimlemisest ei tasunud mõeldagi. Hea, kui ribiotsad kopsupadja

suunas ei liigu. Tea, kas saab ujumagi. Vajub viimati põhja, kui ühte kätt ei või liigutada. Sant mis sant. Старость не радость. Vanamees oli hakanud ennast kordama. Vist oli kõik ta elus juba liiga hästi.

Juulikuus jätkus palav rahvarohke suvi. Päike võttis isegi läbi pilvevine. Suvitajad liikusid toiduotsingul ringi päevitusriietes ega teinud keelusiltidest poeustel väljagi. Koerad põõnasid majaseinte varjus nagu laibad. Tuvid otsisid asjatult poriloike, kus janu kustutada. Merevesi oli kakskümmend kuus ja meduuse sigis iga päevaga juurde. Aga see suvi oli Vanamehe päralt. Isegi vaatamata vanusele, mis sundis vahetevahel konte murdma ja noori naisi çemale peletas, keda ta üle kullata ei raatsinud. Krimmis paranesid krimustused kiiresti, nii keha kui hinge haavad. Juba kannatas ettevaatlikult rumbasammegi korrata. Nelja katkise ribi asemel oli seekord maksimaalselt kaks. Augusti alguseks on ta rivis nagu viis kopikat. Uue hooaja alguses ilmus alati uusi partnjoršasid. Küllap Vanamees veel oma õnne leiab! Küll talle veel nii mõnigi iludus saagiks langeb. Marina kippus tulema koos lastega. Ja septembris oli saabumas Astrid oma tittedega. Tulgu aga! Sel hooajal võis Vanamees lubada perekonnaelu ilma koonerdamata.

„Tuulepealne maa" oli naiivsevõitu, aga liigutav. Ikkagi nende oma ajalugu. Tsitaadid klassikutelt olid meelega sisse pandud. Võõrsil võttis rahvustunne kergesti võimust. Neljandas osas sõlmiti Tartu rahu ja algas vabariigi üles ehitamine. Vanamees oli samasuguse murranguaja ise kaasa teinud. Uues Eestis jalad endale alla saanud. Nüüd elas küll võõral maal ja unistas uutest rihmikutest. Aga kodumaad unustamata.

Astrid oli saatnud talle meeldiva kirja. Tütar oli emaga tülli pööranud. Kannatas selle rahaahnuse käes samamoodi nagu Vanamees pärast lahutust. Isa tundis lapsele kaasa ja valgustas tütrele natuke neid vanu aegu. Nüüd ehk kannatas juba tõtt rääkida. Astrid kirjutas vastu – hea, et tal isa olemas on! Aeg pani asjad paika. Küll pääsevad ka Laura ja Krõõt emme nõiduse küüsist. Kõige zombeeritumal lapselgi lähevad ükskord silmad lahti. Äkki saabub isegi päev, mil kogu ta pesakond *in corpore* on tal Krimmis külas. Võib-olla issi kuuekümnendal juubelil?

Pärast meretretti ja lõunaeinet tükkis kallale uimastav rammestus. Linnulaul akna taga käis automürast üle. Feodossia poolt tulev kerge lainetus pani mere värelema, just nagu lööks hõbedaste lendkalakeste parv veepinnal tantsu. Lähenes kuum õhtu, millele järgneb sama kuum öö. Haruharva eksis tuppa mahedam tuuleiil. Aga palavusele vaatamata oli mõnus olla. Kõik oli nii hästi, kui üldse olla sai. Just nii tahtiski ta elada. Ainult lõunauinak oleks kurjast.

Vanamees ajas higise keha diivanilt üles ja laskus trepist alla kööki. Ise üürgas üle maja laulda: *„Aim driiming öv öö vait kristmäss..."*

Miljoneid aastaid vanad merevähid majaseintes moodustasid hea kõlakoja. Bill Crosby'l oli aeg lõunasöögi nõud ära loputada. Ja vaadata, mida damotškad on misjonärile kirjutanud.

Vanamees oli mõningaid uusi liine sisse ajanud. Harkovis elas üks huvitav nähvits. Neljakümne ühe aastane. Puidutöösturi naine. Kahe lapse ema, mida polnud kuskilt otsast märgata. Tütar Anja töötas juba tennisetreenerina Tšehhis, poeg Jaroslav läks sügisel esimesse klassi. Julia oli elanud kakskümmend kolm aastat truu naise ja armastava abikaasana. Kuni ühel päeval tuli ilmsiks, et mehel oli tootmisbaasis Ahtõrkas juba seitse aastat armuke. Julia oli leinanud kaksteist kuud, läinud seejärel kosjasaidile ja komistanud Vanamehe otsa. Kelle juures õnnetu petetud hing nüüd lootis lohutust leida.

Tundus olevat üpriski näljane, mis nii pika paastu järel polnud ka ime. Kõhna keha kohta priskete rindadega. Mis pidid olema nii tundlikud, et Jariku toitmise ajal toimunud neis невероятное. See „uskumatu" oli lõppenud emaka kokkutõmmete ehk orgasmiga, nagu Julia uhkusega kirjutas. Et rinnaga toitmine orgasme esile kutsub, see oli Vanamehele uudiseks. Mõnda teist ei aidanud

sinna jõuda ussi- ega püssirohi. Looduse võlu oli lõputus mitmekesisuses. Uuest kirjasõprusest võis midagi huvitavat välja kasvada. Kuidas sa jätad inimese hingehädas üksi? Vanamees küll nii südametu mees ei olnud. Ehkki abivajajaid ja muidu merehuvilisi leidus teisigi. Suvehooaja harjal olid Krimmi elaniku päevad töid ja tegemisi täis.

Juuli lõpus, kui Marina koos tütardega nädal aega külas oli viibinud, tundis Vanamees tüdimust. Kogu hommikusöögi aja jõllitasid nad läpakast seriaali vahtida, mida oleksid võinud kodus palju suuremalt ekraanilt teha. Vanamees magas madratsiga köögipõrandal nagu külaliste puhul ikka. Verandal oli võimatult palav, elada sai ainult alumistel korrustel, mis rahvastiku tihedust veelgi suurendas. Vett anti ainult hommikul ja õhtul, aga ka varupaak ei aidanud, sest veepump oli talvel külmaga üles ütelnud. Vitja oli ära sõitnud, tema paarimees ei saanud ega saanud tuldud, jagas üksnes lubadusi. Ainsana pakkusid lohutust medõe öised visiidid alla kööki. Kuigi saatana lutt ei olnud mitte mehe, vaid Marina enda naudinguteks mõeldud.

Marinal olid toredad tüdrukud. Tulevased ukraina iludused. Vanem oli lintidega lae all turniv õhuakrobaat, noorem võitis järjepanu võistlusi rulluiskude ja rulaga. Nende vanaema seletas tüdrukute osavust sellega, et väiksena olid nad kordamööda maganud tsirkuseartistidelt ostetud lapsevoodis. Tüdrukutel oli ainult üks puudus. Nad ei olnud Vanamehe tütred. Saša ja Julia nägemine tuletas Laurat ja Krõõta meelde, mis pani südame kripeldama.

Igal hommikul ootas Vanamees, et külalised rutem randa läheksid. Ta oli otsustanud vaeste orvukeste suvitamise lõpuni vastu pidada, aga see jääb ka nende viimaseks kohtumiseks. Vanamees oli hakanud ennast kordama. Постоянство признак ограниченности. Püsivus on piiratuse tunnus. Aeg oli naasta priiusepõlve.

Ühel hommikul äratas teda Laura kõne. Nad olid õpingute ajaks endile linnas korteri leidnud. Õieti küll kööktoa, mis asus asotsiaalide ühiselamus, aga nägi pildi peal korralik välja ja tundus ka hinna poolest hea tehing olevat. Kopli potentsiaali arvestades investeering tulevikku. Krõõt, kes teda otsingute käiguga kursis hoidis, oli asjad puntrasse ajanud. Ülekandest notari deposiiti polnud kasu, sest Laura ei saanud lepingut sõlmida, kui raha polnud makstud tema enda kontolt.

Vanamees sehkendas parajasti internetipangas, kui tuli uus kõne. Külalised olid õnneks poodi läinud. Julia teatas, et on otsaga juba Sevastoopolis, ja kibeles kokku saama. Vanamees pani ette kohtuda Forosi metsikus rannas, kus tal oli tekkinud merega energeetiline side. Julia sattus mõttest vaimustusse ja pidi sedamaid teele asuma.

Vanamees teatas Marinale, et peab maapaberite asjus kähku Simferoopolisse sõitma. Sel hetkel saabus santehnik pumpa vaatama. Ta jättis medõe töömeest valvama ja sõitis Forosi. Vanamees polnud Gorbatšov, et koduarestis istuda. Julia saabuski, suviselt särav ja kärsitult meelas. Невероятное ei toimunud tal ainult rinnaga toites.

Õhtul viis Vanamees Marina valurahaks teatrisse. Kolm Peterburist saabunud näitlejannat – noor, keskealine ja vana – esitasid täismajale ülemlaulu naise suguelunditest. Kordamööda jutustati naiste lugusid, kes olid mitmest rassist ja rahvusest, eri vanuses ja erineva saatusega. Ühendas neid kõiki see, et peategelaseks kõigis lugudes oli vagiina. Alates tolle elundi avastamisest omaenda kehas kuni selle tõstmiseni maise elu keskpunkti. Isegi pühakodade arhitektuur pidavat jäljendama naise suguelundeid. Mitmekihilisest sissepääsust pürgisid kirikulised tupelöövi kaudu edasi altari suunas, kus paiknes elu sünnikodu. Pärale jõudis usklike seast üksnes kõige tublim. Meeste võimu ajal, kes kedagi ilmale tuua ei suutnud, paigutati sellesse pühapaika Jeesuse kuju. Nüüd oli saabunud aeg vitule tema aujärg tagasi anda. Lavastus kandis pealkirja „Vagiina monoloogid".

Vanamehel polnud feministliku etenduse vastu midagi, välja arvatud roppude sõnade rehabiliteerimise katsed. Seevastu Marina, kakskümmend aastat noorem, ise naisterahvas ja samuti kirgliku pühakojaga, oli nähtust šokeeritud ega soovinud etenduse üle arutleda. Ei tulnud isegi kööki madratsile. Noorem tütar oli jäänud tõbiseks, mis lõi ema veelgi rohkem rööpast välja. Pärast mehe surma, kelle vähk oli viinud Kristuse eas, langes Marina laste haigustele iga kord pärilikkuse sünge vari.

Sisutihe päev jõudis õhtusse. Vanamees oli elanud Marina mehest peaaegu poole kauem. Oli saanud endale ta naise ja täna veel teise naise. Elu ebaõiglus oli kohutav. Ajas kripeldava südametunnistuse käest küsima, mis selles halba on, kui mõlemad naised Vanamehega rahul olid. Eks laulnud nad äsja laval oodi oma vagiinale ja võrrelnud seda jumalakojaga. Vanamees järgis Looja enda soovitust, et tehke sugu ja teid saagu palju. Ükski käsk ei nõudnud, et see pidi vaid ühe naisega sündima. Selle olid eevatütred ise endile pähe võtnud, et mees peab kuuluma neist ainult ühele. Lõppude lõpuks armastas Vanamees ka õlut ja šokolaadi. Miks peaks ta üksnes „Tšernigivske" ja „Koronaga" piirduma ja kõik teised margid proovimata jätma?

Hommikuks oli haigus õnneks möödas. Pilvealuse ilmaga soovisid külalised sõita köisraudteega Ai Petrile. Südasuviste rahvamasside tõttu oli see aeganõudev ettevõtmine. Ligipääsu õhutrammile olid ummistanud taksojuhid, kes pakkusid sama hinnaga sõitu sama mäe otsa, aga mööda maad. Võisid valida paaritunnise sabas seismise koos õhusõidu ja peadpööritavate vaadetega või tunniajase keerutamise mööda mägiteid koos tõelise peapööritusega.

Tõmmude meeste pealetükkivus funikulööri väravas ei jäänud alla Egiptuse kaubitsejatele. Üks nahaalsem seisis lihtsalt tee peale ette ega lasknud läbi. Kuid sai Marinalt kaela sellise sõimuvalingu, mida isegi Krimmi taksojuht ei osanud nii õrnalt olendilt oodata. Sellist medõde polnud Vanamees veel näinud. Ta andis piletiraha ja saatis kolm graatsiat täistuubitud vagunis taeva poole teele. Tõmbas ise kergendatult hinge ja marssis sanatooriumi „Ai Petri" väravast külma näoga sisse. Tal oli paar tundi vaba aega.

Mitme lainemurdja vahel paiknev avar plaaž oli hõredasti asustatud. Puhkajad einestasid sööklas või pidasid juba vaikset tundi. Meri oli vaikne ja vesi puhas. Vanamees ujus pikalt ja mõnuga, viis läbi võimlemise ja asus siis ajaviiteks jälgima üht ilusat ema. See pikutas koos vormitu sõbrannaga lamamistoolidel, mõlemad tõmmu nahaga nagu mulatid. Saatsid aegajalt uniseid pilke lainetes möllavate jõnglaste suunas. Ka sportliku kehaga мужчина sai valge õlgkübara alt vilksamisi ära fikseeritud. Naistele piisas ühest pilgust, et mehe turuväärtus kindlaks teha.

Moskvast pärit mulatid olid kavatsenud sõita sõjalaevade paraadi vaatama. Kuid hirmust rahvamasside ees, kes Musta mere laevastiku aastapäeval Sevastoopolisse kokku valgusid, nii et midagi näha ei olnud, olid nad plaanist loobunud. Emad ja pojad olid juba kaks kuud Krimmis suvitanud.

Tekkis õigustatud küsimus, millised sissetulekud pidid siis nende meestel olema, kes seda neile võimaldasid. Moskvalaste jaoks oli elu Ukrainas nii odav, et võis naised-lapsed terveks suveks sanatooriumisse täispansioni peale saata. Aga Zaporožje medõde oli õnnelik, kui sai kaks nädalat tütardega Krimmis veeta. Ja sedagi vaid tänu misjonärile, kes pakkus tasuta öömaja ning veepargid, ekskursioonid, delfinaariumid ja muud lõbustused kinni maksis. Marina poleks seda endale lubada saanud, kuigi töötas pooleteise koormusega ja tegi lisaks haltuurakorras hapnikukokteile, mille eest lapsevanemad poole talle ja teise poole juhatajale maksid. Hea, et nad Ai Petri otsastki oma kulu ja kirjadega alla otsustasid tulla. Marina kõrval võis Vanamees tunda ennast vägeva mehena. Sanatooriumi eneseteadlike moskvitškade asemel oli mõttekam jahtida Russalka konirannas peesitavaid vaeseid Ukraina iludusi. Seepia pidi oskama vagiinade vahel vahet teha.

Kõigist kõige kallimaks osutus lõpuks ikka oma naine. Ühegi poolilmadaami kapriisid polnud kõneväärtki selle väljapressimise kõrval, mida oli pärast lahutust harrastanud Vanamehe elupõline abikaasa. Seesama leebe ja armastav olend, kellega tal oli sügaval stagnaajal sündinud Aksel, mõne aasta pärast Anna ja laulva revolutsiooni päevil Astrid. Abielukriisi saabumise hetkeks oli naisel varutud kolm vahedat relva, millega Vanameest paljaks koorimise nimel šantažeerida. Astrid oli nii uue ärkamisaja kui sellele järgnenud kodusõja laps. Üleminekuaastad ühe naise juurest teise kätte olid närvesöövad.

Ja ikkagi oli võitlus ebasportlikke võtteid kasutanud abikaasaga olnud kergem kui taluda endasse tõmbunud Marika aastast aastasse süvenevat haigust. Võib-olla selleks tuligi mehel raskeid aegu üle elada, et lõpuks saabunud vabaduse maitset täiel määral tunda. Sest nüüd oli kõigel halval ta elus lõpp. Edaspidi kehtestab Vanamees ise mängureeglid ja valib sellised partnjoršad, kes neid reegleid austavad. Enam ei lase ta kellelgi endale pähe istuda. Vähemasti mitte kauemaks, kui ta ise seda soovib. Vagiinad teadku oma kohta.

8.

Palav suvi kestis ja kestis. Kõrvetav päike säras pilvitus taevas, närtsitas taimi, kurnas loomi ja väsitas inimesi. Kahekümne kuue kraadine merevesi ei suutnud enam jahutada. Vahetevahel käis üle paduvihmahoog, tavaliselt koos äikesega, mis lõi õhu korraks värskeks ja tõmbas kuumust natuke tagasi, kuid mitte kauaks. Päevad venisid ja kolme graatsia võõrustamine läks järjest tüütumaks. Pärast puhkepausi jätkusid tantsutrennid, kuid lämbes saalis ei pakkunud needki enam endist rõõmu. Ženja ajas kompositsioonid liiga keeruliseks nagu Vanamees oma armusuhted. Aga põhiliigutused ei tulnud ikka õigesti välja. Täiesti võimatuks osutus uus tants pasadoble, mis ahvis järele toreadoori liigutusi. Vanamees oli äärmiselt kohmakas härjavõitleja, kelle esimene pull oleks areenil sarve otsa võtnud. See tegi meele mõruks. Oma tõrvatilga lisas pank, kes tahtis hüpoteegi ümbervormistamisel lõpetada endale soodsama laenulepingu ja jätta alles teise, kuus protsenti kõrgema intressiga. Ettekäändeks toodi pikaajaline halb üürileping, mille Vanamees oli lolli peaga sõlminud. Müüs korteri odavalt maha, nagu maakler seda tabavalt nimetas. Хуёвому танцору и яйца мешают.

Tegelikult polnud kõik see kõneväärt. Vanamehe muretu põli jätkus. Oli tervist, oli raha ja oli vabadust. Oli isegi uus pump ja ööpäev läbi töötav veevärk majas, kuigi vesi haises diisli järele. Võta ise vanni ja lase külalistel kümmelda. Nii vanadel kui uutel.

Esimesel augustil sai Vanamees isegi oma voodi tagasi. Järgmisel päeval maandus sinna Harkovi Julia. Kuulsa androloogi jutt ajas nüüd vaid muigama. Noort meest ei saagi nooreks teha! Igal katsel orgasmini küll välja ei jõudnud, aga andmisrõõm jäi ikka.

„Teisest küljest ei õigusta miski meest, kes vabatahtlikult loobub funktsioonist, mis pole vajalik mitte ainult bioloogiliselt, vaid ka elurõõmu ja loominguvõime säilitamiseks."

Nii arutles doktor Martinelli raamatus „Kaitstud mehed", mis oli eesti keeles ilmunud juba Vanamehe nooruses. Autoriks Robert Merle, prantsuse kirjanduse kahekümnenda sajandi Dumas. Romaanis niitis Ameerika suguvõimelisi mehi epideemia, Ukrainas muutusid nad lihtsalt kasutamiskõlbmatuks. Ja samuti nagu teose peategelasel, nii oli ka Vanamehel nüüd kaks naist, üks blond ja teine brünett, kes hakkasid tal kordamööda külas käima, täiendasid teineteist ja pakkusid meeldivat vaheldust. Üks oli lesk ja teine lahutatud, aga mõlemad mehest ilma jäänud õnnetud hinged. Kes suudaks sellistele haiget teha? Ainult laveerida tuli osavasti kahe vahel. Mängida mõlemaga armastusemängu. Materjal peatükki „Elus pettunud naiste uued lootused". Või sobiks paremini „Polügaamia kiituseks"?

Mõlemad olid toredad naised ja meeldivad inimesed. Oskasid olla tänulikud ja vastasid armastusega. Marina püüdis küll iga kord järgmist kohtumist välja meelitada, millega tegi endale karuteene. Ses mõttes oli Juliaga vabam olemine. Too ütles, et губа не дура – huul pole loll (et küsida ei oska) –, kuid pidas ennast üleval meeldiva tagasihoidlikkusega. Väitis end olevat тряпошница, ei esitanud aga mingeid soove, vaid saabus külla omal kulul ja koguni kingitustega. Klaaskausside ja pokaalide hulk Vanamehe köögikapis hakkas jõudsasti kasvama. Teekruusidel teineteise kannul hiiliva kassi ja hiire pildiga seisis koguni „Luminarci" firmamärk. Vanamehele sai suurem, Juliale väiksem. Oli ilmselt otsustanud territooriumi ära märgistada isikupäraste esemetega. Marina, kes sellega võistelda ei suutnud, hakkas valmistama kusudamasid ning tõi iga kord kaasa uue paberehte, mille riputas niidiga veranda lakke. Vanamehe kodu muutus aina hubasemaks.

Kui Marina töötas büdžetnikuna, nagu Ukraina vaeseid riigipalgalisi kutsuti, siis Julia tegi oma mehe ettevõttes raamatupidamist. See meenutas Vanamehe ta enda kodusõja käigus lagunenud perefirmat. Kuid Julia polnud ahne, vaid slaavlannadele omase helde loomuga. Lisaks uudishimulikule vaimule ja himurale kehale. Puidutöösturi abikaasale oli elu pakkunud avaramaid võimalusi kui Marinale, kes noorena leseks jäädes pidi omal jõul läbi murdma. Ka voodis ja rannas ilmutas Julia suuremat initsiatiivi. Marina tardus kinnisilmi omaenda kasvavatesse naudingutesse, kuni kukkus oiates tõmblema. Sellist kisa, nagu tegi Julia, kes oma sõnul oli женщина с бешенной маткой, Marinalt ei tulnud. Ega olnud ta ka nii aval ja fantaasiarikas kui Julia, kes võis lõpmatuseni armastuseteemadel lobiseda. Eriti kõiksugu füsioloogilistest nüanssidest. Pikaajalisest peetusest hull seksi järele, oli ta õppinud ennast dušijoaga rahuldama, vaatas kodus pornovideoid ja tõi kaasa pildiraamatu täiesti mõttetutest sekspoosidest. Päris meeldiv oli olla neljakümne ühe aastasel naisel alles teine mees. Ehkki Julia nõudlik täitmatus tekitas teatavat pinget. Ses mõttes oli jälle Marinaga vabam olemine. Ka tema oli alati valmis, kuid mitte kunagi pealetükkiv. Pealegi oli saatana lutt lollikindel vahend peeniseluu puudumise vastu.

Mõlemad lapsed oli Julia ilmale toonud keisrilõikega, mis hoidis ta kirikuuksed meeldivalt ahtaina. Oma truudusetu mehe kohta mainis ta sapiselt, et too oli seksis olnud никакой, kel pidavat seisma üksnes на полдевятого. Petetud naise liialdus, kuid meeldiv kuulda ikkagi. Või imes Ahtõrka armuke ta mehest viimasegi mahlatilga välja. Igatahes Vanamehest paistis see „hullu emakaga naine" olevat sisse võetud. Järelikult pidi tal seisma kõrgemal kui „poole üheksa peal". Nii meeldivale naisele võis isegi ta lopsaka meigi ja ülepakutud riietumisstiili andeks anda. Julia oleks sobinud vagiina monolooge oma looga täiendama.

Seevastu Marina hakkas oma sihikindlusega järjest rohkem närvidele käima. Avaldas pidevat vaikset survet, mida neil lähemas või kaugemas tulevikus teha tuleks. Vanamees sellist varjatud dikteerimist taluda ei kavatsenud. Oma vabaduste piiramist ammugi mitte. Ükskõik kui leebes vormis ükskõik kui õrnalt olendilt see surve ka ei tulnud. Pealegi võis seesama õrn olend käituda ka ehtsa turunaise kombel, nagu juhtum rippraudtee juures oli näidanud. Naine, kes laskus Krimmi taksojuhi tasemele, varjas hingepõhjas teistsugust loomust. Vanamehele hakkas tunduma, et Marinaga tuleb viisakas paus sisse teha. Ja see lõpmatu pikaks venitada. Kes kõike tahtis, jääb kõigest ilma. Oma kohuse orvukeste ees oli Vanamees täitnud. Tulgu üks kord veel ja aitab.

Merel jooksid valged jänesed. Tulid Feodossia poolt ja läksid Sevastoopoli suunas. Öösel oli üle käinud lõunamaine paduvihm. Kui Vanamees enda voodist välja ajas aknaid sulgema, sähvisid välgud mere kohal ja kostis kõuekõminat. Magamistoas läks paugupealt lämbeks. Eriti Julia kõrval, kes lõhnaõliga ei koonerdanud. Aga Vanamees kannatas vapralt välja, kuni sadu üle oli. Ta oli korraldanud Juliale korraliku *weekend*'i. Vannis, kaljudel ja

verandal peegli ees. Ka iseenda silmis oli ta ennast täielikult rehabiliteerinud. „Poole üheksane“ aeg ei olnud veel saabunud.

Julia sooritas viimast korda oma hommikusi iluprotseduure. Vanamees mõtles lauda kattes Molotov-Ribbentropi paktile, mille aastapäev oli kätte jõudnud. Kes vabaduse õnnekombel tagasi oli saanud, see enam selliseid päevi ei unustanud. Okupeeritud vannitoast kostis jutt sellest, kuidas Julia oli maitsnud šampust alles kaheksateistaastaselt. Kui tulevane mees talle esimest korda külla saabus. Aga nüüd pidid sõbrannad rääkima, et Julia on õitsele puhkenud. Tal oli uuesti söögiisu, ta rinnad kosusid ja ta ei mõtelnud enam oma mehest. Aga Vanamees murdis pead, mida Juliale öelda, sest septembri alguses oli Marina kord.

Kõigile ettevaatusabinõudele vaatamata tundus mõlemal naisel olevat võistleja olemasolust hais ninas. Kas alahindas ta naiste intuitsiooni või oli keegi keelt kandnud, aga kumbki neist ei uskunud, et Vanamehel tütred üksteise järel külas käivad. Naised ei suutnud mõista, et vahepeal oli hea neist ka rahu saada. Oli veel üks segav asjaolu, mida neile öelda ei saanud. Vanamehel ei läinud meelest naise etalon. Nii täiusliku, armastuses lahustuva ja sulaõndsust kiirgava taevase olendiga, nagu leidus Novaja Kahhovkas, ei saanud ühtki maapealset naisterahvast võrrelda.

Üle hulga aja saabus rahulik hommik. Ilma seksinäljas naiseta enda kõrval, keda Vanamees endale ise kaela tõmbas. Naistega oli alati probleeme – alguses kuidas neid saada ja pärast kuidas neist lahti saada.

Saabunud vabaduse tähistamiseks korraldas Vanamees endale ujumismaratoni. Ta läks randa vanades plätades, üksnes lühikeste pükste väel, võti ja paar grivnat kilesse pakitult taskus. Viskas jalanõud Russalka juures prügikasti, sammus vette ja võttis suuna Alupka poole. Piirdeaiad, mis eraldasid kinniseid randu üksteisest, jagasid distantsi parajateks lõikudeks. Maarottide vastu ülesseatud tõkked ületas Vanamees meritsi ja randus igas sadamas, kus tundis vajadust puhkajatele loodud tingimusi inspekteerida.

Niinimetatud raviplaažid olid paremini hooldatud, lamamistoolidega varustatud ja märksa hõredamini rahvastatud.

Nõukaaegse igava sanatooriumi „Mishor“ jättis ta ujudes vahele. Rosa Luksemburgi astmaatiliste laste sanatooriumil oli märksa nigelam rand kui Venemaa teatritegelaste pansionaadil „Aktjor“. Valgevene riigile kuuluv „Belorussia“ plaaž oli vana tuttav, selle taga asuv sukeldumiskeskus huvi ei pakkunud. Luksusliku hotellikompleksi „Respect Hall“ hoolikalt valvatav, aga kõle betoonist kaldapealne valmistas pettumuse. Seejärel tuli jupp metsikut kaljuranda, mille tagant avastas Vanamees suurepärase ja täiesti inimtühja plaaži.

Veepiirilt algavad heledast puidust laudrajad viisid kena rannahoone juurde, kus leidusid eeskujulikult puhtad tualettruumid istepottide, sooja vee, seebi ja isegi käterätikuga. Sellist WC-d ei saanud jätta külastamata isegi ilma vajaduseta. Vanamees seebitas sisse tara vastas tavotiseks saanud püksid ning jätkas pärast tehnilist pausi oma teekonda. Ise pidas peenikest naeru, et oli Krimmi või koguni Kiievi valitsusturskadele tünga teinud.

Sanatooriumi „Ai Petri“ rahvarohkes rannas kuulis Vanamees ennast nimepidi hüütavat. Ta lootis kohata Moskva mulatte, aga nägi valget lõdva ihuga vanaeite, kelle paksus oli isegi sanatooriumi puhkaja kohta erakordne. Tünnikujuline mammi hõikas oma koeranässi, kes oli läinud oleandripõõsasse jalga tõstma. Vaba mehe merereis võis jätkuda ilma sireenideta. Ega sel Nadjal nii ideaalsed jalad ka ei olnud.

„Morskoi Priboi“ oli haaranud endale üüratu lahmaka merekallast, kuhu jätkus päevitajaid õige napilt. Tara, millega sanatoorium ennast muust maailmast eraldas, oli nii kõrge, et merd isegi nägema ei ulatunud. Järgmise etapi lõpp osutus ehitustandriks, kus randuda ei õnnestunud, sest Vanamees kupatati vette tagasi. Seevastu kaitseministeeriumi sanatooriumile kuuluvat randa ei paistnud keegi valvavat. Vanamees oli Alupkasse välja jõudnud.

Finišis kuivatas Vanamees grivnad päikese käes ära ja sammus siis Vorontsovi pargi treppidest üles. Palja ülakehaga ei hakanud ta Krimmi kunagise kuberneri lossi külastama, vaid sammus maanteed mööda Koreizi tagasi. Augusti lõpus ei põletanud asfalt enam jalataldu.

Vabaduse maraton erastatud rannavetes oli kõhu nii tühjaks teinud, et sairakonserv keedukartuli, õige tomati, jalta sibula, lõhnava rukkileiva ja elusa õllega tõi suhu nii sülje kui tänusõnad Krimmile, päiksele ja merele. Koos sooviga, et see imeline elu võiks edasi kesta.

Kodused uudised tõstsid meeleolu veelgi. Krõõt, Laura ja Marika olid Viru folgiga rahule jäänud. Tore, et nad ainult raha ei nõudnud, vaid ka kirjutasid aegajalt. Aknast sisse hiiliv tuuleiil tõi aimduse sügise lähenemisest. Merevee temperatuur oli langenud kahekümne kolmeni. Aga küll see Astridi tulekuni soe püsib. Afganistanist puhkusele lastud Aksel teatas omal lakoonilisel moel, et Eestis on suvi läbi. Mida sel aastal õieti polnudki. Ka Vanamehe naistesuvi oli otsa saamas. Algas vanaisasuvi.

Õhtune rumba ilma rinnahoidjata tantsinud Oljaga pani meeldivale päevale krooni pähe. Ženja väitel oli samba танец секса, aga rumba танец любви. Ukraina iseseisvuspäeva tantsuklubis ei tähistatud. Unefilmiks vaatas Vanamees „Jurassic Parki", mille kasseti Aksel oli isa harimiseks kaasa pannud. Kuu ei paistnud ja akna taga oli süsimust lõunamaa öö. Kraad näitas nii toas kui õues +27. Eestis lubati öökülma.

9.

Koos augustikuuga sai läbi ka lastelaager „Krõm". Ühel päeval olid aiaväravad minema viidud. Tee mere äärde läbi „Jasnaja Poljana" oli vaba. Käratseva lastekarja asemel peesitas rannas tavaline segaseltskond. See sobis hästi Vanamehe plaanidega, kellel algas nüüd endal lastelaager.

Tantsutrennist sõitis ta taksoga Simferoopolisse, sest lennuk saabus hilja õhtul. Auto keeras alles lennujaama esisele platsile, kui Astrid juba helistas. Nad olid passikontrollist läbi tulnud, kohvrid ja lapsevankri kätte saanud ja ootasid väljas. Lennuk oli varem maandunud.

Väiksem tegelane tõstis autos korraks kisa, kuid pesakonna koju toimetamine õnnestus üle ootuste hõlpsasti. Vanamees tassis magavad lapsed ja kompsud ükshaaval garaažiuksest sisse. Suurem tegi voodis silmad lahti ja vaatas imestunud näoga ringi, kuid magas edasi. Kõik olid omadega nii läbi, et isegi süüa ei nõudnud. Kell pool kaks oli vaikus majas. Vanamees ootas huviga, mis kell siis äratus saab olema, kui tuleb minna kööki putru keetma. Ta tassis madratsi köögist üles verandale, kus ei olnud enam liiga palav. Magamistuba oli kaheks nädalaks okupeeritud. Loodetavasti ei vea Krimmi sügis ka seekord alt.

Vapper seltskond, pani Vanamees järgmisel õhtul imeks, kui oli une-eelse jauramise vastu pidanud. Pärast väsitavat rannapäeva ei pidanud külalisi isegi köisraudteega üles mäkke sõidutama. Suurem kõndis terve tee omal jalal, väikest tassis emme kotiga kõhu peal, sest see keeldus onule tulemast. Õhtul tuli veel minna Liisuga parki ronimispuud otsima. Kõige paremini sobis selleks Tolstoi plataani alumine oks. Pikale päevale panid punkti „Nu, pogodi!" multikad vanaisa kodukinos.

Järgmisel hommikul otsustati randa minna siiski vankriga. Igapäevaste treppide asemel keerutas Vanamees nüüd serpentiine mööda, titt vankris nagu üheistmelises kupeeautos.

Lained peksid vastu merineitsi selga ja tormasid vahutades kaldale. Õnneks olid Liisul mõlema õlavarre ümber täispuhutavad rõngad, mida ta ise kutsus käeülasteks. Loore polnud nii ilusaid kivikesi varem näinud ja üritas neid suhu toppida. Emme pea ja kõrvad said rohelisest mererohust ehted. Lõbu oli laialt,

kuni päike ja mereõhk tegid oma töö. Õhtupoole olid lapsed parajad vingamid. Kuid Vanamees tundis, et jaksab olla hea vanaisa. Kui Olja ta tangolt autoga koju tõi, valitses majas vaikus.

Kolmandal päeval tutvusid külalised Valgevene plaažiga, millele järgnes laevasõit Jaltasse. Nii rannas kui merel langes lastega tegelevale Vanamehele noorte emade tunnustavaid pilke. Kõige ilusamad naised ilmusid alati välja siis, kui nende jaoks aega polnud. Sellist ebaõnne kutsuti alatuse seaduseks. Закон подлости.

Koduṣ soojendas Vanamees näljastele külalistele aegsasti varutud pannkooke lihaga ja näitas sauruste filmi. Loore ei peljanud enam nii väga onuga jääda. Ainult nina kippus märjaks minema. Tihkus läbi une nutta ja ema kartis kõrvapõletikku.

Vanaṣa lubatud õhusõit kõrge mäe otsa pidi ära jääma, sest rippraudtee kassade ümber looklesid metsikud sabad. Päev möödus sanatooriumi „Morskoi Priboi" avaras rannas, mis oli mereinspektsiooni käigus hea hinde pälvinud. Ai Petrile tõusti järgmisel päeval taksoga, kuigi juht muutus pärast raha saamist mühakaks ja tahtis autos suitsetama hakata. Polnud ka Zaporožje lasteaia medõde, kes matsi oleks korrale kutsunud. Vanamees kartis, et käänuline tee ajab lastel südame pahaks, kuid iiveldama võttis üksnes emmel, kes ootas kolmandat last. Alla tuldi õhutrammiga, nii et vanaisa ei pidanud oma sõna murdma.

Õues trepil istuvat suvekleidikeses Looret vaadates, keṣ näppudega viinamarjakobarast marju sikutas ja suhu toppis, üle näo mahlaga koos, tundis Vanamees, et ta vaev ei olnud asjatu. Nohuṣt polnud enam jälgegi. Rosa Luksemburgi sanatooriumis viskasid väikesed astmaatikud juba kolmandal päeval inhalaatorid minema. Selline oli Krimmi kliima mõju.

Jalta loomaaiast tulles hakkas Vanamehel tütrest kahju. Emade saatuseks oli päevast päeva, aastast aastasse oma jonnipurikaid taluda ja kisakõrisid armastada. Reisimuljete koorma all väsisid väikesed ajud rohkem kui kodustes oludes ja virisemine oli kerge tulema. Aga õhtul, kui Vanamees valsilt saabus, leidis ta seltskonna heas tujus. Ju oli nendelgi tarvis aegajalt omaette olla ja vanaisast rahu saada. Kõik kolm nägid kenasti jumekad välja. Vanamees otsustas anda oma parima ja ka tütrele – niipalju kui võimalik – puhkusereisi tunnet pakkuda. Õhtul saabus talle sõnum. Anna soovis head vanavanemate päeva.

Mereloomade teatrisse sõideti täistuubitud bussiga. Külalised said ka Krimmi argipäevast maigu suhu. Ei saanud ju lastest primadonnasid kasvatada.

Amfiteatri kujul ümber basseini paigutatud istepingid olid täis igas suuruses lapsi ja vanemaid. Etendus oli peaaegu välja müüdud. Truppi kuulusid merilõvid, üks delfiin ja kaks valget vaala. Viimastel oli mängida peaosa, kuigi nad areenile vaevalt ära mahtusid.

Liisu jälgis toimuvat tähelepanelikult. Loorele pakkusid rohkem huvi teised lapsed. Täiskasvanud publiku seas tekitas elevust merilõvi, keda tabas keset etteastet erektsioon. Loodus oli seda looma tõepoolest kadestamisväärse peeniseluuga varustanud. Etenduse kulgu see ei seganud, trikid vees ja kaldal jätkusid ilma viperusteta. Vanamees jälgis areenil toimuvat, aga lahendas samal ajal ka logistikaülesannet järgmiste külalistega. Marinale ja Juliale täienduseks oli saabumas Irina Luganskist. Pärast mitmeaastast hoovõttu. Vanamees oli töövõidu ära teeninud.

Teatrikülastus väsitas emme ja väikse lapse ära. Randa läks vanaisa Liisuga kahekesi. Vanamees üritas teda ujuma õpetada, kuid see keeldus ilma käeülasteta jalgu põhjast lahti laskmast. Jutt sellest, et teeme emmele homme üllatuse, hirmu võita ei suutnud. Õhtu saabus nii äkki, et koduteed tuli telefoniga valgustada. Lapsepeast suurem kera vastikut suhkruvatti pulga otsas aitas trepid ja tõusud vastu pidada.

Üle poole jõudes hakkas aeg liikuma kiiremini. Emme selg tegi iga päevaga rohkem häda, arvatavasti tite mäkke tassimisest. Ka süda läks järjest sagedamini pahaks. Vorontsovi lossipargis ei tundnud Astrid isegi luigetiigi ääres pildistamisest rõõmu.

Viimasel päeval kriimustas Liisu rannas põlve ja ruigas terve kodutee nagu põrsas aia vahel. Vanaisa närvivarud oli otsakorral.

Õine ärasõidu operatsioon õnnestus üle ootuste. Astridil oli palavik, aga lapsed olid lõbusamad kui päeval ega jonninud lennujaamas kordagi. Isegi katkise tooliga vastu ootesaali kivipõrandat kukkunud Liisu ei toonud hädakisa kuuldavale. Vanamees saatis külalised lennuki peale ja jõudis hommikuks koju. Oli tunne, nagu oleks ise pikalt reisilt tagasi saabunud. Aga ta oli saanud vanaisa kohustustega hakkama. Loodetavasti korvasid kaks nädalat Krimmi päikest ja sooja merd enne pimedat sügist ja pikka talve külaliste reisivintsutused.

10.

„Jasnaja Poljana" rannas oli rahvast rohkem kui suvel lastelaagri ajal. Vesi tundus soojem kui õhk, nii et ei tahtnudki merest välja tulla. Vanamees lamas selili, käed pea all, ja laskis lainetel ennast hällitada. Ai Petri sakilised hambad lõikasid taeva lahti nagu tõmblukk sinise koolikleidi või teksapüksid. Sealpool mägesid tunnistas päike ennast sügistuulte ees võidetuks. Aga lõunarannikul oli ta veel olukorra peremees. Kodunt väljudes oli Vanamees pannud selga rohelise golfiülikonna, mille ta „Humanast" kuue euroga oli ostnud. Ei võinud iial teada, mis ilm mere ääres valitseb. Aga poolel teel kiskus ta enda särgiväele, nahk seljas läbimärg. Kuueteistkümnendal novembril!

Lõpuks ronis ta veest välja ja otsis muulitipus, mille kajakad endile kempsuks olid võtnud, puhta koha. Ai Todori mäekoonu tagant, mida vanad kreeklased oli kutsunud oinalaubaks, ilmus nähtavale valge laev, mis vedas lõbureisijaid piki rannikut merineitsi poole. Tuul tõi kõrvu giidi hääle, kes pajatas turistidele lossidest, sanatooriumidest ja muudest vaatamisväärsustest, mis silme eest parajasti mööda libisesid. Tundus, just nagu oleks ta rääkinud ekskursantidele mehest, kes juba aastaid suvel ja talvel samas kohas seisab, kätega vehkleb ja igas suunas kummardusi teeb. Nagu „Kaheteistkümnes toolis" näidati turistidele isa Fjodorit, kes briljantide jahil aru kaotades kalju otsa ronis, kust ta enam alla ei saanud. Igaüks läks hulluks oma moodi.

Pärast võimlemist ei raatsinud Vanamees rannast lahkuda. Istus leigele galkale, toetas selja vastu sooja muuliseina ja laskis pilgul ringi käia. Huvipakkuvaid objekte oli jäänud mõni üksik. Ja nendelgi talje jalutama läinud, nagu saledad naised selliste kohta ütlesid. Kätte oli jõudnud vananaistesuvi. Бабье лето. Aga hoolsal peremehel olid talvevarud aegsasti salves.

Lisaks peatoidusele oli Krimmi saabunud Ljuda. Kolmekümneaastane lasteta iludus Sumõ linnast. Missi kasvu ja kehaga, ainsaks ebaproportsionaalsuseks vägev rinnapartii. Vaevles päevad läbi igavuse küüsis, sest abikaasa huvidering piirdus töödejuhatamisega Livadia ehitusobjektil. Vanameest Ljuda ligi ei lasknud, aga meelelahutust vajas hädasti. Karumäe otsa ronimisest villi hõõrutud varbal oli arm praegugi näha. Ehkki Parteniidi poolt tõusta oli kergem kui Poludnevka külast, kust nad Marinaga ronimist alustasid. Poolekilomeetrise Медведь-Гора otsa saamine tundus olevat käkitegu. Aga nii paistis see ainult alt vaadates.

„Naerate siis, kui tagasi olete," oli metsavaht nimesid kirja pannes hoiatanud.

Vanameest ei tulnud eriolukordade ministeeriumi helikopteriga taga otsida, nagu Karumäele äraeksinud matkajaid iga suvi päästeti. Kuid ei Marina ega Ljudaga õnnestunud karu tagumikku mööda alla laskuda, et „Artekki" välja jõuda ja pioneerilaagri pühtasse randa minna. Meri säras mõnekümne meetri kauguselt vastu ja värvilised laagrimajad olid kiviga visata, aga ees haigutas kuristik, kust ükski rada mööda ei viinud. Tuli kaljunuki otsas einet võtta ning läbi kibuvitsaräga ja tammevõsa karu selga tagasi ronida. Vana kaval loom. Ahvatles pürgima sihtide poole,

mis osutusid virvatulukesteks. Võibolla tahtis karu märku anda, et eesmärgid pidid olema realistlikud? Ainult kuidas seda ette teada?

Tagasi suvesse sattunud, soovis Ljuda minna Simeizi kaljudele nudistide randa. Vanamehe silmade ette kerkis lamedal kivimürakal päevitav suurte rindadega sihvakas keha. Kuid kohtuda ei saanud niipeagi, sest Luganski Irina pidi jääma terveks nädalaks. Vein ja viagra olid juba ostetud. Mõlemad naised tahtsid minna botaanikaaeda krüsanteemide ballile, kus Vanamees oli käinud juba nii Marina kui Juliaga. Varsti teadis ta krüsanteemisorte peast. Kuid need olid paratamatud lisakulud. Издержки производства.

Päike kõrvetas ja tuul paitas nahka. Peagi ees ootav kojusõit muutis sõmethooaja Krimmis eriti mõnusaks. Sillerdav meri võttis silmad kissitama. Vanamees tegi valgest purjekast kuldsel veteväljal sinise taevaranna taustal pilti ja saatis oma naistele. Las vaatavad ja igatsevad. Suhted ei püsinud ilma pideva hooleta. Nõutas siis kividel istumisest valusaks jäänud tagumikku ja helistas Marinale. See vaevles neljasaja marakrati ja kiusliku juhataja küüsis.

Viimane kord oli ta pärast töönädalat ja öist rongisõitu nii väsinud, et jäi õhtuse filmi ajal magama. Pärast väitis, et rotte polnud. Suurem osa krüsanteeme seisis alles nuppus. Massandra rannas oli armeenlaste uus tšeburetšnaja valmis saanud. Aga tütar kandis leti taga musta leinakleiti. Teenindus oli hakanud pärast vanade surma lonkama. Ja tšeburekidki ei maitsenud enam nii nagu varem. *Sic transit gloria mundi.*

Pärast kombekohast *istumist* enne teeleminekut oli Vanamees saatnud Marina bussi peale. Ise aga pidi sõitma Balaklavasse Eesti ärimeestega kohtuma. Sest Julia loksus platskaartvagunis kahe kohvri ja kisavate tittede seltsis Harkovist Krimmi poole. Vaba tööaja tõttu oli sel Marinaga võrreldes konkurentsieelis.

Juliaga oli krüsanteemide ball juba täies hoos. Rahvamassid sõtkusid poriseid radu lillepeenarde ümber. Vanamees nägi lõpuks ära ka Jussupovi lossi, kuhu lasti sisse ainult giidi ja turismigrupiga. Jalta konverentsi ajal, kui sõjajärgne maailm võitjate vahel ära jagati, oli selles majutunud Nõukogude Liidu delegatsioon. Ekskursandid trügisid Stalini töölaua taha selfisid tegema. Nad jäid Jossif Vissarionovitši magamistuppa kahekesi, kuid Julia ei tahtnud türanni voodisse heita. Talle oleks suure diktaatori väike koiku paras olnud. Aga ilma ekstriimitagi polnud neli orgasmi kolme päeva jooksul sugugi paha tulemus. Kuuekümne aastase mehe kohta. Erotoni mõju ei kestnud kauem kui ühe päeva. Ainult perekondlik lõuna Julia ema juures Sevastoopolis oli liiast. Vanamees saatis pruudi Harkovi rongi peale, ise aga sõitis lennujaama Riia lennuki peale. Tegelikult veetis öö Simferoopoli vaksali külalistetoas, sest hommikul kell kuus null viis pidi saabuma Luganski rong. Turu roosimüüjad olid varakult platsis, aga ilmaasjata. Ira tulek lükkus edasi. Õrna granaadi sündroom.

Vanamees kartis järjest rohkem oma mitmenaisepidamist. Julia oli naiivne ja heausklik, aga Marina kahtlustamised jätkusid. Medõde oli võtnud mingi alandliku hoiaku, mis mõjus ebasiiralt. Kartis teda kaotada, aga kaotas nii veel rutem. Mõlemad väitsid end Vanameest armastavat ja mõlemaga oli asi läinud liiga kaugele. Vanamees oli ennast valede võrku mässinud. Kõige tagatipuks oli ärganud maailma võimsaim vulkaan Novaja Kahhovkas, kes saatis oma mustale pantrile kuumadest tunnetest nõretavat laavat. Millega see naistehullus ükskord lõpeb? Ja kust selle haaremi ülalpidamiseks raha võetakse? Korteri ettemaks oli kulunud õhksoojuspumba peale, sest kodused küttearved läksid aina pöörasemaks. Ja talv seisis alles ees.

Halliks tõmbunud taevas paistis tuhm päiksesõõr. Merel väreles viimane kuldne laiguke. Novembri keskel muutusid pilved arvestatavaks ilmastikuteguriks. Oli aeg lõunale minna, et õigeks ajaks Jaltasse trenni jõuda. Vanamees oli saanud suvise tervisesüsti.

Õhtul tõi partnjorša Olja, kes vahepeal oli riidekapist kummutiks arenenud, Vanamehe autoga koju. Zaporožje ja Harkov võisid

rahuliku südamega magama jääda. Eestis oli tulnud maha esimene lumi. Vanamehe kraad näitas viisteist pügalat sooja.

Kuidas saakski veel külmas koduneda see, kes oli harjunud aastaringi meres suplema ja päikesevanne võtma? Vanamees ei tahtnud enam halle ja vihmaseid päikseta päevi, nädalaid ja kuid. Kui Krimmis lõpuks talv saabub, siis lendab ta veel kaugemale lõunasse. Vanamees oli naistele lubanud välismaareise. Marinaga näiteks Taimaale. Ka Julia Egiptuse-Iisraeli idee oli huvitav. Rahamehel oli variante lõpmatult. Aga saab ta ikka rahameheks? Kõik oli alles lahtine. Vanamees ei teadnud sedagi, millal Eestisse sõita, sest notari aeg oli ikka määramata. Ostjalt oli saabunud meil, et raha pole koos. Äkki jääbki korter müümata? Ja ettemaks niisama pihku? Mees, ära unista! Ei kuku sulle midagi taevast sülle ilma raske vaevata.

Vanamees pani nahka Marina tehtud maksakastme Julia toodud taldrikult. Jõi peale Marina toodud teed Julia ema keedetud mustikamoosiga. „Luminarci" kruusi vastaskülgedel hiilisid kass ja hiir teineteise jälgedes. Kes mängis kellega kassi ja hiirt? Ukraina näljahäda ajal keedeti rotisabadest suppi. Vanaema oli Juliale rääkinud.

11.

„Vaade on sul ju ilus," teatas Ira aknal ringutades. *„Aga* üldiselt *natuke ahistav. Mulle meeldivad kõrged laed. Ma armastan avarust."*

Pärast dušivõtmist paistis ta värske nagu merineitsi. Märjad haldjajuuksed valgel luigekaelal. Mitte nii noor nagu piltidel, aga slaavi kaunitar igal juhul. Mitu aastat suhtlemist polnud asjata.

„Kus kardinad on?" uuris ta Vanamehelt. *„Andsid pesumajja?"*

„Milleks merevaadet kinni katta?"

„Sa elad nagu akvaariumis."

„Kes meid siin näeb?"

„Sul on nagu restoranis," tähendas Ira lauda istudes. Toppis jala endale tagumiku alla ja selgitas: *„Nii on maitsvam."*

Vanamees seisis akna all, ametis šampuse avamisega.

„Ainult kahvlid on sul imelikud," kostis laua äärest. *„Kolmeharulised kahvlid on puuvilja jaoks."*

Mustast puust peadega kahvlite ja nugade komplekti oli toonud Anna külakostiks.

„Mul on kõik sellised. Mis nüüd teha?"

Kork lendas laias kaares üle aia tänavale. Kahju, et mõni rollerinolk mööda ei sõitnud.

„Sa sööd alati ainult kuiva toitu?"

Laual olid taldrikud singi- ja juustulõikudega, sprotid, mahlased tomatid ja jalta sibulad, karp võiga ja värske rukkileib. Isegi purgitäie hapukurke oli Vanamees ostnud, kuigi ta ise neid ei armastanud. Oleks ta pidanud Ira tulekuks ukraina borši keetma?

Vanamees kallas kihiseva joogi Harkovist pärit pokaalidesse.

„Kes sulle süüa teeb?" nõudis Irina nagu mõni sanepidjaama kontroll.

„Keegi. Ise teen, mida oskan."

„Aga kes sul koristab?"

„Kas siin on siis must?"

„Puhas just."

„Ma teen süüa, koristan, pesen... Ma elan üksi."

„Aga miks vannitoas on kaks hambaharja?"

„On või? Lapsed ilmselt jätsid."

„Sul on ju viis last."

„Kõik ei unustanud harju maha. Või ei pese hambaid."

Vanamehe laste arv oli Irat šokeerinud nagu ta rahvuski. „Ты распиздяй?" oli see telefonis hüüdnud. Suuvärk oli tal rahvalik.

„Irina, mul on hea meel, et sa lõpuks tulid," ütles Vanamees klaasi tõstes. *„Kohtumise terviseks!"*

„Ma tahtsin ammu mere äärde," poetas Ira nagu muuseas.

Pokaali hoidvad punaste küüntega sõrmed olid täis kuldsõrmuseid. Kaelas rippus peenike kett tähtkujuga.

„Sa armastad kulda?“

Irina maitses šampust.

„Mul oli palju kuldasju. See on kõik, mis on alles.“

„Meri armastab kulda,“ ütles Vanamees ja pani klaasi lauale. *„Pärast tormi songivad mehed metalliotsijatega kogu galka* läbi.“

„Kui mu egiptlane kuulis polkovnikust,“ ütles Irina näpuga kurki võttes. *„Siis tuli ta minu juurde ja võttis kõik tagasi, mis oli kinkinud.“*

„Milline egiptlane millisest polkovnikust?“

„Kes elab Berdjanskis.“

Berdjanskis elas arvatavasti polkovnik.

„Ma ei või kanda odavaid ehteid,“ kostis läbi krõmpsutamise. *„Kohe hakkab allergia.“*

„Kulla vastu sul ei ole allergiat?“

Ira vaatas aknast välja.

„Meil on juba vastikult külm,“ ütles ta õlgu väristades. *„Muidugi mitte selline, nagu põhjas oli.“*

„Kus põhjas?“

„Mirnõis.“

Vanamees polnud sellisest kohast kuulnud.

„Arhangelski lähedal. Seal on raketibaas.“

„Sa oled käinud raketibaasis?“

Külaline hoidus talle otsa vaatamast. Naiste pilkudest andis nii mõndagi välja lugeda.

„Me elasime seal mehega kaheksa aastat.“

„Miks?“

„Minu taldrik!“ hüüdis Irina ja osutas käega lauale.

„Sinu taldrik?“

„Muidugi minu!“

See oli kõige odavam lillelise servaga savitaldrik. Vanamees oli selliseid kolm tükki kunagi Jalta blošinkalt ostnud. Irina lükkas tomatid koomale.

„Need kallad siin on minu kleebitud,“ meenutas ta rõõmsalt. *„Meil kutsuti seda perevodkaks. Teed vees märjaks, tuleb paberi küljest lahti ja vajutad taldrikule või tassile. Ainult hästi pead siluma, et mulle ei jääks. Ja põletad ahjus.“*

„Sa töötasid keraamikatehases?“

Irina pidi olema viis eriala. Toiduainete tehnoloog, sekretär, meedik, pilatese treener ja midagi oli veel. Ju vist vabrikutööline.

„Toliku juures.“

Ta torkas kahvli singitükki ja hakkas näksima. Tolikust oli Vanamees palju kuulnud.

„Vabrikandi naine kleepis taldrikuid?“

„Me saatsime Dimkaga Maksimi välismaale,“ seletas Ira täis suuga. *„Võlgade pärast.“*

„Millise Dimkaga? Millise Maksimi?“

„Ristiisaga.“

„Selge,“ ütles Vanamees.

Jutu arusaadavus vestluskaaslasele polnud ilmselt tähtis.

„Mul oli siis teine poiss.“

Uus kurk läks loosi.

„Aga ta oli vaene ja ilma tööta.“

Krõmps-krõmps.

„Sellepärast ma pidin töötama Toliku juures.“

Neelatus.

„Ma ei tahtnud, et see juhtuks, ja ajasin isegi sellise mõtte peast välja.“

„Muudkui mõtlesid oma Dimkast?“

„Dimka on mu ristiisa!“

Irina näitas endale kahvliga otsaette.

„Kas Maksim on see, kes su kulla...?“ tegi Vanamees katset midagi taibata.

„Mõnitad või?“

„See on siis teine lugu.“

„Teine muidugi.“

„Vabandust. Ma olen juhm nagu su lätlane Filips.“

„Välismaalased on kõik sellised,“ ütles Irina kurki võttes. *„Ma jään šampusest kohe purju.“*

„Söö siis midagi veel peale kurkide!“

„Vanaemal on Lesnovkas maitsvamad kurgid.“

Helises telefon. Vanamees ei võtnud kõnet vastu.

„Enam neid taldrikuid ei tehta,“ seletas Irina isukalt krõmpsutades. *„Kui kriis algas, tuli ära lõpetada.“*

Saabus sõnum. Marina muretses, mis on juhtunud. Miks pidi alati midagi juhtunud olema? Vanamehel oli Eestis alati palju tegemist.

„Mis su preilid sulle kirjutavad?“

„Ah, reklaami saadetakse. Sulle võib veel valada?“

„Eelmise aasta jaanuaris müüs Tolik viimase ahju. Vala.“

Vanamees kallas klaasid täis.

„Mis oli, see oli,“ pomises ta pokaali võttes. *„Nüüd algab meie aeg.“*

„Друга за друга!“ ütles Ira, mis kostis nagu „druuha za druuha“.

Vanamees ei saanud ukraina keelest aru.

„Teine on sõbra terviseks,“ tõlkis Ira pokaali silmitsedes. *„Vaata, mullid!“*

„See on ehtne šampus.“

„Ei ole ehtne.“

Irina võttis lonksu ja selgitas:

„Mullid peavad tõusma ussina. Siia on gaasi lisatud.“

Juua siiski kõlbas.

„Ma ei ole küll toiduainete tehnoloog, aga see šampus on kuulus juba vürst Golitsõni ajast.“

„Mulle ei meeldi mehed, kes palju targutavad,“ andis Irina vihje. *„Kas see on kahvel?“*

„Mu taldrikud on järelikult juba rariteet. Hakkan neid hoidma nagu talismane.“

„Mulle ei meeldi halba mäletada,“ ütles Irina ja torkas mittekahvli singi sisse. *„Aga mu elu Tolikuga möödus üksinduses. Ilma igasuguse tähelepanuta.“*

Telefon helises. Vanamees pani hääletuks. Irina oli vajunud mõttesse.

„Sitast kuuli ei tee,“ kuulutas ta veendunult.

„Kas nii räägiti raketibaasis?“

„Sita peal hapukoort ei segata.“

„See on juba toiduainete tehnoloog,“ konstateeris Vanamees. *„On sul alles keel.“*

„Язык и до Киева довезёт.“

See ütlemine tuli meelde jätta. Keel viib Kiievissegi välja.

„Ära väsitas teda kogu aeg üles ajada,“ kurtis Ira ja võttis pokaali. *„Pealegi tulemusteta.“*

„Kolmas toost on armastuse terviseks,“ ütles Vanamees, nagu teda Krimmis oli õpetatud.

„Mu vanaema lemmiktoosti tead?“

Vanamees ei teadnud.

„Võtame selle terviseks, et iga naise kõrval alati seisaks mees,“ ütles Irina ja käratas: *„Kõrval, ma ütlesin!“*

„Sain vihjest aru,“ muigas Vanamees ja lõi klaasid kokku.

Ira võttis lonksukese.

„Ma olen lihtsalt selline inimene. Elasin Tolikuga ja mõtlesin, et minu variant pole kõige hullem. On neid, kellel on veel halvem.“

„Kas ma pean need taldrikud puruks peksma, et sa saaksid oma Tolikust lahti?“

„Muide, Maksimiga me sõbrustame praegugi.“

„Ma võtaks kõik su maksimid, tolikud ja dimkad ja annaks neile korraliku keretäie.“

„Rongis ma peaaegu ei maganud. Sa ei norska?“

„Keegi pole kurtnud.“

„Sa elad ju üksi.“

Irina tõusis lauast ja läks, pokaal peos, akna alla. Kittel paistis läbi ja loojuv päike tõi ta kehavormid efektselt esile. Naudingute nimel on mees valmis palju taluma.

„Sa oleks nagu ajakirja kaanelt välja astunud."

„Ah, see on selline kleit," ütles Irina ja tardus fotogeenses poosis. *„Sa pildistad mind, kui fotoka ostame?"*

„Muidugi."

„Kui sulle meeldib kingitusi teha."

„Meeldib."

Irina vaatas merele.

„Randa on siit kaks tundi?"

„Pool tundi treppidest alla."

„Aga üles?"

„Sama umbes. Ainult massaaž kulub sulle pärast ära."

Vesi oli alles mõnuga ujutav, kuid naiste saabumispäev kippus sageli vahele jääma.

„Sa ujuda oskad?"

„Vanaema juures Lesnovkas on jõgi. Ma oskan lapsest saadik ujuda."

Vähemalt ei tule käeülaseid panna. Ira pöördus aknalt ära.

„Kuidas sa siin ilma autota elad?"

„Ma ei võta iga päev külalisi vastu," ütles Vanamees lauast tõustes, sest söömaaeg paistis läbi olevat. *„Ja sünnipäevi peame me ka."*

„Mul on sünnipäev ühel päeval Mahnoga. Me oleme temaga sarnased."

Mahno oli Ukraina revolutsionäär, kes sõdis korduvalt nii bolševike poolel kui nende vastu.

„Mis on sinul ühist Mahnoga?"

„Ta oli ka väga naiivne."

„Mahno oli naiivne?"

„Aga väga läbinägelik," lisas Ira. „ Järgmisel päeval on *sünnipäev Paganinil. Teda ma armastan ka. Ta asutas kasiino."*

„Sa oled ainuke naine maailmas, kelle lemmikud on Mahno ja Paganini."

Mere äärde nad jõudsid, aga lubatud ujumisest ei tulnud midagi välja. Vesi oli järsku külmaks läinud. Massaaž kulus Ira jalgadele ära. Esimese öö veetis Vanamees madratsiga verandal, sest külaline polnud valmis temaga voodit jagama. Irina magas poole lõunani ja ligunes siis tund aega vannis, nii et puder oli ammugi ära jahtunud. Tal valutas pea valest šampusest ja jalad kaugel asuvast merest. Kasside kräunumine oli teda öösel üles ajanud. Vanamees oletas, et võib-olla jäid kassid rahuldamatuks.

„Oi! Ai!" oigas Irina öösärgi väel trepist üles komberdades. *„Täitsa lõpp!"*

„Tead sellist laulu – „Лучше гор только горы""?

Sassis pea ja loppis näoga nägi ta välja nagu nõia-Ella tütar.

„Karumäe otsa ei tahtnud omale maja ehitada?" torises ta.

„Tahtsin. Aga seal on looduskaitseala."

"Jumal tänatud."

"Et mitte kuiva toitu süüa, ma tegin ärkulaputru."

Irina kurgust kostis ebamäärane häälitsus.

„Mine oma pudruga! Tahad, et ma kempsu jookseks?"

„Mul tuleb puder hästi välja. Isegi mu lapsed sõid enne kooli."

„Kõik viis?"

Irina näis aru pidavat, mida edasi teha.

„Muidugi," kinnitas Vanamees. *"Pika laua taga puulusikatega, kõik ühest kausist.* Один за сошкой, семеро ложкой."

See oli vene vanasõna. Üks kõnnib adra taga, seitse kannul lusikaga.

„Ma ei söö üldse putru. Täna ammugi mitte."

Irina loivas akna juurde.

"Meri jäässe pole veel läinud?"

"Nizovka tuli," ütles Vanamees vabandavalt.

Ta ei mäletanud, et novembris oleks kunagi külma hoovust olnud. Alatuse seadus töötas. Irina vahtis kaugusse, nagu loodaks jäätunud merd näha.

"See küll mina ei olnud, kes seal ära käis."

"Eile sa olid tubli," kiitis Vanamees. *"Täitsa Mahno."*

"Eile..." osatas Ira.*"Eile oli* „гуляй, душа!". *Aga täna..."*

Irina võttis käega peast kinni ja komberdas laua suunas.

„Täna sa liigud nagu Paganini viiuliga."

„Ise oled Paganini. Rippraudteed ei ole sul?"

„On. Aga ainult üles Ai Petrile."

„Mul on jah paras Ai Petrile praegu minna. Hea, et sul kemps õues ei ole."

Ta lipas trepist alla. Vanamees lehitses ajaviiteks raamatut, mille Irina oli külakostiks toonud. See oli pildialbum tema kodulinnast Luganskist. Pealkirjaga „Восточные ворота Украины". Ukraina idaväravad.

„Ilus raamat," kiitis Vanamees, kui Ira tagasi verandale jõudis. *„Isegi su haigla nägin ära."*

„Ma töötan psihhuškas," porises ta pahuralt. *„Seda pilti seal küll ei ole."*

Pärast kohvi ja eriti pärast õlut läks tal olemine paremaks. Ta nõudis jalgadele massaaži, et sõita Jaltasse fotokat ostma, millega teda Pääsukese pesa juures pildistada. Vähehaaval pääsesid ta keelepaelad uuesti valla. Aegajalt lipsas jutu sekka vanaemalt päritud ukrainakeelseid väljendeid, mida oli raske taibata.

„Sina saad kõigest aru," avaldas Irina Vanamehele tunnustust. *„Mul oli üks kanadalane, vot see ei saanud midagi aru."*

„Sõitis Kanadast sulle külla?" küsis Vanamees tüdinult. Talle piisas Ira Tolikutestki.

„Tema ei sõida kuhugi. Mina sõitsin tema juurde. Paar korda nädalas."

„Paar korda nädalas?"

„Õhtul sinna, hommikul tööle. Õrnemini!"

Vanajumal oli Irina jalgade kallal vaeva näinud. Ainult varbaküüned oli tulnud endal täpiliseks lakkida. Ja roosipõõsas kunstipäraselt depileerida, nagu läbi öösärgi näha oli.

„Algul andis mulle sõiduraha," kirjeldas Ira kanadalase kombeid. *„Aga pärast hakkas rääkima, et ma olen väga kallis naine... Et takso maksab liiga palju... Välismaalased on ihnuskoid."*

„Kuhu sa sõitsid taksoga?"

„Aga kui ma tahtsin, et ta õpetaks mulle inglise keelt, siis esitas hinnakirja, kui palju see maksma läheb."

„Sa tahtsid õppida Kanadas?"

„Mis pagana Kanada? Ta elab meil, Luganskis. Tegelikult on ta kokk, aga õpetab meie omadele inglise keelt. Ma ei saa aru, miks ta meil tahab elada ja mitte oma Kanadas."

„Mina ka mitte."

„Sõidan tema juurde," meenutas Ira kinnisilmi. *„See istub arvuti taga. Räägib „vanmoment", ise istub tund aega. Mind nagu poleks olemaski. Ai, valus!"*

„Vabandust," ütles Vanamees.

Ira mägironimisega harjumata sääred talusid õrna silitamist.

„Pettis mind kogu aeg oma õpilastega. *Ise üle neljakümne. Ma loodan, et sina pole selline. Ah, Filip?"*

„Kanada kokaga sa enam läbi ei käi?"

„Хай йому грець! Щоб я ще до іноземця полізла!"

Vanamees mainis, et tema on ka „inozemets".

„Ja lisaks veel eestlane," kurtis Irina. *„Jälle astusin sama reha peale."*

Ta pööras ennast kõhuli.

„Mul algab menstruatsioon. Нежданчик."

„Ja mis nüüd saab?"

„Midagi. Lihtsalt ütlesin."

„Siis pead oma kirge talitsema," ironiseeris Vanamees pettunult.

„Seks ilma armastuseta on sport," kuulutas Irina. *„Varem mulle meeldis see protsess."*

„Enam sulle ei meeldi „sporti teha“?“

„Ma räägin sulle kuupuhastusest!“

„Kuidas see saab meeldida? Ma pooksin ennast üles.“

„Mulle meeldis, kui mu rinnad ja tagumik muutusid ilusaks ümaraks.“

Vanamees polnud näinud ega kuulnud, et menstruatsioon niimoodi mõjuks. Aga ta polnud ka meedik.

„Töö juures kutsuti mind tagaselja Punaseks Pepuks. Kõik panid miskipärast siis mu tagumikku tähele.“

„Punane pepu – menstruatsiooni tõttu?“

„Fuu! Mul olid punased teksad, mis mulle lihtsalt kingiti.“

„Su pepule tehakse isegi kingitusi,“ imestas Vanamees ja liikus kätega kõrgemale.

Tuli kiirustada. Strindbergi preili Julie´d polnud ta ukrainlannade seas kohanud.

„Ülemus või välismaalt *armukesele teksad, aga talle olid väikesed. Tal polnud neid kuhugi panna ja andis mulle. Ma kandsin need auklikuks, nii meeldisid mulle.“*

„Tolikul oli armuke?“

„Jäta see Tolik ükskord *rahule!“*

Ira tõrjus Vanamehe käsi allapoole.

„Sa ei kujuta ette, kui palju mul on elus probleeme olnud selle keha ja näo pärast. Ma ei saanud üheski *kohas rahulikult töötada.“*

Töövestlusele minnes oli Irina alati teadnud, et koht saab olema ajutine, kui ta ei anna järele mõnele ebameeldivale ülemusele. Näiteks oli ühel natšalnikul olnud intriška eelmise sekretäriga. Natšalniku naine oli kuulnud sellest kõiksugu jutte räägitavat. Kollektiivi jõulupeole tulid kõik abikaasadega, aga Irina oli üksinda, sest tema mees ei käinud temaga kuskil. Kui ülemuse naine Irinat nägi, siis astus tema juurde ja ütles, et oli Irast kuulnud, kuid ei arvanud, et see nii ilus on. Järgmine päev tuli ülemus tööle sinise silmaga ja kukkus üle maja karjuma: „Kes pani selle (see tähendab Irina) nende lauda istuma?!“ Ja pärast laskiski lahti.

„Kui ma põhjas ennast tööle vormistasin,“ meenutas Ira, *„jooksis terve staap vaatama nagu muuseumi eksponaati.“*

Vanamees avaldas kaastunnet ja alustas massaaži tuharalihastele.

„Ma ei saanud isegi haiglas rahulikult olla,“ ütles Irina ja lükkas ta käed alla tagasi.

„Mõned soldatid kirjutati ligitikkumise pärast haiglast välja,“

„On alles mölakad,“ pahandas Vanamees käega ülespoole liikudes. *„Haigele naisele ka ei anna rahu.“*

„Ma ei räägi selliseid asju kellelegi,“ imestas Ira. *„Miks ma sulle neist jutustan?“*

„Mulle räägitakse üldse *palju huvitavat,“* ütles Vanamees. *„Üks akušöör rääkis, et tänapäeval taastatakse kõigile soovijatele neitsinahk.“*

„Sa tahad mul seda taastada? Ma sain tast nii suure vaevaga lahti.“

„Milles sinu vaev seisis?“

„Mul oli terve meri poisse, kes tahtsid mind selles küsimuses aidata.“

Irina üritas massööri käsi suunata.

„Aga mina olin pähe võtnud, et andun ainult oma mehele. Sellepärast oligi suur pettumus.“

„Poisid tahtsid punase pepuga ainult sporti teha?“

„See on selline samm tütarlapse elus,“ ohkas Ira. *„Mis jääb eluks ajaks meelde.“*

Irina oli unistanud, et tema abikaasa ei oleks mitte ainult esimene, vaid jääks ka viimaseks. Mehele oli ta läinud otse koolipingist. Isegi lõpuõhtule ei jõudnud, sest järgmisel päeval olid pulmad. Kartis, et ei näe muidu hea välja. Klassikaaslased magasid ta pulmad muidugi maha. Irina oli pidanud tänavalt leidma uued tunnistajad, kes tseremoonia juures viibiksid. Veel nüüdki tundis ta kahetsust, et kõik niimoodi oli läinud. Küsimusele, miks tal pulmadega nii kiire oli, vastust ei tulnud.

„Mehel juhtusid ka huvitavad sündmused,“ jätkas Ira mälestusi oma pulmapäevast. *„Ta l*äks hommikul juuksurisse, *aga bussis varastati tal sõjaväepilet ära. S*õitis juuksuri asemel *akadeemiasse,*

et mingi ajutine dokument saada. Pärast, kui mina tänaval tunnistajaid otsisin, jäi lifti kinni. Suure vaevaga saime ta sealt kätte. Aga ilmaasjata.“

„Ilmaasjata?“

„Ausalt öelda ma ei tea, mis mu emal tookord peas oli. Ilmselt palju halbu mõtteid.“

„Sinu emal?“

„Isale meeldis ta ka. Ohvitser. Haritud perekonnast. Nad arvasid, et kõige parem, mis mind elus võib oodata, on abielu ja perekond. Edasiõppimisest ei olnud juttugi, kuigi ma oleksin äärepealt medaliga lõpetanud.“

Massaaž Luganskile ei mõjunud. Zaporožje oleks ammugi tuld võtnud. Harkov kisama kukkunud. Novaja Kahhovka hõõguvat laavat pursanud. Aga Ukraina idaväravad jäid suletuks.

„Emale meeldis, isale meeldis ja tütar läks mehele,“ ironiseeris Vanamees.

„Ta oli ilus poiss. Ilma halbade kommeteta. Kõigile meeldis. Ma otsustasin kohe, et temast saab minu mees. Temas oli mingi tõsidus, mis teistes poistes puudus.“

„Ja nii kiire oli mehele minekuga, et kooli lõpupeolegi ei jõudnud?“

Irina ajas enda istukile. Seanss oli lõppenud. Mälestused mitte.

„Ta lõpetas kiitusega. Punase diplomiga võis ise kohta valida, kus teenima hakata.“

„Kas sa kunagi kuuled ka, mida sult küsitakse?“

„Ma jäin nõusse, sest et ma tol ajal üldse oma peaga ei mõtelnud, nagu kõik kuueteistaastased.“

„See on ainus, millest ma aru sain.“

Irina sammus laua äärde, kraamis välja kosmetitška ja asus ennast korda tegema. Fotoka ostmist menstruatsioon ei seganud.

„Ta sõitis pärast lõpetamist kaugpõhja. Ema sai aru, et kui oodata, siis leiab tema endale parema või leian mina mõne halvema. Ilmselt ka sõbrannad sosistasid emale kõrva, et sellest poisist tuleb kinni hoida.“

Vanamees ajas enda diivanilt üles.

„Tõsine noormees, punase diplomiga, otsustas sõita raketibaasi, koos oma punase pepuga,“ tegi ta asjast kokkuvõtte.

„Vanemad ei lubanud tal jääda. Ütlesid, et kui ta jääb Ukrainasse, siis ei ole ta enam nende poeg. Ja tuligi sõita ilmaäärele suurte pagunite järele.“

Naiste lugusid kuulates oli Vanamees sageli imeks pannud, kui suur võim oli vene peredes vanematel oma laste üle.

„Mnjaa...“ venitas ta. *„Mina sõitsin pulmareisile lõunasse, sina põhjanabale.“*

„Ta vanemad oli vastu kõigele, mis oli seotud Ukrainaga,“ ütles Irina ja võttis ripsmed käsile. *„Isegi lapselapse vastu, kelle oleks sünnitanud ukrainlanna. Kuigi ma pole nii väga ukrainlanna.“*

„Sa olid ju nende poja väljavalitu.“

„Nende jaoks olin ma „репанная хохлушка“.“

Vanamees ei teadnud sõna „репанная“, aga mõte oli arusaadav. Närune hoholliplika. Ta avas uue õlle ja kallas klaasid täis. Irina vahtis peeglikesse, nagu näeks sealt oma minevikku.

“Isegi nüüd, palju aastaid hiljem, kahetsen ma, et niimoodi läks. Polnud mitte *ainult ebahuvitav, vaid õudne.“*

„Miks õudne?“ küsis Vanamees õlleklaasi Irina poole nihutades. *„Ta ju meeldis sulle.“*

„Millist meest mul vaja oli, seda ma tol ajal ei teadnud. Aga see polnud minu mees.“

„Mis oli õudne? Vastata küsimusele!“

Irina rüüpas lonksu ja jätkas tööd ripsmete kallal.

„Me saabusime alguses ühikasse, aga kuu aja pärast anti meile väga väike korter. Kuid see oli omaette ja gaasipliidiga. Gaasi peaaegu ei olnud, toas oli viis kraadi sooja, aga me tundsime sellest rõõmu.“

„Sellised mesinädalad jäävad eluks ajaks meelde.“

„Aga kui asi jõudis seksini, siis ma sain aru, et ta mulle ei meeldi.“

„Miks?“

Irinal oli üks silm tume, teine hele.

„Meie suhted arenesid aeglaselt ja kurvalt.“

„Miks kurvalt?“

„Sellepärast, et aeglaselt.“

Irina uuris tulemust peeglist.

„Enne pulmi käis ta mul kaks aastat niisama külas,“ ütles ta rahulolematul toonil. *„Iga päev akadeemiast tulles.“*

„Nii kurameerivad tõelised ohvitserid!“

„Musi sain ma täpselt pooleteise aasta pärast.“

Vanamees rüüpas õlut ja nentis: *„Kõik ei ole* „горячие эстонские парни“.“

„Ma olin kirest lõhki minemas. Öösel *ei saanud magada. K*äisid hüsteeriahood...“

„Ehh...,“ ohkas Vanamees. *„Oleks keegi mulle sellist hüsteeriat korraldanud...“*

Irina korjas oma varanduse laualt kokku.

„Aga tema ei tahtnud mind „ни в какую“...“

„Mis tähendab „ei tahtnud ни в какую“?“

„Ükskord ütles ta, et mis siis saab, kui meil ei tule midagi välja – kellele ma pärast süütuse kaotamist enam kõlban?“

„Süütust saab taastada,“ mainis Vanamees. *„Aga tema seda ei teadnud.“*

Irina hakkas luksuma.

”Mulle tundub, et ma üldse süüt-ust... oi, issand... ei kaotanudki.“

„Kuidas see võimalik oli?“

„Kui mu mees lõpuks otsustas, et tema kohus-eks on minuga siiski kuidagimoodi magada... siis ma jäingi kohe rased-aks...“

Vanamees poetas vahele, et süütus ja raseduṣ on tema meelest kaks eri asja.

„Ma jäin rasedaks läbi süüt-use...“ luksus Irina. *„Ta lihtsalt natuke laiendas seda. Arst ei saanud peeglitki panna, tuli vaadata ultra-heliga...“*

„Sinul juhtub kõik kuidagi eba-õk-harilikult,“ ahvis Vanamees.

„Süütus läks juba järgnevate sündmuste käigus,“ ütles Ira ja ohkas kergendatult. *„Huhh. Üle vist läks. Ammu pole sellist asja olnud.“*

Ilusatel naistel kippus olema keeruline elusaatus.

„Ja sa elasid seal kaheksa aastat?“

Irina mõtles hetke, mida teha kosmeetikakotiga.

„Ma vihkan seda sõjaväelist sõprust!“

Sama oli öelnud ka Nataša Irkutskist. Vanamees kallas õlut ja ütles:

„Ta muutus nii sõltuvaks oma sõjaväelisest distsipliinist.“

„Kust sina tead?“ jäi Ira talle otsa vahtima.

„Aga sul pole ju lapsi,“ tuli Vanamehel järsku meelde.

Irina rüüpas õlut. Vanamees ütles, et pole tarvis vastata.

„Kerjuseid juurde toota sellisel maal nagu Ukraina võivad ainult idioodid,“ kuulutas Ira. *„Meestel pole lapsi tarvis ja minul veel vähem.“*

Vanamees tähendas, et Mirnõi ei asunud ju Ukrainas.

„Inimese organism suudab välja kannatada nelikümmend viis deli,“ läks Ira teaduslikuks. *„Sünnituse ajal tunneb naine valu kuni viiskümmend seitse deli.“*

„Kuidas sellist asja mõõdetakse?“

„See võrdub kahekümne luumurruga.“

Vanamees oli oma laste emadele ühtekokku sada luumurdu tekitanud. Neli ribi tundus talle endale talutavuse piir.

„Sa annad mulle täna õppetunni.“

Irina võttis lonksu. Pööras siis pilgu läbi akna kaugusesse ja ütles: *„Kui me* sõitsime mehe vanemate juurde Kasahstani, siis vagunis kukkus *kolmandalt polkalt kott tellistega mulle kõhu peale.“*

Vanamees palus vabandust.

„Mul vedas,“ lausus Ira ükskõikselt.

„Vähem luumurde kui sünnitusel?“

„Mirnõis asub raketibaas.”

„Ma mäletan,” ütles Vanamees, kuid ei taibanud, mis see asjasse puutus.

„Me elasime sada viiskümmend kilomeetrit stardiplatsist.“

„Ja siis?“

„Lapsed sünnivad seal teise staadiumi vähiga.“

Vanamees oleks äärepealt klaasi maha pillanud.

„Ei ole võimalik!“

„Ma elasin seal kaheksa aastat.“

Must puksiir vedas mingit pikka alust Sevastoopoli poole.

„Rasked jutud on meil sinuga,“ ütles Vanamees mornilt.

„Ja sina tahad mu süütust taastada.”

”Süütust taastavad peamiselt moslemineiud enne pulmi,” ütles Vanamees.

“Gena oli mul moslem.”

Vanamees kallas õlut. Järjekordne lugu oli tulemas.

“Ma tean ainult krokodill Genat.”

Irina tõusis püsti.

“Too oli stomatoloog,” jutustas ta akna juurde sammudes.*”Ma läksin hambaid ravima, aga mul polnud üldse raha. Gena kakles teise hambaarstiga. Aga nad mõlemad olid valmis mind tasuta ravima. Ma valisin Gena.”*

“Tasuta tähendab, et sa pidid temaga sporti tegema.”

“Mitte kohe,” ütles Irina ja sirutas käe aknast välja. *“Gena tegi mu hambad korda, kutsus restorani ja andis isegi raha. Ta on hea inimene.”*

Vanamehele hakkas saama küllalt nii õigeusklikest tolikutest kui moslemi stomatoloogidest.

“Kuidas hambaarstid kaklevad? Instrumentidega?”

“Ma sobisin tema uude kabinetti kõigi parameetrite poolest. Tema mind ei sundinud.”

“Araabia riikides saaks Gena abieluvälise seksi eest kuus aastat.”

“Gena tahtis, et ma oleksin ta teine naine. Kirjutas Kutšmale kirja. Aga see ei lubanud kahenaisepidamist meie riigis. Jumal tänatud, et ei lubanud. Vähemalt ei tülitanud ta mind enam selle probleemiga.”

Irina proovis käega lage puudutada, aga ei ulatanud.

„Ja kuidas oli?“ küsis Vanamees sarkasmiga. *„Moslemiga?“*

Ira pööras pilgu krahvinna Panina lossi poole, kus olid kõrged laed ja palju avarust.

„Midagi huvitavat minu jaoks ei olnud. Ta on külm.“

Hea seegi.

“Isegi presidendid on segatud su armuafääridesse.”

“Juštšenko kasvatas ainult mesilasi,” ütles Irina.*”Mulle tundub, et ta ei teagi, milline on täisväärtuslik seks.”*

“Kes ei tea?”

“Elades terve elu oma moslemist naisega. Aga mulle ta sel määral ei meeldinud, et ma oleksin tahtnud talle midagi uut õpetada.”

“Kes ei meeldinud?”

„Kutšma mulle ka ei meeldinud. Sõidame Jaltasse?“

Irinalt tuli läbisegi presidentidest ja armukestest, aga põhiküsimust ta ei unustanud.

„Kelle käest sa ise siis teada said, milline on „täisväärtuslik seks“?“ pinnis Vanamees. *„Kanada kokk õpetas sulle „uut“?“*

„Ты шо!” hüüdis Irina pahaselt. *“Mina õpetasin teda! Pealegi tasuta, mitte nagu tema mulle inglise keelt.“*

„Ja kes sind siis õpetas?“

Irina libistas sõrmedega läbi paksude juuste, nii et korraks paistis lumivalge kaelakont ja lapike selga.

„Oli mul üks... neurokirurg.“

Vanamehe suust tuli tahtmatu oie.

„Kõik!“ teatas Irina. *„Aitab. Sõidame Jaltasse!“*

„Su minevik on nagu põhjatu soo. Mind kisub ka juba sinna sisse.“

„Ise oled sa põhjatu soo, läti bomž! Ei räägi sulle enam midagi.“

„Nagu sa mõne arsti juurde satud, nii uus romaan algab.“

„Üldsegi mitte!“

„Küll stomatoloogid... ja neurokirurgid... Igas kabinetis tahetakse sind lahti riietada.“

„Mis puutuvad siia arstid ja kabinetid?“ sai Irina pahaseks. *„Tutvused leidsid aset igal pool.* Tänaval, bussis... *Palju kordi päevas.“*

„Palju kordi päevas?“

„Ma isegi ei mäleta kõiki. Noorus oli mul tormiline. Nüüd ma olen vaikseks jäänud.“

Irina sirutas ennast graatsiliselt nagu kass.

„Gena oli mul väga ammu. Pärast teda oli veel palju mehi, kellega oleks võinud olla tõsised sühted. “

„Oleks. Aga?“

„Aga nii ei olnud kordagi, et armastan ega suuda olla ilma selle inimeseta. Ja isegi nutan hommikul, kui teda minu kõrval ei ole.“

„Sa ootasid mind.“

„Mees oli mulle viimasel ajal üldse vastik,“ tuli Irinale meelde. *„Ma ei saanud temaga suudeldagi, mulle ei meeldinud ta lõhn.“*

„Mul on su meestega vedanud.“

„Tolikuga me oleme erinevad isegi selle poolest, et tema on lõoke, mina öökull.“

Vanamees läks Irina juurde, võttis tal kätest kinni ja pööras näoga enda vastu.

„Tead sa mis?“

„Що такое?“

„Keelame osa sõnu lihtsalt ära! Nagu lastemängus.“

„Millised sõnad?“ tärkas Iras uudishimu.

„Tolik, Maksimka, Dimka, Gena, neurokirurg, üldse kõik arstid, sõjaväelased, kanadalased... Mis seal veel oli? Feodossia, Egiptus... Muidu me ei lõpeta su minevikuga iial.“

„Nagu soovid,“ muigas Irina. „Хозяин барин.“

„Kõik mehenimed on ropud sõnad. Peale minu oma. Aga mati eest on trahv.“

„Milline?“

„Suudlus.“

„Kas „eestlane“ tohib öelda?“

„Tohib. Aga mitte Filip Nikolajevist.“

„Olgu, eesti bomž.“

Vanamees surus Irina enda vastu.

„Sellest pole midagi, et eesti bomž on sust veidike vanem?“

„Ljonja oli must kaheksateist aasta vanem.“

„Trahv!“ ütles Vanamees ja keeras põse ette.

Irina tegi kiirelt mopsti.

„Vähe!“

„Aitab küll.“

„Olgu,“ leppis Vanamees. *„Nagunii on mul veel palju suudlusi saada.“*

„Oled kindel?“

„Sa pole ju kõigist meestest mulle rääkinud.“

„Muidugi mitte kõigist.“

Irina vabastas enda Vanamehe käte vahelt.

„Seda on meeldiv meenutada, aga korrata ei tahaks. Tahaks rahulikku elu armastava mehega.“

„Kes see Ljonja selline oli?“

„Ei ütle. Trahvi saan.“

„Mäng on viieks sekundiks peatatud.“

„Ljonja oli neurokirurg põhjas,“ vuristas Irina kähku.

„See vanamees õpetas sulle seksi?“

„Ma olin tema osakonnas sees ja ta riidles minuga, et ma olin teksades, mitte haiglakitlis. Ähvardas välja kirjutada. Üks tuttav palus Ljonjat mind läbi vaadata.“

„Ja Ljonja „vaatas“.“

Irina pööras pilgu merele. Puksiir hakkas silmapiiri taha kaduma.

„Ma ei tahtnud truudust murda, kui Ljonja mulle ettepaneku tegi. Kaua aega olin kahevahel. Aga loodus nähtavasti tegi oma töö.“

„Ma oleks pidanud arstiks hakkama,“ ütles Vanamees ja võttis Irinal selja tagant ümbert kinni.

„Aga mees müüs sel ajal, kui ma haiglas olin, mu koera maha.“

„Minu lõhn ei ole sulle vastik?“

„Muidugi on! Sa haised sibula järgi. Mine eemale!“

Vanamees suudles Irinat kaelale.

„Mis sa seal teed nüüd?“ päris Ira. *„Aga too neurokirurg... Mind üllatas, et seks... võib olla... ah...kaks ja rohkem kordi järjest... Ma mäletan praegu veel... oma üllatust...“*

Lõpuks ometi hakkas jää liikuma.

„No mehega teil seks ikkà oli?“ päris Vanamees suudluste sekka.

„Oli. Aga harva ja ettevaatlikult.“

„Sinu Toliku asemel tahaksin ma sind ööpäev ringi!“

„Igori asemel,“ parandas Irina.

„Toliku,“ ütles Vanamees ja jätkas suudlemist.

„Igori.“

„Millise Igori? Toliku!“

„Millise Toliku? Igori!“

„Sinu mees oli Tolik,“ tuletas Vanamees Irale meelde.

„Minu mees oli Igor.“

„Alles oli Tolik. Ta müüs veel su koera maha, kuni te seal neurokirurgiga uut läbi võtsite.“

„Koera müüs Igor. Tolikuga me polnud abielus.“

Irina vabastas enda Vanamehe haardest.

„Meil ei olnud kunagi selleks tseremooniaks raha. Ja oma naisest lahutamiseks tal ka ei olnud.“

„Igoril?“

„Tolikul!“

Õuest kostis kajaka naeru.

„Aga öösel magab ta nii kõvasti, et üles ajada on võimatu.“

„Aitab,“ ütles Vanamees südametäiega. *„Trahvid kehtivad.“*

Irina sammus laua juurde ja võttis kosmeetikakoti.

„Vannitoa peegel moonutab,“ ütles ta. *„Jube oli ennast vaadata.“*

Vanamehel torkas pähe sõna „frustratsioon“.

„Võib-olla ostame uue peegli? Peegelkaamera asemel?“

„Peegli võime ka osta.“

„Poed on kinni!“ teatas Vanamees tigedalt.

„Lahti.“ .

„Täna on pühapäev.“

Irina tuli Vanamehe juurde. Ta näol oli leebe, peaaegu armastav ilme.

„Enne tuleb surnu persest peeru, kui temalt suudlusi või kallistusi,“ ütles Ira, pani käed Vanamehe õlgadele ja lisas õrnusega: *„Sina oled hoopis teistsugune.* „Горячий эстонский бомж“.“

Irina libistas sõrmega üle Vanamehe rinna.

„Ma arvasin millegipärast, et eestlastel rind pole karvane.“

Vanamees surus ta enda vastu.

„Näed siis. Isegi sinu jaoks on midagi uut.“

„Kurke ei jäänud järele?“

„Kurke?!“

Kaugemale asi ei jõudnud ja ka fotokas jäi ostmata. Aga kiiret polnud kuhugi. Irinal hakkas karvase rinnaga eesti bomži juures järjest rohkem meeldima. Ta sai olmemuredest puhata, nautis mereõhku ja ekskursioone, viisakat teenindust ja võõrustaja galantsust. Vanamees osutus esimeseks meheks, kes Irat üksnes oma kihu rahuldamiseks ei tarbinud, vaid hoolitses ka tema vajaduste eest. Irina võis tunda ennast naisena. See tuli talle meeldiva üllatusena. Eesti aukonsul Krimmis oli tasemel ja tundis missioonist rahuldust. Ega kaotanud lootust oma vallutuste kaardile Ukraina idaväravate kohta sinimustvalge lipuke torgata.

Neljandal päeval ilmusid Irina jalgadele lihased, mis tegi nad veelgi ilusamaks. Seitse ja pool kilomeetrit tsaarirajal läbiti mõnusas tempos, vaheldumisi juttude ja kallistamisega. Õhtuti madratsil imestas Vanamees oma kannatlikkust. Irina minevik ja olevik äratasid kaastunnet, tema tahtmine olukorrast välja rabelda sümpaatiat. Püüd vaesuse lõksust pääseda, kirglik soov elus edasi jõuda, ihaldatud elumudel kätte võidelda – visadus ja sihikindlus pälvisid lugupidamist. Sama palju kui ta meeletu komfordijanu neid tundeid kahandas. Ei tulnud kõne allagi näidata Irinale Krimmi vaatamisväärsusi täistuubitud bussides vedades ja räpastes peatustes oodata lastes. Nad sõitsid ringi taksoga. Vanamehel süda verd tilkumas. Kuni lõpuks viiesaja grivnane kalalõuna

Gursufi rannarestoranis andis võõrustaja heldusele viimase hoobi. Kui nüüd ka pööret ei tule ja õhtul ikka madrats külje all on, siis on lõpp. Kohver, rong ja Ukraina idavärav...

Pärast tuulist päeva Simeizi kaljudel vajasid külalise jalad taas massaaži. Ka ta kehal polnud enam midagi Vanamehe puudutuste vastu. Punasest pepust enam juttu ei tehtud. Ehkki aegajalt jooksid Ira mõtted kõrvale, minevik tõusis nende vahele ja külaline jahtus uuesti maha. Kõige magusamal hetkel võis ta äkki nõuda kohvi, kurke või multikaid vaadata.

„Kuidas vanaemal seal Lesnovkas nüüd on?“ hüüdis Vanamees alt köögist, kui Ira oli keset suudlust nõudnud, et talle viinamarju toodaks.

Lesnovkasse oli ainult üks rästik alles jäänud. Selleks olevat Irina ise. Küsimuse peale, kas ta siis nii mürgine on, teatas Ira, et on паскудная сука. Vanamees lihtsalt ei tunne teda. Öelda iseenda kohta, et oled ilge koeralita? Vanamees hüüdis, et ei tasu enast maha teha. Irina on hea, ainult meestega pole tal elus vedanud.

Irinal oli kahju oma egiptlasest, kes juhuslikult tõe teada oli saanud. Kuidas Ira teda kogu aeg polkovnikuga pettis.

„Kes siis meestele tõtt räägib!“ pahandas Vanamees viinamarju pestes.

Kui Irina oli egiptlase pool maganud, käis see ta telefonis tuhnimas ja leidis polkovniku numbri. Too aga teatas, et on juba kuus kuud Irinaga lähedastes suhetes.

„Ma ei kujuta ette, millest ma elama hakkan,“ ütles Ira ükskõikselt, kui Vanamees marjakausiga verandasse jõudis. Kolme haruga kahvel puuvilja jaoks kaasas.

„Ta pidas mind ju täielikult ülal.“

Vanamees tähendas ettevaatamatult, et Irina ju töötab.

“Sa oled tõesti teiselt planeedilt!” vihastas see kobarast marju tirides. *“Minu palgast ei jätku isegi kosmeetika jaoks.”*

Vanamees ei suutnud jätta küsimata, kas siis ainult egiptlasest Irale ei piisanud. Milleks veel teist oli tarvis?

Polkovnik olevat olnud такой классный. Raha oli ka andnud, aga mitte nii nagu egiptlane.

Kuni Irina viinamarju nosis, mudis Vanamees ta kaelasooni, millest Simeizi meretuul läbi oli tõmmanud. Käsi libises iseenesest kitlihõlmade vahele, kust paistsid ahvatlevad kumerused.

„Sul oli polkovnik armastuse jaoks,“ ütles Vanamees ja silitas õrnalt ühte rinda. Tegi sama teise käega ja lisas: *„Ja egiptlane raha jaoks. Polnud sugugi paha variant.“*

Irinale selline jutt ei meeldinud.

„Vähemalt ei pidanud kogu aeg mõtlema, kust raha saada,“ ütles ta järsult ja tõmbas kitlihõlmad kokku.

„Selge,“ ütles Vanamees pettunult.

Võttis taldrikult viinamarja, viskas õhku ja püüdis suuga kinni. Selle naisega oli asi lootusetu.

„Mis kell juba on?“ küsis Ira.

„Kui me suhtlesime internetis, siis sa tundusid nii seksapiilne,“ tähendas Vanamees mornilt. *„Aga nüüd ei tunne midagi.“*

„Rinnad pole mul erogeenne tsoon,“ ütles Irina ükskõikselt.

Vanamees kordas viinamarjatrikki.

„Millegipärast ma arvasin, et ma olen mehena sulle huvitav.“

„Kui sa poleks mulle huvitav, siis ma poleks siia sõitnud.“

„Sind huvitavad viinamarjad, kurgid, kohv, fotokas. Ainult mitte mina. Sellest saab isegi eesti bomž aru, kas ta naisele meeldib või ei.“

Irina ei öelnud midagi. Uuris vaid oma sõrmi.

„Mere ääres kasvavad küüned kiiresti,“ sedastas ta. *„Feodossiast tulin ma ka tagasi pikkade küüntega.“*

„Mis siis Feodossias ei sobinud?“ õelutses Vanamees.

„Якчо сучка не схоче, кобель не вскоче.“

„Ma su vanaema keelt ei oska.“

„Pikk lugu,“ ütles Ira ja tõusis püsti. *„Minema lõin. Ära tüütasid kõik.“*

Tõmbas kitlihõlmad kõvemini kinni ja sammus akna juurde. Tänavalt kostis läbilõikav vile.

„Irina!" ütles Vanamees.

See ei vastanud, vaid vaatas välja.

"Sa kuuled mind?"

„Шо?" kostis vastu tahtmist.

„Sa oled krassaavitsa," ütles Vanamees ja tegi pausi, enne kui jätkas: *„Umnitsa. Molodaja. Elus nii mõndagi kogenud. Edasipüüdlik. Kõik on sul nii nagu tarvis. Sinust paremat naist ei ole olemaski. Aga pidevalt satud sa mingi portsu otsa. Milles on asi?"*

Irina vahtis süngeks tõmbunud taevasse.

„Meestel on tarvis mind ainult voodi jaoks," viskas ta tüdinult. *„Aga mina tahan armastust."*

Vanamees läks Ira juurde ja ütles tasakesi:

„Mina ka."

Haaras kitlihõlmadest ja tõmbas Irina oma käte vahele. See pannis vastu, aga rohkem nagu moe pärast.

„Sa haised õlle järele!" hüüdis Ira vastikustundega üle pakkudes nagu Krimmi näitlejannad.

„Sina teiste meeste järele!"

„Fuih! Mine eemale!"

„Lihtsalt jube!"

„Süda läheb pahaks!"

„Mul juba läks!"

„Lase lahti siis!"

„Ei mõtlegi!"

„Ma oksendan su kitli täis!"

„Eks katsu!" Vanamees kiskus tal kitli seljast. *„Tahan sind!"*

„Siin akvaariumis?"

Irinat üritas suudlemisele vastu sõdida, kuid laskis siis enda lõdvaks. Lõpuks ometi. Kas nüüd või mitte kunagi.

Läbi seina hakkas kostma metallisaagimise võigas heli. Irina kehast käis läbi võpatus ja ta põrkus eemale.

„Хосподи!" karjus ta läbi ketaslõikuri jubeda kiljumise. „Шо это!?"

„Need on autoorjad!" karjus Vanamees vastu. *„Täna on pühapäev!"*

„Kuidas sa siin elada suudad?"

„See ei kesta kaua!"

Saabus vaikus.

„Mulle tundus, et mu pea läheb lõhki," karjus Ira. *„Mida ma röögin nagu loll?"*

Vanamees üritas stseeni taastada, kuid hetk oli möödas.

„Miks sa otsustasid garaažis elada?" päris Irina külmalt.

„Et naised mind autoks peaksid."

Ira pani kitli selga tagasi.

„Vaade on ju ilus. Aga sees on ahistav."

„Siin on sada viiskümmend ruutmeetrit. See on maja."

„Siia ei saa sissegi kirjutada," arutles Irina laua juurde sammudes endamisi. *„Gaasi ka ei ole. Mis maja see on?"*

„Gaas on mul šampuses."

„Ja kahvlid on kolmeharulised," ütles Ira äkki lõbusalt ja võttis kahvli pihku. *„Mis see on?"*

„Polkovnikul olid õiged kahvlid?" nähvas Vanamees.

„Tegelikult pole vahet, millega garaažis süüa."

„Huvitav, mille poolest polkovnik egiptlasest parem oli?

„Mõlemad olid omamoodi head."

„Miks siis kahte korraga vaja läks?"

„Vahetame teemat."

Asi lõhnas Luganski rongi järele.

„Alati jätad sa kõige huvitavamas kohas jutu pooleli."

„Siin on hoopis teine probleem."

„Milline?"

„Sind see ei puuduta."

„Nii sa muutudki meestele igavaks."

„Üks keppis hästi, teine andis raha!" pahvatas Ira.

Vanamees kogus ennast hetke.

„Rahaga on selge. Aga mis tähendab „keppis hästi"? Iga naine armastab erinevat seksi."

„Ma armastan igasugust seksi."

Ainult mitte igaühega. Vähemasti mitte seepiaga.

„Ja miks siis kahte meest vaja oli?"

„Блин, я же тебе сказала!" kaotas Ira kannatuse. „Хорошо, когда хорошо ебут и деньги дают!"

Luganskis polnud „Vagiina monoloogide" sõnavara võõras.

„Nüüd on selge. Tänan."

„Ma ei tea enam, kuidas sulle seletada!" hüüdis Ira tigedalt. „Ты задаёшь с пустого в порожнее."

Vanamees ei saanud aru, aga Iral polnud tahtmist järelaitamistunde anda.

„Да, хотела иметь двух!" karjus ta. „Хотела и рыбку съесть и на хуй сесть!"

Ka sellist väljendit polnud Vanamees kuulnud. Külalised reeglina ei ropendanud.

„Ну, шо? *Said aru nüüd, Filip?"* küsis Irina, kui vaikus pikaks venis. „Терпець вірвався."

Vanamees istus oma kohale.

„Eile õhtul, kui sa multikaid vaatasid ja ma sul jalgu masseerisin, siis sa ütlesid, et ma sind ei segaks. Et tahad karupoeg Puhhi kuulata."

„Seal on nii lahedad killud."

„Kui ma püsti tõusin, et kassetti vahetada, siis tahtsid sa, et ma endale tooli võtaksin. Sina saad siis diivanil pleedi all pikutada."

„И шо?"

„Täna ei mäleta sa enam mu nimegi."

„Seks pole põhjus tuttavaks saada," tegi Ira täiesti kohatut nalja.

„Mis ma valesti tegin?"

„Rahune maha! Midagi ei teinud valesti."

„Milles siis asi on?"

„Sõidame parem Pääsukese pesa vaatama!"

„Kõigest tuleb rääkida. Muidu ei saa inimesed kunagi lähedasteks."

„Mida sa minult tahad?" ei pidanud Ira vastu. *„Tahad, hakkame keppima?"*

„Ma tahan tõtt kuulda!"

„Issand jumal! Millist tõtt?"

„Sa pole üldse selline, millise mulje sa endast jätsid."

„Mifkil, ära piina mind, palun!"

„Ma tahtsin lihtsalt teada, mille poolest üks mees teisest erineb."

„Number on erinev!" pahvatas Irina.

„Number?" kordas Vanamees juhmilt.

„Muidugi."

„Palga?"

„Mitte ainult."

Nüüd jõudis kohale.

„Erinev suurus!?"

„Muidugi. Kui ühel on kakskümmend viis sentimeetrit..."

„Kui palju?"

„Aga teisel kolmkümmend seitse – on vahe?"

„Kolm... kümmend... seitse??"

„Muidu, tead... nagu mõnega on... pliiats klaasis. Mõte?"

„Peaaegu pool meetrit..." Vanamees ajas enda püsti. *„Sellisega võib ju naise puruks teha."*

Berdjanskis elasid morsad.

„Kui mees tunneb asja, ja oskab liigutada nagu tarvis, siis on kõik super, usu mind."

„Ja kuidas sellisega *liigutama peab?"*

„Miks see sind *huvitab?"*

„Niisama... huvi pärast."

Vanamees kõndis mööda verandat ja ümises mingit laulujoru.

„On veel küsimusi?" küsis Ira. *„Või sai kõik räägitud?""*

„Väga hea, et rääkisime."

„Oleks parem kuhugi sõitnud... ilusates kohtades pilte teinud..."

Vanamees laskis ringi ratast ja ümises.

"Lõpeta juba!" hüüdis Irina ja astus talle teele risti ette. *„Mis viga on?"*

„Midagi. Kõik on korras."

„Siis võta mul ümbert kinni. Noh?"

Vanamees ei teinud kuulmagi.

„Mingite pisiasjade pärast tuju ära rikkuda..."

„Just nimelt „pisiasjade"!"

„Kallista mind! Noh? Kõvemini! Sina oled mees või mina? Karvane bomž. Riia libahunt!"

Irina keha oli soe ja lõhnas kevadiselt. Punasel pepul olid lihased tunda. Seina tagant hakkas kostma haamrilööke.

„О, Гхосподи!"

„Kurat võtaks!"

„Nii sa ravidki mu närve," hüüdis Ira lõbusalt.

„Sellist asja pole ammu olnud."

„Sul on sanatoorium masterskaja ja mansardaga!"

Irinal oli tuju heaks läinud.

„Ma ei teadnud, et seinad on ilma isolatsioonita," pomises Vanamees.

„Veel ägedam kui medühikas."

Vanamees lükkas Ira endast eemale. Nüüd oli mõõt täis.

„Ma olen muidugi süüdi, et kutsusin sind siia peldikusse," karjus ta vihaselt. *„Aga mis nüüd teha? Käia ja kogu aeg nutta, kui jube ja halb siin kõik on?"*

„Issand, kui kergesti me solvume! Sa oleks mu peaaegu pikali virutanud!"

„Kahvlid on valed! Toit ei sünni süüa! Laed on madalad! Meri on kaugel. Püksis on pliiats! Mitte miski ei kõlba! Sa tulid külla, kurat võtaks!"

„Rahune maha! Mees ei tohi olla nii kergesti solvuv!"

Aga Vanameest ei peatanud enam miski.

„Kust ma võisin teada, et novembrikuus tuleb nizovka?" röökis ta. *„Ja et just täna see idioot otsustab oma autot lammutama hakata? Kas sa arvad, et mulle on see meeldiv?"*

„Mul on siin hea olla," ütles Ira rahulikult. *„Ära lase sellistel pisiasjadel ennast* häirida."

„Mina lasen ennast pisiasjadel häirida?"

„Ma olen ju naine!"

Just! Nagu Godard'i filmis.

„Kõik on hästi. Sa oled õnnelik inimene, Filip!"

„Nüüd ma tean, mis tähendab „довести до белого каления"*!"*

„Jäta juba, Mifkil! Nagu väike laps!"

Irina laskus Vanamehe ette kükakile, nagu kavatseks minetti teha. Vanamees tiris teda kättpidi ülespoole, kuid laskis siis lahti. Sammus laua juurde, rebis kobarast viinamarja ja viskas õhku, aga suuga kinni püüda ei õnnestunud. Korjas põrandalt marja ja virutas aknast välja. Irina jälgis kükitades tegutsemist.

„Ja ise räägid, et tahad mind ööpäev läbi."

„Ega ma vibraator ei ole!" räuskas Vanamees. *„Et lülitad sisse ja välja, nagu ise tahad."*

„Хуёвому танцору и яйца мешают."

See lause mõjus rahustavalt.

„Nii et kogu asi on siis suuruses," võttis Vanamees ennast kokku.

„Sugugi mitte."

„Tuleb nii välja."

*„Mitte mõ*hkugi sa ei saanud aru."

„Milles siis veel?"

Irina tõusis püsti ja sammus akna juurde. Jäi avarust imetlema. Oli hakanud sadama.

„Kas siin kala püütakse? Sa pole huvi tundnud?"

„Kala?!" kordas Vanamees. *„Muidugi. Minusugusega* võibki ainult kala süüa."

„Sina oled harjunud, et nagu naised siia jõuavad, nii kohe sulavad üles?"

„Ma olen harjunud normaalsete naistega.“

„Sa pole neliкümmend üheksa,“ ütles Ira rahulikult.

„Ja siis?“

„Ja mitte ka viiskümmend. Ma olen meedik, ma oskan meeste vanust hinnata.“

„Sa teadsid siia sõites, kuidas ma välja näen.“

Vihma tibutas läbi ereda päikesepaiste. Ainult meri oli talviselt halli karva.

„Meil pidid Sevastoopolis elama sugulased,“ ütles Irina ringutades.

Paljudel olid Sevastoopolis sugulased. Mis see Vanamehesse puutus?

„Võib-olla sõidad nende juurde? Seal on majadel kõrged laed.“

„Tahad, ma ütlen sulle, milles on su puudus?“

„Mul on palju puudusi.“

„Sul ei jätku brutaalsust,“ ütles Ira nagu muuseas ja hüüdis: *„Vaata! Vikerkaar! Ma tahan nii väga Pääsukese pesa näha!“*

„Muidugi,“ parastas Vanamees. *„Vändad vedelevad igal pool, aga Pääsukese pesi on ainult üks.“*

„Ära muutu labaseks. Kui ilus!“

„Polkovnikul muidugi brutaalsust jätkus.“

„Блин! No mida sa minust tahad?“ hüüdis Ira tigedalt.

„Enam mitte midagi.“

„Kuidas saab tahta meest, kes saabub perroonile kortsus pükstes ja läbihigistatud särgis, haiseb õlle ja sibula järgi, ninast ja kõrvadest kasvavad välja karvad... Niimoodi daami vastu ei võeta!“

Vanamees oli löödud nokdauni, aga hoobid jätkusid.

„Kuidas võib tahta meest, kes käib riides nagu bomž, elab lärmakas garaažis, ilma autota, ilma televiisorita, ilma pesumasinata... Kuidas võib nii elada?“

„Mul on teised eluväärtused,“ suutis Vanamees ennast koguda.

„Vanad inimesed on üldse *imelikud. Vanaema ostis second hand'ist kahekümne grivnase kampsuni ja ütles: elasime vaeselt, aitab!“*

Vanamees tundis ennast uuesti olukorra peremehena.

„See lärm on nagu kellamäng,“ ütles ta uhkusega. *„Kuulutab mulle mu vabadust.“*

„Millist vabadust?“ hüüdis Irina. *„See on ju küla! Siin võib igavusest hundiks muutuda.“*

„Ma olengi libahunt.“

„Ma sain juba aru. Ja kus on fotokas, mis sa mulle lubasid?“

„Seda küsimust ma ootasin!“ ütles Vanamees rahuldustundega ja pistis viinamarja põske. *„Vaat mille pärast sa siia sõitsid!“*

„Mehed valivad endale noori ja ilusaid, aga kui naine midagi tahab, siis nimetavad merkantiilseks.“

„Kõik on selge sinuga.“

Ukraina idaväravad ootasid oma elanikku. Marina ja Julia aktsiad olid veelgi tõusnud. Ega see Ira mingi imetegu ka ei olnud. Õlad tundusid puusadega võrreldes liiga laiad. Elagu jumala rahus oma Berdjanski morsaga.

„Mul ei ole võimalik mööda linnu ringi lasta,“ kostis võõras hääl. *„Kui minna, siis peab olema perspektiiv. Ma pean teadma, mida sa võid mulle pakkuda. Kui ma jään sinuga, siis sa pead olema vähemalt parem kui mu mees.“*

„Nii ei ole minuga veel kaubeldud,“ ütles Vanamees isukalt viinamarju süües.

„Sa oleksid pidanud taipama, et mul on suured nõudmised. Võib-olla oleks see sul kohtumise isu ära võtnud.“

„Vabandust, et raiskasin sul ära *peaaegu nädala!“*

„Sinisukki tänapäeval ei ole. Aga sina loodad ikka veel leida iludust ilma nõudmisteta.“

„On ka teistsuguseid naisi,“ ütles Vanamees ja pistis marja suhu. *„Tänu sulle oskan ma neid hinnata.“*

„Ma ei tea, võib-olla sa oled unistaja, kellel on ükskõik, mis ta seljas on. Mina olen harjunud teistmoodi elama. Armastus armastuseks, aga süüa on tarvis iga päev. Ja mitte ükskõik mida.“

Vanamees ei viitsinud vastata. Oli Irina kord ennast üles kütta.

„Imelik, et sa ikka veel usud imedesse. Nii mitu aastat otsinguid – aeg oleks juba oma vaateid revideerida.“

Vanamees tõusis lauast ja sammus Ira juurde.

„Jah, ma käin kulunud riietes. Haisen õlle ja sibula järgi. Need ei ole pisiasjad.“

Ta jäi Irina ette seisma.

„Aga ma parandan ennast. Ma ei ole bomž. Tänan, et avasid mu silmad.“

Vanamees vaatas Irale sügavalt silma sisse.

„Aga nüüd kuula mind ja ära sega vahele! Kas sa oled kunagi kuulnud sellisest asjast nagu taktitunne? Minu arvates pead sa ennast üleval nagu viimane mats.“

„Mina pean ennast üleval nagu mats?!“

„Jah! Just sina! Sa oled kõige suurem naismats, keda ma olen oma elus kohanud! Täiesti eriline frukt! Mu kahvlid on just sinu jaoks!“

„Дуже дякую!“ nähvas Irina, käänas selja ja läks trepi suunas.

Vanamees hüüdis talle järele: *„Ma poen nahast välja, et sul minu juures hea oleks, aga kuulen ainult inetusi enda aadressil.“*

„Selline ma olen, mis teha!” viskas Ira üle õla. *“Kasvatamatu kolhoosiplika.”*

”Täpselt! See sa just oledki! Репанная хохлушка!“

„Шо?!“

Irina pööras välkkiirelt ümber ja hakkas ähvardavalt lähenema.

„Mida sa ütlesid?“ nõudis ta kähiseva häälega. „А нука повтори!“

„Vabandust,“ ütles Vanamees ja astus sammu tagasi. *„Mitte sinul üksinda ei ole närvid.“*

Irina tuli lähemale, silmad raevust välkumas. Vanamees taganes, hirm nahas.

„Ah või nii!“ tuli Ira suust mürgist sisinat. *„Ah et mina olen* репанная хохлушка!“

Vanamees jäi veranda keskele seisma.

„Salva! Viruta! Lase käia! Kratsi silmad peast! Mida sa veel oskad?“

Irina keeras selja.

„Milleks ma, loll, siia sõitsin? See on alles tuusik „kõik hinnas“!

„Igal kannatusel on piir!“

Ira pöördus uuesti Vanamehe poole.

„Mitu aastat sa Krimmis elad?“

„Mis siis?“

„Ja pole endale ikka veel kedagi leidnud?“

„Kui oleks, siis sind siin poleks!“

„Sa ei tahagi leida!“ hüüdis Irina. *„Meelitad barõšnjad mere äärde, lubad igaühele paradiisi, joodad mingit jälkust sisse, saad mis tahad, ja saadad koju tagasi. Väga mugav! Millekski ei kohusta.“*

Saabus sõnum.

“Parem teha sada naist õnnelikuks, kui üks õnnetuks,” hüüdis Vanamees ja sammus laua juurde.

“Aga pärast on nad veel õnnetumad – see sind ei häiri?”

“Mehi kümnete kaupa ligi meelitada ja minema ajada – see sind ei häiri?”

“Ei ole mul enam kedagi, keda minema ajada,” ütles Ira rahulikult.

“Küll tulevad! Loodus teeb oma töö,” ironiseeris Vanamees. *“Sa olid valmis isegi haisva vanamehega seksima.”*

”Пъяная женщина пизде не хозяйка,“ teatas Irina sapiselt.

„Mida?“

„Водка в роте, пизда в работе!“ tuli uus kõnekäänd. *„Jõudis kohale?“*

Vagiina monoloogid olid löögihoos.

„Sinu keel viib Moskvasse välja!“

„За шо боролся, на то и напоролся!“ kuulutas Ira ja marssis trepist alla.

Sõnum oli Novaja Kahhovkast. Olja muretses, kuhu tema krassatuntšik on kadunud. Vanamees kirjutas vastu, et vaatab iga päev merele ja mõtleb, kuhu küll jääb tema ozabotška. Olja vastas,

et naisi on jäänud rannas väheks, seepärast tuli tema meelde. Vanamees kirjutas, et Olja teeb alati tema eest järeldusi. Nii ei kohtu nad enam kunagi.

„Ma loen su sõnumeid ja mõistan neid, nagu mina aru saan. ((((Kahjuks mõtleme me erinevalt!!!!!!!!!!!! ((((((((((.“

Irina oli juba tagasi verandal. Riided seljas ja kott käes.

„Sõidad ära? Nii ruttu?“

„Telli mulle takso.“

„Selge. Ma pole polkovnik ega vaarao,“ ironiseeris Vanamees. *„Pole kuhugi otsa istuda ega saa ka kala süüa.“*

Ka Irinal oli veel ühtteist ütelda.

„Sa oled üksik rahuldamatu vanamees, kes otsib noori naisi, aga püüab kõrvale hiilida elementaarsetest kulutustest.“

„Braavo! Lase edasi!“

Irina lasi koti põrandale.

„Sa pole noor ega ilus ega rikas isegi mitte hingelt. Tantsud, rumbad ja nii edasi – see on naljakas, Filip.“

“Mulle meeldib ise otsustada, millal kingitusi teha. Aga kui alustatakse nõudmistega, siis kaovad igasugused tunded.”

“Millistest tunnetest sa räägid?!”

“Hakkab vastik ja ei taha enam ei hellitada ega hoolitseda.”

“Sul oleks aeg peeglisse vaadata. Ei tasu rohkem džentelmeni mängida, see pole sinu jaoks.”

Irina võttis koti.

“Hüvasti! Pole vaja mind saata.”

“Filip oli ka normaalne mees, ma olen selles kindel.”

“Sina pead ennast normaalseks? Sinusuguseid kepphobuseid annab otsida!” hüüdis Irina jalaga vastu põrandat lüües. *”Mina kaeban talle oma mehe peale – aga see on sada korda hullem! Sinusugused tuleb ära kägistada, te ei mõista head suhtumist.”*

“Muidugi!” irvitas Vanamees. *”Fašistid tuleb ära hävitada!”*

“Sõida oma koju, siin pole sinu koht, see on meie maa! Meie rahva mentaliteet ei talu kitsipungi,” laskis Ira täiest kõrist. *”Ja pole sinu asi minu üle kohut mõista. Siin on minul võim, sest see on minu maa ja minu rahvas, sina pole siin mitte keegi, isegi õiget nime sul ei ole!”*

“Eks rebi siis munad ära ja saada kodumaale!”

Irina marssis trepi juurde ja peatus.

„Ma sain kohe aru, et sa pole mind väärt. Mängib mingisugust korralikku ja peenetundelist, aga seest on kõik mäda ja pehkinud. Mul on kahju neist naistest, kes sind usuvad. Tervita oma durotškaid!“

Irina marssis trepist alla.

„Дякую! По спине ломакую!“ hüüdis Vanamees läbi astmete kõmina talle järele.

Mõne hetke pärast oli ta üleval tagasi. Kas Vanamees ei tahaks ta sõitu kinni maksta? Tavaliselt võttis mees, kes daami külla kutsus, endale ka kohustused. Aga kui see Vanamehel üle jõu käib, siis muidugi. Ja veel oli Iral tarvis telefoniarvele raha kanda, et takso tellida.

„Palju vaja on?“ küsis Vanamees kätt püksitaskusse toppides.

„Palju raatsid anda.“

„Mulle ei meeldi kerjused.“

„Ладно, проехали. *Midagi pole tarvis.“*

Irina astus uuesti trepile.

„Oota! Ma lubasin.“

Vanamees tõmbas taskust nutsaku grivnasid.

„Viimane küsimus. Tohib?“

„Aga et oleks viimane!“

Vanamees otsis rahatähtede hulgast sobivaid.

„Miks Ukrainas naised arvavad, et kõige eest peab alati mees maksma?“

„Sa ei tea isegi seda?“ hüüdis Irina. *„See on kosmose seadus.“*

„Tohoh! Ja kuidas see „kosmose seadus“ kõlab?“

„Naise emakal on side kõiksusega. Ta saab kosmosest energiat. Mees imeb naiselt energiat nagu vampiir. Ja peab selle eest materiaalselt tänama. Kingitustega, rahaga...“

Vanamees naeris. Vagiina monoloogide kosmiline tase.

„See on alles seadus! Tänan. Nüüd sain teada.“

„Aga sind see ei puuduta,“ nähvas Irina. *„Sina ei hakka sellest kunagi aru saama.“*

„Так шо?“ küsis Vanamees. *„Luhanski heroinja võtab raha kaotatud energia eest või ei?“*

Ta hoidis raha väljasirutatud käe peopesal.

„Sa võiksid endale rahakoti osta,“ ütles Irina. *„Tahad saada soliidseks meheks, aga see, kuidas sa kortsus rahatähti püksitaskust välja tirid, on vastik.“*

„Kas mu raha ka haiseb püksitaskus?“

Irina virutas koti põrandale.

„Хосподи! *Kui sa teaksid, kui vastik mul on seda raha võtta. Tahaks virutada selle vastu su rahulolevat molu!“*

„Aga võtad ja ei viska!“

„Mul on tarvis koju sõita.“

Irina kahmas raha pihku ja võttis koti.

„Minu sõbralik nõuanne sulle teele kaasa,“ ütles Vanamees. *„Kosmilist emakat meestel ei ole, aga hing on.“*

Irina laskus trepist alla ega kuulanud enam.

„Ja ära talla selle hinge peal!“ karjus Vanamees talle järele. *„Muidu jooksevad peale su tolikute ka vanad ja koledad välismaalased su punase pepu juurest minema!“*

Irina jäi seisma, nii et ainult pea läbi trepivõre paistis.

„Sina jooksed minu juurest!?“ hüüdis ta. *„Ma lugesin oma saabumisest peale tunde, et sust lahti saada! Eriti pärast seda, kui telefonis su vastikuid sõnumeid lugesin.“*

„Sa oled oma polkovniku andekas õpilane!“

„Pole sellist kommet! Aga mulle ei meeldi, kui mind lolliks tehakse. Lugesin ja jäin tummaks! Распиздяй! *Panin sulle õige nime. Ei taha sind rohkem kuulda ega näha. Vastik valetaja, reetur ja liiderdaja!“*

Pea kadus.

„Oli poisil vast treening kassikese peal,“ ütles Vanamees endale.

Pea ilmus uuesti.

„Unustasin sulle öelda. Sinusugusel ihnuskoil ei saa kunagi normaalset naist olema. Sa ei vääri seda. Ma saan suurepäraselt aru sinu naisest – sellise mehe oleks mina ammugi välja visanud. Ega ilma asjata ei räägita, et „любовь зла, полюбишь и козла!“.“

„See ei ole sinu asi!“

„Mu unenägu läkski täide. Aga mina ei kavatse rippuda su kapis riidepuul, kuni sa mu alla tõukad, läti donžuan, *blin!“*

Seina taga hakkas tööle puur, kuid Irina hääl kostis sellest üle.

„Уходи в игнор! *Ja ära enam mu näo alla satu! Kõige jäledam tüüp minu elus. Ära helista ega kirjuta mulle kunagi! Kustutan su igalt poolt ära, sind ei ole enam olemas!* Хай йому грець! Щоб я ще до іноземця полізла!“

Sammude kõmin lõppes, välisuks käis pauguga kinni.

Sellist vihahoogu ei olnud Vanamees veel kohanud. Isegi primadonna ei suutnud nii palju sappi pritsida. Marinakese rünnak taksojuhi vastu tundus viisaka pöördumisena. Slaavi naistega tuli olla ettevaatlik. Nende tunded olid vägevad nii armastuses kui vihas. Ukrainlanna oli loomult *ekstremalka.* Kas kõik või mitte midagi. Ira rääkis küll suržikus ega pidanud ennast ukrainlannaks. Aga Ukraina idavärav kätkes samuti vägevaid kirgi.

Vanamees viskas lilled vaasist ja kaotas ebameeldivad jäljed. Ning tundis, et naistest talle aitab. Vähemasti aasta lõpuni. Teatas kõigile, et jäi miilitsatele vahele, tunnistati illegaaliks ja saadeti Ukrainast välja. Saatis kurbi sõnumeid nii „teelt“ kui „Eestist“. Tagasi võib tulla ta alles pärast viisa hankimist. Kui üldse.

Lõpuks ometi sai elada oma tahtmist mööda. Magada voodis, mitte põrandal. Ärgata siis, kui uni otsa sai. Putru keeta, ilma et see kedagi oksele ajaks. Rahus õlut juua. Haiseda sibula järgi. Kanda mugavaid riideid. Toimetada oma suva järgi. Lasta ajal voolata rahulikus tempos nagu Krimmis pidigi. Oodata pensionipõlve, et vabadus veelgi suurem oleks. Kui vaim peale tuli, siis nokitseda naisteõpiku kallal, mille maht kasvas juba entsüklopeedia mõõtmeteni. Keskpäeva paiku jalutada läbi pargi mere äärde.

Õhtul vaadata head filmi või sõita Jaltasse trenni. Elada talisupleja ja harrastustantsija karsket elu. Tunda end kenade partnjoršade kõrval noore mehena. Kaheksakümneselt võistlustantsijaks hakata. Selleks ajaks peaks piisav tase olema saavutatud. Tulla omas vanuseklassis maailmameistriks ja kodumaa meedias laineid lüüa. Muidu kirjutasid ainult skandaalidest, mis tekitasid halbu unenägusid. Viimati oli Vanamees pidanud Kadrioru lossis orgiaid. Mida president oma krediitkaardiga kinni maksis.

12.

Östja oli saatnud meili, et raha on koos ja tehing toimub. Tuli lennata päriselt kodumaale. Kauaoodatud jõukuse järele.

Simferoopoli vaksali ümber tungles rahvamass nagu alati. Rongini oli aega ja Vanamees lubas endale lahkumisõlle. Avalikus kohas joomine oli keelatud. Jaamahoone ümbruses luusisid miilitsad, et tabada õllepudeliga tüüpi, kellelt raha välja pressida. Teadja inimene hoidis seadusesilma eest kõrvale.

Vanamees leidis varjulise paiga vaksalitaguse haljasala servas ilma sildita majaseina ääres. Vaevalt sai ta pudelil korgi pealt, kui avanes uks ja välja astus miilitsavormis mees. Saak oli võmmile sülle jooksnud.

Ta kamandati tuppa, kus istus laua taga teine mundrimees. Too nõudis Vanamehelt dokumenti, et protokoll koostada. Mõlemad passid asusid rahakoti vahel. Alatuse seadus töötas. Vanamees tõmbas välja vale passi. Viimasest Krimmi saabumisest polnud selles mingit märget. Ta keeras miilitsatele selja, et passid ringi vahetada, kuid mentidel oli hais ninas. Tehti kindlaks, et ta oli juba kevadel Ukrainast lahkunud ja mitte enam tagasi tulnud.

„Kuidas te siia saite?“

Tuli ka teine pass ette näidata. Kõhu alt läks külmaks. Polnud raske taibata, et Vanamees oli Ukraina riiki aastaid petnud. Viibinud lubatust kaks korda kauem. Ja kõige lollimal kombel vahele jäänud. Asi võttis halva pöörde. Vanamehel polnud rohkem raha kui üks kahesajagrivnane.

Õnneks osutusid mendid mõistlikeks meesteks. Lesja Ukrainka pildiga rahatähest piisas, et saada tagasi mõlemad passid ja ka õllepudel, mille Vanamees võis ukse taga tühjaks juua. Nüüd juba miilitsavalve all. Nii kallist õlut polnud ta varem joonud. Aga maitses ka hästi. Eriti koos teadmisega, mis oleks võinud juhtuda. Altkäemaksul ja korruptsioonil olid omad plussid.

Öö rongis tundus lõputu. Vanamees käis neli korda kempsus, kuulas mitmehäälset norskamist ja läbi kupeeseina kostvat lapsekisa. Igas peatuses kostis koridorist valju seletamist. Kes siis vagunisse tulles või maha minnes kaasreisijate une peale mõtles. Viimaks hakkas taevas heledamaks tõmbuma ja akna taha ilmusid hallid magalarajoonid. Kiievi metroovagunis pääses Vanamees napilt varaste käest, kes rahvamassis ta koti lukud lahti olid tõmmanud. Lahter dollariümbrikuga kaasa arvatud.

Borispoli lennujaamas luges piirivalve ta passist riigis viibitud päevi kokku.

„Mis te teete nii kaua Ukrainas?“

„Midagi ei tee. Puhkan.“

„Või elate?“

„Ei ela.“

„Äkki töötate?“

„Ei tööta. Mul on Krimmis suvila.“

Elamine ilma loata oli keelatud. Töötamine veel enam. Vanamees aga ei elanud ega töötanud, vaid oleskles. Üheksakümmend päeva ühe ja üheksakümmend teise passiga. Oleskelu oli lubatud.

Tallinna lennujaamas imestas piirivalvetädi, miks puudus passis Ukrainast lahkumise tempel. Lennureisijate nimekirjas olid kehtivuse kaotanud passi andmed. Vanamees tegi näo, nagu ei taipaks midagi. Ta lasti kodumaale, aga vana pass kästi ära visata.

Võimud olid asunud tegema rahvusvaheliselt koostööd, et kurjategija kinni püüda.

Lisaks miilitsale ja piirivalvele oli hakanud tegutsema eradetektiiv. Vanamehe selja taga oli käivitunud intriig. Keegi oli võtnud nõuks avada petetud naiste silmad. Nii Marinat kui Juliat pommitati Vanameest kompromiteerivate teadetega. Informaator teadis täpselt, kes ja millal ta juures külas käis. Keegi oli hakanud ta maja silmas pidama. Kes võis olla huvitatud ta paljastamisest? Ja kust sai keelekandja naiste telefoninumbrid? Keegi oli nuhkinud ta telefonis.

Marina oli veendunud, et neid vastikuid sõnumeid saadab Julia. Julia oli kindel, et asja taga seisab Marina. Aga Vanamehele tundus, et mängus pidi olema veel keegi kolmas. Ukraina idaväravate alt võis kättemaksuoperatsiooni oodata. Aga kust võis Ira teada, millal keegi tal külas oli?

Vanamehe kirjasõprade hulka oli tekkinud tundmatu naine Harkovist. Keegi Leena nimeline heategija pidas vajalikuks valgustada teda Julia tegudest. Naise elukombed pidid olema linna peal laialt tuntud, mispärast oligi mees talle hundipassi andnud. Tegemist oli ilmse laimuga. Aga miks oli tarvis Juliat mustata? Kakskümmend aastat truud abikaasat, kellel oli alles teine seksuaalpartner? Usklikku naist poleks saanudki rohkem solvata.

Julial oli läinud tutvuse kaudu korda välja selgitada, kust Vanamehe vastu suunatud kompromaat saabus. Jäljed viisid Ukrainast välja Venemaale. Suvel Krimmis käinud Ljudmilla juurde Murmanskisse. Aga polaaralade psühholoog ei tegutsenud üksi, vaid käsikäes mingi ukrainlasega. Vanamehe vastu oli hakanud huvi tundma keegi Vitali Konovi nimeline erusõjaväelane Tšernovtsõ linnast. Lugu läks järjest imelikumaks. Vanamees ei tundnud ühtegi erusõjaväelast peale Jaltas elava Juštšenko. Tšernovtsõst ei olnud tal ühtegi naist kunagi külas käinud.

Kui Vanamees Ljudmillalt aru päris, kohkus see ära ja saatis oma kirjavahetuse tolle Vitaliga. Sõjaväelane oli püüdnud Ljudmillale tõestada, et Vanamees on viimane siga, kellega ei maksa mingit tegemist teha. Mees, kes kuskil ei töötanud ja pesitses aastaid Krimmis, ei saanud olla korralik inimene. Ljudmilla omakorda oli kirjutanud Vitalile oma suvereisi meeldivatest muljetest. Kaasa arvatud tsaarirajal aset leidnud intiimsused. Need seigad paistsid sõjameest eriti vihale ajavat. Kuidas see tandem Harkovini välja jõudis, see jäigi selgumata. Julia oli leidnud odnoklassnikutest Konovi fotosid, mis olid tehtud erinevates eksootilistes maades. Tegemist ei saanud olla lihtsalt elus kibestunud kadetsejaga. Mis võis sellisel mehel olla Vanamehega pistmist?

Kogu asjast jäi hinge vastik tunne. Keegi jälitas Vanameest ja püüdis teda vahele võtta. Mängu oli tulnud jõustruktuuri esindaja. Oli see kuidagi seotud ammuse kastreerimisähvardusega? Korraga oli Vanamees kõigil pinnuks silmas. Mängis ta äkki tulega? Ta nägi ennast juba saatkonnalt abi palumas. Oli Krimmis elamine tõesti nii suur patt?

Tallinnas liikusid inimesed talveriietes. Noored daamid istusid trollis, suusamütsid peas. Vanamees läks kõigepealt kinno, sest käimas oli PÖFF. Film rääkis Roman Polanskist, keda seniajani jälitati. Poolel maakerast oli ta *„desired"* ja teisel poolel *„wanted"*. Selleni andis Vanamehel veel jõuda.

Esimesel detsembril tuli lumi maha. Linn muutus ligaseks ja jalad said märjaks. Tööta jäänud lihased minetasid toonuse. Nahk kaotas päevitunud jume. Kondid jäid iga päevaga kangemaks. Neelamine läks valusaks. Eesti hakkas mõjuma väsitavalt. Oli tunne, nagu oleks ta kogu aeg siin elanud. Ka merekivikesed kaotasid kuivades sära ja muutusid kahvatuhallideks. Unustust võis leida üksnes kinosaalis. Vanamees oli nagu pimedate ööde filmifestivali vapiloom.

Tehing õnneks toimus, mille järel võis uuesti ära sõita. Viimasel hommikul sõi Vanamees Marika tehtud viineripirukaid ja salatit, mis Laura talle linna tõi, ja lõi oma bilanssi kokku. Kui ettemaks,

pangalaen, riigilõiv, notaritasu ja maakleriprotsent maha olid võetud, jäi järele märksa väiksem summa, kui ta oli arvanud. Jõukus laskis ennast endiselt oodata. Riigiettevõtted maksid nõukogu liikmetele kolm tuhat eurot kuus. Vanamees ostis riideid „Humanast". Viis eurot modemipulga häälestamise eest tundus sigadus.

„Kas ma tõesti olen äpu?" mõtles ta Kopli ühikatoast tänavale astudes.

Tõmbas siis lumisel mänguväljakul lõuga ja läks vaatama võitlust Pinocheti režiimi vastu. PÖFFi peapreemia anti Ukraina filmile, mida ta ei näinud. See rääkis sõja jalgu jäänud lastest. Vanamees ei armastanud vägivalda. Teda ootas rahulik elu Krimmis.

13.

Detsembri keskel läks ilm külmaks. Zaporožjes ja Harkovis oli lumeuputus. Eestis möllas torm. „Eesti Energia" saatis vaheldumisi sõnumeid, et vool on ära ja vool on tagasi. Vanamees loobus spartalikust eluviisist ja lülitas magamistoas radika sisse. Ta võis seda endale lubada.

Nii hästi polnud ta asjad ammu olnud. Laenud olid kaelast ära. Rahast piisas mitmeks aastaks. Krõõdast oli saanud täiskasvanute gümnaasiumi abiturient. Laura oli pääsenud noorteadlaste konkursil teise ringi. Astrid kasvatas lambaid ja hakkas kolmandat tütart ilmale tooma. Anna tegi ülikoolis diplomitööd. Aksel oli elu ja tervisega kodus tagasi ning elas oma Lilluga õnnelikult. Marika oli saanud projektiga maha ja valmis uueks kinnisvaraarenduseks. Vanamehe kõik elutähised olid plussis. Lahkuva aastaga võis rahule jääda. See ei toonud küll loodetud jõukust, aga andis kindlustunde ja hingerahu.

Saabus sõnum. Maria teatas, et oli jõudnud Maltale ja Kroelli kontsert meeldis. Miks ta üksinda reisis? Kuhu oli saanud Kazantipi prints? Ja mis see üldse seepiasse puutus? Talvel oli Krimmis rahulik. Keegi peale Marina ja Julia ei kippunud külla. Ja need olid mõlemad toredad inimesed.

Raadios rääkis Hendrik Relve rändamisest savannis. Vanamees polnud viis aastat kusagil käinud. Lasknud ainult Krimmi ja Eesti vahet. Jaanuaris oleks tore soojas meres ujuda. Ta ei suutnud ainult otsustada, kus meres ja kellega.

Eestis said inimesed pikad pühad. Vanamehel jätkusid mõnusad rutiinsed päevad.

Aasta viimasel päeval vaatas ta Tšehhovi „Kolme õe" järgi vändatud filmi. Olgast, Mašast ja Irinast. Päike oli veranda soojaks kütnud. Aknast puhus sisse mahe tuul, mis pani kusudamad lae all pöörlema. Nende valmistaja oli pärast viimast tööpäeva istunud rongi ja teel Krimmi poole. Et koos saata ära vana aasta ja võtta vastu uus. Šampus oli Vanamehel külmas. Toidud Marina seljakotis.

Algab Vanamehe juubeliaasta. Kuuskümmend on mõnus eluiga. Vanadus tegi vabaks. Aeg on kangas, millest on kootud elu – nii seisis kirjas O'Hara epitaafil tuulest viidud hingede mälestuseks.

2013

1.

Jaltas ei olnud kohta, kus ennast kollapalaviku vastu vaktsineerida. Aga piiril pidi kontrollitama tõendi olemasolu. Ega isegi oleks sihukest tõbe külge tahtnud. Sõiduks inimkonna hälli juurde tuli korralikult valmistuda. Vanamees otsis internetist filme, mida õhtuti vaadata, kui malaariahirmus hotellist välja ei julge minna. *Out of Africa* igal juhul. Vanamees ei teadnud mustast mandrist suurt midagi. Turiste hoiatati, et kohalikud näevad valges inimeses üksnes rahakotti. Mingil juhul ei tohtinud suvalisse autosse istuda, vaid kasutada ainult registreeritud taksosid. Vanamees muigas selliste hirmutamiste peale. Temal peaks niipalju mõistust jätkuma, et mitte enda ja oma reisikaaslase pead tulle pista. Elu oli teda piisavalt ohtude vastu vaktsineerinud. Aga mitte kollapalaviku vastu. Tuli sõita Sevastoopolisse meremeeste haiglasse.

Tegelikult oli Vanamees Aafrikast äsja tulnud. Pärast „Novõi Sveti" šampuse ja Marina koduste roogadega toimunud vana-aastaõhtut, mis ei erinenudki nende harilikest nädalalõppudest, olid nad esimesel jaanuaril Krimmist teele asunud. Marina läks Zaporožjes rongilt maha, Vanamees jätkas teed Kiievisse, kus teda ootas Julia, et lennata koos Egiptusesse. Seekord ei pääsenud Borispolis ilma viiesajagrivnase altkäemaksuta, sest Vanamees oli ületanud talle igaks poolaastaks lubatud kolmekuulise limiidi. Seda, et alanud oli uus aasta, arvesse ei võetud.

Muezzini halaga alanud päevad möödusid tuulevarjus päikest võttes ja korallide vahel värvilisi kalu jälitades. Siestat sisustas

seks täitmatu reisikaaslasega. Õhtutunnid veetis Vanamees raamatuga, milles keegi David Miller arutles vähemuse huvidega arvestava demokraatia üle. Araablaste rootsi laud oli rikkalik, aga mõne päeva pärast tundusid eksootilised toidud kõik ühe maitsega. Õlut tuli käia ostmas eraldi poest. Kaks ja pool dollarit maksnud väike purk oli peidetud leti alla, sest Allah avalikku joomist ei sallinud.

Ühel öösel ärkas Vanamees iseäraliku sahina peale. Põõsaste all vonklevad maod osutusid kastmisvoolikuteks, mida lohistas tõmmu aednikupoiss. Tuppa imbuva haisu järgi taipas Vanamees, et nende kolmetärnihotellis kasteti muru, lillepeenraid ja palme fekaaliveega. See seletas ka siirupipurkide otstarvet puude küljes, mis töötasid kärbsepüünistena, keda solgihais parvedena kohale meelitas. Hotellirahva ärkamise ajaks oli palav päike öise väetamise jäljed kaotanud. Restorani keha kinnitama suunduvad turistid ei tulnud selle pealegi, et olid kõrbeoaasi ökosüsteemi koostisosadeks. Nad pikutasid palmide all rohelisel murul ja saatsid kodustele eksootilisi pilte.

Talvepuhkus kulges mõnusasti. Aga Vanamees oli unustanud maha Eesti telefonikaardi. Novaja Kahhovka, Zaporožje, Kiiev, Donetsk ja teised linnad valutasid südant, kuhu nende lemmik on kadunud. Õnneks kestis see teadmatus vaid nädal aega. Kümnenda jaanuari hommikul astus Vanamehe jalg Simferoopoli lumisele perroonile. Saabumispäeval ei jõudnud ta muud teha, kui arusaamatusi lahendada ja suhteid taastada. Pärast araabia hõrgutisi maitsesid tatrapuder ja keedukartul delikatessidena. Rutiinsed talvepäevad Krimmis tundusid imelise vabadusena. Vanamees ei tahtnud oma külmast majast ega tühjast rannast enam kuskile. Aga ees seisis uus lahkumine. Sest Marinat ootas samuti üllatusreis. Ja koguni musta Aafrikasse.

Vanamees mäletas lapsepõlvest Tanganjika postmarke. Enne kui see riik Sansibari saarega ühines ja uus moodustis Tansaania nime hakkas kandma. Sinna olidki nad teele asumas. Alguses Serengeti kanti safarile ja seejärel India ookeani äärde rannapuhkusele.

Marina ei pidanud ennast Juliast vähem väärtuslikuna tundma. Vanamehel oli õiglane süda.

Meremeeste haiglas leiduski vajalik vaktsiin. Kuid üksnes topeltannustes. Süsti ei saanud enne teha, kui ilmus välja teine kollapalavikuhuviline, kellega ampulli sisu jagada. Kartus, et rohkem selliseid ei pruugi Sevastoopolis leidudagi, osutus asjatuks. Juba samal päeval saabus kohale kiilaspäine laevamehhaanik, kes valmistus sõitma Angolasse. Ja mõlemad mehed kiskusid nõukaaegses medkabinetis tagumikud paljaks. Kui nad pükse uuesti üles tõmbasid, pani arstitädi ampullikesta prügikasti visates patsientidele südamele, et need kolm päeva süstikohta märjaks ei teeks ja kümme päeva tilkagi alkoholi ei tarvitaks. Muidu leiavad nad ennast nende haigla kardioloogia osakonnast. Kolm päeva ilma mereta ja kümme õlleta! Vanamehe rännukihk oli nõudnud esimese ohvri.

Reisi alguseni jäänud tööpäevad möödusid üksinduses ning nädalavahetused naise seltsis, kelle kord oli saabuda. Marina oli jäänud kõhnaks. Ta silmade ümber olid tekkinud mustad rõngad, rinnad olid lössi vajunud ja kõhunahk lotendas. Vanamees oli alles teel Egiptusesse, kui Marinale juba kõik ette kanti. Keegi peale Julia ei võinud nende sõidust teada. Kas tõesti võis usklik inimene olla nii julm? Aga kes Juliat ennast laimas? Müsteerium jätkus ka uuel aastal.

Vanamehel hakkas Marinast kahju. Talle ei meeldinud petta. Valetada oli vastik. Naised ise sundisid teda tõtt varjama. Süüdi oli nende omandi-instinkt. Keegi polnud nõus teda teistega jagama. Aga Vanamees ei tahtnud enam kellegi oma olla. Vabadus tähendas kuulumist ainult iseendale. Mis selles halba oli, et ta Juliaga Egiptuses käis? Inimene pidi püüdlema ideaali poole. Kuid ideaalset naist polnud olemas. Seetõttu tuli võtta igaühest see parim, mis temas leidus. Aga katsu sa seda neile selgeks teha! Marina oli valmis pigem otsa lõppema, kui enda kõrval võistlejat taluma. Ei jäänudki üle muud, kui nõustuda ta nõudmisega, et Juliaga

tuleb teha lõpp. Kuid vaene Marina ei teadnud, et pärast Aafrikat ootab teda ennastki sama saatus. Mitte kellelgi ei pidanud enam Vanamehe peale ainuõigust olema. Kõige vähem saavutati seda ta järel nuhkimise ja sõimusõnumitega.

Kaotus saab küll suur olema, sest nädalavahetused Marinaga olid väga meeldivad. Pärast saabumisseksi ja väljapuhkamist järgnes mererand või ekskursioon. Seejärel tuli pidulik lõunasöök Zaporožje köögiga. Oma õhtust rituaali kutsusid nad кино, вино и домино. Vino oli tavaliselt „Inkermani" veinivabriku odav „Busso". Viimane *kino* oli olnud „Walking on the Clouds", sest pilvedesse olidki nad peagi tõusmas. Pärast vanni lõhnaküünalde valgel järgnes *domino*, milles domineeris saatana lutt. Kõige magusamal hetkel helises enamasti telefon. Seekord oli helistajaks naabri-Tolik teatega, et Vodokanal oli lõiganud katki veetoru ja jätnud elugaraažid ilma veeta. Ette hoiatamata ja isegi ilma põhjuseta. Vanamees oli juba mitu päeva elanud varupaagi veest. See oli Ukraina. Maa ära vormistada, majapaberid korda ajada ja villa maha müüa! Uuel aastal tuleb quickstep „Out of Crimea". Seitse aastat pidi olemagi paras aeg uueks pöördeks elus.

Tee Sevastoopoli ja Jalta vahel oli Krimmi kõige ilusam maantee. Enne jõudmist lõunarannikule, kus läks tiirutamiseks kaljude vahel maaliliste lahesoppide kohal, kulges tee laugemal maastikul. Süstist alles uimase pilgu eest libises mööda mahajäetud karjäär lagunenud tööstushoonetega. Tehasevärava kohal ilutses suur värviline silt *„Bike Show"*. Selle all kiri: „Нам предназначена Русская дорога".

Vaktsineeritud Vanamees jäi mõttesse. Kui oli määratud русская дорога, milleks siis *bike show*? Miks mitte мотогонка? Сэндвич... чизкейк... стритфуд... драйв... релакс... бутик... кар... olid kõik selle Vene tee moodsad verstapostid. Varem olid üle võetud рюкзак, галстук, бутерброд, фейерверк, щтиль ja шторм. Iga suvi peeti Jaltas festivali „Великое Русское слово". Aga suur vene keel rikastas ennast aina uute võõrsõnadega. „Välismaalane Ivan Fjodorov" võis poesildilt lugeda juba aastal 1927, kui Ilf ja Petrov avaldasid oma kuulsa raamatu. Nüüd liikusid rannapromenaadil kõhukad mehed kirjutes dressides, rinnal ja seljal suured kirjad „RUSSIA". Mitte Россия. Suurde vene hinge mahtus ka enda ehtimine võõraste sulgedega. Kui ikka Vene tee oli ette määratud, siis ei eksitanud sellelt kõrvale miski. Sevastoopoli baikerid kuulusid samuti uude Vene maailma, millest üha rohkem juttu tehti.

Kolmeks päevaks ilma mereta jäetud, läks Vanamees postkontorisse ja saatis ära paki Juliast mahajäänud asjadega. Õnnetu naine soovis Marina telefoninumbrit, et tõestada oma ausust ja ennast Vanamehe silmis puhtaks pesta. Aga kes siis ikkagi intrigeeris? Kes jälgis igat ta sammu? Nii Krimmis, Eestis kui isegi Aafrikas? Kes oli rõvedate sõnumite autor? Kellele oli Vanamees pinnuks silmas? Abi polnud kuskilt loota. *Tõsised inimesed* ei tahtnud nende küsimustega tegelda. Kas šantaaž ei olnud siis organiseeritud kuritegevus?

2.

Veebruaris, kui Vanamees viibis Marinaga Kurrunurrumaal, tapeti Simeizis külapea Kirill Kostenko. Mõrv oli leidnud aset külanõukogu hoone juures päise päeva ajal.

„Killerid tulistasid kohalikku meeri umbes kuusteist korda ja põgenesid sündmuskohalt," kirjutati Krimmi uudisteportaali kriminaalkroonika rubriigis. Koška mäe lähedalt oli leitud sõiduauto, millega tapjad kuriteopaigalt lahkusid. Õiguskaitseorganite käsutuses oli mitmeid versioone, kuid uurimise üksikasju ei avaldatud. See võib segada juurdluse käiku, teatas miilitsa pressisekretär.

„Videolt on näha, et killer oli üksi. Keegi teda kindlasti abistas ja korraldas varjumise, kuid puudub info, et neid oleks olnud rohkem,"

tsiteeriti artiklis kedagi Mark Ben-Naimi, keda nimetati vaheldumisi eksperdiks ja Krimmi inimõiguste kaitsjaks.

Kurjategija pea eest lubati vaevatasuks viiskümmend tuhat grivnat. Ben-Naimi teada puudus miilitsal versioon selle kohta, kellele võis mõrv olla kasulik.

„*Mingeid kõmulisi skandaale maaküsimuses ei olnud,*“ väitis inimõiguste ekspert. Kohalikud elanikud olid võimuga rahulolematud, kuid vaevalt keegi neist kuriteos kaasosaline oli. Neil ei olnud rahagi, et taolist tööd tellida. Simeizi külapea oli maetud Simferoopoli linnakalmistule. Temast jäi maha viis last.

Vanamees luges sellest veretööst reisilt tagasi olles. Pärast Aafrikat ei olnud enam miski endine. Elu tundus nüüd kallim kui kunagi varem. Üleelatust vähehaaval toibudes tundis ta uut indu igal rindel läbi murda. See neetud maa-asi kõigepealt. Ta oli asjaajamisel olnud passiivne ja saamatu. Nagu verandale lennanud sitikas, kes siputas selili põrandal jalgu, kuni jõud rauges ja ta elutuna lamama jäi, kui abi õigel ajal ei saabunud. Vanamehel oli spetsiaalne riist putukate elu päästmiseks. Sepisest pudeliavaja, mille külge mustad kumalased ja rohelised haisusitikad jalgadega klammerdusid, et neid kanderaamiga aknast välja tõstetaks. Vajaliku riista olid Vanamehele kinkinud Raplamaa ettevõtjad, kui ta Jaltas nendega kohtumas käis ja Krimmi elust-olust jutustas. Sel tüübil vedas, ütles Vanamees, kui putukas tõstuki küljest lahti laskis ja põrinal vabadusse lendas. Ta oli ise samasugune sitasitikas. Ainult abistavat kätt polnud tal kuskilt loota. Tuli omal jõul lõksust välja pääseda.

Uudis kohaliku meeri õnnetust otsast sünnitas viljakaid mõtteid. Kas ei saaks ka Koreizi elanike rahulolematust samal kombel vähendada, nagu naaberkülas asju aeti? Kohalikel ei jätkunud raha sellist maakorraldustööd finantseerida. Aga Vanamehel oli nii raha kui ka sõber, kes oli spetsialiseerunud taoliste tellimustööde peale. Vanamees ei olnud verejanuline inimene. Ja mõtles ka viiele lapsele, kes Simeizi külapeast maha jäid, vaevalt küll näguripäevi nägema. Kuid olles äsja napilt eluga pääsenud, ei tundunud taolised töömeetodid talle enam nii võõrad kui varem. Võib-olla poleks tarviski külapea eluküünalt kustutada. Ehk piisaks prorabi õemehel temaga vaid tõsiselt rääkida. Viiesaja dollari eest, mis Andrei Vanamehelt sisse kasseeris, oleks ta maa-asi võib-olla juba korda aetud. Selle asemel, et aastaid jännata mingite Juštšenkotega, kes samuti raha võtsid, aga tööd ei teinud. Paraku oli Andrei silmapiirilt kadunud. Suur sõprus oli otsa saanud. Volodja jutu järgi olla meest Kertši linnavahel nähtud.

Igatahes olid Simeizi omad andnud hea õppetunni, kuidas tuli siinkandis asju ajada. Seda enam, et aeg tegutsemiseks oli käes. Reisid olid reisitud. Pärast Aafrikat ei tahtnud Vanamees enam Krimmist kuhugi.

Kuidas võiski tahta nii kultuursest paigast ära kolida? Hommikust peale oli sadanud, mis pani mõtlema troopilistele vihmaperioodidele ja vähendas veelgi vaimustust lõunamaise eksootika vastu. Must meri jahtus küll maha ja ilma päikseta päeval oli talvel külm. Aga see-eest ei kippunud siin keegi su elu kallale. Aegajalt löödi maha mõni ülbeks läinud tegelinski, kuid tavakodanik võis liikuda ringi ilma hirmu tundmata. Ja oma kodus tundis Vanamees ennast täiesti turvaliselt, sest ta maja seisis mäe otsas nagu kindlus. Via Militareselt sai seda vallutada üksnes kivimüürile ronides ja seejärel traataeda ületades. Ai Petri poolt paistis vaid garaaži rauduks teiste samasuguste kõrval, mille taga ei osanud keegi villat kahtlustada. Lahkudes võis aknad rahumeeli pärani jätta, kartmata, et mõni tüüp sealtkaudu sisse võiks ronida. Armeenlase käest garaaži ostes polnud Vanamees selle varjatud väärtusi märgata osanud. Aga pärast Aafrikat oli julgeolek omandanud uue tähenduse. Marinaga ühendas neid hoopis teistsugune side. Nad olid nüüd saatusekaaslased. Koos viibinud surmasuus ja imekombel eluga pääsenud. Tansaania oli vajutanud mõlemasse igavese jälje. Kirjutes särkides mustad mehed tõusid ikka ja jälle silmade ette. Pärast kohtumist nendega oli iga hetk elus õnn ja rõõm.

Reisi eelõhtul ei saanud Vanamees und. Vaimustav jive, must tee, raadiorändaja Kongo-muljed ja kerge kõhedus algava seikluse ees ei lasknud rahuneda. Vanamees oli varakult broneerinud öömajad ja saatis nüüd välja meilid kinnitusega, et nad tulevad. Mine sa aafriklaste kombeid tea. Kusagil Kilimandžaaro jalamil ilma peavarjuta jääda poleks küll tahtnud.

Väljas kiskus tormiks. Tuul kolas ringi katusel ja laskis ulgudes mööda majaseinu. Küljelt küljele püherdades hõõrus Vanamees katki mingi kahtlase kärna tagumikul. Arvas kohe, et see on aids, mis ajab ta üle keha musti mädavinne täis nagu Tom Hanksi „Philadelphia" filmis. Aga oli hoopis kollapalaviku süstist jäänud punn, mille ta oli veriseks kraapinud. Mis tung küll ajas inimese paradiisist välja vintsutusi otsima?

Vanamees kartis rongist maha jääda ja pidi Simferoopoli vaksalis aega parajaks tegema. Miilitsate juurde ta enam ei läinud, vaid tellis „Домашная кухня" nimelises jaamakõrtsis pelengassi eneparaselt koos „Oboloni"vaadiõllega. Selle maitsva kala oli Vanamees avastanud Krimmis. Korra oli ta üritanud isegi kodus pelengassi praadida ja leidnud internetist ka vastava õpetuse.

„Koostis pelengasa koos pikantse aedviljatäidisega. Kui vabastada katuseharja kogu tee kala, lahutada köök käärid saba, nii et saba jäi keha pelengasa. Oleme eemaldanud selgroog kala, et panna vaba ruumi taimsed täiteks. Saba ja pea pelengasa jäävad pagasiruumi valmis roog tundus muljetavaldav, mis võib valmistada nagu puhkus või perekonnaliikme õhtusöök."

Retsept tundus arusaadav ja Vanamees tõi Koreizi turult paarikilose värske pelengassipuraka koju. Roog saigi muljetavaldav, kuid terve õu oli soomuseid täis ja kalapraadimise hais ei kadunud majast mitu päeva. Parem oli perekonnaliikme õhtusööki nautida kohvikus.

Süüa osati Krimmis teha, aga miks pidid inimesed nii lärmakad olema? Kas tõesti ei saanud seda, mis mehel oma daamile öelda oli, vaikse häälega kõrva sisse rääkida? Arvet oodates jooksis Vanamehe mõte Tseilonile. Budistid olid rahumeelne ja arvatavasti ka vaikne rahvas. Colombo maailma odavamaid pealinnu. Huvitav, kas seal peotantse tantsitakse? Millalgi tuleks minna maad kuulama. Aga kõigepealt ootas teda must eksootika. Kaheksateist pikemat või lühemat sõitu busside, rongide, lennukite ja laevadega. Enne kui ta uuesti kodus tagasi on. Seiklusele vastu minnes ei tundnud Vanamees isegi hirmu oma elu pärast. Tuleb mis tuleb. Pääseks ühe ropsuga haigustest ja piinadest, mida vanadus varem või hiljem kaasa toob. Reisiõnnetus oleks mugav eutanaasia vorm.

Rong hakkas poolsaarelt välja jõudma. Mõlemal pool raudteed laiusid Sivaši limaani valged jääväljad. Zaporožje lähenes jõudsasti, Marina astus vagunisse ja koos jätkati teekonda Harkovisse. Seal ootas neid „Pegasuse" odavlennufirma õhubuss, mis toimetas nad Istanbuli. Pärast poolikut ööd „Best Island Hosteli" räpases toapugerikus istuti ümber Türgi õhuliinide reisile lennukompanii uude sihtkohta Kilimandžaarosse. Liini avamisehindadele oligi Vanamees pihta saanud. Ka broneering Arusha linnaservas asuvasse Ujamaa hostelisse kehtis. Isehakanud reisikorraldaja logistika paistis mustal mandril töötavat. Seljakotirändurite kirjus karjas oli Vanamees ainuke küpsesse ikka jõudnud Aafrika-huviline.

Safari esimene päev kulges Manyara järve kandis. Peale tee peal ukerdavate ahvide ja savannis rohtu söövate kitsekarjade, keda mustanahaline autojuht kutsus thomson-gasellideks, muid elukaid nähtavale ei ilmunud. Liikus ainult lahtiste džiipide lõputu karavan, binoklite ja fotokatega varustatud kahvatud loomasõbrad pardal.

„Pole pole," ütles Mustafa kärsitutele klientidele, mis suahiili keeles tähendas „rahu, ainult rahu".

Pärast Marina kaisus veedetud kuuma ööd läbi telgiseina kostvate džunglihäältega ning hommikusööki ahvidest vargapoiste seltsis jätkus teekond läbi Ngorongoro oru. Vanamees poleks iial uskunud, et mingisugune lage rohumaa võiks kubiseda sebradest,

gnuu-antiloopidest, pühvlitest ja kaelkirjakutest. Suurte loomade vahel siblisid ringi väikesed metssead, keda Marina kutsus multifilmi järgi pumbadeks. Kaugemal künkaserval paistsid ninasarvikud ja korraks ilmusid silmapiirile isegi lõvid. Teeäärsest võsast paistsid elevantide kõrvalestad ja tükati ka hallid kered nagu majaseinad. Haisu järgi otsustades oli tee rajatud läbi elevantide tualettruumi. Aafrika *Big Five* oli Ngorongoros uhkelt esindatud, nägemata jäi vaid öise eluviisiga üliettevaatlik leopard. Mustafa tundis oma tööd ega häbenenud selle eest ka lisatasu küsida.

„*Keep your eyes!*" hoiatas ta piknikukarpe välja jagades väikeste mustade kullide eest, kes tukkusid vorstipuu ladvas, mille varju Vanamees ja Marina istusid keha kinnitama. Karbi sisuks oli praetud kanakoib rohelise salati ja valge kastmega. Einet murul saatis rohtukasvanud tiigist kostev mulistamine. Aegajalt kerkisid sogasest veest välja jämedad koonud, mis kuulusid jõehobustele, kes nohinal õhku ninasõõrmetesse tõmbasid.

„Блядь!" kostis Vanamehe külje kõrvalt äkki karjatus. Marina vahtis kohkunult kuhugi kaugusse. Vanamees ei suutnud oma kõrvu uskuda. Medõe suust polnud kunagi ühtki roppu sõna tulnud.

„Бля-адь!" tuli uuesti valjusti ja südamest. Marina oli millestki niivõrd šokeeritud, et ei suutnud ennast kontrollida. Järgmisel hetkel käis Vanamehe silmade ees sähvatus, kanakoib oli sõrmede vahelt läinud ja must nool kadus saagiga silmist.

Nii jultunud tegelasi polnud Vanamees veel kohanud. Ta katsus käega silmi. Mustafa hoiatus ei olnud asjatu. Õnneks liha neil rohkem ei olnud ja puu otsas varitsev röövlibande oli huvi nende vastu kaotanud.

Kui esimene ehmatus mööda sai, küsis Vanamees, mis sõna see oli, mida Marina kulli kohta oli kasutanud. Kuid see hakkas samuti toibuma ja keeldus kordamast.

„*Sa tunned nii hästi Aafrika linde?*" imestas Vanamees.

Hiljemgi tuletas ta aegajalt safaripiknikut meelde ja kiitis Marina ornitoloogilisi teadmisi. Kuid tegelikult olid linnud neid hoiatanud ohu eest nagu Itit ja Kustit „Nukitsamehes". Aafrikas tuli iga hetk valvel olla. Aga Vanamees ei võtnud sellest õppust, vaid pidas ennast ikka veel olukorra peremeheks.

Pärast safarit nägi reisiplaan ette puhkuse ookeani ääres. Palav bussisõit põiki läbi Tansaania kujunes ettenähtud üheksa tunni asemel märksa pikemaks. Sildid „*Diversion*" suunasid vana möirgava diiselbussi remonditavatelt teelõikudelt mitmekilomeetristele ümbersõitudele konarlikel ja tolmavatel kruusaradadel. *Pole pole!* Ainsana tundis ennast sõiduvees musta naha ja paksu tagumikuga stjuardessiplika, kes istus bussi ninas, seljaga reisijate poole, ning vahetpidamata sõi ja jõi, kõrvaklapid peas. Igas peatuses tormasid kohale kaubitsejate parved, kes bussi akende ja küljepleki vastu kolistamisega püüdsid äratada sõitjate tähelepanu oma träni vastu.

Umbes poolel teel tehti pikem peatus. Käidi nurga taga kempsus ja seejärel räpases trahteris toidupakkide järel. Need kuulusid piletihinna sisse, mis selgus paraku alles hiljem. Sõiduvintsutused kulmineerusid mootoririkkega, mistõttu viimased tunnid rühkis buss edasi teise käiguga. Päevast oli saanud õhtu. Akna taga paistis lõputu valgustamata geto, kus rahvas näis elavat tänaval. Nad olid jõudnud Tansaania endisesse pealinna Dar-es-Salaami, mis tähendas araabia keeles „rahu maja". Rahust polnud siin jälgegi ja teeäärseid hurtsikuid oli raske ka majadeks pidada. Vanamees oleks tahtnud näha seda türgi sultanit, kes siinsele Soodomale ja Komorrale sellise nime oli andnud.

Kus kandis ses otsata ja ääreta agulis võiks asuda „Juba" nimeline hotell, kuhu neil tuba oli broneeritud? Internetis jagati karme hoiatusi mitte istuda suvalisse küüti pakkuvasse sõidukisse. Aga kuidas selles ligi pressivas mustade meeste karjas, kes läbisegi karjudes sind poolvägisi autosse tirivad, ära tunda registreeritud taksot ja usaldusväärset juhti? Ohtu aimates tegi Vanamees juttu

naaberistmel sõitnud lopsaka neegrinaisega. Too juhtus olema kohalik elanik, keeleoskaja ja lisaks veel abivalmis inimene.

Bussijaam, niipalju kui pimedas aru võis saada, kujutas endast üüratut tolmust platsi, mis oli täis ringi sebivaid musti inimesi ja igat masti sõidukeid. Saabuva bussi ümber kogunes sedamaid käratsev inimparv. Iga väljuja võeti mitmekordsesse piiramisrõngasse. Vanamees koos kohvrite ja Marinaga, kes ta käsivarrest kramplikult kinni hoidis, üritas püsida oma heategija kannul. Istuti registrinumbirga taksosse ja sõit läbi pimeda aguli jätkus. Enne mahaminemist andis naine juhile vajalikud näpunäited ja see tõigi nad kenasti hotelli ukse ette.

Ennast sisse seadnud, leidsid nad mõninga hulkumise järel enamvähem puhta söögikoha kõnniteele paigutatud plastiklaudade ja toolidega. Friikartulitega kanakints ei karjunud hamba all ega langenud ka tiivuliste röövlite saagiks. Öösel tuli jagada kakskümmend kaks ja pool dollarit maksnud hotellituba ja ka toidukotti prussakatega, aga suures plaanis kulges reis sihipäraselt. Ehkki märksa vaevalisemalt, kui Vanamees ette oli kujutanud. Aafrika osutus parajaks hullumajaks, kus mustad näljarotid ründasid valgeid rahakotte nagu kullid toidukarpe Ngorongoro orus. Kuid Marina osutus sitkeks reisikaaslaseks ega hakanud olmevintsutuste pärast virisema. Jubedaid haigusi levitavaid sääski polnud kuival ajal nähagi. Kollapalaviku vastu oli Zaporožje medõde ennast samuti süstida lasknud.

Järgmisel päeval jätsid nad talveriided kilekottidega „Juba" hotelli sõbraliku administraatori kätte hoiule. Ise astusid päevinäinud laeva pardale, mis tublisti loksutades kandis nad üle lahe. Olles läbinud loodest kagusse Tanganjika ja jõudnud välja India ookeani äärde, ootas neid nüüd väljateenitud rannapuhkus Sansibaril.

Suurte värviliste tähtedega silt „KARIBO", millega pealinn Stone Town külalisi tervitas, paistis kaugele merele. Saare lõunaosa oli täis luksuslikke rannahotelle, kus hinnad polnud vähem fantastilised kui nende *beach resort*'ide väljanägemine fotodel.

Aga lääneranniku asuvas Bwejuu külas paiknes mõistliku hinnaga kämping nimega „Mustafa's Place", mille värvikad savionnid sobisid nii eksootilise välimuse kui mõistliku hinna poolest.

Marina ehtis savipõranda ja aknaorvad kodust kaasavõetud küünaldega ja kujundas kõledavõitu hütist öömaja, millest romantilisemat ühel India ookeanis asuval saarel ei võinud tahtagi. Ka ta ise oli juba kenasti kosunud, Aafrika haljastel küngastel jumekaks muutunud ega paistnud enam petetud naise hingevalu käes piinlevat. Ilmaasjata ei öeldud, et reis parandab kõik haavad.

Elamise sisse seadnud, sammusid nad käsikäes ookeaniga tutvust tegema. Valitsev palavus tundus eriti mõnus, kui endale meelde tuletasid, et oli veebruarikuu.

Lumivalge liivarand mere poole koogutava palmisaluga oleks rahuldanud ka kõige nõudlikumat postkaardi fotograafi. Ainuke, mis pildilt puudus, oli meri. Nii kaugele kui silm võttis, laius kõikjal kõva ja konarlik maapind. Mööda kunagist merepõhja liikus karjakaupa kirevates rättides naisi ja tõmmusid lapsi, kes midagi oma korvidesse korjasid. Ookeaniäärse kämpingu asemel, millest pidi saama Aafrika-reisi kulminatsioon, oli Vanamees broneerinud viieks päevaks öömaja veeta kõrbes. Sansibar oli teinud neile tünga.

Nad läksid tagasi kämpingusse, et selle perenaisele oma nördinud protesti avaldada. *Mustafa's Place* pidi asuma mere kaldal. Kuskil polnud küll kirjas, et meres ka vesi peab olema. Noor itaallanna puhkes lõbusasti naerma. Meri on, meri jääb, meri olema peab, kinnitas plika soravas inglise keeles. Tuleb vaid natuke oodata. *Pole pole.*

Mõne tunni pärast tekkis silmapiirile hall viirg. Midagi suurt ja kõmisevat liikus maa ja taeva vahel lähemale. Kohin kasvas järjest valjemaks. See oli ookean, mis saabus võimsa mühinaga randa tagasi. Vaatepilt oli vägev, aga ujuda ei saanud sellegipoolest. Päeva jooksul palavaks köetud merepõhi oli oma kuumuse saabuvale veele edasi andnud. Kui see oli neljakümne kraadini maha jahtunud, heitsid mustad lapsed ja valged vanurid kaldavette pikali

ja ligunesid nagu kuumas vannis. Alles järgmisel hommikul sai Vanamees korraliku ujumise ära teha. Enne kui uus mõõn algas ja meri kuueks tunniks uuesti jalga laskis. Päevarežiim tuli Mustafa juures ookeani tuju järgi sättida.

Kuuma ilma mereta päeva veetsid nad lõputut liivaranda mööda jalutades ja suuri merekarpe korjates. Mõõn jättis neid maha sellisel arutul hulgal ja nii erineva kujuga, et Vanamehe šortsid vajusid taskutesse kogunenud koorma all rebadele. Eksootilistest karpidest vaimustatud Marina oli väsimatu nagu venelased seenemetsas.

Teisel päeval tegid nad jalgratastel veelgi pikemaid tiire. Said sinisel laguunil tuttavaks Sansibarile kolinud masaiga ja käisid külapoes, kus võid müüdi killukaupa ajalehepaberisse pakitult. Kolmandal päeval laenas mustanahaline kokk Abbas, kes elas naise ja kahe väikese lapsega mandril, kuid töötas pere toitmiseks Sansibaril, neile sõbra mopeedi, millega saarel ringi lasta.

Aeg kulges Aafrikas *pole pole*, aga päevad möödusid kiiresti. „KARIBO" silt Stone Towni sadamahoone katusel muutus aina väiksemaks, kuni kadus silmist. Üle vee hakkasid paistma Rahu Maja hotellid ja ärihooned. Vanameest ja Marinat ootas viimane öö „Juba" hotellis ja seejärel varane tõusmine, et jõuda õigeks ajaks bussijaama. Õige bussi üles leidmine sealses hullumajas võis aega võtta. Hea, et piletid olid varem valmis ostetud.

Viimase jalutuskäigu ajal Dar-es-Salaami hämaratel tänavatel astus nende juurde pisikest kasvu must mees. Marina tiris Vanameest kättpidi eemale, kuigi kleenukesest onklist polnud mingit ohtu. Sõbralik mehike rääkis inglise keelt ja pakkus odavat taksosõitu. Mõõtmatul territooriumil laiuvaid ühenäolisi aguleid olid nad juba piisavalt näinud. Jumal teab kuhu kanti jäävasse bussijaama polnud mõeldavgi ilma taksota pärale jõuda. Seda enam varahommikul ja koos kohvritega. Hallipäine neeger jättis korraliku inimese mulje. Tema tibukollase auto katusel seisis plafoon kirjaga „Taxi" ja uksel oli kirjas ka registreerimisnumber.

Kaup oli koos. Vanamees oli endale ja Marinale lõksu üles sättinud. Või koguni haua valmis kaevanud.

Väike tõrge tekkis hommikusöögiga, mis oli hinna sees, aga mida hotelli kõrval asuvas söögibaaris nii varasel tunnil anda ei tahetud. Lõpuks praeti neile paar muna. Kohusetundlik taksojuht oli enne platsis, kui nad söödud said. Vaesel mehel jooksis üle kõri krobeline haavaarm, mida Vanamees polnud õhtul pimedas märganud. Auto oli ta parkinud teisele poole tänavat hotellist veidi kaugemale. Kuni Marina oma kohvi lõpetas, asusid nad taksojuhiga kohvreid autosse tassima. Talveriiete kotte kätte andes ütles administraator, et võib neile takso tellida, kuid see asi oli juba korda aetud. Pealegi poole odavama hinnaga, kui paks araablane pakkus.

Punast värvi auto oli uus ja suurem. Kohvrid mahtusid lahedasti selle avarasse pärakusse. Esiistmete vahel lebas suur mustade kaantega piibel. Armiga mehike osutus hoopis kaassõitjaks. Rooli taga istus noor mehemürakas, mustad musklid rohelise triiksärgi varrukaid pungitamas. Vanamees laskis Marina autosse ja puges ise tema kõrvale. Uksed klõpsatasid lukku ja sõit läks lahti.

Linnatänavad oli nii ühte nägu, et võimatu oli mingit suunda taibata või üht asupaika teisest eristada. Umbes pool tundi oli hurtsikute vahel ringi keerutanud, jäi auto seisma. Kõriarmiline teatas, et peab oma õele piibli ära viima ja lahkus. Juhi kõrvale istus noor sinises triiksärgis neeger. Uksed klõpsatasid lukku ja sõit jätkus.

Ka järgmises peatuses ei paistnud veel ühtegi bussi. Auto kõrval seisis punases särgis turske must, kes andis Vanamehele käega märku, et see ennast koomale tõmbaks. Vanamees pressis end vastu Marinat. Lukuklõpsatus ja sõit jätkus juba viiekesi.

„We are maffia man," ütles punases särgis konvoi tervituseks. *„We want money."*

„Миша, мы попали," kostis teise kõrva ääres Marina hääl.

„If you don't cooperate we kill you," tutvustas neeger oma kavatsusi. Ja asus neid sedamaid teoks tegema.

Marina käekotis leidus paarkümmend dollarit, mis tal olid varutud lennujaama *duty free* parfümeeria jaoks. Kui maffiamees ta kaamerakoti taskuid puistas, puhkes Marina nutma. Vanamees katsus teda rahustada, kuid sinises särgis neeger juhi kõrval käratas ta vait.

„*She does not speak English,*“ püüdis Vanamees selgitada.

Sinisärk käänas pead ja saatis Marina suunas hindava pilgu.

„*Russia?*“ küsis autojuht.

Vanamees ütles, et nad on Ukrainast. Läbivaadatud kotid anti tagasi. Punane särk luges üle dollarid ning lappas siis kümnetuhandelisi Tansaania šillingeid, mis olid nii luitunud, et isegi rahanumbrit oli raske välja lugeda.

„*Not enough,*“ teatas autojuht, kui mehed olid isekeskis midagi arutanud.

„*Ukraine is poor country,*“ ütles Vanamees.

„*Credit card,*“ kostis rooli tagant.

Juht võttis pangakaardi, hoiatas valekoodi eest ja läks.

Möödus vähemalt igavik. Korraks ilmus roheline särk tänava lõpus nähtavale ja kadus siis uuesti hurtsikute vahele. Vanamees rääkis autosse jäänud kahele mustale nende reisist ja elust üldse. Soe keha ta külje vastas värises. Sinisärk käänas aegajalt pead ja mõõtis Marinat aina pikema pilguga. Isegi siis, kui Vanamees kakelda oleks osanud, oli nende seis lootusetu.

Lõpuks saabus autojuht ja andis pangakaardi tagasi. Sõit jätkus vaikuses. Agul oli lõputu. Kuhu nad viiakse? Kas ta ei teinud siis maffiaga koostööd? Aegajalt kostsid õla kõrvalt haledad nuuksatused. Rahu Maja võis tähendada ka igavest rahu. Eutanaasia oli olnud väga loll mõte. Jääks ainult hing kuidagimoodi sisse.

Kui nad lõpuks autost välja kamandati, ei paistnud bussijaama kusagilt. Kotid tõsteti maha ja punasärk ütles, et võib aidata neil takso leida.

„Нет!“ sosistas Marina.

Vanamees ütles, et edasi lähevad nad omal käel. Pärast lõvisid hüäänide saagiks langeda polnud tahtmist. Autojuht tiris rahapakist paar räbaldunud kümnetuhandelist ja andis Vanamehele.

Oma reisist olid nad maha jäänud. Kärarikkas tohuvabohus tolmu, sõidukite tossu ja agressiivsete abipakkujate keskel õnnestus leida teine buss. Maffiameeste antud rahast piisas. Ju polnud neil tarvis, et tühjaks tehtud valged rahakotid politseisse pöörduksid.

Kümme tundi loksumist mööda Aafrika haljaid künkaid möödus vaikses õndsuses, et mitte öelda joovastuses. Nad olid elus. Viimane peatuspaik Moshi tundus pärast Rahu Maja õudusi armsa väikelinnana. Sõbraliku moega mustad mehed istusid peatänava ääres õmblusmasinate taga. Samas kõrval poekesed nende õmmeldud riietega. *Pole pole.* Taassünni päeva õhtul viis hotelli transfeer nad Kilimandžaaro lennujaama.

3.

Mere kohalt tõusis märtsiudu. Enne, kui see maailma üleni oma halli salli mähkis, andis ta päikesesäras hommikule muinasjutulise näo. Vanamees oli maganud esimest ööd ilma kütteta. Õhk oli toas värske ja pea ärgates selge. Ainult halvad unenäod ei kadunud.

Täna öösel oli ta pidanud komsomolikomitees lumelükkamise taotluse esitama. Pehme näoga ülemus nimetas seda pudeliavalduseks, sest Vanamees oli pudelimees. Kaudselt oli jälle Aafrika mängus, sest ta pakkis kohvrit, kuid lapsed kaasa ei tulnud. Must maffia võttis unes veidraid vorme. Kallale keegi ei kippunud, selle asemel piinas tunne, et elu on maha mängitud. Vanamees tundis magades kadedust kõige vastu, mis Eestis sündis. Aga ärgates oli õnnelik, et ei pidanud enam millegi närvesöövaga tegelema. Isegi kuningakroonist ütleks ära, kui keegi pakuks. Peaasi,

et hing oli sees ja vabadus kestis edasi. Surmasuus viibitud tunnid olid jätnud sügava jälje. Kuuekümnes eluaasta oli alanud tormiliselt. Tagantjärele tundus juhtunu täiesti mõistusevastane. Kuidas oli võimalik mitte märgata, et teisele poole tänavat pargitud auto polnud takso?' Jäetud meelega hotelli vaateväljast kaugemale. Vanamees oli lasknud kohvrid rahumeeli autosse laduda. Alles usteluku klõpsatused kõlasid esimese häirekellana. Kui mustad autos vahetuma hakkasid, siis võttis hirm võimust. Neeger oli puistanud ta pangakaarti kahes automaadis. Ühes vist ei jätkunud raha. Siin jõudis mõte alati kõige hirmsamasse punkti.

Mis sundis musti kaarti tagasi andma ja neid vabaks laskma? Neegrid polnud vist taibanud, et see ei olnud kogu raha, vaid üksnes päevalimiit. Marina, kes Vanamehe rahaasju teraselt jälgis, oli välja arvestanud, et neid oleks tulnud kakskümmend kaheksa päeva kinni hoida, et kogu raha arvelt välja pumbata. Nad võiksid praegugi alles kusagil sünges urkas konutada. Miks neid üldse ellu pidi jäetama? Oleks viidud kuhugi linna taha tühermaale ja ots peale tehtud. Või heidetud mõnda Dar-es-Salaami kloaaki, kust keegi nende laipu otsidagi poleks osanud.

Õnneks olid mustad endi jaoks piisava summa kätte saanud. Päevalimiit oli suur, sest pärast Krimmis elamiseks vajaliku kolme kuu raha väljavõtmist polnud Vanamees viitsinud seda tagasi väikseks muuta. Lohakus osutus ta elupäästjaks. Aga närvipinge ei andnud järele ja hirmuhood käisid aegajalt peal. Ta oleks võinud vabalt praegu hauas olla. Või vigaseks pekstuna hinge vaakuda näljasurma piiril. Elusalt kõduneda kusagil haisvas vangikongis. Mida ta siis oleks teinud, kui must, kes Marinale himuraid pilke heitis, oma kätele vaba voli oleks andnud? Neil oli roppu moodi õnne olnud. Vanamees oli elus. Ja isegi vabaduses. Ainult veidike vaesem. Kolm tuhat eurot oli nende elu hind.

Udu tõusis silmnähtavalt kõrgemale. Laotus üle maa, muutes pargi, majad ja tänava nähtamatuks. Mähkis endasse päikese, mis kahvatus ja kaotas soojuse. Kõik mattus läbipaistmatusse piima. Igakevadine loodusnähtus.

Aga see nähtamatus ei kestnud kunagi kaua. Mõne tunni pärast oli udu kadunud ja päike säras uuesti taevas. Nii heitis ka inimene silmadelt uduloori ja nägi jälle selgesti maailma enda ümber. Lollid bantud või kes nad ka polnud, ei osanud ta meeltesegadust ära kasutada. Või olid lihtsalt suuremeelsed. Vanamees tundis südamepõhjas isegi uhkust, et ta pükse täis ei teinud, vaid oli astunud musta maffiaga läbirääkimistesse. Lunastanud oma vaprusega nii endale kui Marinale elu ja vabaduse. Oli mehisuseproovi auga läbi teinud. Aga rohkem katseid ei tahaks. Ühest korrast aitas terveks ülejäänud eluks. Enam ei kutsunud kuhugi reisima. Aafrikas käik oli olnud nii täiuslik, et seda ületada ega korrata polnud võimalik. Võib-olla jätab isegi Tseilonile kolimata.

Kas leiduski üldse maad, kus elu oleks rahulik ja turvaline? Kus päike oleks mõõdukalt kuum, elamine odav ja ilma jubedate taudideta? Kus maja paikneks mere lähedal, aga kõrvalises kohas, oleks jõukohane pidada, kuid poleks aafriklaste hurtsik ilma vee ja elektrita? Kust avaneks vaade merele ja viiksid randa pargiteed? Kus vastutulijad ei ähvardaks sind paljaks röövida, inimesed räägiksid arusaadavas keeles ja naised igatseksid armastuse järele? Selline paik oli olemas. Selle nimeks oli Krimm. Vanamees elas kohas, mida ta otsis. Neegrid olid andnud talle kuldaväärt õppetunni.

Udulainetele vaatamata oli esimene soojem päev. Taevas kaagutasid haneparved. Eestis valitses alles talv. Koju lendab ta mais, kui sealgi on juba soe ja käes õitsemise aeg.

Vanamees tegi teed, laskis vanni vett täis ja hakkas pesu pesema. Aafrika musta pesu. Ekvaatori äärest naastes oli tabanud teda kerge puuslak. Loodetavasti mitte malaaria algus. Tuju rikkuda kehvavõitu olemine ei suutnud. Plaadimängijalt kostis quickstepi kutsuv rütm. Mingi tüüp pommitas aegajalt telefonikõnedega. Keegi naine tundis huvi ta maja vastu. Aga Vanamees ei

võtnud vedu. Ainult loll tahaks sellisest kodust lahti öelda ja paradiisist välja rännata.

Samm-sammult pöördus Vanamees tagasi vanasse elurütmi. Aafrikas oli tal kõht ette tulnud. Marina väitel juba Egiptuses, mis oli vihje *all inclusive* reisile Juliaga. Šokolaad menüüst välja! Õlut mõõdukalt. Või söömist piirata. Vastu ööd mitte õgida. Ühe purihambaga oli midagi lahti. Vanadus lähenes. Lõplik vanadus. Piiras igast küljest nagu mustad mehed. Õhtul oli pasadoble. Vanamees ei armastanud seda tantsu, kuid läheb ikka. Tantsutrennid ja meretŕetid oli võitlus vana-mehe-enesetunde vastu. Usk oli ju kõik.

Naised olid peaaegu lõpetanud suhtlemise. Olja ja Maria saatsid veel aegajalt kirju, aga nemad olid juba järelmäng. Послевкусие. *Afterparty.* Ühest oli jäänud suhu meeldiv, teisest mõru maitse. Ljuda käis peale mägede või teatriga, kuid see oli oma mehele truu ja vajas lihtsalt tuulutamist. Jäi ära näha veel Jesenia, noor, lapsega iludus Donetskist. Ja oligi kõik. Enam ei tõmmanudki uusi afääre alustama.

Ainsana oli sõelale jäänud Marina, kes jätkas regulaarseid külaskäike. Öine rong tõi ta Krimmi ja kaks varajast bussi laupäeva hommikuks Koreizi. Õnneks toimetas lillemüüja vanamees juba kella poole seitsmest veeämbritega. Vanamees oli igal nädalavahetusel ta esimeseks kliendiks. Vaevalt leidus maailmas teist naist, kellele nii sageli lilli oleks kingitud kui sellele Zaporožje lesele. Peale primadonnade, kes mõistlikule meditsiiniõele igas mängufaasis alla jäid.

Marinaga toimusid neil nüüd temaatilised õhtud. *Africa in memoriam.* Seitsesada fotot andis vaadata. Ja oli ka, mida piltide kõrvale meenutada. Lõunapaiku, kui ilm vähegi lubas, läksid nad mere äärde. Kuni üks terviseprotseduure läbi viis, lahendas teine tuulevarjus ristsõnu ja näris päevalilleseemneid. Igaks korraks mõtles Vanamees välja ka kohtumise naela, milleks Krimmi loodus ja ajalugu pakkusid ammendamatuid võimalusi. Marinal oli nende käikudest kogunenud terve pildiarhiiv, mida ta internetis

eksponeerida ei julgenud. Töökaaslased oleksid kadedusest lõhki läinud. Ükski hing lasteaias ei teadnud, kus nende range meditsiiniõde oma nädalavahetused veedab. Veel vähem kuidas. Ka ämma ja äia eest, kelle majas ta koos lastega elas, varjas Marina oma eraelu. Vanamees oli selle väikese vapra lese salaarmastus. Neljapäevaõhtud veetis ta endiselt köögis vaaritades, et saabuda koos koduse toiduga, millest sai nende pidulik lõunasöök ja jätkus Vanamehele kuni järgmise laupäevani.

Lisaks toidukraamile tõi Marina mälupulgal kaasa paar filmi, mida nad õhtusöögi ja vanni vahel vaatasid. Kord näidati Vanamehe kodukinos vene rockmuusikali „Стильяги", mis rääkis Moskva viiekümnendate aastate hipidest. Teine kord Ameerika kolmekümnendate aastate gangstereid filmis *„Untouchables"*. Kolmas kord täitis filmiõhtu Tom Hanks merehädalise osas. Kunstielamusi suurendas vaatajate endi kasvanud elutundlikkus.

Poolteist ööpäeva *vino, kino* ja *domino* rütmis kulusid kähku. Pühapäeva õhtul saatis Vanamees Marina Jaltasse, kust buss ta Simferoopoli vaksalisse viis. Varahommikul astus medõde rongilt maha, et õigeks ajaks lasteaeda jõuda, kus järjekordsed sanepidjaama kontrollid vastu võtta. Ostis uued piletid ja hakkas reedet ootama. Veetis ühe öö rongis, teise Vanamehe kaisus ja kolmanda jälle rongis. Ühtki nädalavahetust vahele jätmata. Selline oli Zaporožje lasteaia meditsiinõe elurutiin. Ukrainlanna vitaalsust võis ainult imeks panna.

Vanamehele sobis see 5+2 režiim hästi. Suurema osa ajast sai ta elada oma äranägemise järgi. Ja isu saatana luti järele jõudis parajasti kasvada. Laupäevaks oli ta juba üsna kiimas vanamees. Kel polnud tarvis teha muud, kui bussipeatuses lilledega oodata ja külalise külmetav keha voodis üles soojendada. Sellist naist oli mugav pidada. Marina oli üldse kõigist kõige mõistlikum. Huumorimeelega, mänguhimuline ja alati valmis. Vanamehel tuli koguni mõte uurida Tseiloni abiellumiskombeid, kui nad ükskord

sinna peaksid sõitma. Selliseid, mis millekski ei kohustaks. Niisama naljaviluks. Ilusa žesti mõttes.

Ainuke halb asi Marina juures oli see, et ta püüdis Vanameest järjest rohkem oma võrku mässida. Kümnel pealtnäha süütul viisil. Juba saadetagu talle küllakutse, et suvel koos Eestisse sõita. Juba tahtis ta tütar endale vennakest. Juba mõlkus tal peas mõte lasteaiast ära tulla ja Vanamehe juurde elama asuda. Naiseliku kavalusega punuti aina uusi niite, mis neid kõvemini ühte seoksid. Marina oli nii palju riideid kohale tassinud, et riidekapi puu kukkus kõige täiega alla ja Vanamees pidi sõitma Jaltasse uusi jubinaid otsima. Kui Luganski Irale olid viirastunud riidekapis teised naised, siis Marina täitis kapi iseendaga, nii et kedagi rohkem sisse ei mahtunud. Aga kõige rohkem käisid närvidele katsed ta internetisuhtlust kontrollida. Marina tahtis Vanamehe ainult endale broneerida. Just nagu oleks Tansaania neegrid nad igaveseks paari pannud.

Sellisele pehmele vangistamisele tuli teha lõpp. Vanamees võttis nõuks, et teeb sotid klaariks. Edaspidi ei otsusta mitte Marina ise, millal külla tulla, vaid tuleb külla siis, kui Vanamees kutsub. Ta pidi aru saama, milliste reeglite järgi suhtlemine saab jätkuda. Ja kui ei, siis tuleb üldse lõpp. Vanamees ei kavatsenud ennast uuesti ahelatesse panna. Ükskõik kui meeldiv see orjapidaja ka ei tunduks. Aafrika õudused niigi alles kummitasid.

„Anna Kareninas" oli koht, mis Vanameest väga üllatas.

„Заманивание барышней без намерения жениться – дурной поступок," kirjutas Tolstoi. Vronskist oli amoraalne tegu vestelda Kitty´ga ilma abiellumiskavatsuseta. Kombed olid küll muutunud, kuid ka Vanamehel tuli Marinaga tõtt rääkida.

Ta otsustas esitada viiest punktist koosneva ultimaatumi. 1. Ei mingit last. 2. Ei mingit abielu. 3. Ei mingit armukadedust. 4. Vabad suhted. 5. Või mitte midagi. Valutu ei saa see operatsioon olema, aga midagi ei olnud parata. Ära enam kunagi kellelegi ütle, et sa teda armastad. Pärast on võimatu lahti saada. Seda enam inimesest, kellega ühendas side, mis oli tugevam kui tavalised tunded. Saatusekaaslast hüljata on palju raskem kui lihtsalt naist maha jätta.

Esimese hoop oli juba antud. Ühel laupäeval viis Vanamees Marina mägedesse matkama. Botkini rada algas Jalta lähedalt, tõusis kõrgele üles ja kulges siis vägevate kaljude vahel, kust avanesid vaimustavad vaated tervele lõunarannikule. Päev sai tore, aga õhtul söögilauas palus Vanamees Marinal maja võtmed ära tuua. Teist komplekti läks tarvis maaklerile jätmiseks, kes võis tulla kliendile objekti näitama, kui majaomanikku ennast Krimmis ei olnud.

„Я поняла," vastas Marina kõlatul häälel. „Я принесу ключи."

See oli esimene kell. Rohkem ei ütelnud Vanamees esialgu midagi. Koerasaba oli kergem raiuda jupikaupa. Niigi jäi asjast paha tunne.

Pärast Marina bussile saatmist läks Vanamees trenni, kus võeti käsile uus tants. Aeglane fokstrott. Keerulise rütmiga nagu rebasesamm. Öö hakul vahetas ta Novaja Kahhovkaga kuumi sõnumeid. Alanud oli uus lähenemine. Uus tants, uus aasta, uus elu! Kallim kui kunagi varem. Aga võtmed unustas Marina siiski maha. Ja Vanamees lõi jälle vedelaks ega suutnud ütelda, et ärgu ta järgmine nädalavahetus tulgu.

Kuid nüüd määras saatus ise, et taganeda polnud enam võimalik. Aprilli alguses, just reedesel päeval, kui Marina istus rongi peale, pidi saabuma Donetski iludus Jesenia koos tütrega. Pärast lühikest, aga paljulubavat kirjavahetust oli see järsku teatanud, et tuleb. Pidavat üleni seksis lahustuma. Mitu haridust ja jätkuv edasiõppimine. Nii huvitavat tegelast ei saanud jätta lavale laskmata. Kujutluspildid haarasid Vanamehe oma voolusängi nagu kärestikujõgi puuoksa. Akaatsiameega tee tundus veel magusam kui tavaliselt. Esimest korda pani Vanamees tähele, et loorber õitseb.

Nüüd oli ta sunnitud ennast kokku võtma. Marinale tuli aegsasti ära öelda, et see jõuaks rongipileti maha müüa. Valurahaks lubab Vanamees tal tulla maipühadel koos tütrega. Eks siis selle

aja peale paista, mis edasi saab. Tõenäoliselt tuleb lõpp, sest vaevalt Marina uut režiimi välja kannatab. Aga mida varem tõetund saabus, seda parem. Mõne aasta pärast põhjustaks see katastroofi, aga praegu jäi Marinal veel aega endale kedagi teist leida. Mõni perekonda soetada sooviv isend. Ööl vastu pühapäeva minnakse üle suveajale ja algab uus elu. Marinaga või ilma, aga igal juhul koos vabadusega. Selline oli Vanamehe kuri sõjanõu.

Märtsikuu viimane päev tõi kaasa esimese sooja õhtu. Toas oli külmem kui õues. Tänavalt kostis suvist jauramist. Järjekordne nädalavahetus oli seljataga. Purgid böfstrogonovi, kanaprae ja maksakotlettidega ootasid külmkapis oma järge. Marina andis endast parima, et armastus saaks kõhu kaudu edasi käia. Laupäeval olid nad jalutanud Simeizi parkides, pühapäeva veetnud koduses sanatooriumirannas. Võtmeid Marina ära ei toonud. Loksus õnnelikuna rongiga kodu poole. Tukkus naril või tegi ristsõnu. Ega osanud aimatagi, mis uudis teda ärgates ootab. Polnud suigugi kindel, kumb šokk talle hullemini mõjub, kas Aafrikas üleelatu või uudis, millega Vanamees kavatses teda kostitada. Aga midagi polnud parata. Ees seisis otsustav lahing, mille käigus võetakse kaotatud positsioonid tagasi.

Täpselt südaööl, kui algas esimene aprill, saatis Vanamees kaks sõnumit. Ühe Eestisse, teise Zaporožje rongi. Krõõdale kirjutas, et rahad on otsas, katsugu nad edaspidi ise hakkama saada. Marinale teatas, et ärgu see järgmiseks nädalavahetuseks pileteid võtku, Vanamees mõtles ümber. Jäägem sõpradeks!

Kaks aprillinalja. Teine neist eriti julm topeltnali. Vanamees muutis olukorra mänguliseks, et suuta karmi tõtt välja öelda. Semiootikute väitel aitas mängu mitmetähenduslikkus elusituatsioone lahendada. Vähemasti argpüksidel.

Varsti saabus sõnum. Vanamees kartis vaadata. Õnneks oli Eesti numbrilt.

„Ütle, et see oli aprillinali," kirjutas Krõõt.

Ja juurde oli lisatud nutunägu. Teist vastust ei tulnud.

Öösel kell kolm jõudis rong Zaporožjesse. Aga vaikus kestis edasi. Alles esmaspäeva pealelõunal saabus vastus. Marina teatas, et ootab last. Aafrika kuumad ööd polnud möödunud jälge jätmata. Safaritelgis džunglihäälte keskel oli Vanamees ennast korraks unustanud. Ta saab kuuenda lapse? Kuuekümnendaks juubeliks?

4.

Krimmi saabumise seitsmendaks aastapäevaks oli Vanamees endale õnnetuse kaela tõmmanud. Jesenia osutus kõige jubedamaks tegelaseks, kes tal kunagi külas oli käinud. Polnud isegi ilus, kuigi väitis endal ideaalse figuuri olevat. Püüdis seda kramplikult hoida ega söönud leiba. Küll aga tarbis võõrustaja kulul kõike muud, mida süda himustas. Jesenia kosmiline emakas oli palju energiat meeste peale kulutanud ja vajas heldet kompensatsiooni.

Erinevates maailmades elamist tavaliselt kohe ei taju. Aga Jeseniaga oli esimesest lausest peale selge, et nad rääkisid eri keeltes. Suhelda ei olnud võimalik ühelgi teemal. Kogu jutt oli nii arulage, et isegi käsiraamatu materjali ei saanud. Seda enam ärritas iseteadlik kõnemaneer, millega neid jaburusi esitati. Jesenia ei saabunud Vanamehele külla ega isegi mitte mere äärde. Tasuta öömaja läks tarvis selleks, et käia mööda ümberkaudseid kohvikuid ja restorane ennast tööle pakkumas. Mitu haridust, mis iganes need ka olid, ei suutnud teda ära toita. Jätkuv edasiõppimine ei tähendanud muud kui lihtlabast köögikatat. Nüüd oli ta otsustanud Krimmis õnne katsuda. Aga aprillis olid suvekohvikud alles kinni ja hooajalist tööjõudu veel ei vajatud.

Jesenia oli nii kitsarinnalise ja jäiga loomuga, et ta kaheksa-aastane tütar, kes elas ema hirmuvalitsuse all, oli juba kavaldama õppinud. Igal hommikul piinas mamotška teda sooja piimaga, mis lapsel kurgust alla ei läinud. Õnneks olid sel telefonis mingid mängud, mida ta salamahti klõpsutas. Kuni piim klaasis

kile peale tõmbas, mis joomise veelgi vastikumaks tegi. Pisimgi oma tahte avaldus kvalifitseeriti jalamaid sõnakuulmatuseks. Vastuhakk kutsus kõiketeadjas emas esile raevu ja mäss suruti armutult maha.

Kuni Jesenia hommikul jooksmas käis, pidi laps jõudma piima nahka panna ja seejärel inglise keelt tuupima. Rebitud vihikulehel seisid tulbas sõnad koos venekeelse tõlke ja hääldusega. Aga kõik oli puruvale. *What* tuli lugeda чот, *this* oli тис, ja ikka samas vaimus edasi. Vanamees katsus koos tüdrukuga natuke õppida, kuid nad jäid mamotškale vahele. Edaspidi pani Jesenia lapse jooksu ajaks magamistuppa luku taha ja keelas tal onuga suhelda.

Kui Vanamees enam vastu ei pidanud ja lapse terroriseerimise vastu protesti tõstis, sai ta kuulda pedagoogilist poeemi mamotška enda lapsepõlvest, kus regulaarne peks seisis kasvatusmeetodite seas tähtsal kohal. Jesenia oli isale tänulik, sest nii oli temast saanud korralik inimene. Jõhkardist isa oli tõepoolest saavutanud tütre kallal muljetavaldavaid tulemusi. Ja Marika oli alati etteheiteid teinud, et Vanamees lapsi liiga karmilt kohtles!

Ööd möödusid verandal madratsil, sest Jesenia oli правильная. Kirjas hoobeldud seksis lahustumisest oli asi nii kaugel, kui üldse olla võis. Ainukeseks lohutuseks jäi õhtune tants. Tal oli nüüd meeldiv partnjorša, sest Ljuda oli hakanud trennis käima. Unejutuks luges Vanamees Tšehhovi novelli „Неприятность", kus arstil tuli lahendada piinlik olukord.

Järgmisel päeval kõrvetas päike hommikust peale nagu Aafrikas. Vanamees teadis nüüd, mida see tähendab. Roosid õitsesid. Linnud laulsid. Delfiinid pidasid kevadisi söömaorgiaid. Elu oleks võinud olla imeline. Kui vaid poleks pidanud kuulama mamotška sõimu, kui leige piim lapse öökima ajas.

Jesenia peksis tütre varakult voodist välja, kuna pidi minema oma ideaalset seksis lahustuvat keha poleerima. Kella üheksaks oli neil juba söödud, sest randa tuli minna vara. Aga taevas tõmbus pilve ja mamotška tark nõu läks luhta. Järgnes nüri oleskelu.

Vanamees pakkus välja sümfooniakontserdi, mida kuulas alati hulk muusikakooli lapsi. Ninakirtsutus. Polnud kunagi käinud, aga selleks pidavat olema eriline ettevalmistus. Rääkis nii pudinal, et iga lause tuli üle küsida. Seletas midagi Alušta akvaariumist. Sümfooniakontsert ja – akvaarium! Käis juuksuris ja tõi läägeid siniseid puuvilju, mille nimi Vanamehel meelde ei jäänud. Kell hakkas pool kümme saama ja mitte midagi ei olnud teha. Absoluutne nullseis. Õnneks helistas Ljuda ja kutsus Simeizi päikest võtma.

Partnjorša küpsetas kodus leiva, Vanamehe panuseks jäi kuum grillkana ja külm õlu. Merelt puhus jahedavõitu tuul. Alpinistid tagusid mäe sisse naelu ja ronisid kaljuseina mööda üles. Üksik kalamees leotas konksu otsas krevetitükki. Päevitajaid oli alles vähe. Nad leidsid kivirahnu varjus mõnusa paiga. Piknikule saabus ka hulk krabisid, kes merepõhjas kanakontide kallal maiustasid. Nad käisid külmas vees mitu korda ujumas. Ljuda suurte rindadega tütarlapsekeha muutus iga tunniga roosamaks. Vanamehel lubati teha kerget massaaži. Päeva lõpetuseks kingiti sõbralik suudlus. Lepiti kokku minna varsti mägedesse. Mis mees see küll oli, kes eelistas ehitusel rügamist sellisele naisele? Päev sai jumalik. Aga kodus ootas mamotška, keda ebaõnnestumised tööotsingutel tegid aina tigedamaks.

Sellist elu oli võimatu kauem välja kannatada. Kui kahju ka polnud lapsest, käiku läks variant erakorralised asjatoimetused Eestis. Vanamees ostis külalistele rongipiletid ja pani mamotška fakti ette. Luges tunde ja lõpuks minuteid, kuni saabus korraldus kohver alla tassida. Jesenial oli järel nelikümmend grivnat. Vanamees andis sada rõõmuga juurde ja oli pääsenud. Mõni naine oli nagu äknast tuppa lennanud tihane. Selle asemel, et soojast pesast mõnu tunda, tõmbles närviliselt ringi, pasandas kõik täis ega taibanud tuldud teed tagasi minna.

Vastiku tänitamise asemel täitis nüüd maja linnulaul. Orav silkas saba vonksutades traati mööda üle tänava. Nendel oli oma

ohutu viadukt. Jalakäijate ülekäiguraja äärde paigutatud lamavad politseinikud oli mõne nädala pärast üles kistud, sest need segasid õhtusi kiiruskatseid. Aga täna paitas Via Militarese kära kõrvu. Oli haruldaselt malbe õhtu. Miski ei õpeta inimest rohkem rahu ja vaikust armastama kui ebameeldiv külaline.

Vanamees kaotas jäljed, pani šampuse külma ja oli varahommikul alstromeeriakimbuga bussi vastas. Kohalik rahvas kutsus neid Krimmi orhideedeks, mida lilled oma õrnusega meenutasid. See külaline oli orhideesid väärt. Isegi majavõtmed tõi tagasi. Ainult et oli käima peal.

Rannas käisid ettevalmistused suvehooajaks. Igakevadine keevitamine ja võõpamine oli täies hoos. Käsikäes suitsuhaisu ja vandesõnadega. Peale töömeeste tegutses plaažil sümpaatse olemisega kunstnikupoiss. Laskis pulverisaatorist hoogsad värvijoad tulema ja muulide betoonseintele ilmusid üksteise järel lustakad pildid. Ühel neist mängisid päevitunud lapsed palli, taustaks sinine meri, valge purjekas ja naeratav päike kirjaga „Ялта". Teine sein hakkas kujutama troopilist palmiranda, kus linnusulgedest seeliku ja värvilise kaelakeega neegripoiss tegi lõket, teine samasugune seisis baarileti taga, kust rippus alla banaanikobar ja laual seisis punane coca-cola purk. Kolmandal muuliseinal sibas ringi hulk värvilisi kalakesi, merekarpe, krabisid, merihobusid ja muid meremudilasi. Vastu ujus neile tohutu valaskala kurja punase silma ja irevil haihammastega. See polnud kuigi humanistlik kunstiteos, kuid kokkuvõttes said hallid kiviseinad rõõmsaks ja lustakaks. Vanamees ja Marina võtsid platsi neegripoisi lõkke ääres tuulevarjus. Sellest sai nende Aafrika rand.

Ilm oli suurepärane. Meri säras päikesekiirtes nagu peegelpind. Seekord üllatas Vanamees Marinat aerupaadi laenutamisega. Sõita ei tohtinud sellega kaugemale kui viissada meetrit kaldast ja kakssada viiskümmend kummaski suunas. Ka ujuma ei võinud paadist minna. See oli Ukraina.

Merel kargas päike eriti ägedalt turja. Vanamees kadus paadiga ümber oinalauba ja sõudis välja Pääsukese pesani. Ta oli ammugi tahtnud ujuma minna Ihtüandri koopasse, kus kunagi filmiti „Amfiibinimest", mis lapsepõlves talle sügava mulje oli jätnud. Koopasuust algasid veealused käigud, mis viisid sügavale kaljude sisse. Ihtüandri koopasse korraldati sukeldumisekskursioone. Läbipaistvas vees oli mõnus ujuda, kuid sügavikust paistvad tumedad avaused ei kutsunud veealust maailma avastama. Võib-olla teine kord koos giidiga. Mõtlematuid samme oli sel aastal tehtud piisavalt.

Lained olid vahepeal paadi eemale triivinud. Marina, kelle Vanamees ujuma minnes oli aerude taha pannud, punnis vastu laineid sõuda, hirm nahas, et vool viib paadi minema. Nägi oma valges kaabus välja nagu vene kalamees. Vaesekesel süda läikis.

Armastuse nädalavahetus läks korda. Peamiseks teemaks ei kujunenudki rasedus. Üks hea inimene oli Marinale ette kandnud, et Vanamees käis Ljudaga Simeizi nudistide rannas. Keegi Oletška-nimeline tahtis tingimata Marina südame purustada. Naiselik kadedus ei lasknud elada ilma sookaaslast haavamata. See oleks võinud olla Harkovi Julia, aga kust võis too asjast teada? Vanamehe ümber oli punutud luurevõrk.

Marina sai kaasa kakssada dollarit ja valurahaks suvise Eesti reisi. Õnneks oli tal mõlema tütrega olnud rasedustoksikoos, mis paadisõidu ajal eredalt meelde tuli ja hirmsa mõtte talle kergemaks tegi. Pealegi olid nüüd olemas vähem jubedad vahendid. Neelasid paar pilli, mis põhjustasid emakaverejooksu, mille käigus kukkus vaevalt tärgata jõudnud elu vannipõhja. Lohutuseks sai Marina tagasi ka majavõtmed. Võib soovi korral käia kontrollimas, kas Vanamees on tõesti ära sõitnud.

Argipäevad jätkusid mõnusas vabas rütmis. Ühel hommikul läks ära vool, mida tavaliselt ei juhtunud isegi tormiga. Kapsasupp pidi pooleli jääma. Naabri-Igor klopsis õues mingit sara kokku. Endine rahvasaadik oli kahmanud endale naabrimuti aialapi.

Igori teada pidi vool olema ära tervel lõunarannikul kuni Gursufini välja. Läpaka aku väsis enne, kui Anna diplomitöö loetud sai. Bostoni maratonil toimunud terroriakti üksikasjad jäid teadmata. Maailm oli hull koht. Rahvamassi hulka polnud mõtet trügida.

Akna alt kihutas mööda kirju jalgratturite parv. Autojuhid kutsusid neid хрустики, sest krõpsud tegid suus samasugust häält nagu jalgratturid autorataste all. Hrustikud olid Alupkas treeninglaagris ja krõpsusid Krimmi teedel aastaringi.

Mere äärest saabudes oli vool tagasi ja katkestustega valminud supp maitses hästi. Marina sõnul sai Krimm elektri Zaporožjest. Nagu suur osa ülejäänud Ukrainatki. Tööstusettevõtete saastatud õhk kahjustas linnaelanike tervist. Kasvajatesse haigestumise tase oli oluliselt kõrgem kui mujal. Kuid Zaporožje oblastile erirežiimi andmisest oli Kiiev keeldunud. Provintsi mured pealinnani ei ulatunud. Vanamees oli Marina vähkisurnud mehest elanud peaaegu poole kauem. Väikese liialdusega võis öelda, et Zaporožje lese sai ta endale tänu Krimmi tarbeks toodetud elektrile.

Kuid nüüd muutus Marinaga asi kahtlaseks. Harkovi Julia soovis tulla tõde jalule seadma. Tal pidid olema tõendid oma süütuse kohta. Ees seisis otsustav kolmikkohtumine. Toimub lahkumisõhtu või grupiseks, aga Gordioni sõlm saab läbi raiutud. Tõenäoliselt siiski peied. Kahenaisepidaja jääb mõlemast ilma.

Koreizi kõige kõrgemas otsas asus tatarlaste küla nimega Samota. Ukraina keeles tähendas see üksindust.

5.

Maikuu saabumine tähendas kaht nädalat üldrahvalikku laaberdamist. Kristus tõusis sel aastal üles alles pärast töörahva püha. Lihavõtetele järgnes omakorda võidupüha. Народное гуляние ei tahtnud lõppeda. Tantsutrennid jäid ära. Ka lasteaiad ei töötanud. Marina saabus Krimmi koos tütrega, nagu Vanamees oli kergemeelselt lubanud. Mõtlemata, et see tähendab nädal aega madratsil magamist, igapäevaseid köögitoimkondi, tüütuid rannapäevi ja salaseksi öövaikuses.

Kolmikkohtumine oli ära toimunud. See kulges ilma verevalamiseta. Marina oli toonud kaasa eriti rikkaliku valiku toitu. Koduse pitsa, purgitäie guljašši, ahjukana ning tütre valmistatud zapekanka ja sõrnikuid. Tähtpäeva puhul, sest nende tutvuse algusest sai kaks aastat. Vanamehe panus koosnes „Inkermani" veinist („молодая коллекция"), tomatimahlast, sprotikarbist ja pakist magusat kohupiima. See oli Marina menüü laupäevahommikuti.

Otsustava kohtumise eel kiskus õues maruks just kui pinge kruvimiseks. Verandalt paistis, kuidas torm keerutas hallil merel üles veesambaid. Tundus, nagu oleks meri jääs, mille peale sadanud lund tuulepööris üles paiskas.

Naised istusid laua taga nägudega vastamisi, Vanamees nagu vahekohtunik nende vahel. Marina oli koduses kitlis ja värvimata. Julia valges siidipluusis, pool rinda paljas, ja tugevasti meigitud. Vanamehe sissejuhatus koosnes patukahetsusest ja andeks palumisest, mille järel ta anus endale kergemat karistust. Tema süüd leevendas ainult asjaolu, et nii toredate naiste puhul oli võimatu kummastki loobuda. Ise aga mõtles samal ajal, kumb neist see kurja juur võiks olla. Julia kasuks rääkis tema vastu korraldatud laimukampaania. Kuid Marina paistis samuti väga enesekindel. Vanamees ootas pingsalt, mis edasi saab.

Jutud said räägitud, veinipudel tühjaks ja kõhud täis. Aga midagi ei juhtunud. Julia lubatud süütõendid jäidki tulemata. Ka mingit enda puhtaks pesemist ei toimunud.

Ilm oli maha rahunenud ja nad läksid mere äärde. Istusid muuliserval kõrvuti reas nagu kolm noort sõpra. Vanamees naiste vahel. Õhtul sõitis kaotaja ema juurde Sevastoopolisse. Vanamees saatis ta bussi peale. Võitja jäi koju pidulauda katma. Millele Julia lootnud oli, see jäigi mõistatuseks. Marina väitel oli ta siis, kui nad

laua taha kahekesi jäid, jutustanud üksikasju, millega Vanameest kompromiteerida. Tõeline müsteerium pidigi jääma saladuseks.

Rohkem Vanamees Juliat ei kohanud. Umbes aasta pärast avastas Marina *odnoklassnikutes* fotod, mis olid tehtud Türgis.

„Armastab väga mu mahlàsid," teatas Julia uhkusega oma türklasest mehe kohta, kui Vanamees talle telefonis õnne soovis. Veel üks Roksolana oli oma sultani leidnud. Ja Vanamehe hingel üks patt vähem. Alles oli jäänud üks naine ja sellest talle piisas. Kust võis ta teada, et ees seisab veel üks kolmikkohtumine? Ja sellest ta enam terve nahaga välja ei tule.

Öisest rongisõidust ja päevastest läbielamistest väsinud Marinal vajusid silmad poole filmi ajal kinni. Vanamees ootas, kuni ta kõvasti magama jäi ja hiilis tagasi verandale. Lugema kirja, mis oli saadetud Novaja Kahhovkast ja nõretas tunnetest. Vanamees kirjutas vastu, et ei ole Oljat unustanud ega unusta ka kunagi. See oli tõsi.

Nagu kooselus üldse nii ka seksis kujundas iga paar endale mängureeglid. Vastavalt kummagi partneri temperamendile ja tabudele. Olja *uragan* oli kõigist võimalustest parim. Siiski polnud üleloomulik seksuaalsus see, mis tal Vanamehe mälus tuhmuda ei lasknud. Olja lapselik uudishimu elu vastu ja siiras tänulikkus olid sama võluvad. Vanamehe jutud oma varasemast elust, Eesti ajaloo pöördelistest hetkedest või mõnest talle tundmatust kultuuritegelasest panid Olja kaasa elama. Kui Vanamees talle viiekrooniselt Paul Kerest näitas, lõi sel nägu särama. Lydia Koidulat Lesja Ukrainkaga võrreldes välgatas Olja silmis jumalik säde. Ainult Amandus Adamsoni nime ei suutnud ta meelde jätta. Olja oli ise ebamaine nagu merineitsi. Kohtumised temaga kulgesid armastuseuima ekstaatilises eufoorias. Nüüd oli see kõik ilus minevik.

Vanamees ei kahetsenud tormilist elu, mida ta Krimmis oli elanud. Ta oli kohtunud imepäraste naistega. Kes jagas temaga voodit, kes armastust, kes puid ja maid. Vahel kujutles Vanamees, et Ukrainat tabab mingi hull katastroof. Ja tema võimuses on

vaid üks naine endaga kaasa võtta. Sellisel juhul oleks ta sõitnud Novaja Kahhovkasse. Zaporožjes oleks jäänud käimata. Muudest linnadest rääkimata. Marial polnud seepiat lihtsalt tarvis. Ja hierarhia teises otsas, Ukraina idaväravas seisis Luganski Irina. Vanamehel olid Olja, Maša ja Irina nagu Tšehhovil. Ainult Mašasid oli tal kaks. Üks Zaporožjes, teine Donetskis. Või Kiievis.

Pingelise nädalavahetuse kultuuriprogramm piirdus seekord jalutuskäiguga Jalta südalinnas. Puškini bulvaril pisteti Vanamehele pihku reklaamibuklett poeedi nime kandva kohviku menüüga. Menüü tagakaanele olid trükitud värsid.

О, нет, мне жизнь не надоела,
Я жить люблю, я жить хочу,
Душа не вовсе охладела,
Утратя молодость свою.
Еще хранятся наслажденья
Для любопытства моего,
Для милых снов воображенья,
Для чувств… всего.

Oo ei, ma elust pole tüdind.
Ma elu armastan, ma tahan elada.
Hing pole kübetki veel jahtund
Ka noorust kaotades.
Veel leidub naudinguid
Mu uudishimu jaoks.
Nii kujutluse armsais unedes
Kui ilmsi... kõige maitsmiseks.

Ööliblikad ründasid Vanameest. Need olid esimesed õnnitlejad.

Seitsmekümnendad saavad olema kõige mõnusamad eluaastad. Ta oli juhuslikult teada saanud, et viie lapsega oleks võinud juba mitu aastat tagasi pensionile minna. Kuid lapsi sai ära kasutada

ainult üks vanematest. Marika loovutas Laura ja Krõõda ilma puiklemata. Aksli, Anna ja Astridi ema oli nõus neid talle müüma. Viissada eurot tükist. Vanamees ostis lapsed nende ema käest välja ja saigi pensionile.

Soome raadios räägiti survivalismist. Ameerikas käis äri varjendite ja ellujäämisvarustuse komplektidega. Maailm valmistus katastroofiks. Anna kinkis isale raamatu „Kes tegi Jumala". Krõõt lõpetas kooli ja vihastas, kui issi ei tormanud sedamaid lõpukleidi raha üle kandma. Vanamees sai kätte *võpiska* maaüksuse normatiivse rahalise hindamise kohta. Maa-amet nägi välja samasugune nagu ennegi. Ainult nimi *Deržkomzem* oli vahepeal muutunud *Deržzemagenstvoks*. Ja armeenlase naist ei olnud näha. Needus polnud tööle hakanud. Naabri-Slaviku suvitajad kärsatasid igal õhtul šašlõkki ja ajasid õue tossu täis. Via Militaresele paigutati kamavad politseinikud. Suvi oli kätte jõudnud. Pensionäri esimene suvi.

6.

September oli vanasti olnud kõige vastikum kuu. Suve lõpp ja kooli algus. Aga nüüd oli see Vanamehe lemmik. Päevane palavus oli kadunud, ööd olid alles soojad, meri imeline ja suvitajad, nii palju kui neid oli, läinud. Alt tänavalt kostev motoriseeritud putukate pirin Olümpose rahu ei härinud. Aegajalt läbi seina tungiv või kiriku ehitusplatsilt kostev töine kära kõlas kõrvus kui vabadusekellade helin.

Kuid sel aastal saabus sügis ebaharilikult vara. Päeval oli soe, aga meri jahtus kiiresti maha. Ka sügisvihmad olid lõunarannikul senitundmatu nähtus. Ja nagu sadudest üksinda vähe oleks, hakkas köögitorustik lekkima. Nii head kui halvad asjad tulid ikka kampas. Süürias käis kodusõda. Vanamees tundis sellele õnnetule riigile kaasa, sest oli nooruses ise seal käinud. Üks tarkpea kirjutas, et universumil on lõpmatult palju ajalugusid. Ja Eestil olevat samuti. Vanamees arvas, et on endale mägironimisega liiga teinud.

Aga ei varane sügis, sõjauudised ega isegi loik köögipõrandal suutnud ülevat meeleolu rikkuda. Pealegi oli tal nüüd oma valvesantehnik. Töö majavalitsuses ei takistanud Vitjat operatiivselt väljakutsetele reageerimast. Vanamehest aasta võrra noorem Viktor oli kuldsete kätega töömees ja veel kuldsema südamega inimene. Tagasihoidlik, vähenõudlik, viisakas ja abivalmis. Ainus omataoliste seas, kellele polnud midagi ette heita. Tõeline leid. Esimene eurooplane Krimmis. Vitja oli lubanud tulla esimesel vabal hetkel köögitorusid vaatama. Aga tal oli mitu avariiväljakutset, mistõttu ta võis saabuda ka alles õhtul. Küsis, kas tohiks aastavahetuse tulistamiste ajaks tuua oma „Opeli" Vanamehe garaaži varjule. Sellisele mehele oli rõõm vastuteenet osutada.

Kuid täna poleks Vanamees teda näha tahtnud. Marina oli harjunud töömeestega õiendama, aga külas polnud mitte Marina. Nii ootamatu ja haruldase külalisega ei võinud minutitki kaotsi lasta.

Päeva olid nad veetnud mägedes. Minek Šaan-Kaiale ei kujunenudki pikaleveninud piknikuks, nagu mägironijad teiste pühapäevamatku kutsusid. Tõusta tuli läbi lahtise kiviklibu ja surnud metsa, kus kuivanud puutüved risti-rästi jalus vedelesid. Eriti vaevaliseks osutus liikuda Vanamehe plätadega, mis vaatamata firmamärgile „Прогресс" ei olnud kõige paremad mägimatkamise jalavarjud. Poolel teel vakatasid jutud ja edasi rühiti vaikuses. Nahk märg, kuigi seljas oli nii vähe riideid kui sünnis. Päike tegi oma tööd ka ilma kõrvetamata. Külaline polnud mägedes kunagi käinud ja tundis väsimusele vaatamata vaimustust, mis kandus üle ka Vanamehele.

Šaan-Kaia tippu jõudes tasus vaev ennast kuhjaga ära. Krimmi lõunarannik, Pääsukese pesast kuni Kassimäeni, oli silmade ette laiali laotatud nagu maakaart. Koos merega, mis lõpmatuses taevaga ühte sulas just kui armastajate paar. Kuristikku vaadates

võttis kõhu alt külmaks. Vanamehele meenus, et Maria, see hull ekstremalka, oli kavatsenud siit kõie otsas alla hüpata.

Kaljunuki otsas hakkas isegi soe, kui mõni pilv just päikese ette ei sõudnud. Kostis kauget automüra ja konnakrooksumist, mis meenutas rohkem partide prääksumist. Vanamees oleks nõus olnud kahekesi siia maailma äärele jäämagi. Kahjuks polnud nad taibanud süüa kaasa võtta. Alla saamisega ei olnud vähem tegemist. Kuidas küll inimesed Kilimandžaaro tippu tõusid?

Ärapõlenud õlgade tõttu ei leidnud külaline midagi, mida kannataks selga panna. Vanamees andis talle oma kõige õhema särgi kirjaga „Girl Scouts". See oli talle paras minikleit, aga nii avara lõikega, et kõigist avadest võis heita pilku ta ilusatele rindadele. Ega kriipinud ka hella nahka. Mägedes väljasurnud telefon ärkas ellu ja teatas, et Astrid oli toonud ilmale kolmanda tütre. Kolmekilose ja poolemeetrise. Lisaks Liisule ja Loorele, kes olid juba suured tüdrukud. Karvane libahunt oli saanud viienda lapselapse. Ka Diimassik oli juba piisavalt suur, et teda korraks koos vanaemaga koju jätta. Pidi rääkima selgesti ja soravalt, nagu Olja Vanamehele särasilmi jutustas.

Oma poisse jumaldav Olja oli šokeeritud, kui Vanamees talle rääkis pojast lahus elavast Mariast. Abielu küsimuses, nagu selgus, oli neil kummalgi oma Dream Marriage. Olja küll inglise keelt ei osanud. Koolis oli keeleõpe olnud alla igasugust arvestust, eratundide võtmiseks ei olnud ta emal-isal raha. Olja vanemad olid lihtsad inimesed, ainult tütar unistas vargsi Inglismaast. Olja isa oli töötanud viiskümmend aastat ühes ja samas tankitehases, kuid pensionile minnes teda isegi ei tänatud.

Pärast õhtusööki ja vahuvanni Marina toodud lõhnaküünaldega vaatasid nad kodukino loožis filmi „Neetud saar", mis külalisele ei meeldinud. Vanamees elas ju õnnelikul saarel. „Valge kass, must kass" sobis meeleoluga paremini. Lõpustseeni taustal seksivate kasside kohta tähendas Olja, et nii pandi alus uuele dünastiale.

„Sa elad paradiisis, kotik," ütles ta Jaltast lahkuva kruiisilaeva tulesid vaadates. Ööpimeduses tundus, just nagu oleks kobar taevatähti musta merre sadanud.

„Kotik elab paradiisis ainult oma košetškaga," ütles Vanamees ja suudles Oljat kaelale, kust õhkus põletikulist kuuma.

Sellest puhkes *uragan* ja tuli kiiresti magama sättida. Vanamees ajas vannitoas habet, et külalise hella nahka säästa, kui helises telefon.

„Telefon!" hüüdis Olja voodist.

„Võta vastu!"

„Äkki Amandus Adamson helistab?"

Olja tegi Eesti kultuuriajaloos edusamme.

„Teisest ilmast?" karjus Vanamees. *„Ütle, et mind ei ole."*

„Mis ma teen?" hädaldas Olja, kui helin lõppeda ei tahtnud. *„Sa helistad pärast tagasi?"*

Hakata uragani asemel köögitorudega jändama!?

„Ei! Mind ei ole ega tule!"

„Hallo," kostis vannituppa Olja ebalev hääl. *„Tere õhtust. Ei eksinud, aga teda ei ole praegu. Millal sa tuled?"*

Viktor oli sõnapidaja mees ja saabus kasvõi südaöösel. Aga Oljasugust naist polnud santehnik uneski näinud.

„Mitte kunagi!" bravuuritses Vanamees. *„Kotik on juba paradiisis oma košetškaga."*

„Kallis! Mis ma ütlen?"

Liigne kohusetunne võis olla samuti kurjast.

„Ütle, et ära suri! Koos Amandus Adamsoniga!"

Vitja oli mees, kes sai naljast aru.

„Ei, teda ei tule... Mitte kunagi. Teda... ei ole enam. Ei kuulnud valesti," seletas Olja hädise häälega ja hüüdis siis vannituppa: *„Ma ei oska valetada! Mis sinuga juhtus?"*

„Jäi Jaltas trammi alla! Annuška kallas õli maha."

„Toimus avarii... Millal see juhtus?"

„Keeran ööseks vee kinni ja pole siia vaja mingit santehnikut!“ karjus Vanamees vahtu lõua otsa määrides.

„Mina?“ kostis magamistoast haledalt. *„Aga kes mina olen?“*

„Minu naine!“ karjus Vanamees. *„Tulid matustele.“*

„Kadunukese naine,“ kostis äärmiselt ebausutavalt. *„Millal on matused?“*

„Hommikul kell seitse. Koreizi klubis. Ja ärgu kadunukest rohkem tülitagu!“

„Matused on homme. Ei... Vist ainult kutsetega. Tänan. Teile ka kõike head.“

Vanamees sai lõua siledaks. Oljal oli õrn nahk ka seal, kus päike liiga ei teinud.

„Where have all the soldiers gone?“ ümises Vanamees ja marssis magamistuppa. *“Gone to graveyards everyone!”*

„Kuhu nüüd?“ küsis Olja, kui Vanamees ta kaissu puges. *“Sa oled ju surnud!”*

“Surnud olen ma kõigi teiste jaoks peale oma košetška!”

Vanamees lülitas telefoni välja. Päikesepõletus annab kohe järele, niipea kui puhkeb uragan. Sellest tuli sõna *hurricane*. Aga vaevalt inglased selle õiget tähendust teadsid.

Öö jäi lühikeseks ja hommikust tuli lisa võtta. Väljas oli läinud valgeks. Lõid kirikukellad. Vanamees lamas vaikselt, et lasta külalisel ennast välja puhata. Olja sai küll alasti mehe kõrval lamada. Isegi oma musta pantri kõrval. Must panter aga mõtles, et vanadus ei teinud üksnes vabaks, vaid ka õnnelikuks. Milleks loobuda ihadest, kirgedest ja kannatustest, nagu õpetasid idamaa targad. See tähendaks ju surra juba eluajal. Tahan – järelikult elan!

„Kotik, kas sa magad?“ kostis ta kõrvu mahe hääl.

„Ei. Aga sina?“

„Ei.“

„Aga miks?“

„Ma ootan.“

„Kohvi voodisse?“

„Ei.“

„Tahad üles tõusta?“

„Ei. Sa äratasid minus naise, Amandus Adamson!“

„Merineitsi on juba näljane?“

„Näljane.“

„Ta ootab hommikusööki?“

„Ei.“

„Mida ta siis ootab?“

„Seda, mis ta maha magas.“

„No siis las ootab.“

„Aga kas tuleb?“

„Kust mina tean? Mina ei puutu siin asjasse.“

„Kuidas ei puutu?“

„Seda ei tule minuga kokku leppida.“

„Kellega siis? Temaga?“

Olja käsi oli soe ja õrn.

„Muidugi. Mind ta ei kuula.“

Käsi tutvus olukorraga.

„Mis see tähendab, kui munad on kõvad kui kivid?“

„Ju vist on lahinguvalmis.“

„Nii ma arvasingi. Ära rebida neid ei maksa.“

Vanamees oli Oljale kaevanud, mis hirmsat nõu keegi tema vastu haudus.

„Mulle tundub ka, et see oleks liig.“

„Neid läheb veel tarvis.“

Vanamees asus Oljat vastu hellitama.

„Mulle meeldib see siin... “Veenuse kühm”.”

„Ah... Kotik... Kuidas ma seda armastan...“

„Imelik, et mõnedel organitel ei ole normaalseid nimesid.“

„Kuidas ei ole? Kõigil on... ahh... nimed.“

„“Riist“. „Liige“,“ osatas Vanamees. *„Mis nimed need sellised on? Partei liige.“*

„Mehe suguorgan,“ ütles Olja hellalt.

„Veel hullem! Kas sa ütled „ma silitaksin su suguorganit“?“

„Mul ei ole... vajagi... midagi öelda....“

„Ainult ropud sõnad.“

„Fallos... Peenis...“

„Need on võõrsõnad. Ja naise puhul täpselt sama. „Vagiina“.

„Noku.“

„See on lastekeel. Kui ma talvel merest välja tulen, siis on mul noku.“

„Kui keegi praegu kuuleks, millest me siin lobiseme.“

„Me ei lobise, vaid peame keelealast diskussiooni. Mind huvitab targa naise arvamus.“

„Mis tark ma olen.“

„Elutark.“

Olja jäi mõttesse.

„Rohkem nimetusi ma ei teagi,“ ütles ta kahetseval toonil.

„Säh sulle „suur vene sõna“.“

„Meelde tuli! Мальчик!”

„Mis „maltšik“?

„See ongi maltšik,“ tegi Olja käega asja selgeks. *„Sinu maltšik.“*

„See on „maltšik“?

„Milline meeldiv maltšik!“

„Ja see on siis „devotška“?

„Minu devotška tahab sinu maltšikut.“

„Maltšikule meeldib, et devotškal on hea isu.“

„Ah... jah... jah... jaa...“

Paistis, et enam ei peata uragani ükski vägi. Sel hetkel hakkas keegi garaažiuksele prõmmima. Vanamees vandus. Leidis ikka aja!

„Kes see on?“ küsis Olja ehmunult.

„Kes? Santehnik muidugi! Sa ju ütlesid, et ma olen surnud.“

„Santehnik on naine?“

„Mis naine?! Majavalitsuse Vitja! Tsst! Ära läks.“

Uus prõmmimine.

„Oled sa kindel, et see on tema?“

„Ma olen neile sada korda rääkinud – helistagu ette! Aga ei! Juba on ukse taga.“

„Kotik, kuidas ta sai helistada, kui sa ära surid ja telefoni välja lülitasid?“

„Siis ei saa tulla! Surnutel võib ka tegemist olla. Ära vist läks.“

Kolistamine kordus. Vitja oli visa.

„Äkki see pole tema, vaid see naine, kes...“

„Mis naine?“ lõikas Vanamees vahele. *„Niimoodi võib lõhkuda ainult mees! Pagan võtaks! Kas tõesti pole aru saada, et kedagi ei ole kodus?“*

„Äkki sa lähed vaatad?“

„Sa tahad teda siia kolmandaks?

„Ära räägi rumalusi, kotik.“

„Jõehobuse rünnakust sai hiljuti kaksteist inimest surma.“

Prõmmimine jätkus. See oli juba liig mis liig.

„Äkki on tulekahju? Mine, vaata, kallis! Ma ootan sind.“

Vanamees ajas enda voodist välja ja tõmbas hommikumantli selga.

„Oodaku see kuradi Krimmi skalapender!“ torises ta trepist üles sammudes. *„Saab kuulda suurt vene sõna... Ega ma ilmaasjata iga päev matte ei kuule...“*

Garaaži ukse taga seisis tõesti naine. See oli Maria. Imestas, et oli Vanamees alles kõva unega.

„See olete teie?!“

„Ma oleksin ammu ära läinud, kui oleks, kuhu minna. Mis teiega on?“

„Ma ei teadnud, et see...“

Vanamees oleks parema meelega puuga pähe saanud.

„Te ise ütlesite, et ma võin tulla igal ajal.“

„Ütlesin? Ahjaa, ütlesin.“

„Et see saab olema teie kõige õnnelikum päev.“

„Jah...“

„Te sisse mind ei kutsu?“

„Sisse? Ei! Jah, kutsun küll...“

Vanamees taganes selg ees majja. Maria sammus läbi garaaži verandasse ja jäi vaadet imetlema.

„Kuradi kurat,“ ütles Vanamees.

„Teie keelt ma ei oska.“

Marial oli seljas must kleit ja käes leinakimp.

„Kuidas te... kustkohast... see on ju... Kuradi kurat!“

„Ma ju rääkisin teile, et ma olen ettearvamatu naine.“

Maria pöördus ümber. Tal oli kulmul valge plaaster. Ulatas Vanamehele lilled.

„Mis see on?“ küsis see juhmilt.

„Leinakimp.“

„Kellele?“

„Teile.“

„Mulle?“

„Meil on nii kombeks. Ma olen matusekorraldaja.“

„Ja siis?“

„Te ei tahtnud mu sõprust, aga mina pean teid siiski oma sõbraks. Ja kui ma kuulsin kurba uudist...“

Maria neelatas ja jäi vait. Ta silmad tõmbusid uduseks.

„... ma ei saanud sõitmata jätta matustele.“

„Kelle matustele?“

„Antud juhul teie.“

„Jätkate mõnitamist? Seni olin seepia, nüüd juba laip?“

Maria ei suutnud pisaraid tagasi hoida.

„Vabandage mind... Mulle nii igatahes teatati...“

„Millal?“

„Millal te surite?“

„Jah! Millal ma surin?“

„Sellest ma ei saanud aru. Aga teie matused pidid täna olema.“

„Kes seda ütles?“

„Teie naine.“

„Mul ei ole naist.“

„Eks te ise teate paremini, aga eile ta nii ennast telefonis tutvustas.“

Vanamees sai lõpuks asjale pihta.

„See olite teie, kes helistas?!“

„Te olete taiplik nagu alati. Ütlen teile ausalt: esimest korda annan leinabuketi isiklikult kadunukesele üle.“

„Aitab küll juba!“ ütles Vanamees, kes tundis ennast lolliks tehtuna. *„Ma olen veel elus. Aga see on õudne.“*

„Siin siis elabki gorjatšii estonski pareń...“ ütles Maria läbi pisarate.

„Elab...“

„Õigemini – elas. Mul läheb kogu aeg meelest ära, et teid ei ole enam elavate kirjas.“

„Mis te mõtlesite tõsiselt, et ma olen surnud või?“

„Muidugi mitte.“

Maria pühkis taskurätiga silmi.

„Ja mis te siis nutate? Et ma olen alles elus?“

Maria pöördus uuesti näoga akna poole.

„Mõtlesin korraldada endale väikese „puhkuse“ Krimmis. Et olen omaette, lakun haavu. Aga sain aru, et ei kannata enam üksi olemist välja. Ja siin ma nüüd olen.“

Ta tõmbas lörinal ninaga. Vanamees vaatas trepi poole ja pomises:

„See on kurat teab mis.“

„Asjaolusid arvesse võttes otsustasin peitu pugeda teie varjendisse. Lähen tagasi inimeste sekka, kui olen valmis.“

Maria pööras ennast Vanamehe poole.

„Teil ei ole midagi selle vastu?“

„Minul? Ei. Ei ole... Ainult et...“

„Mäletate, te lubasite mulle oma maja näidata,“ ütles Maria ja sammus trepi suunas.

„Mäletan,“ ütles Vanamees ja seisis Mariale teele ette. *„Ma mäletan kõik.“*

„Enam te ei taha näidata?“

„Tahan...“

„Näidake siis. Nüüd ma olen siin.“

Maria tegi uue katse trepi suunas liikuda. Vanamees ei lasknud.

„Mis teiega on?“

Maria püüdis Vanamehest mööda minna. See haaras tal käest.

„Ai! Mis te teete?“

„Sinna ei või!“

„Miks?“

„Lihtsalt. Seal ei ole koristatud.“

„Pole hullu. Poissmehe maja. Pealegi surnud poissmehe.“

Maria tegi katset trepini pääseda. Vanamees pillas buketi peost ja krabas tal ümbert kinni.

„Majas on veel keegi?“

„Ei.“

Maria vabastas ennast.

„Te ei ole üksi?“

„Jah. Ei.“

„Kuidas sellest aru saada?“

„Mitte kuidagi.“

„Selge. Seal on kadunukese naine.“

„Kadunukesel ei ole naist,“ ütles Vanamees ja tõstis buketi maast üles.

„Eile veel oli. Kuhu ta siis sai?“

„Ära sõitis.“

„Sõitis ära?“

„Mis tal siin enam teha?“

„Tõepoolest. Ei küünlaid ega pärgi. Naine sõitis ära, ootamata mehe matuseid. Kadunuke võtab ise matuselisi vastu. Kas Eestis on alati sellised matused?“

„Ei. Ainult mind maetakse niimoodi.“

„Professionaalne uudishimu, vabandage.“

„Ma olen lahutatud. Tahate, ma näitan teile lahutusetunnistust? Ukraina keeles, notariaalselt tõestatud?“

„Ja kes siis see oli, kes eile mulle telefonis ütles, et on teie naine?“

„See? See oli mu partnjorša.“

„Selge. Tuli ka teiega hüvasti jätma.“

„Me harjutasime.“

„Matuseid?“

„Me tantsisime.“

„Teil ka tantsitakse kadunukesega?“

„Mitte alati. Eile... juhtus loll nali. Palun vabandust.“

„Mis te nüüd! Mina pean vabandama. Nagu hull murdsin teie majja.“

„Pole viga. Kõik on korras.“

„Ma saan aru, et tulin valel ajal. Näidake mulle ainult oma elamist ja ma lähen kohe ära.“

„Ei. Ärge minge. Istuge. Palun teid!“

Vanamees pakkus Mariale istet, aga see seisis edasi.

„Te olete kummaline inimene, Mikhel. Ise kutsute külla, aga kui ma tulen, siis olete surmani ära ehmatanud.“

„Ma lihtsalt... ma ootasin teid koos pojaga.“

„Siin ma olen. Ainult ilma pojata.“

Poega Mariale kaasa ei antud. Lapsel oli planeeritud puhkus koos vanaemaga ja Maria nendesse plaanidesse ei mahtunud. Üleüldse ei tohtivat last Maria kätte usaldada. Kuigi ta oli esimesed viis aastat teda üksinda kasvatanud. Talle isegi ei näidatud poega. Ja mis kõige hullem, lapse telefon on välja lülitatud.

Vanamees oli vapustatud. Kuidas võib nii käituda? Vanamees isegi ei kujutanud ette, mida emasüda võib praegu tunda. See teema vajas arutamist. Aga Maria kippus ikka maja vaatama.

„Olgu peale,“ lõi ta käega. *„Selle ma lahendan natuke hiljem.“*

„Soovite, ma teen teile teed? Istuge siin, ma toon tee siia ja pärast näitan teile oma garaaži masterskaja ja mansardaga.“

„Teest ma ära ei ütle,“ nõustus Maria. *„Aga seni ma tutvuksin teie „masterskajaga“.“*

„Ei-ei!“ hüüdis Vanamees. *„Magamistoast ei tohi alustada!“*

„Miks mitte?“

„Seda peetakse väga halvaks tooniks.“

„Teil Eestis?“

„Magamistuba, see on selline... pühamu!“

„Hästi. Ma ei lähe teie pühamusse. Aga kuhu tohib minna?“

„Alustada tuleb alati aiast. Tahate, ma näitan teile oma palmi?“

„Kotik, kas sa armastad mind?“ kostis alt Olja hääl.

„Keegi on tunginud teie pühamusse?“ imestas Maria. *„Harjutused pole veel lõppenud?“*

„Kuradi kurat!“

„Te lubasite mulle kahte pühameest, aga tuli välja vastupidi. Kaks patust naist ja ainult üks püha isa?“

“Lähme parem aeda! Palun!”

“Meil alustatakse majaga tutvumist alati magamistoast,” ütles Maria ja sammus trepist alla.

Vanamees vajus diivanile ja jäi lamama nagu laip.

7.

„Ma ei tahtnud ju,“ anus Vanamees. *„See oli loll juhus... Нежданчик. Õudne нежданчик!“*

Olja istus verandal tema vastas, seljas range lõikega kleit, valmis ärasõiduks. Vanamees rääkis erutusest kiiresti ja segaselt.

„Ma saan kõigest aru,“ ütles Olja, kui ta lõpuks vait jäi. *„Ma olen täiskasvanud naine.“*

„Aga mina ei saa millestki aru!“ hüüdis Vanamees. *„ Kuidas sa saad võtta ja kõik puruks peksta? Kas sul tõesti ei ole mitte mingeid tundeid?“*

Olja silmist kiirgas armastust.

„Nähtavasti sellepärast ongi naisel jõudu vaja, et suuta lahti lasta kõige kallimast,“ ütles ta malbelt naeratades. *„Ma lasen sind vabaks, mu kotik, et sa võiksid teistega õnnelik olla. Lasen teadlikult ja kogu oma hingega.“*

„Milliste teistega? Ma ei suuda ühtegi naist kaua taluda. Aga sinuga ma tahan koos olla. Miks sa mind ei usu?“

„Sa kinkisid mulle hetke paradiisis. Ma olen sulle selle eest tänulik.“

„Milles siis asi on? Seleta!“

„Ja ärgu piinaku sind südametunnistus, mu krassatuntšik! Lihtsalt selline on saatus.“

Ikka see neetud saatus! Ka Olja ajas kõik halva saatuse kaela.

„Kuidas ei piina, kui sa mu juurest ära lähed?“

Olja tumedad silmad valgusid vett täis.

„Mul saab kõik olema hästi. Teisiti ei saagi olla. Ma olen õnnelik, et mu elus on olnud ere täht nii ebatavalise nimega.“

Ta jäi korraks vait, neelatas ja jätkas.

„Ma jumaldan sind kõigi oma keha ja hinge rakukestega. Sa oled mulle väga lähedane inimene. Ja kui sa lubad, siis ma tahaksin tunda sinu lähedalolekut, ükskõik, et ma olen kusagil seal...“

„Olja!“ tuli Vanamehel raskustega üle huulte. *„Me hakkame mõlemad nutma praegu!“*

Olja vaatas korraks otsa ja lõi silmad maha.

„Oleks tore, kui sa mulle kirjutaksid, kas või mõni kord, ükskõik millest, need kirjakesed soojendaksid mind. Ma vastaksin sulle suure rõõmuga, mu kallis, jagaksin sinuga oma elu rõõmsaid hetki, kui tohib.“

Ta tõstis uduse pilgu.

„Vabanda, mu kalliskivi, sellise sõnavõtu pärast, rääkisin ühe hingetõmbega. Elan edasi lootuses, et sa mind mõistsid, mees kõige ilusamate merekarva silmadega.“

„Mitte midagi ma ei saanud aru!“ pahvatas Vanamees. *„Ma olen seepia, mitte mees.“*

„Ära räägi nii, kotik,“ võttis Olja emaliku tooni. *„Füüsiline vorm on sul suurepärane. Ja väga tubli, et sa seda hoiad. Seda läheb alati tarvis. Mitte ainult minuga, vaid eelkõige sinu enda jaoks.*

Vaata, kui palju elusid sa oled andnud. Kui palju lapsi ja lapselapsi. Sa oled päiksekiir, soe ja hele ja väga seksapiilne, ära vaidle, ma tunnen seda.“

„Miks sa siis mind maha jätad?“

Olja tõusis lauast ja sammus akna juurde. Tundus oma kooliõpetajakleidis kättesaamatu võõra naisena. Sellisena, keda Vanamees oli aastate eest Massandra rannas päevitamas näinud. Alles äsja olid need ilusad jalad tõusnud tema ees Šaan-Kaia otsa. „Girl Scouts“ oli paljastanud ta keha võlud. Nüüd oli see kõik lõpmata kaugel.

„Kuidas ma ei tahaks ära sõita!“ kostis akna alt tuttav, aga juba ka võõras hääl. *„Kui sa vaid teaksid!“*

„Ma lähen praegu hulluks,“ pomises Vanamees süngelt. *„Kõik oli nii hästi. Isegi tantsima pidime minema...“*

„Kas siis sinusuguse seksapiiliga saab tantsida? Ei kujuta ette. Võib-olla kaks esimest sammu...“

Vanamees läks Olja juurde, võttis tal õlgadest ja pööras näoga enda vastu.

„Milles siis asi on? Seleta!“

„Vabanda, kullake, aga ma ei saa niimoodi.“

Olja libises ta käte vahelt välja.

„Ma tahan, et minu mees kuuluks ainult mulle. Mul on kohutav omandiinstinkt.“

„Mul ei ole Mariaga midagi!“ karjus Vanamees. *„Mitte midagi! Jah, ta meeldib mulle. Aga see on kõik!“*

Kui palju kordi oli ta naistele valetanud, kes olid teda alati uskuma jäänud. Nüüd rääkis ta tõtt ja ei teda usutud.

„Kui algas meie kirjavahetus,“ meenutas Olja merele vaadates. *„Siis mul oli emotsioonide meri. Pärast igat su sõnumit hoidsin ennast kogu jõust tagasi. Mõistuse tuhmumiseni tahtsin kohtuda, sinu juurde sõita, tulgu mis tuleb, ainult pääseda su paradiisi. Mõistuse jõud oli lihtsalt vait. Nüüd, kus kõik on kustunud, on mul hea meel seda sulle tunnistada.“*

„Mis tähendab „kustunud“? hüüdis Vanamees vihaselt. *„Miks kustunud?*

„Tahaksin, et sa saaksid jätkata elu nautimist. Ja ka mina võiksin veidi piiluda su merekarva ilusate silmadega. Sa oled suurepärane!“

Olja pöördus aknalt ära.

„Kas sa võtaksid mu kohvri?“

„Sa lähed igaveseks?“

„Jah, kotik. Ma ei taha sind segada.“

„Olja!“ halas Vanamees. *„Maria oli siin juhuslikult! Ta isegi ei teadnud maja asukohta. Garaažil ei ole aadressi!“*

„Ja kuidas ta siia sattus?“

„Pole aimugi. Kas sa tõesti usud, et ma kutsuksin kaks naist korraga endale külla? Ma võin olla seepia, aga mitte maniakk!“

„Jah, ma olen armukade,“ ütles Olja ja võttis Vanamehe käe oma jahedasse pihku. *„Aga asi pole selles. Mis õigust mul olekski armukadetseda? Sa oled vaba mees. Võid elada, nagu sulle meeldib.“*

Vanamees tõmbas käe ära.

„Miks inimesed ei usu, kui neile tõtt räägida?“

„Saada mind, palun, bussipeatusse.“

„Maria on mu tantsupartner!“ tegi Vanamees meeleheitliku katse asja päästa. *„Jah, ta on mu armuke! Tegelikult on ta mu naaber!“*

„Ära aja mind naerma, kotik!“

„Ta on Sevastoopolist,“ tuli lõpuks päästev idee. *„Sevastoopolis on nii palju sõdu olnud, et seal on ainult naised järel. Nad lähevad seal hulluks meeste otsingul.“*

„Üksikuid naisi on igal pool palju,“ ütles Olja nukralt. *„Aga asi pole temas.“*

„Siis ära sõida ära!“ kamandas Vanamees. *„See on käsk! Kuula mehe sõna!“*

„Sa oled õnnelik üksi elades,“ ütles Olja rahulikult. *„Ma sain sellest ammugi aru. Ma ei taha sulle koormaks olla.“*

„Sa ei ole mulle koormaks! Isegi su juuksed vannitoas ei sega mind!“

Olja naeratas oma siirast häbelikku naeratust.

„Ma ei ole võlur,“ ütles ta nukralt. *„Kui kahju mul ka ei oleks, ma ei suuda aega tagasi keerata, saatust muuta ja ilmuda sinu ellu siis, kui sa unistasid perekonnast, lastest, kodukolde hubasusest. Siis oleksid mu unistused võib-olla täitunud, ja ma oleksin saanud sulle selleks ainsaks, ja meil oleks olnud maailma kõige õnnelikum perekond. Aga saatus tahtis teisiti, ja ma ilmusin su ellu, kui sa olid juba kõigest sellest küllastunud ja igatsesid ainult vabaduse järele.“*

„Ma unistasin sinust!“ hüüdis Vanamees. *„Just sellisest ozabotškast ma olen kogu elu unistanud!“*

Olja ei kuulanud enam. Ta viibis omaenda kujutluste maailmas.

„Sa oled eriline ja kutsud oma individuaalsusega minus esile eksklusiivseid tundeid. Ma võin selgitada. Kui selline situatsioon oleks juhtunud minu ja kellegi teise, hüpoteetilise mehe vahel, siis ma ei oleks kindel, et ma tahaksin temaga suhelda. *Aga sina oled mulle oma. Ma sain algusest peale aru, et olukord, milles me oleme, lahutab meid. Sa oled terve elu laste eest hoolitsenud. Sõitsid lõpuks puhkama – ja jälle! Ja veel võõraste lastega. Ma ei taha sind koormata. Isegi kui sa suuremeelsusest nõustuksid, ütleksin ma ikkagi sinu abist ära.“*

„Ma ei ole sulle mingit abi pakkunud,“ ütles Vanamees kuivalt. *„Ma pakun sulle kooselu.“*

„Aga mulle pole vaja mitte ainult armastavat meest enda kõrval, kellega kogeda õndsust kahekesi, vaid kõige rohkem vajan ma hoolitsevat isa oma lastele, kelle jaoks ta oleks kõige parem.“

„Aga kui meil sünnib laps?“ haaras Vanamees viimasest õlekõrrest.

„Just nüüd on mulle hädavajalik tugev ja sõbralik perekond, et mu Vladik ja Dimassik, aga võib-olla veel ka väike beebi – et nad kasvaksid üles õnnes ja armastuses. Vabanda, et selline pihtimus välja kukkus. Sõnad ise lendavad suust.“

„Ma ei taha ilma sinuta!“ halises Vanamees. *„Ma ei saa ilma sinuta!“*

„Sa oled mulle oma ja ma ei soovi sulle vähem õnne kui oma kõige lähedasematele inimestele, ükskõik kuidas ka meie elu ei kujuneks ja milliseid üllatusi saatus meile ei valmistaks. Sa oled nii helge ja kiirgav krassatuntšik! Ja veel seksyboy, unustamatu seksyboy. Me oleme sinuga nagu ühel lainel.“

Olja astus Vanamehe juurde ja suudles teda. Vaatas korraks sügavalt silma ja läks siis oma kohvri juurde.

„Mišenka, mul on aeg minna. Lähme!“

„Kui naine ära läheb, siis tavaliselt ma laulan või vilistan. Aga praegu ma tahaks end üles puua.“

8.

Novembris kestis suvi kuni päikese loojanguni. Nad pidasid tuulega otsustavat duelli. Kuni võitlus käis, sai randa minna särgiväel ja lühikeste pükstega. Polnud midagi imestada, et kreeklased, roomlased, sküüdid, kimmerlased, tatarlased, venelased ja kes kõik veel tahtsid Krimmis kanda kinnitada.

Mere ääres oli kolm inimest, kes peitsid end muuliseina äärde tuulevarju. Ohrannikud ja müügiputkad olid kadunud. Ujuma läks Vanamees üksinda. Vesi oli uuesti soojaks läinud. Just nüüd, kui tal Ukrainas aeg täis sai.

Õhtul Jaltasse sõites tuli soojalt riidesse panna. Ljudat trennis ei olnud. Nabani ulatuva partnjoršaga valssi tantsida polnud kuigi suur nauding. Vähemasti mitte Natašaga, kes oli kehast kange nagu sügavkülmast võetud kala, aga oma oskustest üliheal arvamusel.

Ja oligi aeg minna. Maja vett kinni keerates leidis Vanamees veemõõtja august surnud kassi. Mitte mingi tokerja hulkuri, vaid läikiva kasuka ja kaelarihmaga looma, kes oli endale viimse puhkepaiga leidnud. Selles ei olnud midagi ebaloomulikku, aga natuke kõhe tunne tekkis. Vanamees ostis Simferoopoli turult kotitäie kreeka pähkleid koos tangidega ja asus kodumaa poole teele.

Harju tänav oli muudetud jalakäijate alaks. Balti jaamas seisid ilusad oranžid rongid. Sotsid kuulutasid, et nendel on plaan Eesti päästmiseks eestlastele. Kõigepealt vabastavad Türi ja Tallinna, seejärel Toompea. Aksel koos miniaga kostitas isa Saku õlletehase keedukojas angersägaga. Vanamees tundis ennast jälle välismaal. Koduteel jooksis bussi ette noor metskult. Juba teine laip. Kaks ilma kolmandata ei jää?

Laura oli saanud sünnipäevaks jäätisemasina, mida ta ammugi igatses. Krõõt lendas mingi poisiga talveks Küprosele. Nende teekond oli alanud tõrgetega ja Marika oli väga mures („nagu asi puutub lastesse, nii näitad sa üles oma ükskõiksust!"). Haapsalus sõitis hull nolk surnuks enda ja kolm sõpra. Ainsana eluga pääsenud tüdruk, kes viibis purustatud kontidega reanimatsioonis, osutus Anna tütre sõbrannaks. Kolmas laip jäi Vanamehel nägemata, aga surm oli üsna lähedalt mööda läinud. Ta vaatas üle viienda lapselapse, õpetas suuremad kreeka pähkleid purustama ja asus tagasiteele.

Päike näitas ennast alles Krimmis. Ljuda oli trennis, kuid Ženja tahtis pool cha-cha-cha´d neile korraga juurde õpetada. Lõpuks teatas eesseisvat esinemisest. Rahvusvahelise tangopäeva puhul tuli lisaks lastele, kes tantsida oskasid, ka hobiklassi paaril publiku ette astuda. Kõigi kõlbmatute meeste hulgast langes liisk Vanamehele. Mõte soolopaarina lavale minna ajas külmajudinad üle ihu. Olgugi publikuks sanatooriumi penskarid, keda ta muidu tähelegi ei pannud. Aga küll ta midagi välja mõtleb. Голь на выдумки хитра, nagu ütles santehnik Vitja. Paljasjalgne oli tragi välja mõtlema. Kui muud ei aita, lülitab sügavkülma sisse, nagu tegid kasvatajad Marina lasteaias juhataja hulluste vastu.

Õhtul sai Vanamees teada, et Kiievis oli „Berkut" peksnud laiali Euroopa pooldajad, kes rahulikult meelt avaldasid. Vägivallatsejad polnud pealinna löömamehed, vaid olid Krimmist kohale toodud. Öö möödus vaheldumisi penskarite ees tangot tantsides ja berkutiga võideldes.

Hommikul valitsesid õues miinuskraadid. Veetorud polnud ära külmunud. Ai Petri kaljud olid valged. Päikese paistel käis akna taga lumehelveste kuldne tants. Naaber saagis midagi. Tänavalt kostis sammude lirtsumist. Vanamees rookis enne randa minekut varikatust, mis ähvardas lumekoorma all kokku vajuda. Tee oli libe ja lörtsine. Aga mere ääres polnud lumeraasugi.

Järgmistel päevadel talv jätkus. Kiievis oli külmale vaatamata pool miljonit inimest barrikaadidel. Kreeštšatikule olid püstitatud telklaagrid. Töötasid väliköögid. Lehvisid lipud, peeti kõnesid ja lauldi patriootlikke laule. Vaimulikud õnnistasid rahvast. Ülestõusnute seast olid kerkinud esile rahvajuhid. Vangis istuva Julka varjust välja pääsenud Jatsenjuk, kes meenutas prillidega oivikut. Matšo välimusega poksitšempion Klitško. Ja Lääne-Ukraina natsionalistide ninamees Tjagnibok. Kolm ukraina vägilast. Merkel oli avaldanud juba Klitškole toetust.

Ka kümme aastat tagasi oli rahvas olnud barrikaadidel. Saavutaski võidu nii president Kutšma kui troonipärija Janukovitši üle.

„Знаю, верую, можемо!" oli oranži revolutsiooni juht võidukalt kuulutanud. Kuid varsti oli nende asi visinal tühjaks jooksnud nagu oranž õhupall pärast paraadi. Võitjad pöörasid omavahel tülli, reforme ei algatatud ja onupojapoliitika jätkus. Elu läks aasta aastalt halvemaks, kuni tüdinud rahvas valis presidendiks tollesama Janukovitši, kelle vastu nad mõne aasta eest olid Maidanil võidelnud.

„*Bandiit, aga oma*", oli Maria ühes kirjas irooniliselt kommenteerinud.

Ja nüüd oli seesama rahvas uuesti barrikaadidel sellesama *oma bandiidi* vastu. Linnavalitsuse hoone oli juba ülestõusnute käes. Janukovitš pidas linnalähedases residentsis hädaistungit. Küllap oli mehel veel meeles, kuidas ta valimistulemusi võltsis, aga rahva käest lüüa sai. Ja asi kippus jälle kontrolli alt väljuma. Aga kes käskis tal Vilniuses Euroopa-lepingust taganeda?

Koreizi turul räägiti, et rahvamassid on kinni makstud. Bomžid käivad päevarahade eest Maidanil revolutsiooni tegemas. Vanamees ei tahtnud hästi uskuda. Poolt miljonit inimest ei suudaks isegi ukraina oligarhia kinni maksta ega talveööl kodunt välja barrikaadidele ajada. Ukrainlastes oli järel revolutsioonilist tuld. Äkki teisel katsel suudavadki inimliku ühiskonna rajada? Huvitav, kas Maria oli ka barrikaadil? Oleks härra Maurus veel noor, siis läheks ehk temagi. Aga härra Mauruse jalad külmetasid sooja teki all. Talveööl telklaagris revolutsiooni teha polnud tema jaoks.

Aasta viimases trennis õpetas Ženja aeglast fokstrotti. Hiilivat rebasesammu. *Pole pole.* Vanamehele saabus Tansaania pangast krediidipakkumine. Kes nii suuri summasid välja võttis, peaks panga kuldkliendiks saama. Aga kust nad ta meiliaadressi said? Keegi luuras isegi Aafrikas Vanamehe järele. Seal oli tal kaasas ainult Marina.